R G B WH GR BL Grey Scale #13 C M Y K
DANES-PICTA.COM
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

KAUDOK 720

10636

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

000001

DZIAŁANIA BOJOWE PUŁKU (pz, pcz)

Nr ew. 0118
BIBLIOTEKA WOJSKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid.
40696

WARSZAWA 1974

Colour Chart #13
Inches Centimetres
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
DANES-PICTA.COM

40696

AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

[redacted]

000001

DZIAŁANIA BOJOWE PUŁKU (pz, pcz)

[redacted]

Nr ew. 0118

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Zakładu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid.

[redacted]

40696

WARSZAWA 1974

A K A D E M I A S Z T A B U G E N E R A L N E G O WP
im. gen. broni K. Świerczewskiego

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 54305

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)
podpis

[redacted] 001

Egz. Nr ...

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

DZIAŁANIA BOJOWE PUŁKU /pz, poz/

[redacted]

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. [redacted] 40696

BIBLIOTEKA SZKOLENIOWA
Nr ewid. 0718

WARSZAWA 1974 r.

SPIS TREŚCI

Str.

WSTĘP 15

ROZDZIAŁ I.

ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE MARSZU PUŁKU 17

OGÓLNE ZASADY MARSZU 17

1. Możliwości marszowe pułku /pz, poz/ 18

2. Organizacja odpoczynków 19

3. Ugrupowanie marszowe 20

MARSZ PUŁKU W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH 22

1. Marsz pułku w zimie 22

2. Marsz pułku w czasie roztopów 23

3. Marsz pułku w terenie lesisto-bagnistym 24

4. Marsz pułku w górach 24

5. Marsz pułku przez miasto 26

ORGANIZACJA MARSZU PUŁKU 26

1. Powzięcie decyzji 26

2. Postawienie zadań 28

3. Organizacja zabezpieczenia marszu 28

WYKONYWANIE MARSZU PRZEZ PUŁK 33

ROZDZIAŁ II

ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE NATARCIA PUŁKU /pz, poz/ 35

OGÓLNE ZASADY NATARCIA 35

1. Istota natarcia 35

2. Warunki przejścia pułku do natarcia 35

3. Formy natarcia 36

4. Sposoby przejścia do natarcia 37

5. Znaczenie przewagi w natarciu 39

6. Formy manewru 40
7. Miejsce i rola pułku w natarciu 42
8. Zadania oraz tempo natarcia pułku 43
9. Ugrupowanie pułku do natarcia 46
ORGANIZACJA NATARCIA 52
1. Zakres organizacji natarcia 52
2. Powzięcie decyzji, rekonesans i postawienie zadań 53
3. Organizacja współdziałania 59
4. Organizacja dowodzenia 61
5. Zabezpieczenie działań bojowych 62
PROWADZENIE NATARCIA PUŁKU 68
1. Rozwinięcie pułku do natarcia oraz przełamanie obrony nieprzyjaciela 68
2. Bój spotkaniowy 74
3. Pościg 76
WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA NATARCIA PUŁKU W NOCY 78
1. Podstawowe właściwości natarcia pułku w nocy 78
2. Właściwości organizacji natarcia pułku w nocy 79
3. Prowadzenie natarcia pułku w nocy 81
WŁAŚCIWOŚCI NATARCIA PUŁKU W MIEŚCIE I W REJONIE ZURBANIZOWANYM 84
1. Ogólne zasady natarcia pułku w mieście i w rejonie zurbanizowanym 84
1.1. Charakterystyka rejonów zurbanizowanych 84
1.2. Cechy szczególne natarcia pułku w rejonie zurbanizowanym 86
1.3. Zadania pułku w natarciu w mieście i w rejonie zurbanizowanym 87

1.4. Ugrupowanie bojowe pułku w natarciu w mieście i w rejonie zurbanizowanym 89

2. Właściwości organizacji natarcia pułku w mieście i w rejonie zurbanizowanym 91

2.1. Powzięcie decyzji 91

2.2. Organizacja współdziałania 93

2.3. Właściwości dowodzenia 94

2.4. Właściwości zabezpieczenia działań 94

3. Prowadzenie natarcia pułku w mieście i w rejonie zurbanizowanym 97

WŁAŚCIWOŚCI NATARCIA PUŁKU /pz, pcz/ W TERENIE GÓRZYSTYM 100

1. Ogólne właściwości natarcia pułku w terenie górzystym 100

1.1. Ogólna charakterystyka terenu górzystego oraz jego wpływ na działania bojowe wojsk 100

1.2. Zadania pułku w natarciu w górach 102

1.3. Ugrupowanie pułku 103

2. Właściwości organizacji natarcia pułku w terenie górzystym 105

2.1. Powzięcie decyzji 105

2.2. Właściwości organizacji współdziałania..... 106

2.3. Właściwości dowodzenia 107

2.4. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych 107

3. Prowadzenie przez pułk natarcia w górach 109

WŁAŚCIWOŚCI NATARCIA PUŁKU W TERENIE LESISTYM 112

1. Ogólne właściwości natarcia pułku w terenie lesistym 112

1.1. Wpływ terenu lesistego na prowadzenie natarcia 112

1.2. Zadania pułku 112
1.3. Ugrupowanie pułku 114
2. Właściwości organizacji natarcia pułku w terenie lesistym 114
2.1. Powzięcie decyzji 114
2.2. Właściwości organizacji współdziałania 116
2.3. Właściwości dowodzenia 117
2.4. Właściwości zabezpieczenia natarcia w terenie lesistym 118
3. Właściwości prowadzenia natarcia w terenie lesistym 119
WŁAŚCIWOŚCI NATARCIA PUŁKU /pz, poz/ W ZIMIE 121
1. Ogólne właściwości natarcia w zimie 121
1.1. Wpływ zimy na natarcie wojsk 121
1.2. Wybór kierunku głównego uderzenia w natarciu pułku w zimie 124
1.3. Zadania bojowe pułku 124
1.4. Ugrupowanie bojowe pułku 125
2. Właściwości organizacji natarcia pułku w zimie 126
2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans 126
2.2. Właściwości organizacji współdziałania 127
2.3. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych .. 128
3. Właściwości prowadzenia natarcia pułku w zimie 129
ROZDZIAŁ III
ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE FORSOWANIA PRZESZKÒD WODNYCH PRZEZ PUŁK /pz, poz/ 133
OGÒLNE ZASADY FORSOWANIA PRZESZKÒD WODNYCH PRZEZ PUŁK 133

1. Warunki forsowania przeszkód wodnych 134
2. Sposoby forsowania przeszkód wodnych przez pułk 137
3. Charakterystyka odcinka forsowania pułku 138
4. Treść i głębokość zadań bojowych pułku 140
5. Ugrupowanie bojowe pułku 141
ORGANIZACJA FORSOWANIA PRZESZKÒD WODNYCH PRZEZ PUŁK 142
1. Powzięcie decyzji, rekonesans i postawienie zadań bojowych 142
2. Organizacja współdziałania 144
3. Organizacja dowodzenia podczas forsowania 145
4. Główne zagadnienia zabezpieczenia forsowania 145
PROWADZENIE FORSOWANIA PRZESZKÒD WODNYCH PRZEZ PUŁK 147
1. Podejście pułku do przeszkody wodnej i forsowanie jej z marszu 147
2. Forsowanie przeszkody wodnej przez siły główne pułku 150
3. Forsowanie przeszkody wodnej przez pułk z planowym przygotowaniem 152
ROZDZIAŁ IV
DZIAŁANIA PUŁKU W OBRONIE 153
OGÓLNE ZASADY OBRONY PUŁKU 153
1. Zasadnicze warunki przejścia pułku /pz, poz/ do obrony 153
1.1. Przejście pułku do obrony w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem 153
1.2. Przejście pułku do obrony bez styczności z nieprzyjacielem 155
2. Rola, miejsce i zadania pułku w obronie 155

3. System obrony pułku 158
3.1. Ugrupowanie bojowe pułku 159
3.2. System ognia 171
3.3. Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku 174
ORGANIZACJA OBRONY PUŁKU 176
1. Zakres organizacji obrony pułku 176
2. Powzięcie decyzji 177
3. Rekonesans 184
4. Organizacja współdziałania 185
5. Organizacja dowodzenia 187
6. Organizacja zabezpieczenia działań bojowych 188
PROWADZENIE OBRONY 196
1. Udział pułku w zerwaniu natarcia nieprzyjaciela lub osłabieniu jego uderzeń 196
2. Odparcie ataku nieprzyjaciela przed przednim skrajem 197
3. Zniszczenie nieprzyjaciela, który wdarł się w głąb obrony 199
WŁAŚCIWOŚCI OBRONY PUŁKU W NOCY 201
1. Ogólne właściwości obrony pułku w nocy 201
1.1. Wpływ nocy na organizację i prowadzenie obrony pułku 201
1.2. Warunki przejścia pułku do obrony w nocy 202
1.3. Wpływ nocy na ugrupowanie bojowe i wykorzystanie sił i środków pułku 203
1.4. Specyficzne cechy systemu ognia w obronie w nocy 204
2. Właściwości organizacji obrony pułku w nocy 204
2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans 205
2.2. Specyfika współdziałania 206

2.3. Specyfika zabezpieczenia działań bojowych w obronie pułku w nocy 207

3. Właściwości prowadzenia walki obronnej pułku w nocy 208

WŁAŚCIWOŚCI OBRONY PUŁKU W REJONIE ZURBANIZOWANYM..... 210

1. Ogólne zasady obrony pułku /pz, pcz/ w rejonie zurbanizowanym 210

1.1. Charakterystyka rejonu zurbanizowanego z punktu widzenia organizacji i prowadzenia obrony 210

1.2. Warunki obrony pułku w rejonie zurbanizowanym.. 211

1.3. Możliwości pułku w obronie w rejonie zurbanizowanym 212

1.4. Ugrupowanie bojowe 213

1.5. System ognia 215

2. Organizacja obrony 216

2.1. Powzięcie decyzji 216

2.2. Właściwości organizacji współdziałania 218

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych ... 218

3. Prowadzenie walki obronnej w mieście i w rejonie zurbanizowanym 221

3.1. Walka z nieprzyjacielem na podejściach do miasta 221

3.2. Odparcie ataków piechoty i czołgów nieprzyjaciela i walka o utrzymanie przedniego skraju obrony 222

3.3. Walka w celu zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony 223

WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA OBRONY PRZEZ PUŁK /pz, pcz/ W GÓRACH 224

1. Ogólne właściwości obrony pułku w górach 224

1.1. Wpływ terenu górzystego na prowadzenie obrony 220

1.2. Możliwości bojowe pułku w obronie w górach 227

1.3. Ugrupowanie bojowe pułku w górach 228

1.4. System ognia w obronie pułku w górach 229

1.5. Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku w górach 230

2. Właściwości organizacji obrony pułku w górach 231

2.1. Powzięcie decyzji przez dowódcę pułku i rekonesans 231

2.2. Właściwości organizacji współdziałania 233

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań pułku w obronie w górach 235

3. Właściwości prowadzenia obrony w górach 239

WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA OBRONY PRZEZ PUŁK /pz, pcz/ W TERENIE LESISTYM, LESISTO-BAGNISTYM I LESISTO-JEZIORNYM 243

1. Ogólne właściwości obrony pułku w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym 243

1.1. Wpływ terenu lesisto-jeziorno-bagnistego na organizację i prowadzenie obrony 243

1.2. Możliwości bojowe pułku w obronie w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym 245

1.3. Ugrupowanie bojowe pułku w terenie lesitym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym 246

1.4. System ognia pułku w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym 248

1.5. Inżynieryjna rozbudowa obrony w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym 249

2. Właściwości organizacji obrony pułku w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym 251

2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans 251

2.2. Właściwości organizacji współdziałania 252

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych pułku w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym 253

3. Właściwości prowadzenia obrony w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym..... 258

WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA OBRONY PRZEZ PUŁK /pz, pcz/ W ZIMIE 261

1. Ogólne właściwości obrony pułku w zimie 261

1.1. Wpływ zimy na prowadzenie działań obronnych.... 261

1.2. Wpływ zimy na użycie broni masowego rażenia 262

1.3. Cechy charakterystyczne obrony pułku w zimie 263

1.4. Możliwości bojowe pułku w obronie w zimie 264

1.5. Ugrupowanie bojowe pułku w obronie w zimie 265

1.6. System ognia pułku w obronie w zimie 266

1.7. Inżynieryjna rozbudowa obrony pułku w zimie 267

2. Właściwości organizacji obrony pułku w zimie 268

2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans 268

2.2. Właściwości organizacji współdziałania..... 270

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań pułku w obronie w zimie 272

3. Prowadzenie walki obronnej przez pułk w zimie..... 276

WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA OBRONY PRZESZKODY WODNEJ PRZEZ PUŁK /pz, pcz/ 278

1. Ogólne właściwości obrony przeszkody wodnej przez pułk 278
1.1. Wpływ przeszkód wodnych na organizację i prowadzenie obrony 278
1.2. Możliwości bojowe pułku w obronie przeszkody wodnej 280
1.3. Ugrupowanie bojowe pułku w obronie przeszkody wodnej 280
1.4. System ognia pułku w obronie przeszkody wodnej 282
1.5. Inżynieryjna rozbudowa rejonu w obronie przeszkody wodnej..... 283
2. Właściwości organizacji obrony przeszkody wodnej przez pułk 284
2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans 284
2.2. Właściwości organizacji współdziałania w obronie przeszkody wodnej 225
2.3. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych pułku w obronie przeszkody wodnej 286
3. Właściwości prowadzenia walki przez pułk w obronie przeszkody wodnej 289
OBRONA WYBRZEŻA MORSKIEGO PRZEZ PUŁK /pz, pcz/ 292
1. Ogólne właściwości obrony wybrzeża morskiego 292
1.1. Cel i charakter obrony wybrzeża 292
1.2. Miejsce, rola i zadania pułku /pz, pcz/ w obronie wybrzeża..... 293
1.3. Ugrupowanie bojowe pułku w obronie wybrzeża 294
1.4. Możliwości pułku /pz, pcz/ w obronie wybrzeża 295
1.5. System ognia pułku w obronie wybrzeża 296
1.6. Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku w obronie wybrzeża 298
2. Właściwości organizacji obrony wybrzeża przez pułk..300

2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans 300
2.2. Właściwości organizacji współdziałania 302
2.3. Specyfika zabezpieczenia działań bojowych..... 303
2.4. Specyfika organizacji dowodzenia 307
3. Prowadzenie przez pułk walki w obronie wybrzeża 307
3.1. Niszczenie sił desantu w czasie jego przechodzenia morzem 307
3.2. Niszczenie sił desantu podczas lądowania, zwalczania desantów powietrznych oraz walka o utrzymanie linii brzegowej 308
3.3. Niszczenie sił desantu w rejonach włamania i niedopuszczenie do rozprzestrzeniania się w głąb i w stronę skrzydeł 309
ROZDZIAŁ V
WALKA PUŁKU W OKRĄŻENIU I WYJŚCIE Z OKRĄŻENIA 311
WALKA PUŁKU /pz, poz/ W OKRĄŻENIU 311
1. Ogólne właściwości walki pułku /pz, poz/ w okrążeniu 311
1.1. Warunki, w jakich może nastąpić okrążenie 311
1.2. Przeciwdziałanie okrążeniu 313
1.3. Właściwości ugrupowania bojowego pułku w okrążeniu 315
2. Właściwości organizacji walki pułku w okrążeniu 317
2.1. Powzięcie decyzji, rekonesans i postawienie zadań 317
2.2. Organizacja współdziałania 319
2.3. Właściwości organizacji dowodzenia 321
2.4. Zabezpieczenie działań bojowych pułku w okrążeniu 322

3. Prowadzenie przez pułk /pz, poz/ walki w okrążeniu oraz współdziałanie z wojskami walczącymi poza okrążeniem 325

WYJŚCIE PUŁKU Z OKRĄŻENIA 328

1. Ogólne zasady wyjścia pułku /pz, poz/ z okrążenia 328

1.1. Warunki i sposoby wyjścia pułku /pz, poz/ z okrążenia 329

1.2. Wybór kierunku i czasu wyjścia z okrążenia 331

1.3. Ugrupowanie bojowe pułku do wyjścia z okrążenia 334

2. Właściwości organizacji wyjścia pułku /pz, poz/ z okrążenia 336

2.1. Powzięcie decyzji do wyjścia pułku z okrążenia i rekonesans 336

2.2. Postawienie zadań bojowych do wyjścia z okrążenia 337

2.3. Organizacja współdziałania pułku do wyjścia z okrążenia 338

2.4. Właściwości organizacji dowodzenia 340

3. Walka pułku /pz, poz/ o wyjście z okrążenia 341

ZAKOŃCZENIE 345

WYKAZ AUTORÓW 346

Załączniki w osobnym wydawnictwie

W S T Ę P

Pułk jest to oddział taktyczny składający się z dowództwa i kilku pododdziałów /batalionów lub kompanii/ zasadniczego dla danego pułku rodzaju wojsk oraz pododdziałów innych rodzajów wojsk i służb, które niezbędne są dla zapewnienia dowodzenia oraz samodzielności i pełnej swobody działań pułku.

Aktualnie posiadane w naszych siłach zbrojnych pułki ogólnowojskowe - to pułki zmechanizowane o batalionowej strukturze organizacyjnej i pułki czołgów posiadające organizację kompanijną.

Struktura organizacyjna pułku uzależniona jest od treści i charakteru zadań, jakie współczesna walka stawia przed tego typu jednostkami. Zadania swe pułk wykonuje w zasadzie w składzie dywizji, a niekiedy tylko działa samodzielnie - np. jako oddział wydzielony.

O wartości bojowej pułków decydują przede wszystkim ich możliwości ogniowe, duża ruchliwość taktyczna i operacyjna, odporność na uderzenia nieprzyjaciela i łatwość dowodzenia. Wymienione cechy pozwalają pułkom na realizację szeregu zadań, a szczególnie tych prostszych - samodzielnie. Niekiedy jednak, zwłaszcza na głównych kierunkach działań, zachodzi konieczność wzmocnienia pułków. Dotyczy to w szczególności artylerii i wojsk inżynieryjnych. Pułki czołgów natomiast, aby mogły skutecznie wykonywać swoje zadania, muszą być dodatkowo wzmocnione piechotą. Manewrowość pułków gwarantują posiadane przez niego środki transportowe zdolne do pokonania dużych przestrzeni po drogach i bezdrożach oraz pokonywania przeszkód wodnych wpław, w bród i pod wodą /po dnie/. Część sił i środków pułku może być przerzucana za pomocą śmigłowców i samolotów transportowych na duże odległości. Pozwala to na wykorzystywanie niektórych pododdziałów pułków zmechanizowanych do działań w składzie desantów taktycznych.

Odporność pułków /pz, pcz/ na uderzenia nieprzyjaciela, gwarantują: opancerzenie wozów bojowych /czołgi, transportery opancerzone i bojowe wozy piechoty/, zdolność do szybkiego okopania się ludzi i sprzętu bojowego oraz posiadanie przez pułk wielolufowej artylerii przeciwlotniczej i rakiet przeciwlotniczych do zwalczania celów powietrznych nieprzyjaciela

działających na niskich wysokościach. Odporność na uderzenie z powietrza zwiększa także przeciwlotnicza broń pokładowa czołgów i transporterów opancerzonych piechoty oraz strzeleckie i rakietowe środki przeciwlotnicze pododdziałów.

Łatwość i elastyczność dowodzenia zapewnia pułkom prostota form organizacyjnych oraz odpowiednio zorganizowane i wyposażone w nowoczesny sprzęt pododdziały łączności, rozpoznania, zaopatrzenia i obsługi technicznej.

Współczesne pułki ogólnowojskowe ze względu na swą organizację i wyposażenie są zdolne do wykonywania różnorodnych zadań bojowych. Zasady, możliwości, właściwości i sposoby działania pułku w różnorodnych formach walki i w różnych warunkach ujęte są w treści niniejszego opracowania.

ROZDZIAŁ I

ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE MARSZU PUŁKU

OGÓLNE ZASADY MARSZU

Marsz jest to zorganizowane przesunięcie wojsk w kolumnach w celu osiągnięcia wyznaczonego rejonu /rubieży/[x/].

Pułk może wykonywać marsz w różnych warunkach terenowych i atmosferycznych, tak w dzień, jak i w nocy. Niezależnie od warunków, w jakich marsz jest wykonywany, pułk musi przybyć do wyznaczonego rejonu w terminie i w pełnej gotowości bojowej. Osiąga się to przez: odpowiednie przygotowanie pododdziałów pułku; prawidłowy podział sił i środków; rozpoznanie i przygotowanie dróg marszu; sprawną organizację przesunięcia; wszechstronne zabezpieczenie wojsk w rejonie wyjściowym i podczas przesuwania ze szczególnym uwzględnieniem maskowania wojsk.

Podczas marszu pułk powinien być w stałej gotowości wejścia do walki, a zwłaszcza do odparcia uderzeń powietrznych, niszczenia desantów i grup dywersyjnych nieprzyjaciela, usuwania zniszczeń na drogach, budowy obejść, pokonania stref skażonych i likwidacji skutków uderzeń broni masowego rażenia.

Pułk może wykonywać marsz w składzie dywizji lub samodzielnie. W składzie dywizji pułk może maszerować: w siłach głównych, przed siłami głównymi, jeżeli ubezpiecza je od czoła lub działa jako oddział wydzielony; za siłami głównymi, gdy ubezpiecza je od tyłu.

Miejsce pułku w ugrupowaniu marszowym dywizji określa dowódca dywizji w zależności od: terenu, ilości dróg i stanu

---

x/ Przez pojęcie przesunięcie wojsk należy rozumieć zorganizowane ich przemieszczenie określonym sposobem z jednego rejonu do drugiego lub z jednej rubieży na inną.
Przesunięcie może być realizowane w formie marszów, przewozów transportem kolejowym, wodnym lub powietrznym oraz sposobem kombinowanym, który polega na tym, że część wojsk wykonuje marsz na własnych środkach transportowych, a część przewożona jest koleją, transportem wodnym lub powietrznym.

drożni; stopnia ukompletowania pułku; przewidywanych działań na rubieżach, możliwego zetknięcia się z nieprzyjacielem.

Pułk z zasady maszeruje po jednej drodze. Jeżeli istnieją możliwości, to drogi marszu nie powinny przechodzić przez miasta, ciaśniny, w pobliżu stacji kolejowych i przez duże kompleksy leśne. Oprócz dróg głównych należy wyznaczyć i przygotować drogi zapasowe i rokadowe.

1. Możliwości marszowe pułku /pz, poz/

Na możliwości marszowe pułku mają wpływ takie czynniki jak: właściwości manewrowe, eksploatacyjne i bojowe sprzętu wchodzącego w skład wyposażenia pułku; fizyczne możliwości i poziom wyszkolenia kierowców; przygotowanie wojsk do marszu i umiejętności dowódców i sztabu w kierowaniu marszem; stan dróg i warunki meteorologiczne; stopień oddziaływania nieprzyjaciela.

Przyjmuje się następujące średnie normy możliwości marszowych:

dla kolumn mieszanych:

- w dzień 20-30 km/godz.
- w nocy 15-20 km/godz.

dla kolumn samochodowych:

- w dzień 30-40 km/godz.
- w nocy 25-30 i więcej km/godz.[x/]

Podane normy nie są stałe. Na przykład w nocy stosując częściowe maskowanie świateł, posługując się noktowizorami, przy świetle księżyca oraz po drogach jednokierunkowych i z sygnalizacją świetlną prędkości marszu mogą być zbliżone do dziennych. Również i w dzień na skutek silnej mgły czy dużych opadów prędkość marszu może być mniejsza od zakładanych norm. Duży wpływ na prędkość marszu ma stan dróg. Dlatego podczas jego planowania kalkulację należy przeprowadzać oddzielnie na każdy odcinek drogi, uwzględniając aktualnie istniejące warunki marszu.

- -

x/ Biuletyn informacyjny Nr 4 /109/.

2. Organizacja odpoczynków

Konieczność organizowania odpoczynków w marszu wynika między innymi z potrzeb materiałowych /np. uzupełnienie paliwa/, wymagań technicznych /obsługa techniczna, naprawa sprzętu/ oraz ze zmęczenia stanów osobowych i konieczności spożycia posiłków.

Odpoczynki mogą być: krótkie, długie, dzienne /nocne/ oraz dobowe.

Odpoczynki krótkie - 20-30-minutowe dla pułku wyznacza się co dwie - trzy godziny marszu, z tym, że pierwszy odpoczynek z zasady po dwóch godzinach marszu. W trudnych warunkach marszu czas trwania i częstotliwość krótkich odpoczynków mogą być większe. W czasie krótkich odpoczynków sprawdza się ogólny stan techniczny pojazdów.

Odpoczynki długie - 2-4-godzinne przewiduje się zwykle na początku drugiej połowy każdej doby marszu. Długie odpoczynki przeznacza się na: sprawdzenie stanu technicznego pojazdów oraz usunięcie wykrytych niesprawności, a w razie potrzeby wykonanie naprawy bieżącej i obsługi technicznej; uzupełnienie materiałowe; spożycie gorącego posiłku; odpoczynek kierowców. Długich odpoczynków nie wyznacza się w nocy, w zimie podczas silnych mrozów i podczas marszu na odległość mniejszą niż długość marszu dobowego.

Odpoczynek dzienny /nocny/ wyznacza się w ramach każdej doby marszu, jeżeli marsz planowany jest na przeciąg kilku dni. Czas trwania odpoczynku dziennego /nocnego/ wynosi 6-10 godzin. Wynika to z następujących kalkulacji:

marsz	- 10 - 12 godz.
4 krótkie odpoczynki	- 2 - 2 godz.
1 odpoczynek długi	- 2 - 4 godz.
	Razem 14 - 18 godz.

Pozostało na odpoczynek dzienny /nocny/ od 6 do 10 godzin.

Odpoczynki dobowe mogą być organizowane po 2-3 dobach marszu.

Na krótkie odpoczynki wojska zatrzymują się w kolumnach, zachowując między pojazdami, pododdziałami i oddziałami odległości, w jakich wykonywany jest marsz. Pojazdy w kolumnach zatrzymują się po prawej stronie drogi.

Podczas odpoczynków długich, dziennych /nocnych/ oraz dobowych wojska schodzą z drogi marszu i rozmieszczają się w sposób rozśrodkowany wzdłuż bocznych dróg w kolumnach batalionowych lub kompanijnych w taki sposób, aby utrzymać stałą gotowość bojową i jak najmniej czasu stracić na ponowne wyciąganie kolumn.

W planowanym rejonie odpoczynku nie powinno być miast i dużych osiedli oraz większych przeszkód wodnych. Ponadto rejon odpoczynku powinien zapewnić: zjazd wozów bojowych i pojazdów mechanicznych z drogi; sprzyjające warunki maskowania i obrony wojsk przed bronią masowego rażenia; możliwość zorganizowania zaopatrywania oraz możliwość zmiany ugrupowania marszowego.

3. Ugrupowanie marszowe

Ugrupowanie marszowe powinno zapewniać osiągnięcie dużej prędkości marszu, możliwość wykonania manewru w ramach kolumny z jednej drogi na drugą, szybkie rozwinięcie wojsk w ugrupowanie przedbojowe, możliwość równoczesnego wprowadzenia do walki jak największej ilości środków ogniowych, zmniejszenie wrażliwości na uderzenia broni masowego rażenia i lotnictwa nieprzyjaciela, oszczędność sił ludzkich i pojazdów mechanicznych oraz utrzymanie ciągłego dowodzenia.

Ugrupowanie marszowe pułku składa się z: ubezpieczenia marszowego, kolumny sił głównych, kolumny pododdziałów tyłowych; oddziału wydzielonego /jeżeli się go wysyła/[x/].

Ubezpieczenie marszowe powinno zapewnić ciągłość marszu kolumn sił głównych, nie dopuścić do rozpoznania sił własnych przez organa rozpoznawcze nieprzyjaciela, zabezpieczyć wojska

- -

x/ OW w czasie marszu może być wysyłany dla uchwycenia: rubieży wejścia do walki sił głównych; dogodnej rubieży do rozegrania boju spotkaniowego, jeżeli nie jest możliwe wcześniejsze uchwycenie jej przez ubezpieczenia; węzłów dróg; przepraw, gdy istnieje zagrożenie uchwycenia ich przez desanty nieprzyjaciela. Pułk może wysyłać OW w sile do wzmocnionego bp /pcz - 1-2 kcz/ na odległość 20-50 km /1-2 godziny marszu/ od sił głównych.

przed niespodziewanym napadem sił naziemnych nieprzyjaciela, zapewnić warunki rozwinięcia i wejścia do walki sił głównych.

Pułk w marszu dofrontowym ubezpiecza się: od czoła awangardą w sile do wzmocnionego batalionu lub szpicą czołową w sile do wzmocnionej kompanii. Jeżeli pułk wykonuje marsz samodzielnie, wówczas wysyła do tyłu szpicę tylną. W razie potrzeby wysyła się także szpice boczne. Ubezpieczenia wysyła się na następującą odległość: awangardę 12-15 km od sił głównych pułku; szpice czołowe - 3-5 km od sił głównych awangardy; szpice tylne - 3-5 km od ogona kolumny; szpice boczne do 5 km.

Pułk w marszu wzdłuż frontu ubezpiecza się od strony zagrożonego skrzydła oddziałem bocznym w sile do batalionu w odległości 8-12 km od osi marszu sił głównych pułku oraz szpicami od czoła i tyłu.

Pułk w marszu odfrontowym ubezpiecza się od tyłu arier-gardą w sile do batalionu, która działa w odległości 12-15 km od ogona sił głównych oraz szpicami na skrzydłach i od czoła[x/].

Pułki maszerujące za innymi pułkami ubezpieczają się od czoła tylko ubezpieczeniem bezpośrednim, a jeśli grozi napad ze skrzydeł i z tyłu, to oprócz tego mogą wysyłać ubezpieczenie boczne i tylne.

Pododdziały wyznaczone do ubezpieczenia marszowego powinny być zdolne do prowadzenia samodzielnej walki z nieprzyjacielem naziemnym oraz pokonania napotykanych na drodze zapór i odcinków skażonych. W tym celu należy je wzmacniać artylerią, a ponadto pododdziały piechoty - czołgami, a pododdziały czołgów - pododdziałami piechoty, saperów, chemików i środkami przeciwlotniczymi.

Ubezpieczenia wyznacza się zwykle na cały czas marszu. Podczas odpoczynków długich oraz dziennych /nocnych/ ubezpieczenie marszowe może być wyznaczone do ubezpieczenia postoju. Wówczas awangarda przekształca się w oddział czat, szpice - w czaty , a patrole wysyłane z pododdziałów ubezpieczających lub bezpośrednio z pododdziałów maszerujących - w placówki.

- -

x/ Biuletyn Informacyjny Nr 4 /109/ - 1972 r.

Ponadto z poszczególnych pododdziałów mogą być dodatkowo wydzielone patrole, posterunki obserwacyjne lub podsłuchy. Odległość tych ubezpieczeń od sił głównych będzie w zasadzie taka sama jak w czasie marszu. Z chwilą rozpoczęcia marszu, jeżeli nie nastąpiła zmiana ubezpieczeń, poszczególne elementy ubezpieczeń przyjmują ponownie formę ubezpieczeń marszowych.

Siły główne pułku zmechanizowanego maszerują w kolumnach batalionowych oddalonych od siebie nie mniej niż 5 km. Odległość między kompaniami piechoty wynosi 200 m. Pododdziały czołgów pułku zmechanizowanego /pcz/ maszerują w kolumnach kompanijnych; odległość między kompaniami czołgów wynosi 2-3 km.

Tyły pułku maszerują w odległości 5-10 km za siłami głównymi.

MARSZ PUŁKU W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

Marsz pułku w warunkach szczególnych organizuje się w zasadzie tak jak w warunkach normalnych, uwzględniając dodatkowo specyfikę konkretnych warunków. Marsz w warunkach szczególnych jest znacznie trudniejszy, zwiększa się bowiem zakres przedsięwzięć przygotowawczych /przed marszem/ i obsługowych /w czasie marszu/. Możliwości prowadzenia marszu są również znacznie gorsze.

1. Marsz pułku w zimie

W czasie organizacji i prowadzenia marszu przez pułk w zimie dodatkowego przygotowania i obsługi wymagają: stan osobowy oraz pojazdy i drogi.

Do podstawowych przedsięwzięć należy zaliczyć:

- w zakresie przygotowania i obsługi stanu osobowego w celu zapobiegania odmrożeniom: suszenie umundurowania /przed marszem i w czasie długich odpoczynków/; wydawanie ciepłej strawy oraz gorącej kawy /herbaty/; ćwiczenia fizyczne /w czasie odpoczynków/; przeglądy i pomoc sanitarna; przygotowanie dostatecznej ilości ukryć i opału w rejonie długiego odpoczynku;

- w zakresie przygotowania i obsługi pojazdów: przygotowanie silników do pracy w niskich temperaturach; podgrzewanie silników w czasie odpoczynków; wyposażenie pojazdów w środki i urządzenia zwiększające zdolność pokonywania terenu; maskowanie sprzętu bojowego przez malowanie na biało lub przykrycie białymi płótnami, pokrowcami, brezentami; zaopatrzenie pojazdów przeznaczonych do przewożenia ludzi w przykrycia, a w razie potrzeby dodatkowe uszczelnianie istniejących przykryć; ogrzewanie pojazdów sztabowych /przeznaczonych do pracy w ruchu/ wewnątrz; przygotowanie odpowiednich ukryć oraz zapewnienie dostatecznej ilości ciepłej wody w rejonie długiego odpoczynku;

- w zakresie przygotowania i obsługi dróg: oczyszczanie jezdni z nadmiernej ilości śniegu; przygotowanie odpowiedniej ilości mijanek; posypywanie oblodzonych dróg; utrzymywanie ciągników ewakuacyjnych na odcinkach dróg z krętymi podjazdami i zjazdami; przygotowanie dróg dojazdowych z dróg marszu do rejonów rozmieszczenia wojsk.

2. Marsz pułku w czasie roztopów

W czasie roztopów, które w naszych warunkach klimatycznych mogą występować zarówno wiosną, jak i jesienią oraz zimą, szczególne trudności w marszu kolumn pododdziałów pułku spowodowane są rozmokniętą jezdnią dróg oraz ograniczonymi możliwościami korzystania z objazdów przez drogi polne.

Okres roztopów charakteryzują częste zmiany warunków atmosferycznych /deszcz, mokry śnieg, mgła/, wylewy rzek itp. Warunki te wpływają na zmniejszenie ruchliwości wojsk, zwłaszcza maszerujących drogami gruntowymi, zwiększenie zużycia paliwa, powodują konieczność specjalnego przygotowania pojazdów i przeszkolenia kierowców w prowadzeniu pojazdów po bezdrożach, a także większego niż w innych warunkach wzmocnienia wojsk pododdziałami inżynieryjnymi. Ponadto utrudniają działanie lotnictwa oraz zmniejszają promień strefy rażenia wojsk podczas wybuchu jądrowego. Opady atmosferyczne sprzyjają jednak szybkiemu opadaniu obłoków promieniotwórczych.

Marsz pojazdów gąsienicowych i kołowych w jednej kolumnie podczas roztopów jest utrudniony, a często niemożliwy.

W takich wypadkach pojazdy gąsienicowe i kołowe pułku należy kierować na różne drogi, a jeżeli nie można tego wykonać, to pojazdy gąsienicowe powinny się przemieszczać na poboczach dróg lub należy je prowadzić za pojazdami kołowymi.

Marsz pułku w czasie roztopów wymaga organizowania silnych oddziałów zabezpieczenia ruchu. Szczególną uwagę należy zwrócić na oczyszczanie dróg, budowę rowków odwadniających, urządzenie objazdów, a także na wykorzystanie zawczasu przygotowanych elementów składanych nawierzchni drogowych. Na odcinki dróg trudne do przebycia jeszcze przed ruchem kolumn skierowuje się środki pomocy technicznej.

3. Marsz pułku w terenie lesisto-bagnistym

W terenie lesisto-bagnistym należy dokładnie rozpoznać drogi i przesieki. Ubezpieczenie marszowe powinno być zdolne do samodzielnego pokonywania zapór i przeszkód. Powinno ono działać na mniejszych odległościach od ubezpieczanych kolumn. Na ważnych drogach rokadowych i przesiekach powinny być wystawione stałe ubezpieczenia boczne. Na drogach buduje się mijanki, a w razie konieczności wzmacnia się niektóre odcinki dróg i poszerza jezdnię.

Zwiększa się również liczbę posterunków regulacji ruchu oraz ustawia dodatkowe znaki drogowe dotyczące kierunku i prędkości ruchu, miejscowości itp. Ponadto realizuje się przedsięwzięcia umożliwiające zwalczanie pożarów.

Do małego lasu kolumna czołowa wjeżdża dopiero wtedy, gdy ubezpieczenie marszowe wyjdzie na jego przeciwległy skraj.

4. Marsz pułku w górach

Mała ilość dróg, liczne ciaśniny, przełęcze, wąwozy i rzeki, ograniczona możliwość objazdów sprawiają, że pododdziały pułku są bardziej wrażliwe na uderzenia rakiet i lotnictwa.

Wysokie wzniesienia umożliwiają śledzenie ruchu maszerujących wojsk, co w znacznym stopniu ułatwia działanie grup dywersyjnych nieprzyjaciela i zaskoczenie.

W terenie górzystym powinny być zwiększone siły i środki do prowadzenia rozpoznania dróg marszu i oddzielnych wzniesień. Na wzgórzach panujących nad drogami marszu powinny być

wystawione na okres przejścia wojsk ubezpieczenia stałe. Dla uprzedzenia nieprzyjaciela w uchwyceniu przełęczy,węzłów dróg i wyjść z wąwozów mogą być wysyłane oddziały wydzielone lub wysadzane taktyczne desanty powietrzne.

Najsilniejszą obronę przeciwlotniczą należy organizować w rejonach ciaśnin, wąwozów, przełęczy, mostów i przepraw. Do tych rejonów zawczasu wysyła się środki przeciwlotnicze.

Ze względu na ograniczony manewr należy tak formować kolumny, ażeby zapewnić im taktyczną samodzielność. Odnosi się to zwłaszcza do czołowych pododdziałów, które będą pierwsze wchodzić do walki po zetknięciu się z nieprzyjacielem.

Przy formowaniu ugrupowania marszowego pułku należy uwzględniać fakt, że pododdziały czołgów w czasie zetknięcia się z nieprzyjacielem w ciaśninie i w innych wąskich miejscach nie potrafią w pełni wykorzystać swojej siły uderzeniowej. W związku z tym w czołowej kolumnie ugrupowania marszowego pułku celowo jest rozmieszczać pododdziały zmechanizowane wzmocnione czołgami. Kiedy zaś zetknięcie z nieprzyjacielem jest możliwe na płaskowzgórzu lub w szerokich dolinach, na czele kolumny sił głównych pułku mogą się posuwać pododdziały czołgów.

Wobec konieczności pokonywania w czasie ruchu w terenie górzystym stromych wzniesień oraz wąskich odcinków dróg o ostrych zakrętach należy uwzględniać możliwość rozciągania i skupiania się kolumn. Aby do tego nie dopuścić, należy odpowiednio zorganizować służbę porządkowo-ochronną. Ponadto powinno się często ustawiać ostrzegawcze znaki drogowe informujące o dopuszczalnej prędkości, a w niebezpiecznych miejscach - ogrodzenia.

Ciężkie warunki użytkowania sprzętu motoryzacyjnego w górach powodują znacznie zwiększone zużycie materiałów pędnych i smarów, ogumienia oraz intensywną pracę silnika i układów sterowania. W związku z tym organizując marsz należy: zwiększyć ruchome zapasy paliwa; wymienić zbyt zużyte ogumienia; zwrócić szczególną uwagę na sprawność i przygotowanie sprzętu technicznego do jazdy w górach.

Odpoczynki powinno się wyznaczać na równych odcinkach dróg, w miejscach bezpiecznych od lawin kamiennych i śnież-

nych, możliwie przy źródłach wody. Unikać także należy zatrzymywania się w pobliżu wyschniętych rzek.

5. Marsz pułku przez miasto.

Przemarsz wojsk przez większe miejscowości nie jest wskazany. W tym celu zaleca się wykorzystywać drogi - obwodnice wokół miast lub wybierać drogi pozwalające ominąć miasto. Gdy to jest niemożliwe, to w razie marszu przez miasto należy: rozpoznać dogodne do marszu ulice /szerokie, nie posiadające zwartej zabudowy/; przewidzieć zapasowe drogi marszu; zawczasu wysłać grupy zabezpieczenia ruchu wyposażone w spychacze i ciągniki oraz ustawić znaki drogowe dotyczące objazdów, kierunku marszu, szybkości; oprócz posterunków regulacji ruchu przewidzieć pilotów do prowadzenia poszczególnych kolumn przez miasto. W czasie przemarszu przez miasto należy ściśle współdziałać z odnośnymi jednostkami terytorialnymi w zakresie wyboru dróg marszu, regulacji ruchu i zabezpieczenia marszu.

ORGANIZACJA MARSZU PUŁKU

1. Powzięcie decyzji

Metoda i treść pracy podczas wypracowywania decyzji zależy od charakteru otrzymanego zadania, sytuacji ogólnej oraz posiadanego czasu.

Czas przygotowań pułku do marszu można skrócić wykonując równocześnie czynności organizacyjne w pułku, batalionie i kompanii oraz zawczasu znaczną część prac przygotowawczych.

Podejmując decyzję dowódca pułku - w wyniku analizy zadania - powinien zrozumieć i wyjaśnić głównie następujące zagadnienia:

- zamiar przełożonego na okres marszu /cel marszu i jego rodzaj/ i po wykonaniu marszu;
- miejsce i rolę pułku w realizacji zamiaru wyższego przełożonego;
- odległość i czas przeznaczony na wykonanie marszu;
- ilość dróg, linię /punkt/ wyjściową i wyrównania, rejony odpoczynków.

W wyniku analizy zadania dowódca pułku określa wymagania dotyczące: ugrupowania marszowego; współdziałania z sąsiadami zabezpieczającymi marsz pułku; czynności, które należy wykonać, żeby przygotować pododdziały pułku do marszu oraz dane potrzebne do powzięcia decyzji, które ma przygotować sztab.

W ocenie nieprzyjaciela dowódca pułku powinien ustalić:

- w jakiej odległości znajduje się nieprzyjaciel i rodzaj jego działań;
- rubieże /rejony/ możliwego zetknięcia się pułku w czasie marszu z wojskami nieprzyjaciela;
- rubieże /rejony/ i odcinki dróg, na których nieprzyjaciel może użyć broń masowego rażenia;
- charakter działania lotnictwa i grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela;
- możliwe rejony wysadzenia desantu powietrznego;
- brakujące wiadomości o nieprzyjacielu oraz sposób ich zdobycia.

Na podstawie oceny nieprzyjaciela dowódca pułku określa: rodzaj zagrożenia z jego strony; rubieże, na których może dojść do spotkania; ugrupowania marszowe; rubieże, które powinna opanować awangarda lub oddział wydzielony; sposób zabezpieczenia pułku przed działaniem broni masowego rażenia, desantów powietrznych, organów rozpoznawczych i lotnictwa nieprzyjaciela.

Dokonując oceny sił własnych dowódca pułku rozpatruje:

- stan pododdziałów i ich rozmieszczenie;
- zdolność bojową i marszową pododdziałów;
- rodzaj i ilość środków wzmocnienia oraz ich wpływ na wykonanie zadania;
- stan zaopatrzenia materiałowo - technicznego;
- stopień napromieniowania i potrzeby przeprowadzenia zabiegów sanitarnych i specjalnych.

W wyniku oceny wojsk własnych dowódca pułku udokładnia: ugrupowanie marszowe, ustalając w nim miejsce dla każdego pododdziału; podział sił i środków; zadania dla pododdziałów. Ponadto ustala czynności, jakie należy wykonać, żeby osiągnąć możliwie największą szybkość i zapewnić ciągłość zabezpieczenia materiałowego, technicznego i medycznego.

Dokonując oceny sąsiadów dowódca pułku powinien uwzględnić charakter ich działania oraz wpływ tych działań na wykonanie zadania przez pułk.

Oceniając sytuację skażeń i zakażeń dowódca pułku na podstawie tych danych, które posiada, ustala moc dawki /stopień skażenia/, jaka zaistnieje w chwili podejścia wojsk do skażonych rejonów oraz możliwość ich pokonania lub obejścia. Sytuacja skażeń i zakażeń powinna być na bieżąco uaktualniana w miarę otrzymywania nowych danych.

Ocenę terenu przeprowadza dowódca na podstawie mapy, zdjęć lotniczych, opisów wojskowo-geograficznych, danych ze sztabu wyższego i wiadomości własnego rozpoznania. Ocena terenu obejmuje drogi marszu i przyległy do nich teren. Uwzględnia się przy tym również rejony możliwego zetknięcia z nieprzyjacielem i rejony odpoczynków. W wyniku oceny terenu dowódca pułku określa: możliwe zmiany ugrupowania wojsk w czasie marszu; miejsce czołgów i innego sprzętu ciężkiego w ugrupowaniu marszowym; czynności w zakresie zabezpieczenia inżynieryjnego marszu. Następnie ocenia wpływ pogody, pory roku i doby na wykonanie marszu i ustala sposób zaopatrywania i ewakuacyji oraz miejsce swoje i sztabu w ugrupowaniu marszowym.

2. Postawienie zadań

W zadaniach do marszu podaje się: wiadomości o nieprzyjacielu; zadania wojsk działających w przodzie i zadania sąsiadów; zadanie pułku; drogę marszu, punkt wyjściowy i punkty /linie/ wyrównania, rejony odpoczynków; skład i zadania oddziału wydzielonego /jeśli się go wysyła/; skład i zadania ubezpieczenia marszowego; miejsce pododdziałów w kolumnie marszowej sił głównych; miejsce i zadania dla pododdziałów artylerii, odwodu przeciwpancernego i oddziału zabezpieczenia ruchu; miejsce tyłów pułku i stanowiska dowodzenia; obowiązujące meldunki oraz zastępców.

3. Organizacja zabezpieczenia marszu

Zabezpieczenie wojsk w czasie marszu ma na celu zapewnienie sprawnego wykonania marszu w ustalonym czasie, niedopuszczenie do niespodziewanego napadu naziemnego i z powietrza,

stworzenie wojskom maszerującym warunków skutecznego przeciwdziałania poczynaniom nieprzyjaciela oraz zachowanie pełnej gotowości bojowej wojsk do działań w dowolnym okresie marszu.

Zabezpieczenie marszu pułku organizuje dowódca na podstawie powziętej decyzji.

Rozpoznanie

Do głównych zadań rozpoznania w marszu należy:

- wykrycie nieprzyjaciela w jak największej odległości od maszerujących wojsk, ustalenie jego sił, składu, ugrupowania oraz możliwości i charakteru działania;
- wykrycie i ustalenie rejonów wyrzucenia /wysadzenia/ oraz działania desantu powietrznego i grup dywersyjnych;
- zebranie niezbędnych wiadomości o drogach i przyległym terenie.

Rozpoznanie w marszu pułk prowadzi własnymi środkami, a niezależnie od tego może on otrzymać wiadomości z rozpoznania prowadzonego przez dywizję i lotnictwo.

Obrona przed bronią masowego rażenia

Obronę przed bronią masowego rażenia w czasie marszu zapewnia przez: ścisłe przestrzeganie ustalonych odległości w głąb i wszerz przez elementy ugrupowania zarówno podczas marszu, jak i w rejonach odpoczynków; sprawną organizację rozpoznania skażeń i zakażeń oraz powiadamianie we właściwym czasie wojsk o użyciu przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia. Dane o użyciu przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia pułk może otrzymać od własnych organów rozpoznania oraz ze szczebla nadrzędnego i terenowych ośrodków analizy skażeń. Do chwili rozpoczęcia marszu oraz w czasie jego trwania skażone odcinki terenu wzdłuż dróg należy rozpoznawać i oznaczać. Pododdziałom powinno się wskazywać drogi obejścia tych odcinków. Pluton chemiczny pułku działa w poszczególnych elementach ugrupowania marszowego. Najczęściej rozmieszcza się go drużynami w awangardzie, przy stanowisku dowodzenia i tyłowym stanowisku dowodzenia. Ponadto przydziela się chemików-zwiadowców do samodzielnego patrolu rozpoznawczego.

Obrona przeciwlotnicza

Obronę przeciwlotniczą pułku podczas marszu zapewniają jego organiczne środki obrony przeciwlotniczej, artyleria przeciwlotnicza dywizji /jeżeli działa w ugrupowaniu marszowym pułku/ oraz rozwinięty na kierunku przegrupowania system obrony przeciwlotniczej armii /Frontu/ i OPK.

Wojska obrony przeciwlotniczej wyższego szczebla osłaniają pułk przede wszystkim podczas przechodzenia przez punkty newralgiczne /ciaśniny, węzły dróg, przeprawy/ oraz w rejonach odpoczynków i ześrodkowania wojsk.

Organiczne baterie środków przeciwlotniczych rozmieszcza się w awangardzie i siłach głównych. Do zwalczania nisko latających samolotów pododdziały wykorzystują etatowe środki przeciwlotnicze; ponadto wyznacza się nie mniej jak 1/3 sił i środków pododdziałów ogólnowojskowych.

Do obserwacji powietrznej organizuje się sieć posterunków obserwacyjnych w pododdziałach ubezpieczenia i w kolumnie sił głównych pułku.

W celu zmniejszenia skutków napadu lotnictwa nieprzyjaciela na maszerujące wojska należy:

- ściśle przestrzegać ustalonych odległości między poszczególnymi kolumnami pododdziałów i desantami ugrupowania marszowego pułku oraz między poszczególnymi wozami bojowymi i pojazdami mechanicznymi w kolumnach;
- ściśle przestrzegać zasad maskowania zarówno w czasie marszu, jak i w rejonach odpoczynków;
- mieć dobrze zorganizowaną sieć powiadamiania o grożącym napadzie lotnictwa nieprzyjaciela.

Ubezpieczenie

Podczas organizowania ubezpieczenia należy ustalić niezbędne siły i środki do ubezpieczenia oraz zadania do wykonania i sposób współdziałania ubezpieczeń z pozostałymi wojskami. Uwzględniając zagrożenie ze strony nieprzyjaciela dowódca pułku określa: kto, w jakiej sile i z jakiego kierunku ma ubezpieczyć maszerujące pododdziały. W zależności od zaistniałej sytuacji ubezpieczenie można wycofywać, zmieniać lub wzmacniać.

Zabezpieczenie inżynieryjne

Do głównych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego należą: rozpoznanie inżynieryjne; przygotowanie i utrzymanie dróg; urządzenie rejonów odpoczynków; wykonywanie prac związanych z maskowaniem i likwidacją skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela. Czynności te wykonują wszystkie pododdziały pułku. Wojsk inżynieryjnych używa się do prac najbardziej skomplikowanych.

Do prowadzenia rozpoznania, usuwania zapór i zawał, budowy dróg na przełaj wyznacza się w pułku z etatowego plutonu inżynieryjno-drogowego oddział zabezpieczenia ruchu /OZR/. W zależności od potrzeb można go wzmacniać pododdziałami ogólnowojskowymi. OZR wysuwa się zawczasu na planowaną drogę marszu. W przewidywaniu boju spotkaniowego OZR maszeruje za ubezpieczeniem marszowym. Część sił i środków inżynieryjnych może pozostać w dyspozycji dowódcy pułku i być użyta do wykonania niespodziewanie wynikłych zadań.

Maskowanie

W celu zapewnienia skrytego przesuwania wojsk wskazane jest maszerowanie drogami zasłoniętymi. Dokonując wyboru dróg należy dążyć do tego, żeby nie przebiegały one przez duże miasta i węzłowe stacje kolejowe, zwłaszcza w czasie marszu w strefie przyfrontowej. Podczas marszu w nocy należy ściśle przestrzegać maskowania świateł. W rejonach odpoczynku do maskowania należy wykorzystać rzeźbę terenu oraz maski etatowe i środki podręczne.

Zabezpieczenie materiałowe, techniczne i medyczne

W czasie marszu pododdziały korzystają z doraźnych i ruchomych zapasów, które uzupełnia się podczas odpoczynków. Część transportu z materiałami pędnymi i smarami można zawczasu przydzielić pododdziałom.

W zakresie zabezpieczenia technicznego należy przed rozpoczęciem marszu zapoznać wszystkich kierowców z warunkami technicznymi dróg marszu, ustalonymi prędkościami, zasadami mijania itp. Omawia się też sposoby obsługiwań technicznych,

remontów i ewakuacji. Zabezpieczenie techniczne organizuje się w formie technicznego zamykania kolumn marszowych batalionów i pułku. Zadaniem technicznego zamykania kolumn jest ustalenie przyczyn uszkodzeń, udzielanie pomocy lub ewakuowanie z dróg niesprawnych pojazdów. Czas pracy technicznego zabezpieczenia kolumn w jednym miejscu nie powinien przekraczać: na szczeblu kompania - batalion - 1 godz.; na szczeblu pułku - 2-3 godz.

Zabezpieczenie medyczne obejmuje terminowe udzielanie pomocy medycznej oraz ewakuowanie rannych i chorych. Pomocy medycznej udziela się na szczeblu batalionu i pułku. Porażonych i chorych wymagających ewakuacji kieruje się transportem pułku do najbliższych punktów medycznych lub szpitali cywilnych.

Służba porządkowo-ochronna

Służbę porządkowo-ochronną organizuje się: w rejonie rozmieszczenia pułku przed rozpoczęciem marszu; na drogach wyciągania kolumn do punktu wyjściowego; w rejonach odpoczynków i w rejonie ześrodkowania po wykonaniu marszu; na drogach marszu, gdy pułk maszeruje samodzielnie lub jest odpowiedzialny za organizację ruchu na wyznaczonym odcinku drogi. W celu sprawniejszej organizacji i dowodzenia służbą porządkowo-ochronną wyznacza się komendantów odcinków dróg i komendantów rejonów /odpoczynku i ześrodkowania/.

Do służby porządkowo-ochronnej wyznacza się - oprócz etatowego pododdziału - również i inne pododdziały w zależności od zadań, jakie mają do wykonania.

Służba porządkowo-ochronna może być rozwijana przed wymarszem wojsk na całej drodze, jeśli wystarcza na to sił i środków lub też w czasie marszu na kolejnych odcinkach drogi. Należy również przewidzieć pilotów do prowadzenia poszczególnych członów kolumny.

Organizacja dowodzenia i łączności

Do dowodzenia wojskami w marszu na szczeblu pułku organizuje się stanowisko dowodzenia i tyłowe stanowisko dowodzenia. Stanowisko dowodzenia z zasady przesuwa się w kolumnie sił głównych pułku.

Łączność w marszu zapewnia się środkami radiowymi i ruchomymi, a w pododdziałach - ponadto i sygnalizacyjnymi. Łączność w marszu powinna zapewnić przede wszystkim:

- terminowe przekazywanie maszerującym pododdziałom dodatkowych zadań bojowych stosownie do powstałej sytuacji;
- szybkie i sprawne powiadamianie wojsk o sytuacji powietrznej, wybuchach jądrowych i skażeniach promieniotwórczych.

Łączność w marszu uruchamia się na rozkaz dowódcy pułku. Gdy jest zorganizowany system kierowania i kontroli ruchu wojsk i obejmuje on swym zasięgiem drogi, po których maszeruje pułk, wówczas z pułku wydziela się radiostację do sieci radiowych komendantów dróg z posterunkami regulacji ruchu.

We wszystkich wypadkach stosowania łączności radiowej należy przekazywać tylko krótkie sygnały i prowadzić rozmowy za pomocą tabel rozmównicznych.

WYKONYWANIE MARSZU PRZEZ PUŁK

Dowódca przy pomocy oficerów sztabu pułku i oficerów rodzajów wojsk i służb powinien bez przerwy kontrolować sposób pełnienia służby porządkowo-ochronnej, porządek marszu wojsk, przestrzeganie zasad maskowania i dyscypliny marszu oraz terminowość przekraczania przez wojska wyznaczonych punktów. Dowódca powinien być na bieżąco zorientowany w położeniu wojsk własnych i nieprzyjaciela i odpowiednio do tego korygować plan marszu, stawiając dodatkowe zadania pododdziałom.

Szczególnie ważnym zagadnieniem jest organizacja wyjścia pułku z rejonu rozmieszczenia na wyznaczoną drogę marszu. W tym celu należy wyznaczyć każdemu pododdziałowi drogę do ustawienia się w kolumnie. Ponadto należy ustalić dla każdego pododdziału czas rozpoczęcia wyciągania kolumn i czas wejścia na drogę wyprowadzającą do punktu wyjściowego. Punkt wyjściowy wyznacza się w odległości nie mniejszej jak 5 km od rejonu, z którego rozpoczyna się marsz pułku. Umożliwia to wyciągnięcie kolumny batalionowej. Gdy marsz rozpoczyna się z miejsca dyslokacji, wówczas punkt wyjściowy wyznacza się w odległości 20-30 km od miejsca rozmieszczenia. Jest to spowodowane koniecznością szybkiego i jednoczesnego opuszczenia garnizonu

przez stacjonujące w nim jednostki. Przejście każdej kolumny przez punkt wyjściowy powinno nastąpić po oddaleniu się na ustaloną odległość kolumny maszerującej w przodzie. Nie wolno dopuścić do tworzenia się zgrupowań i zatorów na punktach wyjściowych. W celu udzielenia pomocy dowódcom pododdziałów w formowaniu i wyjściu kolumn na planowaną drogę marszu wyznacza się na szczeblu pułku odpowiedzialnych oficerów sztabu. Dla regulowania prędkości ruchu kolumn wyznacza się linie wyrównania w odstępach wymagających 2-3 godzin marszu.

W czasie marszu pułku w warunkach oddziaływania nieprzyjaciela należy przestrzegać następujących zasad:

- w razie nalotu samolotów nieprzyjaciela pododdziały nie przerywają marszu. Ogień do samolotów prowadzą wszystkie środki przeciwlotnicze oraz pododdziały z broni strzeleckiej;

- w wypadku użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia stany osobowe nakładają środki ochronne, nie rażone kolumny oddalają się jak najszybciej od rejonów uderzeń /poza zasięg skutecznych porażeń/. Wyznaczone grupy przeprowadzają ewakuację porażonych ludzi i sprzętu nadającego się jeszcze do użytku.

Częściowych zabiegów dokonuje się bez przerywania marszu /wykonują je sami żołnierze środkami etatowymi/, a całkowitych - na długich odpoczynkach lub po przybyciu do wyznaczonego rejonu. W razie skażenia środkami trującymi zabiegi te przeprowadza się natychmiast;

- w wypadku, gdy drogi są silnie skażone środkami promieniotwórczymi i pokonanie ich może spowodować wchłonięcie przez ludzi dawek promieniowania wyższych od dopuszczalnych norm, należy szukać dróg obejścia. Gdy jest to niemożliwe, wówczas marsz pułku na rozkaz dowódcy dywizji może być wstrzymany do czasu, gdy natężenie napromieniowania terenu obniży się do dopuszczalnych norm;

- duże obszary objęte pożarem w zasadzie obchodzi się, nie angażując sił i środków do ich likwidacji;

- walkę z nieprzyjacielem /grupy dywersyjne, desant/pułk podejmuje wówczas, gdy bezpośrednio oddziałuje on na ugrupowanie marszowe pułku.

Marsz pułku kończy się po osiągnięciu przez niego nakazanego rejonu /rubieży/lub z chwilą wejścia do walki.

R O Z D Z I A Ł II

ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE NATARCIA PUŁKU /pz, poz/

OGÓLNE ZASADY NATARCIA

1. Istota natarcia.

N a t a r c i e jest zasadniczym rodzajem działań bojowych i odgrywa decydującą rolę w osiągnięciu zwycięstwa. Jego istotą jest zsynchronizowane z ogniem zdecydowane uderzenie wojsk na broniącego się nieprzyjaciela na całą głębokość jego ugrupowania. Na natarcie składa się szereg walk, manewrów oraz innych przedsięwzięć, w których nacierający dąży do rozbicia siły żywej, zniszczenia sprzętu bojowego i innych środków materiałowych nieprzyjaciela, opanowania ważnych rejonów jego terytorium. Im szybciej nacierający osiągnie ten cel, tym mniejsze poniesie straty. C e l e m n a t a r c i a jest rozbicie nieprzyjaciela i opanowanie ważnych rejonów. Cel ten można osiągnąć przez zniszczenie środków masowego rażenia oraz rozbicie głównych zgrupowań przeciwnika bronią jądrową, ogniem klasycznych środków walki, energicznym uderzeniem jednostek pancernych i zmechanizowanych na dużą głębokość we współdziałaniu z innymi rodzajami wojsk, desantami powietrznymi oraz śmiałym wychodzeniem na skrzydła i tyły nieprzyjaciela.

2. Warunki przejścia pułku do natarcia.

W warunkach użycia środków masowego rażenia podstawowe zadania natarcia realizuje się za pomocą broni jądrowej, natomiast gdy jeszcze nie doszło do jej użycia, to o powodzeniu decydują: uderzenia wojsk pancernych i zmechanizowanych, ogień artylerii oraz lotnictwo.

Uwzględniając prawdopodobny charakter oraz właściwości ewentualnych działań wojennych, należy się liczyć z tym, że pułk może przejść do natarcia i prowadzić je w różnorodnych i skomplikowanych sytuacjach pola walki. Przyszłe działania bojowe mogą rozwijać się w warunkach zagrożenia bronią masowego

rażenia, obustronnego jej użycia przy częstych i gwałtownych zmianach położenia i braku dostatecznych danych o nieprzyjacielu, sąsiadach, a niekiedy nawet o własnych pododdziałach; w trakcie częstych i silnych uderzeń lotnictwa, działań desantów, grup dywersyjno-rozpoznawczych, zakłóceń radioelektronicznych, uderzeń "kawalerii powietrznej" itp.

Szczególnie skomplikowanych i ciężkich sytuacji należy się spodziewać w pierwszych dniach wojny.

Warunki natarcia w poważnym stopniu kształtują się również pod wpływem położenia wojsk oraz natężenia działań nieprzyjaciela.

3. Formy natarcia

W zależności od rodzaju działań przeciwnika natarcie może przyjąć formę przełamania, boju spotkaniowego lub pościgu.

P r z e ł a m a n i e ma miejsce wówczas, gdy nieprzyjaciel znajduje się w obronie i nie ma możliwości jej obejścia. Przełamanie polega na utworzeniu wyłomu /wyłomów/ na taktyczną głębokość obrony przeciwnika uderzeniami broni jądrowej, ogniem artylerii, lotnictwa, a także wojsk pancernych i zmechanizowanych oraz rozwinięciu działań w głąb i na skrzydła.

Jeżeli działania są prowadzone bez użycia broni masowego rażenia, przełamania dokonuje się na wybranym odcinku, którego szerokość w początkowym okresie natarcia jest uzależniona w głównej mierze od możliwości ogniowych artylerii i lotnictwa działającego na kierunku natarcia. Przełamania dokonują związki taktyczne i operacyjne. Na przykład wzmocniona dywizja może przełamywać obronę nieprzyjaciela na odcinku szerokości do 4 km. Pułki tej dywizji uczestniczą w przełamaniu. Pułkowi wyznacza się do przełamania odcinek szerokości około 2 km.

W warunkach użycia broni masowego rażenia i wynikających stąd dużych możliwości obezwładnienia obrony, przełamanie z zasady będzie wykonywane na znacznie szerszym froncie. Ale i w tych warunkach, jeżeli nie będzie możliwe wykonanie uderzeń jądrowych na czołowe punkty oporu nieprzyjaciela, to pierwsza faza przełamania wykonywana będzie na wąskim odcinku.

B ó j s p o t k a n i o w y ma miejsce wówczas, gdy obie strony dążą do wykonania swoich zadań w sposób zaczepny, a głębokość ich zadań sięga poza rubież starcia.

Podstawową cechą charakterystyczną boju spotkaniowego jest szybkie zbliżanie się stron zakończone gwałtownym i zdecydowanym ich starciem, co sprawia że niektóre właściwości prowadzonej walki występują w formie spotęgowanej. Zasadniczym czynnikiem, który może w większości wypadków zadecydować o powodzeniu w boju spotkaniowym, jest przyjęcie inicjatywy i wygranie c z a s u . Zyskanie na czasie zapewnia bowiem uprzedzenie przeciwnika w wykonaniu manewru, a zwłaszcza w rozwinięciu głównych sił itp.

P o ś c i g jest to forma natarcia, które prowadzi się za wycofującym się nieprzyjacielem. Do pościgu dochodzi z zasady na skutek zdecydowanych, niszczących uderzeń naszych wojsk. Celem pościgu jest rozbicie odchodzących sił nieprzyjaciela. Charakteryzuje go dążenie do wyjścia na skrzydła i tyły wycofującego się nieprzyjaciela, wzbronienia mu zajęcia obrony na nowych rubieżach oraz rozwinięcia działań w szybkim tempie i na szerokim froncie. Ponadto cechują go znaczne trudności w dowodzeniu i utrzymaniu współdziałania oraz płynnego i terminowego zaopatrywania.

Poszczególne jednostki mogą prowadzić pościg c z o ł o w y , r ó w n o l e g ł y oraz k o m b i n o w a n y , tzn. jednocześnie czołowy i równoległy.

Pościg prowadzi się po możliwie największej ilości dróg, bez przerwy w dzień i w nocy, z pełnym natężeniem sił bez względu na warunki atmosferyczne i porę roku. Jednym z ważnych czynników decydujących o powodzeniu pościgu jest niedopuszczenie do oderwania się nieprzyjaciela od nacierających wojsk. Można to osiągnąć przez ustalenie - we właściwym czasie - początku jego wycofania się i natychmiastowe rozpoczęcie pościgu.

4. Sposoby przejścia do natarcia

W zależności od położenia wojsk rozróżnia się dwa sposoby przejścia do natarcia, a mianowicie z m a r s z u i z

rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

Natarcie z marszu polega na rozwinięciu wojsk w ugrupowanie bojowe i rozpoczęciu ataku bez zatrzymania się czołowych oddziałów. Zapewnia ono stosunkowo największy stopień tajemnicy przygotowania działań i zaskoczenie oraz skraca okres przebywania wojsk w zasięgu większości klasycznych środków ogniowych nieprzyjaciela. Wymaga jednak szczegółowej i sprawnej organizacji rozwinięcia oddziałów, a zwłaszcza artylerii, zapewnienia bezpieczeństwa, zwłaszcza w toku przechodzenia w ugrupowanie bojowe oraz wyjątkowo dokładnego współdziałania.

Natarcie z marszu wykonuje się w większości wypadków po uprzednim zajęciu przez wojska rejonu wyjściowego położonego w głębi. Wyznacza się go w takiej odległości od nieprzyjaciela, aby wojska znajdowały się poza zasięgiem jego rakiet taktycznych i ognia artylerii dalekonośnej, a na przesunięcie oddziałów na rubież ataku potrzeba było jak najmniej czasu. Zwykle wybiera się go w odległości 40-60 km od czołowych oddziałów przeciwnika i w takim miejscu, aby nie demaskować przyszłego kierunku działań.

Mogą jednak zdarzać się wypadki, że pułk będzie przechodzić do natarcia z marszu bez uprzedniego zajmowania rejonu wyjściowego. Dotyczy to zwłaszcza natarcia z marszu, gdy na skutek działań nieprzyjaciela i braku czasu uprzednie zajęcie rejonu wyjściowego przez pułk okaże się niemożliwe lub niecelowe.

Dla niektórych pułków natarcie z marszu może się także rozpocząć bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych. W naszym położeniu jest to prawdopodobne tylko wówczas, gdy zajdzie konieczność rozbicia desantów powietrznych lub morskich nieprzyjaciela.

Natarcie z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem pułk organizuje wówczas, gdy przez pewien okres czasu znajdował się w obronie lub jego natarcie z marszu nie miało powodzenia, a ponadto w

niektórych wypadkach po podejściu z głębi i dokonaniu luzowania. Polega ono na rozpoczęciu natarcia przez zasadnicze siły pułku, które odpowiednio wcześniej w stosunku do momentu rozpoczęcia ataku przyjęły ugrupowanie bojowe do natarcia w rejonie wyjściowym położonym w styczności z przeciwnikiem.

Natarcie rozpoczyna się z reguły po uprzednim inżynieryjnym przygotowaniu rejonu wyjściowego /najczęściej pod pozorem doskonalenia obrony/, przegrupowaniu większości sił i środków oraz zajęciu przez nie rubieży ataku, stanowisk ogniowych i rejonów wyczekiwania /rejony wyczekiwania wyznacza się dla czołgów/.

Przegrupowania w pułku, będącym w obronie w celu ześrodkowania na kierunku natarcia, dokonuje się bez zbytecznych przesunięć, ściśle przestrzegając dotychczasowego zachowania się wojsk. Na przykład pododdziały znajdujące się w obronie w drugim rzucie do natarcia powinny przechodzić z reguły z marszu z zajmowanych dotychczas rejonów.

Pułk podchodzący z głębi, który nie rozpoczyna ataku z marszu, luzuje pododdziały będące w styczności z przeciwnikiem. Jego pododdziały zmechanizowane przed zbliżeniem się do rubieży obserwowanej przez nieprzyjaciela najczęściej spieszają się i następnie wychodzą na rubież ataku. Transportery opancerzone rozmieszcza się z tyłu na kierunku ich działań. Pododdziały czołgów zajmują rejon wyczekiwania w odległości 6-8 km od przedniego skraju obrony przeciwnika[x/].

Zasadnicze przedsięwzięcia poprzedzające natarcie realizuje się najczęściej w nocy lub w warunkach ograniczonej widoczności.

5. Znaczenie przewagi w natarciu

Możliwość prowadzenia natarcia jest ściśle związana z zagadnieniem przewagi. Wiadomo, że pułk może osiągnąć powodzenie tylko wówczas, gdy ma dostateczną przewagę nad nieprzy-

- -

x/ Rejon wyczekiwania pododdziału czołgów wyznacza się poza zasięgiem skutecznego ognia moździerzy i artylerii polowej nieprzyjaciela, przeważnie w takiej odległości, w jakiej znajduje się rejon dla drugiego rzutu pułku.

jacielem lub ją uzyska. Nie zawsze musi to być przewaga materialna w całym pasie działania, która wyraża się ilością i jakością sił, ale może to być przewaga położenia stwarzająca możliwość zaskoczenia i uzyskania przewagi tylko na wybranym kierunku.

Przewaga materialna odgrywa jednak w większości przypadków decydującą rolę. W drugiej wojnie światowej uzyskiwano powodzenie mając najczęściej trzykrotną przewagę w siłach i środkach, a niekiedy nawet większą.

Proces nasycania wojsk coraz doskonalszym uzbrojeniem i sprzętem oraz rosnąca rola ognia w walce wymagają uzyskania znacznej przewagi na odcinku przełamania. W obronie każdy okopany środek ogniowy może zwalczyć z powodzeniem 2-3 cele/środki ogniowe/ będące w ruchu /natarciu/. Stąd też na odcinku przełamania pułk powinien uzyskać przynajmniej trzykrotną przewagę w czołgach i piechocie oraz czterokrotną w artylerii. Natomiast w boju spotkaniowym może osiągnąć powodzenie przy równowadze sił. Bardzo istotnym czynnikiem przewagi jest między innymi efektywne wykorzystanie wyników ognia.

Należyte wykorzystanie wyników ognia jest możliwe przede wszystkim wówczas, gdy natarcie będzie prowadzone w wysokim tempie i zachowa się jego ciągłość. Czynniki te zawsze odgrywały poważną rolę w działaniach. Obecnie jednak stały się nieodzowne, gdyż odporność i ruchliwość wojsk przeciwnika jest duża. Będzie on mógł w krótkim czasie po obezwładnieniu uzyskać gotowość do przeciwdziałania ocalałymi środkami ogniowymi lub odwodami, kierując je na zagrożone kierunki. A więc uprzedzenie przeciwnika w tych poczynaniach przez utrzymanie wysokiego tempa i ciągłości natarcia staje się koniecznością.

6. Formy manewru

Utrzymanie wysokiego tempa i ciągłości natarcia wymaga z kolei od wojsk zdecydowanego rozbijania napotykanego oporu przeciwnika, szybkiego pokonywania stref zniszczeń, skażeń i zakażeń, przeszkód wodnych itp., co w poważnym stopniu może ułatwić szerokie stosowanie manewru.

Manewr prowadzi się bronią jądrową, ogniem i wojskami, które mogą stosować uderzenie czołowe, oskrzydlenie lub

obejście. Celem manewru jest stworzenie najdogodniejszego położenia wojsk własnych do wykonania decydujących i niespodziewanych uderzeń przede wszystkim na skrzydła i tyły nieprzyjaciela lub skupienia wysiłku dla obezwładnienia lub zniszczenia wybranych elementów jego ugrupowania bojowego.

M a n e w r b r o n i ą j ą d r o w ą o r a z o g n i e m polega na jednoczesnym lub kolejnym zmasowaniu /ześrodkowaniu/ broni jądrowej /ognia/ na największe zgrupowanie i obiekty przeciwnika lub na podziale ognia dla jednoczesnego rażenia kilku celów równocześnie.

U d e r z e n i e c z o ł o w e występuje wówczas, gdy wojska nacierają w kierunku prostopadłym do linii frontu nieprzyjaciela.

O s k r z y d l e n i e wyraża się w działaniu określonego zgrupowania na skrzydło i tyły przeciwnika we współdziałaniu ogniowym i taktycznym z wojskami nacierającymi od czoła.

O b e j ś c i e jest działaniem bardziej głębokim, określonego zgrupowania na skrzydło i tyły przeciwnika wykonywanym we współdziałaniu taktycznym z wojskami nacierającymi od czoła i nie zawsze w łączności ogniowej ich środków klasycznych.

Najbardziej decydujące wyniki można uzyskać przy oskrzydleniu lub obejściu obu skrzydeł nieprzyjaciela z równoczesnym działaniem desantu na jego tyły.

Manewr powinien być możliwie prosty, przeprowadzony szybko i skrycie. Dużą rolę w szybkości manewru mogą odgrywać powietrzne środki transportu wykorzystane do przewozu wojsk, sprzętu bojowego i środków materiałowych. Środki te, zwłaszcza śmigłowce, w miarę potrzeb mogą być przydzielone pułkowi z wyższego szczebla.

Dzięki swym możliwościom manewrowym pułk, w zależności od konkretnej sytuacji, może ześrodkowywać swe siły /bataliony, kompanie/ dla wykonania określonego zadania, aby potem szybko rozśrodkować je, zapewniając tym samym lepsze warunki bezpieczeństwa dla swoich wojsk.

Pułk bez względu na szerokość pasa działania i właściwości terenu prowadzi natarcie na jednym kierunku. Nie oznacza

to jednak, że jego pierwszorzutowe bataliony /kcz/ powinny działać, będąc z sobą stale w bezpośredniej styczności. Styczność tę należy zachowywać tylko wówczas, gdy zachodzi potrzeba - przez ześrodkowanie pododdziałów - stworzenia wystarczającej przewagi niezbędnej do rozbicia określonych sił nieprzyjaciela. W sytuacjach, w których tę przewagę można uzyskać w inny sposób, należy unikać nadmiernego ześrodkowania sił. Pododdziały powinny nacierać, zachowując między sobą luki odpowiedniej wielkości.

7. Miejsce i rola pułku w natarciu

Pułk z reguły naciera w składzie dywizji i może się znaleźć w jej pierwszym lub drugim rzucie. Będąc w pierwszym rzucie, może nacierać na głównym lub pomocniczym kierunku uderzenia, czy też prowadzić działania jako oddział wydzielony lub awangarda.

Pułk działający w pierwszym rzucie i na głównym kierunku uderzenia spełnia zasadniczą rolę polegającą najczęściej na rozbiciu określonych sił nieprzyjaciela i rozwinięciu natarcia w głąb ugrupowania nieprzyjaciela w maksymalnie wysokim tempie.

Rola pułku działającego na kierunku pomocniczym polega przede wszystkim na zapewnieniu "swobody działania" siłom wykonującym główne uderzenie. Może on więc poszerzać wyłom wykonany przez te siły, odpierać kontrataki, nacierać celem związania walką przeciwnika i wzbronienia mu manewru na kierunek głównego uderzenia.

Rola pułku jako oddziału wydzielonego polega na wyprzedzeniu głównych sił dywizji i opanowaniu, a następnie utrzymaniu do podejścia tych sił ważnych obiektów, rejonów lub rubieży, a w wielu wypadkach na połączeniu się z wojskami działającymi na tyłach nieprzyjaciela /desant taktyczny/.

Pułk drugiego rzutu przeznaczony jest w zasadzie do rozwinięcia natarcia przez spotęgowanie uderzenia wojsk pierwszego rzutu lub do zamiany obezwładnionej bronią jądrową lub wyczerpanej w walkach części ich sił. Niekiedy jednak, zwłaszcza pułk zmechanizowany może być użyty do zwalczania nieprzyjaciela pozostałego na tyłach pułków pierwszego rzutu lub likwidacji desantu itp.

W toku natarcia na skutek zmian sytuacji może zmieniać się również miejsce i rola pułku. Zmiany te są zawczasu planowane lub też wynikają z rozwoju walki. Jednostki działające uprzednio na kierunku pomocniczym mogą w określonych warunkach znaleźć się na kierunku głównego uderzenia. Działające w pierwszym rzucie mogą przejść do drugiego rzutu lub odwodu, a pułki drugorzutowe na skutek wprowadzenia ich do walki stają się pierwszorzutowymi.

8. Zadania oraz tempo natarcia pułku

Użycie każdego pułku planuje dywizja stosunkowo dokładnie na cały dzień walki. Na tej podstawie pułk otrzymuje zadanie z reguły na głębokość zadania bliższego dywizji oraz kierunek dalszego natarcia na głębokość kolejnego zadania dywizji[x/]. O innych ewentualnościach jego wykorzystania dowódca pułku dowiaduje się z wytycznych współdziałania. Treść i charakter zadania zależy od przełożonego, który określa je na podstawie oceny zaistniałych warunków pola walki, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości pułku w rozbiciu określonego zgrupowania przeciwnika, właściwości terenu, czasu oraz przyjętego przez siebie zamiaru.

Zadanie określa się najczęściej przez ustalenie szerokości pasa działania, głębokości, na jaką pułk ma wyjść w określonym czasie oraz treści - co zrobić w danym czasie i na danej przestrzeni. Nie zawsze jednak istnieje konieczność, a nawet celowość, uwzględniania w zadaniu wszystkich tych zagadnień. Dotyczy to przede wszystkim pasa natarcia. Jest on niezbędny tylko wówczas, gdy poszczególne pułki prowadzą działania w styczności bezpośredniej lub w niedużej od siebie odległości.

Pułkowi wyznacza się pas natarcia szerokości od 2 do 10 km. Szerokość tego pasa zależy: od siły i formy obrony przeciwnika, stanu ukompletowania pułku, sił i środków wzmocnienia oraz wsparcia; właściwości terenu; głębokości zadania itp. W terenie lesistym, lesisto-jeziornym oraz w górach pas natarcia może być nawet szerszy.

- - - -

Pas natarcia szerokości 2 km wyznacza się pułkowi tylko wówczas, gdy całością sił uczestniczy on w przełamaniu wspólnie z sąsiednimi pułkami.

Pułkowi nie określa się pasa natarcia najczęściej w pościgu, albo gdy otrzyma zadanie samodzielnej likwidacji desantu lub okrążonych pododdziałów nieprzyjaciela, bądź prowadzi działania na oddzielnym kierunku.

Głębokość i treść zadań pułku w natarciu, podobnie jak szerokość pasa natarcia, mogą kształtować się różnie. Zależą one od wielu okoliczności, z których najczęściej główną rolę odgrywają siły, rodzaj i forma działań przeciwnika oraz przewidywany stopień jego obezwładnienia.

Przykładowa treść i głębokość zadań pułku pierwszego rzutu nacierającego na głównym kierunku uderzenia może być następująca /załącznik nr 1/:

a/ W natarciu na obronę rejonu /pozycyjną/ nieprzyjaciela:

- z a d a n i e b l i ż s z e : wykorzystując skutki uderzeń ogniowych - rozbić siły batalionu pierwszego rzutu brygady nieprzyjaciela i opanować rubież /rejon/ na głębokość 3-4 km;

- z a d a n i e n a s t ę p n e : - rozbić znajdujące się w pasie natarcia siły brygady przeciwnika i opanować rubież na głębokość 10-15 km, stwarzając dogodne warunki do dalszych działań.

Jeżeli siły nieprzyjaciela zostaną stosunkowo silnie obezwładnione lub przeciwnik ma tylko doraźnie zorganizowaną obronę, wówczas treść zadań pułku może być następująca:

- z a d a n i e b l i ż s z e : wykorzystując skutki uderzeń ogniowych - rozbić znajdujące się w pasie natarcia pododdziały brygady pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela i opanować rubież na głębokość 10-15 km;

- z a d a n i e n a s t ę p n e : rozbić znajdujące się w pasie natarcia siły dywizji przeciwnika i opanować rubież na głębokość 20-25 km, stwarzając dogodne warunki do dalszych działań.

b/ W natarciu na obronę ruchową nieprzyjaciela:

- z a d a n i e b l i ż s z e : rozbić część sił brygady nieprzyjaciela znajdujących się zwłaszcza na

skrzydle /skrzydłach/ worka ogniowego i opanować rubież na głębokość 10-15 km;

- z a d a n i e n a s t ę p n e : rozbić odwody brygady pierwszego rzutu, a niekiedy i część sił odwodów dywizyjnych przeciwnika i opanować rubież na głębokość 20-25 km.

W warunkach silnego obezwładnienia sił nieprzyjaciela oraz w innych sprzyjających okolicznościach głębokość zadań pułku może być nawet większa[x/].

Oprócz powyższych zadań pułkowi wyznacza się /po zadaniu następnym/ kierunek dalszego natarcia.

Na pomocniczym kierunku uderzenia i w warunkach szczególnych /miasto, góry, teren bagnisty itp./ zadania, które planuje się dla pułku, są zwykle płytsze.

W boju spotkaniowym na kierunku zmasowanych uderzeń jądrowych i niekiedy w pościgu pułk otrzymuje tylko zadanie bliższe i kierunek dalszego natarcia.

Przedstawiona treść zadań pułku, w zależności od konkretnej sytuacji może być wzbogacona szeregiem innych przedsięwzięć wynikających z konkretnych potrzeb. Na przykład forsowanie przeszków wodnych, pokonanie ciąśnin, rejonów skażonych, opanowanie stanowisk startowych wyrzutni rakietowych, zamknięcie pierścienia okrążenia przeciwnika, wysłanie OW celem opanowania węzłów dróg, mostów, lotnisk itp.

Dla pułku drugiego rzutu dywizji stawia się zwykle zadanie bliższe i wskazuje kierunek dalszego natarcia.

W planowaniu działań przewiduje się średnie tempo natarcia, które wyraża iloraz głębokości zadania i czasu przeznaczonego na jego wykonanie. Może ono się wahać w granicach 4-6 km i więcej na godzinę. Na średnie tempo natarcia złoży się faktyczne tempo działań uzyskiwane przez wojska w poszczególnych fragmentach walki. Przebieg walki z zasady nie jest równomierny, jasne więc jest, że i tempo działań kształtuje się tak samo. Można zatem sądzić, że w warunkach dostatecznego obezwładnienia sił przeciwnika i uzyskania nad nim zdecydowanej przewagi w poszczególnych okresach walki tempo natarcia będzie bardzo duże i ograniczone jedynie tylko zdol-

---

x/ Na kierunku zmasowanych uderzeń jądrowych zadanie bliższe pułku może pokrywać się z zadaniem bliższym dywizji.

nością jednostek do pokonywania terenu, zapór i zniszczeń, czy też ich wydolnością marszową. Natomiast w innych przypadkach, zwłaszcza przy przełamaniu obrony nieprzyjaciela, tempo natarcia będzie bardzo niskie, a nawet na pewien czas może zostać całkowicie zahamowane.

We wszystkich jednak sytuacjach podstawowe przedsięwzięcia dowódców, sztabów i wojsk powinny zmierzać do utrzymania maksymalnie wysokiego tempa natarcia. Jednym z tych przedsięwzięć jest zorganizowanie /stworzenie/ właściwego ugrupowania do działań.

9. Ugrupowanie pułku do natarcia
/załącznik nr 1/

U g r u p o w a n i e w o j s k jest to, określane decyzją dowódcy, rozmieszczenie sił i środków w terenie do wykonania zadania. Powinno ono odpowiadać zamiarowi działań bojowych oraz zapewnić: szybkie i właściwe wykorzystanie skutków ognia, potęgowanie siły uderzenia w toku walki, możliwość manewru, użycie rodzajów wojsk zgodnie z ich właściwościami bojowymi, zmniejszenie ich wrażliwości na uderzenia ogniowe nieprzyjaciela, a zwłaszcza jego broni masowego rażenia, jak również dogodne warunki dowodzenia, współdziałania i zaopatrywania.

Wojska prowadzą działania w ugrupowaniu marszowym, przedbojowym i bojowym. Wszystkie te formy ugrupowania, w zależności od warunków i potrzeb, mogą występować w natarciu pułku.

U g r u p o w a n i e m a r s z o w e składa się z kolumn sformowanych w celu przesunięcia pododdziałów pułku przed natarciem lub w toku natarcia, a najczęściej w czasie przechodzenia z rejonu wyjściowego położonego w głębi na rubieże rozwinięcia, przegrupowania z jednego kierunku na inny i często w toku pościgu. Powinno ono stworzyć warunki do szybkiego rozwinięcia się w ugrupowanie przedbojowe oraz zapewniać oszczędne zużycie sił i środków oraz skrytość ruchu.

U g r u p o w a n i e p r z e d b o j o w e powstaje w wyniku rozczłonkowania kolumn wzdłuż frontu i w głąb w celu przejścia w ugrupowanie bojowe, przyspieszenie tempa natarcia, przegrupowania w toku walki lub w niektórych wypadkach -

pokonywania stref zapór i skażeń. Stopień rozśrodkowania w tym ugrupowaniu określa się zależnie od sytuacji. Za najlepszy wariant ugrupowania przedbojowego należy uważać: w pułku pierwszego rzutu - kolumny kompanijne rozczłonkowane wzdłuż frontu i w głąb; w artylerii - kolumny dywizjonów; w pułku zmechanizowanym drugiego rzutu - kolumny batalionowe, w pułku czołgów - kolumny kompanijne.

U g r u p o w a n i e b o j o w e tworzy się przez odpowiednie rozmieszczenie sił i środków bezpośrednio do prowadzenia walki. Pułk w natarciu z marszu przyjmuje go w chwili osiągnięcia przez czołowe pododdziały rubieży ataku, a w natarciu z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem - po zakończeniu przegrupowania.

Pułk tworzy ugrupowanie z posiadanych sił i środków organicznych oraz przydzielonych na czas wykonania określonego zadania. Przydział dodatkowych sił i środków będzie za każdym razem różny i może wynosić:

- 1-2, niekiedy więcej dywizjonów artylerii;
- do kompanii saperów.

Jest mało prawdopodobne, aby pułk przystąpił do tworzenia ugrupowania do natarcia, mając zawsze pełne stany ludzi i sprzętu. Należy się liczyć z brakami w ukompletowaniu, a głównie ze stratami, które poszczególne pododdziały poniosą już w czasie przegrupowania - głównie w sprzęcie. Straty będą zdecydowanie większe, gdy przegrupowanie prowadzi się w warunkach oddziaływania przeciwnika lub gdy pułk przechodzi do natarcia, będąc uprzednio w walce. Wielkość strat może się wahać od kilku do kilkudziesięciu procent.

Szczególnie duże straty mogą posiadać pułki, na które wykonane zostały uderzenia jądrowe.

Tak więc przystępując do tworzenia ugrupowania pułk posiada różny skład i ukompletowanie.

Ugrupowanie pułku w przeciętnych warunkach składa się z pierwszego rzutu, drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego, artylerii /najczęściej PGA/, odwodów: przeciwpancernego, inżynieryjnego, oddziału zabezpieczenia ruchu, pododdziałów przeciwlotniczych oraz niekiedy oddziału wydzielonego i awangardy. W skład poszczególnych rzutów pułku zmechanizowanego wchodzą

bataliony piechoty i batalion czołgów lub kompanie czołgów w pułku czołgów wzmocnione innymi rodzajami wojsk. Urzutowanie wojsk jest podyktowane koniecznością rozsądnego wyznaczenia sił i środków do wykonania określonych zadań przy stałym zachowaniu zdolności potęgowania siły uderzenia w toku natarcia. Ponadto ułatwia ono manewr, likwidację skutków uderzeń ogniowych przeciwnika, a także zapewnia warunki szybkiego przeciwdziałania w sytuacjach zaskakujących.

Skład poszczególnych rzutów zależny jest od konkretnego nieprzyjaciela i charakteru jego działań, szerokości pasa natarcia, treści i głębokości zadania, właściwości terenu oraz przewidywanych wyników własnego ognia.

P i e r w s z y r z u t stanowią dwa - trzy wzmocnione bataliony /2-4 kompanie czołgów w pułku czołgów/. Jest on przeznaczony do natychmiastowego i bezpośredniego wykorzystania skutków ognia i rozbicia nieprzyjaciela na głębokość zadania bliższego. Następnie - wspólnie z drugim rzutem lub odwodem - do rozwinięcia natarcia w głąb, a w zależności od sytuacji - do forsowania przeszkód wodnych, opanowania przepraw, ciaśnin, stanowisk startowych rakiet, węzłów dróg i innych ważnych obiektów.

W pułku zmechanizowanym w skład pierwszego rzutu wchodzi batalion czołgów, który często poszczególnymi kompaniami może być przydzielony do batalionów piechoty. Batalion czołgów może również działać samodzielnie i wówczas należy go wzmocnić kompanią piechoty. Samodzielne użycie batalionu czołgów stosuje się najczęściej w pułku zmechanizowanym wyposażonym w bojowe wozy piechoty /BWP/.

D r u g i r z u t - jeden - dwa bataliony /1-3 kompanie czołgów w pułku czołgów/ - stanowi tę część pododdziałów w pułku, która potęguje siłę uderzenia pierwszego rzutu; wykorzystuje się go przede wszystkim do rozwinięcia powodzenia w głąb na głównym kierunku uderzenia. Poza tym może on być użyty do uderzenia na skrzydło i tyły przeciwnika, odpierania kontrataków itp.

O d w ó d o g ó l n o w o j s k o w y - jedna - dwie kompanie piechoty - organizuje się przede wszystkim w pułku zmechanizowanym i tylko wówczas, gdy pułk przyjmuje jednorzu-

towe ugrupowanie, czy też w toku walki po użyciu drugiego rzutu. Może być on przeznaczony do wykonania części niektórych zadań realizowanych przez drugi rzut, a w głównej mierze do działań nie przewidzianych zamiarem walki, lecz wynikłych w jej toku na skutek zmian położenia.

O d d z i a ł w y d z i e l o n y - od wzmocnionej kompanii /kp, kcz/ do wzmocnionego batalionu - organizuje się zarówno przed natarciem, jak i w czasie jego trwania, jednak tylko w tych wypadkach, w których - z racji sposobu działania i ewentualnie większej ruchliwości - może znacznie wyprzedzić pozostałe pododdziały pułku. Przeznacza się go do opanowania i utrzymania - do czasu podejścia sił głównych - ważnych rubieży i obiektów, najczęściej: przyczółka na przeszkodzie wodnej, węzłów dróg, ciaśnin, lotnisk, składów materiałowych; do niszczenia rakiet, składów broni jądrowej, artylerii o dużym zasięgu oraz sztabów przeciwnika; do działań w celu połączenia się z jednostkami działającymi na tyłach nieprzyjaciela, opóźnienia podejścia jego odwodów itp.

A w a n g a r d a - może mieć taki skład, jak oddział wydzielony. Organizuje się ją przede wszystkim wówczas, gdy pułk przechodzi do pościgu równoległego. Jej zasadniczym zadaniem jest ubezpieczenie sił głównych pułku przed niespodziewanym uderzeniem nieprzyjaciela oraz stworzenie dogodnych warunków wejścia ich do walki. Niekiedy na skutek zmiany sytuacji awangardę można przekształcić w oddział wydzielony. Rzecz jasna, że i treść zadań tego pododdziału ulegnie zmianie. Będzie on wykonywać zadania typowe dla oddziału wydzielonego.

A r t y l e r i a . W zależności od posiadanej ilości artylerii organicznej, a zwłaszcza przydzielonej, część z niej przydziela się batalionom pierwszego rzutu, a zwłaszcza batalionowi na głównym kierunku uderzenia. Z pozostałej artylerii tworzy się najczęściej pułkową grupę artylerii /PGA/, którą przeznacza się do niszczenia lub obezwładnienia siły żywej i środków ogniowych nieprzyjaciela, zwłaszcza tych, które są rozmieszczone w pierwszym rzucie. Ponadto artyleria pułkowa może być wykorzystana do zwalczania broni maszynowej i artylerii nieprzyjaciela oraz do obezwładnienia jego systemu dowodzenia.

Odwód przeciwpancerny tworzy się tylko w pułku zmechanizowanym z baterii przeciwpancernej, a czasami i z pododdziału czołgów. Niekiedy może on być wzmocniony drużyną saperów. Jego głównym przeznaczeniem jest zwalczanie kontratakujących czołgów przeciwnika.

Pododdziały przeciwlotnicze przeznacza się do osłony sił wykonujących główne zadanie oraz do osłony artylerii i stanowiska dowodzenia pułku.

Wojska inżynieryjne. Organiczną i ewentualnie przydzieloną kompanię saperów przeznacza się do wykonania przejść w polach minowych, utrzymania pułkowej drogi, stawiania mostów na wąskich przeszkodach wodnych, minowania rubieży itp. Dowódca pułku może posiadane siły inżynieryjne użyć do wykonania powyższych zadań, nie tworząc z nich oddzielnych elementów ugrupowania lub też zorganizować:

- oddział zaporowy;
- oddział zabezpieczenia ruchu;
- odwód inżynieryjny.

W sytuacjach, w których ugrupowanie tworzy się z oddziału zbiorczego, prawie całość sił wydziela się do pierwszego rzutu, rezygnując z organizacji większości omówionych uprzednio odwodów i innych elementów ugrupowania. W dyspozycji dowódcy pozostawia się z reguły tylko część ocalałej artylerii i wojsk inżynieryjnych.

Pułk przyjmuje odpowiednie ugrupowanie do działań wówczas, gdy jego pododdziały zajmą wyznaczone im miejsce przewidziane planem walki. Następuje to w różny sposób i w różnym czasie w zależności od położenia, z którego pułk przechodzi do natarcia. I tak, przy natarciu z marszu zachodzi konieczność rozwinięcia pierwszego rzutu i niektórych innych elementów z ugrupowania marszowego w przedbojowe, a następnie w bojowe. W tym celu wyznacza się - uwzględniając charakter terenu, a zwłaszcza istniejącą sieć dróg oraz zasięg naziemnych środków ogniowych przeciwnika - odpowiednie drogi marszu oraz rubieże, na które wojska powinny wyjść, zmieniając kolejno swoje ugrupowanie /załącznik nr 1/.

Dla pułku i jego pododdziałów ustala się:

- punkt wyjściowy lub linię wyjściową[x] /około 5 km od rejonu wyjściowego/;

- rubież rozwinięcia w kolumny batalionowe w odległości 8-12 km od czołowych oddziałów nieprzyjaciela;

- rubież rozwinięcia w kolumny kompanijne poza zasięgiem ognia przeciwpancernych pocisków kierowanych, dział i czołgów strzelających na wprost, średnio w odległości 4-6 km;

- rubież rozwinięcia w kolumny plutonowe w odległości 2-3 km;

- rubież ataku jak najbliżej przedniego skraju obrony przeciwnika, zwykle za naturalnymi ukryciami chroniącymi przed obserwacją i ogniem na wprost /średnio 600-100 m/.

Po osiągnięciu przez czołowe pododdziały rubieży ataku, ugrupowanie bojowe pułku zmechanizowanego może się przedstawiać następująco:

- bataliony pierwszego rzutu - ich kompanie czołowe w linii wozów bojowych, drugi rzut /kp/ w kolumnie marszowej;

- artyleria pułkowa /PGA/ na stanowiskach ogniowych w odległości 1-3 km od nieprzyjaciela;

- odwody specjalne - między pierwszym a drugim rzutem;

- drugi rzut pułku /odwód/ w ugrupowaniu przedbojowym lub marszowym 6-8 km od czoła pierwszego rzutu.

Całość ugrupowania pułku z wyjątkiem przedstawionych środków ogniowych i stanowiska dowodzenia znajduje się w ruchu.

W skład ugrupowania pułku do natarcia z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem wchodzą te same elementy, co w natarciu z marszu. Natomiast ugrupowanie bojowe tworzy się odpowiednio wcześniej w stosunku do "G"[xx] i wojska pozostają w nim przez pewien czas, oczekując na sygnał do działań:

- pierwszy rzut w całości lub częściowo na rubieży ataku; jego czołgi na rubieży ataku lub w rejonie wyczekiwania w odległości 8-12 km;

---

x/ Wyznacza się tylko w natarciu z rejonu wyjściowego położonego w głębi.

xx/ "G" Umowna wielkość czasowa oznaczająca czas planowanego uderzenia piechoty i czołgów na przedni skraj obrony nieprzyjaciela.

- batalion przewidziany do pierwszego rzutu, który ma podejść z głębi, w rejonie rozmieszczenia w kolumnach kompanijnych;

- całość artylerii mającej brać udział w ogniowym przygotowaniu natarcia na stanowiskach ogniowych;

- odwód przeciwpancerny na rubieży rozwinięcia w gotowości otwarcia ognia na wprost. Pozostałe odwody specjalne w rejonie rozmieszczenia między pierwszym a drugim rzutem pułku;

- drugi rzut pułku /odwód/ najczęściej w kolumnach kompanijnych w gotowości do marszu.

W toku natarcia skład oraz ilość poszczególnych elementów ugrupowania często ulega zmianie. W miejsce wprowadzonego do walki drugiego rzutu z reguły odtwarza się odwód, niekiedy likwiduje się pułkową grupę artylerii, przydzielając jej dywizjony do batalionów itp. Ponadto zmieniają się odległości między elementami ugrupowania. Zmiany te są stosunkowo największe w rozmieszczeniu artylerii i odwodów specjalnych.

ORGANIZACJA NATARCIA PUŁKU /pz, poz/

1. Zakres organizacji natarcia

Organizacja natarcia jest to zespół przedsięwzięć mających na celu powzięcie decyzji i wszechstronne przygotowanie wojsk do jej realizacji.

Organizacja natarcia stanowi tę część działalności dowódców oraz sztabów, od której przede wszystkim zależy, w jakim stopniu i z jakim wynikiem zużytkowane zostaną możliwości bojowe i wysiłek wojsk. Dlatego też wymaga się od poszczególnych oficerów nie tylko głębokiej znajomości zasad i sposobów działań na polu walki, lecz także, a nawet przede wszystkim, umiejętności ich zastosowania w konkretnej sytuacji, a poza tym - jeżeli zaistnieje konieczność - wypracowania nowych sposobów działań bojowych bardziej odpowiadających faktycznym warunkom, których obecnie nie jest się w stanie w pełni przewidzieć.

Organizacja natarcia pułku obejmuje:

- powzięcie decyzji;
- postawienie zadań;
- organizację zabezpieczenia działań bojowych;

- organizację współdziałania;
- organizację dowodzenia;
- osiągnięcie gotowości poszczególnych pododdziałów w przewidzianym ugrupowaniu do działań.

Pomimo stosunkowo dużej ilości przedsięwzięć i stale zwiększającego się ich zakresu wraz z rozwojem technicznych środków walki, czas na organizację natarcia pułku we współczesnych warunkach będzie bardzo krótki - najczęściej kilka godzin. Tylko w natarciu z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem może być niekiedy dłuższy. Dlatego też, aby podołać stawianym wymaganiom, zwraca się szczególną uwagę, między innymi, na operatywność i skrócenie czasu pracy dowódcy i sztabu oraz dąży się do stosowania równoległości w organizacji działań na poszczególnych szczeblach dowodzenia. Obecnie dokonuje się tego przez prawie natychmiastowe poinformowanie o przyszłych działaniach, a następnie możliwie najszybsze postawienie zadań wykonawcom, przeznaczając na powzięcie decyzji tylko niezbędną ilość czasu. Poza tym ogranicza się do niezbędnego minimum czas na organizację zabezpieczenia działań bojowych oraz organizację współdziałania.

2. Powzięcie decyzji, rekonesans i postawienie zadań

D e c y z j a o natarciu jest to ustalenie zamiaru i sposobów wykonania zadania w konkretnych warunkach sytuacji bojowej. Podejmuje się ją w wyniku analizy zadania i oceny położenia oraz udokładnia - jeżeli pozwalają na to warunki - w toku rekonesansu. Zakres rozpatrywania poszczególnych zagadnień - tak pod względem treści, jak i kolejności - może być różny. Decyduje o tym w głównej mierze ilość czasu, styl pracy oraz stopień zaangażowania dowódcy, oficerów sztabu i szefów rodzajów wojsk i służb w kierowaniu pododdziałami.

Podczas podejmowania decyzji za najbardziej typową należy uznać następującą kolejność czynności:
- dokonanie analizy zadania;
- przeprowadzenie kalkulacji czasu oraz określenie czynności, które należy natychmiast wykonać w celu szybkiego przygotowania wojsk do dalszych działań;

- wydanie zarządzeń dotyczących organizacji rozpoznania, przygotowania danych do decyzji i przeprowadzenia rekonesansu;

- dokonanie oceny położenia i wysłuchanie meldunków /danych/ poszczególnych oficerów co do położenia rodzajów wojsk, ich możliwości oraz niezbędnych kalkulacji.

W zależności od posiadanego czasu, stylu pracy dowódcy, przygotowania fachowego i doświadczenia oficerów sztabu metoda podejmowania decyzji może być różna. Jest ona uzależniona od tego, w jakim stopniu dowódca angażuje poszczególnych oficerów do wykonywania wyżej wymienionych czynności związanych z powzięciem decyzji. Niekiedy wymaga się od nich propozycji wykorzystania rodzajów wojsk, a czasem dowódca może ograniczyć się tylko do wysłuchania odpowiedzi na zadawane pytania.

Przed udzieleniem oficerom sztabu, szefom rodzajów wojsk i służb wytycznych do przygotowania danych do decyzji dowódca pułku zawsze powinien zapoznać ich ze swoim zamiarem. W treści zamiaru należy podać kierunek głównego uderzenia i ugrupowanie pułku, a jeśli to jest możliwe, nawet sposób działania. Konieczne też jest podanie ważniejszych terminów.

Mogą również zaistnieć sytuacje, gdy na skutek ograniczonej ilości czasu dowódca pułku będzie podejmować decyzję osobiście bez pomocy oficerów sztabu. Najczęściej będzie to miało miejsce w trakcie kierowania walką pułku.

T r e ś ć p r a c y

a/ Analiza zadania

Celem analizy zadania jest zrozumienie otrzymanego zadania w świetle zamiaru działań dowódcy dywizji. Analizując zadanie należy w pierwszym rzędzie wyjaśnić /zrozumieć/ treść i cel działania przełożonego oraz przeznaczenie określonych sił i środków do ich realizacji, a następnie ustalić zgrupowanie przeciwnika, które zamierza się rozbić siły i środki oraz kolejność ich użycia; czynność, na której przełożonemu szczególnie zależy; rolę i miejsce pułku w zadaniu dywizji. Oznacza to zrozumienie celu działań i treści zadania pułku, czego się od niego żąda, w jakim stopniu wykonanie zadania wpływa na działanie sąsiadów i innych rodzajów wojsk oraz realizację decyzji przełożonego.

W wyniku analizy zadania dowódca powinien dojść do wniosków dotyczących roli i miejsca pułku w ramach działania dywizji, charakteru i głębokości jego zadania oraz tego, co w nim jest najistotniejsze, określić najważniejsze terminy realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz związek zadania pułku z zadaniami sąsiadów.

Poza tym w przybliżeniu dowódca ustala wymagania dotyczące ugrupowania i kierunku głównego uderzenia.

b/ Kalkulacja czasu

Kalkulacji czasu dokonuje dowódca lub szef sztabu pułku. Polega ona na ustaleniu przedsięwzięć, które należy zrealizować i - w zależności od posiadanego czasu - wyznaczeniu terminów ich zakończenia. Kalkulacja czasu jest podstawą do wydania zarządzeń wstępnych dotyczących przygotowania: danych do decyzji, rekonesansu, wojsk do czekających ich działań i powiadamiania dowódców batalionów o terminie otrzymania przez nich rozkazu bojowego.

c/ Ocena położenia

Ocena położenia polega na wszechstronnej analizie możliwości sił własnych i przeciwnika oraz innych warunków mających wpływ na wykonanie zadania. W jej skład wchodzą: ocena nieprzyjaciela, sił własnych, sąsiadów, terenu, sytuacji skażeń i zakażeń, pory roku i dnia, warunków meteorologicznych, stanu zaopatrzenia i możliwości zaopatrywania. Wszystkie te elementy pozostają z sobą w ścisłej zależności i dlatego ocenia się je we wzajemnym powiązaniu z równoczesnym uwzględnieniem warunków i potrzeb czasowych. Pomocą w ocenie położenia są szczegółowe kalkulacje oparte na znajomości zasad i charakteru współczesnej walki, posiadanych informacjach o nieprzyjacielu, siłach własnych, terenie i warunkach przyszłych działań oraz na realnych przewidywaniach.

N i e p r z y j a c i e l

Ocena nieprzyjaciela powinna być wyjątkowo wnikliwa oraz wszechstronna i dotyczyć nie tylko jego sił znajdujących się w pasie działania pułku, ale również wszystkich sił i środków

mogących oddziaływać na pułk w trakcie realizacji przez niego zadania. Należy dokładnie ocenić i umiejscowić środki ogniowe nieprzyjaciela rozmieszczone na przednim skraju jego obrony, a zwłaszcza przeciwpancerne, ustalić system zapór inżynieryjnych, określić rozmieszczenie artylerii i moździerzy oraz rozmieszczenie punktów dowodzenia i urządzeń tyłowych. Konieczne jest również ustalenie ugrupowania nieprzyjaciela, a zwłaszcza jego odwodów oraz ustalenie kierunków ewentualnego czasu ich działania. Poza oceną nieprzyjaciela naziemnego należy również ocenić możliwości jego lotnictwa i określić kierunki głównego zagrożenia.

W wyniku oceny nieprzyjaciela określa się: pododdziały i obiekty, które należy rozbić środkami ogniowymi i uderzeniem wojsk, ustalając kolejność rozbicia tych sił; zasadnicze rubieże /rejony/ do opanowania; kierunek, na którym należy wykonać główne uderzenie; sposoby prowadzenia natarcia i przeciwdziałania w wypadku nieprzyjacielskich kontrataków; kierunki zagrożeń oraz szereg innych wniosków wynikających z konkretnej sytuacji. Ocena nieprzyjaciela jest również podstawą do przyjęcia właściwej koncepcji, dotyczącej organizacji rozpoznania.

S i ł y w ł a s n e

Ocena sił własnych powinna dać odpowiedź, czym pułk aktualnie dysponuje, jakie są jego siły i środki, ich rozmieszczenie w stosunku do nieprzyjaciela oraz jak je należy użyć celem wykonania zadania. Pod tym też kątem widzenia rozpatruje się: ukompletowanie, możliwości bojowe, położenie i warunki przesunięcia poszczególnych pododdziałów ogólnowojskowych oraz rodzajów wojsk i służb.

Uwzględniając treść planowanych zadań i warunki ich realizacji oraz konieczność uzyskania określonego stopnia przewagi na kierunku głównego uderzenia należy ustalić skład poszczególnych elementów ugrupowania pułku oraz przydział do nich niezbędnych sił i środków.

Przewidując charakter przyszłych działań konieczne jest określenie przypuszczalnego użycia środków materiałowo-technicznych i ustalenie systemu zaopatrywania.

Na podstawie oceny sił własnych precyzuje się wnioski dotyczące ugrupowania oraz podziału sił i środków, składu poszczególnych elementów ugrupowania, ich przesunięcia i rozmieszczenia, zadań, sposobów działania, sposobu zaopatrywania oraz zakresu sposobu zabezpieczenia działań bojowych.

S ą s i e d z i

Sąsiadów ocenia się z punktu widzenia wpływu ich działań na wykonanie zadania przez pułk oraz potrzeb i warunków współdziałania z nimi w toku natarcia. Rozpatruje się kolejno: oddziały działające na skrzydłach własnego pułku, oddziały drugorzutowe przewidziane do wprowadzenia do walki na kierunku natarcia, oddziały zabezpieczające wejście do walki pułku, desanty śmigłowcowe, jednostki obrony terytorialnej, które znajdują się na obszarze działań pułku itp.

T e r e n

Praktycznie dowódca pułku ocenia teren w trakcie analizy zadania i oceny położenia. Niekiedy ocenę terenu, a przynajmniej niektóre jej elementy, można wyodrębnić i ocenić oddzielnie. W sumie należy ocenić teren począwszy od rejonu wyjściowego /rozmieszczenia/ pułku na głębokość zadania, studiując jego rzeźbę, przejezdność, pokrycie, właściwości obronne i ochronne, warunki obserwacji, obecność przeszkód, wpływ terenu na użycie środków ogniowych oraz możliwe zmiany jego charakteru w wyniku uderzeń broni jądrowej.

Oceniając teren po stronie nieprzyjaciela dowódca ustala: najbardziej dogodne kierunki do natarcia poszczególnych rodzajów wojsk, a zwłaszcza czołgów; istnienie odcinków trudno dostępnych oraz ich wpływ na prowadzenie działań; istnienie przeszkód naturalnych oraz sztucznych, a wśród nich te, które powstały w wyniku użycia środków ogniowych; warunki dla ruchu wojsk po drogach i poza nimi; możliwości obserwacji i prowadzenia ognia na wprost tak ze strony nieprzyjaciela, jak i własnej; wpływ terenu na manewr; zasadnicze rubieże i obiekty, których opanowanie może zadecydować o powodzeniu działań.

Teren po stronie własnej rozpatruje się począwszy od rejonu wyjściowego /rozmieszczenia/ do rubieży czołowych oddzia-

łów nieprzyjaciela. Zwraca się szczególną uwagę na właściwości ochronne terenu, warunki rozmieszczenia poszczególnych pododdziałów i ich przesunięcia na rubież ataku, wybór stanowisk ogniowych, stanowisk dowodzenia itp.

Oceniając teren dowódca potwierdza lub koryguje wnioski wynikające z poprzednio rozpatrywanych zagadnień, oraz konkretyzuje kierunek głównego uderzenia, zadania pododdziałów, ich rozmieszczenie, sposób przesunięcia wojsk i wykonanie ataku. Ustala także drogi manewru i zaopatrywania, rubieże rozwinięcia oraz wybiera /z mapy/ rejony stanowisk ogniowych. Należy również określić odcinek, na którym pułk uczestniczy w przełamaniu.

Pozostałe zagadnienia oceny położenia rozpatruje się w świetle ich dodatniego lub ujemnego wpływu na przebieg natarcia. Główną uwagę należy przy tym zwrócić na sposób wykorzystania warunków sprzyjających natarciu lub zapobiegania oddziaływaniu warunków ujemnych.

W wyniku oceny położenia dowódca wyciąga wnioski ogólne, które w zasadzie stanowią treść decyzji powziętej z mapy.

Po ocenie położenia dowódca powinien zawsze dążyć do przeprowadzenia rekonesansu, którego celem jest skonfrontowanie w terenie decyzji powziętej z mapy i w koniecznych wypadkach wprowadzenie do niej niezbędnych poprawek.

W rekonesansie najczęściej obok dowódcy biorą udział: st.pom. ds. operacyjnych, st. pom. ds. rozpoznawczych, szef artylerii, szef wojsk inżynieryjnych oraz dowódcy batalionów /kcz/. W czasie rekonesansu z kilku punktów pracy, a zwłaszcza na kierunku głównego uderzenia, konfrontuje się zasadnicze zagadnienia decyzji wypracowanej na podstawie mapy z faktycznymi warunkami terenowymi i położeniem nieprzyjaciela. Jeżeli zaistnieje potrzeba, niektóre zagadnienia zmienia się lub dokładniej precyzuje. Ponadto dowódca ustala i wskazuje w terenie:

- położenie czołowych pododdziałów przeciwnika, podejście do nich, rozmieszczenie zapór, środków ogniowych, zwłaszcza przeciwpancernych, otwarte skrzydła i luki;
- obiekty uderzeń własnych środków w ogniowym przygotowaniu i wsparciu natarcia;

- kierunek głównego uderzenia i kierunki działania pododdziałów w przełamaniu; na jakim odcinku wykonać atak; zadania pododdziałów;

- rejony stanowisk ogniowych, czas i sposób ich zajęcia;

- drogi podejścia pododdziałów, poszczególne rubieże rozwinięcia - /przy natarciu z marszu/; rubież ataku i rejony wyczekiwania - przy natarciu z bezpośredniej styczności;

- miejsca i sposoby wykonania przejść w zaporach;

- rozmieszczenie punktów dowodzenia.

W niektórych wypadkach, oprócz dowódcy, rekonesans prowadzi zwykle na kierunku pomocniczym zastępca do spraw liniowych, a niekiedy szef sztabu pułku. Do rekonesansu w rejonie tyłów i na drogach marszu wyznacza się dodatkowo oddzielne grupy. Z wynikami pracy tych grup dowódca zapoznaje się przed ostatecznym sprecyzowaniem decyzji, którą następnie melduje przełożonemu.

Układ i treść meldunku decyzji może być różny. Najczęściej obejmuje on: ocenę nieprzyjaciela, zamiar, podstawowe zadania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego, podział sił i środków, główne problemy współdziałania, zabezpieczenia działań i dowodzenia.

Po zameldowaniu decyzji i jej zatwierdzeniu, dowódca stawia zadania[x/], organizuje współdziałania i wydaje wytyczne do zabezpieczenia działań bojowych.

3. Organizacja współdziałania

Współdziałanie w natarciu organizuje się według zadań, rubieży i czasu, na całą głębokość działania, a szczególnie dokładnie na głębokość zadania bliższego.

Wszystkie planowane przedsięwzięcia synchronizuje się w czasie i przestrzeni ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania skutków uderzeń jądrowych oraz własnych środków ogniowych, środków przełożonego /w tym również lotnictwa/, a także działań sąsiadów.

- -

x/ Zadania bojowe niekiedy mogą być postawione jeszcze przed zameldowaniem decyzji. Ma to na celu zapewnienie podwładnym wcześniejszego podjęcia prac nad organizacją natarcia.

Najważniejsze zagadnienia współdziałania będą w większości wypadków przekazywane łącznie z treścią zadań bojowych. Jednak z doświadczeń wojennych i praktyki szkolenia wynika, że współdziałanie najlepiej jest organizować w terenie bezpośrednio po postawieniu zadań. Jeżeli warunki nie pozwalają na organizację współdziałania w terenie - np. ograniczony czas lub noc - może ono być organizowane w rejonie stanowiska dowodzenia. W tym celu wykorzystuje się: mapy, tablice magnetyczne lub piaskownice.

Dowódca pułku - organizując współdziałanie - dla jasności i usystematyzowania omówionych problemów całości planowanych działań dzieli je na dwa następujące po sobie chronologicznie okresy.

Okres pierwszy w natarciu z marszu obejmuje problematykę: p o d e j ś c i a , r o z w i n i ę c i a i o g n i o w e g o p r z y g o t o w a n i a n a t a r c i a . Ten sam okres /pierwszy/ w natarciu z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem obejmuje całokształt działań związanych z zajęciem podstawy wyjściowej do natarcia i ogniowe przygotowanie natarcia.

Okres drugi obejmuje całokształt zagadnień prowadzenia walki. Jest on omawiany w kolejności wykonywania planowanych zadań /zadanie bliższe, zadanie następne/.

Omawiając poszczególne okresy lub działania w trakcie realizacji kolejnych zadań, dowódca pułku powinien podać treść okresu /zadania/ i swój zamiar dotyczący realizacji określonego zadania. Następnie omawia on szczegółowo sposób działania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego oraz wszystkich sił i środków celem wykonania postawionych im uprzednio zadań. Działanie wojsk w ramach omawianego zadania rozpatrywane jest w kilku zasadniczych sytuacjach /wariantach/ możliwego przeciwdziałania nieprzyjaciela.

W organizacji współdziałania obowiązuje zasada, której istotą jest jego organizowanie dla potrzeb tego zgrupowania, które w danym etapie walki wykonuje główne zadanie.

Po omówieniu całości współdziałania dowódca pułku sprawdza, czy poszczególni oficerowie jednakowo je rozumieją oraz podaje podstawowe sygnały.

4. Organizacja dowodzenia

Dowodzenie pułkiem obejmuje całokształt działalności dowódcy i organów dowodzenia pułku w zakresie przygotowania i prowadzenia działań przez wszystkie pododdziały i elementy ugrupowania bojowego w celu zapewnienia wykonania zadań.

Dowodzenie pułkiem polega na:

- określeniu ogólnych i szczegółowych celów oraz sposobów ich realizacji dla zapewnienia wykonania postawionych zadań;
- planowaniu działań oraz organizacji i kierowaniu wszystkimi siłami i środkami pułku, przeznaczonymi do realizacji założonych celów;
- zdobywaniu, przetwarzaniu i obiegu informacji;
- ciągłej ocenie sytuacji taktycznej /w oparciu o aktualny stan informacji i realne przewidywania/ i wprowadzaniu wynikających z jej zmian poprawek do decyzji i planów;
- mobilizowaniu całego stanu osobowego pułku do realizacji stojących przed nim zadań;
- organizacji i odtwarzaniu współdziałania między podwładnymi, sąsiadami i przełożonymi;
- utrzymaniu ciągłej i niezawodnej łączności.

Dowodzenie pułkiem w natarciu z zasady odbywa się w oparciu o stanowiska dowodzenia /SD/ i tyłowe stanowisko dowodzenia /TSD/.

Stanowisko dowodzenia pułku rozmieszcza się za pododdziałami pierwszorzutowymi w miejscu skąd najlepiej jest dowodzić walką pułku. Zaleca się, aby znajdowało się ono poza zasięgiem ognia broni maszynowej i obserwowanym ogniem artylerii i moździerzy. Rejon rozmieszczenia SD powinien zapewniać dogodne warunki pracy i maskowania, bezpieczeństwo przeciwpożarowe, możliwość szybkiego zwinięcia i opuszczenia go /w celu przesunięcia/, dogodne warunki utrzymania łączności z podwładnymi, przełożonym i sąsiadami. Średnia odległość SD pułku od czołowych batalionów wynosi 3-5 km. TSD z zasady rozmieszcza się w pobliżu pododdziałów tyłowych pułku. W celu zachowania ciągłości dowodzenia wskazane jest, aby TSD było tak zorganizowane, by w wypadku zniszczenia SD mogło przejąć jego funkcje.

Dowódca pułku z zasady dowodzi z SD. Często jednak zachodzi potrzeba zbliżenia się do walczących wojsk w tym celu dowódca pułku ze swoim wozem dowodzenia i niezbędnymi mu oficerami dowództwa może wyjechać na uprzednio wybrany i rozpoznany punkt obserwacyjny lub też jeden z punktów dowódczo-obserwacyjnych batalionów pierwszorzutowych.

Organizując dowodzenie w natarciu należy zawczasu wybrać oś przesunięcia SD i określić prawdopodobne rejony jego rozwinięcia,które na osi zmiany SD wybiera się średnio co 5-10 km. Miejsce SD,oś przesunięcia oraz rejony planowanych zmian SD wrysowuje się na mapach roboczych dowódcy pułku i oficerów sztabu. Organizacja łączności dowodzenia powinna zapewnić swobodny obieg informacji, nawet podczas przesunięcia SD /dowodzenie w marszu/. Podstawowym środkiem łączności w natarciu pułku jest: z podwładnymi łączność radiowa, a z przełożonym radiowa i radioliniowa.

Miejsce stanowiska dowodzenia zawsze musi być znane oficerom sztabu pułku, dowódcom batalionów i poszczególnych elementów ugrupowania bojowego oraz dowódcy dywizji i dowódcom sąsiednich pułków.

5. Zabezpieczenie działań bojowych

Zabezpieczenie działań bojowych jest to całokształt przedsięwzięć, podejmowanych przed i w toku walki, mających na celu niedopuszczenie do niespodziewanego uderzenia nieprzyjaciela oraz zapewnienie wojskom własnym swobody prowadzenia działań w różnych sytuacjach. Obejmuje ono: rozpoznanie, obronę przed bronią masowego rażenia, obronę przeciwlotniczą, ubezpieczenie, zabezpieczenie inżynieryjne, maskowanie, przeciwdziałanie radioelektroniczne, zabezpieczenie topograficzne, zabezpieczenie hydrometeorologiczne i zabezpieczenie tyłowe.

Całość zabezpieczenia działań bojowych ujmuje się w jednolity system głównie na szczeblu dywizji. Oddziały i pododdziały organizują i realizują poszczególne jego przedsięwzięcia stosownie do swoich potrzeb i możliwości. Na przykład pułk tylko w niewielkim zakresie uczestniczy w przeciwdziałaniu radioelektronicznym, jak również w zabezpieczeniu topograficznym i hydrometeorologicznym. Poza tym szereg przedsię-

wzięć zabezpieczenia jest wykonywanych na korzyść pułku przez siły i środki związku taktycznego, a nawet operacyjnego.

Podstawą organizacji zabezpieczenia działań bojowych pułku są zarządzenia sztabu dywizji oraz decyzja dowódcy pułku. Dowódca pułku rozpoczyna organizację zabezpieczenia działań bojowych już w toku realizowania poszczególnych przedsięwzięć związanych z organizacją natarcia. Szczegółowe wytyczne wydaje z reguły po postawieniu zadań i organizacji współdziałania.

R o z p o z n a n i e

Rozpoznanie organizuje się dla zdobycia wiadomości o nieprzyjacielu i terenie mających wpływ na przygotowanie i prowadzenie natarcia.

W wytycznych do rozpoznania dowódca pułku przede wszystkim ustala: zadania rozpoznania, siły i środki oraz sposoby jego prowadzenia; główny wysiłek rozpoznania oraz terminy zdobywania poszczególnych wiadomości.

Określając zadania rozpoznania dowódca wyodrębnia te, które należy zrealizować w okresie organizacji natarcia, a następnie w toku natarcia, zwracając szczególną uwagę na ustalenie sił i ugrupowania nieprzyjaciela, możliwości oraz charakteru jego działań, rozmieszczenie czołowych punktów oporu, odwodów, środków ogniowych, a zwłaszcza środków przeciwpancernych, punktów dowodzenia, systemu zapór itp.

Na podstawie wytycznych dowódcy starszy pomocnik szefa pułku do spraw rozpoznania opracowuje na swojej mapie roboczej plan rozpoznania, z którego szef sztabu pułku przekazuje zainteresowanym wykonawcom zadania do rozpoznania.

Do wykonania powyższych zadań wykorzystuje się wszystkie posiadane siły i środki rozpoznania, w tym organa rozpoznawcze artylerii i saperów. W batalionach do tego celu wykorzystuje się pododdziały ogólnowojskowe.

W pułku najczęściej organizuje się następujące elementy rozpoznawcze:

- 1-2 patrole rozpoznawcze do prowadzenia rozpoznania na kierunku /kierunkach/ przesunięcia i natarcia pododdziałów pułku;

- 1-2 ruchome posterunki obserwacyjne[x/] do prowadzenia rozpoznania w ugrupowaniu i na skrzydłach.

Obrona przed bronią masowego rażenia

Obronę przed bronią masowego rażenia organizuje się w celu ochrony wojsk przed działaniem broni jądrowej, chemicznej i biologicznej. Polega ona na niedopuszczeniu do porażenia ludzi i sprzętu bronią masowego rażenia lub zapewnienia maksymalnego osłabienia skutków jej działania. Główny jej wysiłek skupia się z reguły na obronie przed skutkami uderzeń broni jądrowej.

W wytycznych do obrony przed bronią masowego rażenia dowódca pułku najczęściej określa:

- rejony oraz okresy szczególnego zagrożenia uderzeniami broni masowego rażenia;
- przedsięwzięcia zapobiegające uderzeniom oraz zmniejszające jej skutki;
- zadania rozpoznania skażeń;
- sposób i kolejność powiadamiania o skażeniach;
- przedsięwzięcia w zakresie przygotowania dróg manewru i sposoby oraz kierunek obejścia stref zniszczeń, skażeń i pożarów;
- dopuszczalną dawkę napromieniowania w czasie natarcia;
- skład grupy ratunkowo-ewakuacyjnej pułku;
- sposoby i kolejność likwidacji skutków uderzeń BMR w poszczególnych elementach ugrupowania bojowego pułku.

Do rozpoznania skażeń wykorzystuje się pluton chemiczny organizując z niego posterunki rozpoznania skażeń /każdy w sile drużyny rozpoznania skażeń/, które zazwyczaj rozmieszcza się: jeden przy stanowisku dowodzenia, a drugi przy tyłowym stanowisku dowodzenia. W batalionach organizuje się posterunki

---

x/ Patrole i posterunki obserwacyjne organizuje się z sił kompanii rozpoznawczej. Do patroli rozpoznawczych przydziela się z reguły po jednej drużynie rozpoznania skażeń i po jednym patrolu rozpoznania inżynieryjnego.

obserwacyjne, a w kompaniach wyznacza się 3-5 obserwatorów /żołnierzy specjalnie wyszkolonych/ z etatowymi środkami rozpoznania.

Do odtworzenia zdolności bojowej wojsk po uderzeniach jądrowych oraz ratowania ludzi i sprzętu bojowego organizuje się pułkową grupę ratunkowo-ewakuacyjną.

Grupie ratunkowo-ewakuacyjnej przydziela się niezbędną ilość ludzi i sprzętu do: prowadzenia rozpoznania skażeń; torowania dróg; udzielania pomocy i ewakuacji porażonych; wydobywania i ewakuacji sprzętu technicznego; gaszenia pożarów; regulacji ruchu; prowadzenia zabiegów specjalnych, a także pododdział ogólnego przeznaczenia.

Obrona przeciwlotnicza

Obronę przeciwlotniczą organizuje się dla osłony wojsk przed środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela.

W wytycznych do obrony przeciwlotniczej dowódca pułku określa zadania w zakresie:

- rozpoznania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela i powiadamiania pododdziałów o zagrożeniu z powietrza;
- zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela;
- udaremnienia rozpoznania powietrznego;
- zwalczania powietrznych desantów nieprzyjaciela w czasie ich przelotu i lądowania.

Ponadto w zakresie obrony przeciwlotniczej wchodzi szereg przedsięwzięć określanych mianem "biernej OPL". Do najważniejszych z nich należą: rozśrodkowanie wojsk, utrzymanie dyscypliny maskowania, zwłaszcza w nocy, unikanie rozmieszczenia wojsk w pobliżu obiektów prawdopodobnych ataków lotnictwa nieprzyjaciela, do których należą: na przykład: mosty, zakłady przemysłowe itp.

Pododdziały przeciwlotnicze pułku /bateria artylerii przeciwlotniczej ZSU-23-4 i bateria rakiet przeciwlotniczych STRZAŁA-1/ wykorzystuje się zgodnie z decyzją dowódcy pułku do osłony najważniejszych elementów ugrupowania bojowego i urządzeń tyłowych pułku. W zależności od sytuacji mogą to być: stanowisko dowodzenia lub tyłowe stanowisko dowodzenia pułku, artyleria, drugi rzut i odwody pułku /głównie podczas wcho-

dzenia ich do walki/, bataliony pierwszorzutowe, zwłaszcza na kierunku głównego uderzenia i na przeprawach. Poza organicznymi pododdziałami obrony przeciwlotniczej do zwalczania nisko lecących celów powietrznych nieprzyjaciela wykorzystuje się broń pokładową czołgów i transporterów opancerzonych oraz broń przeciwlotniczą /STRZAŁA-2/ i strzelecką pododdziałów.

Ubezpieczenie

Ubezpieczenie organizuje się w celu niedopuszczenia do niespodziewanego uderzenia naziemnego nieprzyjaciela na pułk, zwłaszcza na jego skrzydła i tyły.

Sposób ubezpieczenia i ilość przeznaczonych na ten cel sił i środków zależą od roli, miejsca i zadania pułku w natarciu. W wytycznych do ubezpieczenia dowódca pułku uwzględnia okresy: organizacji natarcia, przegrupowania pułku do rubieży wejścia do walki, prowadzenia natarcia i walki w głębi obrony nieprzyjaciela.

W rejonie wyjściowym organizuje się ubezpieczenie bezpośrednie w ramach pododdziałów - placówkami i patrolowaniem. Niekiedy pułk może wystawić ubezpieczenie postoju organizując oddział czat, czaty i patrole. Na okres przegrupowania i natarcia pułk ubezpiecza się szpicami i patrolami, a pododdziały organizują ubezpieczenia bezpośrednie. W głębi obrony nieprzyjaciela zwraca się szczególną uwagę na ubezpieczenie luk i skrzydeł. W tym celu na zagrożone kierunki wysyła się czaty i patrole.

Zabezpieczenie inżynieryjne

Inżynieryjne zabezpieczenie natarcia organizuje się dla stworzenia warunków do sprawnego rozwijania pododdziałów, zapewnienia wysokiego tempa natarcia, ochrony ludzi i techniki przed środkami rażenia nieprzyjaciela.

W wytycznych do inżynieryjnego zabezpieczenia natarcia dowódca pułku uwzględnia zadania w zakresie: rozpoznania inżynieryjnego, budowy i utrzymania dróg, torowania przejść w zaporach i przeszkodach, urządzenia i utrzymania przepraw, rozbudowy stanowisk dowodzenia, SO artylerii, moździerzy i

czołgów oraz rejonów rozmieszczenia pododdziałów ze szczególnym uwzględnieniem prac zabezpieczających wojska przed skutkami uderzeń broni masowego rażenia.

Powyższe zadania wykonują pododdziały wszystkich rodzajów wojsk. Kompanii saperów pułku oraz przydzielonym pododdziałom inżynieryjnym określa się zadania specjalistyczne w zakresie: rozpoznania inżynieryjnego, budowy dróg i przepraw, wykonania niszczeń i przejść w zaporach.

Maskowanie

Maskowanie organizuje się dla ukrycia zamiaru działań i zapewnienia warunków zaskoczenia w walce.

Maskowanie obejmuje szereg czynności wykonywanych dla ukrycia wojsk przed obserwacją nieprzyjaciela, zapewnienia skrytości rozmieszczenia i działania, wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do ugrupowania i zamiaru oraz utrudnienia mu użycia broni masowego rażenia.

W wytycznych do maskowania, które dotyczą wszystkich elementów ugrupowania bojowego, dowódca pułku szczególną uwagę zwraca na: przestrzeganie tajemnicy; dyscyplinę w przestrzeganiu ustalonych norm rozmieszczenia, przegrupowania, ograniczeń pracy na środkach radiowych i oświetlenia; dla zapewnienia maskowania ruchu wykorzystuje się teren oraz etatowe i podręczne środki maskowania.

Zabezpieczenie tyłowe

Zabezpieczenie tyłowe ma na celu zapewnienie: sprawnego zaopatrywania wojsk w środki materiałowe niezbędne do prowadzenia walki /wykonania zadania/ oraz sprawnego funkcjonowania techniki bojowej, a także wszechstronnego zabezpieczenia medycznego.

W wytycznych do zabezpieczenia tyłowego dowódca pułku określa: rejony rozwinięcia i sposób przegrupowania tyłów, drogi dowozu i ewakuacji; wielkości niezbędnych zapasów i terminy ich utworzenia; normy zużycia środków materiałowych; zasadnicze przedsięwzięcia technicznego i medycznego zabezpieczenia; siły i środki angażowane do ochrony tyłów oraz rejony rozwinięcia tyłowego stanowiska dowodzenia.

Na podstawie otrzymanych wytycznych zastępca dowódcy pułku ds. techniki i zaopatrzenia na swojej mapie roboczej i w notatniku opracowuje plan tyłowego zabezpieczenia natarcia pułku, który jest podstawą do postawienia zadań wykonawcom.

Zadania zabezpieczenia tyłowego przekazuje się zwykle ustnie.

PROWADZENIE NATARCIA PUŁKU /pz, poz/

1. Rozwinięcie pułku do natarcia oraz przełamanie obrony nieprzyjaciela

Natarcie pułku może być prowadzone z marszu lub z rejonów położonych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

W natarciu z marszu bez zajmowania rejonu wyjściowego podejście pułku odbywa się najczęściej pod osłoną własnej awangardy lub oddziału wydzielonego /w sile od kompanii do batalionu/. Na główny kierunek uderzenia może być również skierowany oddział wydzielony dywizji w sile pułku czołgów lub pułku zmechanizowanego. W tym wypadku pułk maszerujący za oddziałem wydzielonym wysyła do przodu tylko szpicę czołową.

Głównym zadaniem oddziału wydzielonego /awangardy/ jest uchwycenie dogodnej rubieży ataku i utrzymanie jej do podejścia sił głównych. Należy się liczyć z tym, że w wielu sytuacjach poszczególne pododdziały mogą podejść do przeciwnika w różnym czasie, co spowoduje nierównoczesne rozpoczęcie ataku.

W natarciu z rejonu wyjściowego położonego w głębi podejście pułku jest z reguły osłaniane od czoła przez oddziały sąsiadów. Nie wyklucza to jednak konieczności wydzielenia w niektórych okolicznościach części sił do wzmocnienia tej osłony. Ponadto przed siłami głównymi wysuwa się odpowiednio wcześniej artylerię, saperów oraz przygotowuje się rejon stanowiska dowodzenia pułku.

Przed rozpoczęciem marszu sił głównych z rejonu wyjściowego położonego w głębi pododdziałom podaje się czas rozpoczęcia ataku /"G"/ oraz inne niezbędne terminy. Poszczególne pododdziały wyruszają ze swoich rejonów na rozkaz dowódcy i przesuwają się po nakazanych drogach w ustalonym uprzednio ugrupowaniu. Całość przedsięwzięć organizacyjnych i działal-

ności wojsk powinna doprowadzić, podobnie jak w natarciu z bezpośredniej styczności, do jednoczesnego rozpoczęcia ataku przez pierwszy rzut pułku. Od tej zasady odstępuje się bardzo rzadko i najczęściej wtedy, gdy jeden z batalionów pierwszego rzutu został obezwładniony w stopniu uniemożliwiającym mu na pewien czas prowadzenie dalszych działań. Na miejsce obezwładnionego batalionu wprowadza się drugi rzut pułku. Podejdzie on jednak na rubież ataku z pewnym opóźnieniem.

Zanim wojska przejdą do ataku, wykonuje się uderzenia jądrowe oraz ogniowe przygotowanie natarcia[x/].

W natarciu z marszu bez zajmowania rejonu wyjściowego ogniowe przygotowanie polega na wykonaniu uderzeń przez lotnictwo oraz nawał ogniowych najczęściej tylko przez artylerię pułku.

W natarciu z rejonów wyjściowych ogniowe przygotowanie wykonuje się według zawczasu opracowanego planu; bierze w nim udział - obok lotnictwa - całość artylerii pułków i dywizji, często czołgi drugiego rzutu, a także artyleria sąsiadów, pod których osłoną pułk przechodzi do natarcia.

W momencie podejścia piechoty i czołgów na rubież ataku artyleria i lotnictwo przechodzi do ogniowego wsparcia natarcia, przenosząc ogień na cele położone w głębi. Przejście do ogniowego wsparcia powinno nastąpić niepostrzeżenie i bez żadnej przerwy.

Ogniowe wsparcie natarcia prowadzi się na całą głębokość działań. Uczestniczą w nim: lotnictwo myśliwsko-szturmowe, myśliwsko-bombowe, bombowe i uzbrojone śmigłowce; artyleria i moździerze, czołgi i środki ogniowe transporterów opancerzonych i piechoty. Ogień artylerii wykonuje się głównie na ocalałe punkty obrony przeciwnika znajdujące się w bezpośredniej styczności z nacierającymi wojskami oraz na artylerię. Lotnictwo wykonuje uderzenia na nowo wykryte środki napadu jądrowego, baterie artylerii, cele punktowe i ruchome w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Ponadto osłania

---

x/ W natarciu w warunkach bez użycia broni jądrowej - tylko ogniowe przygotowanie natarcia.

wojska przed uderzeniami z powietrza, zabezpiecza wysadzanie desantów i wspiera ich działanie.

Jednostki pierwszego rzutu po przejściu w ugrupowanie bojowe zdecydowanie atakują przeciwnika pododdziałami czołgów i piechoty. Piechota może atakować na bojowych wozach piechoty, transporterach opancerzonych lub pieszo. Atak na transporterach należy prowadzić w terenie łatwo dostępnym i tam, gdzie nieprzyjaciel został skutecznie obezwładniony.

Należyte przygotowanie ataku i wykonanie go w sposób zorganizowany zapewnia mu odpowiednią siłę uderzenia i stwarza warunki dla efektywnego wykorzystania skutków własnego ognia oraz osiągnięcia wysokiego tempa natarcia. Celem zwiększenia tempa natarcia na kierunkach uderzeń jądrowych i tam, gdzie nieprzyjaciel nie stawia poważniejszego oporu, poszczególne pododdziały powinny atakować w ugrupowaniu przedbojowym - najczęściej w kolumnach plutonowych.

Po rozbiciu czołowych punktów oporu przeciwnika bataliony piechoty i kompanie czołgów pierwszego rzutu powinny rozwijać natarcie w możliwie najwyższym tempie, nie obawiając się oderwania od pozostałych sił pułku oraz dążyć do głębokiego włamania w ugrupowanie nieprzyjaciela z równoczesnym wychodzeniem na skrzydła i tyły jego oddziałów. Jest to możliwe tylko wówczas, gdy wykorzystają w maksymalnym stopniu wyniki własnego ognia oraz luki w ugrupowaniu przeciwnika, szeroko zastosują manewr, celem uniknięcia przewlekłej walki, zwłaszcza z ocalałymi punktami oporu nieprzyjaciela.

Ocalałe ośrodki obrony nieprzyjaciela, które pozostały na tyłach nacierających wojsk, obezwładnia się ogniem artylerii i - jeżeli zachodzi potrzeba - niszczy uderzeniem sił wydzielonych z drugiego rzutu dywizji. Siły drugiego rzutu /odwodu/ pułku wyznacza się do wykonania powyższego zadania tylko w sytuacjach wyjątkowych.

Głębokie włamanie powoduje rozcięcie jednostek przeciwnika, co najczęściej doprowadza do dezorganizacji całości jego działań oraz wyraźnie zmniejsza niebezpieczeństwo porażenia bronią jądrową oddziałów pierwszego rzutu, lecz jednocześnie stanowi dla nich znaczną groźbę, głównie ze strony oddziałów nieprzyjaciela, które mogą przejść do kontrataku.

Odwody przeciwnika wychodzące do kontrataku wojska powinny niszczyć uderzeniami broni jądrowej lub obezwładnić ogniem artylerii i lotnictwem, a następnie rozbić atakiem z m a r s z u nacierających pododdziałów. Jeżeli jednak w określonych warunkach nie ma możliwości rozbicia kontrataku atakiem z marszu, powinno się go odpierać z m i e j s c a , wydzielając do tego celu niezbędną ilość sił i środków.

Do odparcia kontrataku z miejsca pododdziały zatrzymują się na dogodnych rubieżach, głębokości do 2 km każda i oddalone 2-3 km jedna od drugiej.

Na pierwszej rubieży przechodzą do odparcia kontrataku bataliony piechoty /kcz/ pierwszego rzutu pułku. Na tę rubież kieruje się także OPpanc i OZap pułku. Na rubieży drugiej - odwód lub drugi rzut pułku oraz OPpanc i OZap dywizji. Pomiędzy tymi rubieżami zajmuje SO artyleria, która może być również użyta do prowadzenia ognia na wprost. Trzecią i ewentualnie czwartą rubież obsadza w razie konieczności odwód lub drugi rzut dywizji.

Poważną rolę w odparciu kontratakującego przeciwnika z miejsca może spełnić wykonanie uderzenia przez część nacierających sił na jego skrzydła i tyły.

W toku natarcia poszczególne pododdziały pierwszego rzutu mogą ponieść znaczne straty w siłach i środkach, co spowoduje zmniejszenie ich możliwości, a niekiedy - zwłaszcza na skutek uderzeń jądrowych - nawet utracenie zdolności bojowej. Ponadto jeśli nieprzyjaciel, pomimo przeciwdziałania nacierających wojsk, zdąży przegrupować chociażby część swoich odwodów i obsadzić nimi kolejne rubieże obrony, tempo natarcia zmaleje. Aby do tego nie dopuścić, jednym z wielu przedsięwzięć jest wprowadzenie do walki w odpowiednim czasie drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego.

Wejście do walki drugiego rzutu należy wesprzeć ogniem możliwie największej ilości artylerii i uderzeniami lotnictwa. Drugi rzut, po jego użyciu, odtwarza się lub zastępuje odwodem ogólnowojskowym z sił będących uprzednio w walce.

Poszczególne pododdziały pułku, kontynuujące natarcie, oprócz bezpośredniej walki z nieprzyjacielem, muszą się liczyć z koniecznością prowadzenia likwidacji skutków uderzeń

broni jądrowej oraz chemicznej, pokonania rejonów zniszczeń i stref skażeń, pasów zapór, przeszkód terenowych itp.

Pododdziały, na które zostało wykonane uderzenie bronią masowego rażenia, przystępują do likwidacji skutków, nie przerywając, jeżeli jest to możliwe, wykonywania zadań bojowych. Likwidując skutki uderzeń jądrowych, obok innych przedsięwzięć, ewakuują porażonych przy pomocy wydzielonych do tego celu grup, przeprowadzają swoimi siłami i środkami częściowe zabiegi sanitarne i specjalne. Do pomocy w likwidacji skutków uderzeń jądrowych pułk, a często i dywizja, wydzielają część sił i środków medycznych, wojsk inżynieryjnych, chemicznych oraz służby techniczno-czołgowej, tworząc z nich grupy ewakuacyjno-ratunkowe. Siłom tym stawia się zadania: poszukiwania, wyciągania i wynoszenia rannych z wozów bojowych, udzielania pomocy medycznej, ewakuacji porażonych, usuwania zawałów, gaszenia pożarów, naprawy dróg, wyprowadzenia techniki bojowej oraz przeprowadzenia całkowitych zabiegów sanitarnych i specjalnych.

Strefy skażeń, jeżeli nie można ich obejść, po przeprowadzeniu rozpoznania, wykonaniu niezbędnych przedsięwzięć inżynieryjnych oraz zorganizowaniu służby porządkowo- ochronnej, pokonuje się w kolumnach z największą szybkością na kierunkach zapewniających jak najmniejsze napromieniowanie /skażenie/ ludzi i sprzętu.

Po pokonaniu stref skażeń ustala się stopień napromieniowania ludzi i skażenia sprzętu oraz określa sposób, czas i miejsce przeprowadzenia zabiegów sanitarnych i specjalnych.

W czasie podchodzenia pułku do przedniego skraju obrony nieprzyjaciela dowódca dowodzi pododdziałami najczęściej z punktu obserwacyjnego, na który wychodzi przed rozpoczęciem ogniowego przygotowania natarcia.

Z chwilą wykonania uderzeń jądrowych i rozpoczęcia ogniowego przygotowania natarcia dowódca pułku obserwuje wyniki uderzeń jądrowych, lotnictwa oraz artylerii, stawia zadania obezwładnienia i niszczenia nowo wykrytych środków, zwłaszcza artylerii, moździerzy i innych celów oraz kontroluje czas przekroczenia przez pododdziały wyznaczonych rubieży, aby zapewnić terminowe ich rozwinięcie i wyjście na rubież ataku.

W czasie walki z czołowymi pododdziałami przeciwnika dowódca pułku z zasady pozostaje na PO, stawia dodatkowe zadania batalionom /kcz/ i innym elementom ugrupowania, skupiając ich wysiłek w celu rozbicia tych sił nieprzyjaciela, które mogą bezpośrednio wpływać na obniżenie tempa natarcia.

Dowódcy dywizjonów i baterii artylerii oraz pododdziałów moździerzy obserwują położenie nacierających pododdziałów, prowadzą rozpoznanie nieprzyjaciela i kierują ogniem, niszcząc przede wszystkim cele hamujące posuwanie się pododdziałów piechoty i czołgów. Sygnały do przeniesienia ognia artylerii podają dowódcy batalionów /kcz/.

W toku dalszego natarcia dowódca pułku dowodzi ze stanowiska dowodzenia i przesuwa się za pierwszym rzutem. Niekiedy, w specjalnie ważnych okresach natarcia /np. wprowadzenie drugiego rzutu, odparcie kontrataku/, udaje się do pododdziałów pierwszorzutowych, aby móc osobiście wpływać na ich działania, zwłaszcza na kierunku głównego uderzenia. Szczególną uwagę zwraca on na wszechstronne prowadzenie rozpoznania, utrzymanie współdziałania, skupienie wysiłków poszczególnych pododdziałów i rodzajów wojsk na kierunkach, na których zarysowuje się powodzenie, wprowadzenie w odpowiednim momencie drugiego rzutu /odwodu/, natychmiastowe niszczenie wykrytych środków jądrowych nieprzyjaciela oraz wzbronienie mu dokonywania manewru.

Wykryte środki jądrowe pułk niszczy ogniem artylerii i czołgów, a dla zniszczenia tych środków rozmieszczonych w głębi wysyła - jeżeli jest to możliwe - oddział wydzielony.

Metoda pracy dowódcy w czasie natarcia może być różna. Najczęściej jednak dowódca ocenia napływające wiadomości o położeniu /niektóre z nich posiada z własnej obserwacji/, podejmuje decyzję i natychmiast przekazuje ją lub nakazuje przekazać, w formie zadań, poszczególnym wykonawcom. Niekiedy, zwłaszcza gdy decyzja będzie dotyczyła zmiany zadań większości pododdziałów pułku, dowódca przed jej powzięciem może wysłuchać meldunków /danych/ niektórych oficerów sztabu i szefów wojsk i służb - np. starszego pomocnika do spraw rozpoznania i starszego pomocnika do spraw operacyjnych szefa artylerii, zastępcy ds. techniki i zaopatrzenia. Po wysłuchaniu

tych meldunków precyzuje decyzję i przystępuje do postawienia zadań, wydania wytycznych do współdziałania itp.

2. Bój spotkaniowy

Konieczność prowadzenia boju spotkaniowego przez pułk wystąpi bardzo często i w różnych sytuacjach prowadzonego natarcia. Najczęściej będzie miał on miejsce po przełamaniu taktycznej strefy obrony przeciwnika, chociaż w wielu przypadkach, a zwłaszcza w pierwszych dniach wojny, całość działań pułku może się rozpocząć od tej formy natarcia.

Jeżeli pułk nie prowadzi boju spotkaniowego w ramach uprzednio otrzymanego zadania, wówczas stawia mu się zadanie bliższe, którego zasadniczą treścią jest rozbicie głównych sił brygady przeciwnika oraz kierunek dalszego natarcia.

W boju spotkaniowym, tak jak i w innego rodzaju działaniach, dla uzyskania powodzenia konieczne jest stworzenie przewagi na wybranym kierunku oraz wprowadzenie do walki już od początku starcia jak najwięcej sił i środków. Dokonuje się tego przez wykonanie głównego uderzenia na jedno ze skrzydeł przeciwnika z równoczesnym wydzieleniem części sił celem przeciwstawienia się nieprzyjacielowi na kierunku jego zasadniczych działań. Pułk ugrupowuje się z reguły w jeden rzut. Uderzenie czołowe stosuje się tylko wtedy, gdy manewr na skrzydło i tyły nieprzyjaciela jest utrudniony warunkami terenowymi lub wymagałby dłuższego okresu czasu.

Wyjątkowo ważną rolę w boju spotkaniowym spełnia rozpoznanie, które powinno możliwie jak najwcześniej ustalić: kierunek ruchu kolumn nieprzyjaciela, ich siły i skład, a przede wszystkim rozmieszczenie oddziałów rakietowych i pancernych, czas przekroczenia ważnych rubieży i początek rozwijania się na nich oraz charakter terenu w rejonach przewidywanego boju spotkaniowego.

Po otrzymaniu danych o nieprzyjacielu i zapewnieniu ciągłej obserwacji jego ruchu, dowódca pułku dąży do uprzedzenia

go w opanowaniu dogodnej do walki rubieży i w otwarciu ognia. A więc stawia zadania awangardzie /szpicy czołowej/ i wysuwa do przodu środki ogniowe.

W boju spotkaniowym szybkość powzięcia decyzji i przekazanie jej podwładnym ma szczególnie duże znaczenie. Dlatego dowódca pułku powinien powziąć ją jeszcze przed otrzymaniem pełnych danych o wynikach walki ubezpieczenia. Powzięcie decyzji i postawienie zadań należy zakończyć w takim terminie, żeby zapewnić pododdziałom jak najwięcej czasu na organizację walki, wykonanie manewru i rozwinięcie.

W celu uprzedzenia nieprzyjaciela w otwarciu i zabezpieczeniu rozwinięcia sił głównych dowódca pułku w pierwszej kolejności stawia zadania artylerii - najczęściej dotyczące zniszczenia podchodzących kolumn nieprzyjaciela, obezwładnienia baterii artylerii i moździerzy, naruszenia systemu dowodzenia, wsparcia walki ubezpieczenia i ataku sił głównych pułku oraz osłony jego skrzydeł. Ponadto artylerii podaje się rejony stanowisk ogniowych, drogi marszu i czas gotowości do otwarcia ognia, a także czas trwania nawały ogniowej przed atakiem sił głównych pułku.

Batalionom /kcz/ pierwszego rzutu stawia się zadanie bliższe i wskazuje kierunek dalszego natarcia.

Treścią zadania bliższego batalionu może być rozbicie sił głównych batalionu nieprzyjaciela na kierunku natarcia i opanowania rubieży zapewniającej dogodne warunki rozwijania dalszych działań. Jeżeli batalion naciera na kierunku, na którym wykonano /własne/ uderzenia jądrowe, to może otrzymać zadanie bliższe znacznie głębsze.

Odwód przeciwpancerny pułku zmechanizowanego zwykle osłania rozwijanie sił głównych pułku i zabezpiecza jego skrzydło w czasie walki. Niekiedy może on działać wspólnie z awangardą przeciwko głównym siłom nieprzyjaciela, niszcząc atakujące czołgi nieprzyjaciela.

Powodzenie w boju spotkaniowym w poważnym stopniu zależy od uprzedzenia nieprzyjaciela w wykonaniu manewru na skrzydło jego wojsk, otwarcia ognia na główne jego zgrupowanie, rozwinięcia wojsk własnych i wykonanie zdecydowanego uderzenia na

wybranym kierunku - najczęściej na jedno ze skrzydeł głównego zgrupowania nieprzyjacielskich wojsk.

Gwałtowne i zdecydowane uderzenie pułku wsparte całością artylerii i uderzeniami lotnictwa /w tym także uzbrojonych śmigłowców/ powinno doprowadzić do rozbicia nieprzyjaciela i zmuszenia go do odwrotu. Z chwilą wykrycia objawów wycofywania się wojsk nieprzyjaciela pułk całością sił powinien przejść do zdecydowanego pościgu.

W wypadku niekorzystnego dla pułku przebiegu boju spotkaniowego powinien on uporczywie utrzymywać zajmowane pozycje, paraliżować działania nieprzyjaciela, stwarzając warunki wprowadzenia do walki drugiego rzutu /odwodu/ dywizji i zniszczenia nieprzyjaciela.

3. Pościg

Z chwilą stwierdzenia objawów wycofania się nieprzyjaciela pułk całością sił przystępuje natychmiast do pościgu. Z zasady pościg rozpoczynają samorzutnie pododdziały znajdujące się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

Zadaniem dowódcy i sztabu pułku w tym okresie jest skoordynowanie działań wszystkich sił i środków pułku i nadanie im zorganizowanych form. W tym celu należy ustalić: rodzaj pościgu, kierunki działania pododdziałów, wyznaczyć odpowiednie siły i środki, ustalić obiekty i rubieże, które należy opanować wcześniej przed podejściem wycofujących się wojsk nieprzyjaciela itp.

Pułk prowadzi pościg z zasady w ramach uprzednio otrzymanego zadania. Niekiedy jednak, kiedy pościg planowany jest na dużą odległość, może on otrzymać nowe zadanie - z reguły o wiele głębsze. W zadaniu dotyczącym pościgu określa się: zadanie bliższe i kierunek dalszego pościgu. Zadanie bliższe pokrywa się z reguły z zadaniem bliższym dywizji.

Treścią zadania bliższego pułku jest najczęściej rozbicie pododdziałów osłonowych, przecięcie dróg wycofania się sił głównych przeciwnika oraz rozbicie tych sił we współdziałaniu z sąsiadami.

W większości wypadków pułkowi w pościgu nie określa się pasa działań, lecz tylko kierunek pościgu.

Ugrupowanie pułku w pościgu składa się z tych samych elementów co w przełamaniu czy boju spotkaniowym. Często jednak - w miarę potrzeb - organizuje się oddział wydzielony lub awangardę.

Pododdziały prowadzące pościg czołowy działają najczęściej w ugrupowaniu przedbojowym i - sporadycznie - w bojowym; natomiast pododdziały prowadzące pościg równoległy z zasady powinny przesuwać się w ugrupowaniu marszowym.

Przejście pułku do pościgu rozpoczyna się zwykle od pościgu czołowego poszczególnych jego pododdziałów. W pościgu tym nie można jednak całkowicie rozbić wycofującego się przeciwnika, gdyż ma on duże szanse stawiania skutecznego oporu na dogodnych rubieżach terenowych. Dlatego też do pościgu czołowego wyznacza się możliwie najmniejszą ilość sił, które powinny przenikać w ugrupowanie ariergard nieprzyjaciela i dezorganizować ich działania. Do opóźniania i dezorganizacji wycofania sił głównych wykorzystuje się broń jądrową, desanty śmigłowcowe, artylerię i lotnictwo. Ich uderzenia oraz ogień kieruje się na kolumny przeciwnika maszerujące przez węzły dróg, ciaśniny, mosty na przeszkodach wodnych itp.

Siły główne pułku po rozbiciu pododdziałów osłonowych nie wdają się w dalszą walkę, lecz dążą jak najszybciej do wyjścia na drogi umożliwiające prowadzenie pościgu równoległego, a następnie do wyprzedzenia nieprzyjaciela w opanowaniu dogodnych rubieży terenowych. Z chwilą przejścia do pościgu równoległego z sił głównych pułku wydziela się poszczególne pododdziały, zwłaszcza czołgów, do ataku na wycofujące się po sąsiednich drogach kolumny przeciwnika.

Rzadko zdarzają się wypadki prowadzenia przez pułk pościgu na samodzielnym kierunku. Najczęściej uczestniczy on w działaniach pościgowych dywizji, w których całością sił może on - współdziałając z innymi pułkami - prowadzić pościg czołowy lub równoległy. Pościg powinien zakończyć się dopiero po całkowitym rozbiciu wycofującego się nieprzyjaciela lub stworzenia warunków do jego okrążenia.

WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA NATARCIA PUŁKU /pz,pcz/ W NOCY

1. Podstawowe właściwości natarcia pułku w nocy.

Zgodnie z zasadą utrzymania ciągłości działań natarcie w nocy jest normalnym zjawiskiem.

Wyposażenie pułku w nowoczesne wozy bojowe z urządzeniami noktowizji stworzyło jeszcze bardziej sprzyjające warunki prowadzenia działań bojowych w nocy.

Noc, z uwagi na swoje właściwości wywiera określony wpływ zarówno na wojska będące w natarciu jak i w obronie. W dogodniejszej jednak sytuacji znajdzie się nacierający. Do niego bowiem należy inicjatywa, która pozwala zaskoczyć nieprzyjaciela, narzucić mu swoją wolę i w rezultacie wykorzystać skutki wpływu nocy do jak najlepszej realizacji zadań bojowych pułku.

Noc jednak utrudnia dowodzenie, współdziałanie, realizację przedsięwzięć zabezpieczenia działań bojowych wojsk oraz sprawne przeprowadzenie manewru siłami i środkami na polu walki. Warunki nocne rzutują również w znacznym stopniu na sposób użycia rodzajów wojsk i sprzętu bojowego, a zwłaszcza środków rażenia. Głównie utrudnione jest działanie artylerii z powodu ograniczonej możliwości obserwacji i kierowania ogniem. Czołgi, pomimo wysokich walorów bojowych mogą być dość łatwo niszczone przez nieprzyjaciela w nocy. Dlatego też należy wzmacniać je pododdziałami piechoty i saperami, aby stworzyć dogodne warunki niszczenia środków przeciwpancernych nieprzyjaciela i szybkie pokonywanie różnego rodzaju zapór inżynieryjnych. Na podobne trudności mogą napotykać pododdziały piechoty działające na bojowych wozach piechoty /BWP/ i transporterach opancerzonych.

Natarcie pułku w nocy będzie z reguły kontynuacją działań prowadzonych w dzień, najczęściej będzie to miało miejsce w końcowym okresie wykonywania zadania dnia dywizji lub też może być prowadzone w ramach nowo otrzymanego zadania,którego treścią jest natarcie nocne. Pułk na okres natarcia w nocy z reguły otrzymuje zadanie jednostopniowe. Treść zadania wynika z decyzji dowódcy dywizji, warunków terenowych i zaistniałej sytuacji.

Przykładowo zadania pułku w natarciu w nocy mogą dotyczyć:

- udziału w przełamaniu obrony nieprzyjaciela;
- opanowania ważnych obiektów lub rubieży stwarzających dogodne warunki do rozwinięcia działań w kolejnym dniu;
- rozpoznania walką obrony nieprzyjaciela;
- rozbicia w boju spotkaniowym podchodzących sił nieprzyjaciela.

Głębokość zadań bojowych pułku podczas natarcia w nocy z zasady jest płytsza niż w natarciu w dzień. Szerokość pasa natarcia pułku najczęściej utrzymana jest w granicach normy przewidzianej dla działań w dzień.

Tworząc ugrupowanie pułku do natarcia w nocy należy uwzględnić następujące zasady:

- usamodzielnienie pododdziałów, szczególnie pierwszego rzutu;
- zapewnienie zwartości ugrupowania nacierających wojsk - przynajmniej w ramach batalionu;
- wyznaczenie większości sił do pierwszego rzutu;
- wzmocnienie wysiłku rozpoznania i ubezpieczenia.

W sytuacji, gdy zakłada się rozwinięcie w dzień powodzenia, osiągniętego podczas natarcia w nocy, pułk powinien być ugrupowany w dwa rzuty.

2. Właściwości organizacji natarcia pułku w nocy

Metoda pracy dowódcy pułku do natarcia w nocy jest taka sama jak w dzień, jednak zakres czynności jest szerszy. Szereg dodatkowych przedsięwzięć powinno być nakierowane głównie na zmniejszenie ujemnych skutków nocy na prowadzenie natarcia.

Dowódca pułku podejmując decyzję do natarcia w nocy obok innych zagadnień rozpatruje: sposób oświetlenia celów i wskazywania kierunków natarcia oraz specyfikę zabezpieczenia natarcia w nocy. W czasie rekonesansu ustala: rubieże do opanowania w ciągu nocy; dozory świetlne; obiekty i rejony, które powinny być szczególnie intensywnie oświetlane w toku walki; sposób oświetlenia; czynności związane z maskowaniem i wykorzystaniem w tym celu warunków terenowych.

Kierunki natarcia pododdziałów wyznacza się według dobrze widocznych przedmiotów terenowych, najlepiej wzdłuż dróg, skrajów lasów, linii kolejowych itp.

Organizując współdziałanie dowódca między innymi ustala: środki, czas i sposób niszczenia sprzętu noktowizyjnego oraz urządzeń radiolokacyjnych nieprzyjaciela; sposób i kolejność oświetlenia terenu, poszczególnych celów i obiektów ataku; sposób wskazywania pododdziałom kierunków natarcia; sposoby oznaczania położenia wojsk własnych, sygnały współdziałania oraz sygnały powiadamiania podczas opanowywania nakazanych rubieży; sposoby oznaczania przejść w zaporach i przeszkodach terenowych; sposób przejścia od działań nocnych do dziennych.

Zabezpieczenie natarcia w nocy powinno być przede wszystkim nakierowane na organizację przedsięwzięć zmierzających do zmniejszenia ujemnych skutków nocy.

Do rozpoznania obok typowych środków rozpoznania stosowanych w dzień wykorzystuje się środki noktowizyjne i radiolokacyjne. Organizuje się większą ilość patroli rozpoznawczych, których zadania z reguły są płytsze niż w dzień.

Podczas natarcia w nocy ubezpieczenie organizuje się większymi siłami rozmieszczonymi od sił głównych na mniejszych odległościach zarówno podczas podchodzenia do przedniego skraju, jak i w toku prowadzenia natarcia. Poza organizowaniem ubezpieczenia bezpośredniego zapewnia się ochronę czołgom, artylerii oraz urządzeniom tyłowym i środkom transportu.

Oświetlenie terenu jest jednym z czynników stwarzających warunki do osiągnięcia powodzenia podczas natarcia w nocy. Organizowane jest w celu: umożliwienia obserwacji działań nieprzyjaciela, stworzenia warunków do jak najlepszego wykorzystania poszczególnych rodzajów wojsk, ułatwienia dowodzenia i współdziałania oraz oślepienia nieprzyjaciela.

Oświetlenie może być okresowe lub ciągłe. Podczas oświetlenia okresowego poszczególne cele, obiekty, dozory oświetla się na czas niezbędny do wykonania określonego zadania. Natomiast oświetlenie ciągłe organizuje się w czasie: wprowadzenia drugiego rzutu pułku /odwodu/, odpierania kontrataku, opanowania ważnych obiektów w obronie nieprzyjaciela. W pułku do oświetlenia terenu wykorzystuje się: rakiety oświetleniowe,

pociski artyleryjskie i reflektory. Dodatkowo do oświetlenia terenu, jak również w celach sygnalizacyjnych wykorzystuje się pożary osiedli, pojedynczych zabudowań, zagajników i ogniska.

Głównym organizatorem oświetlenia terenu /głównie oświetlenia ciągłego/ jest sztab dywizji. Nie wyklucza to jednak możliwości organizowania oświetlenia przez sztab pułku przy odpowiednim wzmocnieniu szczególnie, gdy pułk działa na samodzielnym kierunku.

W zakresie obrony przed bronią masowego rażenia w nocy szczególną uwagę skupia się na odpowiednie ubezpieczenie wojsk przed promieniowaniem świetlnym /głównie wzrok/, którego skutki są kilkakrotnie większe aniżeli w dzień.

Maskowanie w natarciu w nocy organizuje się łącznie z innymi przedsięwzięciami realizowanymi w celu zabezpieczenia skrytości działań i zaskoczenia. Głównie osiąga się je przez maskowanie świateł i dźwięków, umiejętne wykorzystywanie właściwości terenu, szerokie użycie niektórych środków maskujących, niszczenie środków radiolokacyjnych i noktowizyjnych nieprzyjaciela oraz zakłócenie ich pracy.

Dla usprawnienia organizacji zabezpieczenia tyłowego w warunkach nocnych dodatkowo wykonuje się: oznakowanie dróg dowozu i ewakuacji, oświetlenie punktów przeładunkowych i medycznych, regulację ruchu na drogach i w rejonach rozmieszczenia.

Dowodzenie w natarciu w nocy realizowane jest na ogólnych zasadach jak w dzień z tym, że w większości wypadków dowódca pułku dowodzi ze stanowiska dowodzenia przybliżonego do ugrupowania walczących wojsk. W dowodzeniu w nocy prócz łączności radiowej powinna być w szerszym zakresie zorganizowana łączność środkami ruchomymi i sygnalizacyjna /sygnały świetlne/.

3. Prowadzenie natarcia pułku w nocy

Natarcie w nocy może być poprzedzone rozpoznaniem walką, organizowanym jeszcze w warunkach dziennych.

Atak przedniego skraju wykonuje się po krótkim, ale silnym ogniowym przygotowaniu. Podczas ogniowego przygotowania natarcia artyleria i środki biorące udział w strzelaniu na

wprost obezwładniają czołowe punkty oporu nieprzyjaciela, po czym jednocześnie z oświetleniem terenu wojska nacierające atakują przedni skraj. W wypadku niewykonania ogniowego przygotowania natarcia, atak rozpoczyna się bez oświetlenia terenu, lecz z wykorzystaniem przyrządów noktowizyjnych. W tym przypadku system oświetlenia uruchamia się po opanowaniu przez wojska czołowych punktów oporu nieprzyjaciela.

Podczas ataku piechota i czołgi nacierają wzdłuż łatwych do rozróżnienia w nocy kierunków /dróg, dolin, przesiek leśnych/. Piechota pomaga czołgom i artylerii towarzyszącej w pokonywaniu przeszkód terenowych, wskazuje cele oraz osłania czołgi przed środkami przeciwpancernymi nieprzyjaciela. Ruch do przodu powinien być gwałtowny i zdecydowany. Z chwilą rozpoczęcia ataku większą część artylerii będącej w dyspozycji pułku podporządkowuje się batalionom i kompaniom w celu zapewnienia samodzielności podczas rozwijania natarcia w głębi.

Po włamaniu się w ugrupowanie nieprzyjaciela oświetlenie zgrywa się z ruchem wojsk, w taki sposób, ażeby oświetlone były tylko wojska nieprzyjaciela i cele dla artylerii znajdujące się zarówno w bezpośredniej styczności, jak i w głębi jego obrony. Atak na poszczególne pozycje obronne w głębi przeprowadza się z marszu. Często jednak nieprzyjaciel zdoła umocnić się na tych rubieżach, wówczas atak wykonuje się po krótkim ogniowym przygotowaniu.

Drugi rzut pułku wprowadza się do walki z reguły o świcie, a w sprzyjających okolicznościach - w wypadku pomyślnego rozwoju natarcia lub osiągnięcia powodzenia na drugorzędnym kierunku - również i w nocy. Podyktowane to jest szeregiem trudnych i na ogół skomplikowanych przedsięwzięć związanych z zabezpieczeniem wejścia drugiego rzutu do walki w nocy. Drugi rzut pułku wprowadza się w ciągu nocy również dla poszerzenia opanowanego rejonu w stronę skrzydła i zwiększenia siły uderzenia pierwszego rzutu na głównym kierunku natarcia.

Nieprzyjaciel może wykonywać w nocy kontrataki już w toku przełamywania przez pułk obrony pododdziałów pierwszego rzutu brygady. Do tego celu mogą być angażowane odwody brygady i dywizji. Kontrataki nieprzyjaciela odpiera pułk według ogólnie przyjętych zasad, jak w natarciu w normalnych warunkach. Na przewidywane kierunki kontrataku wysyła się dodatkowe

patrole rozpoznawcze, wzmacnia się oświetlenie terenu oraz przygotowuje ogień artylerii. Szczególną uwagę zwraca się na ubezpieczenie luk i skrzydeł pułku.

Pododdziały pułku przechodzące od działań nocnych do dziennych powinny być w gotowości do odparcia kontrataków nieprzyjaciela, gdyż w tym okresie istnieją najdogodniejsze po temu warunki.

Artyleria podczas natarcia w nocy przesuwa się w taki sposób, ażeby mogła nieprzerwanie wspierać wojska nacierające, a do świtu główna część artylerii zajęła stanowiska ogniowe, z których może wspierać walkę z kontratakującym nieprzyjacielem.

Jeżeli w wyniku rozwinięcia i powodzenia natarcia pułku nieprzyjaciel rozpocznie wycofywanie, wówczas pododdziały przechodzą do pościgu samorzutnie. Do pościgu pułk może też przejść po rozbiciu kontratakujących odwodów pierwszorzutowych batalionów i brygad. Najlepsze rezultaty osiąga pułk w nocy w pościgu kombinowanym. Przy tym sposobie pościgu powstają na ogół dogodne warunki oświetlenia terenu na kierunkach wycofywania się nieprzyjaciela.

Oświetlenie terenu w pościgu jest utrudnione i wymaga przeprowadzenia zawczasu szeregu przedsięwzięć przygotowawczych oraz dużej decentralizacji kierowania oświetleniem. W tym celu wydziela się odpowiednią ilość pocisków i innych środków do oświetlenia terenu dla pododdziałów przechodzących do pościgu.

W toku natarcia w nocy dowódca i sztab pułku zwracają szczególną uwagę na przygotowanie odpowiednich sił przeznaczonych do walki o świcie. Do działań dziennych wojska przechodzą bez przerw i zatrzymywania natarcia.

Rozwinięcia powodzenia o świcie dokonuje się przez wprowadzenie do walki świeżych sił, unikając przegrupowania pododdziałów nacierających w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

wpr
c

ŚCI NATARCIA PUŁKU W MIEŚCIE I W REJONIE ZURBANIZOWA-

zasady natarcia pułku w mieście i w rejonie zurbanizowanym.

1.1. Charakterystyka rejonów zurbanizowanych.

Przez pojęcie "rejon zurbanizowany" należy rozumieć teren pokryty gęstą siecią miast i osiedli typu miejskiego oraz ośrodków i zakładów przemysłowych, kopalnianych i portowych; zakłada się, że zabudowa tego rodzaju z zasady powinna przekraczać 50% ogólnej powierzchni terenu. Teren o zwartej zabudowie na ograniczonej powierzchni w zależności od jego rozmiarów nazywamy miastem, osiedlem lub wsią.

Rejon zurbanizowany mogą stanowić: jedno duże miasto /Wrocław, Poznań, Praga, Monachium, Kassel itp./; duże miasto z szeregiem mniejszych miast satelitarnych /Warszawa, Berlin, Hamburg, Paryż, Brema itp./; szereg dużych, średnich i małych miast przylegających do siebie lub będących tylko w nieznacznej od siebie odległości /Zagłębie Górnośląskie, Zagłębie Ruhry itp./.

Miasta jako centralne ośrodki rejonów zurbanizowanych ze względu na charakter zabudowy podzielić można na miasta o zabudowie zwartej i o zabudowie luźnej.

Zwarta zabudowa charakterystyczna jest przede wszystkim dla miast starych, niemniej i w nowych istnieje część dzielnic tego rodzaju zabudowań. Budynki są na ogół trwałe, posiadają grube mury z cegły lub betonu /żelbetonu/. Ulice natomiast są przeważnie kręte i zbiegające się w centrum miasta. Ilość placów i skwerów w tych miastach jest stosunkowo niewielka. Zasadnicze arterie komunikacyjne krzyżują się, bądź też promieniście schodzą się w jednym punkcie. Stwarza to duże trudności zarówno w dowodzeniu, jak i manewrowaniu siłami i środkami walki, a ponadto utrudnia nacierającemu wykorzystanie w pełni posiadanej techniki bojowej, głównie wozów bojowych. Stąd też tempo natarcia w tego typu miastach będzie z reguły stosunkowo niskie.

Luźna zabudowa jest cechą charakterystyczną miast współczesnych o szerokich ulicach oraz przedmieść, dzielnic willo-

wych i osiedli typu miejskiego. W miastach mających luźną zabudowę spotyka się więcej skwerów, parków i placów niż w miastach o zwartej zabudowie. Budynki - chociaż lżejszej konstrukcji - są wyższe, rozmieszczone w znacznej odległości od siebie, przeważnie równolegle do ulic lub pod różnymi kątami. Nacierający ma zatem lepsze możliwości wykorzystania techniki bojowej oraz osiągnięcia większego tempa natarcia, jak również utrzymania w większym stopniu scentralizowanego dowodzenia.

Całkowicie odmienny charakter mają obszary wysoko uprzemysłowione /ośrodki przemysłowe, kopalniane i portowe/. Charakterystyczną ich zabudowę stanowią różnego rodzaju hale fabryczne, piece hutnicze, stalownie, elektrownie, rozmaite ciężkie i zwarte konstrukcje stalowe, a także szeroko rozwinięte budownictwo podziemne /składy, garaże, tunele itp./. W miejscach tych występuje znaczna ilość stacji kolejowych z gęstą siecią torów, mostów, wiaduktów i nasypów. Wszystkie te obiekty i urządzenia znajdują się w bliskim sąsiedztwie różnorodnych budynków mieszkaniowych zarówno starego, jak i nowego typu. Prowadzenie natarcia na takich obszarach będzie niezwykle utrudnione, głównie z powodu braku możliwości manewru wojsk.

Duże miasta i ośrodki przemysłowe mają dla każdego kraju poważne znaczenie gospodarcze, polityczne i militarne. Stanowią one bowiem centrum życia politycznego, kulturalnego, handlowego i administracyjnego, są węzłami dróg kolejowych, kołowych, portów lotniczych i morskich oraz czynnych baz remontowych - przede wszystkim sprzętu komunikacyjnego /motorowego/. Miasta te posiadają duże zasoby wykwalifikowanych rezerw ludzkich, zasobów żywności, surowca i gotowych wyrobów przemysłowych.

W warunkach stosowania broni jądrowej poważnie osłabło znaczenie obronne rejonów zurbanizowanych, jednak nie zostało ono zupełnie wyeliminowane. Walki i bitwy o duże miasta i rejony przemysłowe toczyć się będą przeważnie na ich przedpolach /podejściach/, gdyż nacierający będzie z reguły dążyć do opanowania miasta z zaskoczenia /z marszu/. Nie oznacza to

jednak, że w wielu wypadkach nie zajdzie konieczność zdobywania miast i rejonów uprzemysłowionych szturmem.

Polityczno-administracyjne, gospodarcze, wojskowe i geograficzne znaczenie miast i rejonów zurbanizowanych nie zmalało, lecz wzrosło, ponieważ stopień zurbanizowania niektórych obszarów jest tak duży, że możliwość poszukiwania rozstrzygnięć wyłącznie poza tymi rejonami praktycznie nie istnieje.

1.2. Cechy szczególne natarcia pułku w rejonie zurbanizowanym

Charakter walki w rejonach zurbanizowanych w znacznym stopniu zależeć będzie od geograficznego położenia i zabudowy danego rejonu. Niemniej jednak wystąpią pewne cechy natarcia wspólne dla wszystkich rejonów zurbanizowanych. Przede wszystkim w rejonach tych ze względu na zabudowę obserwacja i obstrzał są utrudnione. Dowódcy oddziałów i pododdziałów mogą obserwować walkę tylko na oddzielnych kierunkach i na bardzo małą głębokość, co w dużym stopniu komplikuje dowodzenie. Również utrudnione jest współdziałanie oraz manewr siłami i środkami.

Wielka ilość trwałych budowli pozwala na przekształcenie ich w silne punkty oporu w krótkim czasie. Powiązane ze sobą ogniem stanowią one o wiele trwalszą obronę niż w warunkach polowych. Dlatego też pułk zmuszony będzie atakować i zdobywać poszczególne budynki, obiekty przemysłowe i kwartały, bronione przez nieprzyjaciela.

Walki w rejonie zurbanizowanym prowadzone są przeważnie jednocześnie w kilku miejscach, często na odosobnionych kierunkach. W związku z tym zachodzi potrzeba wzmacniania pododdziałów piechoty i czołgów artylerią do ognia pośredniego, działami przeciwpancernymi, pododdziałami saperów i chemicznymi wyposażonymi w dostępne im środki walki. Każdy pododdział ogólnowojskowy powinien być zdolny do samodzielnego prowadzenia natarcia i pokonywania wszelkiego rodzaju zapór.

Należy się spodziewać, że nieprzyjaciel w rejonie zurbanizowanym będzie walczył ze szczególną uporczywością i zaciętością. Korzystając z dogodnych warunków, będzie wykonywał

niespodziewane i częste kontrataki zazwyczaj niedużymi siłami. Stąd i do walki z nimi będą wydzielone mniejsze siły niż w warunkach polowych. Ze względu na ograniczony manewr najskuteczniejszym sposobem będzie obronne przeciwstawienie się kontratakom nieprzyjaciela. A zatem walka w mieście będzie bardzo uporczywa i obfitująca w skomplikowane i zmienne sytuacje.

Wymienione cechy działań w rejonie zurbanizowanym w dużym stopniu wpływają na obniżenie tempa natarcia, a w związku z tym i głębokości zadań pododdziałów i oddziałów będą znacznie płytsze.

Ogólnie można stwierdzić, że natarcie w rejonie zurbanizowanym z zasady będzie charakteryzować:

- ograniczona możliwość obserwacji i ostrzału;
- trudne warunki dowodzenia i utrzymania współdziałania;
- prowadzenie walk na izolowanych kierunkach i w szeregu izolowanych od siebie ognisk;
- uporczywość walki i zmienność sytuacji;
- dużą samodzielność walczących pododdziałów;
- niskie tempo natarcia;
- ograniczona możliwość rozmieszczenia elementów ugrupowania bojowego pułku w rejonie zurbanizowanym.

Nie należy sądzić, że wymienione charakterystyczne cechy natarcia występują jednakowo w każdym rejonie zurbanizowanym. Rejony te są różne i w zależności od ich charakteru i zabudowy należy odpowiednio organizować i prowadzić natarcie stosownie do danego typu rejonu.

1.3. Zadania pułku w natarciu w mieście i w rejonie zurbanizowanym /Załączniki nr 2 i 3/

Zadania pułku w natarciu w rejonie zurbanizowanym uzależnione są od szeregu czynników, z których najważniejszymi są: charakter rejonu zurbanizowanego, siły nieprzyjaciela oraz stopień przygotowania obrony.

a/ Szerokość pasa natarcia

W miastach o zwartej zabudowie, gdzie na 1 km przypadają średnio 3-4 ulice kompania przeciwnika broni punktu oporu rozmieszczonego w kompleksach zabudowań szerokości do 600 m i głębokości do 600 m.

Aby uzyskać przynajmniej trzykrotną przewagę niezbędną do rozbicia broniącej się kompanii, należy do tego celu wydzielić wzmocniony batalion piechoty. W tych warunkach szerokość pasa natarcia batalionu wyniesie do 600 m i obejmie 1-2 ulice wyprowadzające do centrum dzielnicy lub mniejszego miasta.

Pułk w dwurzutowym ugrupowaniu, mając w pierwszym rzucie dwa wzmocnione bataliony, może więc prowadzić natarcie w pasie do 1,5 km, tj. wzdłuż 3-4 ulic. W tym wypadku na jednej z nich pułk powinien użyć większą ilość sił i środków niż na pozostałych kierunkach.

Przeważnie taką samą szerokość pasa natarcia należy przyjmować na obszarach silnie uprzemysłowionych, kopalnianych i portowych.

Przy ustaleniu pasa natarcia w mieście ważnym zagadnieniem jest właściwe wyznaczenie linii rozgraniczenia. Należy je wyznaczać tak, aby poszczególne ulice wraz z przyległymi zabudowaniami po obu stronach były przydzielone dla jednego oddziału /pododdziału/ i stanowiły oś jego natarcia.

b/ Głębokość zadań

Głębokości zadań pułku w natarciu na miasto zależą głównie od: głębokości ugrupowania bojowego i struktury obrony pododdziałów nieprzyjaciela, wielkości bronionego kwartału lub obiektu /dzielnicy/, charakteru rejonu zurbanizowanego i stopnia jego przygotowania do obrony. Stąd też głębokości zadań będą z reguły stosunkowo płytkie. Należy je określać nie według rubieży, lecz obiektów terenowych /kwartałów/, dzielnicy, szerokich ulic, kanałów itp./, których opanowanie podważy system obrony nieprzyjaciela i stworzy dogodne warunki do wprowadzenia kolejnych sił celem rozwinięcia powodzenia.

Dla pułku pierwszego rzutu prowadzącego natarcie w rejonach o zwartej zabudowie, uprzemysłowionych i kopalnianych przykładowa treść i głębokość zadań może być następująca:

- zadanie bliższe - rozbić nieprzyjaciela w pasie natarcia i opanować rejon na głębokość 2-3 kwartałów, tj. 0,6 - 1 km;

- zadanie następne - we współdziałaniu z sąsiadami rozbić odwody nieprzyjaciela działające w pasie natarcia i opanować część dzielnicy na głębokość 2-3 km.

W rejonach zurbanizowanych o luźnej zabudowie głębokości zadań mogą być znacznie większe, zwłaszcza gdy pułk opanowuje rejon zurbanizowany z marszu.

Batalion piechoty otrzymuje zadanie jednostopniowe, np. opanowanie zakładu przemysłowego /lub jego części/, a podczas natarcia w mieście jednego kwartału lub zakładu przemysłowego.

Obiektem ataku dla kompanii pierwszego rzutu batalionu może być zdobycie części dużego bloku, pojedynczego bloku lub kilka mniejszych budynków w punkcie oporu nieprzyjaciela.

Średnie tempo natarcia w rejonie zurbanizowanym będzie bardzo zróżnicowane i może się wahać w granicach od 4 do 10 km/dobę.

1.4. Ugrupowanie bojowe pułku w natarciu w mieście i w rejonie zurbanizowanym

Pułk tworzy ugrupowanie z organicznych i przydzielonych sił i środków. Przydział dodatkowych sił i środków będzie za każdym razem różny i może wynosić dla pułku zmechanizowanego 1-2 dywizjony artylerii do ognia pośredniego, dywizjon artylerii przeciwpancernej oraz 1-2 kompanie saperów. Dla pułku czołgów przydziela się 1-2 dywizjony artylerii, 1-2 kompanie saperów oraz przynajmniej batalion piechoty.

Batalion piechoty może być wzmocniony: do dywizjonu artylerii, baterią przeciwpancerną i kompanią saperów.

Ugrupowanie pułku w natarciu w mieście składa się w zasadzie z tych samych elementów co i w warunkach polowych. Cechą charakterystyczną ugrupowania jest organizowanie grup i oddziałów szturmowych. Grupy szturmowe tworzy się w sile do wzmocnionej kompanii, a oddziały szturmowe - do wzmocnionego batalionu. Grupy /oddziały/ szturmowe nie są stałymi elementami ugrupowania, lecz będą tworzone doraźnie w celu zdobycia większych budowli, silnie bronionych przez nieprzyjaciela oraz takich określonych obiektów, jak: elektrownie, elektrociepłownie, gazownie, urzędy pocztowe, stacje

przekaźnikowe, instytuty naukowe i doświadczalne oraz inne obiekty specjalistyczne. Dlatego też w skład grup /oddziałów/ szturmowych oprócz pododdziałów piechoty, czołgów, artylerii, saperów, miotaczy ognia powinni wejść specjaliści wojskowi i cywilni różnych dziedzin /atomiści, elektronicy, elektrycy itp./.

Określając ilość sił do pierwszego rzutu bierze się pod uwagę ilość ulic, wzdłuż których naciera pułk oraz obiektów, które należy w pierwszej kolejności zdobyć. Tak więc pułk jak i batalion będzie najczęściej ugrupowany w dwa rzuty, przy czym pułk w niektórych przypadkach /jeśli działa na szczególnie ważnym kierunku oraz gdy dywizja będzie ugrupowana w jednym rzucie/ może przyjąć ugrupowanie trzyrzutowe. Ugrupowanie pułku w jednym rzucie stosuje się bardzo rzadko.

Batalion piechoty może być ugrupowany w jednym rzucie wtedy, gdy pułk będzie ugrupowany w trzy rzuty.

Pierwszy rzut, który składa się z jednego do dwóch wzmocnionych batalionów /2-4 kcz w poz/, jest przeznaczony do bezpośredniego wykorzystania skutków ognia i w zasadzie do samodzielnego rozbicia nieprzyjaciela na głębokość zadania bliższego, a następnie wspólnie z drugim rzutem /odwodem/ - do rozwinięcia natarcia w głąb.

Rejony zurbanizowane, nawet o luźnej zabudowie, utrudniają znacznie manewr w mieście. Ulice nawet najszersze mają ograniczoną pojemność. W związku z tym wynika konieczność posiadania samodzielnych pododdziałów w odwodzie /drugim rzucie/, którymi można interweniować na przebieg walki na kierunkach natarcia pododdziałów pierwszego rzutu pułku.

Drugie rzuty /odwody/ wykorzystuje się do przyśpieszenia tempa natarcia, zwiększenia wysiłku pierwszego rzutu, likwidacji zablokowanych punktów oporu nieprzyjaciela, odparcia kontrataków i umocnienia zdobytych obiektów.

Ilość sił, jaką należy wydzielić do drugiego rzutu /odwodu/, zależy od szerokości pasa natarcia, ilości dogodnych kierunków do natarcia i ich pojemności oraz głębokości zadania pułku.

Batalion czołgów przydziela się kompanii do poszczególnych batalionów piechoty pierwszego rzutu. Jeżeli pułk nie

otrzyma wzmocnienia w środkach przeciwpancernych, to wtedy z jednej kompanii czołgów można zorganizować odwód przeciwpancerny pułku.

Artylerię do ognia pośredniego w zasadzie wykorzystuje się w sposób zdecentralizowany, przydzielając baterie i plutony do kompanii piechoty. Używa się jej do strzelania ogniem na wprost w celu zburzenia silnie umocnionych budynków.

Z przydzielonych i organicznych środków przeciwpancernych organizuje się w pułku 1-2 odwody przeciwpancerne w składzie mieszanym /czołgi, artyleria przeciwpancerna/.

Baterię przeciwlotniczą pułku wykorzystuje się dla osłony czołgowych pododdziałów na głównym kierunku uderzenia lub drugiego rzutu /odwodu/. Przydzielone pododdziałom środki obrony przeciwlotniczej rozwijają się bezpośrednio w ich ugrupowaniu na placach, w parkach i na dachach budynków.

Dla torowania /oczyszczania/ dróg i ulic niezbędnych do manewru i dowozu środków materiałowych należy organizować w pułku 1-2 oddziały zabezpieczenia ruchu.

Ponadto w zależności od potrzeb mogą być organizowane doraźnie takie specjalne elementy ugrupowania, jak: odwód przeciwpożarowy, grupa rozminowania, grupa umocnienia zdobytych obiektów itp.

2. Właściwości organizacji natarcia pułku w mieście i w rejonie zurbanizowanym

2.1. Powzięcie decyzji.

Metoda i kolejność pracy dowódcy i sztabu nad powzięciem decyzji do natarcia w mieście nie dobiega od ogólnie przyjętych zasad. W treści pracy natomiast występują pewne specyficzne cechy wynikające z charakteru działań w rejonie zurbanizowanym, a zwłaszcza w mieście.

W wyniku analizy zadania dowódca pułku między innymi określa, na ilu ulicach pułk będzie nacierać, wzdłuż której z nich wykona główne uderzenie oraz jakie należy przyjąć ugrupowanie.

Oceniając nieprzyjaciela trzeba liczyć się z tym, że do obrony miasta oprócz jednostek liniowych, mogą być wykorzystane

siły policji, obrony terytorialnej, a nawet ludność cywilna. Za każdym razem ocena nieprzyjaciela musi być powiązana z charakterem danego miasta i w szczególności uwzględniać: rozmieszczenie, siłę i skład pododdziałów nieprzyjaciela w poszczególnych punktach oporu, budynkach i blokach znajdujących się na przednim skraju i w głębi obrony; możliwości zasilenia ich z głębi obrony oraz sposoby i kolejność ich opanowania; rozmieszczenie środków ogniowych, system ognia i zapór inżynieryjnych oraz sposób ich pokonania; rozmieszczenie odwodów i możliwy sposób ich użycia; obiekty, w których należy zniszczyć nieprzyjaciela, aby naruszyć trwałość jego obrony; obiekty, dla których opanowania zajdzie konieczność wydzielenia grup szturmowych; rubieże, na których zajdzie konieczność wprowadzenia drugiego rzutu /odwodu/.

Ocenę sił własnych prowadzi się pod kątem ustalenia możliwości pułku w walkach o miasta, a tym samym wykonywania zadania. Szczególną uwagę należy zwrócić na wykorzystanie posiadanych sił i środków zgodnie z ich możliwościami i przeznaczeniem. Wyciągnięte wnioski powinny dotyczyć: określenia sił do opanowania czołowych punktów oporu nieprzyjaciela, stopnia przygotowania wojsk do działania w mieście oraz ustalenia niezbędnego wzmocnienia pododdziałów ogólnowojskowych, celem ich usamodzielnienia.

Oceniając sąsiadów szczególną uwagę należy zwrócić na możliwość udzielenia wzajemnej pomocy podczas opanowywania ważnych obiektów znajdujących się na styku z sąsiadem oraz określić udział obu stron w osłonie skrzydeł.

Ocena rejonu zurbanizowanego miasta czy osiedla stanowi jeden z zasadniczych elementów oceny położenia. W toku oceny dowódca korzysta z map dużej skali, planów, zdjęć lotniczych, opisów wojskowo-geograficznych, planów miast oraz z danych od organów rozpoznawczych. W ocenie rejonu zurbanizowanego bierze się pod uwagę: wielkość rejonu /obiektu/, który ma być opanowany; kierunek, ilość i szerokość ulic; gęstość zabudowy rejonu; urządzenia podziemne; rozmieszczenie wielkich i trwałych budowli, fabryk, kopalni, osiedli i innych obiektów, których opanowanie zdecyduje o powodzeniu natarcia. Ocena ta powinna być prowadzona w ścisłym powiązaniu z oceną nieprzyja-

ciela z uwzględnieniem jego możliwości, umiejętności organizacji i prowadzenia obrony w rejonach zurbanizowanych.

Istotnym czynnikiem oceny położenia jest również czas, jakim dysponował przeciwnik na organizację obrony. Tak wszechstronnie przeprowadzona ocena terenu powinna umożliwić wyciągnięcie wniosków dotyczących: obiektów, które stanowią podstawowe ogniwo w systemie obronnym przeciwnika; obiektów, które należy opanować i ich kolejność; wyboru kierunków uderzenia dla poszczególnych pododdziałów oraz sposobów umocnienia zdobytych obiektów.

Po powzięciu decyzji z mapy /planów/ dowódca pułku powinien, w miarę możliwości, przeprowadzić rekonesans. Ze względu na to, że wielkość terenu działań często ogranicza zasięg widoczności, dowódca pułku w czasie prowadzenia rekonesansu może dokładnie określić tylko: położenie czołowych pododdziałów nieprzyjaciela oraz możliwości podejścia do nich; rozmieszczenie zapór i środków ogniowych na przednim skraju oraz możliwości ich niszczenia w ogniowym przygotowaniu natarcia; kierunek głównego uderzenia, kierunki działania pododdziałów i ich zadania; drogi i rubieże rozwinięcia przy natarciu z marszu; rubież ataku, miejsce i sposób wykonania przejść w zaporach, nasypach, kanałach itp.

W związku z ograniczoną obserwacją rekonesans należy prowadzić z kilku punktów, dających możność obserwacji z kilku stron i z różnych wysokości. Jest również wskazane, aby dowódca pułku dokonał ze śmigłowca obserwacji obiektów leżących w głębi.

2.2. Organizacja współdziałania

Dużego znaczenia w natarciu w rejonie zurbanizowanym nabiera wyjątkowo szczegółowa organizacja współdziałania. Organizuje się je według zadań oraz kierunków natarcia. W batalionie i kompanii oraz grupach szturmowych współdziałanie organizuje się zależnie od obiektów. Dowódca pułku organizując współdziałanie zwraca szczególną uwagę na: ustalenie jednolitej numeracji dozorów i obiektów ataku; kolejność i sposób atakowania poszczególnych obiektów w określonym czasie i miej-

scu; zgranie wysiłków piechoty, pododdziałów wzmocnienia i sąsiadów podczas zdobywania poszczególnych obiektów.

Organizacja współdziałania pomiędzy batalionami, kompaniami a oddziałami /grupami/ szturmowymi polega na ustaleniu: sił i środków oraz sposobów opanowania obiektu, kolejności wprowadzenia do walki grup szturmowych, dróg obejścia i przenikania pododdziałów na tyły nieprzyjaciela. Konieczne jest również ustalenie zakresu i pomocy czołgom i działom wsparcia głównie przez pododdziały piechoty i wojsk inżynieryjnych podczas pokonywania przeszkód i zapór oraz zwalczania środków ogniowych, zwłaszcza niszczycieli czołgów.

2.3. Właściwości dowodzenia

Dla zapewnienia dowódcom możliwości osobistego udziału w kierowaniu walką część punktów dowodzenia rozmieszcza się stosunkowo blisko czołowych pododdziałów. Stanowisko dowodzenia pułku rozmieszcza się w zasadzie w ugrupowaniu pierwszego rzutu w odległości 500-800 m od linii styczności wojsk, a batalionu - w ugrupowaniu pierwszorzutowych kompanii. W wielu wypadkach dowódca pułku może rozwinąć swój punkt obserwacyjny na stanowisku dowódczo - obserwacyjnym /SDO/ jednego z dowódców batalionów.

Utrudnione wykorzystanie łączności radiowej powinno być rekompensowane stosowaniem ruchomych i sygnalizacyjnych środków łączności. W szerszym zakresie wykorzystywani są oficerowie łącznikowi i gońcy. Dowódcom wszystkich szczebli dowodzenia /do dowódcy plutonu włącznie/ należy dostarczyć plany i mapy dużej skali z jednolicie ponumerowanymi kwadratami i celami.

2.4. Właściwości zabezpieczenia działań

Rozpoznanie

Główny wysiłek rozpoznania przed rozpoczęciem natarcia skupia się na ustaleniu stopnia przygotowania miasta i ważniejszych jego obiektów do obrony, zwłaszcza tych, które mogą decydować o jej trwałości. Rozpoznanie w tym okresie powinno wykryć silne i słabe miejsca w obronie nieprzyjaciela oraz określić główny wysiłek w jego ugrupowaniu obronnym.

Po rozpoczęciu natarcia głównym zadaniem rozpoznania będzie wykrycie na czas wszystkich zmian zachodzących w ugrupowaniu przeciwnika i systemie jego obrony. W tym okresie rozpoznanie powinno ustalić miejsca rozmieszczenia oddziałów, skład i możliwe kierunki ich działania. Należy również dążyć do wykrycia systemu ognia, zapór, miejsc zasadzek czołgowych, a także stopnia przygotowania do obrony ważnych budowli w głębi miasta.

Ze względu na ograniczone możliwości wykorzystania technicznych środków rozpoznania główną rolę odgrywać będzie rozpoznanie naziemne. W toku walki wewnątrz miast i rejonów zurbanizowanych należy organizować szczególnie gęstą sieć obserwacji. Przy wyborze punktów obserwacyjnych w szerokim zakresie należy wykorzystywać wielopiętrowe budynki, kominy fabryczne, wieże ciśnień itp.

Obrona przed bronią masowego rażenia

Organizując obronę przed bronią masowego rażenia w mieście należy liczyć się z dużym zakresem różnych przedsięwzięć, które muszą być realizowane jednocześnie. Oprócz znacznie zwiększonych strat w ludziach i sprzęcie, występują masowo pożary oraz strefy zawał i ruin. Walące się ściany zburzonych budynków mogą całkowicie sparaliżować manewr oraz możliwość udzielania pomocy porażonym pododdziałom pułku.

Specyfiką obrony przed bronią masowego rażenia w mieście jest wykorzystanie piwnic, tuneli, metra i innych urządzeń podziemnych dla ukrycia sztabów, punktów medycznych, urządzeń tyłowych i wojsk.

Dla likwidacji skutków uderzeń jądrowych konieczne jest posiadanie silnych grup i oddziałów torujących, których zadaniem będzie oczyszczenie ulic i dróg manewru oraz grup ewakuacyjno-ratunkowych dla udzielania pomocy porażonym i gaszenia pożarów.

Obrona przeciwlotnicza

W natarciu na miasto główny wysiłek obrony przeciwlotniczej pułku skupia się na osłonie pododdziałów będących na

głównym kierunku natarcia, a zwłaszcza artylerii dyspozycyjnej i odwodów. Baterię artylerii i rakiet przeciwlotniczych rozmieszcza się w ugrupowaniu pierwszorzutowych batalionów na kierunkach ich natarcia, zwłaszcza w początkowej jego fazie.

Do walki z samolotami przeciwnika środki obrony przeciwlotniczej pododdziałów, głównie przeciwlotnicze rakiety typu S-2 i broń maszynową, z zasady rozmieszcza się na dachach budynków i na ulicach, wzdłuż których prowadzone jest natarcie. Stanowiska ogniowe artylerii przeciwlotniczej z zasady rozmieszcza się na większych placach, w ogrodach, parkach itp.

Zabezpieczenie inżynieryjne

Zakres i charakter zadań inżynieryjnego zabezpieczenia natarcia w mieście zależy przede wszystkim od rodzaju stosowanych środków rażenia, sposobu działań wojsk oraz stopnia zabudowy miasta.

Podczas stosowania broni jądrowej niewspółmiernie wzrośnie zakres zadań torowania dróg, usuwania zawałów i zniszczeń, gaszenia pożarów. Ponadto zajdzie konieczność przebijania przejść w murach piwniczych i tunelach metra, często zasypanych gruzami.

Głównymi zadaniami zabezpieczenia inżynieryjnego podczas natarcia pułku w mieście i ośrodkach zurbanizowanych są:

- rozpoznanie inżynieryjne terenu i nieprzyjaciela;
- torowanie przejść w zaporach inżynieryjnych i zawałach;
- oczyszczanie ulic /dróg/ i przygotowanie dróg;
- zabezpieczenie pokonywania przeszkód wodnych w postaci różnego rodzaju kanałów wodnych i rzek;
- zabezpieczenie opanowania dużych obiektów;
- przystosowanie ważniejszych obiektów do wykorzystania przez własne wojska;
- zabezpieczenie odpierania kontrataków;
- udział w gaszeniu pożarów i pracach awaryjno- ratunkowych.

Zabezpieczenie tyłowe.

Podczas natarcia w mieście i w rejonie zurbanizowanym zachodzi potrzeba większego usamodzielnienia batalionów, oddziałów i grup szturmowych pod względem tyłowym w związku z koniecznością większego zgromadzenia w tych jednostkach amunicji artyleryjskiej, czołgowej i strzeleckiej oraz materiałów wybuchowych i dymotwórczych. Zużycie bowiem tych środków będzie znacznie większe niż w normalnych warunkach natarcia, a z kolei ich dowóz będzie utrudniony. Transport ze środkami materiałowymi powinien być zawczasu rozdzielony na bataliony.

W celu dostarczenia środków materiałowych do walczących pododdziałów należy organizować grupy nosicieli.

Ewakuację uszkodzonego sprzętu prowadzi się na niewielkie odległości. Uszkodzone wozy bojowe często mogą być wykorzystywane jako nieruchome punkty ogniowe. Mając na uwadze tę specyfikę ewakuacji uszkodzonego sprzętu technicznego, należy wydzielić ze składu kompanii remontowej pułku grupy remontowe do pododdziałów.

Niekiedy ewakuację uszkodzonego sprzętu można wykonywać w sposób scentralizowany, bezpośrednio do miejscowych warsztatów remontowych.

Ewakuację rannych i porażonych w poszczególnych ogniskach walki organizuje się na szczeblu kompanii i batalionu. Dlatego też w tych pododdziałach należy organizować grupy sanitariuszy noszowych. Kompanijne gniazda rannych oraz batalionowe punkty medyczne rozmieszcza się w trwałych budynkach z zasady wzdłuż ulic. Konieczne jest dokładne ich oznakowanie. Ewakuację z tych punktów trzeba prowadzić do szpitali miejskich lub poza rejon miasta transportem ogólnego przeznaczenia.

Podczas walki w mieście pododdziały medyczne pułku nie będą w stanie w większości wypadków sprostać zadaniom i dlatego powinny one być wzmocnione siłami i środkami szczebla dywizji.

3. Prowadzenie natarcia pułku w mieście i rejonie zurbanizowanym.

Zasadniczym sposobem opanowywania miasta jest natarcie z marszu. Polega ono na odcięciu nieprzyjaciela od miasta i

wzbranianiu mu planowanego obsadzenia go i organizowania obrony. Dla uchwycenia ważnych obiektów wysyła się oddział wydzielony /OW/. Siły główne pułku - wykorzystując działanie oddziału wydzielonego - powinny zdecydowanym uderzeniem włamać się w głąb ugrupowania przeciwnika i - rozcinając je - przystąpić do likwidacji odosobnionych punktów oporu.

Bez względu na sposób prowadzenia natarcia na rejon zurbanizowany lub miasta może ono być poprzedzone uderzeniami jądrowymi oraz ogniowym przygotowaniem natarcia.

Uderzenia jądrowe, zależnie od sytuacji, mogą być wykonane na wojska broniące podejść do miasta w czasie podchodzenia wojsk własnych. Po tych uderzeniach musi nastąpić szybkie działanie wojsk prowadzące do wdarcia się do miasta lub rejonu uprzemysłowionego.

Ogniowe przygotowanie natarcia powinno zapewnić warunki do wdarcia się nacierających wojsk do miasta i opanowania określonej jego części. Prowadzi się go z zasady krótko i z takim natężeniem,aby obezwładnić siłę żywą i środki ogniowe rozmieszczone w punktach oporu na skraju miasta, zwłaszcza w budynkach przystosowanych do prowadzenia wielowarstwowego i skrzydłowego ognia. Niszczy się więc i obezwładnia przede wszystkim te obiekty, które będą bezpośrednio atakowane przez piechotę i czołgi. Decydującą rolę spełnia tu ogień prowadzony na wprost szczególnie przez działa dużych kalibrów.

Artyleria z zakrytych stanowisk ogniowych burzy okopy,transzeje, rowy łączące między budynkami, obezwładnia siłę żywą, środki ogniowe, punkty obserwacyjne i baterie dział nieprzyjaciela; wzbrania nieprzyjacielowi wykonanie manewru odwodami w rejonie zurbanizowanym w celu zamknięcia luk lub wzmocnienia załóg broniących określonych obiektów. Bezpośrednio przed atakiem celowe jest, aby artyleria oślepiła nieprzyjaciela pociskami dymnymi.

W czasie ogniowego przygotowania natarcia saperzy wykonują przejścia w zaporach inżynieryjnych.

Na określony sygnał piechota pod osłoną ognia czołgów, dział strzelających na wprost oraz środków ogniowych transporterów opancerzonych rozpoczyna atak przeważnie pieszo. Po zdobyciu czołowych obiektów artyleria przenosi ogień na kolejne

obiekty, umożliwiając piechocie dalsze wykonywanie ataku. Czołgi, działa przeciwpancerne i transportery opancerzone przesuwają się do przodu skokami w miarę oczyszczania budynków z niszczycieli czołgów. Z zasady zajmują one stanowiska ogniowe za piechotą w odległości zapewniającej im możliwe wsparcia własnych wojsk /w tym grup szturmowych/.

Każdy opanowany obiekt czy budynek powinien stanowić jednocześnie podstawę wyjściową do ataku na kolejny obiekt. Walkę wewnątrz budynku prowadzi się do zupełnego zniszczenia broniącego się tam nieprzyjaciela.

W miastach o zwartej zabudowie piechota przesuwa się wzdłuż ścian domów, wykorzystując niejednokrotnie wyłomy w ścianach i zdobywa kolejno poszczególne budynki. Opanowanie kolejnego budynku następuje przy równoczesnym ataku od strony ulicy i przez utworzone wyłomy. Czołgi przesuwają się skokami, przy szerszych ulicach po 2-3 i więcej, przy węższych jeden za drugim w pobliżu budynków i prowadzą ogień do obiektów po przeciwnej stronie ulicy.

W rejonach o luźnej zabudowie atak pododdziałów na umocnione obiekty odbywa się od strony ulicy przy jednoczesnym ich obejściu przez skwery, parki lub inne wolne przestrzenie. Ciągły manewr na szczeblu pododdziałów ma w tych warunkach decydujący wpływ na wynik walki. Dowódcy batalionów i kompanii powinni za każdym razem starać się częścią sił wiązać przeciwnika od czoła,a siłami głównymi uderzać na jego skrzydła i tyły.

przemysłowe, należy dążyć do okrążenia i odizolowania przeciwnika w poszczególnych obiektach przemysłowych, aby następnie zdecydowanym atakiem zniszczyć go.

Celem utrzymania wysokiego tempa natarcia dowódca pułku wprowadza w odpowiednim czasie drugi rzut. Zazwyczaj wprowadza się go w luki pomiędzy batalionami lub zza skrzydeł po wykonaniu zadania bliższego przez pułk.

O ile w rejonach o zabudowie luźnej możliwe jest wprowadzenie do walki drugiego rzutu w całości, o tyle w mieście o zabudowie zwartej należy wprowadzać go częściami. Możliwe będą wypadki wprowadzenia drugiego rzutu przez ugrupowanie jednego z czołowych batalionów, który na skutek poniesionych strat nie ma możliwości kontynuowania natarcia.

W czasie prowadzenia walk ulicznych nieprzyjaciel będzie dążył do odzyskania utraconych obiektów przez wykonanie kontrataków. Nieprzyjaciel będzie zazwyczaj kontratakował małymi siłami wzdłuż ulic, torów kolejowych, placów i ogrodów. W celu odparcia kontrataków pierwszy rzut umacnia się w zdobytych obiektach i wszystkimi środkami niszczy kontratakującego nieprzyjaciela. Dowódca pułku na zagrożony kierunek wysuwa odwód przeciwpancerny, czołgi i artylerię, a w razie konieczności nawet część drugiego rzutu.

Po opanowaniu budynków, kwartałów i dzielnic należy przystąpić do ich umocnienia i przygotowania do obrony okrężnej. Umocnienie zdobytych obiektów nabiera szczególnego znaczenia w końcu dnia walki.

Należy liczyć się z tym, że nieprzyjaciel w wyniku utraty osiedla, miasta lub całego rejonu zurbanizowanego może zdecydować się na użycie broni jądrowej; dlatego też siły główne po opanowaniu danego rejonu /miasta/ należy natychmiast wyprowadzić poza ten rejon, przygotowując je do wykonania kolejnych zadań.

WŁAŚCIWOŚCI NATARCIA PUŁKU /pz, poz/ W TERENIE GÓRZYSTYM

1. Ogólne właściwości natarcia pułku w terenie górzystym

1.1. Ogólna charakterystyka terenu górzystego oraz jego wpływ na działania bojowe wojsk.

Góry mają mieć różną wysokość względną, stromość, budowę geologiczną i pokrycie, jak i różnorodne właściwości fizyczno-geograficzne i klimatyczne. Jednakże wszystkie masywy górskie odznaczają się pewnymi wspólnymi cechami, które wywierają znaczny wpływ na działania bojowe wojsk.

Do ogólnych cech terenu górskiego zalicza się: głębokie pofałdowania i zalesienie; brak dostatecznie rozwiniętej drożni; dużą ilość pól martwych i skrytych podejść; nagłe zmiany warunków klimatycznych; trudność orientacji w terenie; ekranizujące działania gór /skał/ na pracę stacji radiowych i radiolokacyjnych oraz na środki rozpoznania dźwiękowego; przewagę gleby kamienistej utrudniającej prace inżynieryjne i inne.

Strome zbocza, urwiska, wąwozy i osypiska skalne oraz zalesione stoki gór utrudniają lub niekiedy eliminują całkowicie ruch wozów bojowych, a nawet zwierząt jucznych[x/].

Ze względu na wysokość góry dzielimy na:

- niskie o wysokości do 500 m npm. /np. Góry Świętokrzyskie[xx/] Roztocze Las Teutoburski;
- średnie o wysokości do 1500 m npm. /Beskidy, Sudety, Hartz, Las Turyński, Schwarzwald, Wogezy;
- wysokie wznoszące się do 8882 m npm.: Tatry, Alpy, Pireneje, Himalaje[xxx/].

Większość obszarów górzystych ma mało rozwiniętą sieć dróg i złą nawierzchnię. Drogi biegną wzdłuż dolin, przełęczy, wąwozów, stoków górskich i często przecinają górskie rzeki. Drogi prowadzące przez przełęcze mają strome wzniesienia i gwałtowne spady oraz ostre skręty, a w okresie zimy pokryte są grubą warstwą śniegu lub lodu. Ruch po tych drogach jest bardzo uciążliwy, a często i niebezpieczny, i wymaga dodatkowego zabezpieczenia ruchu i przygotowania sprzętu. Taki stan drożni utrudnia natarcie pułku, obniża tempo działań, ogranicza użycie sprzętu bojowego oraz wpływa ujemnie na zaopatrzenie i manewr.

Pasma górskie rozdzielają nacierające pododdziały, co w poważnym stopniu utrudnia współdziałanie, dowodzenie i utrzymanie łączności.

Liczne pola martwe i masywy leśne utrudniają skuteczne prowadzenie ognia, zwłaszcza z broni płaskotorowej, ale ułatwiają maskowanie i skryte przeprowadzenie manewru wojsk nieprzyjaciela oraz wojsk własnych. Umożliwiają ponadto dokonywanie obejść broniących się wojsk, ale jednocześnie ułatwiają

---

x/ Pułk zmechanizowany /czołgów/ z zasady będzie prowadził działanie w strefie niskich i średnich gór.

xx/ Niektóre szczyty Gór Świętokrzyskich przekraczają wysokość 500 m. npm. Łysica 612 m npm.

xxx/ Mieczysław Klimaszewski. Geomorfologia ogólna. Wyd. PWN, W-wa 1961 r. str. 56-66.
Józef Staszewski. Geografia fizyczna w liczbach. Wyd.PWN, W-wa 1959, str. 267.

nieprzyjacielowi wykonywanie gwałtownych i niespodziewanych kontrataków na skrzydła i tyły wojsk nacierających.

Duże masywy leśne utrudniają użycie technicznych środków walki przez nacierające wojska, ułatwiają natomiast nieprzyjacielowi organizację i prowadzenie walki obronnej. Stwarzają także dogodne warunki do stosowania wszelkiego rodzaju zapór.

Doliny i wąwozy, gęste zarośla oraz poranne i wieczorne mgły utrudniają orientację i obserwację. Klimat górski odznaczający się dużymi wahaniami temperatury i obfitymi opadami powoduje w lecie szybką zmianę poziomu wód, natomiast w zimie duże opady śnieżne utrudniają komunikację, a niekiedy uniemożliwiają użycie czołgów i transportów opancerzonych /bojowych wozów piechoty/.

Gleba w terenie górzystym, przeważnie kamienista lub gliniasta, ogranicza użycie maszyn inżynieryjnych i komplikuje budowę umocnień ziemnych.

Właściwości terenu górzystego ograniczają również użycie broni masowego rażenia. Niewłaściwe jej użycie przez wojska nacierające może spowodować duże zniszczenia, zawały, pożary, zastoje środków trujących i promieniotwórczych w lasach, wąwozach i dolinach. Prowadzenie działań w tych warunkach może być poważnie utrudnione lub nawet niemożliwe.

1.2. Zadania pułku w natarciu w górach /załącznik nr 4/.

Szerokość pasa natarcia.

W terenie górzystym pułk może prowadzić natarcie na 1-2 kierunkach, które będą uzależnione od właściwości ukształtowania masywów górskich i kompleksów leśnych oraz położenia dolin i dróg. Kierunki natarcia dla pułku i pododdziałów wyznacza się przeważnie wzdłuż dolin. Wszystkie wyżyny i stoki grzbietów oraz grzbiety przylegające do dostępnego kierunku włącza się do pasa natarcia. Stąd też pas natarcia pułku w górach może mieć różną szerokość, ale przeważnie będzie szerszy niż w warunkach zwykłych. W niektórych wypadkach pułk może otrzymać tylko kierunek natarcia, głównie w górach głęboko pofałdowanych i zalesionych.

Jeśli pułk naciera w szerokiej dolinie i w bezpośredniej styczności z sąsiadami, to szerokość pasa natarcia będzie z reguły taka sama jak w terenie równinnym.

Głębokość i treść zadań pułku w natarciu w górach mogą być różne i zależą przede wszystkim od właściwości terenu i charakteru obrony nieprzyjaciela oraz warunków klimatycznych. Im bardziej teren górzysty i zalesiony, tym wolniejsze będzie tempo natarcia i mniejsza głębokość zadań.

Zadania bojowe pułku w natarciu w górach będą przeważnie płytsze z uwagi na specyfikę obrony nieprzyjaciela, którą w górach charakteryzuje uporczywe utrzymywanie dróg, dolin oraz przyległych do nich panujących wzgórz i grzebietów. Stwarza to dogodne warunki organizacji rejonów obrony rozmieszczonych oddzielnie, lecz przystosowanych do obrony okrężnej.

Przykładowa treść i głębokość zadań pułku pierwszego rzutu może być następująca:

- zadanie bliższe - rozbić w pasie natarcia pododdziały pierwszego rzutu brygady nieprzyjaciela i opanować dominujące wzgórza oraz punkty terenowe na głębokość 2-3 km;
- zadanie następne - rozbić znajdujące się w pasie natarcia na kierunku natarcia siły pierwszego rzutu i odwody brygady nieprzyjaciela i opanować ważne obiekty terenowe na głębokość do 10 km.

W szczególnie sprzyjających warunkach, w czasie natarcia w szerokiej dolinie i w styczności z sąsiadami, pułk może otrzymać zadania głębsze.

Dla pułku drugiego rzutu dywizji stawia się zwykle zadanie bliższe i wskazuje kierunek dalszego natarcia. Głębokość zadań oddziałów obejścia określa się odległością rubieży i obiektów taktycznych, których uchwycenie jest celem działania tych oddziałów. Stawia się im jednostopniowe zadanie bojowe, bez podziału na bliższe i następne.

1.3. Ugrupowanie pułku

W terenie górzystym ugrupowanie pułku zależne jest od właściwości terenu i odznacza się wyraźnym zgrupowaniem sił i środków na oddzielnych kierunkach i głębokim urzutowaniem.

Z uwagi na trudności zmiany ugrupowania bojowego, głównie w początkowym okresie natarcia, gdy kierunki działań są oddzielone od siebie terenem trudno dostępnym, należy zawczasu dokonać podziału sił i środków na te kierunki.

Gdy pułk naciera wzdłuż szerokiej doliny, to jego ugrupowanie nie będzie się różniło od ugrupowania w warunkach zwykłych. Jeżeli natomiast pułk prowadzi natarcie wzdłuż dolin znacznie od siebie oddalonych, a warunki manewru są ograniczone, wówczas zamiast drugiego rzutu tworzy się odwody ogólnowojskowe oddzielnie dla każdego z kierunków. Optymalnym rozwiązaniem może być posiadanie w pułku - oprócz drugiego rzutu - odwodu w sile 1-2 kompanii, co znacznie ułatwi reagowanie na przebieg walki.

Ze względu na specyfikę terenu górzystego, a zwłaszcza trudności w manewrze wojsk, powinny być tworzone 1-2 oddziały zabezpieczenia ruchu - po jednym na każdym kierunku natarcia.

Typowym elementem ugrupowania bojowego w natarciu pułku w górach są pododdziały i oddziały obejścia. Mogą być one tworzone na szczeblu pułku lub batalionu. Organizuje się je w zasadzie w sile wzmocnionej kompanii lub batalionu, a posiada się je w pierwszym lub drugim rzucie pułku, organizuje się zawczasu lub też mogą być doraźnie wydzielane ze składu poszczególnych batalionów podczas natarcia, w miarę zaistniałej potrzeby. Wyposaża się je w sprzęt do wspinania w górach, a zimą - w narty. Działają one przeważnie pieszo. Oddziały obejścia, wykorzystując skryte podejścia i luki w ugrupowaniu obronnym nieprzyjaciela, śmiało przenikają w głąb obrony, uchwytują panujące wzniesienia przylegające do przełęczy i przejść górskich, a następnie uderzeniem na skrzydła i tyły broniącego się nieprzyjaciela wspólnie z pododdziałami nacierającymi od czoła opanowują ważne obiekty terenowe.

Biorąc pod uwagę fakt, że natarcie w górach w większości prowadzone jest na kierunkach, zachodzi konieczność wzmocnienia pododdziałów w celu ich usamodzielnienia i wyeliminowania zbędnego i często uciążliwego manewru wojsk. Jeśli pułk naciera w stosunkowo dogodnym terenie i na kierunku głównego uderzenia dywizji, ilość środków wzmocnienia może być taka sama jak w terenie równinnym.

Na kierunku pomocniczym wzmocnienie pułku może być znacznie mniejsze, a niekiedy pułk nie otrzyma go wcale.

W przeciętnych warunkach pułk może otrzymać: jeden do trzech dywizjonów artylerii, baterię artylerii przeciwpancernej, kompanię saperów /kompanię inżynieryjno-drogową/.

2. Właściwości organizacji natarcia pułku w terenie górzystym

2.1. Powzięcie decyzji

Praca dowódcy i sztabu pułku w zakresie wypracowania decyzji przebiega zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki terenu górzystego. W wyniku analizy zadania i oceny położenia dowódca - obok innych zagadnień - określa, na ilu kierunkach należy nacierać głównymi siłami i gdzie trzeba użyć oddziałów obejścia. Ponadto dowódca pułku powinien oceniać możliwości przeciwnika dotyczące utrzymania dominujących wzgórz panujących nad kierunkami natarcia pułku oraz przedsięwzięcia, które należy zrealizować aby zmniejszyć trwałość jego obrony.

Przy ocenie sił własnych należy uwzględnić: stan pododdziałów oraz stopień ich przygotowania i wyposażenia do działań w górach; pododdziały, które trzeba będzie użyć do wykonania zadań w terenie trudno dostępnym oraz sposób ich ugrupowania, uwzględniając przy tym warunki terenowe; przydział sił i środków do poszczególnych pododdziałów i elementów ugrupowania bojowego, zwłaszcza z punktu widzenia zapewnienia im samodzielności i swobody działań.

Podczas oceny terenu dowódca powinien szczególnie wnikliwie oceniać warunki terenowe w zależności od kierunków natarcia. Oceniając teren na kierunku natarcia pułku należy w pierwszym rzędzie określić jego przydatność do organizowania obrony przez nieprzyjaciela, a zwłaszcza możliwość prowadzenia ognia wielowarstwowego, a następnie ustalić najbardziej dogodne kierunki do natarcia, ich pojemność i możliwości użycia sprzętu bojowego. Szczególnie dokładnie trzeba ocenić teren na przednim skraju nieprzyjacielskiej obrony, a zwłaszcza: punkty terenowe, które należy opanować w pierwszej kolejności oraz rubieże zadań dla pododdziałów, wzgórza które

trzeba opanować na skrzydłach nacierającego pułku; sposób zabezpieczenia działań wzdłuż dolin oraz możliwości wykonania manewru. Oceniając teren po stronie własnej należy określić kierunki dogodne do podejścia i rozwinięcia pododdziałów do natarcia oraz wybrać rejony rozmieszczenia elementów ugrupowania pułku.

Rekonesans prowadzi się w celu udokładnienia decyzji powziętej z mapy. Rekonesans powinien być prowadzony z miejsc, z których ma się dobry wgląd w teren i obronę nieprzyjaciela. W czasie rekonesansu dowódca określa punkty oporu nieprzyjaciela na przednim skraju, które decydują o trwałości obrony, rozmieszczenie środków ogniowych przeszkód naturalnych i sztucznych oraz sposób ich pokonania lub usunięcia. Należy również określać przewidywane kierunki działania odwodów nieprzyjaciela. Dla własnych wojsk wskazuje się drogi podejścia, rubieże rozwinięcia i sposób wykonania ataku; rejony rozmieszczenia artylerii, drugiego rzutu /odwodu/ oraz pododdziałów specjalnych; kierunki natarcia i zadania dla pododdziałów i oddziałów obejścia, sposób współdziałania między elementami ugrupowania bojowego w czasie podchodzenia i ataku przedniego skraju, ze szczególnym uwzględnieniem zgrania działań pododdziałów atakujących od czoła z pododdziałami obejścia.

2.2. Właściwości organizacji współdziałania

Dowódca pułku organizując współdziałanie do natarcia pułku w górach uzgadnia działania między pododdziałami prowadzącymi natarcie na oddzielnych kierunkach, a zwłaszcza między pododdziałami prowadzącymi natarcie w dolinie i pododdziałami nacierającymi na przeciwległych stokach. Szczególnie dokładnie należy uwzględnić współdziałanie między pododdziałami wykonującymi atak na jeden wspólny obiekt. Dotyczy to zwłaszcza uzgodnienia zadań pododdziałów atakujących od czoła i pododdziałów obejścia i desantu taktycznego /jeżeli taki działa/. Ważne też jest dokładne ustalenie zadań artylerii i moździerzy oraz konieczne jest również dokładne ustalenie sposobów udzielenia wzajemnej pomocy podczas pokonywania przeszkód.

2.3. Właściwości organizacji dowodzenia

W natarciu w górach punkty dowodzenia należy rozmieszczać w miejscach zapewniających najlepsze warunki obserwacji, dobrą łączność z przełożonymi i pododdziałami.

Stanowisko dowodzenia pułku powinno się rozmieszczać głównie na stokach gór i w pobliżu skrzyżowania dróg. Rozmieszczenie stanowiska dowodzenia na szczytach gór jest niewskazane ze względu na łatwość wykrycia, zaś dojście do szczytu pochłania wiele czasu i wysiłku. Rozmieszczenie w pobliżu dróg ułatwia wykorzystanie ruchomych środków łączności, stwarza warunki kontroli ruchu wojsk, a także ułatwia jego zmianę.

Gdy pododdziały pułku nacierają na dwóch kierunkach, dowódca pułku z reguły bezpośrednio będzie dowodzić na głównym kierunku natarcia. Do dowodzenia na pomocniczym kierunku może być wyznaczony zastępca dowódcy pułku do spraw liniowych z niezbędną grupą oficerów sztabu.

Ograniczone możliwości obserwacji, częste mgły, niski pułap chmur, pofałdowany i zakryty teren oraz trudności w utrzymaniu łączności radiowej zmuszają dowódców do umieszczenia punktów dowodzenia bliżej walczących pododdziałów.

Zasadniczymi środkami łączności zapewniającymi dowodzenie na szczeblu pułku są radiostacje. Oprócz środków radiowych szeroko wykorzystuje się również ruchome oraz sygnalizacyjne środki łączności. Najdogodniejsze warunki do pracy łączności radiowej zapewnia się rozmieszczając radiostacje na szczytach lub na stokach zwróconych do siebie.

2.4. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych

Zabezpieczenie działań bojowych w górach organizuje się z zasady tak samo jak i w warunkach zwykłych, jednak uwzględnia się cechy specyficzne, wynikające z właściwości natarcia w terenie górzystym. Szczególną uwagę należy zwrócić na rozpoznanie, ubezpieczenie i zabezpieczenie inżynieryjne.

R o z p o z n a n i e

Rozpoznanie w górach powinno: ustalać otwarte skrzydła i nie obsadzone przez nieprzyjaciela luki między jego pododdzia-

łami i brygadami;wykrywa pojawienie się pododdziałów nieprzyjaciela w lukach między oddzielnymi kierunkami natarcia pododdziałów pułku; ustalać obecność nieprzyjaciela na kierunkach działania oddziałów obejścia; określić przydatność dróg i ścieżek w górach oraz ustalać miejsca,gdzie mogą powstać zawały, osypiska skalne i lawiny.

W natarciu w górach zwiększa się ilość patroli i grup rozpoznawczych, w których skład wchodzą specjaliści głównie z zakresu rozpoznania inżynieryjnego i chemicznego. Oprócz rozpoznania wzrokowego stosuje się również rozpoznanie walką w celu wykrycia środków ogniowych nieprzyjaciela, często rozmieszczonych na przeciwstokach lub szczelinach oraz za usypiskami skalnymi.

U b e z p i e c z e n i e

Różnorodna rzeźba terenu w górach, brak ciągłego frontu oraz konieczność prowadzenia natarcia na oddzielnych kierunkach umożliwiają nieprzyjacielowi pozostawienie grup i pododdziałów na tyłach pułku, a także przenikanie różnych grup rozpoznawczych i dywersyjnych w celu niszczenia stanowisk dowodzenia oraz węzłów łączności i urządzeń tyłowych.

Na skrzydłach i stykach - prócz prowadzenia aktywnego rozpoznania - wyznacza się małe pododdziały /w sile drużyny do plutonu/ i środki ogniowe do obsadzenia i utrzymania dróg, ścieżek i dogodnych przejść przez grzbiety gór. Niezależnie od ubezpieczenia obiektów i niektórych elementów ugrupowania bojowego wydziela się pododdziały piechoty /czołgów/ artylerii do osłony skrzydeł pułku. Pododdziały te przez cały czas natarcia przesuwają się jednocześnie z siłami głównymi pułku.

W czasie natarcia w górach wszystkie elementy ugrupowania bojowego pułku wyznaczają również siły i środki do ubezpieczenia bezpośredniego. Dotyczy to głównie stanowiska dowodzenia pułku, tyłów, artylerii i drugiego rzutu /odwodów/.

Z a b e z p i e c z e n i e i n ż y n i e r y j n e

Zabezpieczenie inżynieryjne organizuje się podobnie jak w normalnych warunkach. Uwzględnia się przy tym szereg

właściwości wynikających z natarcia w górach, zalicza się do nich: usuwanie zawał, usypisk skalnych i lawin śniegu; wykonanie mijanek na drogach; budowę specjalnych górskich mostów, zapobieganie gwałtownym wylewom rzek i strumyków; przygotowanie zawałów skalnych na wypadek kontrataku odwodów nieprzyjaciela; przystosowanie szczelin, pieczar i innych naturalnych ukryć do rozmieszczenia stanowisk dowodzenia oraz środków ogniowych i urządzeń tyłowych.

W miejscach możliwego osuwania się skał należy ustalić znaki ostrzegawcze oraz budować bariery z kamieni i drzew. Zwisające nad drogą i grożące upadkiem skały oraz zaspy śnieżne likwiduje się zawczasu za pomocą fugasów lub ogniem moździerzy i artylerii. Na wąskich drogach należy wykonać mijanki, przynajmniej po jednej na każdym kilometrze, a drogi strome i oblodzone - wysypywać żwirem i ogradzać.

3. Prowadzenie przez pułk natarcia w górach

Natarcie w górach, podobnie jak i w zwykłych warunkach terenowych, może być poprzedzane uderzeniami jądrowymi i ogniowym przygotowaniem natarcia.

Uderzenia jądrowe wykonuje się z zasady na wyjątkowo ważnych kierunkach /szerokie doliny lub przełęcze górskie silnie bronione przez nieprzyjaciela/ wyprowadzających na ważne obiekty taktyczno-operacyjne. Uderzenia te mogą być również wykonywane na odwody nieprzyjaciela, które obsadzają ważne, zamykające kierunki natarcia i rubieże lub obiekty. Wykonanie uderzeń jądrowych na punkty oporu przedniego skraju, niekiedy może okazać się niecelowe - zwłaszcza na ograniczonych pojemnościowo kierunkach działań, ze względu na możliwość powstania stref zniszczeń, trudnych do pokonania przez nacierające wojska.

Lotnictwo działające na kierunku natarcia pułku niszczy środki napadu jądrowego nieprzyjaciela, obezwładnia i niszczy jego siłę żywą i sprzęt bojowy, rozmieszczony na przeciwstokach, w wąwozach i innych zagłębieniach terenowych nieosiągalnych dla ognia artylerii.

Artyleria w okresie ogniowego przygotowania niszczy i obezwładnia siłę żywą i środki ogniowe, zwłaszcza rozmieszczone na

stokach wzgórz, czołowych punktach oporu, które mogą aktywnie oddziaływać na skrzydła pododdziałów prowadzących natarcie wzdłuż dróg i dolin.

Nacierające pododdziały pierwszego rzutu pod osłoną ognia artylerii zbliżają się do czołowych punktów oporu nieprzyjaciela i - wykorzystując luki w ugrupowaniu - wychodzą na jego tyły.

Do niszczenia lub blokowania okrążonych punktów oporu wydziela się niezbędną ilość sił i środków. Siły główne z zasady powinny nacierać w głąb w celu rozczłonkowania i niszczenia broniącego się nieprzyjaciela. W wielu wypadkach początek ataku dostosowuje się do czasu wyjścia oddziałów obejścia na określoną rubież w celu wykonania jednoczesnego uderzenia z pododdziałami nacierającymi od czoła.

Oddziały obejścia rozpoczynają działanie zwykle przed atakiem wojsk nacierających od czoła lub jednocześnie z nimi, albo też mogą być wprowadzone do działań po rozwinięciu powodzenia przez pierwszy rzut pułku. Zależeć to będzie od charakteru zadania, czasu, w jakim należy uchwycić wyznaczony rejon, czasu potrzebnego na domarsz do obiektu ataku, głębokości rozmieszczenia punktów obrony npla oraz warunków terenowych umożliwiających skryte podejście oddziałów obejścia do atakowanego obiektu.

Po rozpoczęciu ataku czołgi i transportery przesuwają się w ugrupowaniu piechoty, prowadzą ogień w ruchu i z krótkich przystanków, zabezpieczając ruch piechoty do przodu.

Artyleria wspiera walkę nacierających pododdziałów, przenosząc ogień na kolejne punkty oporu i stanowiska artylerii nieprzyjaciela, wzbrania podejście świeżych sił i wykonanie kontrataków przez nieprzyjaciela, który będzie dążył do zepchnięcia pododdziałów z uchwyconych wzgórz i załamania natarcia pułku.

Często w warunkach terenu górzystego pododdziały nacierające od czoła mogą nie uzyskać powodzenia, a zwłaszcza wtedy, gdy obrona nieprzyjaciela nie jest dostatecznie obezwładniona. W takiej sytuacji dowódca powinien szybko podjąć decyzję o wykonaniu manewru i uderzeniu na skrzydło i tyły broniącego się nieprzyjaciela, stwarzając tym samym warunki do wznowienia natarcia od czoła.

Po przełamaniu przedniego skraju obrony i zdobyciu czołowych punktów oporu nieprzyjaciel będzie dążył do załamania natarcia pułku przez obsadzenie kolejnych rubieży lub wykonanie kontrataków. Kontrataki zwykle będą wykonywane małymi siłami, gdyż teren górzysto-lesisty poważnie utrudnia masowe użycie sił i środków. Większość tych kontrataków powinna być odpierana przez oddziały pierwszego rzutu. Jeżeli nieprzyjaciel będzie wykonywał kontrataki równocześnie z kilku kierunków, to może zajść potrzeba wcześniejszego wprowadzenia do walki drugiego rzutu pułku celem rozwinięcia natarcia w głąb.

Podczas działań zwłaszcza na szerokim płaskowyżu nie wykluczona jest możliwość kontrataku znacznych sił piechoty i czołgów nieprzyjaciela. Kontrataki takie mogą być wykonywane z kilku kierunków. W tych wypadkach pułk powinien zająć dogodną rubież i odpierać kontratak z miejsca.

W celu rozwinięcia powodzenia w głębi obrony nieprzyjaciela pododdziały pierwszego rzutu stosując manewr rozwijają zdecydowane natarcie na dogodnych kierunkach i opanowują kolejne wzniesienia, doliny i inne obiekty utrzymywane przez nieprzyjaciela.

Do przełamania kolejnych rubieży obronnych i rozwinięcia natarcia na głównym kierunku uderzenia wprowadza się drugi rzut /odwód/. Niekiedy ze względu na ograniczoną przestrzeń drugi rzut może być wprowadzony na dwóch kierunkach jednocześnie. W niektórych przypadkach wprowadzenie drugiego rzutu /odwodu/ może odbywać się częściami, zwłaszcza podczas działań na mało pojemnych kierunkach, gdzie nie można rozwinąć jednocześnie wszystkich sił.

W wyniku pomyślnego rozwinięcia natarcia w głębi obrony nieprzyjaciela, należy dążyć do stworzenia warunków przejścia do pościgu. Prowadzenie pościgu w terenie górzystym jest utrudnione ze względu na to, że nieprzyjaciel będzie organizował obronę na kolejnych rubieżach i na kierunkach dogodnych do prowadzenia pościgu. Ponadto będzie wykonywał kontrataki, stosował na szeroką skalę zasadzki i zapory oraz wzniecał pożary.

WŁAŚCIWOŚCI NATARCIA PUŁKU W TERENIE LESISTYM

1. Ogólne właściwości natarcia pułku w terenie lesistym

1.1. Wpływ terenu lesistego na prowadzenie natarcia

Duże obszary pokryte lasem nazywamy terenem lesistym. Może to być teren typowo lesisty lub też lesisto-bagnisty z dużą ilością bagien i podmokłych polan, poprzecinany siecią rzek i kanałów. Specyficzną odmianą terenu lesistego jest teren lesisto-jeziorny występujący na obszarach takich pojezierzy, jak pojezierze SUWALSKIE, MAZURSKIE, POMORSKIE, DRAWSKIE, MEKLEMBURSKIE itp.

Teren lesisty charakteryzuje mała ilość dróg i ograniczona przejrzystość terenu, co w znacznym stopniu utrudnia manewr i wykorzystanie techniki bojowej, a zwłaszcza czołgów, transporterów opancerzonych, bojowych wozów piechoty i artylerii. Utrudnione są także obserwacja i ostrzał.

Słabo rozwinięta drożnia i charakterystyczny układ przesiek leśnych oraz naturalne przeszkody terenowe w znacznym stopniu komplikują natarcie pododdziałów na określonych kierunkach, wyprowadzających na przesmyki między bagnami i jeziorami, które to przejścia z zasady będą bardzo silnie bronione. Przyległy do istniejących dróg teren, zazwyczaj zalesiony, często pocięty lub zabagniony utrudnia obejście punktów oporu i zapór nieprzyjaciela. Lasy i różnego rodzaju zarośla zapewniają dogodne warunki ukrycia środków ogniowych i pododdziałów w punktach oporu. Dlatego też podczas natarcia w terenie lesistym pododdziały i artyleria pułku nie będą w stanie wykryć i zniszczyć wszystkich ważniejszych, dobrze zamaskowanych środków ogniowych nieprzyjaciela.

Brak charakterystycznych przedmiotów terenowych utrudnia orientację, jak również dowodzenie wojskami oraz współdziałanie. W tej sytuacji należy przybliżać stanowiska dowodzenia pułków do pododdziałów oraz tworzyć szeroką sieć pomocniczych punktów obserwacyjnych.

1.2. Zadania pułku /załącznik nr 5/

Trudne warunki walki w lesie, a zwłaszcza ograniczone możliwości manewru i niskie tempo powodują, że prowadzone tam

natarcie będzie najczęściej działaniem pomocniczym w stosunku do natarcia prowadzonego na otwartej przestrzeni, co rzecz jasna nie pozostaje bez wpływu na szerokość pasa natarcia pułku i głębokość jego zadań. Stąd też i szerokość pasa natarcia pułku może być większa niż w normalnych warunkach, a głębokość zadań znacznie płytsza.

Przy określeniu szerokości pasa natarcia pułku oprócz czynników, które wystąpią w terenie otwartym, uwzględnia się ilość dogodnych kierunków do natarcia i ich pojemność, ilość i stan dróg, a także charakter obrony nieprzyjaciela. Jeżeli pułk naciera na głównym kierunku uderzenia dywizji, to szerokość pasa natarcia pułku nawet w lesie może wynosić tylko do 10 km, zaś na kierunkach drugorzędnych znacznie więcej.

Zadania pułku podczas natarcia w terenie lesisto-bagnistym mogą być różne. Ich treść i głębokość zależą głównie od właściwości lasu i stopnia przekraczalności terenu, rozbudowy obrony nieprzyjaciela oraz możliwości użycia rodzajów wojsk.

Z powodu ograniczonej możliwości obserwacji i wzajemnego utrzymania kontaktu brygada nieprzyjaciela zajmuje rejon obrony mniejszej głębokości niż w terenie otwartym. Poszczególne punkty oporu znajdują się blisko dróg, przesiek i polan. Stąd też i zadania pułku w natarciu będą płytsze niż w normalnych warunkach.

Treścią zadania bliższego pułku może być rozbicie części sił brygady przeciwnika i opanowanie rubieży na głębokość 3-10 km.

Zadanie następne pułku może polegać na rozbiciu we współdziałaniu z sąsiadami odwodów dywizyjnych i opanowaniu rubieży na głębokość 10-20 km. Często treścią zadania następnego pułku może być rozbicie nieprzyjaciela w kolejnych punktach oporu i opanowanie ważnych przesmyków między jeziorami i bagnami oraz ważnych węzłów dróg, polan lub przeciwległej ściany lasu na taką samą głębokość.

Dla pułku drugiego rzutu zwykle określa się tylko kierunek natarcia i rubież wprowadzenia do walki oraz niektóre obiekty obrony nieprzyjaciela, które pułk powinien opanować.

1.3. Ugrupowanie pułku

Ugrupowanie pułku w natarciu w lesie składa się z tych samych elementów co w warunkach normalnych. Ze względu na specyficzne cechy terenu lesisto-bagnistego i trudności w czasie manewru siłami i środkami mogą być tworzone 2-3 oddziały zabezpieczenia ruchu - po jednym na każdym kierunku natarcia. Ponadto w skład ugrupowania pułku może wchodzić również oddział /pododdział/ obejścia.

Najbardziej typowym ugrupowaniem pułku jest ugrupowanie w jednym rzucie z odwodem ogólnym w sile 1-2 kompanii piechoty, czołgów. Jeśli pułk naciera na głównym kierunku uderzenia dywizji, wówczas może on być ugrupowany w dwa rzuty.

Poszczególne rzuty ugrupowania pułku powinny być odpowiednio wzmocnione, zwłaszcza artylerią i wojskami inżynieryjnymi. Pozwala to na ich znaczne usamodzielnienie i racjonalne wykorzystanie artylerii na poszczególnych kierunkach działania pułku. Biorąc pod uwagę fakt, że natarcie w terenie lesisto-bagnistym prowadzi się na kierunkach drugorzędnych, środki wzmacniania, jakie otrzyma pułk, będą znacznie ograniczone.

Pułk - organizując natarcie na głównym kierunku uderzenia dywizji może otrzymać siły:

- do dywizjonu artylerii /niekiedy dwa dywizjony/;
- do kompanii saperów.

Pułk czołgów należy dodatkowo wzmocnić siłami do batalionu /1-2 kompanii/ piechoty. Pułk organizujący natarcie na pomocniczym kierunku z reguły nie zostanie wzmocniony artylerią.

2. Właściwości organizacji natarcia pułku w terenie lesistym

2.1. Powzięcie decyzji

Zakres, metoda i kolejność pracy dowódcy pułku nad podjęciem decyzji do natarcia w terenie lesistym nie odbiega w zasadzie od warunków normalnych. Trzeba jednak w treści rozpatrywanych problemów uwzględniać specyfikę działań w lesie.

Oceniając nieprzyjaciela dowódca pułku powinien dokładnie określić:

- przedni skraj obrony nieprzyjaciela, który może przebiegać przed skrajem lub w głębi lasu, rozmieszczenie ozołowych jego pododdziałów, zapory rozmieszczone przed przednim skrajem, w lukach między pododdziałami i na skrzydłach oraz przypuszczalny system ognia;

- rozmieszczenie artylerii i innych środków ogniowych;

- miejsca rozmieszczenia odwodów oraz prawdopodobne kierunki i możliwy sposób ich działania;

- rejony słabo bronione lub tylko patrolowane, a także luki w ugrupowaniu npla.

We wnioskach z oceny nieprzyjaciela szczególną uwagę zwraca się na wybór kierunku głównego uderzenia oraz na sposób wykonania kolejnych zadań, zwłaszcza poprzez obejście oddzielonych od siebie punktów oporu nieprzyjaciela.

Oceniając sąsiadów, dowódca pułku powinien dokładnie ustalić kierunki ich natarcia, oddalenie od pododdziałów skrzydłowych pułku, warunki i możliwości współdziałania w poszczególnych okresach walki oraz siły, środki i sposoby zabezpieczenia skrzydeł.

Oceniając siły własne dowódca pułku powinien na wstępie określić stopień przygotowania i wyposażenia pododdziałów do walki w trudnych warunkach terenowych, zwłaszcza z punktu widzenia możliwości pokonywania lub obchodzenia jezior, bagien i rzek. Należy również uwzględnić pojemność dostępnych kierunków, aby dokonać racjonalnego podziału sił i środków dla zapewnienia poszczególnym pododdziałom wymaganej samodzielności.

W trakcie podziału sił i środków zwraca się szczególną uwagę na taktyczno-techniczne właściwości rodzajów wojsk i zapewnienie jak najlepszych warunków dla ich wykorzystania. Dotyczy to głównie czołgów i artylerii.

Oceniając teren dowódca pułku powinien uwzględnić:

- ilość i pojemność dogodnych kierunków w pasie natarcia pułku;

- odcinki, które nieprzyjaciel może wykorzystać do rozbudowy obrony;

- kierunki, które zapewniają najlepsze warunki obejścia i wyjścia na skrzydła oraz tyły nieprzyjaciela;

- kierunki mniej dostępne i odcinki nie nadające się do działań;

- warunki manewru w pasie natarcia pułku, a zwłaszcza charakter dróg i przesiek oraz możliwość ich wykorzystania;

- możliwości wykorzystania przez nieprzyjaciela przeszkód naturalnych;

- warunki obserwacji;

- charakterystyczne rubieże terenowe jako rubieże zadań bojowych pułku.

W wyniku oceny terenu dowódca pułku przede wszystkim określa: gdzie i jak rozmieścić poszczególne elementy ugrupowania pułku, aby w maksymalnym stopniu wykorzystać warunki terenowe, jakie przedsięwziąć środki dla pokonywania odcinków trudno dostępnego terenu oraz jakie siły i środki wydzielić dla działania na poszczególnych kierunkach.

Rekonesans poprzedzający natarcie pułku w lesie prowadzi się z większej ilości punktów /ze względu na ograniczoną obserwację/. Wymaga to, rzecz jasna, większej ilości czasu niż przeprowadzenie rekonesansu w terenie otwartym.

2.2. Właściwości organizacji współdziałania

W organizacji współdziałania zwraca się szczególną uwagę na uzgodnienie działań bojowych w ogniwie batalion - kompania oraz pododdziałów pierwszorzutowych z pododdziałami artylerii i czołgów. Poza tym szczegółowo uzgadnia się działania wojsk nacierających od czoła z działaniem oddziałów /pododdziałów/ obejścia.

Należy również wydać dodatkowe zarządzenie dotyczące wyznaczenia sił i środków do udzielenia pomocy czołgom i artylerii przy pokonywaniu zawał leśnych i odcinków zabagnionych. Konieczne też jest ustalenie sposobu wskazywania celów oraz oznaczenia i wzajemnego rozpoznania własnych wojsk[x/].

Wszystkim pododdziałom określa się azymut natarcia. Ponadto w pododdziałach należy wyznaczyć specjalnie wyszkolonych

---

x/ W tym celu należy sporządzić szczegółowy plan dźwiękowej i świetlnej sygnalizacji oraz dublować je technicznymi środkami łączności.

podoficerów lub oficerów, których zadaniem będzie ciągłe pilnowanie, czy pododdziały utrzymują właściwy kierunek, określanie ich położenia i dokonywanie pomiaru przebytej drogi. Dla przywrócenia naruszonego w czasie natarcia współdziałania, kontroli ruchu wojsk, podciągnięcia elementów ugrupowania i utrzymania łączności wzdłuż frontu wyznacza się linie wyrównania dla wszystkich pododdziałów. Do tego celu mogą służyć dobrze widoczne i charakterystyczne rubieże: drogi rokadowe, polany, przesieki, wąwozy, strumienie itp.

Dla ułatwienia orientacji i wskazywania celów koduje się mapy całego terenu natarcia. Wszystkie drogi, przesieki, polany, dominujące wzgórza, strumyki, jeziora, bagna, oznacza się umownymi znakami, zaś skrzyżowania dróg i przesiek numeruje się[1].

Wszyscy dowódcy pododdziałów do dowódcy plutonu włącznie oraz grupy i patrole rozpoznawcze otrzymują zakodowane plany i mapy w dużej skali.

2.3. Właściwości dowodzenia

W terenie lesisto-bagnistym ze względu na trudne warunki utrzymania łączności stanowisko dowodzenia pułku powinno być przybliżone do wojsk i w toku natarcia przesuwać się bezpośrednio za nacierającymi pododdziałami. W rejonie rozmieszczenia stanowisko dowodzenia powinno się rozmieszczać w pobliżu dróg zapewniających szybkie przesunięcie go w nowy rejon.

Ze względu na większe zagrożenie ze strony drobnych grup nieprzyjaciela niż w innych warunkach, należy do obrony SD przeznaczyć większą ilość sił.

SD pułku rozmieszcza się i przesuwa na kierunku głównego uderzenia. Jeśli pułk naciera na dwóch oddzielnych kierunkach i istnieją trudności w utrzymaniu łączności, wówczas dowodzenie pododdziałami nacierającymi na tych kierunkach można usprawnić przez wysłanie do nich zastępcy dowódcy pułku do spraw liniowych ze środkami łączności z jednym lub dwoma oficerami sztabu.

Trudne warunki terenowe i utrudniona obserwacja oraz łączność zmuszają do częstych zmian SD.

Ze względu na ograniczoną obserwację dowódca pułku zmuszony będzie często wyjeżdżać do wojsk celem wyjaśnienia sytuacji na miejscu. W takich wypadkach może on niekiedy pracować na stanowisku dowódczo-obserwacyjnym dowódcy batalionu.

Głównym środkiem łączności w terenie lesisto-bagnistym z zasady będzie łączność radiowa oraz ruchome środki łączności.

2.4. Właściwości zabezpieczenia natarcia w terenie lesistym

Zabezpieczenie natarcia w lesie nabiera dużego znaczenia zwłaszcza w zakresie: rozpoznania, obrony przed bronią masowego rażenia, ubezpieczenia i zabezpieczenia inżynieryjnego.

Rozpoznanie powinno w porę wykryć rozmieszczenia nieprzyjaciela zwłaszcza jego środków ogniowych /co w warunkach leśnych jest znacznie utrudnione/, powinno również ustalić system zapór oraz otwarte skrzydła i luki między punktami oporu.

Większą uwagę zwraca się też na rozpoznanie charakteru samego lasu, a w szczególności na określenie jego przekraczalności, ilości dróg, przesiek i polan.

W tym celu wykorzystuje się, w szerszym zakresie niż w warunkach zwykłych, dane z opisów wojskowo-geograficznych i zdjęć lotniczych, a ponadto organizuje się sieć punktów obserwacyjnych na wysokich drzewach i wieżach. Szeroko stosuje się rozpoznanie ze śmigłowców. Zakryty teren oraz większe niż zazwyczaj luki w obronie nieprzyjaciela umożliwiają, wysyłanie licznych grup rozpoznawczych /zazwyczaj pieszych/ w głąb nieprzyjacielskiej jego obrony.

Obrona przed bronią masowego rażenia oprócz zwykłych przedsięwzięć obejmuje prace w zakresie oczyszczania lasu i usuwania zawał leśnych oraz walkę z pożarami. Trudność szybkiego pokonywania w lesie stref o wysokim natężeniu promieniowania wymaga oznaczenia w porę ich granic, gdyż przeważnie trzeba będzie je obejść. W natarciu w lesie wzrasta rola rozpoznania skażeń ze śmigłowców, tym bowiem sposobem można wykryć rejony skażone na dużej przestrzeni i w krótkim czasie.

Ubezpieczenie spełnia szczególnie ważną funkcję w lesie, ponieważ wojska są bardziej narażone na niespodziewany napad

nieprzyjaciela ze skrzydeł i od tyłu niż w czasie działań w terenie otwartym. Ubezpieczenie wysyła się z pododdziałów w stronę nieprzyjaciela oraz na skrzydła. Szczególną uwagę należy zwrócić na ubezpieczenie pododdziałów artylerii, punktów dowodzenia i tyłów przed napadem grup dywersyjnych i pozostałych na tyłach wojsk własnych rozbitych pododdziałów nieprzyjaciela.

Zabezpieczenie inżynieryjne ma na celu maksymalnie zmniejszyć ujemny wpływ lasu na użycie bojowego sprzętu technicznego i stworzyć dogodne warunki do natarcia w szybkim tempie.

Do szczególnych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego natarcia w lesie należy: określenie przekraczalności lasu po drogach, przesiekach i na przełaj, wykrywanie zapór i wykonywanie w nich przejść oraz ustawienie zapór na skrzydłach, odbudowa zniszczonych dróg leśnych i budowa nowych.

Na kierunkach natarcia tworzy się grupy torujące wyposażone w materiały wybuchowe i sprzęt inżynieryjny do usuwania zawał i torowania dróg. Do walki z pożarami leśnymi wyznacza się specjalne zespoły do likwidowania i lokalizacji pożarów. W ich skład włącza się pododdziały saperów.

3. Właściwości prowadzenia natarcia w terenie lesistym

Natarcie w terenie lesistym, może być poprzedzone uderzeniami jądrowymi. Obiektami uderzeń jądrowych będą przede wszystkim środki napadu jądrowego npla, punkty oporu, odwody i punkty dowodzenia rozmieszczone w głębi obrony nieprzyjaciela. Artyleria pułkowa i wspierająca w czasie ogniowego przygotowania natarcia obezwładnia siły i środki nieprzyjaciela rozmieszczone na skraju lasu oraz między przesmykami jezior i bagien.

Po rozpoczęciu natarcia dąży się do opanowania występów leśnych i przejść między bagnami i jeziorami na przednim skraju obrony nieprzyjaciela. Z chwilą włamania się w ugrupowanie obronne nieprzyjaciela zmienia się reżim ognia artylerii przez decentralizację kierowania nim, a pododdziały pułku wykonują uderzenia na skrzydła i tyły punktów oporu nieprzyjaciela, nie licząc się z możliwością oderwania od własnych wojsk.

Natychmiast po włamaniu się w ugrupowanie obronne nieprzyjaciela wprowadza się na poszczególnych kierunkach kolejne siły, uniemożliwiając nieprzyjacielowi zamknięcie luk i przesmyków przez pododdziały z nie atakowanych odcinków lub drugie rzuty.

W wypadku zorganizowania silnej obrony przez przeciwnika w głębi lasu i zamknięcia znacznymi siłami przejść między bagnami i jeziorami dowódca pułku w celu odblokowania tych kierunków powinien wcześniej postawić zadania oddziałom obejścia, aby wykonać uderzenia na skrzydła i tyły przeciwnika broniącego tych przejść.

W wielu wypadkach korzystniej jest częścią sił uderzyć na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, pokonując wpław lub w bród rzeki czy też jeziora albo pokonać pododdziałami piechoty silnie zabagniony, lecz nie obsadzony - przez nieprzyjaciela, teren, niż pokonywać jego opór na kierunkach bardziej dostępnych i przejezdnych.

Uchwycone w toku natarcia ważne obiekty i przesmyki niezwłocznie się umacnia, wyznaczając do tego celu pododdziały piechoty z pojedynczymi działami i czołgami. Na kierunkach przewidywanych kontrataków nieprzyjaciela wykonuje się zawały leśne, ustawia miny i skierowuje się odwody specjalne. Jednocześnie prowadzi się intensywnie rozpoznanie, dążąc do wykrycia odwodów npla, początku ich wyruszenia i kierunku działania. Do odparcia kontrataku najcelowiej jest wykorzystać część sił pierwszego rzutu. Niekiedy dla odparcia kontrataku może być użyta część drugiego rzutu pułku.

Pododdziały odpierają kontratak nieprzyjaciela w terenie lesistym przeważnie z miejsca na zawczasu ustalonych rubieżach, które zamykają drogi, przesieki oraz polany dogodne do rozwinięcia wojsk i wykonania kontrataku.

W razie odchodzenia nieprzyjaciela z lasu lub terenu lesisto-bagnistego, należy niezwłocznie przejść do pościgu, dążąc do odcięcia przeciwnikowi dróg odejścia. W tym celu na siły główne kieruje się uderzenia lotnictwa i ogień artylerii. Pododdziały będące w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem nie powinny wiązać się walką z drobnymi grupami, lecz dążyć do wyjścia na skrzydła i tyły sił głównych. Jednocześnie dowódca

pułku w celu uprzedzenia przeciwnika w uchwyceniu dogodnych rubieży powinien organizować i wysyłać oddziały obejścia i oddział wydzielony /OW/.

Po rozbiciu nieprzyjaciela i wyjściu na przeciwległy skraj kompleksu lasów pododdziały kontynuują natarcie, przegrupowują swoje siły i środki i przygotowują się do realizacji kolejnych zadań. Nowe zadania pododdziały powinny otrzymać jeszcze przed wyjściem na przeciwległy skraj lasu.

WŁAŚCIWOŚCI NATARCIA PUŁKU /pz, pcz/ W ZIMIE

1. Ogólne właściwości natarcia w zimie

1.1. Wpływ zimy na natarcie wojsk

Warunki zimowe - pokrywa śnieżna, niska temperatura i częste jej wahania powodujące gołoledź i opady śnieżne, krótki dzień i długa noc - w poważnym stopniu wpływają na organizację i prowadzenie natarcia.

Głęboki śnieg, utrudnia posuwanie się w terenie i zmusza nacierające pododdziały do trzymania się dróg. Piechota bez nart posuwa się w terenie po śniegu o grubości 30 cm w tempie zaledwie 2-3 km na godzinę, a przy grubej pokrywie śnieżnej jeszcze wolniej. Prędkość posuwania się pojazdów kołowych bez dodatkowego wyposażenia znacznie zmniejsza się już przy pokrywie śnieżnej o grubości 15-20 cm. Czołgi mogą się poruszać z prędkością zbliżoną do normalnej, jeśli śnieg jest nie głębszy niż 50 cm. Przy pokrywie śnieżnej 50-60 cm prędkość ich zmniejsza się do 10-7 km na godzinę. Maksymalna grubość pokrywy śnieżnej, po której możliwe jest posuwanie się czołgów bez dodatkowych przedsięwzięć wynosi około 80 cm.

Odwilże i roztopy powodują oblodzenie dróg i grzęskość gruntu, w wyniku czego zmniejsza się zdolność transporterów opancerzonych, bojowych wozów piechoty, czołgów oraz innych pojazdów mechanicznych w pokonywaniu terenu.

Silne mrozy ujemnie wpływają na wydajność ludzi oraz możliwości techniczno-eksploatacyjne sprzętu. Z kolei zamiecie śnieżne, gęste mgły utrudniają orientowanie się w terenie i prowadzenie obserwacji, zmniejszając tym samym możliwości wykrycia i zniszczenia celów nieprzyjaciela.

Słoneczne dni i pokrywa śniegu przyczyniają się w znacznym stopniu do demaskowania ruchu wojsk. W związku z tym zachodzi konieczność stosowania specjalnych siatek maskujących i białych ubrań maskujących oraz malowania sprzętu i techniki bojowej na kolor biały w celu przystosowania go do otaczającego tła.

Dodatnim wpływem zimy jest możliwość przekraczania przeszkód wodnych i bagien przy określonej grubości ich zamarznięcia. Przekraczalność pokrywy lodowej przez pojazdy mechaniczne przedstawia tabela nr 1.

Obronę w zimie nieprzyjaciel będzie najczęściej organizował systemem punktów oporu na dogodnych do natarcia kierunkach. Kierunki trudno dostępne /zaspy i obszary o grubej pokrywie śniegu/ mogą być bronione małymi siłami lub tylko patrolowane. W głębi obrony nieprzyjaciel główny wysiłek skupi na utrzymanie miejscowości, dogodnych przejść, węzłów dróg, by w ten sposób powstrzymać natarcie przeciwnika.

Jednym z głównych problemów w natarciu w zimie jest stworzenie warunków poruszania się wojsk, a tym samym dania im możliwości obchodzenia punktów oporu nieprzyjaciela i uderzenia na jego skrzydła i tyły. Należy zatem zaopatrzyć pododdziały w sprzęt do usuwania śniegu i stosować środki do zwiększenia pokonywalności terenu /narty, sanie, płozy/.

Pułk może przechodzić do natarcia z marszu lub z rejonu położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Drugi sposób przejścia do natarcia jest korzystniejszy, gdyż eliminuje szereg uciążliwych i pracochłonnych przedsięwzięć głównie przygotowanie dróg i poszczególnych rubieży rozwinięcia.

Tabela nr 1

Przekraczalność pokrywy lodowej zależnie od temperatury

Kto się przeprawia	Ciężar /ton/	Najmniejsza grubość lodu /cm/ przy średniej temperaturze w ciągu dni		Odstępy między przeprawiającymi się środkami oraz minimalna odległość między osiami przepraw /m/
		- 10°C i niżej	- 9°C do -1°C	
Czołgi, działa pancerne i traktory	6	22	24	15
	10	28	31	20
	20	40	44	25
	30	49	54	35
	40	57	63	40
	50	64	70	45
Samochody	2	16	18	15
	3,5	21	23	15
	6	27	30	22
	8	31	34	22
	10	35	39	25
	15	43	47	30
Działa z ciągnikami	2/3,5 x/	19	21	15
	4,5/5,5	25	28	20
	8/12	35	39	30
	21/15,5	35	61	35
Pododdziały w kolumnach				
- rzędem	-	4	5	
- dwójkami	-	6	7	
- czwórkami	-	9	10	
- w dowolnym szyku	-	15	17	

x/ W liczniku podano ciężar działa, w mianowniku - ciężar ciągnika.

1.2. Wybór kierunku głównego uderzenia w natarciu pułku w zimie

W trudnych warunkach terenowych i przy grubej pokrywie śniegu, główne uderzenie wykonuje się z zasady wzdłuż dróg i terenu przyległego do nich.

Główny kierunek uderzenia wybiera się w terenie mało poprzecinanym, mniej pokrytym śniegiem i umożliwiającym obejście punktów oporu nieprzyjaciela. Jeśli nie ma możliwości obejścia punktów oporu nieprzyjaciela i skutecznego obezwładnienia jego sił, to w celu uzyskania zaskoczenia, główne uderzenie korzystniej jest wykonać początkowo - w terenie trudno dostępnym. W tym przypadku siły główne pułku, pokonując trudny teren, uderzają na skrzydła i tyły broniącego się przeciwnika, wykorzystując do tego celu pododdziały wyposażone w narty.

1.3. Zadania bojowe pułku

Treść zadań pułku w natarciu w zimie określa się według ogólnie przyjętych zasad. Będą one zazwyczaj płytsze z uwagi na wolniejsze tempo natarcia, spowodowane grubą pokrywą śnieżną i trudniejszymi warunkami natarcia.

Przykładowa treść i głębokość zadań pułku w natarciu w zimie może być następująca:

- zadanie bliższe: rozbicie w pasie natarcia pułku broniących się pododdziałów pierwszego rzutu brygady nieprzyjaciela i opanowanie rubieży na głębokość 3-4 km;

- zadanie następne: opanowanie zasadniczych SO artylerii, rozbicie odwodu brygady nieprzyjaciela; rozwinięcie natarcia w głąb jego obrony i opanowanie węzłów dróg, ważnych obiektów i rubieży terenowych zapewniających dogodne warunki do dalszego natarcia.

Głębokość zadania następnego pułku może wynosić około 10 km. Przy silnych roztopach i rozmarzniętym gruncie /grząskość gruntu/ głębokość zadania następnego może być płytsza.

Tempo natarcia pułku w zimie zależy między innymi również od grubości pokrywy śnieżnej. W zasadzie będzie ono niższe od tempa natarcia w innych porach roku. Wolne tempo natarcia w zimie będzie zazwyczaj spowodowane grubą pokrywą śniegu, zaspami

i bardzo niską temperaturą. Ruch wojsk w tych warunkach odbywa się przeważnie tylko po oczyszczonych drogach, na których nieprzyjaciel stawiał będzie silny opór.

Na zwiększenie tempa natarcia może mieć wpływ wyposażenie pododdziałów piechoty w narty, skuteczne obezwładnienie przeciwnika w punktach oporu, użycie sprzętu do odśnieżania dróg i zastosowanie łańcuchów przeciwślizgowych.

1.4. Ugrupowanie bojowe pułku

W natarciu w zimie tworzy się zwykle ugrupowanie bojowe podobne, jak w innych porach roku.

Przy głębokim śniegu drugi rzut /odwód/ powinien się znajdować bliżej pierwszego rzutu. Odległość ta nie powinna być jednak mniejsza od norm zapewniających warunki bezpieczeństwa przed bronią masowego rażenia.

W natarciu w zimie niezbędne jest tworzenie silnego drugiego rzutu w celu rozwinięcia natarcia, przeniesienia wysiłku z jednego kierunku na drugi i odparcia kontrataków nieprzyjaciela.

W natarciu w zimie celowo jest tworzyć na szczeblu pułku oddziały obejścia. Organizuje się je z pododdziałów piechoty w sile do kompanii /plutonu/ piechoty, wyposażone w narty i sanie motorowe oraz sprzęt do przewożenia środków ogniowych. Oddział obejścia wzmacnia się moździerzami i pododdziałami saperów.

Główne zadanie oddziału obejścia polega na wykonaniu manewru oskrzydlającego i uderzenia na skrzydła i tyły broniącego się nieprzyjaciela, przy ścisłym współdziałaniu z wojskami od czoła. Dotyczy to zwłaszcza ataku na punkty oporu, umocnione miejscowości i węzły dróg. Przenikanie oddziałów obejścia w głąb ugrupowania nieprzyjaciela często powoduje zamieszanie i panikę, naruszając w ten sposób zorganizowany system jego obrony.

W natarciu w zimie, przy głębokiej pokrywie śniegu, tworzy się zwykle 1-2 oddziały zabezpieczenia ruchu, które z zasady powinny być wyposażone w sprzęt do usuwania śniegu. Głównym ich zadaniem jest oczyszczanie dróg z zasp, oblodzeń oraz

wytyczanie dróg na przełaj i utrzymanie ich w stałej przejezdności - zwłaszcza dla zapewnienia manewru artylerii, odwodu przeciwpancernego, drugiego rzutu, jak również przesunięcia tyłów.

2. Właściwości organizacji natarcia pułku w zimie

2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans

Praca dowódcy i sztabu w zakresie organizacji natarcia w zimie przebiega według ogólnych zasad. Uwzględnia się jednak szczegółowo specyficzne warunki zimy.

Analizując zadanie, należy między innymi, dojść do wniosku wynikającego z faktu prowadzenia natarcia na oddzielnych kierunkach, przywiązanych głównie do dróg oraz uwzględnić ogniskowy charakter obrony nieprzyjaciela w zimie, gdzie punkty oporu i rejony obrony oparte są przede wszystkim o miejscowości.

Podejmując decyzję do natarcia w zimie, dowódca pułku powinien przeznaczyć znacznie więcej czasu dla pododdziałów celem ich przygotowania do natarcia niż w zwykłych warunkach. Stąd też stosuje się najczęściej równoległą metodę pracy dowódcy i sztabu pułku.

Wydając zarządzenia wstępne dla pododdziałów dowódca pułku powinien między innymi uwzględnić takie przedsięwzięcia, jak: wcześniejszego przegrupowania artylerii i innych pododdziałów na możliwe kierunki natarcia; wyznaczenie i przygotowanie oddziału /oddziałów/ obejścia oraz odśnieżanie dróg i utrzymanie ich w stanie przejezdności. Z odśnieżaniem dróg ściśle związane jest przygotowanie sprzętu do odśnieżania, a zwłaszcza pługów odśnieżających.

W ocenie położenia główną uwagę zwraca się na właściwości terenu, który w warunkach zimy, w większości wypadków wywiera decydujący wpływ na wybór kierunków działania, a zwłaszcza kierunku głównego uderzenia.

Pokrywa śnieżna i inne właściwości zimy w poważnym stopniu rzutują również na sposób działania nieprzyjaciela i wojsk własnych. Na podstawie grubości pokrywy śnieżnej, rozmieszczenia zabudowań osiedli oraz istniejącej drożni można z dużym

prawdopodobieństwem określić sposób działania nieprzyjaciela, a zwłaszcza rozbudowę jego obrony systemu ognia i możliwości jego oddziaływania na przebieg natarcia własnych wojsk.

Ocena terenu powinna również pozwolić na określenie prawdopodobnego tempa natarcia, szybkość posuwania się pojazdów i w związku z tym na ustalenie przedsięwzięć inżynieryjnego natarcia, a zwłaszcza przygotowanie drożni. Ocena terenu i nieprzyjaciela pozwala również na wyciągnięcie właściwych wniosków dotyczących działań oddziałów obejścia i oddziału wydzielonego /jeżeli organizacja takiego jest celowa/.

W ocenie wojsk własnych dowódca pułku powinien szczególną uwagę zwrócić na: możliwości sprzętu bojowego w czasie pokonywania terenu i jakiej pomocy trzeba udzielić pododdziałom by mogły one szybko pokonać głęboki śnieg, zapory i przeszkody pokryte śniegiem lub z niego urządzone; sposób zaopatrzenia pododdziałów w środki maskujące, zimowe smary, ciepłą odzież i środki ogrzewania oraz określić sposób przystosowania sprzętu bojowego do jazdy po śniegu i oblodzonych drogach.

Dużego znaczenia w natarciu w zimie nabiera rekonesans, ponieważ szereg dokładnych informacji o właściwościach terenu, a zwłaszcza grubości pokrywy śnieżnej można uzyskać bezpośrednio w terenie.

W czasie rekonesansu należy określić właściwości terenu i ich aktualny wpływ na wybór kierunku głównego uderzenia, treść i głębokość zadań batalionów ich kierunki natarcia, odcinki przełamania, rubieże ataku; kierunki działania oddziałów obejścia.

Decyzję o natarciu dowódca pułku podejmuje zwykle na podstawie mapy, a udokładnia ją w terenie w czasie rekonesansu.

2.2. Właściwości organizacji współdziałania

W organizacji współdziałania uwzględnia się szczegółowo działania pododdziałów nacierających od czoła i oddziałów obejścia. Początek działań tych pododdziałów określa się na podstawie możliwości pokonania trudnego terenu, często pokrytego głęboką pokrywą śnieżną z zaspami oraz możliwościami natarcia pododdziałów od czoła - z reguły po drogach.

Ograniczona widoczność /mgła, opady śniegu/ utrudniają wskazywanie celów między pododdziałami nacierającym a artylerią. Należy zatem przewidzieć rozmieszczenie artyleryjskich punktów obserwacyjnych w ugrupowaniu bojowym batalionów i kompanii piechoty. Z tych samych względów przewiduje się podporządkowanie większej części artylerii batalionom pierwszego rzutu z chwilą rozpoczęcia natarcia. W tych warunkach należy szczegółowo określić dobrze widoczne w nocy punkty orientacyjne oraz przewidzieć oświetlenie punktów orientacyjnych przez artylerię i inne środki do oświetlenia terenu.

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych

Zabezpieczenie działań bojowych w natarciu pułku w zimie obejmuje te same zagadnienia jak i w innych porach roku.

Warunki zimowe wywierają szczególny wpływ, głównie na treść maskowania, inżynieryjnego zabezpieczenia natarcia i zabezpieczenia tyłowego.

Maskowanie w zimie osiąga się przez użycie specjalnych etatowych siatek maskujących, białych ubiorów maskujących oraz malowanie sprzętu i wozów bojowych na biały kolor. Jednocześnie zaostrza się dyscyplinę maskowania wojsk i ogranicza zbędny ruch wojsk, głównie kolumn.

Inżynieryjne zabezpieczenie natarcia w zimie sprowadza się głównie do utrzymania dróg i przygotowania dróg na przełaj. Utrzymanie dróg w stałej ich przejezdności dokonuje się poprzez: oczyszczanie ich ze śniegu; posypywanie wzniesień i spadów drogi piaskiem i żużlem; pełnienie dyżurów przez wydzielone siły i środki na trudnych odcinkach oraz ustawianie zasłon przeciwśniegowych. Przygotowanie dróg na przełaj polega na ich wytyczaniu, stawianiu zasłon przeciwśniegowych, a gdy zostaną one powtórnie śniegiem zasypane - wyznaczanie ich w innych miejscach.

Ponadto w zakres zabezpieczenia inżynieryjnego wchodzi: wykonanie przejść w zaporach ze śniegu i lodu oraz w zaporach minowych zasypanych śniegiem; przygotowanie i zabezpieczenie przepraw po lodzie i pod wodą.

Zakres zadań, wynikający z zabezpieczenia inżynieryjnego natarcia, przekracza możliwości pododdziału inżynieryjnego,

zachodzi więc konieczność ścisłego współdziałania w wykonywaniu tych zadań z pododdziałami rozpoznawczymi, piechoty i czołgów.

Podczas organizacji zabezpieczenia materiałowego, technicznego i medycznego należy uwzględnić fakt, że w zimie zmniejsza się prędkość ruchu pojazdów mechanicznych, zwiększa się zużycie paliwa, obniża się wydajność ludzi w pracach remontowych, wyładowczych i załadowczych. Trudniej jest ewakuować rannych i udzielać im pomocy na polu walki. Ewakuacja sprzętu bojowego z pola walki, jest poważnie utrudniona.

W celu pokonania tych trudności, w realizacji zadań wynikających z zabezpieczenia tyłowego, należy drogi dowozu i ewakuacji utrzymywać w stałej przejezdności, a pododdziały i urządzenia tyłowe rozmieszczać w pobliżu przejezdnych dróg i rozmieszczać je sposobem kierunkowo-powierzchniowym.

W ugrupowanie bojowe batalionów należy włączać czołówki ze środkami materiałowymi. Pojazdy gąsienicowe wyposażać w ostrogi, a kołowe - w łańcuchy i inny sprzęt /siatki, maty, podkłady itp./, umożliwiające jazdę w terenie pokrytym śniegiem i oblodzonych drogach.

Czołgi i inne pojazdy wyznaczone do pokonywania przeszkody wodnej po dnie - obok ich uszczelniania - należy nasmarować połączenia cięgieł i dźwigni układów sterowania, zamków, włazów, aby nie dopuścić do zamarzania i blokady tych urządzeń.

Gorąca strawa powinna być dostarczana dwa razy dziennie pododdziałom pierwszego rzutu, a pozostałym trzy razy dziennie.

Odpoczynki należy organizować w osiedlach, zapewniając warunki do ogrzewania się ludzi i suszenia umundurowania. Oprócz tego, każdego żołnierza należy zaopatrzyć w suchy prowiant i środki do indywidualnego podgrzewania strawy.

3. Właściwości prowadzenia natarcia pułku w zimie

Natarcie w zimie prowadzi się na kierunkach wzdłuż dróg i w terenie pokrytym niegłębokim śniegiem. Punkty oporu opanowuje się głównie obchodząc je wykorzystując luki w ugrupowaniu bojowym nieprzyjaciela.

Czas trwania ogniowego przygotowania natarcia zwykle jest dłuższy niż w lecie. Warunki zimy umożliwiają nieprzyjacielowi

przygotowanie w krótkim czasie różnego typu ukryć ze śniegu i lodu, a wykonane umocnienia w zimie są trwalsze. Obezwładnienie siły żywej nieprzyjaciela, w tych ukryciach, wymaga dodatkowego zużycia amunicji i przedłużenia czasu ogniowego przygotowania natarcia.

W okresie ogniowego przygotowania natarcia wykonanie przejść w zaporach minowych nieprzyjaciela i różnego rodzaju zaporach ze śniegu i lodu wymaga dłuższego czasu i zaangażowania większej ilości sił i środków, niż w innych porach roku. Stąd też i czas trwania ogniowego przygotowania natarcia musi być dłuższy.

Bataliony piechoty /kompanie czołgów/ pierwszego rzutu, wspierane ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa, atakują obronę nieprzyjaciela wzdłuż dróg /dostępnych odcinków terenu/; jednocześnie oddziałami obejścia uderzają na jego skrzydła i tyły, opanowują dominujące wzgórza i rozszerzają włamanie w obronie nieprzyjaciela.

Do ataku piechota może przechodzić w różny sposób. Zależy to od głębokości śniegu, stopnia obezwładnienia nieprzyjaciela i odległości rubieży ataku od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela. W sprzyjających warunkach piechota może nacierać nie spieszając się, a w trudnych warunkach /gruba pokrywa śniegu/ - pieszo; oddziały obejścia na nartach.

Czołgi bezpośredniego wsparcia piechoty wykorzystując drogi i dogodne odcinki terenu, gdzie pokrywa śniegu jest niegłęboka, zdecydowanie posuwają się do przodu. Gdy śnieg jest głęboki lub istnieją inne przeszkody, czołgi nie odrywają się od piechoty, lecz działają w jej ugrupowaniu bojowym i wspólnie z transporterami opancerzonymi wspierają jej natarcie.

Jeżeli czołgi i transportery opancerzone napotykają niedostępne dla nich odcinki terenu lub silne zapory przeciwpancerne, to spieszona piechota pod osłoną ognia artylerii czołgów i transporterów opancerzonych opanowuje te odcinki i zabezpiecza dalsze przesuwanie się.

W natarciu w zimie należy liczyć się z niejednoczesnym wyjściem pododziałów na rubież ataku. Atak rozpoczyna się wówczas pododdziałami, które już osiągnęły gotowość. Pododdziały, które na skutek zasp i głębokiej pokrywy śniegu lub rozmokłego

gruntu nie wyszły na czas do ataku, atakują w miarę ich podchodzenia do rubieży ataku. W takim wypadku ogień całej dyspozycyjnej artylerii należy ześrodkować na kierunku tych pododdziałów.

Wysłane, na początku natarcia oddziały obejścia nie wiążą się walką o punkty oporu, obchodzą je i szybko przedostają się w głąb obrony nieprzyjaciela, w celu uchwycenia dogodnych punktów terenowych umożliwiając pododdziałom nacierającym od czoła zniszczenie nieprzyjaciela.

Podczas walki w głębi obrony nieprzyjaciela, artyleria ogniem ześrodkowanym obezwładnia jego siłę żywą i środki ogniowe w punktach oporu i na drogach oraz nie dopuszcza do odejścia nieprzyjaciela na kolejne dogodne do obrony rubieże terenowe.

Natarcie w głębi obrony nieprzyjaciela, najczęściej rozwija się nierównomiernie. Na jednym kierunku pododdziały pułku wykorzystując luki między punktami oporu szybko posuwają się do przodu, na innym mogą być powstrzymywane oporem przeciwnika lub trudno dostępnym terenem. Pododdziały pierwszego rzutu nie powinny zatrzymywać się dla likwidacji punktów oporu na przednim skraju, lecz zdecydowanie rozwijać natarcie - wykorzystując osiągnięte powodzenie i dążyć do przenikania w głąb obrony nieprzyjaciela, zniszczenia artylerii i rozbicia jego odwodów.

Dla okrążenia i zniszczenia nieprzyjaciela broniącego punktów oporu na dogodnych kierunkach do natarcia, trzeba wydzielić część sił i środków z drugiego rzutu lub odwodu. Niekiedy ocalałe punkty oporu nieprzyjaciela ze względu na czas, korzystniej jest blokować niedużymi siłami.

Kontrataki nieprzyjaciela w zimie najczęściej będą wykonywane na kierunkach, gdzie jest mało śniegu. Na tych kierunkach należy więc posiadać siły i środki do ich odparcia. Kontrataki te z zasady odpiera się z miejsca.

Przy odpieraniu kontrataku w zimie zaleca się wykorzystanie oddziału obejścia, który skrycie wychodzi na skrzydła i tyły kontratakującego nieprzyjaciela, niespodziewanie uderza i wprowadza dezorganizację w jego ugrupowaniu bojowym.

Wprowadzenie drugiego rzutu pułku dokonuje się na ogólnych zasadach, głównie w celu pogłębienia wysiłku pierwszego rzutu i oddziału obejścia. Wejście do walki drugiego rzutu powinno być ściśle zgrane z działaniem pododdziałów pierwszego rzutu i przez nich zabezpieczone.

W czasie prowadzenia pościgu za wycofującym się nieprzyjacielem, należy dążyć do rozbicia go na drogach - szczególnie w miejscach uniemożliwiających mu zejście z nich /teren przyległy pokryty głębokim śniegiem/, aby tym samym uniemożliwić mu odejście na kolejną rubież obrony.

Przeszkody wodne w zimie pułk forsuje najczęściej z marszu sposobem kombinowanym, polegającym na tym, że pododdziały piechoty przeprawiają się pieszo po lodzie w całym pasie natarcia pułku, a czołgi i transportery opancerzone, bojowe wozy piechoty - na promach, kursujących w specjalnie wykonanym kanale w lodzie lub po moście stałym /zimowym/.

Jeżeli pokrywa lodowa jest wystarczająco gruba wówczas nie spiesza się pododdziałów piechoty, a przeprawia się na transporterach opancerzonych na przeprawach po lodzie, urządzanych oddzielnie dla każdego rodzaju wojsk. Pokrywę lodową, w zależności od potrzeb wzmacnia się żerdziami, deskami lub kolejnami metalowymi i drewnianymi. Nośność pokrywy lodowej zależy przede wszystkim od jej grubości i temperatury powietrza; praktycznie w warunkach bojowych określa się ją według tabeli.

R O Z D Z I A Ł III

ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE FORSOWANIA PRZESZKÓD WODNYCH PRZEZ PUŁK /pz, poz/

OGÓLNE ZASADY FORSOWANIA PRZESZKÓD WODNYCH PRZEZ PUŁK

Forsowanie jest to natarcie połączone z pokonaniem przeszkody wodnej, której przeciwległego brzegu broni nieprzyjaciel. Początkiem forsowania jest moment odbicia od własnego brzegu pododdziałów pierwszego rzutu pułku. Kończy się ono opanowaniem na przeciwległym brzegu rubieży /przyczółka/, której utrata pozbawia nieprzyjaciela możliwości prowadzenia ognia na przeszkodę wodną z broni maszynowej i środków przeciwpancernych. Dalsza faza przerzucania wojsk na przeciwległy brzeg przeszkody wodnej nazywa się przeprawą.

Przeprawa zatem jest to zorganizowane przekroczenie przeszkody wodnej przez nacierające lub maszerujące wojska.

Wysokie tempo natarcia, głębokie zadania bojowe oraz duża częstotliwość występowania przeszkód wodnych powodują, że pułk w ciągu doby może forsować jedną rzekę lub kilka rzek /kanałów/ o różnej szerokości. Na przykład na północnonadmorskim kierunku operacyjnym od Odry do granicy Francji jest 50 rzek i 25 kanałów, a częstotliwość ich występowania obrazuje tabela 1.

Tabela 1

Szerokość przeszkody wodnej w m.	Ilość przeszkód wodnych na każdych 200 km natarcia	Średnia odległość między przeszkodami wodnymi w km
5 - 10	18 - 22	8 - 12
10 - 25	4 - 5	40 - 60
25 - 50	2 - 3	80 - 120
50 - 100	1 - 2	150 - 200
100 - 200	1	200 - 300
200 - 300	1	300 - 500
ponad 300	-	500 - 700

Struktura organizacyjna i uzbrojenie ogólnowojskowych oddziałów zapewnia im dostatecznie dużą samodzielność taktyczną w wykonywaniu zadań bojowych. Pułk zmechanizowany /czołgów/ uzbrojony w bojowe wozy piechoty /BWP/ i czołgi może samodzielnie forsować przeszkody wodne.

1. Warunki forsowania przeszkód wodnych

Charakter przeszkody wodnej, przyległego terenu i obrony nieprzyjaciela rozbudowanej w oparciu o przeszkodę wodną wywierają decydujący wpływ na tempo natarcia i przeprawę wojsk na przeciwległy brzeg.

Przeszkody wodne dzielą się na: rzeki, kanały /żeglowne, irygacyjne i inne/, jeziora, zalewy oraz wąskie cieśniny morskie. Najczęściej w toku natarcia wojska będą napotykać rzeki, kanały i jeziora.

Znaczenie przeszkód wodnych w działaniach bojowych wojsk zależy w dużym stopniu od ich właściwości, to jest od szerokości, szybkości prądu, głębokości wody oraz charakteru dna, doliny, brzegów i przyległego terenu, klimatu i istniejących na tych przeszkodach urządzeń hydrotechnicznych.

Kryteria podziału przeszkód wodnych według szerokości, głębokości i szybkości prądu wody[x/].

Tabela 2

Szerokość		Głębokość		Prędkość prądu	
Wyszczególnienie	w m	Wyszczególnienie	w m	Wyszczególnienie	w m/sek.
Wąskie	do 50	Płytkie	do 1,5	Powolne	do 0,5
Średnie	50-150	Średnio-płytkie	1,5-3	Średnie	0,5-1
Szerokie	pow. 150	Głębokie	3-5	Szybkie	1-2
-	-	Bardzo głębokie	ponad 5	Bardzo szybkie	ponad 2

x/ Spotyka się również podział przeszkód wodnych zależnie od ich szerokości: wąskie do 60 m, średnie 60-200 m i szerokie powyżej 200 m.

Szerokość rzeki jest jednym z głównych czynników charakteryzujących ją jako przeszkodę wodną. Wraz ze wzrostem szerokości przeszkody wodnej zwiększa się czas przeprawy i ilość środków przeprawowych na jej pokonanie. Od szerokości przeszkody wodnej zależy również czas przebywania pododdziałów pułku pod ogniem nieprzyjaciela w czasie forsowania, a stąd także wielkość strat, gdy możliwość niszczenia siły żywej i techniki bojowej na wodzie w czasie przeprawy jest znacznie większa niż w normalnym terenie.

Na wybór rodzaju przeprawy w czasie forsowania zasadniczy wpływ wywierać będzie nie tylko szerokość przeszkody wodnej, lecz również jej głębokość, szybkość prądu, rodzaj brzegów i warunki atmosferyczne. Wszystkie te właściwości decydują o stopniu trudności pokonania przeszkody wodnej. Stąd też w zależności od stopnia trudności forsowania przeszkody wodne dzielą się na:

a/ Łatwe do forsowania - szerokości do 100 m, głębokości do 1,5 m, o dnie twardym; teren przyległy do przeszkody jest dostępny dla pojazdów również poza drogami bitymi.

b/ Trudne do forsowania - szerokości 100-300 m, głębokości do 2,5 m, o dnie mulistym; teren przyległy jest podmokły lub zabagniony, utrudniający w około 50% dostęp do przeszkody wodnej.

c/ Bardzo trudne do forsowania - szerokości ponad 300 m, głębokości ponad 2,5 m; teren przyległy jest podmokły i zabagniony o miękkim i mulistym dnie.

Stopień trudności forsowania przeszkód wodnych zależy również od charakteru doliny i urządzeń hydrotechnicznych. Na przykład przeszkoda wąska, położona w szerokiej i bagnistej dolinie, posiadająca strome brzegi lub urządzenia hydrotechniczne do spiętrzenia wody /tamy, zbiorniki itp./ może niejednokrotnie hamować lub opóźniać tempo natarcia pułku i być bardzo trudna do forsowania.

W warunkach użycia broni masowego rażenia pełne wykorzystanie przez pułk skutków uderzeń jądrowych umożliwia forsowanie w tempie zbliżonym do tempa natarcia. Często jednak

strefy skażeń i zniszczeń oraz deformacja terenu przyległego do przeszkody wodnej mogą w znacznym stopniu utrudnić forsowanie.

W wyniku uderzeń jądrowych na podejściach do rzeki mogą powstać duże zniszczenia, zawały, pożary i strefy znacznych skażeń promieniotwórczych. Na skutek wybuchu min jądrowych w wodzie i na brzegach może zmienić się charakter rzeki, ukształtowanie koryta i charakter przyległego terenu.

Nieprzyjaciel za przeszkodą wodną będzie z reguły organizował obronę rejonu /pozycyjną/, co nie wyklucza organizowania przez niego obrony ruchowej. W związku z tym pułk może prowadzić natarcie z forsowaniem mimo stosowania przez nieprzyjaciela obu form obrony. Pułk forsuje z reguły przeszkody wodne mając takie środki wzmocnienia jak w trakcie normalnego natarcia, a ponadto może otrzymać dodatkowo pluton /kompanię/ desantowo-przeprawowy z batalionu saperów dywizji lub armijnego batalionu desantowo-przeprawowego, 1/2 parku PP-64[x/] oraz pluton samobieżnych promów gąsienicowych i kompanię saperów. Z przydzielonej ilości sił i środków pułk może zorganizować dwie przeprawy desantowe i 1-2 przeprawy promowe[xx/].

Pułk może forsować przeszkody wodne w składzie pierwszego rzutu dywizji lub jako oddział wydzielony.

Do zasadniczych wymagań w czasie forsowania przeszkód wodnych przez pułk można zaliczyć: utrzymanie wysokiego tempa przeprawy; forsowanie na szerokim froncie z jednoczesnym skupieniem wysiłku forsowania na wybranych kierunkach; jednoczesne przeprawianie wszystkich rodzajów wojsk; niezwłoczne rozwijanie natarcia po przeprawieniu sił i środków na przeciwległy brzeg; zachowanie ciągłości forsowania i natarcia na przeciwległym brzegu.

- - - -

2. Sposoby forsowania przeszkód wodnych przez pułk

Pułk może forsować przeszkody wodne w toku przełamywania obrony, w pościgu za nieprzyjacielem albo po przejściu do natarcia z rubieży przeszkody wodnej, kiedy pododdziały znajdują się w obronie lub gdy forsowanie z marszu nie miało powodzenia. Stąd też w zależności od położenia oraz miejsca i roli pułku forsowanie może się odbywać z marszu i z planowym przygotowaniem /gdy wojska przez pewien czas pozostają w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na rubieży przeszkody wodnej[x]/.

Zasadniczym sposobem pokonywania przeszkód wodnych jest forsowanie z marszu[xx]/. Polega ono na tym, że odbywa się z zasady bez zatrzymywania pułku przed przeszkodą wodną w takim ugrupowaniu, w jakim pułk podszedł do rzeki. Niekiedy jednak niektóre pododdziały /elementy ugrupowania bojowego pułku/ mogą zatrzymać się dla uporządkowania i przygotowania się do forsowania, a przede wszystkim dla podciągnięcia artylerii i środków przeprawowych.

Przy tym sposobie forsowania czas pokonania przez wojska średniej przeszkody wodnej powinien wynosić dla:

- batalionów pierwszego rzutu pułku - 30´- 40´;
- pułków pierwszego rzutu dywizji /bez części tyłów/ - 2-3 godziny.

Pułk zmechanizowany może forsować przeszkodę wodną z marszu w toku przełamywania obrony lub pościgu za nieprzyjacielem, działając w składzie sił głównych w pierwszym rzucie dywizji lub samodzielnie, będąc jej oddziałem wydzielonym /awangardą/. Pułk czołgów forsuje przeszkodę wodną z marszu wówczas, gdy występują w niej miejsca do przejścia w bród lub gdy taktyczny desant powietrzny opanował przeprawy lub rejony na przeciwległym brzegu.

Jeśli pułk znajduje się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na rubieży przeszkody wodnej przez określony

---

x/ Przyjęto obowiązującą terminologię, chociaż rozumie się, że forsowanie z marszu jest również zawczasu planowane i przygotowywane.

xx/ Patrz załącznik nr 6.

czas lub forsowanie z marszu - ze względu na siłę oporu - nie powiodło się, wówczas organizje się forsowanie tej przeszkody z planowym przygotowaniem[x]. Forsowanie z planowym przygotowaniem jest prowadzone z reguły na silnie rozbudowaną obronę nieprzyjaciela. Zasadnicza różnica między forsowaniem z marszu a planowym przygotowaniem polega na tym, że w drugim przypadku istnieją dogodniejsze warunki do organizowania forsowania. Ma się zatem możliwość dokładnego zorganizowania i przeprowadzenia bardziej szczegółowego rozpoznania zarówno przeszkody wodnej, jak i systemu obrony nieprzyjaciela oraz możliwość wcześniejszego zgromadzenia niezbędnych sił i środków potrzebnych do forsowania.

3. Charakterystyka odcinka forsowania pułku /załącznik nr 8/

Pułk będący w natarciu na czas forsowania przeszkody wodnej otrzymuje odcinek forsowania, który określa dowódca dywizji. Jeśli pułk działa jako oddział wydzielony na określonym kierunku, wówczas najczęściej dowódca pułku samodzielnie wybiera odcinek forsowania.

Odcinek forsowania pułku jest to mający określoną długość odcinek /pas/ przeszkody wodnej z przylegającym do niej terenem zarówno na brzegu wyjściowym, jak i przeciwległym - odpowiednio przystosowany do forsowania /przeprawy/ w kilku najbardziej dogodnych miejscach /rejonach/ zwanych przeprawami[xx].

Odcinek forsowania pułku powinien: umożliwiać jednoczesne pokonanie przeszkody wodnej przez pierwszorzutowe bataliony; zapewnić swobodę manewru i możliwość rozśrodkowania środków przeprawowych i przeprawiających się pododdziałów pułku; posiadać miejsca dogodne do urządzenia przepraw głównych, zapasowych i pozornych; zapewnić dobry wgląd w głąb obrony nieprzyjaciela; posiadać dogodne podejścia /dojazdy/ do przeszkody wodnej.

Odcinek forsowania pułku zazwyczaj pokrywa się z pasem natarcia pułku. Szerokość jego wynosi od 2 do 10 km i więcej.

---

x/ Patrz załącznik nr 7.

xx/ Patrz załącznik nr 8.

W ramach odcinka forsowania pułku wyznacza się odcinki forsowania szerokości 1-5 km dla każdego batalionu pierwszego rzutu pułku.

Na odcinku forsowania pułku organizuje się, w zależności od potrzeb, dwie przeprawy desantowej, 1-2 czołgów pod wodą[x/], w bród lub po lodzie. Oprócz tych przepraw dywizja może w ramach odcinka forsowania pułku urządzać przeprawy promowe, a gdy przeszkoda jest wąska lub średnia - przeprawę mostową.

W celu zapewnienia planowego wychodzenia pododdziałów pułku i sprawnego przebiegu forsowania oraz wyeliminowania nadmiernego grupowania się pododdziałów w pobliżu przeszkody wodnej należy wyznaczać i urządzać:

a/ Rejon wyjściowy w odległości 3-5 km od przeszkody wodnej, w którym zatrzymuje się w kolumnach drugi rzut i inne elementy ugrupowania bojowego pułku, oczekujące na sygnał do wyruszenia na rokadę przybrzeżną i dalej do poszczególnych przepraw. Wielkość rejonu wyjściowego powinna zapewnić maksymalne rozśrodkowanie wojsk i sprzętu bojowego. W skład tego rejonu wchodzą: rejony uszczelniania czołgów, stanowiska ogniowe środków OPL, stanowisko dowodzenia pułku oraz niezbędne ukrycia dla ludzi i sprzętu.

b/ Rejony /miejsca/ przygotowania /uszczelniania/ czołgów. Wybiera się je w granicach rejonu wyjściowego i wówczas, gdy w ramach odcinka forsowania pułku istnieją dogodne miejsca na urządzenie przeprawy czołgów pod wodą. W miejscach tych załogi przygotowują czołgi do przeprawy zgodnie z instrukcją odnoszącą się do danego typu wozu.

c/ Rejony zatrzymania /rozmieszczenia/ rzutów transportowych w odległości 1 - 1,5 km od brzegu w ilości jeden

---

x/ Dla pułku czołgów organizuje się z reguły dwie przeprawy czołgów pod wodą, a pułku zmechanizowanego - jedną /załącznik nr 10 i 11/. Przeprawę czołgów pod wodą organizuje się wówczas, gdy nie ma możliwości przeprawiania czołgów innymi sposobami /na promach, w bród itp./. Przeprawy desantowe organizuje się po jednej na każdy pierwszorzutowy batalion piechoty /załącznik nr 9/.

rejon na każdy pierwszorzutowy batalion piechoty. W rejonie tym grupują się środki transportowe batalionu /nie przystosowane do pływania/ oczekujące na przeprawę.

d/ Punkty kontroli uszczelniania wozów /PKUW/ urządza się po jednym dla każdej przeprawy czołgów pod wodą w odległości 100-200 m od przeszkody wodnej. Na punktach tych sprawdza się przygotowanie i uszczelnienie czołgów do przeprawy. Postój czołgu na PKUW może trwać tylko 1-2 minuty. Czołgi po sprawdzeniu udają się kolejno na przeprawę.

e/ Linię wyjściową w odległości 100-200 m od brzegu. Jest ona przeznaczona do kierowania kolejnych pododdziałów na przeprawy. Od linii wyjściowej do każdego miejsca załadowania na środki przeprawowe urządza się po jednej drodze na przełaj.

f/ Drogi dojazdu do przepraw, po jednej do każdej przeprawy i dla każdego batalionu piechoty oraz pierwszorzutowego pułku; droga rokadowa na wysokości rejonu wyjściowego zapewnia manewr pododdziałami na odpowiednie przeprawy; droga rokadowa przybrzeżna w odległości 1 - 1,5 km od przeszkody wodnej zabezpiecza wyjście wojsk na odpowiednie przeprawy i manewr środkami przeprawowymi; droga rokadowa za przeszkodą wodną /2-3 km za przeszkodą wodną/ zapewnia wyjście pododdziałów, po sforsowaniu przeszkody wodnej, na właściwe kierunki natarcia.

Oprócz tego w granicach odcinka forsowania powinny się znajdować: posterunki regulacji ruchu, przeprawowe punkty medyczne, węzły łączności, punkty obserwacyjne, zjazdy do wody i wyjazdy na przeciwległy brzeg, punkty wydobywczo-ratunkowe, miejsca rozmieszczenia grup ewakuacyjno-ratunkowych /GER/, linia odbijania i lądowania oraz elementy ochrony przepraw.

4. Treść i głębokość zadań bojowych pułku

W natarciu z forsowaniem przeszkód wodnych pułk otrzymuje zadanie z reguły płytsze niż w normalnych warunkach natarcia. W wypadku rozpoczęcia forsowania z planowym przygotowaniem głębokość zadania bliższego pułku może wynosić 3-4 km, a zadania następnego - około 10 km.

Jeśli pułk działa jako oddział wydzielony, to z reguły otrzymuje zadanie jednostopniowe, dotyczące opanowania przyczółka za przeszkodą wodną, przeciętnie głębokości do 10 km. Opanowany przyczółek /rejon/ za przeszkodą wodną powinien zapewnić warunki wprowadzenia do walki sił przynajmniej jednego pułku.

Bataliony pierwszego rzutu pułku otrzymują zadanie bliższe, polegające na sforsowaniu przeszkody wodnej, rozbiciu nieprzyjaciela w czołowych punktach oporu i opanowaniu rejonów na głębokość przynajmniej 3-4 km. Oprócz tego batalionom pierwszorzutowym wyznacza się kierunek dalszego natarcia na głębokość zadania następnego pułku.

5. Ugrupowanie bojowe pułku

Ugrupowanie bojowe pułku do forsowania z marszu tworzy się w czasie podchodzenia do przeszkody wodnej. Powinno ono zapewnić szybkie forsowanie przeszkody wodnej z marszu na szerokim froncie i narastanie sił na przeciwległym brzegu oraz dalsze rozwinięcie natarcia na całą głębokość otrzymanego zadania.

W skład ugrupowania bojowego pułku do forsowania przeszkody wodnej wchodzą te same elementy ugrupowania co w natarciu bez forsowania. Pułk może być ugrupowany do forsowania w jeden lub dwa rzuty. Najbardziej dogodne jest ugrupowanie pułku w dwa rzuty, bowiem zapewnia się narastanie wysiłku w głębi i manewr pododdziałów na kierunek, na którym uzyska się powodzenie.

Ugrupowanie pułku w jednym rzucie pozwala na sforsowanie przeszkody wodnej w stosunkowo krótkim czasie i na szerokim froncie. Zapewnia ono jednocześnie rozśrodkowanie pododdziałów i zmusza nieprzyjaciela do rozproszenia wysiłku w obronie przeszkody wodnej. Jednorzutowe ugrupowanie pułku wymaga dużej ilości środków przeprawowych, zwłaszcza podczas forsowania średnich i szerokich przeszkód wodnych. Jeśli pułk ugrupowany jest w jednym rzucie, należy tworzyć odwód w sile przynajmniej dwóch kompanii piechoty /czołgów/.

Na odcinku forsowania pułku może być wysadzony taktyczny desant powietrzny /śmigłowcowy/ w sile do wzmocnionego

batalionu piechoty[x/]. Ląduje on wtedy, gdy czas podejścia do rzeki oddziału wydzielonego lub sił głównych pułku nie przekroczy 2-3 godzin.

Desant powietrzny i oddział wydzielony - obok zasadniczych zadań związanych z opanowaniem przepraw lub dogodnego rejonu do forsowania - wykonuje na rzecz sił głównych pułku takie zadania, jak: rozpoznanie przeszkody wodnej, wykonanie przejść w zaporach minowych, wykonanie zjazdów do wody i wyjazdów dla środków przeprawowych oraz wiele innych w zależności od konkretnej sytuacji na polu walki.

W czasie forsowania przeszkody wodnej z marszu organizuje się na szczeblu pułku oddział wydzielony w sile do batalionu piechoty /czołgów/, wzmocniony kompanią czołgów, dywizjonem artylerii, plutonem przeprawowo-desantowym, plutonem samobieżnych promów gąsienicowych /GSP/ i artylerią przeciwlotniczą /ZSU-23-4/ lub rakietami plot /"Strzała-1"/[xx/]. Przy takim wzmocnieniu oddział wydzielony może zorganizować jedną przeprawę desantową i promową.

ORGANIZACJA FORSOWANIA PRZESZKÓD WODNYCH PRZEZ PUŁK

1. Powzięcie decyzji, rekonesans i postawienie zadań bojowych

Metoda i sposoby pracy dowódcy i sztabu pułku w czasie wypracowania decyzji o forsowaniu zależą od: czasu, jakim dowódca pułku dysponuje na zorganizowanie forsowania; położenia pułku i charakteru działań nieprzyjaciela na podejściu do przeszkody wodnej; posiadania sił i środków do zabezpieczenia forsowania oraz charakteru przeszkody wodnej.

Po otrzymaniu zadania forsowania z marszu dowódca pułku przeprowadza jego analizę, w której - oprócz ogólnych zagadnień - rozpatruje szereg innych związanych z forsowaniem, a mianowicie: zamiar dowódcy dywizji, zwłaszcza w zakresie

- -

x/ Taktyczny desant powietrzny organizuje i wysadza dywizja.

xx/ Pułk czołgów wysyła oddział wydzielony w sile 1-2 kcz wzmocnione artylerią, pododdziałami inżynieryjnymi wraz ze środkami przeprawowymi /plutonem samobieżnych promów GSP/ i pododdziałami plot ZSU-23-4 lub "Strzała-1".

rozbicia nieprzyjaciela na podejściach do przeszkody wodnej i na jej przeciwległym brzegu; siły, które należy wydzielić do uchwycenia istniejących przepraw i do rozwinięcia natarcia na przeciwległym brzegu.

W ocenie nieprzyjaciela między innymi określa się: siły i środki nieprzyjaciela oraz sposób ich przeciwdziałania w czasie podejścia pułku do przeszkody wodnej i w toku forsowania; możliwości użycia przez nieprzyjaciela broni jądrowej; charakter obrony na przeciwległym brzegu; system zapór inżynieryjnych na obu brzegach i w wodzie oraz siły nieprzyjaciela, które należy rozbić przed przeszkodą wodną i w głębi jego obrony.

W ocenie sił własnych ustala się: położenie pododdziałów pułku przed forsowaniem; możliwości batalionów pierwszego rzutu pułku w toku podejścia do przeszkody wodnej i w czasie forsowania; sposób wykorzystania środków przeprawowych oraz jakie siły należy wydzielić do uchwycenia istniejących przepraw.

Z oceny sąsiadów wyciąga się wnioski dotyczące wykorzystania ich działania, taktycznego desantu powietrznego i oddziału wydzielonego dywizji[x/] oraz ustala przedsięwzięcia w zakresie zabezpieczenia skrzydeł.

W ocenie terenu ustala się: charakter przeszkody wodnej, dostępność brzegów i doliny rzeki; miejsca dogodne do urządzenia przepraw, możliwości deformacji terenu, spiętrzenia wody po uderzeniach jądrowych oraz zmiany w korycie rzeki; inne problemy związane z ustaleniem poszczególnych elementów odcinka forsowania /rejon wyjściowy, rejon zatrzymania rzutu transportowego pododdziałów pierwszorzutowych, linia wyjściowa i drogi/.

Na podstawie analizy zadania i oceny położenia dowódca pułku podejmuje decyzję z mapy. Oprócz mapy decyzji sztab pułku opracowuje tabelę przepraw lub grafik forsowania[xx/]. Decyzję o forsowaniu wrysowuje się przeważnie na mapę roboczą dowódcy i szefa sztabu pułku.

- -

x/ Jeżeli dywizja je organizuje.
xx/ Patrz załącznik nr 12.

W decyzji o forsowaniu dowódca pułku - obok innych danych - określa: sposób forsowania; ugrupowanie sił i środków pułku; odcinki forsowania dla batalionów i podział środków przeprawowych; ogniowe przygotowanie i wsparcie forsowania pułku. W części wykonawczej dowódca pułku określa zadania bojowe dla pododdziałów, artylerii i odwodów.

W miarę zbliżania się pułku do przeszkody wodnej, zdobywania dodatkowych danych o nieprzyjacielu i przeszkodzie wodnej, dowódca pułku - jeżeli zachodzi potrzeba - przeprowadza rekonesans[x/] i precyzuje decyzję o forsowaniu. Sprecyzowanie decyzji powinno nastąpić z takim wyliczeniem, ażeby artyleria i pododdziały mogły otrzymać zadania w czasie niezbędnym do zorganizowania forsowania.

2. Organizacja współdziałania

Współdziałanie na okres forsowania organizuje się jak w normalnym natarciu, z uwzględnieniem specyfiki forsowania, dotyczącej głównie takich zadań, jak: rozbicie pododdziałów nieprzyjaciela na podejściu do przeszkody i opanowanie przepraw przez oddział wydzielony pułku /dywizji/; forsowanie przeszkody wodnej i opanowanie rejonu na przeciwległym brzegu na głębokość zadania bliższego /następnego/ pułku; rozwinięcie natarcia na przeciwległym brzegu w celu wykonania kolejnego /następnego/ zadania.

W czasie podchodzenia pułku do przeszkody wodnej zachodzi często konieczność wniesienia dodatkowych danych do współdziałania i sprecyzowania ich przez dowódcę pułku.

Niezwykle ważne jest współdziałanie pododdziałów pułku w czasie rozpoczęcia i trwania forsowania oraz rozwijania natarcia na przeciwległym brzegu. W tym celu dowódca pułku powinien określić: obiekty uderzeń jądrowych wykonywane w pasie natarcia na odcinku forsowania pułku, sposoby uchwycenia przepraw i dogodnych rejonów do forsowania, sposób stworzenia wa-

---

x/ W czasie forsowania z marszu dowódca pułku przeprowadza rekonesans po podejściu oddziału wydzielonego lub jednego z pierwszorzutowych batalionów do przeszkody wodnej. Jeśli forsowanie odbywa się z planowym przygotowaniem, wówczas rekonesans można przeprowadzić przed rozpoczęciem forsowania.

runków działania dla oddziału wydzielonego przez pododdziały i artylerię pułku, kolejność pokonywania przeszkody wodnej przez pododdziały, sposób przechodzenia na przeprawy zapasowe i kolejność wcześniejszego wprowadzenia pododdziałów drugiego rzutu w miejsce pododdziałów pierwszego rzutu obezwładnionych bronią jądrową, sygnały współdziałania oraz działanie pozostałych elementów ugrupowania bojowego pułku.

3. Organizacja dowodzenia podczas forsowania

Organizując dowodzenie pułkiem podczas forsowania przeszkód wodnych należy uwzględnić pewne różnice wynikające ze specyfiki tego działania. Dowódca pułku forsującego przeszkodę wodną jest dowódcą odcinka forsowania. Wyznacza on szefa saperów pułku na komendanta tego odcinka.

Szef saperów jest bezpośrednim doradcą dowódcy pułku w sprawach technicznych związanych z użyciem oraz wykorzystaniem sił i środków inżynieryjnych przeznaczonych do zabezpieczenia forsowania. Szefowi saperów podporządkowuje się z reguły wszystkie pododdziały inżynieryjne, które są przeznaczone do urządzenia przepraw.

Dowódcy pododdziałów inżynieryjnych organizujących różnego rodzaju przeprawy na odcinku forsowania pułku są jednocześnie komendantami tych przepraw. W czasie przepraw czołgów pod wodą oraz przepraw desantowych z wykorzystywaniem etatowych pływających transporterów opancerzonych na komendantów tych przepraw wyznacza się dowódców /oficerów/ przeprawiających się pododdziałów ogólnowojskowych.

Komendant przeprawy wyznacza zwykle dwóch lub trzech pomocników, z których pierwszy znajduje się na brzegu wyjściowym i kieruje załadowaniem pododdziałów na środki przeprawowe, drugi zaś na przeciwległym brzegu pilnuje wyładowania pododdziałów i środków walki.

4. Główne zagadnienia zabezpieczenia forsowania

Zabezpieczenie forsowania przeszkody wodnej organizowane jest na ogólnych zasadach, jednak z uwzględnieniem pewnych cech charakterystycznych wynikających z samego forsowania. Najczęściej specyficzne cechy występują w takich elementach

zabezpieczenia forsowania, jak: rozpoznanie, ubezpieczenie i zabezpieczenie inżynieryjne.

R o z p o z n a n i e

Organizując rozpoznanie, główną uwagę należy zwrócić na ustalenie odcinków najdogodniejszych do forsowania oraz charakter obrony nieprzyjaciela na podejściu do przeszkody wodnej i na jej przeciwległym brzegu. Dlatego też rozpoznanie powinno ustalić: charakter obrony przeszkody wodnej; drogi dojścia i rejony wyjściowe; istniejące czynne przeprawy i mosty nieprzyjaciela; rozmieszczenie zapór inżynieryjnych i rejony skażeń oraz inne dane stosownie do zaistniałej sytuacji.

Dowódca pułku w wytycznych do rozpoznania określa kierunek skupienia głównego wysiłku rozpoznania, terminy i kolejność dostarczenia danych z rozpoznania.

U b e z p i e c z e n i e w c z a s i e f o r s o w a n i a p u ł k u

Ubezpieczenie wojsk i przepraw ma na celu zapobieżenie niespodziewanemu i bezpośredniemu napadowi nieprzyjaciela, głównie na przeprawy z lądu i wody. W związku z tym dowódca pułku w wytycznych do zabezpieczenia forsowania ustala: zorganizowanie odpowiedniej sieci posterunków obserwacyjnych, wydzielenie sił i środków do patrolowania lustra wody w pobliżu przeprawy, utworzenie zagrody przeciwminowej i czaty po obu stronach przepraw - zwłaszcza w górze rzeki[x/], przygotowanie materiałów /pompy/ do gaszenia pożarów, wydzielenie pododdziału w sile wzmocnionej kompanii piechoty do bezpośredniej obrony przepraw /promowych i czołgów pod wodą/.

Pododdziały wyznaczone do obrony przepraw rozwijają się na rubieży odległej od przepraw 1-3 km w gotowości do od-

- -

x/ Czaty wodne organizuje się na odkrytych odcinkach forsowania i na przeprawach mostowych. W skład czaty wodnej wchodzą drużyna lub pluton saperów z takimi środkami desantowymi, jak szybkobieżne kutry, pływające samochody i transportery opancerzone /BWP/ oraz środki do wykonania zagrody przeciwminowej /siatki, liny, żerdzie itp./

Zabezpieczenie inżynieryjne

Inżynieryjne zabezpieczenie forsowania obejmuje szereg przedsięwzięć mających na celu zapewnienie ciągłości podejścia do przeszkody wodnej i jej sforsowania. Dowódca pułku w wytycznych do zabezpieczenia forsowania ustala: ilość i rodzaje przepraw oraz czas ich uruchomienia, ilość i czas wykonania przejść w zaporach inżynieryjnych oraz ilość dróg do poszczególnych przepraw.

Pułk z reguły urządza i utrzymuje dwie przeprawy desantowe i jedną - dwie przeprawy czołgów pod wodą oraz przeprawy promowe na samobieżnych promach gąsienicowych GSP-50, jeśli otrzyma je na czas forsowania.

Przejścia w zaporach minowych nieprzyjaciela zarówno na brzegach, jak i w wodzie wykonuje się przeważnie w czasie ogniowego przygotowania forsowania. Do tego celu stosuje się ładunki wydłużone wystrzeliwane z czołgów i transporterów opancerzonych lub wysuwane ręcznie w czasie poszerzania przejść wykonanych przez czołgi - trały. Dla każdej kompanii piechoty pierwszego rzutu wykonuje się przynajmniej dwa przejścia zarówno na brzegach, jak i w wodzie. Natomiast dla każdej kompanii czołgów pokonującej przeszkodę wodną na przeprawie czołgów pod wodą oraz na każdej przeprawie promowej i mostowej - po jednym przejściu.

PROWADZENIE FORSOWANIA PRZESZKÒD WODNYCH PRZEZ PUŁK

1. Podejście pułku do przeszkody wodnej i forsowanie jej z marszu

Pułk forsując przeszkodę wodną w składzie pierwszego rzutu dywizji z zasady wysyła ze swego składu oddział wydzielony w sile wzmocnionego batalionu piechoty /czołgów/ wspartego czołgami /piechotą/, artylerią i środkami przeprawowymi. Zadaniem oddziału wydzielonego jest opanowanie istniejących przepraw lub dogodnego rejonu do forsowania. Oddział wydzie-

lony może forsować przeszkodę wodną na samodzielnym odcinku lub na kierunku lądowania desantu powietrznego.

Bataliony piechoty pierwszego rzutu pułku powinny zapewnić oddziałowi wydzielonemu pułku dogodne warunki przekroczenia rubieży styczności wojsk /na podejściu do rzeki/ i swobodę działania. Pododdziały pułku w miarę możliwości powinny omijać punkty oporu nieprzyjaciela na podejściu do rzeki, dążąc do wyjścia na jego tyły i skrzydła. Następnie, pod osłoną oddziału wydzielonego i czołgów rozwiniętych nad brzegiem, pierwszorzutowe bataliony podchodzą do przeszkody wodnej, przyjmują ugrupowanie bojowe i z marszu forsują rzekę na swoich odcinkach forsowania.

Drugi rzut pułku należy wprowadzać do walki całością sił przeważnie z opanowanego rejonu na przeciwległym brzegu. Przeprawia się on na czynnych przeprawach pierwszego rzutu lub po moście za pierwszym rzutem pułku. Drugi rzut pułku wykorzystuje się do: rozwinięcia powodzenia na kierunku głównego uderzenia pułku; poszerzenia opanowanego rejonu /przyczółka/ w celu stworzenia dogodnych warunków przeprawy sił głównych dywizji; zamiany batalionów pierwszego rzutu, które zostały wyczerpane w walce lub poniosły znaczne straty.

Kontrataki nieprzyjaciela na przeciwległym brzegu pułk odpiera głównie z marszu, a w ostateczności - z miejsca. Wówczas głębokość i odległość kolejnej rubieży odpierania kontrataku będzie przeważnie mniejsza niż w normalnych warunkach; głębokość jej może wynosić 1 km, a odległość między tymi rubieżami - 1,5 km.

Pułk działający jako oddział wydzielony dywizji podchodzi zazwyczaj do przeszkody wodnej w ugrupowaniu przedbojowym, a niekiedy marszowym, wykorzystując jedną lub kilka dróg i mając w przodzie ubezpieczenie oraz samodzielne patrole rozpoznawcze. Siły główne pułku ubezpiecza awangarda lub szpica czołowa. Awangarda pułku powinna być wzmocniona taką ilością samobieżnych środków przeprawowo-desantowych, aby mogła samodzielnie przeprawić się na przeciwległy brzeg[x/].

---

x/ Środki przeprawowe przydzielone oddziałowi wydzielonemu /awangardzie/ przesuwają się w jego ugrupowaniu, przeważnie za siłami głównymi. Z zasady oddział wydzielony lub

/ciąg dalszy str.149/

Oddział wydzielony powinien unikać walk z wycofującymi się i broniącymi pododdziałami nieprzyjaciela, dążąc do jak najszybszego osiągnięcia przeszkody wodnej i połączenia się z desantem powietrznym.

W celu zapewnienia warunków do szybkiego rozwinięcia oddziału wydzielonego w ugrupowanie bojowe i forsowania przeszkody wodnej z marszu należy na czole kolumn przesuwać czołgi /bojowe wozy piechoty/, a za awangardą - część artylerii i samobieżne środki przeprawowe.

W czasie podchodzenia do przeszkody wodnej pułk działający jako oddział wydzielony nie powinien wdawać się w przewlekłe walki z wycofującym się nieprzyjacielem. Jeżeli przewiduje się wykonanie uderzeń jądrowych na obronę nieprzyjaciela, pułk zatrzymuje się na rubieży bezpieczeństwa. Na tej rubieży pododdziały rodzajów wojsk wchodzące w skład oddziału wydzielonego, a nie wyposażone w transportery opancerzone załadowują się na samobieżne środki przeprawowe. W ślad za uderzeniami jądrowymi i lotnictwa pododdziały piechoty /czołgów/ szybko zbliżają się do przeszkody wodnej i w czasie ogniowego przygotowania forsowania pokonują ją z marszu. Forsowanie przeszkody wodnej przez awangardę wspierają ogniem na wprost czołgi i artyleria przeciwpancerna oraz ogniem pośrednim artyleria i moździerze awangardy i pułku. W ślad za awangardą przeprawiają się siły główne pułku.

Ze składu oddziału wydzielonego jako pierwsze forsują przeszkodę wodną pododdziały wyposażone w pływające transportery lub BWP /pododdziały piechoty/. W ich ugrupowaniu lub w ślad za nimi przeprawia się na samobieżnych środkach przeprawowych pododdziały wzmocnienia, zwłaszcza artylerię i moździerze, a w miarę rozwijania przeprawy promowej - pozostałe pododdziały pułku /oddziału wydzielonego/. Pododdziały czołgów przeprawiają się na samobieżnych promach gąsienicowych

ciąg dalszy ze str.148

awangarda przeprawia się na transporterach opancerzonych. Jeśli w składzie oddziału wydzielonego /awangardy/ znajdują się pododdziały artylerii, nie posiadające transporterów opancerzonych, to należy przydzielić im taką ilość środków desantowo-przeprawowych, aby mogły się w krótkim czasie przeprawić na przeciwległy brzeg /przynajmniej w 1-3 falach/.

typu GSP, działających w ramach przeprawy desantowej lub na promach z parku PP-64 albo na przeprawach pod wodą.

W wypadku uchwycenia przez desant powietrzny istniejących przepraw /mostów, brodów/, oddział wydzielony natychmiast przeprawia czołgi i artylerię na przeciwległy brzeg i nie dopuszcza do zniszczenia opanowanej przeprawy. W takiej sytuacji przydzielone oddziałowi wydzielonemu siły i środki przeprawowe wykorzystuje się do zabezpieczenia forsowania i przeprawy wojsk na inny kierunek lub stworzenia w rejonie forsowania odwodu środków przeprawowych.

Pod osłoną oddziału wydzielonego może być wysunięta do przodu część artylerii dywizji. Zajmuje ona stanowiska ogniowe w odległości 1-3 km i więcej od przeszkody wodnej i następnie wspiera działanie oddziału wydzielonego.

Po sforsowaniu przeszkody wodnej ze składu oddziału wydzielonego pozostawia się niezbędne siły i środki do obrony opanowanych przepraw lub dogodnego rejonu do forsowania. Siły główne oddziału wydzielonego rozwijają natarcie w głąb, niszczą pododdziały rakiet i artylerii oraz podchodzące odwody nieprzyjaciela i opanowują nakazany rejon /obiekt/.

2. Forsowanie przeszkody wodnej przez siły główne pułku

Po opanowaniu przeciwległego brzegu przez pierwszorzutowe pododdziały pułku i zniszczeniu środków przeciwpancernych nieprzyjaciela prowadzących ogień na lustro wody, pododdziały inżynieryjne i zabezpieczenia czołgowo-technicznego przystępują do przygotowania przepraw czołgów pod wodą oraz przepraw promowych, które organizuje i urządza dywizja.

Czołgi rozwinięte na brzegu wyjściowym wspierają ogniem na wprost forsowanie batalionów pierwszego rzutu pułku, a następnie przesuwają się one na przeprawy czołgów pod wodą. Czołgi przeprawia się pod wodą sposobem przeciągania /bezzałogowej przeprawy pod wodą/ lub pojedynczo w kolumnach z załogami na własnym chodzie. Pierwszy sposób jest coraz częściej stosowany, bowiem zapewnia bezpieczeństwo załodze czołgów.

Po przeprawieniu czołgi dołączają do pododdziałów piechoty lub organizowany jest z ich składu oddział wydzielony w celu opanowania ważnego rejonu albo węzła dróg, zapewniającego rozwinięcie natarcia i wykonanie kolejnego zadania pułku.

Pododdziały artylerii przeciwlotniczej organicznej i przydzielonej rozwija się na brzegu wyjściowym na kierunku głównego uderzenia pułku w celu osłony sił głównych lub najważniejszego elementu ugrupowania bojowego pułku w czasie forsowania. Część środków przeciwlotniczych należy przeprawiać jednocześnie z batalionami pierwszego rzutu lub za nimi w celu osłony pododdziałów prowadzących walkę na przeciwległym brzegu przed uderzeniami lotnictwa.

Za batalionami pierwszego rzutu przeprawia się odwód przeciwpancerny pułku, który powinien natychmiast zająć rejon wyjściowy na przeciwległym brzegu w gotowości do odparcia kontrataku czołgów nieprzyjaciela.

Artylerię do ognia pośredniego przeprawia się najczęściej bateriami /dywizjonami/, mając na uwadze, aby większa jej część mogła w sposób ciągły wspierać ogniem forsowanie sił głównych pułku. Dowódca i sztab pułku powinien kierować z rejonu wyjściowego kolejno pododdziały na poszczególne przeprawy: desantowe, czołgów pod wodą i promowe zgodnie z ich pojemnością. Do kierowania ciągłością przeprawy pododdziałów pułku organizuje się posterunki regulacji ruchu. Kierują one na przeprawy jedynie taką ilość pododdziałów i sprzętu bojowego, która może przeprawić się na przeciwległy brzeg w jednym obrocie środków przeprawowych lub zachowując określone odległości między poszczególnymi rzutami, przeprawiającymi się na pływających transporterach opancerzonych /bojowych wozach piechoty/.

Drugi rzut pułku może przeprawiać się na jednej z przepraw desantowych batalionu pierwszego rzutu pułku albo na przeprawach promowych lub mostowych /jeśli takie dywizja lub armia urządza na odcinku forsowania pułku/.

Jeżeli forsowanie przeszkody wodnej z marszu nie rokuje powodzenia lub sztab pułku posiada sprawdzone dane o zorganizowaniu silnej obrony przeciwległego brzegu przez znaczne

siły nieprzyjaciela, to wówczas organizuje się szereg takich przedsięwzięć, jak: szczegółowe rozpoznanie systemu obrony nieprzyjaciela; ogniowe przygotowanie forsowania i wykonanie uderzeń jądrowych; skoncentrowanie sił i środków na określonym kierunku celem uzyskania zdecydowanej przewagi i przełamania obrony nieprzyjaciela. Po wykonaniu tych przedsięwzięć pododdziały pułku pokonują przeszkodę na wybranych kierunkach.

3. Forsowanie przeszkody wodnej przez pułk z planowym przygotowaniem

Przeszkodę wodną z planowym przygotowaniem forsuje się w zasadzie na wąskim froncie, wiążąc siły nieprzyjaciela na całym odcinku forsowania. Główny wysiłek forsowania skupia się jednak na kierunku głównego uderzenia pułku. Natomiast w natarciu na obronę rejonu zawczasu przygotowaną przełamuje się tę obronę na wąskim odcinku, skupiając na nim większość sił i środków przeprawowych. Dzięki temu zapewnia się pokonanie obrony nieprzyjaciela i sforsowanie przeszkody wodnej na wybranym odcinku oraz rozwinięcie powodzenia na skrzydła i w głąb.

Forsowanie rozpoczyna się uderzeniami jądrowymi i ogniowym przygotowaniem forsowania. W czasie ogniowego przygotowania forsowania siły główne pułku wychodzą z rejonu wyjściowego i rozwijają się na rubieży rozwinięcia w kolumny kompanijne[x/]. Następnie szybko przesuwają się na transporterach opancerzonych /BWP/ do określonych przepraw i o godzinie "G" przeprawia się fala czołowa pierwszorzutowych batalionów. Wraz z falą czołową przeprawiają się na przeciwległy brzeg pododdziały inżynieryjne wyznaczone do wykonania i oznakowania przejść w zaporach inżynieryjnych.

W ślad za falą czołową przeprawiają się siły główne batalionów pierwszego rzutu pułku oraz środki wsparcia. Dalszy przebieg forsowania nie różni się od forsowania z marszu.

- -

x/ Zasadnicze siły pułku przyjmują znacznie wcześniej ugrupowanie bojowe w rejonie wyjściowym w styczności z nieprzyjacielem.

R O Z D Z I A Ł IV

DZIAŁANIA PUŁKU W OBRONIE

OGÓLNE ZASADY OBRONY PUŁKU

1. Zasadnicze warunki przejścia pułku /pz, poz/ do obrony.

Ze względu na położenie, pułk może przechodzić do obrony: z b e z p o ś r e d n i e j s t y c z n o ś c i z n i e p r z y j a c i e l e m l u b b e z s t y c z n o ś c i z n i m .

Istnienie styczności z nieprzyjacielem lub jej brak jest to - obok szeregu innych - podstawowy warunek wywierający istotny wpływ na sposób organizacji i prowadzenia obrony. W warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem istnieje mniejsze prawdopodobieństwo obezwładnienia naszych wojsk bronią masowego rażenia. Brak zaś bezpośredniej styczności, potęguje tę groźbę. Styczność z nieprzyjacielem lub jej brak w poważnym stopniu decydować będą o czasie, w jakim pułk będzie musiał organizować obronę. Stąd konieczność bardziej szczegółowego rozpatrzenia podstawowych warunków, w jakich pułk może przechodzić do obrony.

1.1. Przejście pułku do obrony w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

Pułk, prowadząc działanie bojowe w składzie dywizji,może przejść do obrony w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem w następujących wypadkach.

- w wyniku niepomyślnego rozwoju natarcia lub boju spotkaniowego;
- przy odpieraniu kontrataku lub przeciwuderzenia przeważających sił npla;
- konieczności umocnienia i utrzymania uchwyconych rejonów do czasu podejścia sił głównych dywizji;
- potrzeby zabezpieczenia otwartego skrzydła nacierającej dywizji.

Chociaż przejście pułku do obrony w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem gwarantuje większe bezpieczeństwo przed uderzeniami jądrowymi nieprzyjaciela niż w

warunkach bez styczności, to jednak wymaga się od walczących wojsk dużej operatywności i wysiłku związanego z organizacją obrony pod ciągłym oddziaływaniem nieprzyjaciela.

Pułk w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem z zasady przejdzie do obrony w takim ugrupowaniu, w jakim dotychczas działał /nacierał, prowadził pościg/. Spowoduje to niekiedy niejednoczesne, lecz kolejne przechodzenie do obrony pododdziałów pułku, często w oddzielnych rejonach i na różnych kierunkach. Stąd przejście pułku do obrony w tych warunkach będzie z zasady połączone z koniecznością zmiany dotychczasowego ugrupowania bojowego. Zmiana ta nie może jednak być aktem jednorazowym, ale procesem ciągłym, dokonywanym w miarę upływu czasu i rozwiązywania przez dowódcę i sztab pułku poszczególnych zagadnień organizacji obrony.

Niejednoczesne przechodzenie pododdziałów pułku do obrony spowoduje, że przedni jej skraj nie będzie miał linearnego, ciągłego frontu. Brak ciągłego frontu i występowania znacznej wielkości luk pomiędzy nacierającymi pododdziałami stworzą siłom przeciwnika możliwość przenikania w głąb obrony pułku. Wynika więc konieczność organizacji obrony okrężnej na każdym szczeblu, umożliwiającej odpieranie uderzeń nieprzyjaciela z dowolnego kierunku.

Przy przejściu pułku do obrony w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem nadzwyczaj ważne jest i to, że pułk będzie dysponował stosunkowo ograniczonym czasem na jej organizację[x/]. Ostateczną granicą tego czasu będzie moment przejścia nieprzyjaciela do natarcia.

- - - -

1.2. Przejście pułku do obrony bez styczności z nieprzyjacielem.

Pułk będzie organizował obronę bez styczności z nieprzyjacielem, wtedy gdy rozmieszczenie elementów jego ugrupowania znajdzie się poza skutecznym zasięgiem głównej masy ognia artylerii nieprzyjaciela.

Bez styczności z nieprzyjacielem pułk może przechodzić do obrony w jednym z następujących wypadków:

- jeżeli dywizja, w której skład wchodzi pułk, organizuje obronę bez styczności z nieprzyjacielem;
- jeżeli pułk stanowi drugi rzut lub odwód broniącej się dywizji;
- gdy pułk działa jako oddział wydzielony w pasie przełamania lub na pozycji przedniej;
- przy organizacji obrony wybrzeża lub wyspy.

Podczas przechodzenia do obrony bez styczności z nieprzyjacielem istnieją stosunkowo lepsze warunki do organizacji obrony niż w warunkach styczności. Pułk będzie miał przede wszystkim możliwości szczegółowego przestudiowania terenu i wybrania najdogodniejszych pozycji i rejonów obrony oraz ich inżynieryjnej rozbudowy. Zawczasu można będzie zorganizować system ognia, rozmieścić w terenie poszczególne elementy ugrupowania bojowego, przewidzieć ich manewr i zorganizować ubezpieczenie.

Należy jednak brać pod uwagę, to, że nieprzyjaciel może użyć środków jądrowych na dowolną odległość. Dlatego nawet przy organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem wszystkie elementy ugrupowania bojowego pułku powinny być stale w gotowości do szybkiej likwidacji skutków napadu jądrowego nieprzyjaciela.

2. Rola, miejsce i zadania pułku w obronie

Pułk prowadzi obronę z zasady w ramach dywizji, a tylko w niektórych wypadkach samodzielnie. Jego rola w obronie zależy od zadania, miejsca w ugrupowaniu bojowym dywizji, ważności bronionego przez niego rejonu i posiadanych sił i środków.

Pułk zmechanizowany może prowadzić walkę obronną, znajdując się w pierwszym lub drugim rzucie dywizji /odwodzie ogólnym/, natomiast pułk czołgów z reguły będzie znajdował się w drugim rzucie lub odwodzie ogólnym. Każdy z tych pułków może działać jako oddział wydzielony w pasie przesłaniania lub prowadzić walkę na pozycji przedniej.

Ponieważ w obronie obowiązuje zasada skupienia wysiłku na określonych kierunkach, przeto pułk może działać na głównym kierunku obrony dywizji lub na kierunku pomocniczym.

Treść zadania i sposób jego wykonania przez pułk zależeć będzie przede wszystkim od zamiaru rozegrania walki obronnej przez dywizję, a mianowicie od tego, czy dywizja - realizując zadanie - skupi główny wysiłek w rejonie obrony pułków pierwszego rzutu, czy też założy rozbicie nieprzyjaciela w głębi obrony.

W wypadku ześrodkowania głównego wysiłku dywizji w rejonach obrony pułków pierwszego rzutu zadaniem ich będzie zadanie nieprzyjacielowi maksymalnych strat ogniem wszystkich środków przed przednim skrajem obrony i uporczywe utrzymanie bronionych rejonów - nawet w wypadku włamania się jego sił w obronę.

Realizując to zadanie pułk nawet w wypadku włamania nieprzyjaciela w jego rejon, utrzymuje ważne obiekty terenowe i nie dopuszcza do rozprzestrzeniania jego sił w stronę skrzydeł i w głąb. Takim działaniem zmusza nieprzyjaciela do zagęszczenia szyków, stwarzając tym samym sprzyjające warunki zniszczenia ich w rejonie włamania uderzeniami ogniowymi oraz kontratakiem drugiego rzutu dywizji.

Zadaniem pułku drugiego rzutu dywizji jest zniszczenie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony. Zadanie to pułk może realizować przez wykonanie kontrataku lub przez utrzymanie kolejnej pozycji w głębi, w wyznaczonym mu rejonie. Drugorzutowy pułk czołgów może również całością lub częścią sił zajmować rubież ogniową[x/].

- -

x/ Rubież ogniowa czołgów - rubież terenowa wybrana zgodnie z decyzją dowódcy na przewidywanym kierunku włamania się nieprzyjaciela, a zwłaszcza jego czołgów. Powinna ona być zawczasu rozpoznana i przygotowana do rozwinięcia

/ciąg dalszy str.157/

Ponadto pułk będąc w drugim rzucie może wykonywać takie zadania, jak:

- wzmocnienie lub zamiana pułków pierwszego rzutu,które poniosły straty;
- likwidacja wysadzonych w głębi obrony desantów nieprzyjaciela;
- uderzenia we współdziałaniu z innymi oddziałami przed przedni skraj obrony.

W warunkach stosowania BMR pułk drugiego rzutu dywizji może dodatkowo realizować takie zadania, jak:

- osłona wyrw, które powstały od uderzeń jądrowych npla;
- całkowita zamiana pułków pierwszego rzutu, które w wyniku uderzeń jądrowych utraciły w krótkim czasie zdolność bojową;
- dokonanie manewru na zagrożone kierunki w celu zatrzymania przerywających się zgrupowań przeciwnika, które po obezwładnieniu sąsiada bronią jądrową przedarły się na skrzydło dywizji.

W wypadku ześrodkowania przez dywizję głównego wysiłku w głębi obrony zadanie pułku pierwszego rzutu polega na zmuszeniu nacierającego nieprzyjaciela do maksymalnego zaangażowania jego sił i środków do walki o utrzymywany przez pułk rejon i zatrzymania chociażby na krótki okres jego sił. Powinno to zapewnić dywizji sprzyjające warunki do organizacji obrony na kolejnych pozycjach w głębi.

Przy skupianiu przez dywizję głównego wysiłku na utrzymaniu rejonów bronionych przez jej pierwszy rzut, pułk drugiego rzutu w zasadzie nie będzie zajmował kolejnych pozycji, a rozmieści się w rejonie stwarzającym najlepsze warunki szybkiego wyjścia do kontrataku lub zajęcia /obsadzenia/ kolejnej planowanej pozycji.

Natomiast przy ześrodkowaniu przez dywizję głównego wysiłku w głębi, pułk drugiego rzutu powinien z a w c z a s u zająć wyznaczone mu pozycje w celu ich uporczywej obrony.

- -

/ciąg dalszy ze str. 156/
własnych wojsk i skutecznego zwalczania nieprzyjaciela. Przygotowanie rubieży ogniowej między innymi polega również na przygotowaniu dróg manewru, stanowisk ogniowych oraz systemu ognia.

Podobnie jak drugi rzut również odwód ogólnowojskowy otrzymuje zadanie walki z nieprzyjacielem, który włamał się w głąb obrony. Zadanie to realizować może przez wykonywanie kontrataków lub obronę kolejnych pozycji. Oprócz tego odwód ogólny może wykonywać jedno z zadań przewidywanych dla drugiego rzutu.

Jeśli pułk będzie działał jako oddział wydzielony dywizji w pasie przesłaniania, jego zadaniem będzie:

- opóźnić podejście nieprzyjaciela do głównego pasa obrony dywizji;
- zmusić nieprzyjaciela do rozwijania jego sił głównych;
- rozpoznać prawdopodobne kierunki uderzeń /kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela/;
- nie dopuścić do rozpoznania i ustalenia w terenie przebiegu pasa obrony dywizji;
- doprowadzić do wykonania uderzeń jądrowych /ogniowych/ nieprzyjaciela na rejony wykluczające rażenie głównych zgrupowań broniącej się dywizji.

3. System obrony pułku[x/]

System obrony jest to celowy układ stałych, wzajemnie współzależnych i niezbędnych do jego utworzenia elementów. Do tych elementów zaliczamy: u g r u p o w a n i e b o j o w e, s y s t e m o g n i a i i n ż y n i e r y j n ą r o z b u d o w ę r e j o n u o b r o n y. /załącznik nr 13, 14/.

System obrony pułku stanowi jednolitą całość składającą się z oddzielnych, w pełni samodzielnych elementów, jednocześnie jednak dialektycznie ze sobą związanych i wzajemnie uwarunkowanych. Stąd przy tworzeniu systemu obrony należy nie tylko uwzględniać o d r ę b n o ś c i poszczególnych jej elementów, ale również ich wzajemne uwarunkowanie. Na przykład: - optymalne ugrupowanie bojowe pułku w obronie utworzy się tylko wtedy, gdy właściwie oceni się możliwości będących w dyspozycji dowódcy sił i środków w ścisłym powiązaniu z rozbudowanymi lub naturalnymi pozycjami obrony i systemem ognia.

---

x/ Niektóre źródła system obrony pułku nazywają strukturą obrony

Rozpatrując zagadnienia inżynieryjnej rozbudowy pozycji /rejonów/ należy również pamiętać, że są one uwarunkowane potrzebami konkretnego ugrupowania wojsk oraz zaplanowanego systemu ognia.

Podstawą siły zgrupowań wojsk pułku jest ich ogień, ale i on może w pełni przejawiać swą rażącą moc tylko w powiązaniu z rozbudową inżynieryjną i działaniem wojsk znajdujących się w odpowiednim ugrupowaniu.

Jedną z podstawowych zasad walki jest unikanie szablonu. Szablonu uda się uniknąć tylko wtedy, gdy w systemie obrony pułku uwzględni się istotną samodzielność, a równocześnie wzajemną współzależność tworzących ją elementów. Bez względu na warunki, w jakich pułk będzie przechodzić do obrony, przyjęty system obrony powinien stwarzać mu możliwości optymalnego wykonania zadania, odpowiadać zamiarowi rozegrania walki obronnej, a jednocześnie uwzględniać takie wykorzystanie terenu, które zapewni trwałość obrony oraz sprzyjające okoliczności organizacji niezawodnego systemu ognia, umożliwiającego zniszczenie nieprzyjaciela silnymi uderzeniami ogniowymi.

W działaniach z użyciem broni jądrowej lub też prowadzonych w warunkach zagrożenia jądrowego system obrony pułku musi być ściśle związany z planowanym systemem własnych uderzeń jądrowych, jak również musi uwzględnić możliwość uderzeń jądrowych nieprzyjaciela.

3.1. Ugrupowanie bojowe pułku

Ugrupowanie bojowe pułku w obronie zależy od wielu czynników, a między innymi od zadania pułku, od warunków, w jakich przechodzi pułk do obrony, zamiaru rozegrania walki obronnej, ważności bronionego kierunku i siły spodziewanego uderzenia nieprzyjaciela. Czynniki te, jak zresztą wiele innych, występują w ścisłej ze sobą współzależności i wzajemnie się warunkują. Żaden więc z tych czynników nie może być uważany za decydujący, a dopiero ich łączna ocena powinna zadecydować o tym, jakie powinno być ugrupowanie pułku w danej sytuacji. Ugrupowanie bojowe powstaje drogą dokonania

podziału będących w dyspozycji dowódcy pułku sił i środków na poszczególne elementy i rozmieszczenie ich w terenie, przy zachowaniu określonych odległości.

W każdym wypadku ugrupowanie bojowe pułku powinno odpowiadać zamiarowi rozegrania walki obronnej i zapewnić:

- skuteczną obronę wojsk i sprzętu bojowego przed uderzeniami BMR i lotnictwa nieprzyjaciela;
- możliwość przenoszenia w trakcie walki obronnej głównego wysiłku na wybrany kierunek, w najbardziej odpowiednim czasie;
- możliwość szerokiego stosowania manewru ogniem oraz dysponowanymi siłami i środkami;
- jak najlepsze wykorzystanie terenu.

Dowódca pułku, dzieląc posiadane siły i środki między elementy ugrupowania, powinien kierować się następującymi zasadami:

- tworzyć taką ilość elementów ugrupowania, jaka jest niezbędna do utrzymania powierzonego mu rejonu obrony;
- każdy z elementów powinien posiadać możliwie maksymalną zdolność do wykonania przewidzianych dla niego zadań;
- poszczególne elementy ugrupowania muszą posiadać skład odpowiadający ich przeznaczeniu w walce;
- ilość utworzonych elementów nie powinna w żadnym wypadku utrudniać dowodzenia.

Uwzględniając powyższe wymagania - w obronie na szczeblu pułku, tworzy się następujące elementy ugrupowania bojowego:

- ugrupowanie bojowe pierwszego rzutu;
- ugrupowanie bojowe drugiego rzutu lub odwód ogólnowojskowy;
- ugrupowanie artylerii dyspozycyjnej dowódcy pułku /PGA/;
- ugrupowanie artylerii i rakiet przeciwlotniczych pułku;
- odwód przeciwpancerny /OPpanc/;
- ugrupowanie wojsk inżynieryjnych.

Jednym z zasadniczych wymagań przy tworzeniu ugrupowania bojowego pułku jest zapewnienie trwałości obrony. O trwałości obrony, oprócz dokładnie zorganizowanego systemu ognia i rozbudowy inżynieryjnej, decyduje również takie rozmie-

szczenie sił i środków, które zapewniałoby ciągłe narastanie siły oporu pułku w miarę przesuwania się nieprzyjaciela w głąb obrony. Ciągłe potęgowanie siły oporu broniących się wojsk pułku przed nacierającym nieprzyjacielem możliwe jest tylko przez odpowiednie ich ugrupowanie w głąb. Warunki do ciągłego i nieprzerwanego potęgowania oporu w obronie powstaną więc wtedy, kiedy po pierwsze: zawczasu wyznaczy się do realizacji tego celu odpowiednie siły i środki, po drugie zaś, rozmieści się je w głębi w takim oddaleniu od przedniego skraju, które ograniczy lub całkowicie wyeliminuje możliwość ich jednoczesnego obezwładnienia z siłami znajdującymi się w styczności z nieprzyjacielem. Stąd wniosek, że siły znajdujące się w głębi powinny w zasadzie znajdować się poza zasięgiem oddziaływania ogniowego środkami będącymi w dyspozycji nieprzyjaciela.

We współczesnych warunkach ze względu na nieograniczone możliwości w zakresie przenoszenia BMR, dalsze pogłębianie obrony wcale nie daje pełnej gwarancji bezpieczeństwa wojsk rozmieszczonych w głębi. Stąd przy ustalaniu odległości pomiędzy poszczególnymi rzutami w głąb powinno się przestrzegać następujących wymagań:

- wzajemnego zabezpieczenia ogniowego wsparcia /ogniem artylerii/ walki poszczególnych rzutów;
- wykluczenie jednoczesnego ich rażenia wybuchem jednego pocisku jądrowego średniej mocy, a także ogniem artylerii npla z jednych i tych samych SO;
- wykluczenie możliwości rozpoznania rozmieszczenia pozycji /rejonów/ wzrokowymi środkami naziemnymi npla;
- zapewnienie swobody manewru sił i środków rozmieszczonych w głębi.

Zgodnie z tymi wymaganiami pułk broniący się w pierwszym rzucie dywizji z zasady powinien ugrupować się w dwa rzuty. Takie też ugrupowanie powinien przyjmować pułk, jeśli będzie w drugim rzucie, a dywizja skupi główny wysiłek w głębi obrony.

Ugrupowanie "jednorzutowe" jest najbardziej typowe dla pułku stanowiącego drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy dywizji.

W niektórych wypadkach na przykład w momencie przechodzenia pułku do obrony w wyniku niepomyślnego przebiegu natarcia czy boju spotkaniowego pułk może przyjmować jednorzutowe ugrupowanie nawet w pierwszym rzucie dywizji. Niekiedy również takie ugrupowanie może przyjąć pułk organizujący obronę w pierwszym rzucie na pomocniczym kierunku działania dywizji.

Ze względu na to, że rola pułku znajdującego się w głębi obrony sprowadza się do potęgowania siły oporu, a głównym sposobem realizacji zadania będzie wykonywanie kontrataków, niecelowo jest zawczasu obsadzić nim kolejną pozycję /kolejne pozycje/. Nie można jednak dokładnie przewidzieć przebiegu walki obronnej i zawczasu wykluczyć ewentualną konieczność obrony przez pułk drugiego rzutu, tej /tych/ pozycji. Dlatego też pułk znajdujący się w drugim rzucie dywizji zawsze przygotowuje jedną - dwie kolejne pozycje obronne.

W wypadku skupienia głównego wysiłku obrony przez dywizję w głębi, pułk drugorzutowy obsadza zawczasu te pozycje. Jeśli dywizja skupi główny wysiłek obrony w rejonach pułków pierwszego rzutu, to jej pułk drugorzutowy z zasady rozmieszcza się w rejonie, w odległości 14-17 km od przedniego skraju - w gotowości do zajęcia wspomnianych pozycji. Rejon rozmieszczenia pułku wybiera się w pobliżu lub bezpośrednio na przygotowanych pozycjach.

W związku z koniecznością rozśrodkowania pułku, w rejonie tym powinny być zachowane następujące odległości między poszczególnymi pododdziałami: między batalionami /dywizjami/ 3-5 km; między kompaniami czołgów /w pułku czołgów/- nie mniejsze jak 3 km. Stąd powierzchnie rejonu rozmieszczenia pułku zmechanizowanego wynoszą do 80 km^2, a pułku czołgów - do 60 km^2.

Nie można mówić o ugrupowaniu bojowym pułku bez szczegółowego rozpatrzenia składu i zadań jego poszczególnych elementów. Podstawą do utworzenia poszczególnych rzutów ugrupowania pułku są pododdziały ogólnowojskowe /piechota i czołgi/. Chociaż w pułku zmechanizowanym występują cztery bataliony, to praktycznie można z nich utworzyć trzy - cztery zgrupowania batalionowe. Dzieje się tak dlatego, że batalion

czołgów może być rozdzielony kompaniami do poszczególnych batalionów w celu wzmocnienia ich obrony przeciwpancernej. W ten sposób na szczeblu pułku z pododdziałów ogólnowojskowych można utworzyć trzy zgrupowania każde w składzie batalionu piechoty wzmocnionego zwykle kcz[x/].

W ten sposób pułk - chcąc wykonać postawione przed nim zadania - w zasadzie do pierwszego rzutu może wyznaczyć: przy ugrupowaniu dwurzutowym - dwa bataliony; przy jednorzutowym ugrupowaniu - do trzech batalionów. Przy ugrupowaniu jednorzutowym pułk wydziela odwód w składzie do dwóch kompanii /piechoty czołgów/.

W miarę wprowadzenia do wyposażenia pułku bojowych wozów piechoty /BWP/, nie będzie potrzeby dzielenia batalionu czołgów w celu wzmocnienia obrony przeciwpancernej w rejonach obrony batalionów piechoty. Pozostanie więc w dyspozycji dowódcy tak silny pododdział, jakim niewątpliwie jest batalion czołgów, który będzie on mógł wykorzystać w toku walki obronnej przede wszystkim do walki z czołgami npla.

Pułk czołgów organizujący obronę w pierwszym rzucie dywizji wydziela ze swego składu do pierwszego rzutu do trzech kompanii czołgów. W takim wypadku pułk może jeszcze dodatkowo otrzymać z dywizji od kompanii do batalionu piechoty. Siły te również powinny być wykorzystane do pierwszego rzutu.

Zadaniem pierwszego rzutu pułku jest obrona ważnych rejonów na dostępnych do natarcia kierunkach. Rejony te powinny być utrzymywane nawet kosztem okrążenia broniących je wojsk, szczególnie jeśli pułk będzie bronił się w rejonie głównego wysiłku dywizji. Tylko trwałe utrzymanie tych rejonów może zmusić nieprzyjaciela do rozwinięcia jego sił głównych nacierających na tych kierunkach oraz ich zagęszczenia i skanalizowania w zawczasu przygotowanych "workach ogniowych", w celu ich rozbicia i ostatecznego załamania natarcia.

- - - -

Drugi rzut przeznaczony jest do niszczenia nieprzyjaciela, który wdarł się w głąb obrony - ogniem z miejsca lub przez wykonanie kontrataku. Oprócz tego drugi rzut pułku może wykonywać takie zadania, jak:

- obrona kierunków zagrożonych atakiem npla na skutek wykonania przez niego uderzeń jądrowych;
- zamiana obezwładnionych BMR pododdziałów pierwszego rzutu;
- obrona kolejnej pozycji lub rejonu w głębi;
- likwidacja wysadzonych w głębi obrony desantów powietrznych nieprzyjaciela.

W skład drugiego rzutu - w zależności od składu organizacyjnego i decyzji dowódcy - może wejść: w pułku zmechanizowanym - 1-2 bataliony; w pułku czołgów - 1-3 kompanie czołgów.

Przy jednorzutowym ugrupowaniu pułku tworzy się odwód ogólnowojskowy w składzie - dwóch kompanii /kp, kcz/.

Pułk, broniąc się w pierwszym rzucie dywizji na kierunku jej głównego wysiłku może być wzmocniony artylerią w sile do dwóch dywizjonów, zaś pułk broniący się na kierunku pomocniczym - może otrzymać jeden dywizjon, a niekiedy wcale nie otrzyma artylerii. Pułkowi drugiego rzutu przydziela się artylerię z chwilą rozpoczęcia przez niego walki obronnej.

Przydzieloną artylerię w pułku wykorzystuje się w zasadzie w sposób scentralizowany. Rozdziału artylerii dokonuje się /częściowo lub całkowicie/ tylko w tym wypadku, jeśli ze względu na specyfikę zadania nie można jej wykorzystać w całości /np.: przy organizacji obrony w górach, wybrzeża morskiego itp./. Przy wzmocnieniu pułku artylerią ze szczebla wyższego, organiczną baterię 122 mm haubic z zasady przydziela się do batalionu pierwszego rzutu broniącego się na kierunku głównego wysiłku pułku.

Artylerię rozmieszcza się na stanowiskach ogniowych /SO/, które wyznacza się na kierunku zagrożenia pancernego i urządza się za batalionami pierwszego rzutu /3-4 km od przedniego skraju/.

Obronę przeciwlotniczą pułk organizuje z zasady w oparciu o środki organiczne - baterię ZSU-23 i baterię "STRZAŁA".

Każda z tych baterii ma możliwości osłony jednego z elementów ugrupowania bojowego pułku. Najczęściej środki obrony przeciwlotniczej pułku w obronie będą wykorzystywane do osłony stanowiska dowodzenia i artylerii pułku lub też drugiego rzutu /odwodu ogólnego/. W czasie wykonywania kontrataku przez pułk jedna lub obie baterie mogą organizować osłonę sił pułku, szczególnie na rubieży rozwinięcia. Środki przeciwlotnicze organizujące osłonę obiektu z zasady rozmieszcza się w pobliżu danego obiektu.

Jednym z elementów ugrupowania bojowego pułku zmechanizowanego jest odwód przeciwpancerny /OPpanc/ organizowany z etatowej baterii przeciwpancernej. W wypadku przydzielenia pułkowi ze szczebla dywizji baterii przeciwpancernej, OPpanc pułku może występować w składzie dwóch baterii. Odwód przeciwpancerny może być wzmocniony pododdziałami wojsk inżynieryjnych. W niektórych wypadkach - na przykład: po poniesieniu przez OPpanc dużych strat lub przy działaniu pułku w górach,w obronie wybrzeża - OPpanc można tworzyć z kompanii czołgów. W pułku czołgów OPpanc nie organizuje się. OPpanc pułku jest przeznaczony do wykonania następujących zadań:

- niszczenie z rubieży ogniowych czołgów nieprzyjaciela, które przedarły się w głąb ugrupowania bojowego;
- osłona wysunięcia i rozwinięcia drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ do kontrataku;
- zablokowanie wyłomu spowodowanego uderzeniem jądrowym nieprzyjaciela;
- osłona styków lub skrzydeł pułku.

OPpanc pułku rozmieszcza się z zasady na kierunku zagrożenia pancernego między pierwszym a drugim rzutem.

Dla wykonania określonych zadań OPpanc zajmuje rubieże ogniowe, na 2-3 kierunkach prawdopodobnego zagrożenia pancernego. W pułku wyznacza się trzy do pięciu takich rubieży. Szerokość rubieży ogniowej OPpanc zależna jest od jego składu i wynosi dla baterii przeciwpancernej do 1500 m.

Inżynieryjnymi elementami ugrupowania bojowego pułku w działaniach obronnych są: oddział zabezpieczenia ruchu /OZR/, odwód inżynieryjny /OInż/.Oddział zabezpieczenia ruchu składa się zazwyczaj z plutonu inżynieryjno-drogowego /ze składu

kompanii saperów pułku/. Niekiedy wzmacnia się go pododdziałami ogólnowojskowymi.

Zadaniem OZR w obronie jest utrzymanie dróg, przede wszystkim przewidywanych dróg manewru drugiego rzutu, wyprowadzających na rubież rozwinięcia do kontrataku oraz dróg do rubieży ogniowych.

Odwód inżynieryjny składa się z kompanii saperów pułku /bez plutonu inżynieryjno-drogowego, drużyny rozpoznawczej i drużyny przewozu trałów z urządzeniem spycharkowym/.

Odwód inżynieryjny z zasady rozmieszcza się w pobliżu stanowiska dowodzenia pułku w gotowości do wykonania prac inżynieryjnych, które wynikną w toku walki obronnej.

Przy wzmocnieniu pułku pododdziałami inżynieryjnymi ze szczebla dywizji /zwykle w składzie do 1-2 plutonów saperów/ tworzy się na szczeblu pułku oddział zaporowy w składzie do plutonu saperów. Przeznaczony on jest do manewrowego ustawiania pól minowych na prawdopodobnych kierunkach natarcia czołgów npla. OZap rozmieszcza się pomiędzy pierwszym a drugim rzutem pułku w pobliżu OPpanc. Oba te elementy w trakcie walki obronnej ściśle ze sobą współdziałają.

Struktura rejonu obrony pułku /załącznik nr 15/

Strukturę obrony rejonu pułku tworzą następujące elementy:

- pozycje obronne /pierwsza i druga pozycja/;
- pozycje ryglowe;
- pozycje pozorne;
- rubieże rozwinięcia do kontrataku drugich rzutów, odwodów /mogą to być odcinki pozycji ryglowych/;
- rubieże ogniowe pododdziałów czołgów i odwodu przeciwpancernego;
- stanowiska ogniowe artylerii;
- stanowiska ogniowe środków obrony przeciwlotniczej;
- rejon /rejony/ stanowiska dowodzenia.

W zależności od miejsca w ugrupowaniu bojowym dywizji pułk w ramach zadania bojowego otrzymuje rejon obrony, pozycję lub rubież.

W zależności od decyzji dowódcy i właściwości terenu w rejonie wyznaczonym pułkowi wybiera się pozycje obronne oraz rejony przeznaczone do obsadzenia i rozmieszczenia elementów ugrupowania bojowego. W rejonie tym pułk przygotowuje zwykle dwie pozycje obronne. Pierwszą pozycję obsadzają bataliony /kompanie czołgów/ pierwszego rzutu pułku, drugie zaś - pododdziały drugiego rzutu.

Oprócz tego w rejonie obrony pułku mogą być rozbudowane pozycje ryglowe i pozorne. Pozycje ryglowe mają zapewnić warunki zorganizowanego oporu tym siłom pułku, które nie były w stanie utrzymać dotychczasowych pozycji i zostały zmuszone do ich opuszczenia. Pozycje te mogą być też obsadzone przez siły znajdujące się w głębi obrony /w drugim rzucie, odwodzie/, w wypadku przerwania się nieprzyjaciela w głąb obrony pułku. Pozycje te w terenie powinny być tak usytuowane w stosunku do przedniego skraju, aby umożliwiały utworzenie w głębi obrony pułku "worków ogniowych".

Pozycje pozorne rozbudowuje się w ten sam sposób jak główne. Mają one na celu zmylić nieprzyjaciela co do położenia tych ostatnich.

Podstawę każdej pozycji stanowią kompanijne punkty oporu /kompanii piechoty i czołgów/, które są głównymi elementami batalionowego rejonu obrony. Muszą one być odpowiednio rozśrodkowane i zapewniać obronę okrężną. W celu wzmocnienia rejonów obrony batalionu punkty oporu poszczególnych kompanii muszą być ściśle powiązane jednolitym systemem ognia przeciwpancernego, co z kolei rzutuje na wielkość istniejących między nimi luk. Skuteczny zasięg znajdujących się w batalionie środków przeciwpancernych ogranicza wielkość luk od 1 - 1,5 km.

Przy wyborze punktów oporu należy dążyć do takiego ich rozmieszczenia, aby w terenie - w ramach danej pozycji - umożliwiły one zamknięcie ogniem najbardziej prawdopodobnych kierunków natarcia nieprzyjaciela. Nie oznacza to wcale, że broniąc konkretnego obiektu należy punkty oporu rozmieszczać bezpośrednio w oparciu o ten obiekt. W warunkach użycia BMR lub tylko jej ciągłego zagrożenia, punkty oporu celowo jest rozmieszczać w pewnej odległości od tych obiektów, ale z

takim wyliczeniem, aby umożliwiło to ześrodkowanie zasadniczej siły ognia na nieprzyjacielu w najbardziej niedogodnym dla jego miejscu, w czasie walki o ten obiekt.

Kompania piechoty zgodnie ze swoimi możliwościami bojowymi[x/] broni punktu oporu o szerokości 1 - 1,5 km, /koz 1,5 - 2 km/ i głębokości 0,5 - 1 km /koz 1 - 1,5 km/. Biorąc pod uwagę te możliwości i przyjmując, dwie luki między kompanijnymi punktami oporu, które wynoszą 1 - 1,5 km /koz do 2 km/ każda, batalion piechoty - w zależności od sposobu ugrupowania, - może bronić rejonu o szerokości 3-5 km i głębokości do 3 km. Batalion rozmieszcza się w ramach rejonu obrony pułku i broni jednej pozycji, stąd i głębokość pozycji obronnej nie będzie przekraczać 3 km.

Również batalionowe rejony obrony powinny być rozśrodkowane wzdłuż frontu. Luki między poszczególnymi rejonami batalionów powinny być takie, aby wykluczały jednoczesne i całkowite porażenie dwóch pododdziałów jednym uderzeniem jądrowym średniego kalibru. Jednocześnie powinny one zapewnić warunki niszczenia ogniem na wprost usiłującego przeniknąć przez nie nieprzyjaciela.

Szerokość tych luk nie może być większa jak 3 km. Jeżeli jednak wynikną trudności w osłonie tych luk ogniem przeciwpancernym, to wtedy między poszczególnymi rejonami obrony batalionów organizuje się samodzielne plutonowe lub nawet kompanijne punkty oporu.

Pułk - mając w pierwszym rzucie dwa bataliony - może bronić, rejonu o szerokości do 10 km. Przy ugrupowaniu w jednym rzucie, szerokość rejonu obrony może wynosić do 15 km.

W pułku czołgów przy wydzieleniu do pierwszego rzutu 2-3 koz, szerokość rejonu obrony nie przekroczy 10 km. Przy jednorzutowym ugrupowaniu pułku czołgów /na rubieży ogniowej/ szerokość tej rubieży będzie większa i niejednokrotnie ze względu na warunki terenowe może wynosić nawet do 20 km.

- - - -

Biorąc pod uwagę zadania przewidywane dla drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ elementom tym wyznacza się w głębi obrony - rejony obrony. Drugi rzut rozbudowuje kolejną /drugą/ pozycję i - w zależności od zamiaru rozegrania walki obronnej przez pułk - obsadza ją lub rozśrodkowuje się w obrębie tej pozycji. W wypadku nieobsadzenia drugiej pozycji batalion drugiego rzutu pułku w każdej chwili musi być gotowy do jej obsadzenia. Druga pozycja /jak i każda kolejna/ niczym się nie różni od pierwszej. W celu zachowania bezpieczeństwa od uderzeń BMR mpla i wykonania zadań przewidywanych dla drugiego rzutu pułku, powinno się ją wybierać z uwzględnieniem warunków terenowych, w odległości nie mniejszej jak 3 km od pierwszej pozycji. Na kierunkach, gdzie między pozycjami są rozmieszczone inne elementy ugrupowania bojowego /np. artyleria, OPpanc/ odległość ta może być większa i wynosić nawet 5 km. Dalsze przesuwanie drugiej pozycji w głąb na odległość ponad 5 km jest niewskazane, gdyż w wypadku uzyskania przez nieprzyjaciela wysokiego tempa w przełamaniu naszej obrony, drugi rzut może nie zdążyć wejść do walki o utrzymanie pierwszej pozycji.

Biorąc pod uwagę głębokość poszczególnych pozycji obronnych /do 3 km/ i oddalenie między nimi /4-6 km/, głębokość rejonu obrony pułku z zasady wyniesie około 10 km.

Oprócz pozycji obronnych w rejonie obrony pułku wybiera się rubieże rozwinięcia do kontrataku, a jeśli w drugim rzucie znajdują się pododdziały czołgów /koz, boz/ - również rubieże ogniowe dla tych pododdziałów.

Rubieże rozwinięcia do kontrataku wybiera się w terenie zapewniającym:

- skryte wysunięcie i szybkie rozwinięcie się drugiego rzutu /odwodu ogólnego/ w ugrupowanie bojowe;
- możliwość skutecznego rażenia nieprzyjaciela ogniem na wprost czołgów i dział;
- dogodne warunki wykonania kontrataków przez pododdziały.

W zależności od zamiaru dowódcy pułku rubieże te wybiera się na pierwszej i między pierwszą a drugą pozycją. Szerokość rubieży rozwinięcia batalionu może wynosić - 1-1,5 km i więcej.

Rubieże ogniowe pododdziałów czołgów drugiego rzutu pułku wyznacza się na kierunkach prawdopodobnego użycia przez nieprzyjaciela broni jądrowej i zmasowanych ataków jego czołgów.

Batalionowi czołgów wyznacza się 1-2 rubieże ogniowe w głębi pierwszej pozycji oraz między pierwszą pozycją a drugą.

Szerokość rubieży wzdłuż frontu może wynosić: dla kcz - do 2 km; dla bcz - do 10 km /luki między kompaniami czołgów do 2 km/. Jeśli dysponuje się czasem, na rubieżach ogniowych urządza się okopy dla czołgów i przygotowuje się drogi umożliwiające szybkie rozwinięcie pododdziałów czołgów w ugrupowanie bojowe. Rubieże te mogą być również wykorzystane jako rubieże rozwinięcia do kontrataku.

Oprócz wymienionych rejonów i pozycji wchodzących w skład struktury rejonu obrony, pułk znajdujący się w pierwszym rzucie dywizji niekiedy może również organizować pozycje przed przednim skrajem. Do pozycji tych zaliczamy pozycję przednią i pozycję ubezpieczeń bojowych.

Pozycję przednią pułk organizuje na rozkaz dowódcy dywizji, w odległości 3-5 km przed przednim skrajem. Może ona być organizowana w wypadku przechodzenia pułku do obrony bez styczności z nieprzyjacielem, jak też wtedy, kiedy pułk wyprowadza zasadnicze siły i środki z początkowo opanowanej rubieży - przy aktywnym oddziaływaniu przeciwnika - na pozycje przygotowane w głębi. Pozycję przednią wybiera się za przeszkodami naturalnymi dla zmylenia przeciwnika i tak rozbudowuje pod względem inżynieryjnym, żeby nie różniła się od innych pozycji.

Do obrony pozycji przedniej wydziela się z pułku siły do batalionu, jeśli pułk działa na kierunku głównego wysiłku dywizji, w innym wypadku - do kompanii piechoty lub kcz wzmocnionej plutonem piechoty. Siły te w ramach pozycji przedniej organizują kompanijne i plutonowe punkty oporu przygotowane do obrony okrężnej.

Pozycję przednią tworzy się w celu:

- wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do struktury rejonu obrony pułku;
- zabezpieczenia pododdziałów pierwszego rzutu przed niespodziewanym napadem nieprzyjaciela;
- odparcia jego rozpoznania walką;

- zmuszenie do wcześniejszego rozwinięcia sił głównych nieprzyjaciela.

Pozycję ubezpieczeń bojowych organizuje się w pułkach pierwszego rzutu w warunkach organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem i tylko wtedy, gdy przed przednim skrajem nie tworzy się pozycji przedniej. Celem tej pozycji jest zabezpieczenie pododdziałów pułku przed niespodziewanym napadem oraz wzbronienie nieprzyjacielowi rozpoznania przedniego skraju.

Pozycję ubezpieczeń bojowych wysuwa się do 2 km przed przedni skraj. Obsadza się je wzmocnionymi plutonami wydzielonymi z zasady po jednym z każdego batalionu pierwszego rzutu. W rejonie obrony pułku rozmieszcza się również punkty dowodzenia, pozycje zapasowe i pozorne, a także system zapór.

3.2. System ognia /załączniki nr 16 i 17/

Dowódca pułku organizując system ognia winien brać pod uwagę użycie przez wyższych przełożonych broni jądrowej i chemicznej oraz działanie lotnictwa. Uwzględniając te czynniki, dowódca pułku tworzy jednolity system ognia, który powinien zabezpieczyć: nieprzerwane rażenie nacierających wojsk nieprzyjaciela, powiązanie ognia różnego rodzaju środków ogniowych oraz manewr ogniem i środkami ogniowymi w trakcie walki obronnej.

W celu skutecznego wykonania ognia wszystkich środków ogniowych będących w dyspozycji dowódcy pułku w walce obronnej tworzy się jednolity system ognia.

S y s t e m o g n i a w obronie pułku jest to uzgodniona - według zadań, miejsca i czasu - działalność ogniowa wszystkich środków ogniowych w celu najbardziej efektywnego, nieprzerwanego i wzmagającego się rażenia nacierającego nieprzyjaciela.

Celem organizacji systemu ognia w obronie jest zapewnienie broniącym się pododdziałom pułku możliwości ciągłego niszczenia nieprzyjaciela zarówno przed przednim skrajem, jak i w głębi obrony pułku. Organizując system ognia dowódca pułku musi określić: kierunek ześrodkowania głównych wysiłków ogniowych; rejony ześrodkowania ognia artylerii i czołgów

strzelających ogniem pośrednim oraz sposób i kolejność wywołania tych ogni; środki ogniowe i sposób niszczenia wykrytych środków BMR npla; sposób działalności ogniowej dla odparcia rozpoznania /w tym rozpoznania walką/, a także dla wsparcia walki pododdziałów prowadzących walkę na pozycji przedniej lub pozycji ubezpieczeń bojowych; strefy ciągłego ognia przeciwpancernego, rejony /odcinki/ ognia zaporowego i ześrodkowanego przed pozycjami, między nimi, w lukach i na skrzydłach; rozmieszczenie i manewr odwodu przeciwpancernego; rejony kierowanych pól minowych; sposób manewru środkami ogniowymi w celu zabezpieczenia kontrataków.

W skład systemu ognia pułku wchodzą:

- rejony uderzeń ogniowych na zgrupowanie przeciwnika w rejonach ześrodkowania, w trakcie przesuwania i rozwijania, w lukach pomiędzy rejonami obrony i na otwartych skrzydłach rejonu obrony pułku;
- "worki ogniowe" przed pozycjami obrony pododdziałów, między punktami oporu i rejonami obrony batalionów;
- odcinki ognia zaporowego na podejściach do przedniego skraju, w lukach, na skrzydłach i w głębi obrony;
- rubieże ogniowe pododdziałów czołgów i odwodu przeciwpancernego;
- stanowiska ogniowe artylerii i czołgów strzelających ogniem pośrednim;
- rubieże minowania oddziału zaporowego.

System ognia pułku powinien zabezpieczać: rażenie wojsk nieprzyjaciela w rejonach ich ześrodkowania w czasie przemarszu i na rubieżach rozwijania się do natarcia; wsparcie pododdziałów broniących pozycji przedniej lub pozycji ubezpieczeń bojowych; odparcie zmasowanych ataków czołgów i piechoty nieprzyjaciela i niszczenie jego powietrznych desantów; niszczenie ogniem ześrodkowanych czołgów i piechoty nieprzyjaciela przerywających się w głąb obrony w ślad za uderzeniami jądrowymi; stworzenie skrzydłowego i krzyżowego ognia o dużej gęstości, zwłaszcza środków przeciwpancernych; szybki manewr środkami ogniowymi tak wzdłuż frontu, jak i z głębi; osłonę ogniem luk między pododdziałami, otwartych skrzydeł i

różnego rodzaju zapór; szybkie przeniesienie wysiłku ogniowego z jednego kierunku /pozycji/ na inne; wsparcie wojsk w czasie kontrataków.

W związku z tym, że każdy z rodzajów środków ogniowych znajdujących się w wyposażeniu pułku posiada własne szczególne właściwości bojowe i powinien być wykorzystany w obronie najbardziej efektywnie, tworzy się odrębne systemy ognia dla poszczególnych rodzajów środków ogniowych. Na szczeblu pułku tworzy się więc system ognia strzeleckiego, przeciwpancernego, artyleryjskiego i przeciwlotniczego.

S y s t e m o g n i a b r o n i s t r z e l e c k i e j organizowany jest na szczeblu batalionu. Podstawą jego jest ogień wszystkich środków strzeleckich włącznie ze środkami znajdującymi się w transporterach opancerzonych. Formą organizacji tego ognia jest c i ą g ł a s t r e f a o g n i a organizowana wokół kompanijnych punktów oporu. W lukach między kompaniami ogień broni strzeleckiej może być organizowany w oparciu o pojedyncze punkty oporu plutonów, a jeśli takich nie organizuje się, to luki te przykrywane są ogniem artylerii, moździerzy i zaporami.

O r g a n i z a c j a o g n i a p r z e c i w p a n c e r n e g o w obronie pułku polega na właściwym rozmieszczeniu i wykorzystaniu wszystkich środków ogniowych przeznaczonych do rażenia środków opancerzonych nieprzyjaciela. System ognia przeciwpancernego powinien być tworzony na wszystkich szczeblach dowodzenia pułku.

W batalionie podstawę tego systemu ognia stanowi ogień etatowych i przydzielonych dział przeciwpancernych, czołgów i przeciwpancernych pocisków kierowanych /PPK/. Formą tego systemu są ciągłe strefy ognia przeciwpancernego wokół całego rejonu obrony batalionu i pomiędzy kompanijnymi punktami oporu. Ogień przeciwpancerny batalionu powinien być ściśle powiązany z ogniem innych batalionów, a także z ogniem artylerii pułku, uderzeniami ogniowymi i systemem zapór przeciwpancernych. System ognia przeciwpancernego batalionów pierwszego rzutu powinien w powiązaniu z zasadzkami czołgowymi zapewniać utworzenie na podejściach i wokół pierwszej pozycji ciągłej strefy tego ognia na całą szerokość rejonu obrony pułku.

W pułku podstawę systemu ognia przeciwpancernego stanowi ogień środków przeciwpancernych rozmieszczonych w kompanijnych punktach oporu, batalionowych rejonach obrony, na rubieżach ogniowych odwodu przeciwpancernego i batalionu czołgów /kompanii czołgów/, jeśli czołgi znajdują się w głębi obrony. Środki te mają stanowić system ognia pozwalający utworzyć ciągłe strefy tego ognia przed pierwszą pozycją i w głębi /na całą głębokość rejonu obrony pułku/, zwłaszcza na kierunku zagrożenia pancernego. System ognia przeciwpancernego musi uwzględniać wykonywane przez wyższych przełożonych uderzenia jądrowe, lotnicze i działanie odwodów przeciwpancernych wyższego szczebla.

S y s t e m o g n i a a r t y l e r y j s k i e g o tworzy się na szczeblu pułku i wyżej. Podstawą tego systemu są odcinki ognia ześrodkowanego i zaporowego powiązane z uderzeniami wojsk oraz uderzeniami jądrowymi i lotnictwa wykonywanymi przez przełożonych. Najważniejszym wymaganiem, któremu powinien odpowiadać system ognia artyleryjskiego, jest zabezpieczenie szybkiego ześrodkowania ognia w ważnych rejonach w celu wykonania silnego uderzenia ogniowego na wybrane zgrupowanie nieprzyjaciela dla jego zniszczenia lub obezwładnienia.

3.3. Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku.

W warunkach stosowania BMR lub tylko groźby jej użycia, fortyfikacyjna rozbudowa terenu staje się podstawowym czynnikiem zapewniającym żywotność i uporczywość wojsk w obronie oraz zachowanie ich w stanie pełnej gotowości bojowej. Na szczeblu pułku /pz, poz/ obejmuje ona rozbudowę pod względem fortyfikacyjnym rejonów obrony batalionów pierwszego rzutu, głównych i zapasowych rejonów obrony drugiego rzutu, przygotowanie rubieży rozwinięcia do kontrataku, rubieży ogniowych dla czołgów i OPpanc, stanowisk ogniowych artylerii oraz budowę szeregu obiektów, jak ukrycia i inne urządzenia inżynieryjnego zabezpieczenia działań bojowych wojsk. W terminie i we właściwy sposób dokonana rozbudowa fortyfikacyjna terenu wyrównuje dysproporcje pomiędzy naturalną odpornością obiektów terenowych a wymaganym stopniem zabezpieczenia siły

żywej i sprzętu przed skutkami oddziaływania ogniowego nieprzyjaciela, pozostającego w terenie otwartym.

Przejście choćby części pododdziałów pułku do obrony jest równoznaczne z rozpoczęciem prac fortyfikacyjnych. We wszystkich wypadkach i w każdej sytuacji w rozbudowie obrony decydujące znaczenie ma czynnik czasu. Bowiem tylko czas, obok warunków naturalnych i sytuacji bojowej, może decydować o możliwościach wykonania konkretnych prac i obiektów.

Przy wykonaniu prac fortyfikacyjnych obowiązuje określona kolejność. Wszystkie prace fortyfikacyjne, ze względu na ich przeznaczenie, dzieli się na prace I i II kolejności. Do prac pierwszej kolejności zalicza się te prace fortyfikacyjne, które powinny zapewnić niezbędne minimum prowadzenia obrony przez pułk i mogą być wykonane w granicach 6-8 godzin. W ramach tych prac wykonuje się przede wszystkim:

- prace, które zapewniają organizację systemu ognia;
- rozbudowę stanowisk ogniowych i ukryć dla zasadniczych środków ogniowych;
- budowę przykrytych ukryć i okopów zapasowych.

Prace drugiej kolejności zwiększają stopień zabezpieczenia i potęgują żywotność obrony. W pracach drugiej kolejności wyłaniają się trzy podstawowe podetapy czynności, które wykonuje się w kolejnych okresach czasu.

W pierwszym podetapie doskonali się uprzednio wykonane prace, a więc ustawia się zapory do bezpośredniej osłony punktów oporu, kończy się pełną rozbudowę okopów dla drużyn, buduje się schrony przedpiersiowe w plutonach, punkty dowodzenia, przykrycia dla sprzętu bojowego, rozpoczyna się rozbudowę ukryć dla środków transportu, przygotowuje się materiał na budowę schronów typu lekkiego.

W kolejnym podetapie dokonuje się rozbudowy punktów oporu, połączenia punktów oporu rowami łączącymi, urządza się zapasowe okopy dla środków ogniowych, częściowo przygotowuje się schrony typu lekkiego, kończy się okopywanie pozostałej części środków transportu, przeprowadza się dalsze przygotowania materiału na budowę kolejnych schronów i ukryć.

Trzeci podetap prac drugiej kolejności obejmuje przedsięwzięcia związane z zakończeniem budowy schronów typu

lekkiego w pododdziałach szczebla kompanii, wykonanie rowów łączących w punktach oporu plutonu, zapasowych stanowisk ogniowych dla wszystkich środków ogniowych, zakończenie budowy ukryć dla środków transportu i inne.

Wykonanie wymienionych prac powinno przebiegać harmonijnie, przy zachowaniu ciągłej gotowości bojowej do odparcia ataku npla, bez względu na stopień ich zaawansowania i dysponowany czas.

W miarę przedłużania się działań obronnych ciągle doskonali się rozbudowę inżynieryjną.

ORGANIZACJA OBRONY PUŁKU

1. Zakres organizacji obrony pułku

O r g a n i z a c j a o b r o n y jest to cały kompleks zabiegów podejmowanych przez dowódcę i sztab pułku, związanych z wypracowaniem i przekazaniem decyzji oraz przygotowaniem wojsk do jej realizacji.

Do podstawowych zabiegów związanych z organizacją obrony pułku należy zaliczyć:

- powzięcie decyzji i postawienie zadań bojowych pododdziałom;
- organizację współdziałania;
- organizację systemu ognia i obrony przeciwlotniczej;
- organizację dowodzenia i łączności;
- organizację zabezpieczenia działań bojowych i pracy politycznej.

Metoda pracy dowódcy i sztabu w zakresie organizacji obrony pułku, zależy od konkretnej sytuacji taktycznej, przede wszystkim zaś od charakteru działań nieprzyjaciela, rodzaju terenu i czasu, jaki pozostaje na organizację obrony.

W regulaminie podkreśla się, że sposób pracy dowódcy i sztabu w zakresie organizacji obrony pułku w każdej sytuacji powinien być taki, by zapewnił stałą gotowość pododdziałów do odparcia nieprzyjaciela, dokładne przestudiowanie i umiejętne wykorzystanie terenu, zajęcie obrony we właściwym czasie oraz dokładną organizację wszystkich rodzajów ognia. Podstawowym czynnikiem osiągnięcia tych celów jest szybkie roz-

wiązywanie poszczególnych problemów i równoległość pracy na szczeblu dowództwa pułku i podległych pododdziałów.

2. Powzięcie decyzji

Decyzja dowódcy pułku do obrony wyraża zamiar rozegrania walki i sposób realizacji stojącego przed pułkiem zadania.

Powinna ona zawierać:

- zamiar działań;
- zadania bojowe pododdziałów /elementów ugrupowania bojowego/;
- sposób współdziałania;
- organizację dowodzenia.

Decyzję o obronie pułku dowódca wypracowuje w wyniku przeprowadzonej analizy zadania i oceny położenia. Metoda przeprowadzenia analizy zadania i oceny położenia jest uzależniona przede wszystkim od czasu, jakim dysponuje dowódca na organizację obrony i aktualnego położenia oraz charakteru działań pułku. Analizę zadania dowódca prowadzi w zasadzie samodzielnie. Natomiast ocenę położenia, może on prowadzić samodzielnie /zwłaszcza jeśli czas jest ograniczony/ lub przy współudziale szefa sztabu i innych oficerów sztabu pułku.

Dowódca w każdej sytuacji natychmiast po podjęciu decyzji powinien przekazać ją podwładnym. O podjęciu decyzji melduje on bezpośredniemu przełożonemu i informuje sąsiadów. Meldowanie decyzji nie powinno opóźnić jej realizacji.

Analiza zadania

Celem analizy zadania jest jego zrozumienie. Aby właściwie zrozumieć swoje zadanie, dowódca pułku musi najpierw zrozumieć zamiar przełożonego. Zrozumieć zamiar przełożonego, oznacza uzmysłowienie sobie w jaki s p o s ó b przełożony chce działać, aby wykonać stojące przed nim zadanie, jakie do tego angażuje siły i środki, i jakie dla nich przewiduje zadania.

Dowódca przystępując do analizy zadania przede wszystkim powinien wyjaśnić, czy na kierunku pułku zostaną wykonane przez dywizję uderzenia BMR i jaki będzie miało to wpływ na realizację zadania pułku.

Zrozumienie zamiaru przełożonego pozwoli dowódcy określić miejsce i rolę pułku w realizacji tego zamiaru. Zrozumieć swoją rolę w zamiarze przełożonego, to znaczy zrozumieć swoje zadanie, znać jego wagę i zdawać sobie sprawę z tego, co w nim najważniejsze.

Proces myślowy dotyczący analizy zadania rozpoczyna się z chwilą jego otrzymania i trwa zwykle do czasu wyjaśnienia przez dowódcę takich problemów, jak:

- znaczenie kierunku bronionego przez pułk /główny czy pomocniczy/;
- na czym polega zadanie pułku /na uporczywym utrzymywaniu nakazanego rejonu czy na czasowym utrzymaniu ważnych rejonów pozycji dla stworzenia warunków do organizacji obrony w głębi/;
- sposób i miejsca wykonania uderzeń ogniowych;
- sposób walki z nieprzyjacielem, który włamie się w ugrupowanie pułku /kontrataki czy obrona na kolejnych rubieżach - pozycjach/;
- kierunek skupienia głównych wysiłków;
- przewidywane ugrupowanie bojowe /w jeden czy dwa rzuty/.

K a l k u l a c j a c z a s u

Dowódca nie może wyciągnąć właściwych wniosków z analizy zadania i oceny położenia bez uwzględnienia czynnika czasu. Dlatego też kalkulację czasu przeprowadza się w czasie analizy zadania lub natychmiast po jej zakończeniu. Prowadzi ją dowódca osobiście lub wspólnie z szefem sztabu.

Dane wyjściowe do kalkulacji czasu otrzymuje pułk z rozkazu przełożonego. Dotyczą one zwykle następujących przedsięwzięć:

- czasu meldowania decyzji;
- terminu zajęcia obrony przez pułk;
- gotowości systemu ognia;
- gotowości inżynieryjnej rozbudowy rejonu obrony pułku.

W oparciu o te dane i uwzględniając czas otrzymania zadania dowódca określa czas ogólny, jakim dysponuje na realizację zadania, ustala niezbędne minimum czasu na wypracowanie

decyzji oraz realizację każdego z pozostałych przedsięwzięć wchodzących w zakres organizacji obrony i ustala następujące terminy:

- powzięcia decyzji, rekonesansu i postawienia zadań pododdziałom;
- zajęcia obrony przez poszczególne pododdziały;
- gotowości systemu ognia i rozbudowy inżynieryjnej;
- czasu przeprowadzenia kontroli gotowości obrony.

Po dokonaniu analizy zadania i kalkulacji czasu dowódca określa, jakie czynności należy wykonać natychmiast po to, aby pododdziały pułku mogły jak najszybciej przystępować do organizacji obrony. W celu realizacji tych czynności, natychmiast po ich ustaleniu, przekazuje się je poszczególnym pododdziałom w formie zarządzeń. Zarządzenia te wyprzedzają zadania bojowe, aby w ten sposób stworzyć bardziej dogodne warunki organizacji obrony przez pułk i nadać kierunek aktualnej działalności bojowej podwładnych. Zarządzenia te określane są mianem z a r z ą d z e ń w s t ę p n y c h. Zarządzenia przekazuje podwładnym osobiście dowódca lub szef sztabu, ten ostatni po uprzednim otrzymaniu w tym zakresie wytycznych od dowódcy pułku. Zakres przekazywanych zarządzeń będzie zależał od warunków przechodzenia pułku do obrony.

Szczególnie ważne jest wczesne przekazanie zarządzeń w skomplikowanych warunkach np. przy przechodzeniu pułku do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. W takiej sytuacji do przedsięwzięć, które należy wykonać bezzwłocznie, to przede wszystkim postawienie poszczególnym pododdziałom zadań w zakresie uchwycenia /zajęcia/ lub umocnienia dogodnych rubieży do zorganizowania obrony. Oprócz tego mogą być przekazane zarządzenia dotyczące organizacji rozpoznania, organizacji systemu ognia w celu odparcia ataków nieprzyjaciela, zabezpieczenia skrzydeł i luk, likwidacji ognisk oporu lub desantów powietrznych na tyłach, budowy zapór, przede wszystkim w głębi i na kierunkach zagrożenia pancernego i inne. Jeśli dowódca zamierza w trakcie oceny położenia wysłuchać poszczególnych oficerów sztabu i szefów rodzajów wojsk, to po przeprowadzeniu analizy zadania i kalkulacji czasu - osobiście lub

przez szefa sztabu - może on przekazać niezbędne wytyczne w celu przygotowania przez nich meldunków lub odpowiedzi na interesujące dowódcę problemy.

Ocena położenia

Celem oceny położenia jest rozpatrzenie wszystkich elementów wynikających z konkretnych warunków i na tej podstawie podjęcie takich przedsięwzięć, które pozwolą na jak najbardziej celowe działanie wojsk dla zrealizowania postawionego przed pułkiem zadania.

Na szczeblu pułku w zakres oceny położenia wchodzą: ocena nieprzyjaciela oraz sił własnych, sąsiadów, terenu, sytuacji skażeń i zakażeń, stanu pogody, pory roku i doby. Wymienione czynniki ocenia się w świetle ich wpływu na organizację walki oraz możliwości skutecznego jej prowadzenia. Ocena położenia jest podstawowym - logicznym procesem myślowym, zapewniającym powzięcie słusznej decyzji.

Nieprzyjaciel

Przy ocenie nieprzyjaciela rozpatruje się jego skład bojowy i możliwości. Ze szczególną wnikliwością ocenia się, skład i możliwości tego zgrupowania przeciwnika, które już rozpoczęło lub w najbliższym czasie rozpocznie natarcie; możliwy czas i sposób przejścia do natarcia, prawdopodobny cel działań tych sił i kierunek ich głównego uderzenia.

Następnie rozpatruje się możliwe ugrupowanie nieprzyjaciela oraz prawdopodobny jego manewr przed natarciem i w jego trakcie, możliwe zadanie i sposób stosowania środków rażenia, a szczególnie broni jądrowej, artylerii i lotnictwa. Należy również uwzględniać możliwości użycia przez nieprzyjaciela desantów powietrznych. Rozpatruje się również i ustala możliwe kierunki i czas wprowadzenia przez przeciwnika do walki odwodów, możliwości wykorzystania przez niego warunków terenowych, atmosferycznych, pory dnia, roku itp.

Na podstawie wniosków z oceny nieprzyjaciela dowódca pułku powinien określić:

- czas, siły i kierunki, na których nieprzyjaciel może przejść do natarcia;

- najbardziej prawdopodobny kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela.

Rozwiązanie tych zagadnień pozwala dowódcy rozwiązać również inne problemy związane z organizacją obrony pułku, a mianowicie:

- określić, na jakim kierunku i w jakich rejonach skupić główny wysiłek i jakie do tego przeznaczyć siły i środki;
- gdzie planować uderzenia ogniowe w celu porażenia nieprzyjaciela na podejściach do obrony i w głębi;
- jakie przyjąć ugrupowanie bojowe;
- na jakich kierunkach planować wykonanie kontrataków;
- jakich dokonać przedsięwzięć dotyczących obrony przeciwlotniczej;
- jakich danych jest brak i w związku z tym, jakie zadania postawić organom rozpoznawczym.

S i ł y w ł a s n e

Istotą oceny sił własnych jest ustalenie najbardziej celowego sposobu wykorzystania będących w dyspozycji dowódcy sił i środków dla realizacji stojącego przed pułkiem zadania. Mając to na uwadze, określa się aktualny stan gotowości bojowej pododdziałów pułku i wynikające stąd możliwości utworzenia określonych elementów ugrupowania bojowego. W ocenie uwzględnia się stopień napromieniowania i zakażeń stanu osobowego oraz straty, jakie poniosły pododdziały od innych środków rażenia. Ocenia się również aktualne położenie wojsk własnych w stosunku do nieprzyjaciela i określa się, do jakich zadań mogą być one użyte. Na tej podstawie ustala się również możliwości dokonania zmian w ich ugrupowaniu oraz określa się, które pododdziały wykorzystać na kierunku głównego wysiłku, które w pierwszym rzucie, a które w drugim. Następnie rozpatruje się stan artylerii oraz możliwości jej wykorzystania w toku walki obronnej. Szczególnie wnikliwie rozpatruje się zagadnienia możliwości zorganizowania systemu obrony przeciwpancernej oraz możliwości pododdziałów inżynieryjnych pułku i pułku w całości w zakresie przygotowania inżynieryjnej rozbudowy terenu. Istotne jest również rozpatrzenie materiałowego, medycznego i technicznego zaopatrzenia pododdziałów.

W wyniku oceny możliwości wojsk własnych dowódca pułku ustala:

- sposób i czas dokonania niezbędnych przegrupowań;
- ugrupowanie bojowe pułku;
- skład i zadania bojowe pododdziałów /elementów ugrupowania bojowego/;
- strukturę rejonu obrony pułku;
- możliwości organizacji systemu ognia i obrony przeciwpancernej;
- sposób wykonania manewru siłami i środkami oraz ich współdziałanie;
- przedsięwzięcia w zakresie materiałowego, technicznego i medycznego zabezpieczenia.

S ą s i e d z i

Przy ocenie sąsiadów dowódca rozpatruje ich położenie i charakter działań uwzględniając wpływ tych działań na wykonanie otrzymanego przez pułk zadania i potrzeby ścisłego z nimi współdziałania. Zwraca się przy tym szczególną uwagę na charakter zadań sąsiadów, stopień zagrożenia styków i skrzydeł oraz potrzebę uzgadniania z nimi wspólnych przedsięwzięć, możliwości udzielania sobie wzajemnej pomocy oraz warunki współdziałania w toku walki obronnej.

Z wniosków z oceny sąsiadów dowódca powinien otrzymać odpowiedź co do następujących zagadnień:

- w jaki sposób i jakimi siłami zabezpieczyć styki, skrzydła /rozpoznanie, ogień, manewr sił itp./;
- z kim i w jakim okresie najściślej współdziałać.

T e r e n

Zarówno działania nieprzyjaciela, jak i wojsk własnych są w dużym stopniu uwarunkowane charakterem terenu. Stąd, aby wszechstronnie zbadać wpływ terenu na wykonanie zadania, dowódca pułku ocenia go po stronie nieprzyjaciela i wojsk własnych.

Przy ocenie terenu dowódca ustala przede wszystkim jego ogólny charakter zarówno na podejściach, jak i w głębi obrony

pułku. W tym zakresie ocenia się warunki prowadzenia obserwacji, właściwości ochronne i maskujące terenu, możliwe zmiany w jego charakterze po wykonaniu uderzeń jądrowych, stan dróg i przejezdność terenu poza nimi.

Oceniając teren na podejściach, określa się rejony, w których możliwe jest skryte rozśrodkowanie zgrupowań nieprzyjaciela, przypuszczalne drogi jego podejścia do przedniego skraju, rubieże rozwinięcia w kolumny kompanijne oraz rubież ataku, prawdopodobne podstawy wyjściowe, miejsca rozmieszczenia jego artylerii rakiet i środków radiotechnicznych.

Przy ocenie terenu po stronie własnej dowódca rozpatruje: możliwy przebieg przedniego skraju i poszczególnych pozycji obronnych, przewidywane zniszczenia, zawały, czy nawet zmiany w ukształtowaniu terenu. Ponadto ocenia się kierunki w terenie dogodnym do uderzeń /kontrataków/, drogi manewru, rubieże rozwinięcia i rejony dla rozmieszczenia elementów ugrupowania bojowego.

Na podstawie wniosków z oceny terenu dowódca powinien ustalić:

- przypuszczalny kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela;
- rejony, od których utrzymania zależy trwałość obrony pułku;
- sposób rażenia nieprzyjaciela ogniem na podejściach do obrony i przed przednim skrajem;
- rejony obrony batalionów, a w nich kompanijne punkty oporu;
- rubieże ogniowe batalionu czołgów i odwodu przeciwpancernego;
- stanowiska ogniowe artylerii i środków obrony przeciwlotniczej;
- kierunki i rubieże rozwinięcia kontrataków;
- miejsca stanowisk dowodzenia;
- rozmieszczenie pododdziałów tyłowych pułku;
- drogi dowozu i ewakuacji;
- przebieg poszczególnych pozycji wchodzących w skład struktury rejonu obrony pułku z uwzględnieniem obronnych właściwości terenu;

- miejsca budowy zapór przed przednim skrajem i w głębi rejonu obrony.

Pozostałe zagadnienia oceny położenia analizuje się podobnie, jak uprzednie, dążąc przede wszystkim do ustalenia ich wpływu na realizację zadania przez pułk.

Decyzję dowódcy w każdej sytuacji należy przekazywać podwładnym natychmiast po jej podjęciu. O podjętej decyzji melduje się bezpośredniemu przełożonemu i informuje się sąsiadów. Meldowanie decyzji nie powinno opóźnić jej realizacji.

3. Rekonesans

W każdych warunkach organizacji obrony dowódca pułku powinien dążyć do tego, aby po wypracowaniu decyzji przeprowadzić rekonesans. Rekonesans pozwoli bowiem dowódcy przeprowadzić konfrontację opracowanej na podstawie mapy decyzji z faktyczną sytuacją taktyczną i warunkami terenu i na tej podstawie, w wypadku konieczności, wprowadzenie do niej niezbędnych zmian.

Przy przejściu pułku do obrony w warunkach bezpośredniej styczności z przeciwnikiem nie zawsze możliwe będzie przeprowadzenie rekonesansu w całym rejonie obrony pułku. W tej sytuacji najczęściej rekonesans dowódca prowadzi tylko na jednym punkcie, który wybiera się zwykle na przewidywanym kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela. Do przeprowadzenia rekonesansu na innych kierunkach wyznacza się grupę rekonesansową, którą będzie dowodził zastępca dowódcy do spraw liniowych lub jeden z oficerów sztabu. Grupa ta prowadzi rekonesans równolegle z grupą rekonesansową dowódcy.

Dowódcy grup rekonesansowych będąc w terenie powinni w rejonie poszczególnych elementów ugrupowania bojowego, przekazywać ich dowódcom nieodzowne zarządzenia wynikające z rezultatów rekonesansu i zamiaru dowódcy rozegrania walki obronnej. Przy przeprowadzaniu rekonesansu najważniejsze jest, aby nie opóźnił on podjęcia ostatecznej decyzji i przekazania jej podwładnym, a przeciwnie by, we wszystkich przypadkach sprzyjał temu celowi.

Krótki czas na organizację obrony zobowiązuje do rozwiązywania w trakcie rekonesansu tylko najważniejszych problemów

dotyczących przygotowania obrony przez pułk. Do zagadnień tych, które powinny być ostatecznie sprecyzowane w czasie rekonesansu, należy zaliczyć:

- najbardziej prawdopodobny kierunek głównego uderzenia i inne kierunki natarcia nieprzyjaciela;
- prawdopodobne rejony rozwijania środków przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela oraz rubieże rozwinięcia jego wojsk w kolumny kompanijne i rubież ataku;
- granice rejonów uderzeń ogniowych przed przednim skrajem i w głębi obrony pułku;
- odcinki ześrodkowanego i zaporowego ognia artylerii;
- przebieg w terenie pozycji /szczególnie głównej/ i rejony, od których utrzymania zależeć będzie trwałość obrony pułku;
- ciągłe strefy ognia przeciwpancernego i odcinki wszelkiego rodzaju zapór;
- drogi marszu i rubieże rozwinięcia drugiego rzutu i odwodów /specjalnych i ogólnowojskowych/;
- główne i zapasowe rejony stanowisk ogniowych artylerii dyspozycyjnej lub PGA;
- miejsca stanowisk dowodzenia;
- rejony rozmieszczenia pododdziałów tyłowych pułku.

W rezultacie rekonesansu dowódca powinien w sposób ostateczny określić przebieg głównej pozycji obronnej i sposób ześrodkowania na niej sił i środków w czasie walki obronnej. Musi on też ustalić, gdzie wybrać główne rejony uderzeń ogniowych oraz sprecyzować, na które obiekty ma być ześrodkowany ogień artylerii.

4. Organizacja współdziałania

Współdziałanie w obronie organizuje się na całą głębokość obrony pułku według prawdopodobnych kierunków natarcia nieprzyjaciela oraz zadań i kierunków kontrataków wojsk własnych.

Współdziałanie w pułku organizuje się przy współudziale dowódców wszystkich elementów ugrupowania bojowego z zasady w terenie. Celem współdziałania jest zapoznanie wszystkich zainteresowanych z przewidywanym przez dowódcę sposobem realizacji

otrzymanego przez pułk zadania oraz z zadaniami realizowanymi w tym celu przez poszczególne elementy ugrupowania bojowego.

Jeśli nie uda się zebrać dowódców wszystkich elementów w jedno miejsce, dowódca zobowiązany jest zapoznać nieobecnych z treścią zagadnień rozpatrywanych w toku organizacji współdziałania. Treść współdziałania może być różna i zależy przede wszystkim od warunków, w jakich pułk przechodzi do obrony. W każdych jednak warunkach powinna ona uwzględniać następujące problemy:

- zadania rozpoznania wszystkich rodzajów w zakresie wykrycia przede wszystkim BMR i innych środków ogniowych w celu niezwłocznego ich zwalczania;

- uzgodnienia zadań artylerii i czołgów wysuniętych do strzelań z zakrytych SO oraz innych środków ogniowych przy wykonaniu ześrodkowanych uderzeń ogniowych z zadaniami wojsk broniących pozycji przylegających do tych rejonów i zadaniami wojsk przeznaczonych do kontrataku w ślad za uderzeniami ogniowymi;

- uzgodnienie działania odwodów i wojsk drugiego rzutu przy wykonywaniu manewru dla zajęcia rejonów obronnych z działaniami wojsk utrzymującymi te rejony /pozycje/.

Głównym organizatorem współdziałania jest dowódca pułku. Organizacja współdziałania w zasadzie nie jest oddzielnym aktem pracy dowódcy pułku nad organizacją obrony. Dowódca formułując zadania bojowe stojące przed pułkiem i stawiając zadania poszczególnym pododdziałom i elementom ugrupowania bojowego, podaje miejsce i czas działań pododdziałów przy wykonywaniu przez nie zadań, czyli już w tym czasie faktycznie organizuje współdziałanie.

Dowódca pułku organizuje współdziałanie w obronie dla realizacji takich zadań, jak:

- rażenie nieprzyjaciela w czasie jego podchodzenia do przedniego skraju lub znajdującego się w położeniu wyjściowym do natarcia w bezpośredniej styczności;

- rażenie nieprzyjaciela w czasie walki o utrzymanie pozycji przedniej i pozycji ubezpieczenia bojowego /jeśli się je tworzy/;

- odparcie i załamanie ataków nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony;

- zniszczenie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.

Organizując współdziałanie, dowódca pułku dla wykonania każdego z wymienionych zadań podaje zamiar oraz szczegółowo omawia sposób działania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego.

Współdziałanie dla zrealizowania poszczególnych, wyżej wymienionych zadań, organizuje się według prawdopodobnych kierunków natarcia nieprzyjaciela. W pierwszej kolejności dowódca organizuje współdziałanie dla realizacji zadań na przewidywanym kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela.

Jeśli pułk planuje wykonanie kontrataku, to współdziałanie dla realizacji tego zadania, jakim jest niszczenie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, organizuje się według przewidywanych kierunków kontrataków.

W rezultacie organizacji współdziałania, dowódca każdego pododdziału, każdego elementu ugrupowania bojowego pułku powinien dokładnie wiedzieć k i e d y , g d z i e i w j a k i s p o s ó b d z i a ł a ć wspólnie z innymi pododdziałami i elementami ugrupowania bojowego w trakcie walki obronnej.

Współdziałanie organizuje się nie tylko przed walką, ale i w toku walki - aż do czasu wykonania zadania bojowego. Wskutek oddziaływania ogniowego nieprzyjaciela może wystąpić zjawisko naruszenia lub zerwania współdziałania zarówno wewnątrz pułku, jak i na zewnątrz. Po zaistnieniu podobnego wypadku, współdziałanie organizuje się /odtwarza się/ na nowo.

5. Organizacja dowodzenia

Dla dowodzenia pułkiem w czasie przygotowania obrony i w toku jej prowadzenia tworzy się system stale działających punktów dowodzenia. Dowodzenie w obronie opiera się na stanowisku dowodzenia i tyłowym stanowisku dowodzenia; poza tym może być organizowany - doraźnie - punkt obserwacyjny.

Stanowisko dowodzenia /SD/ pułku rozmieszcza się w taki sposób, aby zabezpieczyć ciągłość dowodzenia tak w czasie

organizacji i przygotowania obrony, jak i w czasie jej prowadzenia. Rozmieszcza się je w rejonie trudno dostępnym dla czołgów w głębi obrony, zwykle z boku przewidywanego kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela z zasady na drugiej pozycji. Dla dokonania zmiany SD /w wypadku zaistnienia takiej konieczności/ w rejonie obrony pułku zawczasu wybiera się 1-2 rejony zapasowe. Tyłowe stanowisko dowodzenia /TSD/ pułku rozmieszcza się w rejonie rozmieszczenia pododdziałów tyłowych pułku.

Na najważniejszych kierunkach, dla potrzeb kierowania walką przy realizacji poszczególnych zadań wykonywanych przez pułk w obronie, organizuje się punkty obserwacyjne w pobliżu rubieży styczności wojsk. Na punkty te w miarę potrzeby udaje się dowódca lub jego zastępca, jeśli jego obecność jest tam niezbędna.

Dla potrzeb dowodzenia tworzy się system łączności, który w obronie opiera się przede wszystkim na środkach radiolinio-wych i ruchomych środkach łączności. W obronie mogą być też wykorzystane do utrzymania łączności środki przewodowe.

6. Organizacja zabezpieczenia działań bojowych.

Przez pojęcie zabezpieczenie działań bojowych rozumiemy organizację i przeprowadzenie szeregu kompleksowych przedsięwzięć mających na celu zmniejszenie efektywności skutków możliwych działań przeciwnika i zapewnienie swobody działań własnych wojsk.

Zabezpieczenie działań bojowych obejmuje cały szereg zagadnień, realizowanych na poszczególnych szczeblach organizacyjnych. Do najbardziej istotnych z nich zaliczamy: rozpoznanie, obronę przed środkami masowego rażenia, obronę przeciwlotniczą, ubezpieczenie, zabezpieczenie inżynieryjne, maskowanie i zabezpieczenie tyłowe /zabezpieczenie materiałowe, techniczne i medyczne/. Inne przedsięwzięcia, jak np. przeciwdziałanie radioelektroniczne, zabezpieczenie hydrometeorologiczne itp. na szczeblu pułku rozpatruje się w zależności od konkretnej sytuacji.

a/ Rozpoznanie

Do specyficznych zadań rozpoznania w okresie organizacji /planowania/ obrony można zaliczyć:

- wykrycie zgrupowania wojsk przeciwnika znajdującego się w bezpośredniej styczności i podchodzącego /rozmieszczonego/ z głębi;

- wykrycie prawdopodobnych rejonów ześrodkowania sił przeciwnika, ich skład; prawdopodobne kierunki przesunięcia i drogi marszu;

- ustalenie składu i kierunków działań grup rozpoznawczych i bojowych patroli przeciwnika.

Rozpoznanie nieprzyjaciela przygotowującego się do natarcia, zwłaszcza z marszu, rozpoczyna się jeszcze na dalekich podejściach do rubieży /rejonów/ rozwinięcia jego wojsk. Pierwsze informacje o podchodzeniu odwodów nieprzyjaciela z głębi o kierunkach ich marszu oraz przypuszczalnym składzie bojowym pułk otrzyma zwykle od sztabu wyższego oraz z rozpoznania powietrznego. Część wiadomości o podchodzących kolumnach wojsk nieprzyjaciela i jego przygotowaniach do natarcia sztab pułku powinien zdobyć własnymi środkami, wykorzystując w tym celu własne elementy rozpoznania.

W pułku do prowadzenia rozpoznania tworzy się samodzielne patrole rozpoznawcze /SPR/. Mogą one prowadzić rozpoznanie w ugrupowaniu bojowym przeciwnika w odległości 5-8 km od wojsk własnych[x/].

- -

x/ Istnieje zasada, według której każdy szczebel dowodzenia powinien mieć możliwość uzyskania dokładnych informacji o nieprzyjacielu na odległość skutecznego zasięgu własnych środków rażenia. Ponieważ pułk w obronie z zasady dysponuje 122 mm haubicami o skutecznym zasięgu około 8 km /maksymalny zasięg 11.800 m/ zdobycie informacji o nplu na głębokość 5-8 km od przedniego skraju własnej obrony dla wykrycia opłacalnych celów i rażenia przeciwnika w zasadzie jest wystarczająca - tym bardziej, że stanowiska ogniowe tych dział oddalone są od przedniego skraju 3-4 km.

Zadanie w zakresie rozpoznania w obronie stawia dowódca. Określa on, jakie wiadomości i w jakim czasie należy zdobyć, gdzie i dla wykonania jakich zadań ześrodkować główne wysiłki rozpoznania oraz jakie siły i środki wykorzystać do wykonania zadań rozpoznawczych. Bezpośrednim organizatorem rozpoznania w pułku jest sztab pułku. Obowiązany on jest przekazać wykonawcom konkretne zadania. On także wysyła rozpoznanie, utrzymuje z nim łączność, kontroluje działania oraz zbiera, udokładnia i opracowuje wszystkie dane z rozpoznania.

b/ Obrona przed bronią masowego rażenia

Ponieważ broń jądrowa stała się obecnie głównym środkiem rażenia, trudno jest liczyć na efektywne rezultaty działań, jeśli nie uwzględni się przedsięwzięć systemu obrony przeciwjądrowej. Stąd żadna decyzja dotycząca obrony nie może być przyjęta bez uwzględnienia obrony przeciwjądrowej wojsk oraz skażeń promieniotwórczych i chemicznych.

Do przedsięwzięć w zakresie obrony przed BMR organizowanych na szczeblu pułku zaliczamy:

- nieprzerwane rozpoznanie skażeń i zakażeń, które organizują i prowadzą wszystkie pododdziały i elementy ugrupowania bojowego pułku;
- wykorzystanie naturalnych warunków ochronnych terenu i jego inżynieryjną rozbudowę;
- uprzedzenie i ostrzeżenie wojsk pułku o radioaktywnym skażeniu i stosowaniu przez przeciwnika broni chemicznej i bakteriologicznej;
- zabezpieczenie całego stanu osobowego pułku w środki ochrony i wykorzystanie środków we właściwym czasie;
- określenie sposobów działań elementów ugrupowania bojowego pułku w terenie skażonym;
- kontrolę napromieniowania stanu osobowego wojsk i ustalenie sanitarno-higienicznych i profilaktycznych przedsięwzięć.

W warunkach użycia BMR dowódca pułku - wybierając rejon rozmieszczenia wojsk lub pozycje do obrony - obowiązany jest oceniać teren nie tylko z punktu widzenia taktycznego, ale także uwzględniać właściwości ochronne tego terenu przed BMR.

Istotnym zagadnieniem obrony przed BMR jest szybkie uprzedzenie pododdziałów pułku o istnieniu radiologicznych, chemicznych i bakteriologicznych skażeń. Skażenia te może wykryć i określić tylko specjalne rozpoznanie organizowane przez pododdziały chemiczne, a pozostałe elementy pułku muszą wiedzieć o ich istnieniu.

c/ Obrona przeciwlotnicza

Obronę przeciwlotniczą pułku organizuje się na podstawie decyzji dowódcy pułku do obrony i wytycznych szefa obrony przeciwlotniczej dywizji. Organizatorem obrony przeciwlotniczej w pułku jest sztab, a bezpośrednio kieruje tymi przedsięwzięciami szef obrony przeciwlotniczej pułku.

Głównymi zadaniami obrony przeciwlotniczej są:

- wykrywanie we właściwym czasie środków napadu powietrznego i powiadamianie wojsk o mającym nastąpić napadzie;
- niszczenie wykrytych środków napadu powietrznego;
- zwalczanie desantów nieprzyjaciela w czasie przelotu i lądowania.

Dla realizacji tych zadań opracowuje się na szczeblu pułku plan obrony przeciwlotniczej pułku. Opracowuje go na swojej mapie roboczej szef obrony przeciwlotniczej pułku w ścisłej współpracy z innymi oficerami sztabu. Na podstawie planu obrony przeciwlotniczej opracowuje się zarządzenie do obrony przeciwlotniczej oraz dane do rozkazu bojowego dowódcy pułku.

W zarządzeniu do obrony przeciwlotniczej pułku zwykle podaje się:

- krótkie wiadomości o nieprzyjacielu powietrznym i możliwościach jego działań na broniące się pododdziały pułku;
- sposób osłony pułku środkami przełożonych i sąsiadów przed uderzeniem z powietrza;
- ogólne zadania środków obrony przeciwlotniczej pułku i zadania pododdziałów w zakresie obrony przeciwlotniczej;
- sposób zwalczania nisko lecących celów powietrznych oraz niszczenia bomb i pocisków oświetlających i desantów powietrznych;

- organizację i sposób prowadzenia ognia z broni strzeleckiej do celów powietrznych;

- sposoby powiadamiania i działania pododdziałów pułku podczas odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego;

- terminy gotowości obrony przeciwlotniczej.

Oprócz tego szef obrony przeciwlotniczej informuje pododdziały obrony przeciwlotniczej pułku o sytuacji naziemnej i powietrznej oraz o działaniach własnego lotnictwa nad rejonem obrony pułku.

d/ Ubezpieczenie

Ubezpieczenie - organizuje się w celu ubezpieczenia przedniego skraju, luk nieobsadzonych przez wojska, rejonów rozmieszczenia wojsk, a także obiektów tyłowych i stanowisk dowodzenia pułku. Celem ubezpieczenia jest niedopuszczenie do niespodziewanego napadu nieprzyjaciela na chronione obiekty, uniemożliwienie przenikania rozpoznania nieprzyjaciela w głąb obrony i wprowadzenie go w błąd co do faktycznego przebiegu przedniego skraju poszczególnych pozycji i rozmieszczenia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego pułku.

Wojska przechodzące do obrony organizują u b e z p i e c z e n i e b o j o w e i u b e z p i e c z e n i e b e z p o ś r e d n i e.

Ubezpieczenie bojowe organizuje się z zasady tylko w tym wypadku, jeśli pułk organizuje obronę w pierwszym rzucie dywizji i nie organizuje się przed przednim skrajem pozycji przedniej. Ubezpieczenie to z zasady będzie organizowane przez bataliony pierwszego rzutu pułku. W wypadku styczności z nieprzyjacielem, w celu zorganizowania ubezpieczenia bojowego bataliony w odległości do 2000 m przed przednim skrajem urządzają p o z y c j ę u b e z p i e c z e n i a b o j o w e g o. Oddalenie tej pozycji od przedniego skraju warunkowane jest skuteczną donośnością środków przeciwpancernych, znajdujących się w ugrupowaniu broniącego się batalionu.

Bez względu na warunki organizacji obrony, tak przed przednim skrajem, jak i w głębi obrony, poszczególne elementy ugrupowania bojowego pułku organizują ubezpieczenie bezpośrednie.

e/ Zabezpieczenie inżynieryjne

Zabezpieczenie inżynieryjne, zwłaszcza w warunkach użycia broni jądrowej, przy występowaniu masowych zniszczeń, zawałów, pożarów, zalewów i promieniotwórczych skażeń terenu wymaga wykonania różnorodnych, skomplikowanych i pracochłonnych robót.

Prace te realizowane są przez wszystkie pododdziały i elementy ugrupowania bojowego pułku. Pododdziały inżynieryjne z zasady są wykorzystywane do typowych prac specjalistycznych. Do najważniejszych zadań w zakresie inżynieryjnego zabezpieczenia pułku w obronie wykonywanych przez pododdziały saperów należą: rozpoznanie inżynieryjne, przygotowanie i utrzymanie dróg marszu i manewru wojsk oraz dróg dowozu i ewakuacji; budowa ukryć i urządzeń na stanowiska dowodzenia; ustawianie zagród i zapór; wykonanie bardziej skomplikowanych przedsięwzięć maskowania wojsk; wykonanie robót wymagających użycia inżynieryjnego sprzętu technicznego, związanych z rozbudową rejonów obrony i rubieży zajmowanych przez pododdziały pułku; wykonywanie przedsięwzięć inżynieryjnych w zakresie likwidacji skutków użycia przez przeciwnika broni masowego rażenia. Wszystkie pozostałe prace inżynieryjne, a zwłaszcza fortyfikacyjne przygotowanie terenu,wykonywane są przez pododdziały ogólnowojskowe i inne we własnym zakresie.

Dowódca - w zależności od treści i charakteru przyszłego zadania bojowego - określa, jakie przedsięwzięcia inżynieryjne należy wykonać, jak użyć posiadane pododdziały inżynieryjne oraz jakie są terminy wykonania robót.

Zgodnie z decyzją dowódcy pułku określa się zadania rozpoznania inżynieryjnego, zakres prac inżynieryjnych związanych z obroną wojsk przed bronią masowego rażenia, maskowaniem i rozbudową stanowisk dowodzenia oraz terminy i kolejność wykonania robót inżynieryjnych.

W toku walki obronnej zaplanowane przedsięwzięcia inżynieryjnego zabezpieczenia uściśla się zgodnie ze zmianami w sytuacji i decyzją dowódcy, a w razie potrzeby dla pododdziałów określa się nowe przedsięwzięcia.

f/ Maskowanie

Maskowanie jest jednym z zasadniczych sposobów ochrony wojsk przed skutkami uderzeń nieprzyjaciela, a w szczególności broni masowego rażenia. Ma ono na celu ukrycie przed nieprzyjacielem własnych wojsk i urządzeń obronnych, jak również zmylenie nieprzyjaciela co do własnego położenia i planowanych zamiarów, by utrudnić mu podjęcie słusznej decyzji.

Maskowanie jest z reguły przeprowadzane własnymi siłami pułku i skierowane zwłaszcza przeciwko takim formom rozpoznania nieprzyjaciela, jak: rozpoznanie naziemne i powietrzne, działanie jego elementów rozpoznawczych, rozpoznanie radiotechniczne, telewizyjne, fotograficzne itp.

Zadaniem maskowania w obronie pułku jest więc - zależnie od potrzeby - usuwanie demaskujących cech przy obiektach rzeczywistych i stworzenie ich za pomocą prostych środków przy obiektach pozornych - aby w ten sposób zmylić i przechytrzyć przeciwnika.

Aby to osiągnąć, należy pamiętać o kilku ważnych warunkach: środki maskowania powinny działać aktywnie i wywoływać u przeciwnika całkowicie błędne wyobrażenie co do zamiarów dowódcy pułku i działania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego. Maskowanie musi być prowadzone bez przerwy.

Największy zasięg ze wszystkich prac na szczeblu pułku ma maskowanie przed obserwacją nieprzyjaciela. Polega ono na dostosowaniu się do terenu /wykorzystanie do prac maskowania nocy lub pogody, użycie etatowych środków maskowania oraz malowanie sprzętu technicznego i urządzeń wojskowych na kolor odpowiadający kolorowi otoczenia/.

Maskowanie pozycji i rejonów rozmieszczenia pułku powinno zabezpieczać również wojska przed rozpoznaniem radioelektronicznym.

Pododdziały pułku z reguły powinny przeprowadzać maskowanie przy pomocy własnych sił i środków. Należy maskować się bez specjalnych zarządzeń i rozkazów o każdej porze roku i przy każdej pogodzie.

g/ Zabezpieczenie tyłowe

Zabezpieczenie tyłowe obejmuje przedsięwzięcia związane z organizacją tyłów oraz materiałowym, technicznym i medycznym zabezpieczeniem broniących się wojsk.

Podstawą zabezpieczenia tyłowego w obronie jest decyzja dowódcy, w której określa on: rejon rozwinięcia tyłów; drogi dowozu i ewakuacji, wielkości niezbędnych zapasów i terminy ich utworzenia; normy zużycia środków materiałowych; zasadnicze przedsięwzięcia technicznego i medycznego zabezpieczenia, siły i środki angażowane do bezpośredniego ubezpieczenia /ochrony/ tyłów i rejon rozwinięcia tyłowego stanowiska dowodzenia.

Na podstawie decyzji dowódcy zastępca dowódcy do spraw techniki i zaopatrzenia podejmuje swoją decyzję, w której podaje sposób realizacji narzuconych przez dowódcę zadań przez pododdziały tyłowe.

W procesie planowania uwzględnia on z szefem sztabu zasadnicze przedsięwzięcia dotyczące tyłowego zabezpieczenia, informuje go o stanie sprzętu technicznego, wielkości zapasów środków materiałowych oraz o możliwościach punktów medycznych. Szef sztabu ze swej strony zobowiązany jest powiadomić we właściwym czasie zastępcę dowódcy do spraw techniki i zaopatrzenia o głównych przedsięwzięciach podczas przygotowania /organizacji/ obrony. W toku prowadzenia obrony systematycznie informuje go o zmianach sytuacji, zwłaszcza gdy wymagają one podjęcia określonych przedsięwzięć ze strony organów tyłowych.

Zasadniczym dokumentem opracowywanym przez oficerów organów tyłowych jest plan tyłowego zabezpieczenia. W planie tym określa się:

- rejony rozmieszczenia i zadania pododdziałów tyłowych;
- wielkość i terminy utworzenia zapasów środków materiałowych;
- sposób dowozu środków materiałowych i normy ich zużycia;
- zadania zabezpieczenia medycznego;
- przedsięwzięcia obrony tyłów przed bronią masowego rażenia oraz w zakresie ich obrony i ochrony;
- rejon rozmieszczenia tyłowego stanowiska dowodzenia.

Zadania zabezpieczenia tyłowego przekazuje się wykonawcom zwykle w ustnych zarządzeniach. W toku prowadzenia obrony sztab ogólnowojskowy i oficerowie organów tyłowych utrzymują ciągłą łączność między sobą, uwzględniając rozwiązanie wszystkich zasadniczych zagadnień.

PROWADZENIE OBRONY

Pułk rozpoczyna walkę obronną z nacierającym nieprzyjacielem, z chwilą jego wejścia w zasięg ognia środków znajdujących się w dyspozycji pułku.

Rozpatrując możliwy przebieg walki z nacierającym nieprzyjacielem, pułk znajdujący się w obronie może realizować kolejno następujące zadania:

a/ branie udziału w zerwaniu natarcia nieprzyjaciela lub osłabieniu jego uderzeń;

b/ odpieranie ataku nieprzyjaciela, przed przednim skrajem;

c/ niszczenie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony.

1. Udział pułku w zerwaniu natarcia nieprzyjaciela lub osłabieniu jego uderzeń.

Organizacją przedsięwzięć związanych z zerwaniem natarcia nieprzyjaciela zajmuje się z zasady armia, a tylko w niektórych wypadkach dywizja.

Pułk może wziąć udział w zerwaniu lub osłabieniu natarcia nieprzyjaciela w następujących warunkach:

- przy przejściu do obrony bez styczności z nieprzyjacielem;

- w styczności z nieprzyjacielem, gdy znajduje się na kierunku przeciwnatarcia sił podchodzących z głębi.

W obu tych wypadkach dowódca i sztab pułku, oprócz zagadnień związanych z organizacją obrony, muszą w porę ustalić oznaki świadczące o przygotowaniu nieprzyjaciela do natarcia. W tym celu należy śledzić charakter jego poczynań na polu walki, szczególnie manewr siłami i środkami, aby ustalić czas rozpoczęcia i rozwijania jego wojsk oraz zajmowanie podstaw

wyjściowych do natarcia. Posiadanie tych danych przez dowódcę pozwoli mu właściwie i na czas reagować na działania nieprzyjaciela.

W miarę wykrywania wychodzenia nieprzyjaciela z rejonów ześrodkowania, w marszu i w czasie rozwijania lub zajmowania podstaw wyjściowych do natarcia, na jego główne zgrupowanie wykonuje się środkami wyższych dowódców uderzenia BMR, lotnictwem i artylerią, aby w ten sposób zerwać natarcie lub osłabić siłę jego uderzeniem. Niekiedy przed rozpoczęciem natarcia przez nieprzyjaciela wykonuje się kontrprzygotowanie. W tym wypadku najpierw rozpoczyna ogień artyleria,która obezwładnia nieprzyjaciela, a w szczególności jego artylerię i pierwsze rzuty w miarę ich podchodzenia do przedniego skraju.

W niektórych wypadkach po wykonaniu kontrprzygotowania na rozkaz dowódcy dywizji pułk może uczestniczyć w wykonaniu niespodziewanego uderzenia przed przedni skraj obrony.

2. Odparcie ataku nieprzyjaciela przed przednim skrajem

Rozpoczęcie natarcia nieprzyjaciela poprzedzi z reguły przygotowanie ogniowe z zastosowaniem lub bez zastosowania BMR. Uderzenia jądrowe nieprzyjaciela mogą być wykonane na pododdziały broniące pozycji lub na obiekty położone w głębi w dowolnym czasie prowadzenia ogniowego przygotowania.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela przygotowania ogniowego na określony sygnał wszystkie pododdziały pułku przechodzą do ukryć pozostając w gotowości do zajęcia swoich stanowisk ogniowych i odparcia ataku nieprzyjaciela. Wyznaczeni obserwatorzy pozostają na swoich miejscach i prowadzą obserwację. Dowódcy również z przygotowanych ukryć osobiście obserwują działanie nieprzyjaciela i wojsk własnych, aby w porę wykryć przejście nieprzyjaciela do ataku. Artyleria i czołgi ześrodkowują ogień na nieprzyjaciela, który przygotowuje się do natarcia lub rozwija się do wykonania ataku z marszu.

Po wykonaniu przez nieprzyjaciela uderzeń jądrowych, dowódca pułku odtwarza dowodzenie, zarządza - w zależności od potrzeb - likwidację skutków tych uderzeń i organizuje odparcie ataku. W celu zamknięcia wyłomów w ugrupowaniu bojowym,

na kierunki pododdziałów, na które nieprzyjaciel wykonał uderzenie jądrowe, wysyła się odwód przeciwpancerny, a w razie konieczności część drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/. Pododdziały te rozwijają się w terenie w takich rejonach, które będą zamykały główne kierunki natarcia nieprzyjaciela.

Wszyscy dowódcy w dalszym ciągu prowadzą intensywną obserwację, aby uchwycić moment przejścia nieprzyjaciela do ataku i dać na czas sygnał pododdziałom do wyjścia z ukryć, zajęcia stanowisk ogniowych i otwarcia ognia. Sygnał wyjścia z ukryć podają dowódcy batalionów i kompanii.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela ataku otwierają ogień wszystkie środki ogniowe rozmieszczone w czołowych punktach oporu, zaś inne środki drugiego rzutu w miarę podejścia nieprzyjaciela do przedniej granicy zorganizowanych ciągłych stref ognia. Wszystkie środki prowadzą ogień z maksymalnym natężeniem, a główną jego masę ześrodkowuje się na czołgach i transporterach nieprzyjaciela. Czołgi i transportery nieprzyjaciela, które przedarły się w głąb, niszczy się wszystkimi środkami przeciwpancernymi rozmieszczonymi w głębi.

W razie potrzeby dowódcy batalionów pierwszego rzutu wysuwają na zagrożone kierunki własne odwody lub część pododdziałów i środków ogniowych z odcinków nie atakowanych. Jednocześnie uporczywie utrzymują bronione rejony, nawet w wypadku ich okrążenia. W sprzyjających warunkach, za zezwoleniem lub na rozkaz dowódcy pułku, wykonują kontrataki na skrzydła i tyły włamującego się nieprzyjaciela.

W walce o przedni skraj obrony dowódca pułku kieruje działaniami ze stanowiska dowodzenia lub punktu obserwacyjnego, wpływając na rozwój walki przede wszystkim przez ześrodkowanie ognia artylerii pułku na kierunki najbardziej zagrożone. W wypadku zatrzymania nieprzyjaciela ogień artylerii powinien być przeniesiony na inne odcinki. W tym okresie walki obronnej, szybkość manewru ogniem i środkami ogniowymi odgrywa decydującą rolę. Pododdziały, które znalazły się na tyłach nieprzyjaciela wspiera się wszystkimi posiadanymi siłami i środkami.

Po odparciu ataku piechoty i czołgów nieprzyjaciela na przedni skraj obrony pułk prowadzi nadal walkę ogniową w celu

zniszczenia tych zgrupowań nieprzyjaciela, które wycofują się z powrotem na rubież wyjściową do ataku. Równocześnie pododdziały pułku przygotowują się do odparcia kolejnych ataków nieprzyjaciela. Artyleria i środki przeciwpancerne zajmują zapasowe stanowiska ogniowe lub wchodzą w nowe rejony.

3. Zniszczenie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony

We współczesnych warunkach wtargnięcie nieprzyjaciela w głąb obrony jest zawsze możliwe - zwłaszcza na kierunkach wykonywanych uderzeń jądrowych. W tych warunkach czołowe pododdziały - które znalazły się na tyłach nieprzyjaciela, trwale utrzymują zajmowane rejony obrony. Utrzymanie tych rejonów ma szczególnie ważne znaczenie dla organizacji walki w głębi pułkowego rejonu obrony. Przez uporczywą obronę ważnych rejonów, nawet w warunkach całkowitego okrążenia, kompanie i bataliony pierwszego rzutu kanalizują ruch nieprzyjaciela i nie pozwalają mu na rozprzestrzenianie się w stronę skrzydeł.

Dowódca pułku w celu wzmocnienia obrony na odcinku włamania nieprzyjaciela może użyć odwodu przeciwpancernego, oddziałów ze składu drugiego rzutu /odwodu/ oraz sił i środków z odcinków nie atakowanych.

Dużą rolę we współczesnej obronie spełniają kontrataki. Pułk w zależności od sytuacji może wykonać kontratak:

- samodzielnie;
- wspólnie z drugim rzutem /odwodem/ dywizji;
- wspólnie z kontratakującym sąsiadem.

W wypadku, gdy w głąb obrony włamały się nieznaczne siły nieprzyjaciela, które po poniesieniu dużych strat zostały zatrzymane w rejonie obrony batalionów pierwszego rzutu, dowódca pułku po uzyskaniu zgody przełożonego może wykonać kontratak drugim rzutem /odwodem/. Do kontrataku, oprócz drugiego rzutu, mogą być użyte pododdziały pierwszego rzutu znajdującego się na kierunku kontrataku, które na rozkaz dowódcy pułku wspierają kontratakujące pododdziały ogniem lub dołączają do nich w celu wspólnego zniszczenia nieprzyjaciela. Przed bezpośrednim uderzeniem kontratakujących wojsk niszczy się nieprzyjaciela ogniem wszystkich środków i odcina się jego odwody uniemożliwiając im wzięcie udziału w odpieraniu kontrataku.

Po powzięciu decyzji o kontrataku dowódca pułku stawia zadanie dla drugiego rzutu i innych pododdziałów biorących w nim udział. W ramach przekazywanych zadań dowódca podaje sposób przesunięcia i rozwinięcia drugiego rzutu w czasie rozpoczęcia kontrataku i sposób wsparcia ogniowego. Jednocześnie udokładnia się sposób współdziałania drugiego rzutu ze wspierającymi środkami ogniowymi i pododdziałami pierwszego rzutu.

Dla uzyskania zaskoczenia kontratak przeprowadza się gwałtownie i z zasady z marszu na skrzydło i tyły nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony. Niekiedy kontratak może być wykonany czołowo, na przykład w warunkach, gdy nieprzyjaciela na kierunku kontrataku niszczy się uderzeniami jądrowymi lub gdy manewr drugiego rzutu na skrzydła włamującego się nieprzyjaciela jest utrudniony.

Otrzymawszy rozkaz do kontrataku dowódca drugiego rzutu podaje sygnał do natychmiastowego wyruszenia z rejonu i zajęcia rubieży rozwinięcia do kontrataku. Udokładnienie zadań pododdziałów i środków ogniowych oraz przejście z kolumny marszowej w ugrupowanie bojowe odbywa się w marszu. Ponieważ z zasady głębokość zadania kontrataku nie jest duża, kontratakujący batalion ugrupowuje się najczęściej w jednym rzucie dla uzyskania dużej siły początkowego uderzenia. Pododdziały piechoty kontratakują nieprzyjaciela na transporterach lub pieszo, w ślad za czołgami. Kontratak wykonuje się do czasu zniszczenia lub odrzucenia nieprzyjaciela i wyjścia na wskazaną rubież. Po wykonaniu kontrataku i osiągnięciu nakazanej rubieży dowódca i sztab pułku oraz dowódcy pododdziałów odtwarzają naruszone współdziałanie, naruszony system ognia, zwłaszcza przeciwpancernego i uzupełniają zniszczone lub ustawiają od nowa zapory inżynieryjne /załącznik nr 7 i 8/.

W wypadku, gdy nieprzyjaciel pokona pierwszą pozycję i włamie się do rejonu obrony pułku znacznymi siłami, wykonuje się kontratak drugim rzutem dywizji. W tej sytuacji drugi rzut pułku może kontratakować wspólnie z kontratakującymi siłami drugiego rzutu dywizji.

Wyjście kontrataku dywizji możliwe będzie w momencie, kiedy nacierające oddziały nieprzyjaciela wskutek poniesionych strat zatrzymały się, a podchodzące z głębi jego bliższe odwody

zostały zatrzymane lub poniosły znaczne straty od BMR, ognia broniących się wojsk i uderzeń lotnictwa.

Sposób działania drugiego rzutu w kontrataku wspólnie z drugim rzutem dywizji określa się na podstawie decyzji dowódcy dywizji.

W razie włamania się nieprzyjaciela w lukę z sąsiadem, dowódca pułku obowiązany jest ogniem wszystkich środków zadać mu straty, nie dopuścić do rozprzestrzeniania się w stronę skrzydeł i w głąb, a w sprzyjających warunkach zniszczyć go kontratakiem rzutu pułku przy współdziałaniu z sąsiadami.

Jeśli nieprzyjaciel po pokonaniu obrony pierwszych rzutów wtargnie w głąb obrony, a kontratak drugiego rzutu pułku nie rokuje powodzenia, wtedy dowódca pułku w celu stworzenia korzystnych warunków do wykonania kontrataku przez drugi rzut dywizji, organizuje obronę rejonów w głębi.

Drugi rzut pułku przechodzi do obrony na kierunku najbardziej zagrożonym w celu niedopuszczenia do przerwania się nieprzyjaciela na tyły ugrupowania obronnego pułku. Odwód przeciwpancerny i oddział zaporowy pogłębiają obronę drugiego rzutu pułku lub osłaniają jeden z kierunków możliwego rozprzestrzeniania się nieprzyjaciela w stronę skrzydeł.

Z chwilą rozpoczęcia kontrataku przez odwody dywizyjne, część pułku znajdująca się na jego kierunku bierze w nim udział. Pozostałe siły pułku, w miarę postępu kontrataku, przystępują do odtworzenia obrony.

WŁAŚCIWOŚCI OBRONY PUŁKU W NOCY

1. Ogólne właściwości obrony pułku w nocy.

1.1. Wpływ nocy na organizację i prowadzenie obrony pułku.

Noc wywiera poważny wpływ na organizację i prowadzenie walki. Ogranicza ona bowiem znacznie możliwości bojowe zarówno wojsk własnych, jak i przeciwnika, utrudnia orientację w terenie, obserwację oraz użycie lotnictwa i innej techniki bojowej. Trudniejsze jest także dowodzenie wojskami i utrzymanie współdziałania. W nocy mniejsza niż w dzień jest również sprawność wojsk ze względu na zmęczenie, ograniczoną widoczność oraz utrudnione prowadzenie wozów bojowych i innych pojazdów mechanicznych.

Warunki nocne utrudniają także wojskom własnym prowadzenie skutecznego rozpoznania naziemnego i powietrznego, jak i likwidację skutków uderzeń broni jądrowej nieprzyjaciela. Poza tym noc zmniejsza skuteczność ognia przeciwpancernego i broni strzeleckiej oraz utrudnia wykonywanie kontrataków, nieprzyjacielowi, natomiast ułatwia uzyskanie zaskoczenia, przeprowadzanie niespodziewanych ataków od czoła i skryte wykonywanie uderzeń na skrzydła i tyły broniących się wojsk, zwiększając ich zagrożenie. Dlatego przed przednim skrajem, w lukach między punktami oporu i na nieobsadzonych przez wojska odcinkach terenu szeroko stosuje się zapory inżynieryjne, organizuje się rozpoznanie, patrolowanie i zasadzki oraz manewr ogniem i odwodami. W nocy obrona powinna być jak najbardziej okrężna we wszystkich ogniwach i opierać się na: utrzymywaniu ważnych obiektów zamykających kierunki dostępne do natarcia czołgów, wykonywaniu uderzeń ogniowych i kontrataków na nieprzyjaciela, któremu udało się włamać w naszą obronę. Wyposażenie wojsk w coraz to doskonalsze środki walki, a zwłaszcza w urządzenia noktowizyjne i radiolokacyjne oraz środki oświetlające w pewnym stopniu ułatwiają wojskom prowadzenie nocnych działań bojowych. Szerokość pasa i głębokość obrony pułku zależeć będzie w dużym stopniu od charakteru terenu, a zwłaszcza od ważności i pojemności dostępnych kierunków. Z zasady będzie ona taka sama jak w dzień. Pułk w obronie w nocy bronić będzie jednego, dwóch dostępnych kierunków.

1.2. Warunki przejścia pułku do obrony w nocy

W zależności od konkretnej sytuacji pułk obronę może organizować w dzień lub w nocy. Każda obrona organizowana przez pułk w dzień musi zakładać ewentualność i możliwość prowadzenia jej również w warunkach nocnych; trudno bowiem konkretnie ustalić, kiedy nieprzyjaciel przejdzie do natarcia - w dzień czy też w nocy. Będzie się jednak zdarzało, i to często, że pułk będzie przechodził do obrony w nocy, a mianowicie:

- w wypadku załamania się natarcia prowadzonego w nocy;
- po wykonaniu przez dywizję zadania dnia w natarciu w celu przygotowania się do działań w dniu następnym;

- dla zabezpieczenia skrzydeł wojsk nacierających w nocy;
- w wypadku niepomyślnego przebiegu nocnego boju spotkaniowego.

Gdy pułk zmuszony jest do przejścia do obrony w nocy, to do świtu działa on na podstawie decyzji dowódcy w zasadzie powziętej tylko z mapy. O świcie natomiast decyzję tę należy skonkretyzować w terenie w czasie rekonesansu, jak również zorganizować współdziałanie. Jeżeli natomiast obronę organizuje się w dzień, przedsięwzięcia dotyczące działań nocnych realizowane są w normalnym trybie.

1.3. Wpływ nocy na ugrupowanie bojowe i wykorzystanie sił i środków pułku

Ugrupowanie bojowe pułku w obronie w nocy charakteryzuje zwykle zgrupowanie sił i środków na kierunkach spodziewanego natarcia nieprzyjaciela. Siły te jednak ze względu na różnorodny stopień zagrożenia są nierównomiernie rozmieszczone wszerz i w głąb. Na kierunkach dostępnych do użycia czołgów zgrupowuje się więcej sił i środków i głębiej się je urzutowuje. W zależności od sytuacji ugrupowanie może być jedno lub dwurzutowe. Obejmuje ono w zasadzie te same elementy jak w warunkach dziennych. W terenie dostępnym, dogodnym do natarcia powinno się przyjmować ugrupowanie w dwa rzuty. Do drugiego rzutu w pułku zmechanizowanym wyznacza się z zasady batalion czołgów. Czołgi niekiedy można przydzielać pododdziałom piechoty do wzmocnienia ich obrony przeciwpancernej, zwłaszcza na kierunkach zagrożenia pancernego, tworząc tym samym silną, głęboko urzutowaną obronę przeciwpancerną. Podczas organizacji obrony w terenie wykluczającym masowe użycie czołgów przez nieprzyjaciela na jednym kierunku pułk może przyjąć ugrupowanie jednorzutowe, wydzielając tym samym silne odwody, które powinny być jak najbardziej ruchliwe i samodzielne.
W pułkach należy wyznaczać odwody przeciwpancerne i oddziały zaporowe. W wypadku gdy w pasie obrony pułku jest kilka kierunków zagrożenia pancernego, ale brak jest między nimi dróg manewru, mogą być tworzone dwa odwody przeciwpancerne. Przydzieloną pułkowi artylerię oraz inne środki wzmocnienia z zasady przydziela się batalionom, aby bardziej je usamodzielnić.

Drugie rzuty i odwody rozmieszcza się na kierunkach przewidywanego natarcia nieprzyjaciela i możliwie w pobliżu węzłów dróg, aby miały jak najlepsze warunki wyjścia i wykonania kontrataku lub przejścia do obrony na zagrożonych kierunkach. Korzystnie jest również rozmieszczać drugi rzut i odwody w kilku rejonach, w lasach, wąwozach itp. Kierunki kontrataków wybiera się i przygotowuje zazwyczaj wzdłuż dróg i charakterystycznych linii terenowych.

1.4. Specyficzne cechy systemu ognia w obronie w nocy

Organizacja systemu ognia w obronie w nocy wymaga od dowódców wszystkich szczebli znajomości zasad działań nocnych, dokładnej znajomości właściwości terenowych oraz dużej inwencji i umiejętności przewidywania.

Wszystkie środki ogniowe i noktowizory powinny być dokładnie sprawdzone i przygotowane do prowadzenia ognia w nocy. Rozmieszczenie środków ogniowych powinno zapewnić rażenie nieprzyjaciela już na dalekich podejściach. Jednak zasadą prowadzenia ognia w nocy jest zaskoczenie nim, co daje najlepsze rezultaty, ponieważ umożliwia zadanie nieprzyjacielowi dużych strat oraz wywołuje zamieszanie i panikę w jego szeregach.

Z uwagi na trudności dokonywania manewru siłami i środkami w obronie nocą znacznie wzrasta rola manewru ogniem. Wszystkie środki ogniowe w zasięgu ich skutecznego rażenia powinny osłaniać zapory inżynieryjne, kanalizować ruch nieprzyjaciela i spychać go w przygotowane "worki ogniowe" lub wystawiać pod uderzenia kontrataków. System ognia powinien również zapewnić ogniowe przygotowanie i wsparcie wykonywanych kontrataków. Dotyczy to zwłaszcza ognia artylerii, moździerzy i czołgów.

2. Właściwości organizacji obrony pułku w nocy

Sposób pracy dowódcy i sztabu pułku w zakresie organizacji obrony w nocy z zasady jest taki sam jak w dzień. Ze względu jednak na charakter i warunki nocy wykonywanie tychże samych czynności jest trudniejsze i bardziej czasochłonne niż w dzień.

2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans

Analizę zadania, kalkulację czasu i inne czynności dowódca pułku wykonuje jak w dzień z uwzględnieniem szczególnych warunków prowadzenia obrony w nocy.

Oceniając nieprzyjaciela należy określić jego możliwości oraz przewidywany charakter działań, a przede wszystkim stopień przygotowania i możliwość prowadzenia natarcia w nocy. Trzeba przewidzieć główne i pomocnicze kierunki uderzeń oraz czas rozpoczęcia natarcia.

Oceniając natomiast wojska własne należy szczególnie wziąć pod uwagę stopień ich przygotowania, a przede wszystkim możliwość i umiejętność prowadzenia przez pododdziały działań bojowych w nocy. Dotyczy to zwłaszcza zdolności dokonywania manewru, orientowania się w terenie, odporności psychicznej, szybkiej i sprawnej rozbudowy inżynieryjnej oraz umiejętności oświetlania terenu. Na podstawie tej oceny dowódca pułku określa, jak należy wykorzystać pododdziały z punktu widzenia ich maksymalnych możliwości w działaniach nocnych.

Oceniając sąsiadów należy zapoznać się z planem ich działań, a zwłaszcza: jakie siły i środki wydzielają oni do zabezpieczenia skrzydeł, jaki planują manewr drugimi rzutami i odwodami, jak zorganizowany jest system oświetlenia oraz jak z nimi współdziałać.

W ocenie terenu dowódca pułku przede wszystkim powinien uwzględnić jego wpływ na możliwość działania nieprzyjaciela i wojsk własnych w nocy. Chodzi tu szczególnie o ocenę warunków organizacji systemu ognia zarówno przed przednim skrajem, jak i w głębi obrony z punktu widzenia zamknięcia dogodnych kierunków działań nieprzyjaciela. Na podstawie tej oceny należy wyciągnąć wnioski dotyczące inżynieryjnego przygotowania terenu, organizacji systemu ognia, organizacji ubezpieczeń, oświetlenia terenu oraz oznakowania dróg manewru własnych wojsk.

Dowódca pułku w nocy ze względu na ograniczoną widoczność nie prowadzi rekonesansu. Odejście od tej zasady możliwe jest tylko wówczas, gdy noc jest jasna. Aby przeprowadzić konfrontację powziętej decyzji z mapy, dowódca pułku w nocy może udać się sam lub wysłać oficerów sztabu w celu:

- ustalenia przydatności dróg manewru;

- wyboru rubieży ogniowych dla czołgów i odwodu przeciwpancernego oraz rubieży rozwinięcia do kontrataków;

- wyboru rejonów obrony, stanowisk ogniowych artylerii oraz ustalenie rozmieszczenia innych elementów ugrupowania bojowego. Całość rekonesansu dowódca pułku prowadzi z nastaniem świtu lub przed zapadnięciem zmroku /jeżeli obrona na noc organizowana jest w dzień/.

2.2. Specyfika współdziałania.

Walka obronna w nocy wymaga dobrze zorganizowanego współdziałania i zgrania wysiłków wszystkich elementów ugrupowania bojowego, rodzajów wojsk i sąsiadów w celu odparcia ataku piechoty i czołgów nieprzyjaciela oraz ich niszczenia w wypadku włamania się w obronę pułku. Podczas organizacji obrony w dzień dowódca pułku - organizując współdziałanie - powinien między innymi uwzględnić wariant natarcia nieprzyjaciela w nocy i omówić specyfikę nocnego działania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego pułku. Szczególnie ważne jest ustalenie sygnałów współdziałania i dowodzenia oraz zapoznanie z nimi walczących wojsk własnych oraz sąsiadów w zakresie ich dotyczącym. Ważne jest również odpowiednie oznakowanie wozów bojowych i pojazdów mechanicznych, aby mogły się wzajemnie rozpoznawać. Współdziałanie pułku w obronie w nocy należy tak zorganizować, aby dowódcy wszystkich szczebli mieli pełną orientację w zakresie rażenia nieprzyjaciela, a w szczególności tych jego wojsk, którym udało się wedrzeć w rejon obrony pułku. Doniosłe znaczenie ma także określenie sposobu wykonania i wsparcia własnych kontrataków. Dobrze zorganizowane współdziałanie powinno wykluczyć możliwość zmylenia kierunku kontrataku, pomieszania się pododdziałów, ich wzajemne ostrzelanie się lub wejście wojsk na własne zapory inżynieryjne. Organizując współdziałanie należy między innymi ustalić także sposób oświetlenia nieprzyjaciela oraz wskazywania celów i kierunków działania.

2.3. Specyfika zabezpieczenia działań bojowych w obronie pułku w nocy.

Zabezpieczenie działań bojowych jest procesem ciągłym i jest realizowane nieprzerwanie zarówno w dzień, jak i w nocy. Różne warunki działań w dzień i w nocy wpływają na zakres i sposób organizacji zabezpieczenia obrony. Konieczne więc jest, aby podczas organizacji zabezpieczenia działań dowódca pułku określił również specyfikę i zakres przedsięwzięć, które mają być realizowane w nocy. Specyfika zabezpieczenia obrony pułku w nocy przedstawia się następująco:

a/ W zakresie rozpoznania

Rozpoznanie z uwagi na ograniczone warunki widoczności powinno działać bardziej aktywnie niż w dzień, przed frontem i w lukach na nie obsadzonych odcinkach terenu. Do celów rozpoznawczych należy wykorzystywać nie tylko etatowe pododdziały rozpoznawcze, lecz także pododdziały z innych rodzajów wojsk. Oprócz ogólnie przyjętych sposobów rozpoznania, jak obserwacja, podsłuch, wypady i zasadzki, w warunkach nocnych można na szeroką skalę stosować przerzut zwiadowców na teren działań nieprzyjaciela. Głównym zadaniem rozpoznania jest ustalenie sił nieprzyjaciela,ich rozmieszczenia,kierunków podejścia, rubieży rozwinięcia i ataku oraz możliwości przejścia do natarcia w nocy.

b/ W zakresie obrony wojsk przed bronią masowego rażenia

Zasięg rażącego działania promieniowania świetlnego broni jądrowej w nocy ulega znacznemu zwiększeniu co powoduje zwiększone straty, zwłaszcza w sile żywej /porażenie wzroku/. Warunki nocne utrudniają rozpoznanie skażeń i zakażeń oraz działanie grup ratunkowo - ewakuacyjnych; utrudnione jest także rozwijanie i praca punktów zabiegów specjalnych. Elementy te powinny być odpowiednio wzmocnione. Stany osobowe pododdziałów, jeżeli nie wykonują prac związanych z organizacją obrony, powinny znajdować się w ukryciu. Sygnały powiadamiania wojsk o niebezpieczeństwie napadu jądrowego i chemicznego należy zawczasu ustalić i muszą się one wyraźnie różnić od innych świetlnych sygnałów podawanych w nocy.

c/ W zakresie ubezpieczenia

Ubezpieczenie w nocy organizuje się podobnie jak w obronie w dzień z uwagi na to, że nieprzyjaciel w nocy ma możliwość skrytego podchodzenia do naszej obrony, przenikania przez ugrupowanie bojowe pułku, uderzenia na skrzydła i tyły walczących wojsk itp. Dlatego też do ubezpieczenia w nocy wydziela się większe siły i środki, a samo ubezpieczenie na wszystkich szczeblach powinno mieć charakter okrężny. Do elementów tyłowych i stanowisk dowodzenia wydziela się dodatkowe siły i środki.

d/ W zakresie zabezpieczenia inżynieryjnego

Warunki nocne sprzyjają pracom inżynieryjnym, a zwłaszcza wykonywaniu zapór inżynieryjnych przed przednim skrajem przez broniące się pododdziały. Przedsięwzięcia rozbudowy inżynieryjnej, jeżeli jest to tylko możliwe, powinny być ustalone i rozpoznane jeszcze przed zapadnięciem zmroku w myśl decyzji i wytycznych dowódcy pułku, wykonywane natomiast po zapadnięciu zmroku. Wykonywane prace inżynieryjne wymagają większego nadzoru ze strony dowódców niż w dzień i przebiegają podobnie jak w innych warunkach.

e/ W zakresie maskowania

Jakkolwiek ciemność sprzyja skrytemu działaniu, to jednak nawet w nocy należy ściśle przestrzegać zasad maskowania. W celu zapewnienia skrytego organizowania obrony w nocy należy ograniczyć wykorzystanie przyrządów noktowizyjnych, ustalić ścisły reżim stosowania środków oświetlających, ściśle przestrzegać zasad maskowania świateł i dźwięku oraz szeroko stosować metody i środki obniżające efektywność użycia przez nieprzyjaciela przyrządów noktowizyjnych. Ważnym zagadnieniem jest maskowanie manewru w nocy, który może być rozpoznawany przez nieprzyjaciela po szumie silników i gąsienic oraz używanych światłach wozów bojowych i pojazdów mechanicznych.

3. Właściwości prowadzenia walki obronnej pułku w nocy

Walka z nieprzyjacielem nacierającym z marszu rozpoczyna się już na dalekich podejściach. Uderzenia ogniowe na nieprzy-

jaciela mogą być wykonywane na maksymalne odległości jednak na te obiekty, których rażenie będzie najbardziej skuteczne. Obiektami tymi mogą być węzły dróg, mosty, ciaśniny, rubieże rozwinięcia w kolumny batalionowe, kompanijne i plutonowe oraz rubieże ataku. Jeżeli organizowany jest pas przesłaniania, to oddziały wydzielone - wykorzystując ciemności nocy - organizują zasadzki, zapory inżynieryjne i system niszczeń, zmuszają nieprzyjaciela do przedwczesnego rozwijania się, zużycia sił i środków, zadając mu przy tym znaczne straty. Wszystkie pododdziały - tak w pasie przesłaniania, jak i na przednim skraju - wzbraniają nieprzyjacielowi rozpoznanie naszego systemu obrony, zwłaszcza wykrywanie luk i rejonów nie obsadzonych przez wojska, niszcząc jego pododdziały rozpoznawcze. Podczas ogniowego przygotowania natarcia przez nieprzyjaciela, żołnierze znajdują się w ukryciach w gotowości do odparcia jego ataku. Z chwilą rozpoczęcia ataku przez nieprzyjaciela wydzielone środki oświetlają jego ugrupowanie, a środki ogniowe niszczą jego piechotę i czołgi. Nieprzyjaciela, który włamał się na przedni skraj, niszczy się ogniem ześrodkowanym broni strzeleckiej artylerii i moździerzy oraz kontratakami pododdziałów pierwszorzutowych.

Nieprzyjaciel ma możliwość włamania się w głąb naszej obrony w nocy, a zwłaszcza na kierunkach wykonywanych uderzeń jądrowych. W wypadku włamania się nieprzyjaciela pododdziały bronią zajmowanych rubieży, punktów oporu i rejonów obrony, nawet przy pełnym okrążeniu. W celu niedopuszczenia do rozprzestrzeniania się npla używa się odwodu przeciwpancernego i oddziału zaporowego, obezwładnia się go ogniem artylerii /w tym środkami dywizji/ oraz wykonuje się gwałtowny i niespodziewany kontratak drugim rzutem lub odwodem pułku.

W wypadku niepowodzenia kontrataku należy utrzymywać bronioną rubież i zabezpieczyć wykonanie kontrataku drugim rzutem dywizji współuczestnicząc w jego wykonaniu.

WŁAŚCIWOŚCI OBRONY PUŁKU W REJONIE ZURBANIZOWANYM

1. Ogólne zasady obrony pułku /pz, poz/ w rejonie zurbanizowanym

1.1. Charakterystyka rejonu zurbanizowanego z punktu widzenia organizacji i prowadzenia obrony

Specyfiką niektórych obszarów europejskiego teatru działań wojennych /ETDW/ jest gęsta sieć miast i osiedli oraz dalszy dynamiczny proces urbanizacji i uprzemysłowienia poszczególnych krajów. Jasne więc jest, że w ewentualnej przyszłej wojnie działanie bojowe w miastach i obszarach zabudowanych będą typowym i powszechnym zjawiskiem.

Ze względu na swą strukturę rejon zurbanizowany posiada szereg cech wpływających na organizację i prowadzenie walki obronnej. Cechy te ułatwiają lub też utrudniają prowadzenie obrony. Cechy ułatwiające obronę zapewniają:

- oddziaływanie na nacierającego ogniem wielowarstwowym oraz dogodne warunki ukrycia i maskowania stanowisk ogniowych;
- przystosowanie miasta do obrony w stosunkowo krótkim czasie i wykorzystanie kompleksów budynków murowanych jako punktów oporu, a piwnic jako schronów;
- wykonanie skrytego manewru;
- wykorzystanie urządzeń komunalnych do zabezpieczenia działań obronnych.

Ponadto rejon zurbanizowany, a zwłaszcza poszczególne miasta i osiedla utrudniają nieprzyjacielowi prowadzenie obserwowanego ognia artylerii i moździerzy oraz zmasowanego użycia czołgów.

Cechy utrudniające obronę powodują:

- ograniczony zasięg obserwacji;
- ograniczoną możliwość dokonywania manewru większymi siłami;
- ciągłe zagrożenie powstania pożarów i rumowisk;
- zmniejszony zasięg łączności radiowej /szczególnie UKF/.

1.2. Warunki obrony pułku w rejonie zurbanizowanym /załączniki nr 18,19,20,21/

O warunkach,w jakich pułk zmechanizowany /pcz/ będzie organizował i prowadził obronę w rejonie zurbanizowanym,będą decydować następujące czynniki:

- charakter wojny /wojna jądrowa, czy też prowadzona środkami konwencjonalnymi, lecz przy zagrożeniu użycia broni jądrowej/;
- położenie wojsk własnych w stosunku do nieprzyjaciela;
- charakter rejonu zurbanizowanego;
- miejsce pułku w ugrupowaniu dywizji.

a/ Miasta i osiedla w warunkach wojny jądrowej są mniej korzystne do obrony niż w warunkach wojny bezjądrowej. Uderzenia jądrowe powodują zburzenie budynków /w tym również przygotowanych do obrony/ i masowe pożary, a na skutek powstałych rumowisk paraliżują system ognia i manewru. Zaleca się więc, aby w warunkach wojny jądrowej pułk głównymi siłami organizował obronę poza miastem, zaś do obrony ważnych obiektów w mieście wydzielał tylko nieznaczne siły. Przejście do obrony w mieście głównymi siłami pułku celowe jest tylko wówczas,jeżeli jest gwarancja, że nieprzyjaciel nie użyje na miasto broni jądrowej /np. miasto jest zamieszkałe przez nieprzyjacielską ludność cywilną/.

W warunkach wojny bezjądrowej miasto z jego urządzeniami daje broniącemu znaczne korzyści; celowo więc jest, aby pułk organizujący obronę w pełni wykorzystał te walory.

b/ Z punktu widzenia położenia wojsk własnych w stosunku do nieprzyjaciela pułk może przechodzić do obrony w styczności z nim lub też bez styczności. Jasne jest, że organizacja obrony w styczności z nieprzyjacielem jest znacznie trudniejsza niż bez styczności, zwłaszcza ze względu na małą ilość czasu na przedsięwzięcia organizacyjne i ciągłe oddziaływania nieprzyjaciela. Trzeba jednak podkreślić, że organizacja obrony pułku w styczności z nieprzyjacielem jest korzystniejsza w rejonie zurbanizowanym niż na otwartej przestrzeni. Miasta i osiedla, dzięki swej zabudowie, zapewniają możliwość szybkiego organizowania obrony z jednoczesnym prowadzeniem walki w oparciu o istniejącą rozbudowę.

c/ Ze względu na charakter rejonu zurbanizowanego pułk może w składzie dywizji uczestniczyć w obronie dużego miasta, może też samodzielnie bronić małego miasta o obwodzie nie większym jak 15 km, albo bronić kilku zakładów przemysłowych i osiedli typu miejskiego lub też bronić się na otwartej przestrzeni między sąsiednimi miastami. W tym ostatnim wypadku obrona pułku nie będzie się w zasadzie różnić od obrony typu polowego.

d/ Z punktu widzenia miejsca w ugrupowaniu dywizji pułk może bronić się w jej pierwszym lub drugim rzucie będąc na głównym lub pomocniczym wysiłku obrony.

1.3. Możliwości pułku w obronie w rejonie zurbanizowanym

Możliwości obrony wycinka miasta /dzielnicy/ przez pułk zależą od szeregu czynników, z których najważniejsze są charakter i struktura rozbudowy miasta. W miastach o zwartej zabudowie podstawą obrony stanowią kompanijne punkty oporu obejmujące 2-3 kwartały[x/] wzdłuż frontu i do 2 kwartałów w głąb, tj. 600-900 m szerokości i do 600 m głębokości.

Batalionowy rejon obrony obejmuje 7-10 kwartałów wzdłuż frontu i do sześciu kwartałów w głąb, co stanowi 2 - 3,5 km szerokości i do 2 km głębokości.

W zależności od charakteru zabudowy miasta, a w szczególności od układu placów, parków lub obszarów niezabudowanych, dopuszcza się istnienie między batalionowymi rejonami obrony luk o szerokości do 2 km. Szerokość luk warunkowana jest możliwością ich przestrzelania ogniem broni maszynowej i przeciwpancernej. Niekiedy, dla zachowania ciągłości strefy ognia, w lukach rozmieszcza się plutonowe punkty oporu lub drużynowe gniazda oporu.

W tych warunkach pułk będąc w ugrupowaniu dwurzutowym, może bronić rejonu /dzielnicy/ o szerokości do 10 km /w ugrupo-

x/ Pod pojęciem kwartału należy rozumieć większą ilość budynków miasta oddzielonych od siebie parkami, placami czy arteriami /ulicami/ komunikacyjnymi.

waniu jednorzutowym do 15 km/ i głębokości do 6 km[x/].

Luźna zabudowa umożliwia broniącemu organizację rejonu obrony batalionu o szerokości 3-5 km i do 2 km głębokości. W tych warunkach szerokość rejonu pułku może wynosić: dla pułku broniącego się w ugrupowaniu dwurzutowym 8-12 km /3-5 km x 2 + 2/[xx/] i 13-17 km /3-5 km x 3 + 2 x 2/ dla pułku broniącego się w ugrupowaniu jednorzutowym.

W obszarach przemysłowych, kopalnianych oraz portowych, ze względu na rodzaj znajdujących się tam obiektów i specyfikę zabudowy tych rejonów, przy organizacji obrony obowiązują zasady podobnie jak w zwartej zabudowie miasta.

1.4. Ugrupowanie bojowe

Ugrupowanie bojowe pułku w obronie w mieście i w rejonie zurbanizowanym zależy od warunków w jakich przechodzi on do obrony, otrzymanego zadania, właściwości rejonu zurbanizowanego oraz zamiaru przeprowadzenia walki obronnej. Zawsze jednak powinno zapewnić najbardziej efektywne wykorzystanie wszystkich sił i środków. Podstawową zasadą będzie usamodzielnienie poszczególnych elementów ugrupowania bojowego, a zwłaszcza pododdziałów, jak: pluton, kompania, batalion. W związku z tym przeciętne wzmocnienie pułku w obronie rejonu zurbanizowanego powinno wynosić:

- 1-2 dywizjony artylerii;
- kompania saperów;
- do dywizjonu artylerii przeciwpancernej /nie otrzymuje pułk czołgów i pułk zmechanizowany wyposażony w BWP/.

Pułk czołgów, aby skutecznie bronić miasta, musi być wzmocniony przynajmniej batalionem piechoty.

- -

x/ 1. Szerokość rejonu obrony pułku w ugrupowaniu dwurzutowym: 2-3 km /szerokość batalionowego rejonu obrony/ x 2 /ilość batalionów/ + 2 km /szerokość luki między batalionami/ = 6 - 8 km.

2. Szerokość rejonu obrony pułku w ugrupowaniu jednorzutowym: 2 - 3,5 km x 3 + 2 km x 2 = 10 - 14,5 km.

xx/ Załącznik nr 19.

Batalion piechoty może otrzymać wzmocnienie:

- 1-2 kompanie czołgów;
- do dywizjonu artylerii;
- do baterii przeciwpancernej;
- do plutonu saperów.

Oprócz wymienionego wzmocnienia dla pułku i batalionu należy przydzielać większą niż w obronie polowej ilość materiałów wybuchowych środków zapalających i dymnych oraz min.

Pułk /batalion/ w obronie rejonu zurbanizowanego będzie najczęściej ugrupowany w dwa rzuty.

Określając siły pierwszego rzutu należy brać pod uwagę pojemność danego kierunku, ilość ulic, kwartałów oraz charakter zabudowy /zabudowa luźna czy zwarta/.

Trudności wykonania manewru drugim rzutem, spowodowane powstawaniem pożarów, zawałów oraz niejednokrotnie małą przelotowością ulic, powodują celowość, a nawet konieczność rozmieszczania go w dwóch - trzech rejonach /kompaniami/. Każda kompania drugiego rzutu powinna być tak wzmocniona by mogła prowadzić samodzielnie działanie na wyznaczonym kierunku.

W pułku czołgów przydzieloną piechotą wzmacnia się kompanie czołgów, zwłaszcza pierwszego rzutu.

W batalionach i kompaniach, zwłaszcza drugorzutowych wskazane jest organizować grupy deblokujące w składzie:

- pluton /drużyna/ piechoty, jeden - dwa czołgi, do drużyny saperów, 2-3 miotacze ognia /czołgi lub transportery - miotacze ognia/. W zależności od wzmocnienia pułku artylerią do ognia pośredniego można organizować pułkową grupę artylerii, która w okresie walki z nieprzyjacielem na podejściach do rejonu obrony pułku /na podejściach do miasta/ działa scentralizowanie. Podczas walk w głębi miasta artylerię z zasady przydziela się do batalionów, wykorzystując ją do strzelania na wprost.

Artylerię przeciwpancerną rozmieszcza się tak by mogła prowadzić ogień wzdłuż ulic i przestrzeliwać kierunki dostępne dla czołgów.

W obronie rejonu zurbanizowanego, a zwłaszcza miasta - ze względu na ograniczone możliwości manewru - nie zaleca się organizowania odwodów przeciwpancernych i oddziałów zaporowych.

Trwałość obrony przeciwpancernej w mieście z zasady opiera się na kompanijnych punktach oporu, które w tym celu wzmacnia się artylerią przeciwpancerną i czołgami. Wskazane jest, aby w ramach poszczególnych punktów oporu w miarę potrzeb stosować manewr nawet pojedynczymi czołgami, przygotowując dla nich po kilka stanowisk ogniowych i drogi manewru.

Odwód inżynieryjny pułku w obronie rejonu zurbanizowanego organizuje się na ogólnych zasadach. Może on być użyty w całości lub częściami do wykonania następujących zadań:

- urządzenia stanowiska dowodzenia /SD/ pułku;
- stawiania pól minowych /kierowanych/ oraz min niespodzianek /min nieusuwalnych/;
- przygotowania całych budynków do niszczenia z chwilą opanowania ich przez nieprzyjaciela /zasadzki/;
- ustawiania i minowania barykad;
- wykonywania przejść w murach /ścianach/ dla zapewnienia manewru dział i czołgów;
- współdziałania z grupami deblokującymi ;
- wzmocnienia saperami pododdziałów ogólnowojskowych.

1.5. System ognia

System ognia pułku /pz, poz/ w obronie rejonu zurbanizowanego powinien między innymi zapewnić:

- rażenie nieprzyjaciela skutecznym ogniem wielowarstwowym na podejściach do punktów oporu i w głębi obrony;
- możliwość przestrzeliwania ulic, placów i podejść do poszczególnych budynków;
- osłonięcie ogniem barykad i innych zapór inżynieryjnych;
- zaskoczenie nieprzyjaciela ogniem z bliskiej odległości;
- osłonę skrzydeł i luk między pododdziałami.

Środki ogniowe rozmieszcza się:

- na niższych piętrach, parterach i w suterenach dla prowadzenia ognia wzdłuż ulic;
- na wyższych piętrach, poddaszach, dachach dla prowadzenia ognia do celów położonych na odległych ulicach, placach, skwerach oraz do ognia przeciwlotniczego;
- poza budynkami dla prowadzenia ogni bocznych /jeżeli z budynków jest to niemożliwe/.

Tak zorganizowany system ognia stanowi zasadniczy element trwałości obrony miasta.

2. Organizacja obrony

2.1. Powzięcie decyzji, rekonesans, postawienie zadań bojowych

Metoda pracy dowódcy i sztabu nad wypracowaniem decyzji nie odbiega od ogólnie przyjętych zasad, jednak w jej treści występuje szereg cech charakterystycznych, na które dowódca pułku zwraca szczególną uwagę.

W analizie zadania:

- jakie miejsce zajmuje pułk w obronie dywizji; czy broni wycinka rejonu obrony dywizji /dzielnicy/, czy też samodzielnie małego miasta;
- utrzymanie jakich kwartałów ma szczególne znaczenie, a w związku z tym - gdzie należy skupić główny wysiłek obrony;
- gdzie i jak rozmieścić elementy ugrupowania bojowego.

W ocenie położenia:

- możliwości i skutki wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń bronią masowego rażenia, a zwłaszcza bronią jądrową na przedni skraj lub w głębi obrony;
- charakter i skład socjalny ludności,a w obronie miasta na terenach nieprzyjaciela dodatkowo możliwości wystąpień dywersyjno—sabotażowych;
- ilość i stan pododdziałów obrony terytorialnej kraju /OTK/, terenowych oddziałów samoobrony /TOS/, zakładowych oddziałów samoobrony /ZOS/, straży pożarnej oraz ich zadania w obronie obiektów /zakładów/;
- stan zabezpieczenia sanitarno-epidemiologicznego;
- stan bezpieczeństwa przeciwpożarowego;
- stan i zabezpieczenie urządzeń komunalnych;
- ilość i rozmieszczenie ważnych obiektów takich,jak: elektrownia, poczta, mosty, lotniska, dworce kolejowe itp.
- charakter budynków /z punktu widzenia ich przydatności do obrony i wyburzenia/;
- rozmieszczenie i możliwość wykorzystania do manewru placów, ogrodów, parków oraz kierunki i przelotowość ulic;

- kierunki dogodne do działania i przenikania nieprzyjaciela w głąb obrony oraz możliwość oskrzydlenia poszczególnych punktów oporu;

- stan i możliwość wykorzystania urządzeń podziemnych /jeżeli istnieją/.

Po dokonaniu analizy zadania i oceny położenia oraz wysłuchaniu meldunków oficerów sztabu i szefów rodzajów wojsk i służb dowódca pułku podejmuje decyzję do obrony miasta /w mieście/, układ której w zasadzie nie odbiega od formy decyzji do obrony w warunkach polowych. Podjętą z mapy decyzję, należy skonfrontować w terenie podczas rekonesansu, w którym powinni brać udział dowódcy do kompanii włącznie, dowódcy środków wzmocnienia, wyznaczeni oficerowie sztabu pułku oraz przedstawiciel wojskowego sztabu /miejskiego - dzielnicowego/, a na terenach nieprzyjaciela przedstawiciel wojskowej komendy miasta.

Podczas rekonesansu należy między innymi ustalić:

- granice batalionowych rejonów obrony, a w nich poszczególne kompanijne punkty oporu w kwartałach i poza zabudowaniami;

- niezbędny zakres prac w celu przygotowania poszczególnych obiektów do obrony ze szczególnym uwzględnieniem organizacji systemu ognia i prac inżynieryjnych;

- cel i sposób wykorzystania urządzeń podziemnych;

- jakich obiektów w rejonie obrony pułku bronią pododdziały obrony terytorium kraju oraz terenowe i zakładowe oddziały samoobrony.

Dowódca pułku może prowadzić rekonesans osobiście lub wyznaczając zastępców prowadzić go równolegle na kilku punktach pracy. W rekonesansie równoległym może wyodrębnić /choć nie jest to regułą/ trzy grupy rekonesansowe. Z pierwszą - zasadniczą grupą na kierunku głównego wysiłku obrony prowadzi rekonesans dowódca pułku z dowódcami pododdziałów pierwszego rzutu, dowódcą artylerii i dowódcami odwodów specjalnych. Z drugą grupą prowadzi rekonesans zastępca dowódcy pułku ds. liniowych /szef sztabu/, z zasady w rejonie pomocniczego wysiłku obrony. Z trzecią grupą rekonesansową prowadzi rekonesans zastępca dowódcy pułku ds. techniki i zaopatrzenia z dowódcami pododdziałów kwatermistrzowskich.

2.2. Właściwości organizacji współdziałania

Metoda pracy dowódcy i sztabu w zakresie organizacji współdziałania nie odbiega od ogólnie przyjętych zasad. Specyfika obrony rejonów zurbanizowanych nakazuje w treści tej pracy dodatkowo ustalić:

- działanie pododdziałów na wypadek pożarów i zniszczeń;
- zadania wykonywane przez pododdziały OTK, TOS, ZOS i miejską straż pożarną na korzyść pułku;
- czas, kierunek i zadania kontrataków odwodów pułku;
- przygotowanie obiektów jako zasadzek na wypadek opanowania ich przez nieprzyjaciela;
- sposób działania pododdziałów pułku w wypadku walki w okrążeniu.

Dla ułatwienia współdziałania sztab pułku dostarcza wszystkim dowódcom i sztabom plany miasta i mapy w dużej skali z jednolitą numeracją wszystkich kwartałów i ważnych pojedynczych obiektów. Nazwy ulic, parków, placów na planach i mapach koduje się.

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych

Ze względu na specyfikę obrony rejonów zurbanizowanych zostaną omówione tylko te rodzaje zabezpieczenia działań bojowych, których zespół czynności w znacznym stopniu odbiega od ogólnie przyjętych w obronie typu polowego. Dotyczy to zwłaszcza rozpoznania, obrony przed bronią masowego rażenia i zabezpieczenia inżynieryjnego.

Rozpoznanie

Trudności w prowadzeniu obserwacji stwarzają konieczność organizacji gęstej sieci posterunków obserwacyjnych przygotowanych i obsadzonych przez żołnierzy uprzednio zapoznanych z miastem /dzielnicą/. Posterunki obserwacyjne organizuje się tak na przednim skraju, jak i w głębi obrony. Jeżeli pułk organizuje obronę /częścią sił/ na podejściach do miasta, również i tam należy zorganizować posterunki obserwacyjne.

Duże zastosowanie mają patrole rozpoznawcze, które najczęściej poprzez przenikanie w ugrupowanie nieprzyjaciela zdobywają niezbędne informacje.

W batalionach i kompaniach szeroko stosuje się podsłuchy i zasadzki, które często organizuje się w opanowanych w toku walki budynkach.

Obrona przed bronią masowego rażenia

W zakresie obrony przed bronią masowego rażenia należy zwrócić uwagę na zorganizowanie niezawodnego systemu alarmowania, powiadamiania i ostrzegania oraz prowadzenia rozpoznania skażeń i zakażeń. Szczególne znaczenie ma przystosowanie i wykorzystanie urządzeń podziemnych jako ukryć dla ludzi i sprzętu oraz zabezpieczenie źródeł wody. Do likwidacji skutków bmr należy organizować grupę ewakuacyjno-ratunkową /GRE/ wzmacniając jej skład miejską strażą pożarną i oddziałami samoobrony wyposażonymi w środki mechanizacji.

Zabezpieczenie inżynieryjne

Zabezpieczenie inżynieryjne obrony pułku w mieście polega przede wszystkim na przygotowaniu plutonowych i kompanijnych punktów oporu oraz stawianiu zapór inżynieryjnych. Przygotowany do obrony rejon powinien być pokryty barykadami, osłonięty polami minowymi i zaporami fortyfikacyjnymi.

W ramach współpracy między organami obrony terenowej i wojskiem szereg robót inżynieryjnych może i musi być wykonane zawczasu siłami ludności cywilnej. Wyjątkowo duże znaczenie dla prowadzenia walki obronnej będzie miało zabezpieczenie dróg manewru poprzez przygotowanie przejść w barykadach, ścianach domów itp., urządzenia SO dla czołgów i dział oraz przygotowania do niszczenia /burzenia/ budynków w wypadku opanowania ich przez nieprzyjaciela.

Obrona przeciwlotnicza

Środki OPL pułku rozmieszcza się na najwyższych piętrach lub dachach, względnie na placach w parkach lub w ogrodach. Z piwnic przystosowanych jako schrony wykonuje się wyjście na bezpieczną odległość, tj. przykryty odcinek transzei o długości równej połowie wysokości budynku. Jako zbiorowe schrony przeciwlotnicze wykorzystuje się tunele metra itp.

Maskowanie

W zakresie maskowania dużego znaczenia nabiera zabezpieczenie wymiany korespondencji prowadzonej przy wykorzystaniu miejskiej sieci łączności. Do maskowania ruchu wojsk wykorzystuje się przejścia podziemne. Szczególną uwagę należy zwrócić na zaciemnianie po zapadnięciu zmroku wszystkich źródeł światła.

Ubezpieczenie

Specyfiką ubezpieczenia wojsk w rejonie zurbanizowanym, a szczególnie na terenie nieprzyjaciela jest konieczność ciągłej ochrony i obrony obiektów i elementów ugrupowania bojowego powodowane stałym zagrożeniem dywersyjno-sabotażowym ludności cywilnej zamieszkałej w bronionym mieście oraz możliwością przenikania wojsk nieprzyjaciela w głąb miasta urządzeniami podziemnymi /kanałami, tunelami itp./.

Zabezpieczenie tyłowe

Obrona rejonów zurbanizowanych zmusza do większego niż w warunkach normalnych nagromadzenia środków materiałowych, szczególnie amunicji w punktach oporu i na SO artylerii, żywności i wody. Organ zaopatrywania pułku powinien w maksymalnym zakresie wykorzystać miejscowe zasoby - zakłady przetwórcze, magazyny itp. Każde źródło zaopatrywania powinno być rozpoznane /sprawdzone/, a następnie zabezpieczone przed możliwością jego skażenia.

Siły i środki medyczne rozmieszcza się w poszczególnych punktach oporu. Patrole sanitarne wyposaża się w liny, pasy i inne środki do wyciągania porażonych z trudno dostępnych miejsc. Na urządzenie PPM wykorzystywać szpitale, przychodnie, internaty i istniejący w nich personel lekarski i pielęgniarski.

W zabezpieczeniu technicznym należy zwrócić uwagę na wykorzystanie stacjonarnej bazy remontowej - zakłady przemysłowe, stacje obsługi samochodów itp. Szczególną ochronę zapewnić stacjonarnym źródłom MPiS /CPN/.

Dowodzenie

W rejonie zurbanizowanym punkty dowodzenia pułku powinny być bardziej zbliżone do przedniego skraju. Punkty dowodzenia celowo jest rozmieszczać w trwałych piwnicach i niższych piętrach mocnych budowli. W pobliżu stanowisk dowodzenia wybiera się i oczyszcza place dogodne do lądowania śmigłowców, ponadto należy urządzić kilka punktów obserwacyjnych /PO/ dla dowódcy pułku. W warunkach ograniczonego czasu można przystosować i wykorzystać punkty obserwacyjne dowódców batalionu, a nawet kompanii. Podstawą dowodzenia pododdziałami jest dokładnie zorganizowany wielokanałowy system łączności. W systemie tym winna być łączność radiotelefoniczna, telefoniczna z szerokim wykorzystaniem miejskiej sieci łączności oraz radiowa. Ponadto w skład systemu powinni wchodzić łącznicy. Z każdego elementu ugrupowania bojowego winno być przysłanych na SD pułku dwóch łączników. Ten system łączności obowiązuje również na niższych szczeblach dowodzenia /batalion - kompania/.

W obronie miasta duże zastosowanie może mieć łączność telewizyjna. Wykorzystanie kamer telewizyjnych na szczególnie ważnych kierunkach przy możliwości ich sterowania z SD,ułatwi dowódcy ocenę położenia oraz skróci obieg informacji.

3. Prowadzenie walki obronnej w mieście i w rejonie zurbanizowanym

W obronie rejonu zurbanizowanego możemy wyodrębnić trzy etapy walki: walka z nieprzyjacielem na podejściach do miasta; odparcie ataku piechoty i czołgów nieprzyjaciela i walka o utrzymanie przedniego skraju obrony oraz walka w celu zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony /do miasta/.

3.1. Walka z nieprzyjacielem na podejściach do miasta

Walkę w tym okresie rozpoczynają pododdziały ubezpieczeń. Zmuszają one nieprzyjaciela do wcześniejszego rozwinięcia się, rozpoznają jego ugrupowanie i kierunek głównego uderzenia, po czym na rozkaz dowódcy pułku wycofują się na przygotowane stanowiska w punktach oporu na przednim skraju lub

w głębi miasta. Pododdziały broniące punktów oporu na przednim skraju i w głębi - z wyjątkiem dyżurnych środków ogniowych i obserwatorów - należy ukryć w schronach.

Na podstawie danych z rozpoznania dowódca i sztab nakierowują działanie odwodów na prawdopodobny kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela.

Szczególną uwagę w tym okresie należy zwrócić na obronę przeciwlotniczą wojsk.

3.2. Odparcie ataków piechoty i czołgów nieprzyjaciela i walka o utrzymanie przedniego skraju obrony

Natarcie na miasto nieprzyjaciel poprzedzi zazwyczaj uderzeniami jądrowymi, a w warunkach wojny konwencjonalnej silnym przygotowaniem ogniowym. Bardziej dotkliwie niż w warunkach obrony typu polowego będą dla obrońcy skutki tego przygotowania spowodowane pożarami i waleniem się budynków.

Z chwilą wyruszenia nieprzyjaciela do natarcia pododdziały pierwszego rzutu zajmują stanowiska ogniowe i ogniem wszystkich środków nie dopuszczają do włamania się nieprzyjaciela do budynków na przednim skraju obrony. Artyleria początkowo z zakrytych stanowisk ogniowych obezwładnia nieprzyjaciela na podstawach wyjściowych, następnie wspólnie z moździerzami wykonuje ognie zaporowe odcinając piechotę od czołgów.

Saperzy i piechota niezaangażowana bezpośrednio w walce zagradzają minami i zaporami przenośnymi wyłomy w murach i barykadach, powstałe na skutek uderzeń lotnictwa i artylerii nieprzyjaciela.

Szczególna rola w tym okresie przypada pułkowej grupie ratunkowo-ewakuacyjnej i pododdziałom samoobrony.

Zadanie wszystkich dowództw i oficerów sztabu pułku polegać będzie na odtworzeniu dowodzenia i współdziałania, kierowaniu akcją ratunkową, na organizacji gaszenia pożarów, odtworzeniu naruszonego systemu ognia i zapór.

3.3. Walka w celu zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony /do miasta/.

Utrata budynku lub obiektu na przednim skraju daje nieprzyjacielowi możliwość rozszerzenia wyłomu w głąb obrony. Dlatego każde włamanie się nieprzyjaciela do obiektu powinno być natychmiast odgrodzone ogniem z sąsiednich budynków i odblokowane siłami grup deblokujących lub likwidowane kontratakiem drugiego rzutu /kompanii - batalionu/.

Kontrataki nawet małych grup wykonywane zdecydowanie i szybko mają realne możliwości odzyskania poprzedniego położenia. Wobec tego, że walka w mieście rozpada się na szereg ognisk, często izolowanych od siebie, dużego znaczenia nabiera inicjatywa, zdecydowanie i śmiałe działanie dowódców wszystkich szczebli. Włamanie się nieprzyjaciela w głąb obrony zmusza go do prowadzenia walki drobnymi grupami często w odosobnieniu. Stwarza to warunki do użycia na tych kierunkach odwodów i niszczenia go częściami. Kontrataki w rejonie zurbanizowanym wykonuje się z zasady wcześniej niż w obronie typu polowego. Batalion drugiego rzutu pułku będzie często wykonywał kontratak już w przypadku opanowania przez nieprzyjaciela czołowych budynków. Należy dążyć, by kontratak wykonywać całością sił drugiego rzutu. Będzie to możliwe w warunkach obrony, gdzie między osiedlami lub dzielnicami miasta istnieją luki zapewniające możliwość rozwinięcia drugiego rzutu pułku. Często jednak ograniczona przelotowość ulic i brak luk nie pozwoli na to i drugi rzut rozmieszczony w kilku rejonach będzie wykonywał kontratak częściami na kilku kierunkach.

W przypadku, gdy obrona któregoś z budynków lub punktów oporu stała się niemożliwa lub niecelowa, załoga na rozkaz dowódcy batalionu opuszcza stanowiska, wcześniej jednak saperzy lub załoga powinna zaminować opuszczany obiekt.

W przypadku, gdy wykonywany kontratak nie osiągnął celu i dalsze jego działanie jest niecelowe, należy przejść kontratakującymi siłami do obrony budynków na opanowanej rubieży, zorganizować system ognia, odtworzyć dowodzenie i współdziałanie, tym samym stworzyć warunki do wykonania kontrataku

wyższego szczebla. W toku działań manewrowych, przy nie ustabilizowanej linii frontu, zawsze istnieje szansa prowadzenia walki w mieście nawet w okrążeniu. Moment wycofania się załogi bronionego miasta, powinien być poprzedzony dokładnie przemyślaną i uzasadnioną decyzją. Broniony obiekt /miasto/ można opuścić tylko na rozkaz wyższego dowódcy.

WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA OBRONY PRZEZ PUŁK /pz, poz/ W GÓRACH

1. Ogólne właściwości obrony pułku w górach

1.1. Wpływ terenu górzystego na prowadzenie obrony

Teren górzysty w poważnym stopniu wywiera wpływ na organizację i prowadzenie walki obronnej zarówno w sensie dodatnim, jak i ujemnym. Ukształtowanie i pokrycie gór i właściwe wykorzystanie tych warunków zwiększa możliwości obronne. Pododdział czy oddział może bowiem bronić znacznie szerszego odcinka i zdecydowanie odpierać natarcie przeważających sił przeciwnika.

Grzbiety górskie, wysokie, strome i często skaliste, szczyty, wąwozy, ciaśniny, duże kompleksy leśne, ograniczona ilość dróg, ścieżek, przejść /zazwyczaj wąskich, krętych o dużym kącie nachylenia, a w okresie opadów - błotnistych i śliskich/, ograniczają manewr, wykorzystanie dużych sił, techniki bojowej, dowodzenie i współdziałanie oraz komplikują zaopatrzenie i ewakuację. Lesiste pokrycie i pofałdowanie terenu z dużą ilością pól martwych ograniczają: orientację, obserwację, zasięg technicznych środków łączności oraz ostrzał broni maszynowej i środków przeciwpancernych.

Klimat górski, który cechuje częsta zmiana warunków atmosferycznych /burze, opady, niskie temperatury, mgły, niski pułap chmur/, utrudnia bytowanie wojsk i warunki prowadzenia walki. W warunkach zimowych zazwyczaj duża pokrywa śnieżna jeszcze w większym stopniu ogranicza manewr, zaopatrzenie oraz ewakuację wojsk i stwarza możliwości powstawania lawin, co grozi zasypaniem pododdziałów.

W porównaniu jednak z obroną w terenie równinnym teren górzysty, oprócz właściwości ujemnych, ma wiele stron dodatnich wzmacniających trwałość i uporczywość obrony.

Grzbiety górskie, wysokie, strome i często skaliste szczyty, duże kompleksy leśne, duża ilość wąskich wąwozów ułatwiają broniącemu się zorganizowanie obrony na tych kierunkach, które są łatwo dostępne dla przeciwnika. Z zasady kierunki te zamyka się większymi siłami, natomiast kierunki bierne /trudno dostępne/ obsadza się mniejszymi siłami lub tylko się je dozoruje, zachowując silne i ruchliwe odwody.

Warunki terenu górzystego umożliwiają organizację punktów oporu, zdolnych do prowadzenia obrony okrężnej oraz organizację wielowarstwowego ognia /z różnych poziomów/ wszystkich rodzajów wojsk, który w połączeniu z warunkami terenowymi, systemem zapór i przeszkód inżynieryjnych, staje się wyjątkowo trudny do pokonania przez nacierającego.

W górach ze względu na warunki terenowe siły nacierającego zmuszone są do działań na izolowanych od siebie kierunkach, co daje obrońcy możliwość ustalenia jego zgrupowań uderzeniowych i bicia ich częściami. Dużą rolę odgrywa tu czynnik zaskoczenia, który w takich warunkach jest łatwy do osiągnięcia /wykonanie kontrataków, niespodziewane otwarcie ognia, dokonanie manewru z nieatakowanych kierunków/.

Pokrycie terenu, duża ilość pól martwych i ich umiejętne wykorzystanie przez obrońcę na przeciwstokach sprzyja skrytemu rozmieszczeniu odwodów i środków ogniowych. Zmniejsza to skuteczność oddziaływania na nie środków ogniowych przeciwnika.

W górach obrona powinna być okrężna we wszystkich ogniwach dowodzenia i opierać się na: uporczywym utrzymaniu ważnych obiektów taktycznych /przełęcze, wąwozy, ciaśniny, szerokie doliny, węzły dróg/ zamykających dostępne kierunki natarcia; szerokim stosowaniu uderzeń ogniowych oraz wykonaniu zdecydowanych kontrataków - od najniższych szczebli dowodzenia - na ugrupowanie przeciwnika, które zdołało się w nią włamać. Trwałość obrony tych obiektów zależy przede wszystkim od uporczywego utrzymania przyległych do nich panujących wzgórz i grzbietów. Dlatego obronę należy organizować nie tylko na dole, u podnóża grzbietów, lecz przede wszystkim na przyległych wzniesieniach oraz na stokach górskich.

Podstawą obrony w górach są oddzielne kompanijne punkty oporu i batalionowe rejony obrony, przeznaczone do utrzymania przełęczy, węzłów dróg i dominujących wzgórz. W niektórych wypadkach organizuje się samodzielne plutonowe punkty oporu. Punkty oporu i rejony obrony urzutowuje się głęboko na dostępnych kierunkach natarcia przeciwnika. Natomiast odcinki drugorzędne i mało dostępne do natarcia i przenikania przeciwnika w głąb obrony należy bronić małymi siłami lub tylko dozorować.

Duże luki między dostępnymi kierunkami, a więc i między punktami oporu i rejonami obrony, zwiększają wrażliwość skrzydeł i tyłów wojsk będących w obronie. Broniące się wojska są zatem zmuszone do wydzielenia dodatkowych sił do prowadzenia obserwacji i patrolowania na skrzydłach i w lukach oraz posiadania w poszczególnych punktach oporu odwodów, których zadaniem byłoby zwalczanie przeciwnika przedostającego się między punktami oporu na ich skrzydła i tyły.

Trzeba pamiętać, że pododdziałom broniącym izolowanych, odosobnionych punktów oporu i rejonów obrony należy zapewnić wszystkie środki do życia i prowadzenia długotrwałej walki obronnej w oderwaniu od własnych wojsk, nawet w warunkach pełnego okrążenia, a zwłaszcza w okresie zimy.

Dla obrony wojsk przed środkami masowego rażenia w górach należy dążyć do wprowadzania przeciwnika w błąd co do rzeczywistego rozmieszczenia ugrupowania bojowego. Osiąga się to przez nieszablonowe urządzenie obrony, wykorzystanie szczelin, pieczar górskich do ukrycia wojsk i ich maskowanie oraz budowę pozornych punktów oporu i rejonów obrony.

W niektórych sytuacjach przedni skraj obrony można organizować na przeciwstoku. Tak zorganizowana obrona uniemożliwia jej rozpoznanie, wprowadza w błąd przeciwnika i stwarza warunki do zaskoczenia nacierających wojsk ogniem skrzydłowym i sztyletowym. Trzeba jednak wówczas wydzielić część sił do ubezpieczeń bojowych, których zadaniem będzie utrzymywanie grzbietu górskiego i wprowadzenie przeciwnika w błąd co do rzeczywistego przebiegu przedniego skraju.

1.2. Możliwości bojowe pułku w obronie w górach

Pułk zmechanizowany będący w pierwszym rzucie dywizji broni zazwyczaj jednego dostępnego kierunku natarcia przeciwnika, zwłaszcza jeżeli znajduje się na głównym wysiłku obrony dywizji. Będąc na drugorzędnym kierunku w terenie trudno dostępnym może on bronić nawet dwóch kierunków.

Szerokość rejonu obrony pułku w górach może być bardzo różna. W dużym stopniu zależy ona od charakteru terenu, a przede wszystkim od ilości, ważności i pojemności dostępnych kierunków natarcia przeciwnika. Zwykle szerokość ta jest znacznie większa niż w terenie równinnym. Biorąc pod uwagę trudno dostępne odcinki natarcia przeciwnika, których obrona nie wymaga dużej gęstości sił i środków, szerokość obrony pułku może wynosić 15 km i więcej. W szerokiej dolinie dostępnej dla natarcia wszystkich rodzajów wojsk przeciwnika obronę organizuje się na ogólnych zasadach. W niektórych wypadkach pułk może bronić węższego rejonu. Tak więc szerokość rejonu obrony pułku w górach jest zależna od niezbędnego nasycenia siłami i środkami każdego dostępnego kierunku natarcia przeciwnika. Nasycenie to z zasady powinno być równe stosowanemu w obronie w normalnych warunkach, a zwłaszcza w obronie szerokiej doliny i na prawdopodobnym kierunku głównego uderzenia przeciwnika.

Głębokość obrony pułku w znacznym stopniu zależy od charakteru terenu, sieci dróg, odległości pomiędzy równoległe biegnącymi grzebietami i ich odgałęzieniami jako taktycznymi obiektami, od których utrzymania zależy trwałość obrony oraz od przebiegu dróg przewidzianych do manewru odwodami wzdłuż frontu i z głębi, jak również od konieczności utrzymania łączności ogniowej między rejonami obrony. Dlatego też głębokość obrony pułku w górach na niektórych kierunkach może być większa, a na innych mniejsza w porównaniu z obroną w terenie równinnym. Na bardzo trudno dostępnych odcinkach terenu głębokość tej obrony może się ograniczać wyłącznie do plutonowych, kompanijnych punktów oporu lub batalionowych rejonów obrony.

Pułk czołgów w obronie w górach z zasady wykorzystuje się w drugim rzucie dywizji i przeznaczony jest on głównie

do wykonania kontrataków na zagrożonych kierunkach, pogłębienia obrony dywizji, osłony zagrożonego jej skrzydła lub odparcia czołgów przeciwnika /na rubieżach rozwinięcia/. Kontratak pułku czołgów w większości wypadków wykonuje się częściami na zbieżnych kierunkach. Nie należy jednak wykluczyć możliwości wykonania kontrataku drugim rzutem dywizji wzdłuż doliny lub drogi. W niektórych wypadkach pułk czołgów może być wyznaczony do obrony w pierwszym rzucie dywizji; będą to jednak wypadki sporadyczne. Będąc w pierwszym rzucie dywizji, będzie on najczęściej bronił szerokiej doliny. W takiej sytuacji przewidywane dla niego zadania odbiegać będą od ogólnie przyjętych norm.

1.3. Ugrupowanie bojowe pułku w górach

Zasadniczy wpływ na ugrupowanie bojowe pułku w obronie w górach, poza ogólnie przyjętymi zasadami mają warunki terenowe /ważność i pojemność kierunków natarcia przeciwnika, możliwości użycia na nich czołgów, transporterów opancerzonych i artylerii oraz stopnia trudności pokonywania terenu/. Uwzględniając wszystkie czynniki mające wpływ na tworzenie ugrupowania, a zwłaszcza warunki terenowe, ugrupowanie bojowe pułku w górach składa się z jednego lub dwóch rzutów, zgrupowania artylerii i odwodów.

Ugrupowanie bojowe pułku w dwa rzuty organizuje się przeważnie na głównym wysiłku obrony dywizji, w obronie szerokiej doliny, na płaskowzgórzu i w obronie przełęczy - załącznik nr 22. W terenie mającym kilka mało dostępnych kierunków /przejść/ i wykluczającym możliwość zmasowanego użycia przez przeciwnika czołgów, piechoty i artylerii organizuje się ugrupowanie bojowe pułku w jednym rzucie z silnym i ruchliwym odwodem ogólnowojskowym i odwodami specjalnymi - załącznik nr 23.

Do pierwszego rzutu wydziela się dwie trzecie sił pułku, a niekiedy i więcej, siły te przeznaczone są do obrony pierwszej pozycji. Batalionowi będącemu na kierunku głównego wysiłku obrony pułku i na możliwym kierunku działania czołgów przeciwnika przydziela się część czołgów /do kcz/ dla wzmocnienia obrony przeciwpancernej oraz organizowania zasadzek

przeciwczołgowych przed przednim skrajem i w rejonie obrony batalionu.

Odwód ogólnowojskowy /jedna - dwie kp oraz pozostałe siły bcz/ lub drugi rzut /batalion piechoty i pozostałe siły bcz/ rozmieszcza się na najważniejszych kierunkach, w rejonie węzłów dróg i na stokach gór, w odległości zapewniającej we właściwym czasie manewr na dowolny zagrożony kierunek w celu wykonania kontrataku na przeciwnika, któremu udało włamać się w rejon obrony pułku, pogłębienia obrony lub zamknięcia zagrożonego skrzydła rejonu obrony pułku. Zależnie od warunków terenowych i sytuacji rozmieszcza się je w jednym lub dwu rejonach na zagrożonych kierunkach, jednak z takim wyliczeniem, by mogły one działać zarówno w całości, jak i częściami.

W pułku pierwszego rzutu dywizji, o ile pozwalają na to środki, tworzy się PGA, którą rozmieszcza się w rejonie zapewniającym wykonanie uderzeń ogniowych na głównym wysiłku obrony. Jeśli wsparcie batalionu broniącego samodzielnego kierunku nie jest możliwe przez PGA, wówczas należy go wzmocnić artylerią w sile od baterii do dywizjonu. W obronie szerokich dolin, przełęczy i na płaskowyżu trzeba dążyć do scentralizowanego dowodzenia artylerią.

Jeśli możliwe jest działanie czołgów przeciwnika na wielu kierunkach i to oddalonych od siebie oraz jeśli brak jest między nimi dróg manewru, to w zależności od posiadanych sił i środków mogą być organizowane w pułku dwa odwody przeciwpancerne. W terenie górzystym odwód przeciwpancerny pułku z zasady rozmieszcza się bliżej pierwszego rzutu.

W czasie obrony w terenie górzystym wzrasta rola i przeznaczenie oddziału zabezpieczenia ruchu, zwłaszcza w utrzymaniu słabo rozwiniętej drożni do manewru odwodami, zaopatrzenia i ewakuacji. Siła i skład jego będzie zależeć w dużym stopniu od trudności terenowych. W zależności od potrzeb i możliwości sił i środków można organizować dwa oddziały zabezpieczenia ruchu.

1.4. System ognia w obronie pułku w górach

Warunki górskie - w odróżnieniu od innych warunków terenowych - ułatwiają organizowanie wielowarstwowego systemu

ognia, który stwarza dogodne możliwości skutecznego rażenia przeciwnika.

System ognia pułku organizuje się w taki sposób, aby razić przeciwnika poc[illegible]ując od dalekich podejść, podczas ruchu i ześrodkowania jego wojsk w dolinach, ciaśninach i na przełęczach, wykorzystując w tym celu ogień artylerii, a ze szczebla nadrzędnego - uderzenia jądrowe i lotnicze.

Dla rażenia przeciwnika prowadzącego natarcie wzdłuż dolin organizuje się wielowarstwowy skrzydłowy i krzyżowy ogień na przestrzeni całej doliny, tak przed przednim skrajem, jak i w głębi obrony, organizując nieprzekraczalną zaporę ogniową. Część środków ogniowych piechoty i środków przeciwpancernych rozmieszcza się na przeciwstokach do rażenia przeciwnika z zasadzek, zwłaszcza na małych odległościach, ogniem sztyletowym. Do prowadzenia ognia na skryte podejścia, a zwłaszcza na odcinki pól martwych, szeroko wykorzystuje się ogień moździerzy i artylerii haubic. W tym celu niektóre środki ogniowe należy wysuwać przed przedni skraj obrony lub na skrzydła. Na otwartych skrzydłach pułku, w lukach między rejonami obrony i na podejściach do panujących wzgórz przygotowuje się ześrodkowania ogniowe, natomiast na wyjścia z dolin, wąwozów, ciaśnin i przełęczy w zależności od ilości posiadanych środków - ogień zaporowy.

Na kierunkach dostępnych do natarcia czołgów przeciwnika organizuje się system ognia przeciwpancernego tak przed przednim skrajem, jak i w głębi obrony, stosując szeroko zasadzki przeciwczołgowe oraz manewr środków przeciwpancernych.

System ognia pułku w górach powinien w maksymalnym stopniu zapewnić wsparcie kontrataków pułku, osłonę zapór inżynieryjnych i tworzyć jedną planową sieć, ściśle powiązaną z systemem wszystkich przeszkód i zapór inżynieryjnych z pełnym uwzględnieniem właściwości terenu.

1.5. Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku w górach

Stopień i sposób inżynieryjnej rozbudowy rejonu obrony pułku w górach uzależniony jest od pojemności i ważności bronionego kierunku, warunków geologicznych i czasu, jakim dysponuje obrońca. Często występujące skały bezpośrednio na

powierzchni lub pod cienką warstwą gleby poważnie utrudniają wykonanie prac ziemnych. Biorąc pod uwagę, że nie można będzie zastosować do rozbudowy maszyn inżynieryjnych, prace te będą wykonywane ręcznie, a więc ich wydajność będzie mniejsza.

Inżynieryjna rozbudowa ze względu na czas i możliwości obejmuje tylko rozbudowę punktów oporu, rejonów obrony i stanowisk ogniowych oraz odcinków zapór. Na kierunkach dogodnych do natarcia przeciwnika, a zwłaszcza w obronie szerokich dolin, należy dążyć do rozbudowy rejonu obrony pułku zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami. W terenie skalistym trzeba się liczyć z koniecznością budowania okopów, stanowisk ogniowych i punktów oporu nie w głąb, lecz przez układanie kamieni i głazów ponad poziomem terenu.

Szczególne znaczenie w górach posiada wybór przedniego skraju obrony pułku. Jeżeli obrona organizowana jest wzdłuż grzbietu górskiego, to przedni jej skraj z zasady przebiega poniżej grzbietu na stokach zwróconych w stronę przeciwnika. Przy organizacji obrony w poprzek grzbietu, przedni skraj rozbudowuje się na stokach głównego grzbietu zwróconego w stronę przeciwnika i na jego odgałęzieniach. W obronie przełęczy przedni skraj rozbudowuje się na podejściach do niej, zamykając wszystkie drogi i przejścia. W obronie szerokiej doliny i na płaskowyżu przedni skraj rozbudowuje się zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami.

W rozbudowie inżynieryjnej rejonu obrony pułku należy uwzględnić wszelkie szczeliny, pieczary i przystosować je pod względem inżynieryjnym na schrony i ukrycia przed bronią masowego rażenia. Ponadto należy zwrócić większą uwagę na przygotowanie i utrzymanie dróg, a zwłaszcza dróg manewru dla odwodów, przede wszystkim w okresie zimy i wiosennych roztopów oraz na zaopatrzenie w wodę tych wojsk, które organizują obronę w górnych partiach gór.

2. Właściwości organizacji obrony pułku w górach

2.1. Powzięcie decyzji przez dowódcę pułku i rekonesans

Podejmując decyzję o obronie w górach, dowódca pułku powinien szczególnie uwzględnić właściwości środowiska i jego wpływ na organizację i prowadzenie walki.

Oceniając przeciwnika należy przede wszystkim ustalić jego możliwości użycia środków masowego rażenia, określić stan sił na poszczególnych kierunkach oraz ich stopień przygotowania do działań w górach. Następnie trzeba określić prawdopodobny kierunek głównego uderzenia przeciwnika i przewidywany charakter jego działań na dostępnych i trudno dostępnych kierunkach.

Aby określić przedsięwzięcia w zakresie zabezpieczenia skrzydeł i organizacji współdziałania z sąsiadami należy: poznać charakter obrony sąsiadów i ich główne wysiłki obrony, sposób osłony skrzydeł i styków oraz manewr drugich rzutów i odwodów szczebla nadrzędnego.

Podczas oceny wojsk własnych, prócz oceny i możliwości pododdziałów pułku, dowódca powinien określić również stopień przygotowania pododdziałów do działań bojowych w górach.

Oceny terenu dokonuje dowódca pułku na podstawie mapy i rekonesansu, który w terenie górzystym jest nieodzowny. Studiując teren należy określić: najprawdopodobniejsze rejony, na które przeciwnik może wykonać uderzenia jądrowe; kierunki dostępne i ich pojemność taktyczną; pola martwe i skryte podejścia do obrony; odcinki i rejony, których zniszczenie może na dłuższy czas przerwać ruch przeciwnika; miejsca i rubieże do budowy różnych zapór; rejony dogodne do ześrodkowania jego wojsk oraz rubieże i prawdopodobny czas zajęcia podstaw wyjściowych do natarcia.

Oceniając teren w rejonie obrony pułku dowódca określa: dostępne kierunki natarcia przebiegające w rejonie obrony i najbardziej prawdopodobny główny kierunek uderzenia przeciwnika; rejony, od których utrzymania zależy trwałość całej obrony; rejony, w których rażące działanie broni jądrowej może być najsilniejsze oraz odcinki zagrożone przez lawiny; najdogodniejszy sposób urządzenia obrony, ugrupowania i rozmieszczenia wojsk; drogi do manewru drugimi rzutami i odwodami oraz przedsięwzięcia w zakresie budowy, naprawy i utrzymania dróg w stanie zdatnym do użytku.

Szeroki rejon obrony pułku oraz trudności poruszania się w takich warunkach utrudniają przeprowadzenie rekonesansu

na całym odcinku obrony pułku osobiście przez dowódcę pułku. W zależności od posiadanego czasu dowódca osobiście powinien przeprowadzić rekonesans w rejonie planowanego głównego wysiłku obrony pułku, natomiast na kierunkach pomocniczych może polecić przeprowadzenie go szefowi sztabu lub zastępcy do spraw liniowych.

W czasie oceny warunków atmosferycznych należy ustalić: sezonowe właściwości i kontrasty klimatyczne występujące w różnych rejonach i na różnych wysokościach; kierunki wiatrów, charakter i ilość opadów oraz temperaturę i ciśnienie na różnych wysokościach.

Podczas podejmowania decyzji szczególne znaczenie ma określenie rozmieszczenia rejonów obrony, sił i środków oraz poszczególnych elementów ugrupowania bojowego pułku. Oprócz tego bardzo ważne jest szczegółowe przemyślenie, skalkulowanie i zaplanowanie manewru siłami i środkami z jednego kierunku na drugi. Trzeba jednak pamiętać, że przeprowadzenie takiego manewru w górach, nawet małym pododdziałem związane jest z ogromnymi trudnościami i wymaga zazwyczaj zwiększonego czasu.

Sposób i forma stawianych zadań w górach przez dowódcę pułku zależy przede wszystkim od posiadanego czasu, sytuacji bojowej i warunków terenowych. Najczęściej zadania te dowódca pułku będzie stawiał pododdziałom podczas rekonesansu. Układ i treść zadań nie odbiega od zasad ogólnie przyjętych. Należy jednak brać pod uwagę, że w wypadkach obrony na odizolowanych kierunkach przez samodzielne kompanie, plutony, a zwłaszcza na skrzydłach obrony pułku, zadanie dla nich osobiście powinien postawić dowódca pułku.

2.2. Właściwości organizacji współdziałania

Działanie wojsk w górach ze względu na występowanie wyraźnych kierunków możliwego natarcia przeciwnika uzgadnia się zależnie od zadań i prawdopodobnych kierunków jego działania na całą głębokość obrony pułku.

Podczas obrony w górach właściwość organizacji współdziałania polega na tym, że niezbędne jest uzgodnienie działań między pododdziałami broniącymi się na odddzielnych,

odizolowanych kierunkach i zgranie z nimi działań pododdziałów broniących przerw /luk/ między tymi kierunkami. Wewnątrz każdego kierunku uzgadnia się działanie pododdziałów broniących doliny z działaniem wojsk zajmujących obronę na przyległych do niej zboczach i wzniesieniach. Jeżeli organizuje się kontrataki pułku z kilku kierunków, to czas ich działania na każdym kierunku uzgadnia się zależnie od rubieży.

Stosunkowo szeroki rejon obrony pułku, konieczność rozwiązywania zagadnień do szczebla kompanii, a w niektórych wypadkach - do samodzielnie działających plutonów, a także konieczność bardziej szczegółowego uwzględniania użycia rodzajów wojsk oraz ograniczony czas, zmuszają dowódcę pułku do organizowania współdziałania na kilku kierunkach.

W związku z tym dowódca pułku winien wydzielić większą ilość czasu na organizację współdziałania. Aby skrócić ten czas, można przyjąć wariant, zgodnie z którym dowódca osobiście będzie organizował współdziałanie w rejonie głównego wysiłku obrony pułku, natomiast na pomocniczym kierunku obrony współdziałanie może organizować szef sztabu lub zastępca dowódcy ds. liniowych w myśl zamiaru i wytycznych dowódcy pułku.

Jednym ze sprzyjających czynników przy organizacji współdziałania w górach jest możliwość stosunkowo łatwego określenia przez dowódcę kierunków działania wojsk przeciwnika i ustalenia prawdopodobnego sposobu jego działania. Ułatwia to właściwe zaplanowanie walki i bardziej precyzyjne określenie kierunków kontrataków oraz rozmieszczenie i rozwinięcie odwodów specjalnych. W czasie organizacji współdziałania dowódca pułku bardzo dokładnie musi określić manewr sił i środków, dokonać szczegółowych kalkulacji odległości i niezbędnego czasu na pokonanie tych odległości przez poszczególne elementy ugrupowania bojowego oraz wyznaczyć dla nich drogi manewru. Określając sposób działania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego, należy zwrócić uwagę na możliwość zapewnienia wzajemnej pomocy w czasie walki.

Jeśli dysponuje się dostateczną ilością czasu to wskazane jest, aby po organizacji współdziałania przez dowódcę, niektóre fragmenty współdziałania przerobić praktycznie z woj-

skami, a zwłaszcza z takimi elementami ugrupowania bojowego, jak odwód ogólnowojskowy /drugi rzut czy odwód przeciwpancerny.

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań pułku w obronie w górach

Rozpoznanie

Głównym zadaniem rozpoznania w obronie w terenie górzystym jest ustalenie kierunków podejścia przeciwnika, jego rejonów rozmieszczenia, podstaw wyjściowych do natarcia oraz ustalenia na czas wszelkich zmian w jego położeniu. Cały wysiłek rozpoznania pułk skupia na kierunkach dostępnych dla natarcia przeciwnika. Nie wolno jednak zapominać o rozpoznaniu na skrzydłach obrony pułku i na kierunkach nieobsadzonych lub bronionych bardzo małymi pododdziałami. Zlekceważenie tego może spowodować szereg niespodzianek ze strony przeciwnika, a zwłaszcza w czasie prowadzenia walki.

Głównym sposobem rozpoznania, jaki stosuje pułk w obronie w górach, jest obserwacja. System obserwacji w górach wymaga rozbudowy większej ilości PO niż w terenie równinnym, przy czym muszą one być ściśle ze sobą powiązane. Obserwacja z PO w górach jest o wiele trudniejsza i wymaga obsadzenia PO obserwatorami dobrze znającymi teren górski i po odpowiednim ich przeszkoleniu w tym zakresie.

Zdobywanie wiadomości o przeciwniku w głębi jego ugrupowania, pułk osiąga wysyłając grupy wypadowe na tyły przeciwnika, które to grupy przez obserwację, podsłuchy, dokonywanie wypadów na sztaby czy węzły łączności zdobywają aktualne i niezbędne dane dla dowódcy pułku. Grupy te wyposaża się w radiostacje i przydziela się im przewodników dobrze znających dany teren.

Obrona wojsk przed bronią masowego rażenia

Obronę wojsk przed bronią masowego rażenia organizuje się z uwzględnieniem wszystkich właściwości terenu górskiego. Szczególną uwagę zwraca się na obronę wojsk na drogach, w ciaśninach, na przełęczach i w innych rejonach, w których jest możliwe skupienie wojsk.

Budowa schronów dostosowanych do obrony przed bronią jądrową w glebie kamienistej wiąże się z dużymi trudnościami i jest bardzo pracochłonna. Schrony te jednak są bardzo wytrzymałe i zapewniają bezpieczeństwo nawet w małej odległości od zerowego punktu wybuchu. Z uwagi jednak na ograniczony czas i trudności budowy typowych schronów dla ukrycia wojsk i sprzętu należy w pełni wykorzystać nierówności terenu /kręte wąwozy i jary, pieczary i tunele/, które w dużym stopniu zabezpieczają wojska przed skutkami fali uderzeniowej. Trzeba jednak unikać rozmieszczania wojsk i tyłów w wąskich i prostych jarach i wąwozach, ponieważ wzdłuż nich daleko rozprzestrzenia się fala uderzeniowa. Trzeba również pamiętać, że w terenie górzystym, który cechuje duża ilość dolin, kotlin, jarów i wąwozów, możliwa jest wysoka koncentracja i zastój środków trujących i promieniotwórczych. Wymaga to zwrócenia większej uwagi na organizację rozpoznania i zwiększenie ilości patroli chemicznych. W celu likwidacji skutków broni jądrowej przeciwnika należy przewidzieć prace w zakresie usuwania zawałów skalnych i śnieżnych lawin, gaszenia pożarów i zapobiegania powodziom. Do tych prac w pułku należy wydzielić siły wojsk inżynieryjnych i grupy ratownicze wyposażone w środki mechaniczne. Odkażanie terenu w górach komplikuje powolny dowóz środków odkażania, jak również użycie do tego celu maszyn ze względu na warunki terenowe. Z tych to przyczyn często zajdzie potrzeba posługiwania się tylko środkami podręcznymi, zaś środki ochrony i odkażania należy gromadzić w okresie organizacji obrony.

Ze względu na możliwości powstawania pożarów, zwłaszcza w dużych kompleksach leśnych, należy wyznaczać w pododdziałach grupy przeciwpożarowe zaopatrzone w odpowiedni sprzęt do likwidacji powstałych pożarów. W dużych kompleksach leśnych, w których rozmieszczone są pododdziały lub urządzenia, powinny być wykonane przesieki.

O b r o n a p r z e c i w l o t n i c z a

Obronę przeciwlotniczą organizuje się zależnie od kierunków. Główny wysiłek obrony przeciwlotniczej pułku skupia się na osłonie pododdziałów będących na głównym wysiłku obrony, artylerii na stanowiskach ogniowych i odwodów. Baterię

artylerii przeciwlotniczej małego kalibru i baterię rakiet przeciwlotniczych "Strzała-1" rozmieszcza się z zasady na kierunkach, z których możliwy jest skryty nalot samolotów przeciwnika i do osłony najważniejszych elementów ugrupowania bojowego pułku w danym okresie. Do walki z tymi samolotami przeciwnika w szerokim zakresie wykorzystuje się środki ogniowe piechoty rozmieszczone na wzniesieniach oraz środki przeciwlotnicze czołgów i transporterów opancerzonych.

Należy pamiętać, że nie wszystkie samoloty przeciwnika mogą być wykryte przez system radiolokacyjny, a zwłaszcza jeśli wykonują lot za grzbietem lub na niskim pułapie wzdłuż doliny. Stąd zachodzi konieczność rozwijania na szeroką skalę w ramach pułku posterunków obserwacji wzrokowej i powiadamiania.

U b e z p i e c z e n i e

Teren górzysty stwarza warunki dla przenikania grup przeciwnika na tyły i skrzydła rejonu obrony pułku, jak również wykonania niespodziewanego napadu na przedni skraj. W związku z tym dowódca pułku musi zrealizować szereg przedsięwzięć w zakresie ubezpieczenia wojsk.

Do najważniejszych przedsięwzięć z zakresu ubezpieczenia można zaliczyć: wydzielenie większej ilości ubezpieczeń bojowych, którymi zamyka się drogi podejścia przeciwnika i wzniesienia przed przednim skrajem obrony, ze szczególnym uwzględnieniem luk i skrzydeł rejonu obrony pułku; zwiększenie ilości posterunków obserwacyjnych, a w nocy podsłuchów przed przednim skrajem i w lukach oraz patroli przed przednim skrajem i na skrzydłach rejonu obrony pułku; wydzielenie większej ilości dyżurnych środków ogniowych - broni maszynowej, moździerzy i artylerii do ognia pośredniego. Szczególną uwagę należy zwrócić na ubezpieczenie wszystkich elementów ugrupowania bojowego pułku w głębi obrony, zwłaszcza stanowisk dowodzenia, stanowisk ogniowych moździerzy i artylerii odwodów specjalnych i urządzeń tyłowych pułku. Ubezpieczenie tych elementów organizują dowódcy we własnym zakresie wystawiając posterunki ochronne, patrole rozpoznawcze wokół rejonów rozmieszczenia i wydzielenia odpowiednich sił jako pododdziałów dyżurnych.

Zabezpieczenie inżynieryjne

Do najważniejszych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego obrony w górach należy: budowa okopów i rowów w glebie kamienistej; przygotowanie pieczar i innych naturalnych ukryć dla ludzi i środków ogniowych przed bronią masowego rażenia; przygotowanie i utrzymanie dróg z rozbudową mijanek co 2-3 km na wąskich odcinkach i na stromych zakrętach, a zwłaszcza na stromych wzniesieniach i ostrych spadkach; przygotowanie lądowisk dla śmigłowców i placów do przyjmowania ładunków zrzucanych z samolotów; oczyszczanie dróg manewru, dowozu i ewakuacji ze śnieżnych i skalnych zawałów; przygotowanie zwałów skalnych i lawin śnieżnych wzdłuż dróg podejścia przeciwnika; niszczenie dróg i przepraw na podejściach przeciwnika oraz budowie wszelkich zapór inżynieryjnych, tak przed przednim skrajem, jak i w głębi obrony.

Maskowanie

W warunkach górskich maskuje się przede wszystkim przedni skraj obrony, drogi manewru, dowozu i ewakuacji, rozmieszczenie odwodów, stanowiska ogniowe, stanowiska dowodzenia i punkty obserwacyjne. Przedni skraj obrony maskuje się wykonując maskowanie urządzeń rzeczywistych, jak i rozbudowę pozornych i wysuniętych do przodu okopów i rowów. Maskowanie wszystkich odwodów, stanowisk ogniowych, stanowiska dowodzenia i punktów obserwacyjnych osiąga się przez umiejętne rozśrodkowanie, wykorzystanie maskujących właściwości terenu, częstą zmianę ich rozmieszczenia oraz rozbudowę pozornych rejonów odpowiednio wyposażonych i dostosowanych do właściwości obiektu.

Wojska, stanowisko ogniowe i technikę należy rozmieszczać w jarach i przy wszelkiego rodzaju wzniesieniach, w ocienionych miejscach, a ponadto maskować je podręcznymi środkami maskowania.

Maskowanie dróg osiąga się przez ograniczenie ruchu zwłaszcza w dzień, a świateł w nocy.

Zabezpieczenie tyłowe

W obronie w górach należy stosować zasadę dzielenia tyłów pułku na dwa rzuty /kompania zaopatrzenia wydziela czołówkę

do pierwszego rzutu/. Ponadto powszechnie jest stosowane wzmocnienie batalionów transportem i środkami materiałowymi, zwłaszcza na odizolowanych kierunkach. Pododdziały tych batalionów w miarę możliwości należy usamodzielniać pod względem żywienia /racja dzienna "P", kuchenki plecakowe/.

W górach w większości wypadków zajdzie konieczność gromadzenia większych zapasów materiałowych /niekiedy zapasy te będą daleko przekraczać ogólnie stosowane normy/ na stanowiskach ogniowych i w rejonach obrony batalionów, a niekiedy nawet w samodzielnych kompanijnych punktach oporu. Jeszcze w większym stopniu należy gromadzić zapasy materiałowe w zimie, zwłaszcza przy dużej pokrywie śnieżnej.

W zależności od warunków terenowych, sieci i jakości dróg dostarczanie tych zapasów do rejonów obrony lub na stanowiska ogniowe artylerii środkami samochodowymi będzie utrudnione. W takich wypadkach dostarczanie tych zapasów należy organizować za pomocą koni jucznych, mułów, a w niektórych sytuacjach może zajść konieczność zorganizowania grupy tragarzy.

Nagromadzone zapasy /amunicja, żywność oraz materiały pędne i smary/ rozmieszcza się w miarę możliwości wzdłuż dróg, w wąwozach, pieczarach, a w wypadku ich braku - na przeciwstokach, w miejscach ocienionych lub za urwiskami skalnymi, aby nie narażać ich na możliwości niszczenia przez przeciwnika.

W terenie górskim bardzo często etatowe środki tyłów pułku mogą nie wystarczać do sprawnego gromadzenia nakazanych zapasów i ich ochrony. W związku z tym należy uwzględniać możliwość wydzielenia części sił dla udzielenia pomocy tyłom, a zwłaszcza w czasie organizacji obrony.

3. Właściwości prowadzenia obrony w górach

Walkę z nacierającym przeciwnikiem rozpoczyna się już na dalekich podejściach. Prowadzą ją siły dywizji i armii, wykonując uderzenia środkami masowego rażenia, lotnictwem i artylerią dalekosiężną.

W tym okresie walki szczególnego znaczenia nabiera rozpoznanie w celu otrzymania aktualnych danych o przeciwniku.

Teren górzysty ułatwia działanie organów rozpoznawczych, ich przenikanie i działanie na tyłach ugrupowania przeciwnika. Należy się również liczyć ze wzmożoną działalnością rozpoznania przeciwnika, który będzie dążył do przenikania na tyły ugrupowania obronnego pułku. Dowódca pułku powinien to przewidzieć i przeciwdziałać wszystkimi dostępnymi środkami, aby uniemożliwić przeciwnikowi rozpoznanie ugrupowania pułku oraz swobodę działania na skrzydłach. W tym celu istniejące luki między pododdziałami zabezpiecza się przez dodatkowe patrolowanie i zorganizowany w nich system ognia.

Z chwilą rozpoczęcia przez przeciwnika ogniowego przygotowania ataku wojska będące w obronie ukrywają siłę żywą oraz środki ogniowe i przygotowują się do odparcia ataku. Ogniowe przygotowanie ataku będzie wykonywane przez przeciwnika przede wszystkim na głębokość czołowych punktów oporu /plutonowe i kompanijne/. Uderzenia jądrowe i lotnicze przeciwnik najczęściej wykona na drugie rzuty /odwody/ pułku, stanowiska ogniowe artylerii, a niekiedy nawet na drugie rzuty batalionów pierwszego rzutu pułku.

Od momentu rozpoczęcia ataku przez piechotę i czołgi przeciwnika bataliony pierwszego rzutu pułku odpierają atak ogniem broni piechoty i środków przeciwpancernych, nie dopuszczając do opanowania czołowych punktów oporu i wzgórz na przednim skraju. Główny ciężar walki w tym okresie spoczywa na utrzymaniu dominujących wzgórz, co uniemożliwi przeciwnikowi przenikanie w głąb obrony pułku.

W terenie górskim przeciwnik zazwyczaj będzie prowadził działania zaczepne wzdłuż dogodnych kierunków, natomiast na kierunkach biernych będzie prowadzić działania wiążące. Po wykryciu tego zamiaru przeciwnika, dla załamania jego natarcia na kierunku głównego uderzenia, dowódca pułku powinien na szeroką skalę stosować manewr siłami i środkami z kierunków biernych na kierunek głównego uderzenia przeciwnika.

Na kierunkach, na których przeciwnik nie rozwija natarcia, należy pozostawić minimalną ilość sił w celu uniemożliwienia przenikania drobnych grup przeciwnika na skrzydła i tyły broniących się wojsk.

W wypadku włamania się przeciwnika w czołowe punkty oporu szczególnego znaczenia nabiera utrzymanie dominujących wzgórz nawet jeśli są zupełnie okrążone. Utrzymanie ich stwarza dogodne warunki rażenia przeciwnika, zmniejsza jego tempo natarcia, powoduje, że walka rozpada się na małe ogniska, co umożliwia wykonanie kontrataków na skrzydła i tyły przeciwnika, znajdującego się w rejonie włamania.

W czasie prowadzenia walki obronnej w górach szczególnego znaczenia nabierają kontrataki wykonywane odwodami /drugimi rzutami/ od kompanii i wzwyż. Kontratak wykonywany nawet mniejszymi siłami z zaskoczenia, przy wsparciu ogniem wszystkich środków ogniowych, z powodzeniem może zatrzymać,a nawet zniszczyć znajdujące się w rejonie włamania pododdziały przeciwnika. Kontratak pułku najczęściej wykonuje się wewnątrz rejonu obrony pułku, w niektórych zaś wypadkach drugi rzut /odwód/ pułku może być użyty do kontrataku na zagrożonym skrzydle pułku.

Decyzję co do użycia poszczególnych odwodów dowódca pułku podejmuje znacznie wcześniej niż będąc w terenie równinnym. Wynika to z charakteru samego terenu górskiego, ilości i stanu istniejących dróg oraz potrzebnego czasu na dokonanie manewru tymi siłami.

Decyzję o wykonaniu kontrataku odwodem /drugim rzutem/ pułku dowódca powinien powziąć wobec groźby utraty czołowych plutonowych punktów oporu. W wypadku gdy przeciwnik włamał się w czołowe punkty oporu batalionu pierwszego rzutu, dowódca pułku nie powinien zwlekać z wykonaniem kontrataku, aby uniemożliwić przeciwnikowi rozwijanie natarcia lub umocnienie się na zdobytym terenie. Najdogodniejszy moment do wykonania kontrataku drugim rzutem /odwodem/ ma miejsce wówczas,gdy nacierające pododdziały przeciwnika są związane walką w małych ogniskach i są najbardziej zmęczone podchodzeniem po stromych stokach i wzgórzach. Kontratak pułku jako zasada powinien być poprzedzony krótką nawałą ogniową artylerii na przeciwnika w rejonie włamania, a następnie na jego odwody, aby nie dopuścić ich w rejon włamania w czasie wykonywania kontrataku.

Pododdziały wykonujące kontratak powinny ściśle współdziałać z broniącymi się pododdziałami i odwodami specjalnymi

pułku. Po odtworzeniu przez kontratak poprzedniego położenia, należy zamknąć przejścia w zaporach inżynieryjnych wykonane przez przeciwnika, odtworzyć naruszony system ognia oraz współdziałanie i dowodzenie i zorganizować od nowa obronę.

Jeżeli wytworzona sytuacja taktyczna uniemożliwia wykonanie kontrataku pułku /uderzenia jądrowe na odwody lub szerokie i głębokie włamanie przeciwnika w rejon obrony pułku/, wówczas należy uporczywie bronić dostępu w głąb obrony, utrzymując ważne wzgórza, węzły dróg i nie dopuszczać do ich obejścia i okrążenia. Odwodem ogólnym /drugim rzutem/ pułku należy przejść do obrony w głębi rejonu obrony na kierunku najbardziej zagrożonym. Utrzymując siłami pułku rejony obrony w głębi i dominujące wzgórza na skrzydłach rejonu włamania przeciwnika, trzeba stworzyć warunki do wykonania kontrataku odwodem ogólnym /drugim rzutem/ dywizji w celu zniszczenia przeciwnika w rejonie włamania.

Pułku czołgów /pułku zmechanizowanego/ będącego w drugim rzucie dywizji używa się z zasady do kontrataku na przeciwnika, któremu udało się włamać w rejon obrony pułku pierwszego rzutu dywizji. Jeśli przeważające siły przeciwnika nacierają w szerokiej dolinie lub na płaskowyżu, a wykonanie kontrataku jest niecelowe lub niemożliwe, wówczas pułk drugiego rzutu dywizji zajmuje przygotowane w głębi obrony batalionowe rejony obrony /kompanijne punkty oporu/, zadaje przeciwnikowi jak największe straty i stwarza warunki do przeciwuderzenia odwodem szczebla armijnego.

W dogodnych warunkach terenowych i przy użyciu większej ilości czołgów przez przeciwnika, gdy nie ma możliwości wykonania kontrataku przez pułk czołgów drugiego rzutu dywizji, może on zająć rubież ogniową na zagrożonym kierunku i z miejsca zwalczać nacierające czołgi przeciwnika.

WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA OBRONY PRZEZ PUŁK /pz, poz/ W TERENIE LESISTO-JEZIORNYM

1. Ogólne właściwości obrony pułku w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym

1.1. Wpływ terenu lesisto-jeziorno-bagnistego na organizację i prowadzenie obrony

Duże masywy leśne w połączeniu z obszarami zabagnionymi i znaczną ilością jezior wywierają poważny wpływ na organizację i prowadzenie walki obronnej, tak w sensie dodatnim jak i ujemnym. Należyte wykorzystanie tych warunków zwiększa możliwości obronne, bowiem można bronić znacznie szerszego odcinka mniejszymi siłami i skutecznie odpierać ataki przeważających sił przeciwnika.

Umiejętne i właściwe wykorzystanie warunków terenowych pozwala obrońcy na zorganizowanie w krótkim czasie szeregu różnych zapór /barykady, zawały leśne, pola minowe, sztuczne zabagnienia, a zimą na jeziorach przeręble rozłożone w szachownicę/, które mogą w znacznym stopniu utrudnić natarcie przeciwnika, a niekiedy nawet je załamać.

W zależności od pory roku teren lesisty czy lesisto-bagnisty wywiera wpływ na prowadzenie działań bojowych. Wiosną i jesienią zwiększa się miękkość gleby, bagniste odcinki stają się trudne do przejścia, pogarsza się także stan dróg leśnych. W zimie las, zwłaszcza liściasty, prawie nie zapewnia maskowania przed rozpoznaniem z powietrza. Ruch wojsk, zwłaszcza poza drogami, jest utrudniony przez zaspy śnieżne. Przejście przez tereny zabagnione i jeziora w zimie jest łatwiejsze. Należy jednak pamiętać, że niektóre bagna zamarzają na małą głębokość.

Mimo szeregu dodatnich właściwości obronnych terenu lesistego i lesisto-bagnistego należy również uwzględniać jego właściwości ujemne. Las ogranicza prowadzenie ognia i obserwację, utrudnia wykrycie i niszczenie celów. Drzewa ograniczają zasięg broni strzeleckiej, maszynowej, dział przeciwpancernych, czołgów, zmniejszają powierzchnię rażenia odłamkami pocisków artyleryjskich i granatów ręcznych, uniemożliwiają prawie całkowicie użycie przeciwpancernych pocisków kierowanych.

Obronę w terenie lesisto-jeziornym organizuje się dla zamknięcia najważniejszych kierunków, dogodnych do wykonania natarcia przez przeciwnika.

Obrona w terenie lesistym przybiera wyraźnie ogniskowy charakter. Polega ona na uporczywym utrzymaniu oddzielnych, przygotowanych do obrony okrężnej punktów oporu i rejonów obrony w połączeniu z szerokim stosowaniem zapór inżynieryjnych oraz na umiejętnym manewrze i kontratakach z głębi obrony.

Obiektami, od których utrzymania zależy trwałość obrony pułku, są dogodne dla natarcia przeciwnika przesmyki między lasami, suche polany, miejscowości lub węzły dróg. W tych rejonach organizuje się plutonowe i kompanijne punkty oporu oraz batalionowe rejony obrony, przystosowując je do obrony okrężnej. Główny wysiłek obrony pułku skupia się na zamknięciu dogodnych kierunków natarcia przeciwnika, na których należy dążyć do tworzenia nasycenia w siłach i środkach ogniowych jak w obronie w normalnych warunkach. Odcinki trudno dostępne /bagna, brzegi jezior/ dozoruje się drobnymi grupami piechoty. Na samych kępach lub przejściach przygotowuje się stanowiska ogniowe i z nich zamyka się ogniem przejścia dla przeciwnika. Skraje polan obsadza się pododdziałami w celu uniemożliwienia ich obejścia przez nacierającego. Na przejściach i drogach leśnych organizuje się na szeroką skalę zawały leśne w powiązaniu z innymi zaporami inżynieryjnymi, ogniem artylerii i moździerzy, broni strzeleckiej i środków przeciwpancernych. Przedpola przed przednim skrajem dużych polan lub lizjery lasu powinny być bronione ogniem bocznym z występów leśnych. Należy jednak brać pod uwagę, że nie bronione lub tylko dozorowane odcinki jezior, które w czasie drugiej wojny były przeszkodą trudną do przebycia, obecnie mogą okazać się bardziej dogodne do forsowania niż niejedna rzeka. Wskazują na to doświadczenia z przeprowadzonych ćwiczeń.

Ze względu na szerokość rejonu obrony pułku i ograniczone możliwości prowadzenia ognia artylerii zachodzi konieczność, w niektórych przypadkach, częściowej decentralizacji artylerii i innych środków ogniowych. Należy jednak pamiętać, że na głównym wysiłku obrony pułku i dogodnych kierunkach dzia-

łania piechoty i czołgów przeciwnika tworzy się takie nasycenie w siłach i środkach ogniowych, które jest w stanie załamać natarcie przeciwnika przed przednim skrajem obrony.

Dogodne warunki przerzucania i przenikania grup dywersyjnych, rozpoznawczych i desantów taktycznych na tyły i skrzydła obrony pułku zmuszają obrońcę do tworzenia pododdziałów specjalnych do walki z tym przeciwnikiem oraz zwiększenia ubezpieczeń bojowych na skrzydłach i w rejonie poszczególnych elementów ugrupowania bojowego pułku, a zwłaszcza tyłów i stanowisk dowodzenia.

Możliwości powstania dużych pożarów, a zwłaszcza w okresie letnim i przy długotrwałej suszy, zmuszają obrońcę do organizowania grup przeciwpożarowych, odpowiedniego ich przeszkolenia i zabezpieczenia w sprzęt przeciwpożarowy.

1.2. Możliwości bojowe pułku w obronie w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym

Pułk w terenie lesistym, lesisto-bagnistym lub lesisto-jeziornym broni zwykle jednego dostępnego kierunku natarcia przeciwnika, zwłaszcza jeśli znajduje się na głównym wysiłku obrony dywizji. W wypadku obrony drugorzędnych kierunków o małej pojemności i w trudnym terenie może bronić dwóch - trzech kierunków.

Szerokość rejonu obrony pułku w terenie lesistym i lesisto-jeziornym zależy od charakteru terenu oraz od ilości, pojemności i ważności dostępnych kierunków natarcia przeciwnika. Zazwyczaj szerokość ta będzie znacznie większa niż w terenie otwartym. Biorąc pod uwagę trudno dostępne odcinki terenu, których obrona nie wymaga dużej gęstości sił i środków, szerokość odcinka obrony pułku może wynosić do 15 km, a czasem i więcej.

Głębokość rejonu obrony pułku w dużym stopniu zależy od: charakteru terenu; sieci dróg przewidzianych do manewru odwodami wzdłuż frontu i z głębi; odległości między leśnymi polanami i pasami jezior i bagien w głębi oraz konieczności utrzymania łączności ogniowej między batalionowymi rejonami obrony pierwszego rzutu pułku. Dlatego w niektórych wypadkach głębokość ta będzie kształtować się jak w terenie otwartym,

a często może być płytsza, zwłaszcza na drugorzędnych kierunkach obrony.

Pułk czołgów w obronie terenu lesistego i lesisto-jeziornego wykorzystuje się z zasady w drugim rzucie dywizji i przeznacza się go głównie do wykonania kontrataków, podgłębiania obrony dywizji lub osłony zagrożonego skrzydła dywizji. Rozmieszcza się go w zasadzie w jednym rejonie, a niekiedy częściami w kilku rejonach na zagrożonych kierunkach. Rejony te muszą jednak gwarantować możliwość użycia całości sił pułku na wybranym kierunku. Rejony rozmieszczenia drugiego rzutu wybiera się w pobliżu polan, rozwidlenia dróg i przesiek leśnych. Głębokość rozmieszczenia rejonów pułku czołgów zależy przede wszystkim od sieci dróg, a zwłaszcza dróg manewru wzdłuż frontu i z głębi oraz odległości między dogodnymi rubieżami odpowiadającymi warunkom obrony w głębi.

1.3. Ugrupowanie bojowe pułku w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym

Ugrupowanie bojowe pułku w obronie w terenie lesistym i lesisto-jeziornym charakteryzuje zwykle rozmieszczenie sił i środków zgodnie z prawdopodobnymi kierunkami działania przeciwnika.

Na głównym wysiłku obrony dywizji, przy większych pojemnościowo kierunkach między jeziorami, bagnami i przesmykami leśnymi, gdzie przeciwnik posiada większe możliwości masowego użycia piechoty i czołgów, ugrupowanie bojowe pułku organizuje się w dwa rzuty i obejmuje ono te same elementy co w terenie otwartym. Tworzenie odwodu ogólnowojskowego w pułku nawet przy dwurzutowym ugrupowaniu staje się konieczne ze względu na nieangażowanie drugiego rzutu lub jego części do walki z grupami rozpoznawczymi, dywersyjnymi i desantem taktycznym przeciwnika, które ze względu na warunki terenowe mogą swobodnie przenikać w głąb obrony pułku - załącznik nr 24.

W terenie trudno dostępnym o wąskich pojemnościowo kierunkach działania przeciwnika, wykluczającym możliwość masowego użycia piechoty i czołgów oraz szerokim rejonie obrony pułku, celowe jest posiadanie ugrupowania bojowego pułku w

jednym rzucie z silnym odwodem ogólnowojskowym oraz wyznaczonymi pododdziałami do walki z grupami rozpoznawczymi i dywersyjnymi przeciwnika - załącznik nr 25.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ wykorzystywany jest na ogólnych zasadach stosowanych w terenie otwartym. Rozmieszczenie odwodu ogólnowojskowego /drugiego rzutu/ pułku uzależnione jest od warunków terenowych, możliwości wykonania kontrataków i przeciwdziałania obejściu lub oskrzydleniu przez przeciwnika. Odwód /drugi rzut/ pułku z zasady rozmieszcza się na głównym wysiłku obrony w rejonach umożliwiających dogodny manewr /węzły dróg i przesiek, przejścia między lasami/, maskowanie i wykonanie kontrataku oraz manewru na drugorzędne kierunki w rejonach przystosowanych do obrony okrężnej. Ze względu na ograniczone możliwości manewru oraz szerokość rejonu obrony pułku, w niektórych wypadkach mogą one być rozmieszczone w dwóch rejonach i nieco bliżej przedniego skraju.

Czołgi pułku zmechanizowanego przeważnie pozostawia się w drugim rzucie /odwodzie ogólnowojskowym/ z przeznaczeniem udziału w kontratakach lub zajęcia rubieży ogniowych na przesmykach między jeziorami i bagnami oraz do walki z czołgami przeciwnika. Część czołgów z batalionu czołgów może być wydzielona do wzmocnienia obrony przeciwpancernej w batalionach pierwszego rzutu pułku na tych kierunkach, gdzie istnieje prawdopodobieństwo użycia czołgów przeciwnika lub wykorzystania ich do walki z czołgami z zasadzek.

Zwykle tworzy się przeciwpancerny odwód mały ze względu na ograniczone możliwości masowego użycia czołgów przez przeciwnika i wykorzystuje się go na dostępnych kierunkach działania czołgów. W wyjątkowych wypadkach w pułku zmechanizowanym, a zwłaszcza w razie braku dogodnych warunków do manewru i posiadania dostatecznej ilości sił i środków, można organizować dwa odwody przeciwpancerne i rozmieszczać je na poszczególnych kierunkach w pobliżu węzłów dróg, przesiek, polan i w miarę możliwości w sąsiedztwie drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ pułku.

Przydzieloną artylerię haubicznę dowódca pułku pozostawia do swojej dyspozycji. Stanowiska ogniowe dla artylerii z zakrytych pozycji wybiera się na polanach, wyrębach leśnych i

w rzadkim niskopiennym lesie, w miarę możliwości w rejonach rozmieszczenia pododdziałów piechoty i w gotowości w każdej chwili do manewru sprzętem. Organiczną baterię pułku można przydzielić do dyspozycji dowódcy batalionu, który organizuje obronę na samodzielnym kierunku i z dala od głównego wysiłku obrony pułku. Natomiast przydzieloną artylerię armatnią z zasady wykorzystuje się do wzmocnienia punktów oporu i rejonów obrony na przednim skraju pojedynczymi działami lub plutonami.

Środki obrony przeciwlotniczej rozmieszcza się na polanach, w miarę możliwości na wzniesieniach i przygotowuje się dla nich główne stanowiska i kilka zapasowych, które powinny zapewnić osłonę sił głównych przed uderzeniami przeciwnika z powietrza. Główny wysiłek obrony przeciwlotniczej należy skierować na osłonę odwodów pułku, stanowisk ogniowych artylerii i stanowiska dowodzenia pułku.

1.4. System ognia pułku w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym

W obronie w lesie, w związku z ograniczonym polem obserwacji i ostrzału, większość środków ogniowych należy przewidzieć do strzelania z bliskich odległości na wprost. Przed przednim skrajem obrony, w głębi i na skrzydłach tworzy się ciągłe strefy ognia wszystkich środków ogniowych. Na nie obsadzone luki między punktami oporu i rejonami obrony przygotowuje się ogień wszystkich środków ogniowych. Wzdłuż dróg i przesiek przygotowuje się ogień czołowy, rozmieszczając środki na zakolach tych dróg lub przesiek, a na polanach i wyrębach, ognie krzyżowe i zaporowe lub "worki ogniowe".

Doniosłe znaczenie mają zasadzki ogniowe organizowane przez małe pododdziały piechoty, czołgi i pojedyncze działa rozmieszczone wzdłuż dróg, w lukach między punktami oporu i rejonami obrony. Poważne skutki moralnego oddziaływania na przeciwnika wywierają zasadzki strzelców wyborowych rozmieszczonych często na drzewach, na specjalnie urządzonych w tym celu stanowiskach ogniowych.

Szczególną rolę odgrywa system ognia środków przeciwpancernych /czołgi, działa i przeciwpancerne pociski kierowane/ wydzielonych do strzelania na wprost oraz ogień czołgów

z zasadzek. Stanowiska ogniowe tych środków wybiera się przed skrajem lasu, na skrzyżowaniach i zakrętach dróg i przesiek oraz na skrajach polan. Ze względu na warunki terenowe szczególną uwagę należy zwrócić na wybór stanowisk dla przeciwpancernych pocisków kierowanych. Powinny one znajdować się przed skrajem lasu i na dużych polanach.

Odcinki stałego ognia zaporowego przygotowuje się na otwartych skrzydłach, w lukach między punktami oporu i rejonami obrony oraz na podejściach między przesmykami lasów i jezior. Ześrodkowania ogniowe planuje się zgodnie z ogólnymi zasadami.

Cały system ognia wszystkich środków ogniowych powinien tworzyć jedną planową sieć ognia, ściśle powiązaną z systemem zapór i przeszkód inżynieryjnych i chemicznych z pełnym uwzględnieniem właściwości terenu.

1.5. Inżynieryjna rozbudowa obrony w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym

Inżynieryjna rozbudowa obrony pułku w terenie leistym i lesisto-jeziornym obejmuje z zasady te same przedsięwzięcia i nie odbiega od zasad jej realizacji w terenie odkrytym. Pewne zmiany zachodzą jedynie w zakresie prac inżynieryjnych wynikających ze specyfiki terenu.

Stopień i sposób rozbudowy obrony uzależniony jest od posiadanego czasu, pojemności i ważności bronionego kierunku, warunków glebowych oraz sił i środków, jakimi dysponuje obrońca. Często występujące zabagnienia i tereny podmokłe w poważnym stopniu utrudniają wykonanie prac ziemnych. Z tych to względów bardzo często zajdzie konieczność jedynie częściowego wkopywania się w głąb, natomiast pozostałą część okopów trzeba będzie wykonać systemem nasypowym.

Ze względu na czas i możliwości wojsk /trudność zastosowania maszyn inżynieryjnych/ inżynieryjna rozbudowa terenu koncentrować się będzie na urządzeniu plutonowych i kompanijnych punktów oporu oraz batalionowych rejonów obrony w ścisłym powiązaniu z przeszkodami i zaporami inżynieryjnymi.

Przedni skraj obrony w terenie lesistym zaleca się wybierać przed lasem /w odległości 150-200 m/, a na niektórych

odcinkach można go cofnąć na taką samą odległość w głąb lasu. Można też przedni skraj rozmieszczać w lesie, a tylko pojedyncze środki ogniowe broni maszynowej i przeciwpancernej wysuwać przed skraj lasu. Wybór przedniego skraju obrony na skraju lasu nie jest wskazany, ponieważ ułatwia to przeciwnikowi jego rozpoznanie i dokładne wstrzelanie się ogniem artylerii i moździerzy. Wysunięcie przedniego skraju przed las pozwala obrońcy na zorganizowanie ciągłej zapory ogniowej broni strzeleckiej i środków przeciwpancernych, jednakże częściowo ułatwia przeciwnikowi rozpoznanie przebiegu przedniego skraju obrony. Ukrycie przedniego skraju obrony w lesie zwiększa możliwość jego maskowania, skraca pole ostrzału i stwarza warunki do zaskoczenia nacierającego przeciwnika, wymaga to jednak dużego nakładu sił do oczyszczenia przedpola dla swobodnego prowadzenia ognia. Wysunięcie pojedynczych środków ogniowych przed las i zorganizowanie w nim przedniego skraju, wprowadza w błąd przeciwnika co do rzeczywistego jego przebiegu.

Wąskie odcinki bagniste i jeziora wykorzystuje się jako przeszkody naturalne, a przedni skraj z zasady rozmieszcza się za tymi przeszkodami. Na większych odcinkach bagnistych przedni skraj obrony wybiera się za bagnem, a niekiedy na samym bagnie. W takim wypadku buduje się groble, układa drogi z belek i urządza okopy /rowy/ lub wyplata się podwójny płot, którego przestrzeń między ścianami wypełnia się ziemią. Zwykle w odległości do 200 m za przednim skrajem i w rejonie odwodów buduje się schrony drewniano-ziemne dla drużyny. Na skrzyżowaniu dróg, przesiek i występach leśnych buduje się schrony bojowe dla broni maszynowej i dział przeciwpancernych.

Podczas organizacji obrony w lesie - w odróżnieniu od obrony w otwartym terenie - zachodzi konieczność wykonania dodatkowych przedsięwzięć inżynieryjnych, do których można zaliczyć: wykonanie daszków nad okopami /rowami/ i stanowiskami ogniowymi w celu ochrony ludzi przed odłamkami pocisków rozrywających się w wierzchołkach drzew; rozbudowę dużej ilości punktów obserwacyjnych na wysokich drzewach lub specjalnie budowanych wieżach; wykonanie i minowanie w szerokim zakresie zawał leśnych; ustawianie min i fugasów na drogach i przesmykach między bagnami i jeziorami; oplatanie drzew drutem kolczastym oraz zatapianie niektórych odcinków terenu.

Szczególną uwagę należy zwrócić na: zamknięcie nie wykorzystywanych dróg, przesiek, luk między kompanijnymi punktami oporu i batalionowymi rejonami obrony; wytyczenie kierunków kontrataków drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ i przygotowanie dróg manewru wzdłuż frontu i z głębi oraz dróg dowozu i ewakuacji.

2. Właściwości organizacji obrony pułku w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym

2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans

Dowódca pułku podejmując decyzję do obrony w terenie lesisto-jeziornym lub lesisto-bagnistym musi między innymi uwzględnić specyfikę środowiska.

W ocenie przeciwnika należy właściwie ocenić prawdopodobne kierunki działania jego głównych sił oraz odcinki, na których może on nacierać lub tylko prowadzić działania wiążące. W miarę możliwości należy dokładnie określić siłę i skład jego oddziałów, które mogą być użyte na poszczególnych kierunkach natarcia, bowiem nasycenie jego sił i środków jest ściśle związane z pojemnością i dostępnością tych kierunków. Prawidłowa i trafna ocena sił i środków przeciwnika oraz jego możliwości stanowi podstawę do wyboru rejonu skupienia głównego wysiłku obrony pułku oraz właściwego wykorzystania własnych sił i środków.

W ocenie sił własnych należy ustalić siły i środki niezbędne do obrony poszczególnych kierunków. W ocenie terenu należy zwrócić uwagę na: skryte podejścia do przedniego skraju, prawdopodobne rejony ześrodkowania przeciwnika, określenie kierunków dogodnych do działania jego wojsk i ich pojemność, możliwość użycia czołgów; wartość istniejących przeszkód i sposób w jaki można je wzmocnić; możliwość organizacji systemu ognia, obserwacji i maskowania; konieczność wzmocnienia obrony zaporami i przeszkodami inżynieryjnymi oraz wybór dróg manewru dla odwodów i artylerii.

Rekonesans rejonu obrony pułku prowadzi się na ogólnie przyjętych zasadach. Ze względu jednak na ograniczony czas i szeroki rejon obrony pułku w większości wypadków rekonesans

dowódca może przeprowadzić osobiście w rejonie głównego wysiłku obrony pułku, natomiast na kierunkach drugorzędnych może polecić jego wykonanie szefowi sztabu lub zastępcy ds. liniowych.

Sposób i forma stawianych zadań w terenie lesistym przez dowódcę pułku zależy przede wszystkim od czasu, jakim się dysponuje, sytuacji bojowej i warunków terenowych. Najczęściej zadania te dowódca pułku będzie stawiał pododdziałom w czasie rekonesansu. Układ i treść zadań nie odbiega od zasad ogólnie przyjętych. Trzeba jednak uwzględniać fakt, że w razie konieczności organizacji samodzielnych punktów oporu, zwłaszcza na skrzydłach obrony pułku, dowódca pułku będzie stawiać zadania osobiście dowódcom kompanii działającym na samodzielnych kierunkach.

2.2. Właściwości organizacji współdziałania

Dowódca pułku organizując współdziałanie w terenie lesistym - w odróżnieniu od warunków normalnych - musi dodatkowo uwzględnić następujące czynniki: dużą szerokość rejonu obrony pułku; trudności manewru pododdziałami, ogniem i sprzętem; warunki terenowe, klimatyczne i porę roku; skomplikowane dowodzenie w czasie walki, a zwłaszcza trudności utrzymania łączności. Ponieważ w terenie lesisto-jeziornym z zasady występują wyraźne kierunki działania przeciwnika, dlatego współdziałanie należy organizować zależnie od kierunków, zadań i rubieży oraz prawdopodobnych wariantów możliwego działania przeciwnika na całą głębokość obrony pułku. Warunki terenowe na skrzydłach obrony pułku mogą się przyczynić do tego, że główne uderzenie przeciwnika będzie kierowane na sąsiadów, co w konsekwencji może doprowadzić do okrążenia pułku. Wobec czego zachodzi konieczność uwzględnienia w czasie współdziałania silnego zabezpieczenia skrzydeł, a nawet przewidywania udzielenia daleko idącej pomocy sąsiadom. Jeśli ma się dostateczną ilość czasu na organizację obrony, wówczas wskazane jest, aby po organizacji współdziałania przerobić praktycznie z wojskami niektóre jego fragmenty. Dotyczy to zwłaszcza sposobu wykonania kontrataku oraz działań odwodu przeciwpancernego i oddziału zaporowego.

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych pułku w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym

R o z p o z n a n i e

Dogodny teren ułatwia skryte podejście i przenikanie przeciwnika w głąb obrony i w związku z tym dowódca pułku musi dokładnie zorganizować rozpoznanie na większą głębokość w celu: wykrycia sposobu działania przeciwnika, zebranie wiadomości co do jego sił, składu oddziałów, rejonów ześrodkowania czołgów, piechoty i artylerii; kierunków podejścia i możliwych terminów przejścia jego do natarcia.

Ze względu na warunki terenowe, szczególnie dokładnie należy organizować rozpoznanie na skrzydłach, stykach i w lukach między punktami oporu i rejonami obrony. Na podejściach do rejonu obrony pułku wskazane jest pozostawienie grup /patroli/ rozpoznawczych ze środkami łączności i prowadzenie rozpoznania przeciwnika już na podejściach. Ważnym zagadnieniem jest utrzymanie łączności z grupami partyzanckimi, które mogą działać na tyłach przeciwnika, jak również organizowanie grup wypadowych i zasadzek w celu schwytania jeńców.

W dużych masywach leśnych wskazane jest do patroli rozpoznawczych, grup wypadowych i dywersyjnych, działających na tyłach nieprzyjaciela wykorzystać miejscową ludność /jako przewodników/.

Obrona przed bronią masowego rażenia

W terenie lesistym należy się liczyć z ograniczonym użyciem przez przeciwnika broni jądrowej oraz szerokim zastosowaniem środków trujących i zapalających. Nie można jednak w pełni wykluczyć użycia przez przeciwnika broni jądrowej, nawet na większą skalę.

Obronę przed bronią masowego rażenia organizuje się według ogólnie przyjętych zasad z uwzględnieniem warunków terenowych.

Obrona przed tymi środkami podczas działań w lesie jest szczególnie skomplikowana, ponieważ w wyniku uderzeń jądrowych przeciwnika i użycia przez niego środków chemicznych i zapalających powstają ogromne zwały drzew, pożary oraz na

dłuższy okres - w odróżnieniu od terenu otwartego - zastoje środków promieniotwórczych i bojowych środków chemicznych.

Szczególną troską każdego dowódcy organizującego obronę w lesie powinna być walka z pożarami, bowiem wielki pożar może zdezorganizować nawet silną i dobrze zorganizowaną obronę. Aby tego uniknąć, należy przewidzieć środki zapobiegawcze, do których można zaliczyć: ścisłe przestrzeganie środków ostrożności przy obchodzeniu się z ogniem; jeśli czas pozwala - oczyszczanie terenu z chrustu i poszycia łatwopalnego oraz suchej trawy; wyrębywanie przesiek i przekopywanie ziemi; dokładną obserwację lasu pod względem przeciwpożarowym; wyznaczenie zespołów /drużyn przeciwpożarowych/ do gaszenia pożarów; określenie sposobów wyprowadzenia wojsk z płonącego lasu.

Małe pożary likwiduje się siłami pododdziałów, w których rejonie obrony one wybuchły. Do gaszenia wielkich pożarów w zależności od sytuacji taktycznej używa się pododdziałów ze składu drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ pułku.

Odkażanie terenu lesistego jest bardzo utrudnione ze względu na niemożliwość użycia do tych prac w szerszym zakresie sprzętu technicznego. W większości wypadków te przedsięwzięcia realizować się będzie sposobem ręcznym, a niekiedy nawet wyłącznie za pomocą środków podręcznych.

Do likwidacji powstałych w wyniku uderzeń jądrowych zawałów leśnych - zwłaszcza na drogach manewru i ewakuacji - należy przewidzieć i organizować wyposażony w odpowiedni sprzęt oddział zabezpieczenia ruchu.

W celu zmniejszenia skutków uderzeń broni jądrowej i środków chemicznych - jeśli tylko pozwoli na to czas - należy dążyć do zbudowania schronów dla ukrycia siły żywej i sprzętu. Dostateczna ilość materiału drzewnego w pełni pozwala na wykonanie tych przedsięwzięć.

Obrona przeciwlotnicza

Obronę przeciwlotniczą organizuje się według ogólnie przyjętych zasad. Szczególną uwagę należy zwrócić na osłonę dogodnych kierunów natarcia przeciwnika, bowiem na tych kierunkach należy się liczyć z możliwością uderzeń lotnictwa. Trzeba papamiętać, że duże masywy leśne, zwłaszcza na płaskim terenie,

utrudniają wykrycie samolotów przez stacje radiolokacyjne, przeważnie tych samolotów, które działają na niskim pułapie. W związku z tym potrzebne jest zwiększenie ilości posterunków obserwacji wzrokowej i bardzo dobrze działającego systemu powiadamiania oraz właściwy wybór stanowisk ogniowych dla środków przeciwlotniczych, w miarę możliwości na polankach i wzniesieniach. Do walki z nisko latającymi samolotami i śmigłowcami w szerokim zakresie wykorzystuje się środki ogniowe piechoty oraz środki przeciwlotnicze czołgów.

U b e z p i e c z e n i e

Teren lesisty stwarza warunki dla przenikania grup przeciwnika i wykonania niespodziewanego napadu tak na przedni skraj obrony, jak i w głębi rejonu obrony na poszczególne elementy ugrupowania bojowego pułku. W związku z tym dowódca pułku musi podjąć szereg dodatkowych przedsięwzięć w zakresie ubezpieczeń wojsk przed rozpoznaniem i niespodziewanym napadem nieprzyjaciela. Do najważniejszych przedsięwzięć z zakresu ubezpieczenia należą: wydzielenie pododdziałów do ubezpieczeń bojowych, które celowo jest wystawiać przed przednim skrajem obrony na przesmykach między jeziorami i bagnami, na węzłach dróg i przesmykach między lasami - w sile od plutonu do kompanii piechoty /czołgów/; obserwatorów i dyżurne środki ogniowe, a zwłaszcza środki broni maszynowej i przeciwpancernej oraz dyżurne baterie do ognia pośredniego; wydzielenie dodatkowych sił do patrolowania w lukach między batalionowymi rejonami obrony, na skrzydłach i stykach rejonu obrony pułku w celu wzbronienia przenikania drobnych grup przeciwnika w głąb obrony pułku.

Szczególne znaczenie posiada ubezpieczenie wszystkich elementów ugrupowania bojowego pułku w głębi obrony, a zwłaszcza stanowiska dowodzenia, stanowisk ogniowych artylerii do ognia pośredniego, odwodów specjalnych i tyłów pułku. Ubezpieczenie tych elementów organizują dowódcy we własnym zakresie, wydzielając pododdziały dyżurne, patrole i posterunki ochronne. Wskazane jest, aby stanowisko dowodzenia pułku, artylerię do ognia pośredniego i odwód przeciwpancerny rozmieszczać w miarę możliwości w pobliżu odwodu ogólnowojskowego /drugiego rzutu/ pułku.

Zabezpieczenie inżynieryjne

Do najważniejszych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego obrony w terenie lesisto-bagnistym należy: budowa rowów i okopów systemem nasypowym oraz wykonanie daszków nad rowami i okopami; budowa schronów i ukryć przed skutkami broni masowego rażenia; przygotowanie i utrzymanie dróg manewru, dowozu i ewakuacji oraz niszczenie dróg na podejściach przeciwnika; przygotowanie i wykonanie zawałów leśnych i innych zapór inżynieryjnych, zwłaszcza na skrzydłach, stykach obrony pułku i w lukach między rejonami obrony, minowanie określonych odcinków terenu oraz ustawianie fugasów na węzłach dróg i przesiekach; oplatanie drzew drutem kolczastym, ustawianie mało widocznych przeszkód i zatapianie niektórych odcinków terenu, jeśli pozwalają na to warunki terenowe.

M a s k o w a n i e

Maskowanie wszelkich przedsięwzięć i mylenie przeciwnika powinno znaleźć szerokie zastosowanie w terenie lesisto-jeziornym. Warunki terenowe, a zwłaszcza duża ilość materiału podręcznego, ułatwiają maskowanie.

Maskowanie stanowisk ogniowych artylerii, odwodów, stanowiska dowodzenia i punktów obserwacyjnych osiąga się przez umiejętne ich rozśrodkowanie, maksymalne wykorzystanie właściwości terenu oraz rozbudowę pozornych stanowisk i rejonów dostosowanych wyglądem do pozorowanego obiektu. Właściwości terenu ułatwiają maskowanie dróg manewru i dowozu dzięki rozciąganiu poziomych masek nad drogami.

Przedni skraj obrony wysunięty przed skraj lasu maskuje się przez rozbudowę pozornych wysuniętych do przodu rowów i okopów oraz przez ustawienie pionowych siatek maskowniczych. Przedni skraj rozmieszczony w lesie jest z natury maskowany tak z powietrza, jak i przed obserwacją naziemną, ponadto można go maskować poprzez wysunięcie części środków ogniowych na skraj lasu, tworząc przez to pozorny przedni skraj obrony.

Zabezpieczenie tyłowe

Oprócz normalnych przedsięwzięć z zakresu przygotowania pododdziałów tyłowych do pracy w warunkach obrony w lesie,

organizacja pracy tyłów powinna uwzględniać pokonywanie terenu przez środki transportowe. W terenie lesistym pododdziały tyłowe w obronie rozmieszcza się bezpośrednio za ugrupowaniem bojowym pułku, na jednym kierunku lub na dwóch kierunkach pod osłoną drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ pułku.

W rejonach lesisto-bagnistych wiele kłopotu sprawia przygotowanie i utrzymanie dróg dowozu i ewakuacji oraz rozbudowa inżynieryjna rejonów tyłowych. W związku z tym - oprócz wykorzystania istniejących dróg - może zaistnieć konieczność budowy nowych dróg lub wzmocnienia już istniejących przez układanie bierwion lub faszyny. Na drogach dowodzu i ewakuacji powinny być urządzone objazdy trudnych odcinków, a na drogach wąskich - mijanki. Ma to szczególne znaczenie wiosną i jesienią, kiedy stan dróg leśnych na skutek roztopów ulega pogorszeniu, a poruszanie się transportem poza drogami jest niemożliwe.

Trudne do pokonania odcinki dróg zwiększają ilość uszkodzeń pojazdów z przyczyn eksploatacyjnych, co wymaga częstszego niż w normalnych warunkach wykonywania przeglądów technicznych.

Stan dróg, zwłaszcza w okresie jesienno-wiosennych roztopów, zmniejsza manewr środkami, zwiększa natomiast czas niezbędny do gromadzenia zapasów oraz zmniejsza współczynnik ładowności tego transportu. Dlatego też w niektórych wypadkach zachodzi konieczność wzmocnienia transportu tyłowego transportem pododdziałów /nawet transportem gąsienicowym/.

Na trudnych do pokonania odcinkach dróg powinny znajdować się ciągniki dla wyciągania pojazdów, które ugrzęzły. Dla ułatwienia orientacji na drogach w lesie drzewa wzdłuż dróg mogą być znakowane /malowane/. Przy organizowaniu obrony i ochrony tyłów należy zwrócić szczególną uwagę na zapobieganie pożarom oraz konieczność zwiększenia liczby posterunków i patroli w porównaniu do istniejących warunków normalnych.

Działania obronne w terenie lesistym charakteryzuje wzrost zapotrzebowania na niektóre rodzaje amunicji, zwłaszcza dla moździerzy i haubic oraz na amunicję strzelecką. Zużycie paliwa w terenie lesisto-bagnistym będzie zwykle większe niż w warunkach normalnych. Dotyczy to szczególnie okresu jesiennego i wiosennych roztopów.

W okresie przygotowania obrony należy tworzyć doraźne zapasy środków materiałowych /amunicja, moździerze, artyleria oraz mps/, które mogą być gromadzone na stanowiskach ogniowych, w pododdziałach i przy pojazdach. Wiele uwagi należy poświęcić zabezpieczeniu materiałowemu drobnych pododdziałów wyznaczonych dla działań na tyłach przeciwnika. Pododdziały te należy zaopatrywać w większą ilość amunicji i żywności, w miarę możliwości w nieprzemakalnym opakowaniu oraz w odpowiednie umundurowanie.

W zabezpieczeniu medycznym występują trudności przy wyszukiwaniu porażonych oraz ich zebraniu i ewakuacji - zwłaszcza przy powstawaniu zawałów i pożarów lasu. Wymaga to wydzielenia większej ilości sanitariuszy noszowych i przeczesywania lasu w celu wyszukiwania rannych i porażonych. Dla przyspieszenia ewakuacji rannych i porażonych należy ich grupować w pobliżu dróg i przesiek.

Punkty medyczne rozwija się na kierunku głównego wysiłku obrony, wydzielając jednocześnie część sił i środków medycznych do zabezpieczenia pododdziałów działających na kierunkach odizolowanych.

3. Właściwości prowadzenia obrony w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesisto-jeziornym

Jeśli pododdziały pułku przeszły do obrony w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem, to działania bojowe zwykle trwają bez przerwy. Próby przedostania się przeciwnika do lasu odpiera się ogniem pododdziałów piechoty znajdujących się na jego skraju i ogniem artylerii z zakrytych stanowisk ogniowych. Ukryte rozmieszczenie pododdziałów, gdy przeciwnik znajduje się na terenie otwartym i jest dobrze obserwowany, znakomicie sprzyja prowadzeniu działań. W tym okresie dowódca pułku wszystkimi sposobami i środkami rozpoznania śledzi przegrupowanie wojsk przeciwnika i przygotowanie się jego wojsk do natarcia. W celu przeciwdziałania daleko zakrojonej działalności grup dywersyjno-rozpoznawczych przeciwnika, zwłaszcza na skrzydłach i w lukach rejonów obrony, wysyła się specjalne patrole w sile od drużyny do plutonu.

W wypadku organizacji obrony przez pułk bez styczności z przeciwnikiem walkę rozpoczyna się już na dalekich podejściach do skraju lasu uderzeniami lotnictwa, artylerii, a w warunkach wojny jądrowej - uderzeniami jądrowymi, aby opóźnić ich podejście i nie dopuścić do zorganizowanego rozwinięcia i przejścia do natarcia. Walkę tę zwykle prowadzą szczeble nadrzędne. Środki ogniowe będące w dyspozycji dowódcy pułku biorą udział w zwalczaniu przeciwnika podczas zajmowania przez niego rejonów wyjściowych, a zwłaszcza w czasie rozwijania się jego sił na podstawach wyjściowych i na rubieży ataku.

Próby przedostania się czołowych pododdziałów przeciwnika do lasu odpiera się zorganizowanym ogniem piechoty, moździerzy i artylerii. Po odparciu ataku środki ogniowe, które prowadziły ogień, zmieniają swoje stanowiska ogniowe z zapasowych na główne. Dotyczy to przede wszystkim moździerzy,artylerii i środków przeciwpancernych.

Z chwilą rozpoczęcia ataku przez przeciwnika głównymi siłami wszystkie środki ogniowe pułku z pełnym natężeniem ognia zwalczają jego czołgi i piechotę w celu zatrzymania go na otwartym terenie i uniemożliwienie mu przeniknięcia do lasu. Grupy przeciwnika, którym się udało włamać w przedni skraj, niszczy się ogniem ześrodkowanym artylerii, moździerzy i broni maszynowej. Na skutek ograniczonej widoczności walkę w lesie prowadzi się z bliskich odległości.

W toku prowadzenia walki obronnej w terenie lesistym szczególnego znaczenia nabierają kontrataki wykonywane drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ pułku. Ze względu na warunki terenowe kontrataki te mogą być wykonywane nawet mniejszymi siłami, bardzo często z różnych kierunków. Mogą one osiągnąć dobre rezultaty pod warunkiem, że zostaną wykonane z zaskoczenia, zdecydowanym uderzeniem na skrzydła i tyły przeciwnika. Każdy wykonywany kontratak drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ pułku powinien doprowadzić do zniszczenia przeciwnika w rejonie włamania i odtworzenia poprzedniego położenia lub rozbicia i zepchnięcia rozbitych jego sił na tereny niedogodne do działań /bagna, jeziora/.

Pododdziały pułku będące w obronie powinny utrzymywać zajmowane punkty oporu i rejony obrony nawet przy całkowitym okrążeniu, doprowadzić do rozczłonkowania ugrupowania bojowego przeciwnika i stworzyć dogodne warunki do niszczenia go częściami.

W razie włamania się przeciwnika na kilku kierunkach kontratak drugim rzutem /odwodem/ pułku wykonuje się przede wszystkim na tym kierunku, na którym przeciwnik ma zaangażowane główne siły, którymi może rozwinąć powodzenie.

Decyzję dotyczącą użycia poszczególnych odwodów dowódca pułku podejmuje znacznie wcześniej niż w terenie odkrytym. Wynika to z charakteru samego terenu, ilości i stanu istniejących dróg oraz potrzebnego czasu na dokonanie manewru i rozwinięcia się tych sił. Decyzję wykonania kontrataku drugim rzutem /odwodem/ pułku dowódca powinien powziąć wobec groźby utraty czołowych kompanijnych punktów oporu, a niekiedy nawet czołowych plutonowych punktów oporu. Najdogodniejszy moment do wykonania kontrataku drugim rzutem ma miejsce wówczas, gdy nacierające pododdziały przeciwnika są związane walką w małych ogniskach, do walki zostaną wprowadzone odwody batalionowe, a odwody brygadowe nie zdążą podejść do rejonu włamania do czasu wykonywania kontrataku. Po wykonaniu kontrataku i przywróceniu pierwotnego położenia dowódca pułku zobowiązany jest do zorganizowania "przeczesywania", tj. oczyszczenia lasu z pojedynczych grup przeciwnika, pozostałych na tyłach broniących się wojsk. Powinien on również w jak najkrótszym czasie odtworzyć system ognia, dowodzenie i współdziałanie. Po odparciu nieprzyjaciela należy także zająć się odbudową uszkodzonych w czasie walki najważniejszych budowli obronnych, przeszkód i zapór inżynieryjnych oraz oczyszczeniem dróg dla wykonania - w zależności od potrzeb - kolejnego manewru odwodami.

Pułk czołgów /pułk zmechanizowany/ będąc w drugim rzucie dywizji przeznaczony jest z zasady do kontrataku na przeciwnika, któremu udało się włamać w rejon obrony pułków pierwszego rzutu dywizji.

W dogodnych warunkach terenowych /przy istnieniu dużych polan/ pułk czołgów będący w drugim rzucie dywizji może zająć

rubież ogniową na skraju polany i ogniem z miejsca zwalczać nacierające czołgi przeciwnika.

Pułk drugiego rzutu dywizji może być również użyty do zamknięcia wyłomu w ugrupowaniu bojowym pierwszego rzutu dokonanego bronią masowego rażenia przeciwnika lub osłony zagrożonego skrzydła, na którym grozi okrążenie. Część pułku zmechanizowanego będącego w drugim rzucie dywizji może być wykorzystana do walki z grupami dywersyjnymi i desantami taktycznymi w głębi ugrupowania bojowego dywizji.

WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA OBRONY PRZEZ PUŁK /pz, pcz/ W ZIMIE

1. Ogólne właściwości obrony pułku w zimie

1.1. Wpływ zimy na prowadzenie działań obronnych

Warunki zimowe /duża pokrywa śnieżna, niska temperatura i częste jej wahania, roztopy, gołoledź oraz krótki dzień i długa noc/ wpływają na organizację i prowadzenie działań obronnych. Duża pokrywa śnieżna, zasypane drogi w poważnym stopniu utrudniają manewr wojsk i wykonanie kontrataków. Zasypywanie śniegiem okopów, rowów i stanowisk ogniowych wymaga częstego ich oczyszczania, a nawet budowy nowych, co wiąże się z dużą pracochłonnością i angażowaniem znacznych sił. Częste śnieżyce, zamiecie, mgły ograniczają obserwację i sprzyjają zaskoczeniu. Pokrywa śnieżna daje lepszą widoczność w dzień, a nawet w nocy, ale utrudnia maskowanie wojsk i sprzętu, co wymaga przystosowania sprzętu i części umundurowania do warunków zimowych.

Niska temperatura i gwałtowne jej wahania ujemnie wpływają na ludzi. W niskiej temperaturze bowiem obniża się wydajność i wytrzymałość ludzka. Występują przeziębienia, zachorowania i odmrożenia, a w związku z tym zachodzi konieczność odpowiednich przedsięwzięć zabezpieczających. Ciepłe umundurowanie zabezpiecza ludzi przed chłodem, ale równocześnie zmniejsza ich ruchliwość. Dla ochrony przed zimnem i złą pogodą duże znaczenie mają osiedla i lasy. Zachodzi też konieczność budowy ocieplanych schronów.

Mróz utrudnia użycie wszystkich rodzajów uzbrojenia, bojowego sprzętu technicznego, jak również transportu samochodowego. Podczas silnych mrozów broń maszynowa i działa na skutek gęstnienia smarów mogą nie działać. Oleje gazowe gęstnieją, a tym samym zmniejsza się lotność paliwa. Utrudnia to uruchomianie silników i zmusza do stosowania podgrzewaczy lub częstego rozruchu silników. Także na przygotowanie wszelkiego rodzaju pojazdów i ich użycie do działań potrzeba więcej czasu niż w innej porze roku.

W czasie mroźnej zimy gleba zamarza na dużą głębokość,co ma poważny wpływ na okopywanie się i wykonywanie wszelkich prac inżynieryjnych; traci się bowiem wtedy więcej czasu niż w lecie. Poza tym silne mrozy powodują zamarzanie rzek,jezior, bagien co ułatwia nacierającemu przeciwnikowi pokonywanie tego rodzaju przeszkód. Zmusza to obrońcę do użycia większych sił i środków na tych kierunkach, które w innych porach roku mogą być bronione nieznacznymi siłami.

W głębi ugrupowania bojowego, na jeziorach i większych rzekach pokrytych grubym lodem można organizować lądowiska dla śmigłowców i wytyczać drogi dla pojazdów mechanicznych.

W zimie na skutek krótkiego dnia wydłuża się czas prowadzenia działań obronnych w nocy. W związku z tym potrzebne są dodatkowe przedsięwzięcia związane z przygotowaniem środków ogniowych do prowadzenia ognia w nocy i zwiększenia ilości środków oświetlających. Aby jak najracjonalniej wykorzystać światło dzienne, dowódcy i sztaby muszą szybko i bardzo dokładnie planować i organizować pracę.

1.2. Wpływ zimy na użycie broni masowego rażenia

Podczas prowadzenia działań obronnych w zimie należy uwzględniać jej wpływ na użycie środków masowego rażenia oraz innych środków walki.

Warunki zimowe mają wpływ na niektóre czynniki wybuchu jądrowego. Warstwa zamarzniętej gleby osłania umocnienia i urządzenia ziemne przed działaniem fali uderzeniowej i aby je zniszczyć potrzebna jest broń jądrowa o mocy zwiększonej o 10-30%.

Oddziaływanie promieniowania cieplnego w zimie na nieosłonięty stan osobowy jest wielokroć silniejsze niż w lecie z powodu przejrzystości powietrza i odbicia światła od śniegu.

W strefie wybuchu jądrowego następuje topnienie i parowanie śniegu, co powoduje tworzenie się mgły.

Śnieg, zamarznięta gleba i lód z jednej strony sprzyjają obronie przed promieniowaniem przenikliwym, z drugiej zaś środki promieniotwórcze padając na śnieg pozostają na jego powierzchni lub nieznacznie przenikają w głąb i razem ze śniegiem mogą być przenoszone przez wiatr, wskutek czego zwiększa się powierzchnia skażenia. Opady śnieżne przy silnym wietrze powodują opadanie większej ilości środków promieniotwórczych z obłoku promieniotwórczego, przez co powiększa się stopień i obszar skażenia. Duże opady śnieżne przy bezwietrznej pogodzie zmniejszają promieniowanie, gdyż skażony teren zostaje pokryty grubą warstwą czystego śniegu. W terenie górzystym, po wybuchu jądrowym, należy się liczyć z możliwością powstawania lawin śnieżnych na dużych przestrzeniach.

Posługując się bronią chemiczną, trzeba pamiętać, że podczas silnych mrozów niektóre środki chemiczne tracą swoje właściwości trujące[x/]. Inne środki trujące w niskiej temperaturze zachowują trwałość, zmniejsza się natomiast koncentracja ich pary w powietrzu.

Niskie temperatury mogą spowodować techniczne niesprawności środków obrony przeciwchemicznej. Dlatego należy ściśle przestrzegać zasad konserwacji tych środków i systematycznie je przeglądać.

1.3. Cechy charakterystyczne obrony pułku w zimie

W zimie zasadniczy wysiłek broniących się wojsk ześrodkowuje się zazwyczaj na tych kierunkach, na które przeciwnik może wykonać uderzenia swymi głównymi siłami. Do takich kierunków zalicza się przede wszystkim odcinki terenu z cienką pokrywą śnieżną i gęstą siecią dróg. Dlatego też na nich należy przygotować obronę głębszą niż na innych kierunkach.

---

x/ Kwas pruski zamarza już w temperaturze 14° poniżej zera.

Obronę w zimie organizuje się z zasady opierając się na oddzielnych batalionowych rejonach obrony, a niekiedy nawet na kompanijnych punktach oporu. Daje to możliwość organizowania jej na szerszym froncie niż w lecie, zwłaszcza w terenie o słabo rozwiniętej drożni i głębokiej pokrywy śnieżnej.

Gruba warstwa śniegu i silne mrozy utrudniają manewr i warunki bytowania broniących się pododdziałów, co zmusza do rozmieszczenia głównych sił i środków w pobliżu dróg i osiedli. Obronę w zimie ze względu na dużą głębokość pokrywy śnieżnej charakteryzują większe luki między rejonami obrony batalionów i kompanijnymi punktami oporu w porównaniu do okresu letniego. Aby utrudnić przeciwnikowi przedostanie się w te luki, przygotowuje się na nie ogień artylerii, moździerzy oraz urządza się w nich pola minowe i wszelkiego rodzaju zapory inżynieryjne, a w złych warunkach atmosferycznych i w nocy wysyła się tam elementy rozpoznania i ubezpieczenia. Rejony obrony i kompanijne punkty oporu przygotowuje się do obrony okrężnej.

W zimie trudniej jest rozbudować rozwiniętą obronę pod względem inżynieryjnym, a w ślad za tym zabezpieczyć siły główne przed skutkami uderzeń broni jądrowej przeciwnika.

1.4. Możliwości bojowe pułku w obronie w zimie

Miejsce, rola i zadania pułku zmechanizowanego /pułku czołgów/ w ugrupowaniu bojowym dywizji nie odbiega od ogólnie przyjętych zasad obrony w warunkach normalnych.

Pułk zmechanizowany będący w pierwszym rzucie dywizji broni zazwyczaj jednego dostępnego kierunku natarcia przeciwnika, zwłaszcza jeżeli znajduje się on w rejonie głównego wysiłku obrony dywizji. Będąc na pomocniczym kierunku obrony dywizji i w terenie trudno dostępnym oraz mimo dużej głębokości śniegu, pułk może bronić kilka kierunków. Szerokość rejonu obrony pułku w zimie może być różna, lecz większa niż w lecie i może wynosić do 15 km, a w sprzyjających warunkach terenowych i klimatycznych nawet i więcej kilometrów.

Tak więc szerokość rejonu obrony pułku w zimie jest zależna od niezbędnego nasycenia siłami i środkami każdego dostępnego kierunku natarcia przeciwnika.

Mając na uwadze, że przeciwnik w większości wypadków prowadzić będzie natarcie wzdłuż dróg i na kierunkach płytkiej pokrywy śnieżnej, głębokość obrony na tych kierunkach będzie z zasady większa. Na pozostałych kierunkach, a zwłaszcza w terenie trudno dostępnym i przy głębokiej pokrywie śnieżnej, głębokość ta może być płytsza niż w warunkach normalnych.

Ze względu na znaczną szerokość rejonu obrony i utrudniony manewr, pułki pierwszego rzutu dywizji wymagają większego, niż w warunkach zwykłych, wzmocnienia artylerią do ognia pośredniego. W związku zaś ze zwiększoną ilością prac inżynieryjnych, zwłaszcza jeśli chodzi o utrzymanie dróg manewru, dowozu i ewakuacji, wynika konieczność wzmocnienia pułku wojskami inżynieryjnymi z odpowiednim sprzętem i większą ilością materiałów wybuchowych.

1.5. Ugrupowanie bojowe pułku w obronie w zimie

Ugrupowanie bojowe pułku w obronie w zimie charakteryzuje rozmieszczenie głównych jego sił i środków na dogodnych kierunkach natarcia przeciwnika /mała pokrywa śnieżna, rejon wzgórz, węzłów dróg i innych ważnych obiektów/. Im dostępniejszy jest teren, tym większe powinno być nasycenie broniących się wojsk, a tym samym głębsze ich ugrupowanie. W takim wypadku pułk można ugrupować w dwa rzuty, zwłaszcza, gdy pułk organizuje obronę na głównym wysiłku obrony dywizji.

Natomiast w terenie trudno dostępnym, zwłaszcza przy głębokiej pokrywie śnieżnej i w zależności od sytuacji taktycznej /możliwości przeciwnika i wojsk własnych, otrzymanego zadania/, pułk może przyjąć ugrupowanie jednorzutowe z wydzieleniem niezbędnego odwodu ogólnowojskowego.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ rozmieszcza się z zasady na kierunku przewidywanego natarcia głównych sił przeciwnika i z reguły w pobliżu dróg, aby miał on jak najlepsze warunki manewru w celu wykonania kontrataku lub wzmocnienia obrony batalionu pierwszego rzutu na zagrożonym kierunku. Korzystnie jest drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ pułku rozmieszczać w lasach, osiedlach czy chociażby w wąwozach. Daje to osłonę przed zimnem, zamieciami i maskuje przed obserwacją przeciwnika.

Kierunki kontrataków wybiera się i przygotowuje zazwyczaj wzdłuż dróg i w terenie z płytką pokrywą śnieżną. Na kierunkach kontrataków należy mieć przygotowane drogi na przełaj, które powinny być tak maskowane, aby przeciwnik nie mógł po ich zarysie rozpoznać zamiaru obrońcy.

Czołgi pułku zmechanizowanego wykorzystuje się zgodnie z ogólnymi zasadami. Dla czołgów będących w odwodzie dowódcy pułku, z góry wyznacza się rubieże ogniowe i drogi do tych rubieży, które należy maskować. Rubieże ogniowe dla czołgów - jako zasada - wybiera się na możliwych kierunkach działania czołgów przeciwnika.

Odwód przeciwpancerny ze względu na trudności manewru, zwłaszcza w terenie górzystym i lesisto-jeziornym, rozmieszcza się bliżej pierwszego rzutu pułku. Rubieże jego rozwinięcia wybiera się na prawdopodobnych kierunkach zagrożenia czołgów, zwłaszcza w terenie o płytkiej pokrywie śnieżnej.

Artyleria do ognia pośredniego w działaniach w zimie w większym stopniu niż inny rodzaj wojsk przywiązana jest do dróg. Wybór stanowisk ogniowych w zimie jest trudniejszy, gdyż dogodne miejsca i dojazdy do nich często są zasypane głębokim śniegiem. Dlatego stanowiska ogniowe z zasady wybiera się w pobliżu dróg, unikając jednak w miarę możliwości zbytniego zagęszczenia. W związku z utrudnionym manewrem sprzętem należy w szerokim zakresie przewidywać częstsze stosowanie manewru ogniem.

Środki obrony przeciwlotniczej wykorzystuje się na ogólnych zasadach z uwzględnieniem warunków terenowych i właściwości zimy.

Przy organizowaniu obrony w zimie, szczególne znaczenie dla pułku ma posiadanie silnego oddziału zabezpieczenia ruchu, wyposażonego w odpowiedni sprzęt przystosowany do odśnieżania i utrzymania dróg manewru, dowozu i ewakuacji.

1.6. System ognia pułku w obronie w zimie

W skład systemu ognia pułku w obronie w zimie wchodzą wszystkie rodzaje ognia i obejmuje on te same elementy co w warunkach normalnych z uwzględnieniem warunków terenowych.

Ogień artylerii i moździerzy pułku planuje się przede wszystkim na węzły dróg, osiedla, lasy, rzeki i jeziora,a nawet zamarznięte bagna.

Podczas organizacji ognia przeciwpancernego szczególną uwagę należy zwrócić na kierunki najbardziej dostępne do natarcia czołgów i transporterów opancerzonych. Dotyczy to zwłaszcza dróg, dużych przestrzeni równinnych /są najmniej zaśnieżone/ i niedużych wzniesień. Na tych kierunkach ześrodkowuje się główny wysiłek obrony przeciwpancernej. Rozmieszczone tam kompanijne punkty oporu i batalionowe rejony obrony dodatkowo wzmacnia się środkami przeciwpancernymi. Środki przeciwpancerne urzutowuje się w głąb obrony na dostępnych kierunkach działania czołgów przeciwnika, zwłaszcza wzdłuż dróg. Rubieże przeciwpancerne dla odwodu przeciwpancernego pułku oraz rubieże ogniowe dla czołgów będących w odwodzie dowódcy wyznacza się w poprzek dróg oraz na grzbietach i wzniesieniach o płytkiej pokrywie śnieżnej. Rubieże te w zimie mogą być wyznaczane nieco bliżej przedniego skraju w odróżnieniu od warunków innych pór roku.

1.7. Inżynieryjna rozbudowa obrony pułku w zimie

Inżynieryjna rozbudowa obrony pułku obejmuje te same elementy co w normalnych warunkach i nie odbiega od ogólnych zasad jej rozbudowy w lecie. Konieczne jest jednak uwzględnienie warunków, jakie stwarza zima.

Przedni skraj obrony wybiera się - o ile to jest możliwe, za naturalnymi przeszkodami /zasypane śniegiem wąwozy, nie zamarznięte rzeki, jeziora i bagna oraz odcinki terenu z głębokim śniegiem/ niedostępnymi dla piechoty i czołgów. Jeżeli przed przednim skrajem obrony są stoki lub inne stromizny, to można je polewać wodą, aby oblodzone utrudniały przeciwnikowi natarcie.

Wszystkie ukrycia przed przednim skrajem obrony, które mogą być wykorzystane przez nieprzyjaciela, niszczy się lub zaminowuje, a ponadto organizuje się w tych rejonach różnorodne przeszkody i zasadzki.

W rozbudowie obrony pod względem inżynieryjnym przy wielkim spadku temperatury należy pamiętać, że nie zawsze można

będzie wykorzystać bezpośrednio maszyny, zwłaszcza do budowy schronów, stanowisk ogniowych i ukryć dla wojsk. W wypadku ograniczonego czasu na rozbudowę obrony i jeśli śnieg jest głęboki można w nim budować okopy i rowy.

W organizacji obrony opartej na rzekach, kanałach, wąskich jeziorach najważniejsze odcinki na własnym brzegu zaminowuje się, a lód przygotowuje do wysadzenia.

W terenie górzystym - poza ogólnym zakresem prac inżynieryjnych - należy uwzględnić konieczność likwidacji nawisów śnieżnych, aby nie dopuścić do lawin i zasypania własnych wojsk. Na drogach podejścia przeciwnika należy przygotować teren do powstawania lawin, zakładając ładunki wybuchowe i zrywając je w odpowiednim czasie.

W zimie, a zwłaszcza jeśli śnieg jest głęboki, wymaga się lepszego przygotowania dróg manewru dla odwodów oraz dróg dowozu i ewakuacji. W terenie równinnym lub lekko pofałdowanym, bardzo często zajdzie potrzeba przygotowania dróg na przełaj. Drogi te, ze względów na częste opady śnieżne, zamiecie oraz mgły muszą być oznakowane i odpowiednio utrzymane. Dla utrzymania dróg w stanie przejezdnym należy przewidywać: budowę mijanek na wąskich drogach co 2-3 km, zwłaszcza w terenie górzystym; gromadzenie na stromych podjazdach i zjazdach piasku, żużlu dla ich posypywania w razie powstawania gołoledzi; przygotowanie - w przewidywaniu odwilży - zapasów materiałów do naprawy dróg w postaci tłucznia, żwiru i drewna.

Przy silnych spadkach temperatury w większości wypadków wszystkie wody powierzchniowe są pokryte grubą warstwą lodu, a ich eksploatacja jest utrudniona i wymaga systematycznego wyrębywania przerębli. Zazwyczaj w okresie zimy źródła zanikają, a poziom wód podskórnych znacznie się obniża, co powoduje konieczność głębokiego wiercenia studzien, zwłaszcza w terenie górzystym.

2. Właściwości organizacji obrony pułku w zimie

2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans

Decyzję co do obrony w zimie dowódca pułku z zasady podejmuje z mapy.

W ocenie położenia trzeba brać pod uwagę, w jakim stopniu warunki zimowe mogą sprzyjać wykonaniu otrzymanego zadania lub je utrudniać i jakie w związku z tym należy zastosować przedsięwzięcia.

Oceniając przeciwnika należy uwzględniać fakt, że w zimie jego działania będą się rozwijać wzdłuż dróg i w terenie, na którym jest płytka pokrywa śnieżna, a rejony ześrodkowań /rejony wyjściowe/ będą się znajdować z zasady w miejscowościach czy lasach tj. w terenie, który ochronić będzie jego wojska przed zimnem. Trzeba też pamiętać, że jeśli pokrywa śnieżna jest głęboka, zwłaszcza w terenie górzystym i lesisto-jeziornym, to może mieć miejsce zagęszczenie ugrupowania przeciwnika co w dużym stopniu ułatwi obezwładnienie jego sił przez artylerię i moździerze, a ze szczebla nadrzędnego - przez broń jądrową i lotnictwo.

Oceniając wojska własne i ich możliwości należy: określić wpływ uderzeń jądrowych przeciwnika na trwałość obrony; ustalić siły i środki do zamknięcia najbardziej dogodnych kierunków natarcia przeciwnika oraz skład drugiego rzutu, odwodów i ubezpieczeń; określić sposób zaopatrywania wojsk w środki maskujące, zimowe smary, ciepłą odzież i środki ogrzewcze; określić sposób przystosowania wozów bojowych i transportów do jazdy po głębokim śniegu i ustalić sposób manewru odwodami i zmiany stanowisk ogniowych artylerii oraz pomoc jakiej należy udzielić, aby mogły swobodnie pokonywać głęboki śnieg.

W ocenie terenu, oprócz ogólnie rozpatrywanych przedsięwzięć, dowódca pułku powinien uwzględnić głębokość pokrywy śnieżnej i jej wpływ na organizację obrony oraz ustalić niezbędne przedsięwzięcia /niszczenie lodu na rzekach i jeziorach, obladzanie stoków, wzniesień/ dla wzmocnienia obrony.

Studiując teren po stronie przeciwnika, dowódca pułku zwraca uwagę na drogi podejścia do przedniego skraju obrony, możliwe kierunki działania przeciwnika oraz rejony, na które należy przygotować ognie artylerii i moździerzy.

W ocenie terenu po stronie własnej należy określić: wartość istniejących przeszkód, miejsce i sposób ich wzmocnienia; możliwości rozmieszczenia elementów ugrupowania bojowego,

obserwacji i organizacji systemu ognia; drogi i manewr drugim rzutem i odwodami pułku, a w razie potrzeby miejsca, gdzie można wytyczyć drogi na przełaj.

Podczas wypracowania decyzji o obronie należy brać również pod uwagę porę dnia i warunki atmosferyczne. Uwzględniając krótkość dnia, należy tak organizować pracę w pułku, aby pozostawić niezbędną ilość czasu dziennego dla podwładnych na zorganizowanie obrony.

Zamiecie, śnieżyce, gęste mgły i nagłe skoki temperatury mogą wywierać istotny wpływ na organizację obrony. Dlatego też należy zawsze uwzględnić prognozę pogody długoterminowej i z góry określać odpowiednie przedsięwzięcia.

Szczególne znaczenie podczas organizacji obrony w zimie ma rekonesans dowódcy w terenie, ponieważ szereg dokładnych informacji o właściwościach terenu i zaszłych w nim zmianach ze względu na głęboki śnieg można uzyskać tylko bezpośrednio w terenie.

Podczas podejmowania decyzji duże znaczenie ma również określenie rozmieszczenia rejonów obrony, sił i środków oraz poszczególnych elementów ugrupowania bojowego pułku. Oprócz tego bardzo ważne jest szczegółowe przemyślenie, skalkulowanie i zaplanowanie manewru siłami i środkami z jednego kierunku na drugi. Należy brać pod uwagę, że przeprowadzenie takiego manewru jeśli pokrywa śnieżna jest głęboka, a zwłaszcza w górach i terenie lesistym, jest związane z ogromnymi trudnościami i wymaga zazwyczaj zwiększonego czasu.

Sposób i forma stawianych przez dowódcę pułku zadań zależy przede wszystkim od posiadanego czasu, sytuacji bojowej i warunków terenowych. Zadania te dowódca pułku będzie stawiał z zasady podczas rekonesansu. Układ i treść zadań nie odbiega od zasad ogólnie przyjętych. Natomiast zakres tych zadań, zwłaszcza dla wojsk inżynieryjnych i tyłów, może być szerszy niż w lecie.

2.2. Właściwości organizacji współdziałania

Współdziałanie w obronie w zimie organizuje się na ogólnych zasadach z uwzględnieniem warunków terenowych i głębokości śniegu.

Biorąc pod uwagę, że kompanijne punkty oporu i batalionowe rejony obrony w większości wypadków będą rozmieszczone w osiedlach lub w ich pobliżu, przeciwnik zaś będzie dążył do ich obejścia, szczegółowo więc należy uzgodnić współdziałanie - na skrzydłach poszczególnych rejonów - obrony z artylerią i odwodami pułku, aby uniemożliwić przeciwnikowi wyjście na skrzydła i tyły broniących się pododdziałów pułku.

Jednym ze sprzyjających czynników podczas organizacji współdziałania jest stosunkowo duża łatwość określenia kierunków działania wojsk przeciwnika ze względu na głębokość pokrywy śnieżnej oraz ustalenie, jego przypuszczalnego sposobu działania, co ułatwia planowanie walki i określenie kierunków kontrataków oraz działania odwodów specjalnych pułku.

W czasie organizacji współdziałania dowódca pułku - uwzględniając trudności manewru sił i środków wynikających z głębokości pokrywy śnieżnej - określa dokładnie odległości i potrzebny czas na ich pokonanie oraz drogi manewru dla wszystkich odwodów. Określając działanie poszczególnych elementów ugrupowania bojowego, należy zwrócić szczególną uwagę na zapewnienie wzajemnej pomocy, zwłaszcza przy pokonywaniu głębokiej pokrywy śnieżnej.

Stosunkowo szeroki rejon obrony pułku powoduje konieczność organizowania współdziałania na kilku kierunkach, a w niektórych wypadkach - rozwiązywanie problemów współdziałania nawet do szczebla kompanii. Dowódca pułku musi zatem wydzielić większą ilość czasu na organizację współdziałania.

Aby skrócić czas na organizację współdziałania, dowódca może osobiście organizować współdziałanie w rejonie głównego wysiłku obrony pułku, natomiast na pomocniczym kierunku obrony współdziałanie może organizować szef sztabu lub zastępca dowódcy ds. liniowych w myśl zamiaru i wytycznych dowódcy pułku.

Jeśli ma się dostateczną ilość czasu, wówczas wskazane jest aby po organizacji współdziałania przez dowódcę, niektóre fragmenty współdziałania sprawdzić praktycznie, a zwłaszcza w trakcie wykonania manewru drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ i odwodem przeciwpancernym.

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań pułku w obronie w zimie

Zabezpieczenie bojowe w obronie w zimie obejmuje te same zagadnienia co w innych porach roku. Warunki zimowe wywierają jednak pewien wpływ na treść wielu przedsięwzięć.

Rozpoznanie

Celem rozpoznania - oprócz zasadniczych zadań - powinno być określenie głębokości i stanu śniegu, zwłaszcza na prawdopodobnych kierunkach natarcia przeciwnika oraz rejonów, które ze względu na głębokość śniegu, są trudne do przekroczenia. W zimie, zwłaszcza przy złej pogodzie, mniejsze są możliwości rozpoznania powietrznego, wzrokowego, dźwiękowego i radiowego, w związku z czym większą rolę odgrywają patrole i grupy rozpoznawcze wysyłane na nartach do rejonów zajmowanych przez przeciwnika w celu wykonania wypadów i zasadzek. Złe warunki atmosferyczne sprzyjają śmiałym i zdecydowanym działaniom tych grup. Aby grupy rozpoznawcze mogły swobodnie i skrycie działać, należy je odpowiednio wyposażyć w umundurowanie ochronne i sprzęt przystosowany do warunków zimowych.

Obrona przed środkami masowego rażenia w zimie

Obrona przed środkami masowego rażenia w zimie, oprócz zasadniczych ogólnie stosowanych przedsięwzięć, obejmuje dezaktywację skażonych odcinków dróg, to jest usuwanie z nich skażonego śniegu. Do tego celu używa się maszyn drogowych i pługów odśnieżnych. Jeżeli nie ma śniegu, dezaktywacja zamarzniętej gleby wymaga większej ilości sił i czasu. Odcinki takie należy obchodzić, a w razie niemożności ich obejścia - pokonywać, stosując środki indywidualnej ochrony.

W okresie silnych mrozów do dezaktywacji zamiast wody używa się roztworów niezamarzających i rozpuszczalników, w związku z czym zawczasu należy przewidywać ich gromadzenie.

Zima w poważnym stopniu utrudnia wykonywanie zabiegów specjalnych w odniesieniu do ludzi. Dla zabezpieczenia tych zabiegów należy przygotować ogrzane ukrycia lub wykorzystać je w pomieszczeniach mieszkalnych.

Obrona przeciwlotnicza

Obrona przeciwlotnicza w działaniach obronnych pułku w zimie nastawiona jest przede wszystkim na osłonę drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ oraz stanowisk ogniowych artylerii rozmieszczonych bardzo często wzdłuż dróg, ze względu na głęboki śnieg. W czasie prowadzenia walki obronnej, najbardziej celowo jest wykorzystać artylerię przeciwlotniczą do osłony drugiego rzutu w czasie wyprowadzania go na rubież do kontrataku.

Ubezpieczenie

Warunki zimowe /zamiecie, częste mgły/, długie noce i duże luki między rejonami obrony stwarzają możliwości przenikania grup rozpoznawczych przeciwnika tak na przedni skraj, jak i w głąb obrony oraz wykonanie niespodziewanego napadu na poszczególne elementy ugrupowania bojowego. Uwzględniając warunki terenowe, a ponadto warunki zimy, dowódca pułku musi przewidzieć szereg dodatkowych przedsięwzięć w zakresie ubezpieczeń wojsk przed rozpoznaniem i niespodziewanym napadem przeciwnika.

Do najważniejszych przedsięwzięć z zakresu ubezpieczenia w zimie można zaliczyć: organizację i wydzielenie pododdziałów do ubezpieczeń bojowych przed przednim skrajem obrony, zwłaszcza na prawdopodobnych drogach podejścia przeciwnika, na kierunkach, na których jest płytka pokrywa śnieżna, na przesmykach między lasami oraz w lukach między rejonami obrony; zwiększenie ilości posterunków obserwacyjnych, podsłuchów przed przednim skrajem obrony i w lukach między rejonami obrony oraz patroli rozpoznawczych w rejonie ugrupowania bojowego, a zwłaszcza na skrzydłach obrony pułku; wydzielenie większej ilości posterunków ochronnych, dyżurnych środków ogniowych i zwiększonych pododdziałów alarmowych.

Szczególną uwagę należy zwrócić na ubezpieczenie wszystkich elementów ugrupowania bojowego pułku w głębi obrony, zwłaszcza stanowisk dowodzenia, stanowisk ogniowych artylerii, odwodów specjalnych i urządzeń tyłowych pułku. Ubezpieczenie tych elementów organizują dowódcy we własnym zakresie, wysta-

wiając posterunki ochronne, patrole rozpoznawcze wokół rejonów rozmieszczenia i wydzielając odpowiednie siły na pododdziały dyżurne.

Zabezpieczenie inżynieryjne

Do najważniejszych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego obrony pułku w zimie należy: budowa okopów i rowów w śniegu lub w glebie zmarzniętej; urządzanie ogrzewanych schronów i ukryć przedpiersiowych; oblodzanie wszelkich pochyłości i stoków, aby utrudnić przeciwnikowi natarcie; budowa zapór inżynieryjnych na odcinkach terenu z cieńszą warstwą śniegu; przygotowanie i utrzymanie istniejących dróg /gromadzenie żwiru, piasku, drewna i ustawianie zasłon przeciwśniegowych w postaci wałów ze śniegu, zasłon z gałęzi i desek oraz wytyczanie dróg na przełaj/.

W obronie przeszkody wodnej, oprócz wyżej wymienionych przedsięwzięć, wojska inżynieryjne muszą się przygotować do zerwania lodu na rzekach, kanałach i jeziorach.

W obronie w górach inżynieryjne zabezpieczenie będzie polegało na usuwaniu nawisów śnieżnych, aby nie dopuścić do zasypania własnych wojsk oraz przygotowania i uruchomienia lawin przed przednim skrajem obrony - na drogach podejścia przeciwnika.

Maskowanie

Maskowanie wojsk w okresie zimy jest bardziej utrudnione niż w innych porach roku. Osiąga się je w pewnym stopniu wykorzystując długie noce i złą pogodę /śnieżyce, mgły/ oraz posługując się specjalnymi etatowymi środkami i malując na biały kolor bojowy sprzęt techniczny. Pododdziały rozpoznawcze pułku i wojska, zwłaszcza na przednim skraju, powinny być wyposażone w odzież ochronną /białą/.

Dyscyplina maskowania podczas działań w zimie musi być jeszcze większa niż w lecie, gdyż ukryć wojska przed rozpoznaniem naziemnym jak i powietrznym przeciwnika jest znacznie trudniej niż w lecie.

Zabezpieczenie tyłowe

Warunki zimowe wpływają również na organizację i pracę tyłów. Zamarznięta gleba utrudnia szybkie wykonanie ukryć dla stanu osobowego i środków transportowych. Silne mrozy powodują konieczność zaopatrzenia wojsk w dodatkowe ciepłe przedmioty mundurowe oraz zmuszają do realizacji przedsięwzięć z zakresu zapobiegania odmrożeniom i przeziębieniom. Natomiast silne mrozy umożliwiają poruszanie się transportu nawet po zamarzniętych rzekach, jeziorach i błotach.

W czasie organizowania obrony tyłów konieczne jest uwzględnienie możliwości przenikania w rejon rozmieszczenia urządzeń tyłowych pułku niedużych grup rozpoznawczych przeciwnika na nartach, zwłaszcza w terenie górzystym i lesistym. W związku z tym szczególną uwagę należy zwrócić na ubezpieczenie i maskowanie rozmieszczenia urządzeń tyłowych pułku.

Do najważniejszych przedsięwzięć zabezpieczenia tyłowego w zimie należy: gromadzenie na stanowiskach ogniowych i w pododdziałach większych zapasów amunicji i materiałów pędnych, a zwłaszcza w terenie górzystym; wyposażenia wojsk w ciepłe umundurowanie i obuwie, środki przeciw odmrożeniom, zimowe kombinezony maskownicze oraz zaopatrzenie w opał, sprzęt ogrzewczy i ocieplający; zaopatrywanie pododdziałów w gorącą strawę, kawę i nie zamarznięty chleb, a pododdziałów działających na odizolowanych kierunkach w racje "P"[x/] i plecakowe kuchenki ze środkami palnymi /kostki suchego spirytusu/ do gotowania i podgrzewania strawy; wyposażenie pojazdów mechanicznych w łańcuchy przeciwślizgowe, ocieplacze chłodnic i silników, przyrządy ułatwiające rozruch silników, a pododdziały remontowe - w ogrzewane pomieszczenia do wykonywania napraw, środki do podgrzewania wody i olejów.

Punkty medyczne pułku - jako zasada - rozwija się bliżej przedniego skraju niż w warunkach letnich, wzdłuż dróg i rozmieszcza się je w ocieplonych ukryciach /zabudowania, kompleksy leśne/. Jeśli porażonych ewakuuje się na większe odleg-

---

x/ Racja "P" jest to ilość produktów dla jednej osoby na jedną dobę nie wymagająca obróbki termicznej, a nadająca się do spożycia.

łości i przy bardzo niskich temperaturach, należy wówczas organizować wzdłuż dróg punkty ogrzewcze i wyżywienia dla porażonych i chorych, a transportowi sanitarnemu zapewnić pierwszeństwo przejazdu.

Samochody sanitarne natomiast powinny być ocieplone i wyposażone w środki chroniące porażonych przed zimnem /koce, kołdry, śpiwory, grzałki, buty filcowe itp./.

3. Prowadzenie walki obronnej przez pułk w zimie

Walkę z przeciwnikiem na dalekich podejściach do rubieży obronnej prowadzą szczeble nadrzędne uderzeniami broni masowego rażenia, lotnictwem i dalekosiężną artylerią na tych samych zasadach jak w lecie. Uderzenia te wykonywane są na osiedla, lasy i wąwozy, aby pozbawić przeciwnika ukryć i zmusić go do przebywania na mrozie i w głębokim śniegu.

W tym okresie w terenie górzystym na drogach podejścia przeciwnika należy uruchomić lawiny uprzednio przygotowane i tym samym utrudnić mu podejście oraz wykonanie zorganizowanego i równoczesnego ataku.

W obronie przeszkody wodnej /rzek, kanałów i jezior/ z chwilą wejścia na nią przeciwnika, dowódca pułku powinien dać sygnał do zerwania uprzednio przygotowanego lodu, aby zadać przeciwnikowi maksymalne straty i uniemożliwić mu swobodne pokonanie przeszkody wodnej.

W czasie zimy przed rozpoczęciem ogniowego przygotowania, a zwłaszcza w wypadku użycia broni masowego rażenia przez przeciwnika,stan osobowy pułku należy rozmieścić w ukryciach, ponieważ oddziaływanie promieniowania cieplnego w zimie jest wielokroć silniejsze niż w lecie. Jeżeli przeciwnik wykona uderzenia jądrowe na przedni skraj obrony, dowódca pułku powinien pododdziałami z głębi i ze skrzydeł odtworzyć naruszony system obrony na przednim skraju. Jeśli to jest niemożliwe, wówczas zmuszony jest działać na kolejnej rubieży obronnej w głębi. Dla realizacji tych przedsięwzięć dowódca pułku dokonuje manewru przede wszystkim odwodem przeciwpancernym i czołgami będącymi w odwodzie, a w razie konieczności drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/. Należy jednak brać pod uwagę

fakt, że taki manewr przy głębokim śniegu jest bardzo trudny do realizacji i na jego wykonanie potrzeba o wiele więcej czasu niż w lecie. W związku z tym decyzja o wykonaniu takiego manewru musi uwzględniać czynnik czasu i warunki, w jakich manewr będzie dokonywany. Dlatego ocalałe od porażenia pododdziały muszą utrzymywać uporczywie swoje rejony obrony do czasu dokonania manewru siłami i środkami przez dowódcę pułku.

Utrzymywanie oddzielnych rejonów obrony przez pododdziały w znacznym stopniu wpływa na trwałość obrony, zmusza przeciwnika do prowadzenia natarcia w głębokim śniegu i przebywania na mrozie. Aby nie pozwolić obejść tych rejonów przez przeciwnika, na ich skrzydłach i stykach ześrodkowuje się ogień artylerii i moździerzy, dokonując manewru ogniem.

Głęboki śnieg, po którym nacierają czołgi i piechota przeciwnika, znakomicie sprzyja niszczeniu ich ogniem wszystkich środków ogniowych. Dlatego dowódca pułku powinien zrobić wszystko, aby odciąć piechotę od czołgów przed przednim skrajem obrony, natomiast czołgi, które nacierają wolniej niż w warunkach letnich, niszczyć po załamaniu natarcia piechoty. W razie uchwycenia przez przeciwnika osiedli lub odcinków leśnych, należy ogniem artylerii i moździerzy oraz aktywnymi działaniami drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ nie dać mu się tam umocnić.

Ponieważ przeciwnik w zimie najczęściej będzie nacierać na oddzielnych kierunkach, nie należy wykluczać możliwości wykonania kontrataku na szczeblu batalionu, zwłaszcza z nastaniem nocy, a tym samym nie pozwolić przeciwnikowi umocnić opanowanego terenu. Większy jednak sukces odnoszą kontrataki wykonywane drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ pułku.

Biorąc pod uwagę właściwości terenowe, a zwłaszcza głębokość pokrywy śnieżnej oraz wydłużony czas wyjścia i rozwinięcia się pododdziałów drugiego rzutu do kontrataku, dowódca pułku musi podejmować decyzję do kontrataku daleko wcześniej niż w warunkach letnich.

W razie głębokiego i szerokiego włamania się przeciwnika w obronę pułku pododdziały znajdujące się na skrzydłach jego ugrupowania utrzymują zajmowane rejony i wspólnie z rozwiniętymi odwodami oraz drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/

dążą do zatrzymania jego natarcia. Prowadząc uporczywą i aktywną obronę, zmuszają one przeciwnika do walki w otwartym terenie, na mrozie i wyczerpują jego siły oraz stwarzają warunki do wykonania kontrataku drugim rzutem dywizji.

Pułk czołgów /pułk zmechanizowany/ będący w drugim rzucie dywizji działa na ogólnych zasadach stosowanych w lecie. Przy wykonaniu kontrataku przez pułk drugiego rzutu dywizji należy jednak uwzględniać specyfikę zimy, biorąc pod uwagę głębokość pokrywy śnieżnej, czas niezbędny na uruchomienie transporterów opancerzonych i czołgów oraz możliwość wolniejszego tempa kontrataku niż w warunkach letnich.

WŁAŚCIWOŚCI ORGANIZACJI I PROWADZENIA OBRONY PRZESZKODY WODNEJ PRZEZ PUŁK /pz. pcz/

1. Ogólne właściwości obrony przeszkody wodnej przez pułk

1.1. Wpływ przeszkód wodnych na organizację i prowadzenie obrony

Znaczenie przeszkody wodnej w warunkach obrony zależy od jej szerokości i głębokości, szybkości prądu, jakości dna, charakteru brzegów doliny oraz istniejących urządzeń hydrotechnicznych.

Rzeki szerokie i głębokie, które nie posiadają brodów, utrudniają przeciwnikowi ich szybkie pokonanie. Teren przyległy do rzeki, zwłaszcza w środkowym i dolnym jej biegu, jest często podmokły, zabagniony, poprzecinany odnogami i zalewami, co stanowi przeszkodę naturalną dla nacierających wojsk przeciwnika, a zwłaszcza dla czołgów. Bardzo często przeszkoda wodna kanalizuje działanie przeciwnika na określonych kierunkach. Warunki tego rodzaju w znacznym stopniu wzmacniają obronę, ułatwiają obrońcy wybór rejonu głównego wysiłku i bronienie przeszkody wodnej siłami mniejszymi niż miałoby to miejsce w terenie otwartym.

Stan przeszkód wodnych w znacznym stopniu zależy od urządzeń hydrotechnicznych, które obrońca może wykorzystać do podniesienia poziomu wody, w celu zalania dużych obszarów, co może utrudnić, a nawet uniemożliwić przeciwnikowi ich pokonanie.

W okresie spływów lodów i wiosennego przyboru wód, rzeki stanowią szczególnie trudną do pokonanie przeszkodę dla nacierającego. Spływająca kra poważnie utrudnia przeprawy desantowe i uniemożliwia budowę mostów.

W zimie, a zwłaszcza w czasie dużych mrozów, rzeki i jeziora stanowią mniejszą przeszkodę dla nacierającego. W związku z tym obrońca musi wykonać dodatkowe prace związane z przygotowaniem do niszczeń pokrywy lodowej na dużych odcinkach i niszczenia jej bezpośrednio w czasie rozpoczęcia forsowania przez przeciwnika. Dokonanie zaś niszczeń w pokrywie lodowej ogranicza nacierającemu przeciwnikowi użycie środków desantowo-przeprawowych, czołgów i środków kołowych. Aby przeciwnik mógł organizować przeprawy i budować mosty, musi na całej szerokości przeszkody wodnej i na dużych odcinkach wykonać przeręble.

Obronę rzeki zależnie od jej szerokości organizuje się na szerokim froncie. Główny wysiłek obrony pułk skupia na zamknięciu najważniejszego i dogodnego kierunku forsowania i natarcia przeciwnika. Obronę przeszkody wodnej pułk z reguły organizuje na własnym brzegu. Nie należy jednak wykluczyć możliwości jej organizacji przed rzeką. Może to mieć miejsce wówczas, kiedy zachodzi konieczność utrzymania przyczółków. Broniąc się przed rzeką w zależności od sytuacji i ilości sił broniących przyczółka pułk powinien swoje jedno skrzydło lub oba opierać na przeszkodzie wodnej.

Odcinki przeszkód wodnych trudno dostępnych do forsowania /strome i urwiste brzegi, podmokłe i zabagnione doliny, silny prąd wody/ z zasady broni się drobnymi pododdziałami, a niekiedy ogranicza się tylko do ich dozorowania.

Istniejące na przeszkodzie wodnej wyspy i występy brzegowe obsadza się drobnymi pododdziałami do prowadzenia ognia bezpośrednio na lustro wody w celu niedopuszczenia do niespodziewanego forsowania jej przez przeciwnika.

Na odcinkach dogodnych do forsowania przeszkody wodnej przez samobieżne środki desantowo-przeprawowe /w tym pływające czołgi i transportery opancerzone/ oraz czołgi przeprawiające się w bród lub pod wodą wysuwa się bezpośrednio na linię brzegową środki przeciwpancerne, czołgi z batalionów

pierwszego rzutu pułku, a nawet odwody przeciwpancerne i czołgi z odwodu dowódcy pułku.

1.2. Możliwości bojowe pułku w obronie przeszkody wodnej

Możliwości obronne pułku w obronie przeszkody wodnej zależą przede wszystkim od: posiadanych przez pułk sił i środków; charakteru przeszkody wodnej i przyległego terenu oraz ważności i pojemności dostępnych kierunków forsowania.

Pułk zmechanizowany, będący w pierwszym rzucie dywizji w obronie przeszkody wodnej, broni zazwyczaj jednego dostępnego kierunku forsowania przeciwnika. Dotyczy to zwłaszcza wąskich i średnich przeszkód wodnych na głównym wysiłku obrony dywizji. Będąc na pomocniczym kierunku obrony dywizji, o mało pojemnościowych kierunkach forsowania i w terenie niedostępnym oraz przy obronie szerokich przeszkód wodnych, pułk może bronić do dwóch oddzielnych kierunków. Uwzględniając czynniki mające wpływ na możliwości obrony pułku, szerokość jego rejonu w obronie przeszkody wodnej może być różna. Zwykle szerokość ta będzie znacznie większa niż w terenie otwartym i zazwyczaj będzie wynosić do 15 kilometrów i więcej. Jest ona jednak zależna od niezbędnego nasycenia siłami i środkami na każdym dostępnym kierunku forsowania i natarcia przeciwnika. Nasycenie to może być równe stosowanemu podczas obrony w terenie otwartym, zwłaszcza w obronie wąskich i średnich przeszkód wodnych i na prawdopodobnym odcinku forsowania i natarcia głównych sił przeciwnika.

Głębokość obrony pułku w znacznym stopniu zależy od charakteru terenu, sieci dróg, grzbietów i wzniesień w rejonie obrony, od których utrzymania zależy trwałość obrony. W większości wypadków głębokość ta będzie taka sama jak w terenie otwartym, zwłaszcza na kierunku głównego wysiłku obrony dywizji. Natomiast na drugorzędnych kierunkach obrony dywizji i mało pojemnościowych odcinkach forsowania i natarcia przeciwnika głębokość rejonu obrony pułku może być nieco płytsza.

1.3. Ugrupowanie bojowe pułku w obronie przeszkody wodnej

W obronie przeszkody wodnej właściwością ugrupowania bojowego pułku jest wyraźne zgrupowanie sił i środków na dostęp-

nych kierunkach forsowania i natarcia przeciwnika. Siły te i środki są przy tym bardzo nierównomiernie rozmieszczone wszerz i w głąb obrony. Na kierunkach ważnych i dostępnych do forsowania przez przeciwnika rozmieszcza się więcej sił i środków i głębiej się je urzutowuje.

Ugrupowanie bojowe pułku w zależności od charakteru przeszkody wodnej i warunków terenowych oraz pojemności i ważności dostępnych kierunków forsowania może składać się z jednego lub dwóch rzutów, zgrupowania artylerii i odwodów.

W terenie wykluczającym możliwość zmasowanego użycia przez przeciwnika czołgów, piechoty i artylerii, mającym kilka mało dostępnych kierunków do forsowania i natarcia oraz w obronie szerokich przeszkód wodnych celowe jest posiadanie ugrupowania bojowego pułku w jednym rzucie z silnym i ruchliwym odwodem ogólnowojskowym. /załącznik nr 26/.

Ugrupowanie bojowe pułku w dwa rzuty tworzy się przeważnie na kierunku głównego wysiłku obrony dywizji, w obronie wąskich i średnich przeszkód wodnych oraz na dostępnym kierunku do forsowania przez główne siły przeciwnika /załącznik nr 27/.

Odwód ogólnowojskowy /drugi rzut/ rozmieszcza się na najważniejszych kierunkach i węzłach dróg w odległości od przeszkody wodnej zapewniającej wykonanie kontrataku na przeciwnika, któremu udało się ją sforsować i opanować przyczółek. Zależnie od warunków terenowych i sytuacji można rozmieszczać go w jednym rejonie lub częściami w dwóch rejonach, jednak z takim wyliczeniem, by mogły one działać zarówno w całości, jak i częściami.

Główne siły batalionu czołgów pułku zmechanizowanego z zasady pozostawia się w odwodzie dowódcy pułku i wykorzystuje do wykonania kontrataku razem z odwodem ogólnowojskowym /drugim rzutem/ samodzielnie lub do zajęcia rubieży ogniowych na zagrożonych kierunkach przez czołgi przeciwnika, począwszy od linii brzegowej w głąb rejonu obrony pułku. Nieznaczną ilość czołgów pułku zmechanizowanego można przydzielić pododdziałom pierwszego rzutu dla wzmocnienia ich środkami przeciwpancernymi na dostępnych kierunkach forsowania i natarcia czołgów przeciwnika oraz dla organizowania różnych zasadzek.

W pułkach pierwszego rzutu dywizji, a zwłaszcza na głównym wysiłku obrony dywizji, tworzy się PGA. Jeśli wspieranie batalionu broniącego oddzielnego kierunku przez PGA nie jest możliwe, należy go wzmocnić artylerią w sile od baterii do dywizjonu.

Na kierunkach dostępnych do forsowania tworzy się silną, głęboko urzutowaną obronę przeciwpancerną. W pułku zmechanizowanym organizuje się silny odwód przeciwpancerny i rozmieszcza się go bliżej przeszkody wodnej niż w terenie otwartym. Pierwszą rubież rozwinięcia dla odwodu przeciwpancernego, w odróżnieniu od innych warunków, wyznacza się bezpośrednio na linii brzegowej przeszkody wodnej.

1.4. System ognia pułku w obronie przeszkody wodnej

System ognia pułku w obronie przeszkody wodnej tworzą wszystkie rodzaje ognia. Obejmuje on te same elementy co w obronie w terenie otwartym.

System ognia powinien zapewnić zniszczenie przeciwnika na podejściach do przeszkody wodnej, a w szczególności na odcinkach forsowania i na bronionym brzegu.

Ogień artylerii i moździerzy pułku przygotowuje się zwłaszcza na rejony ześrodkowań środków przeprawowych i rejony wyjściowe do forsowania oraz na odcinku prawdopodobnych jego przepraw i podejść do nich. W planowaniu ognia artylerii i moździerzy należy przewidzieć możliwość wykorzystania go w całości bezpośrednio na lustro wody w momencie, gdy przeciwnik rozpocznie forsowanie przeszkody.

Szczególną uwagę zwraca się na organizację ognia skrzydłowego i krzyżowego, zapewniającego w połączeniu z zaporami inżynieryjnymi niezawodne rażenie przeciwnika na wodzie. W związku z tym istniejące na przeszkodzie wyspy i występy brzegowe obsadza się pododdziałami z bronią maszynową i przeciwpancerną do prowadzenia ognia bocznego i krzyżowego wzdłuż lustra wody. W lukach między kompanijnymi punktami oporu i batalionowymi rejonami obrony organizuje się zasadzki ogniowe broni maszynowej i środków przeciwpancernych.

Na odcinkach dogodnych do przeprawy samobieżnych środków przeprawowych oraz czołgów, zwłaszcza w bród i pod wodą,

zwiększa się gęstość ognia przeciwpancernego poprzez odpowiednie planowanie rubieży rozwinięcia odwodu przeciwpancernego pułku i rubieży ogniowych dla czołgów będących w odwodzie pułku. Na tych też odcinkach na obu brzegach jak i w samym korycie przeszkody wodnej rozbudowuje się większą ilość zapór inżynieryjnych różnego typu.

1.5. Inżynieryjna rozbudowa rejonu w obronie przeszkody wodnej

Przedni skraj obrony pułku w zależności od charakteru brzegu i koryta przeszkody wodnej może być rozbudowany w całości bezpośrednio na linii brzegowej lub w całości oddalony na stoki wzgórz okalających dolinę przeszkody wodnej. Niekiedy ze względu na teren, celowo jest część przedniego skraju oprzeć na przeszkodzie wodnej, a niektóre odcinki cofnąć w głąb na linię wzniesień okalających przeszkodę wodną. Konfiguracja przedniego skraju powinna zapewniać jego skryte rozmieszczenie oraz utworzenie "worków ogniowych". W wypadku oddalenia przedniego skraju może on być odsunięty od linii brzegowej na taką odległość, która pozwalałaby zabezpieczyć bezpośrednie przykrycie ogniem broni maszynowej i środków przeciwpancernych obu brzegów i lustra wody. Przy tak organizowanej obronie na linii brzegowej rozbudowuje się tylko pozycje dla ubezpieczeń bojowych.

Pod względem inżynieryjnym obronę rozbudowuje się na podstawie ogólnie przyjętych zasad, a ponadto minuje się i zagradza oba brzegi oraz samo koryto przeszkody wodnej. Pola minowe i wszelkiego rodzaju zapory rozbudowuje się przede wszystkim na najbardziej dogodnych odcinkach forsowania /brody, wyspy, mielizny itp./. Broniony brzeg należy przygotować w taki sposób, aby uniemożliwić swobodne wyjście czołgów i transporterów opancerzonych przeciwnika po sforsowaniu przez nie przeszkody wodnej. Stałe przeprawy /mosty, promy/ na kierunku obrony pułku przygotowuje się do zerwania z chwilą podejścia lub rozpoczęcia forsowania przez przeciwnika.

Wszystkie urządzenia hydrotechniczne na przeszkodach wodnych minuje się i broni specjalnie wyznaczonymi pododdziałami

w gotowości do wykorzystania ich w celu zwiększenia obronności przeszkody wodnej. Do pododdziałów tych przydziela się specjalistów umiejących obsługiwać określone urządzenie hydrotechniczne, a w koniecznym wypadku - zniszczyć je.

W zimie pokrywę lodową na przeszkodach wodnych przygotowuje się do zerwania na dużych odcinkach, a własny brzeg obladza się przez polewanie wodą.

2. Właściwości organizacji obrony przeszkody wodnej przez pułk

2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans

Dowódca pułku pobierając decyzję co do obrony przeszkody wodnej powinien szczególnie uwzględnić właściwości tej przeszkody i jej wpływ na organizację i prowadzenie walki.

Oceniając przeciwnika należy przede wszystkim ustalić: możliwości użycia broni jądrowej i jej wpływ na organizację i prowadzenie obrony; prawdopodobne odcinki forsowania i kierunki natarcia oraz odcinki, na których może on prowadzić forsowanie pozorne; rejony wyjściowe pododdziałów, a zwłaszcza rejony ześrodkowania jego środków przeprawowych. W miarę możliwości należy dokładnie określić siłę i skład jego pododdziałów, jakich może użyć na poszczególnych odcinkach forsowania i kierunkach natarcia. Prawidłowa i trafna ocena sił i środków przeciwnika i jego możliwości stanowi podstawę do wyboru rejonu skupienia głównego wysiłku obrony pułku oraz właściwego wykorzystania własnych sił i środków.

Oceniając siły własne należy ustalić niezbędne siły i środki do obrony prawdopodobnych głównych odcinków forsowania i kierunków natarcia przeciwnika, tak na przednim skraju, jak i w głębi obrony oraz siły jakie należy wydzielić do obrony na pozostałych kierunkach i do odwodu pułku.

Oceniając teren trzeba przede wszystkim zwrócić uwagę na charakter przeszkody wodnej i jej doliny oraz na sposób, w jaki wpływa ona na wzmocnienie obrony, określić rejony wyjściowe i rejony ześrodkowania środków przeprawowych, prawdopodobne odcinki forsowania i kierunki natarcia przeciwnika, wpływ terenu na organizację systemu ognia oraz warunki obserwacji i

maskowania, sposób wzmocnienia przeszkody wodnej zaporami i przeszkodami inżynieryjnymi oraz sposób w jaki można wykorzystać znajdujące się na przeszkodzie wodnej urządzenia hydrotechniczne i stopień tego wykorzystania.

Rekonesans rejonu obrony pułku prowadzi się zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami. Uwzględniając specyfikę przeszkody wodnej, dowódca pułku podczas rekonesansu powinien skonfrontować przeprowadzoną ocenę warunków terenowych bezpośrednio w terenie, a w szczególności określić przedni skraj obrony przeszkody wodnej i możliwości rażenia przeciwnika na przeszkodzie wodnej i na bronionym brzegu, rozmieszczenie i organizację rejonów obrony batalionów, kompanijnych punktów oporu oraz rubieży ogniowych odwodu przeciwpancernego i czołgów. Ponadto należy ustalić rozmieszczenie drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ i odwodów specjalnych oraz sposób wzmocnienia przeszkody wodnej zaporami i przeszkodami inżynieryjnymi.

Podczas podejmowania decyzji obrony przeszkody wodnej, istotne znaczenie ma określenie rozmieszczenia rejonów obrony i niezbędnych sił i środków do ich obsadzenia oraz zaplanowania manewru sił i środków z nieatakowanych na zagrożone kierunki, a w szczególności manewru drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ i odwodami specjalnymi, wychodząc z założenia, że manewr tymi odwodami wykonuje się zazwyczaj daleko wcześniej niż w warunkach normalnych.

Sposób i forma stawiania zadań dotyczących obrony przeszkody wodnej nie odbiega od ogólnie przyjętych zasad. Najczęściej zadania te dowódca pułku będzie stawiał pododdziałom w czasie rekonesansu.

2.2. Właściwości organizacji współdziałania w obronie przeszkody wodnej

Podczas organizacji współdziałania trzeba zwrócić szczególną uwagę na okres walki z przeciwnikiem w czasie samego forsowania przeszkody wodnej. Dowódca pułku organizując współdziałanie na ten okres, szczegółowo określa zadania dla artylerii i moździerzy, rubieże dla odwodu przeciwpancernego i rubieże ogniowe czołgów będących w drugim rzucie /odwodzie

ogólnowojskowym/ pułku, czas ich zajmowania oraz zadania, jakie powinny wykonać wojska inżynieryjne.

Współdziałanie na okres walki na bronionym brzegu polega na uzgodnieniu przez dowódcę pułku manewru sił i środków z nie atakowanych kierunków obrony na zagrożone i rozwinięciu na nich odwodów specjalnych oraz uzgodnieniu wykonania kontrataku drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ pułku. Należy uwzględniać, że w okresie walki na bronionym brzegu użycie odwodów specjalnych i drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ pułku powinno mieć miejsce daleko wcześniej niż w warunkach normalnych. W związku z tym dowódca pułku musi dokładnie określić czas i drogi manewru dla poszczególnych odwodów.

2.3. Właściwości zabezpieczenia działań bojowych pułku w obronie przeszkody wodnej

Rozpoznanie

Rozpoznanie w obronie przeszkody wodnej przez pułk organizuje się na podstawie ogólnie przyjętych zasad. Dowódca pułku musi szczególną uwagę zwrócić na: rozpoznanie dróg podejścia przeciwnika i jego rejony zaśrodkowań, zwłaszcza rejonów koncentracji samobieżnych środków przeprawowych i czołgów, rozmieszczenie stanowisk ogniowych artylerii i moździerzy oraz rozpoznanie przeszkody wodnej i ustalenie na niej wszystkich brodów i dogodnych miejsc do forsowania przez przeciwnika.

W celu zdobywania wiadomości o przeciwniku w obronie przeszkody wodnej na przeciwległym jej brzegu należy pozostawiać grupy rozpoznawcze lub wysyłać patrole rozpoznawcze i grupy wypadowe z rejonu obrony pułku, a także w pełni wykorzystać środki rozpoznania radioelektronicznego i lotniczego oraz wiadomości od ludności cywilnej. Na bronionym brzegu w zależności od warunków terenowych trzeba organizować większą ilość posterunków obserwacyjnych.

Obrona przed środkami masowego rażenia w obronie przeszkody wodnej

Obronę przed środkami masowego rażenia organizuje się na podstawie ogólnie przyjętych zasad z uwzględnieniem właściwo-

ści terenu. Biorąc pod uwagę możliwość wykonania uderzeń jądrowych przez przeciwnika na przedni skraj obrony w czasie jego podejścia do przeszkody wodnej, należy w szerszym zakresie rozbudować schrony i ukrycia przeciwatomowe dla wojsk będących w pierwszym rzucie pułku, a zwłaszcza, kiedy przedni skraj obrony pułku będzie oddalony od linii brzegowej przeszkody wodnej.

Należy brać pod uwagę fakt, że wykonane uderzenia jądrowe przez przeciwnika na linię brzegową mogą spowodować na niektórych odcinkach spiętrzenie się wód, a niekiedy nawet zmianę koryta przeszkody wodnej, co może zagrażać zatopieniem broniących się wojsk.

W głębi rejonu obrony pułku obronę przed bronią masowego rażenia organizuje się tak jak w warunkach normalnych.

Obrona przeciwlotnicza w obronie przeszkody wodnej

Broniąc przeszkody wodnej należy się liczyć ze zwiększoną ilością uderzeń lotnictwa przeciwnika i to nie tylko na elementy ugrupowania bojowego pułku w głębi rejonu obrony, lecz także na pododdziały będące w pierwszym rzucie, a zwłaszcza na stanowiska ogniowe artylerii. Należy także liczyć się z możliwością wysadzania przez nieprzyjaciela desantów taktycznych na obu brzegach przeszkody. Obronę przeciwlotniczą w takich warunkach koncentruje się przede wszystkim w rejonach prawdopodobnych desantów nieprzyjaciela oraz dla osłony pierwszego rzutu pułku i artylerii.

Do walki z samolotami i śmigłowcami przeciwnika, oprócz etatowych pododdziałów obrony przeciwlotniczej, należy maksymalnie wykorzystać broń maszynową piechoty i przeciwlotnicze środki pokładowe transporterów opancerzonych i czołgów.

Ubezpieczenie

W celu zabezpieczenia przed niespodziewanym forsowaniem i atakiem oraz działalnością desantów taktycznych i grup dywersyjnych przeciwnika dowódca pułku powinien zwrócić szczególną uwagę na ubezpieczenie wojsk. Do najważniejszych przedsięwzięć poza ogólnie przyjętymi zasadami postępowania w zakresie ubezpieczenia w obronie przeszkody wodnej można

zaliczyć: wydzielenie pododdziałów do ubezpieczeń bojowych i obsadzenie nimi wszystkich wysp oraz linii brzegowej zwłaszcza wówczas, gdy przedni skraj obrony pułku oddalony jest od lustra wody w głąb; organizację posterunków obserwacyjnych, a w nocy podsłuchów w lukach i na skrzydłach obrony pułku; oraz wydzielenie dyżurnych środków ogniowych broni maszynowej, przeciwpancernej i dyżurnych baterii artylerii i moździerzy do ognia pośredniego.

Szczególne znaczenie posiada ubezpieczenie wszystkich elementów ugrupowania bojowego, a zwłaszcza stanowiska dowodzenia pułku, stanowisk ogniowych artylerii i odwodów specjalnych przed niespodziewanym atakiem grup dywersyjnych, rozpoznawczych i desantu taktycznego przeciwnika. Ubezpieczenie tych elementów organizują dowódcy we własnym zakresie poprzez wystawienie posterunków ochronnych, patroli wokół rejonów rozmieszczenia i wydzielenie odpowiednich sił na pododdziały dyżurne.

Zabezpieczenie inżynieryjne

Inżynieryjne zabezpieczenie obrony przeszkody wodnej organizuje się z uwzględnieniem warunków terenowych i charakteru samej przeszkody wodnej. Do najważniejszych przedsięwzięć inżynieryjnego zabezpieczenia w obronie przeszkody wodnej należy: budowa schronów i ukryć dla wojsk i sprzętu przed skutkami broni masowego rażenia; dokładne rozpoznanie samej przeszkody wodnej i ustalenie na niej brodów i płycizn dogodnych do forsowania przez przeciwnika; minowanie obu brzegów, wysp łach piaszczystych i samego koryta przeszkody wodnej różnego typu minami i zaporami inżynieryjnymi; przygotowanie do zerwania istniejących mostów i urządzeń hydrotechnicznych i ich ochrona oraz przygotowanie brzegów przeszkody wodnej, aby utrudnić wyjście transporterom opancerzonym, czołgom i innym środkom kołowym.

Jeżeli pułk przechodzi do obrony przeszkody wodnej w zimie to należy przygotować lód do zerwania na dużych odcinkach przeszkody wodnej i obladzać własny brzeg w celu stworzenia maksymalnych trudności wyjścia na brzeg nie tylko pojazdom mechanicznym, ale także piechocie.

Maskowanie obrony przeszkody wodnej

W obronie przeszkody wodnej szczególne znaczenie ma zamaskowanie przedniego skraju obrony pułku i wprowadzenie w błąd przeciwnika co do rzeczywistego jego rozmieszczenia. Pozostałe przedsięwzięcia maskownicze organizuje się jak podczas obrony w normalnych warunkach.

Zabezpieczenie tyłowe obrony przeszkody wodnej

Podczas organizacji zabezpieczenia tyłowego w obronie przeszkody wodnej należy uwzględnić wszystkie czynniki, które mają na nie wpływ a wynikają z warunków terenowych, klimatycznych i pory roku.

W organizacji zabezpieczenia tyłowego w obronie przeszkody wodnej należy pamiętać, że zużycie amunicji, a zwłaszcza artyleryjskiej i moździerzowej oraz przeciwlotniczej, może być daleko większe niż w normalnych warunkach. W związku z tym zachodzi konieczność gromadzenia większych zapasów tej amunicji na stanowiskach ogniowych.

Ze względu na prawdopodobieństwo większych strat i większej ilości porażonych w obronie przeszkody wodnej, wskazane jest, aby pułkowy punkt medyczny umieścić bliżej przedniego skraju /w odróżnieniu od warunków normalnych/ oraz wydzielać większą ilość sanitariuszy noszowych do udzielenia pierwszej pomocy porażonym i natychmiastowego ich wynoszenia z pola walki.

3. Właściwości prowadzenia walki przez pułk w obronie przeszkody wodnej

Jeżeli pododdziały pułku przeszły do obrony przeszkody wodnej w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem, to działania bojowe zwykle trwają bez przerwy. Próby forsowania przeszkody wodnej przez przeciwnika odpiera się ogniem artylerii, moździerzy i środków ogniowych pododdziałów piechoty znajdujących się na wyspach, łachach piaszczystych i na przednim skraju obrony.

W wypadku organizacji obrony bez styczności z przeciwnikiem walkę z nim rozpoczyna się już na dalekich jego

podejściach do przeszkody wodnej. Walkę tę zwykle prowadzi się środkami szczebli nadrzędnych, wykonując uderzenia jądrowe, lotnicze i dalekie napady ogniowe artylerii dalekosiężnej.

Środki ogniowe będące w dyspozycji dowódcy pułku biorą dopiero udział w zwalczaniu sił przeciwnika w rejonach wyjściowych i czasie samego forsowania w celu zadania przeciwnikowi jak największych strat w jego samobieżnych środkach przeprawowych.

W tym to okresie przeciwnik może wysadzić desanty taktyczne, które będą miały zadanie opanowania stałych przepraw, dogodnych rejonów do forsowania, przyczółka na bronionym brzegu w celu stworzenia dogodnych warunków dla jego głównych sił do forsowania przeszkody wodnej z marszu. W takiej sytuacji dowódca pułku cały ciężar walki w pierwszej kolejności powinien skierować na zadanie jak największych strat desantowi taktycznemu w czasie lądowania, zniszczenie istniejących stałych przepraw na przeszkodzie wodnej, dokonanie w jak najkrótszym czasie lokalizacji działania desantu, a następnie zniszczenie go i niedopuszczenie do umocnienia i utrzymania opanowanego terenu do czasu forsowania przeszkody wodnej przez wojska naziemne przeciwnika.

W takich okolicznościach dowódca pułku musi działać zdecydowanie, a w razie potrzeby nie wahać się nawet przed użyciem drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ pułku do likwidacji desantu.

Niemałe znaczenie w tym okresie ma rozpoznanie przeciwnika, a przede wszystkim ustalenie podejścia jego głównych sił, koncentracji środków przeprawowych, rozmieszczenie stanowisk ogniowych artylerii i taktycznych środków przenoszenia broni jądrowej oraz ustalenie rejonów wyjściowych do forsowania, zwłaszcza broni pancernej. Zadania te w większości wypadków wykonują pozostawione na podejściach do przeszkody grupy rozpoznawcze oraz lotnictwo rozpoznawcze ze szczebla nadrzędnego.

Z chwilą rozpoczęcia przez przeciwnika forsowania przeszkody wodnej z marszu główne zadanie obrony polega na zniszczeniu jego sił żywych znajdujących się bezpośrednio na wodzie i jego samobieżnych środków przeprawowych. Zadanie to pułk realizuje zmasowanym ogniem całości artylerii i

moździerzy oraz środków ogniowych piechoty będących w batalionowych rejonach obrony. W zależności od sytuacji i potrzeb dowódca pułku - nie zwlekając - wysuwa na rubież rozwinięcia odwód przeciwpancerny pułku bezpośrednio na linię brzegową, a w razie potrzeby i czołgi będące w odwodzie, do niszczenia samobieżnych środków pływających i czołgów przeprawiających się pod wodą.

W wypadku opanowania przyczółków przez przeciwnika na bronionym brzegu należy starać się zniszczyć go lub zepchnąć z powrotem do wody oraz nie pozwolić mu na połączenie kilku małych przyczółków w jeden duży i umocnienie opanowanego terenu. Dlatego też wykonanie kontrataków w obronie przeszkody wodnej przez pułk w celu likwidacji opanowanych przyczółków przez przeciwnika posiada szczególne znaczenie. Kontrataki te należy wykonywać już od najniższych szczebli aby uniemożliwić przeciwnikowi uchwycenie linii brzegowej.

Decyzję wykonania kontrataku drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ pułku dowódca powinien powziąć wobec groźby utraty czołowych kompanijnych punktów oporu, a niekiedy nawet czołowych plutonowych punktów oporu. Najdogodniejszy moment do wykonania kontrataku drugim rzutem pułku ma miejsce wówczas, gdy forsujące wojska przeciwnika nie zdążyły jeszcze połączyć małych ognisk walki przed przeprawą odwodów brygadowych z takim wyliczeniem, aby nie mogły one wejść do walki przed wykonaniem pułkowego kontrataku.

Pododdziały pułku będące w obronie w pierwszym rzucie w razie uchwycenia przyczółków przez przeciwnika powinny utrzymywać zajmowane punkty oporu i rejony obrony nawet w warunkach całkowitego okrążenia. Działanie ich powinno doprowadzić do rozczłonkowania ugrupowania bojowego przeciwnika, związania jego znacznych sił w walce, co stworzy warunki do wykonania kontrataku drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ pułku.

Dalsze prowadzenie walki w obronie przeszkody wodnej przez pułk pierwszego rzutu nie różni się od walki prowadzonej w warunkach normalnych zgodnie z ogólnymi zasadami.

Pułku czołgów /pułku zmechanizowanego/ będącego w drugim rzucie dywizji używa się zgodnie z zasadami obrony w terenie otwartym.

Kontratak pułkiem drugiego rzutu dywizji, uwzględniając sposób prowadzenia obrony przeszkody wodnej i konieczność utrzymania linii brzegowej, wykonuje się z zasady wcześniej niż w warunkach normalnych. Ze względu jednak na warunki terenowe, a niekiedy pojemność kierunków, w większości wypadków kontrataki będą wykonywane zbieżnie z kilku kierunków.

Pułk czołgów będący w drugim rzucie dywizji oprócz wyżej wymienionych sposobów działania może zająć rubież ogniową i ogniem z miejsca zwalczać nacierające czołgi. W niektórych wypadkach, a zwłaszcza gdy został obezwładniony pułk pierwszego rzutu dywizji bronią masowego rażenia przeciwnika w ogniowym przygotowaniu forsowania, rubież taką zajmuje bezpośrednio na linii brzegowej przeszkody wodnej.

Część pułku zmechanizowanego będącego w drugim rzucie dywizji może być wykorzystana do walki z desantami śmigłowcowymi czy powietrznymi wysadzonymi pomiędzy pierwszym i drugim rzutem lub na tyłach dywizji.

OBRONA WYBRZEŻA MORSKIEGO PRZEZ PUŁK

1. Ogólne właściwości obrony wybrzeża morskiego

1.1. Cel i charakter obrony wybrzeża

Celem obrony wybrzeża jest niedopuszczenie do wysadzenia przez nieprzyjaciela desantu morskiego ewentualnie desantu powietrznego, a w razie wylądowania - zniszczenie jego sił na lądzie. Obronę wybrzeża organizuje się dla osłony granic morskich państwa, jak również w celu osłony nadmorskiego skrzydła wojsk lądowych.

Aby obrona wybrzeża była w stanie oprzeć się przeważającym siłom nieprzyjaciela, powinna być trwała i aktywna, oparta na manewrze i ścisłym współdziałaniu wojsk lądowych, marynarki wojennej i lotnictwa.

Trwałość obrony wybrzeża osiąga się między innymi przez umiejętne wykorzystanie właściwości terenu, zorganizowanie systemu ognia, głównie przeciwkutrowego i przeciwpancernego, przygotowanie odpowiednich umocnień inżynieryjnych i rozśrodkowane rozmieszczenie wojsk.

Aktywność lądowej obrony wybrzeża morskiego polega przede wszystkim na manewrze ogniem i wojskami na najbardziej zagrożone odcinki wybrzeża oraz na wykonaniu wcześniejszych niż w normalnych warunkach kontrataków.

W obronie wybrzeża szczególne znaczenie ma utrzymanie linii brzegowej, ponieważ umożliwia stworzenie dogodnych warunków do zwalczania desantu na morzu. Wojska utrzymujące linię brzegową będą przede wszystkim narażone na oddziaływanie ogniowe nieprzyjaciela. Uporczywość w utrzymywaniu linii brzegowej nie może oznaczać przyjmowania uderzeń w miejscu, w którym przeciwnik może je zadać najskuteczniej. Dlatego też w obronie wybrzeża nie zawsze będą decydować pierwsze rzuty. W pewnych warunkach bezwzględna walka o utrzymanie linii brzegowej siłami pierwszych rzutów, wobec uderzeń jądrowych oraz potężnej siły natarcia z morza i powietrza, może okazać się niecelowa.

Istotny wpływ na wybór rubieży obrony będzie wywierał charakter linii brzegowej. Wysoki i urwisty brzeg sprzyja rozbudowie obrony na linii brzegowej, i odwrotnie, brzeg niski wymaga odsunięcia pierwszej rubieży w głąb. Niekiedy więc główny wysiłek może być skupiony w głębi obrony, a drugie rzuty /odwody/ mogą się składać z większości sił. Tego rodzaju ugrupowanie zapewnia warunki manewru silnymi odwodami w celu niszczenia nieprzyjaciela na linii brzegowej i tych jego wojsk, którym udało się wedrzeć w głąb obrony. Głęboka obrona ułatwia również zwalczanie desantów powietrznych.

Obronę wybrzeża morskiego organizuje się na kierunkach najdogodniejszych do lądowania desantu morskiego, skupiając główny wysiłek na odcinkach łatwo dostępnych do lądowania desantu. Na mniej dogodnych odcinkach do lądowania organizuje się obronę mniejszymi siłami. Na odcinkach trudno dostępnych można ograniczyć się jedynie do patrolowania.

1.2. Miejsce, rola i zadania pułku /pz, poz/ w obronie wybrzeża

Pułk do obrony wybrzeża będzie najczęściej przechodził w składzie dywizji. Nie należy jednak wykluczać wypadku przej-

ścia pułku do obrony w składzie grupy operacyjnej wydzielonej do obrony wybrzeża.

Przechodząc do obrony wybrzeża w składzie dywizji, pułk zmechanizowany może być w jej pierwszym lub drugim rzucie. Będąc w pierwszym rzucie może bronić rejonu zamykającego 1-2 przewidywane kierunki lądowania desantu. Będąc w drugim rzucie może wykonywać kontrataki w celu rozbicia sił desantu w rejonie włamania, bronić ważnych rejonów w głębi lub rubieży na linii brzegowej. Pułk czołgów z reguły będzie występował w drugim rzucie dywizji.

W obronie przeciwdesantowej w składzie grupy operacyjnej pułk może być w pierwszym rzucie lub stanowić odwód dowódcy obrony przeciwdesantowej.

1.3. Ugrupowanie bojowe pułku w obronie wybrzeża /załączniki nr 28 i 29/

Ugrupowanie bojowe pułku powinno odpowiadać zamiarowi walki i zapewniać: skuteczne rażenie sił desantu morskiego na kierunkach dogodnych do jego lądowania oraz osłonę kierunków mniej dogodnych; skuteczną obronę przeciwlotniczą i możliwość zwalczania desantów powietrznych nieprzyjaciela; wykonanie manewru wojskami na zagrożone kierunki; sprawne i skuteczne wykonanie kontrataków; możliwość harmonijnego współdziałania wszystkich elementów ugrupowania bojowego pułku oraz ciągłe i elastyczne dowodzenie.

W skład ugrupowania bojowego pułku wchodzą te same elementy co w obronie w warunkach normalnych. Niektóre elementy mogą występować w podwójnej ilości /np.: 1-2 OPpanc, 1-2 OZap/. Podwójna ilość niektórych elementów ugrupowania bojowego uwarunkowana jest szerszym niż w warunkach normalnych rejonem obrony pułku.

Pułkowi organizującemu obronę wybrzeża mogą zostać podporządkowane siły obrony terytorium kraju a niekiedy jednostki nadbrzeżne marynarki wojennej /np. inżynieryjne, ochrony itp./ znajdujące się w rejonie obrony pułku.

Pułk w obronie wybrzeża ugrupowuje się zwykle w dwa rzuty[x/]. Nie wykluczа się ugrupowania jednorzutowego z odwodem.

x/ Załącznik nr 28

Ugrupowanie w dwa rzuty zapewnia odpowiednią głębokość i stwarza warunki do skutecznego manewru sił na zagrożone kierunki.

Przy ugrupowaniu w dwa rzuty, pierwszy rzut pułku stanowią 2-3 bataliony piechoty, które organizują obronę ważnych rejonów na odcinkach wybrzeża dogodnych do lądowania.

Skład drugiego rzutu może być różny i wynosić 1-2 bataliony /w tym bcz/. Głównym przeznaczeniem drugiego rzutu jest wykonanie kontrataku. Może on również być wykorzystany do obrony rubieży w głębi rejonu obrony, zamknięcia wyłomów powstałych w wyniku uderzenia BMR na siły pierwszego rzutu lub walki z desantem powietrznym. Drugi rzut często może być rozmieszczony w dwóch rejonach.

Ugrupowanie bojowe pułku w jednym rzucie będzie z reguły miało miejsce na pomocniczym kierunku obrony.

Pierwszy rzut mogą stanowić trzy bataliony z czołgami, natomiast odwód 2-3 kp /kcz/ /załącznik nr 29/.

Pułk w obronie wybrzeża może otrzymać jako wzmocnienie 1-2 dywizjony artylerii. W razie otrzymania dwóch dywizjonów można organizować pułkową grupę artylerii /PGA/. Głównym zadaniem artylerii będzie: wzbranianie rozpoznania wód przybrzeżnych, wzbranianie trałowania zagród minowych i zapór przeciwdesantowych, niszczenie okrętów desantowych na morzu, niszczenie i obezwładnienie piechoty i czołgów w czasie lądowania i na brzegu, wsparcie kontrataku drugiego rzutu /odwód/ pułku.

Odwód przeciwpancerny organizuje się z baterii artylerii przeciwpancernej. W razie organizowania dwóch OPpanc do zorganizowania drugiego odwodu można wykorzystać kompanie czołgów. Odwodowi przeciwpancernemu wyznacza się kierunki działania. Na każdym z nich wybiera się 1-2 rubieże rozwinięcia na linii brzegowej oraz kilka rubieży w głębi obrony.

Pozostałe elementy ugrupowania pułku, ich skład oraz wykonywane zadania, są takie same jak w obronie w warunkach normalnych.

1.4. Możliwości pułku /pz,pcz/ w obronie wybrzeża

Możliwości bojowe pułku wyrażają się w jego zdolności skutecznej obrony określonego odcinka wybrzeża. Istotny wpływ na

szerokość tego odcinka wywierają warunki terenowe, a zwłaszcza dostępność wybrzeża do lądowania i prowadzenia natarcia.

Uwzględniając pewną ilość trudno dostępnych odcinków wybrzeża oraz dogodne warunki rażenia nieprzyjaciela bronią jądrową, lotnictwem, artylerią i rakietami okrętów marynarki wojennej, jak również ogniem wszystkich rodzajów broni, pułk może bronić wybrzeża na szerszym froncie niż w warunkach normalnych.

Pułkowi przechodzącemu do obrony wybrzeża wyznacza się rejon obrony, którego szerokość zależy od ilości sił i środków własnych i podporządkowanych, a zwłaszcza ilość batalionów i kompanii przeznaczonych do pierwszego rzutu.

Szerokość kompanijnych punktów oporu i batalionowych rejonów obrony jest w zasadzie taka sama jak w obronie w warunkach normalnych. Luki między batalionowymi rejonami obrony w zależności od dostępności wybrzeża do lądowania mogą wynosić nawet 3-5 km.

Uwzględniając te warunki i zakładając, że pułk w pierwszym rzucie mając 2-3 bataliony może bronić rejonu o szerokości:

- w wariancie I /gdy posiada w pierwszym rzucie dwa bataliony/ - 2 x 3 - 5 km + luka 3 - 5 km = 9 - 15 km;
- w wariancie II /gdy posiada w pierwszym rzucie trzy bataliony/ - 3 x 3 - 5 km + luki 2 x 3 - 5 km = 15 do 25 km.

W lukach między batalionami mogą być rozbudowane samodzielne kompanijne lub plutonowe punkty oporu. Ponadto luki osłania się zaporami i ogniem, głównie przeciwkutrowym i przeciwpancernym.

Jeżeli luki znajdują się w terenie trudno dostępnym można wówczas ograniczyć się tylko do ich dozorowania.

Przy określeniu głębokości obrony należy uwzględnić potrzeby rozśrodkowania pułku w głąb oraz możliwość wykonania kontrataku, zanim nieprzyjaciel umocni się na brzegu. Głębokość rejonu obrony pułku wynosi średnio około 10 i więcej km.

1.5. System ognia pułku w obronie wybrzeża /załącznik nr 30/.

System ognia w obronie wybrzeża powinien być tak zorganizowany, aby umożliwił zwalczanie nieprzyjaciela na wodzie,

w powietrzu, w czasie lądowania i w głębi obrony. Stanowi on jednolity system ognia artylerii polowej, artylerii nadbrzeżnej, środków przeciwpancernych i broni strzeleckiej; ponadto powinien on być powiązany z działaniem ogniowym okrętów wojennych i lotnictwa. W warunkach wojny jądrowej system ognia pułku musi również uwzględniać zaplanowane przez wyższe szczeble dowodzenia uderzenia jądrowe.

System ognia musi być powiązany z systemem zapór ustawionych w przybrzeżnym pasie morza, na plaży, na linii brzegowej oraz uwzględniać osłonę luk pomiędzy punktami oporu /rejonami obrony/. Powinien on także umożliwić odpowiednie wsparcie pododdziałów broniących przedniego skraju i kolejnych rubieży oraz wykonujących kontrataki, jak również zamykanie wyrw w obronie spowodowanych uderzeniami jądrowymi przeciwnika.

Ważnym elementem systemu ognia jest ogień przeciwkutrowy. Wykonują go przede wszystkim środki ogniowe wydzielone do prowadzenia ognia na wprost oraz artyleria strzelająca z zakrytych stanowisk ogniowych. W szczególnej sytuacji w niszczeniu podchodzących okrętów i kutrów desantowych mogą brać również udział pododdziały artylerii przeciwlotniczej rozmieszczone na przednim skraju.

Środki ogniowe piechoty, czołgi i przeciwpancerne pociski kierowane rozmieszczone w czołowych punktach oporu powinny znajdować się jak najbliżej linii brzegowej, a niekiedy nawet na plaży lub na przybrzeżnych wydmach. Rozmieszczenie środków ogniowych na różnych wysokościach zapewnia prowadzenie ognia wielowarstwowego, brak zaś przeszkód terenowych zapewnia wcześniejsze otwarcie i prowadzenie ognia na większe odległości do celów nawodnych.

Ogień czołgów i przeciwpancernych pocisków kierowanych planuje się na maksymalne ich zasięgi z takim wyliczeniem, aby największą jego intensywność osiągnąć w odległości 1 - 1,5 km od brzegu.

Dla artylerii organicznej i przydzielonej planuje się ognie ześrodkowane i zaporowe począwszy od największych zasięgów. Największe natężenie ogni powinno się skupiać na siły desantu, gdy znajdują się one w odległości 2-3 km. od brzegu.

W tym okresie artyleria powinna wykonywać ognie ześrodkowane na poszczególne okręty lub zespoły okrętów przeciwnika.

W celu zwiększenia skuteczności ognia środków strzelających na wprost dla artylerii planuje się ognie zaporowe w odległości 1 - 1,5 km od linii brzegowej. Największe nasilenie ogni zaporowych należy planować w odległości 300-400 m od brzegu[x/].

Ogień z broni piechoty planuje się na lustro wody i w luki między kompanijnymi punktami oporu. Środki ogniowe piechoty powinny być tak rozmieszczone, aby umożliwiały utworzenie strefy ognia ciągłego przed frontem i na skrzydłach rejonów obrony i punktów oporu.

1.6. Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku w obronie wybrzeża

Inżynieryjna rozbudowa rejonu obrony pułku zależy przede wszystkim od zamiaru walki, właściwości terenu, a zwłaszcza charakteru linii brzegowej, ilości sił i środków, które można wykorzystać do rozbudowy obrony i posiadanego czasu. Prace związane z inżynieryjną rozbudową obrony prowadzi się jednocześnie na całej głębokości - z uwzględnieniem gotowości wojsk do odparcia desantu i obrony przed bronią masowego rażenia.

Główne przedsięwzięcia w zakresie inżynieryjnej rozbudowy będą podobne do przedsięwzięć w obronie w warunkach normalnych. Specyficzne cechy występują w rozbudowie batalionowych rejonów obrony, rozbudowie rejonów wyjściowych w głębi lądu dla pododdziałów pierwszego rzutu oraz rozbudowie zapór przeciwdesantowych.

Batalionowe rejony obrony rozbudowuje się systemem kompanijnych punktów oporu. Przedni skraj wybiera się możliwie blisko lustra wody na skarpach i wydmach. Przy niskim i podmokłym brzegu przedni skraj można odsunąć w głąb. Jeżeli brzeg jest wysoki, w miejscach dogodnych do wysadzenia desantu mogą być budowane tunele /groty/, w których rozmieszcza się środki przeciwpancerne i karabiny maszynowe.

- -

x/ Jest to odległość, na której następuje największe zagęszczenie lądujących sił desantu.

Rubieże ogniowe czołgów i artylerii strzelającej ogniem na wprost rozbudowuje się w ramach obrony przeciwkutrowej i przeciwpancernej. Rubieże ogniowe do obrony przeciwkutrowej rozbudowuje się na linii brzegowej, natomiast do obrony przeciwpancernej w głębi lądu, na kierunkach najbardziej zagrożonych przez czołgi przeciwnika.

W celu uniknięcia nadmiernych strat pododdziały przeznaczone do obrony linii brzegowej mogą przed walką znajdować się w rejonach wyjściowych w głębi lądu. Rejony te wybiera się w odległości 3-4 km od linii brzegowej[x/] w miejscach, w których są dogodne warunki do wykonania ukryć.

W obronie wybrzeża bardzo istotne znaczenie ma system zapór i zagród ustawianych w przybrzeżnym pasie morza na linii brzegowej i w głębi lądu oraz w rejonach prawdopodobnego lądowania desantu powietrznego. Ze względu na umiejscowienie i przeznaczenie zapory można podzielić na trzy zasadnicze grupy:

- przeciwko siłom i środkom desantu morskiego, ustawiane w przybrzeżnym pasie morza i przed przednim skrajem obrony /na plaży/;
- minowe, przeciwko siłom desantu morskiego, którym udało się wylądować, ustawiane na całej głębokości obrony pułku;
- przeciwdesantowe, ustawiane w rejonach lądowania desantu powietrznego.

Zapory przeciwko siłom i środkom desantu morskiego mogą składać się z różnorodnych zapór minowych ustawianych w kilku pasach.

Pierwszy pas zapór rozmieszcza się na głębokości od 3-5 m. Ustawia się tam głównie miny kotwiczne. Zadaniem tego pasa jest utrudnienie podejścia do rejonu lądowania większym środkom desantowym przeciwnika lub zmuszenie ich do manewru wzdłuż brzegu. Zapory ustawiane są przez pododdziały inżynieryjne marynarki wojennej.

Drugi pas zapór minowych ustawia się na głębokości 1-2 m głównie z min dennych. W skład pasa mogą wchodzić również za-

- -

x/ Czas zajęcia obrony przez poszczególne kompanie 25-35' /załadowanie na transportery 5'-10', przejazd 9'-12', zajęcie obrony 10'-13'/.

pory fortyfikacyjne /piramidy, jeże metalowe i żelbetowe/. Główne przeznaczenie - niszczenie sprzętu bojowego /czołgów i transporterów pływających/.

Ostatni pas zapór przed przednim skrajem może obejmować pola minowe i zapory fortyfikacyjne ustawione na plaży i w wodzie do głębokości około 0,5 m. Zasadniczym zadaniem tego pasa jest utrudnienie rozwinięcia się siłom desantu.

Zapory w głębi lądu w obronie pułku ustawia się według ogólnie przyjętych zasad.

W rejonach zagrożonych lądowaniem desantu powietrznego przeciwnika przygotowuje się system zapór mających utrudnić lądowanie i ograniczyć swobodę działań po wylądowaniu. Ustawia się różnego rodzaju zapory fortyfikacyjne i minowe. Wszystkie rodzaje zapór oprócz pierwszego pasa wykonują pododdziały inżynieryjne pułku i dywizji oraz bataliony piechoty.

Jednym z zadań inżynieryjnego przygotowania terenu do obrony jest przygotowanie dróg. Drogi manewru, dowozu i ewakuacji w obronie wybrzeża - ze względu na zwiększone odległości i konieczność manewru nie tylko do frontu, ale również wzdłuż frontu - mają istotniejsze znaczenie, niż w normalnej obronie. Z reguły wykorzystuje się istniejącą sieć dróg. W niektórych wypadkach zajdzie konieczność wytyczenia dróg na przełaj, głównie dla manewru odwodu przeciwpancernego i oddziału zaporowego.

2. Właściwości organizacji obrony wybrzeża przez pułk

Metoda i kolejność pracy dowódcy i sztabu pułku w zakresie organizacji obrony będą podobne do stosowanych w obronie w warunkach normalnych. Pewne specyficzne cechy, zwłaszcza w powzięciu decyzji, organizacji współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych wystąpią jedynie w treści prac związanych z organizacją obrony.

2.1. Powzięcie decyzji i rekonesans

Specyficzne cechy w procesie podejmowania decyzji wystąpią głównie w ocenie położenia i rekonesansie. W ocenie położenia rozpatruje się między innymi problemy dotyczące:

- odcinków dogodnych do lądowania desantu oraz określenia rejonów, których utrzymanie będzie decydowało o trwałości obrony;

- nieprzyjaciela lądującego z morza, prawdopodobnego składu jego rzutów szturmowych, narastania sił, możliwych odcinków lądowania i kierunków działania na lądzie;

- możliwości taktycznych desantów śmigłowcowych i spadochronowych /rejony, kierunki działań itp./;

- zadań wykonywanych przez marynarkę wojenną, a głównie przez flotylle obrony wybrzeża, ich wpływu na prowadzenie walki obronnej;

- możliwości wykorzystania podporządkowanych i współdziałających sił flotylli obrony wybrzeża i wojsk OTK.

Po ocenie położenia dowódca pułku z reguły prowadzi rekonesans. Rekonesans w obronie wybrzeża ma istotne znaczenie, wpływa bowiem w sposób zasadniczy na ostateczne sprecyzowanie decyzji.

Metoda i treść pracy dowódcy pułku podczas rekonesansu będą zależały od czasu, jakim dowódca dysponuje na wypracowanie decyzji.

Dowódca pułku z wydzieloną grupą oficerów może prowadzić rekonesans w całym rejonie obrony lub tylko na kierunku głównego wysiłku. W tym wypadku na pozostałych kierunkach rekonesans może prowadzić zastępca dowódcy lub szef sztabu.

Podczas rekonesansu dowódca pułku między innymi powinien ustalić:

- możliwość wysadzenia desantu morskiego na różnych odcinkach wybrzeża, skład i ewentualne siły desantu oraz możliwe kierunki jego działania po wylądowaniu;

- rejony obrony i punkty oporu na linii brzegowej oraz przebieg rubieży obronnej w głębi lądu, jak również rubieże ogniowe czołgów;

- sposób rozbudowy systemu zapór i zagród ustawionych w przybrzeżnym pasie morza, na linii brzegowej i w głębi obrony;

- system ognia, a w tym wzajemne wsparcie ogniowe pododdziałów pułku i okrętów flotylli obrony wybrzeża, organizację ognia przeciwkutrowego i przeciwpancernego, sposób osłony luk i skrzydeł;

- kierunki kontrataku drugiego rzutu, rubieże rozwinięcia i sposób ich przygotowania oraz możliwość manewru pododdziałami dla osłony wyłomów w obronie powstałych na skutek uderzeń jądrowych nieprzyjaciela.

Po przeprowadzeniu rekonesansu i ostatecznym sprecyzowaniu decyzji dowódca pułku stawia podległym pododdziałom zadania bojowe. Sposób stawiania zadań nie różni się w zasadzie od sposobu stawiania zadań w obronie organizowanej w warunkach normalnych.

2.2. Właściwości organizacji współdziałania

W obronie wybrzeża współdziałanie z zasady organizuje się według następujących okresów walki /zadań/.

1. Niszczenie sił desantu w czasie jego przechodzenia morzem.

2. Niszczenie sił desantu podczas lądowania, zwalczania desantów śmigłowcowych oraz walki o utrzymanie linii brzegowej.

3. Niszczenie sił desantu w rejonach włamania i niedopuszczenie do rozprzestrzeniania się nieprzyjaciela w głąb i w stronę skrzydeł.

Organizując współdziałanie w celu niszczenia desantu w czasie przechodzenia morzem dowódca pułku podaje swój zamiar, obiekty uderzeń jądrowych i lotniczych /planowanych na kierunku pułku/, informuje o zadaniach wykonywanych przez okręty flotylli obrony wybrzeża i uzgadnia ogień artylerii w celu niszczenia desantu na morzu. Szczególną uwagę dowódca pułku powinien zwrócić na uzgodnienie działań pododdziałów pułku /głównie artylerii/ z baterią artylerii stałej /jeżeli znajdzie się ona w rejonie obrony pułku/.

W celu niszczenia sił desantu w czasie lądowania, zwalczania desantów powietrznych oraz walki o utrzymanie linii brzegowej, dowódca pułku podaje zamiar i ustala:

- czas i sposób zajęcia głównych rejonów obrony na wybrzeżu przez pododdziały pierwszego rzutu;

- sposób działania pododdziałów pułku w czasie ogniowego przygotowania lądowania desantu; środki i sposób zwalczania trałowców i okrętów desantowych uwzględniając przy tym działanie odwodu przeciwpancernego;

- siły i środki oraz sposób zamknięcia wyłomów, jakie mogą powstać wskutek użycia broni jądrowej przez nieprzyjaciela oraz sposób zwalczania desantów powietrznych.

Dowódca pułku ustalając działania bojowe pododdziałów w celu zniszczenia sił desantu w rejonach włamania i niedopuszczenia do rozprzestrzeniania się w głąb i w stronę skrzydeł podaje swój zamiar i ustala: planowane przez dywizję rejony uderzeń jądrowych i lotniczych w głębi obrony /w rejonach ewentualnych włamań/ rejony, które należy utrzymać pododdziałami pierwszego rzutu oraz sposób rażenia npla ogniem artylerii /odcinki ześrodkowania i ognie zaporowe/; kierunki kontrataków drugiego rzutu i sposób ich zabezpieczenia; oraz sposób przeprowadzenia manewru pododdziałów pierwszego rzutu z kierunków biernych na zagrożone; rubieże rozwinięcia dla odwodu przeciwpancernego; rubieże ogniowe czołgów oraz rubieże minowania dla oddziału zaporowego w głębi obrony.

W czasie organizacji współdziałania dowódca pułku podaje podstawowe sygnały, zwłaszcza rozpoznania własnych okrętów, wywołania ogni artylerii okrętowej na brzeg, wyjścia do kontrataku itp.

2.3. Specyfika zabezpieczenia działań bojowych

Organizując zabezpieczenie działań bojowych w obronie wybrzeża powinno się uwzględniać istnienie dużej przestrzeni wodnej przed przednim skrajem obrony oraz stosunkowo szeroki rejon obrony pułku.

W obronie wybrzeża zabezpieczenie działań bojowych obejmuje podobne przedsięwzięcia jak w obronie w warunkach normalnych. Niektóre z przedsięwzięć mają szczególne znaczenie, a ich organizacja jest specyficzna właśnie dla obrony wybrzeża. Do takich przedsięwzięć należy przede wszystkim zaliczyć: rozpoznanie, obronę przed bronią masowego rażenia, zabezpieczenie inżynieryjne oraz maskowanie.

R o z p o z n a n i e :

Rozpoznanie w obronie wybrzeża morskiego posiada szereg właściwości. Wynikają one głównie ze specyficznych warunków organizowania obrony bez styczności z nieprzyjacielem, który w okresie organizacji obrony znajduje się poza zasięgiem organów rozpoznawczych pułku i dywizji.

Pułk może otrzymać wiadomości o nieprzyjacielu z rozpoznania morskiego, powietrznego i ze sztabu dywizji. Dane z rozpoznania morskiego sztab pułku będzie otrzymywać ze sztabu dywizji oraz bezpośrednio z posterunków obserwacji technicznej i wzrokowej jeśli takie będą się znajdowały w rejonie obrony pułku.

System rozpoznania pułku opiera się głównie na obserwacji z punktów obserwacyjnych /PO/, ruchomych punktów obserwacyjnych /RPO/, posterunków obserwacji wizualno-technicznej WOP oraz na informacjach z posterunków obserwacji wzrokowej i technicznej marynarki wojennej.

Posterunki obserwacyjne zależnie od stopnia widoczności oraz wysokości ich rozmieszczenia nad poziomem morza mogą prowadzić obserwacje na głębokość od 8 do 25 km.

Pułk może zorganizować 3-4 posterunki obserwacyjne a batalion 2-3. Posterunki te należy tak rozmieszczać w terenie, aby zapewniały obserwację strefy przybrzeżnej morza oraz lądu na głównym kierunku obrony.

Do rozpoznania ewentualnego desantu powietrznego należy posiadać odwód sił i środków rozpoznania, z których w razie potrzeby tworzy się patrole rozpoznawcze i samodzielne patrole rozpoznawcze.

Na trudno dostępnych odcinkach do lądowania desantu /nie obsadzonych/ organizuje się ruchome posterunki obserwacyjne /RPO/, samodzielne patrole rozpoznawcze /SPR/ i bojowe patrole rozpoznawcze /BPR/.

Po wylądowaniu desantu rozpoznanie powinno ustalić: skład pierwszego rzutu nieprzyjaciela; ugrupowanie oraz numerację jego oddziałów; możliwości narastania sił na lądzie, rejony wyładowania sprzętu ciężkiego itp.

Rozpoznanie w obronie wybrzeża morskiego prowadzą wszystkie siły i środki wydzielone do obrony wybrzeża.

Obrona przed bronią masowego rażenia

Przedsięwzięcia z zakresu obrony przed bronią masowego rażenia realizowane przez pułk w obronie wybrzeża będą podobne do przedsięwzięć w obronie w warunkach normalnych z uwzględnieniem całej specyfiki obrony wybrzeża, a szczególnie możliwości działania podczas powstania dużej fali po wybuchach jądrowych. W wyniku wybuchów podwodnych i niskich nawodnych mogą zostać zalane przybrzeżne obszary nizinne na znaczną głębokość w głąb lądu. Problem ten musi być brany pod uwagę, szczególnie przy rozbudowie obrony w oparciu o linie brzegowe.

Zabezpieczenie inżynieryjne

Zasadniczym celem zabezpieczenia inżynieryjnego obrony wybrzeża jest stworzenie jak najbardziej dogodnych warunków walki, zwłaszcza manewru wojsk przy zwalczaniu desantu w przybrzeżnej strefie morza i na lądzie, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwie najskuteczniejszej ochrony własnych wojsk i sprzętu bojowego przed skutkami rażenia bronią jądrową.

Inżynieryjne zabezpieczenie obrony wybrzeża polega na:

- fortyfikacyjnej rozbudowie terenu na wybrzeżu;
- rozbudowie zapór przeciwdesantowych;
- zapewnieniu manewrowości wojsk na wybrzeżu poprzez przygotowanie sieci dróg i mostów;
- realizacji przedsięwzięć inżynieryjnych w zakresie maskowania.

Zadania te mogą być wykonywane w okresie poprzedzającym wojnę, jak również po jej wybuchu.

W warunkach przejścia pułku do obrony wybrzeża na terytorium nieprzyjaciela będą one realizowane z chwilą przejścia pułku do obrony.

Podczas lądowania desantu i jego działania na lądzie zadania inżynieryjnego zabezpieczenia będą polegały na:

- odtworzeniu zapór zniszczonych przez nieprzyjaciela;
- stosowaniu manewru zaporami na wodzie i lądzie;
- zabezpieczeniu manewru drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ w celu wykonania kontrataku;
- odtworzeniu naruszonego systemu inżynieryjnej rozbudowy obrony po wykonaniu kontrataku.

Maskowanie

Specyficzne cechy obrony wybrzeża umożliwiają nieprzyjacielowi stosunkowo szybko i dokładnie ustalić ugrupowanie obronne pułku oraz rozpoznać system urządzeń inżynieryjnych. Maskowanie w obronie wybrzeża polega na: pozornej rozbudowie rejonów obrony, rejonów wyjściowych dla drugiego rzutu, stanowisk ogniowych artylerii, przedsięwzięciach w zakresie pozoracji ruchu i manewru oraz maskowania pracy środków radiotechnicznych.

Pozorne rubieże i rejony obrony rozbudowuje się głównie na mniej zagrożonych kierunkach. Makiety i obiekty pozorujące wojska rozmieszcza się na linii brzegowej w zasięgu obserwacji z okrętów, a także w głębi obrony. Oprócz makiet do pozoracji używa się środki maskowania przeciwradiolokacyjnego w postaci odbijaczy kątowych.

Podstawowe przedsięwzięcia z zakresu maskowania - pułk wykonuje własnymi siłami. W rejonie obrony pułku mogą być również realizowane przedsięwzięcia maskownicze szczebli nadrzędnych /w ramach maskowania operacyjnego/ polegające między innymi na szerokim stosowaniu środków przeciwradiolokacyjnych i echoreflektorów.

Z innych przedsięwzięć zabezpieczenia obrony pewne specyficzne cechy wystąpią w obronie przeciwlotniczej i zabezpieczeniu tyłowym.

Obronę przeciwlotniczą pułku zapewnia się w ramach systemu OPK oraz przez wykorzystanie własnych środków, które osłaniają najważniejsze elementy ugrupowania bojowego.

Część środków przeciwlotniczych pułku głównie baterie ZSU-23-4 rozmieszcza się na linii brzegowej w ugrupowaniu batalionu na kierunku spodziewanego głównego uderzenia sił desantu. W sprzyjających warunkach bateria ZSU-23-4 może brać udział w zwalczaniu środków desantowych na morzu.

Specyfika zabezpieczenia tyłowego wyraża się głównie w rozśrodkowaniu tyłów. W miarę możliwości część pododdziałów tyłowych rozmieszcza się w rejonach zapasowych przy czym przejście ich do zasadniczych rejonów może nastąpić bezpośrednio przed lądowaniem desantu przeciwnika.

2.4. Specyfika organizacji dowodzenia

Zasadnicze punkty dowodzenia organizuje się analogicznie, jak w obronie w warunkach normalnych. W okresie walki o linie brzegowe, jak również w czasie wykonywania kontrataku dowódca pułku może dowodzić z punktów obserwacyjnych. W obronie wybrzeża w sposób istotny na organizację dowodzenia będą wpływać zwiększone odległości między elementami ugrupowania bojowego oraz podporządkowanie pułkowi pododdziałów obrony terytorialnej kraju, a niekiedy również pododdziałów nadbrzeżnych marynarki wojennej.

Odrębny problem stanowi organizacja łączności z flotyllą obrony wybrzeża, a głównie z jej elementami - posterunkiem obserwacji technicznej i wzrokowej /POTiW/ oraz baterią artylerii stałej o ile znajduje się w rejonie obrony pułku. Łączność z flotyllą obrony wybrzeża z reguły utrzymywana będzie przez sztab dywizji /przy którym może znajdować się przedstawiciel flotylli obrony wybrzeża/. Pułk będzie informowany przez sztab dywizji o zadaniach wykonywanych na korzyść pułku przez flotyllę obrony wybrzeża.

Łączność z posterunkiem obserwacji technicznej i wzrokowej /POTiW/ oraz baterią artylerii stałej - organizuje się siłami i środkami pułku na kierunkach radiowych i przewodowych.

3. Prowadzenie przez pułk walki w obronie wybrzeża

3.1. Niszczenie sił desantu w czasie jego przechodzenia morzem

Walkę z desantem morskim przeciwnika w trakcie jego załadowania na środki desantowe i przejścia morzem na dalekich podejściach prowadzą wydzielone siły marynarki wojennej, lotnictwa oraz wojska rakietowe frontu /armii/ działającego na kierunku nadmorskim.

W okresie zbliżania się desantu morskiego dowódcy wszystkich szczebli dowodzenia zbierają dane o przeciwniku i stawiają pododdziałom dodatkowe zadania.

Jako pierwsza do walki z desantem wkracza artyleria z wysuniętych stanowisk ogniowych, wykonując ognie zmasowane i ześrodkowane na poszczególne okręty i zespoły okrętów

desantowych. W tym okresie dowodzenie artylerią powinno być scentralizowane na szczeblu dywizji. Artyleria nadbrzeżna i dywizyjna /głównie większe kalibry/ prowadzą walkę z trałowcami oraz wspólnie z okrętami flotylli obrony wybrzeża zwalczają okręty wsparcia ogniowego nieprzyjaciela.

Z chwilą podejścia desantu na odległość 3-4 km do walki z nim włączają się czołgi i przeciwpancerne pociski kierowane, a następnie inne środki przeciwpancerne wysunięte na linię brzegową.

W celu uniknięcia dużych strat od ognia przeciwnika pododdziały przeznaczone do obrony czołowych punktów oporu w trakcie ogniowego przygotowania desantowania mogą znajdować się w rejonach wyjściowych oddalonych o 3-4 km od lądu. Na punktach obserwacyjnych i stanowiskach ogniowych pozostają obserwatorzy i dyżurne środki ogniowe oraz środki obrony przeciwlotniczej i przeciwkutrowej. Po wykonaniu przez nieprzyjaciela uderzeń jądrowych na przedni skraj, pododdziały przeznaczone do jego obsadzenia zajmują uprzednio przygotowane rejony obrony i ogniem wszystkich środków niszczą siły desantu na podejściach do lądowania.

3.2. Niszczenie sił desantu podczas lądowania, zwalczanie desantów powietrznych oraz walka o utrzymanie linii brzegowej

W czasie poprzedzającym lądowanie desantu morskiego nieprzyjaciel może wysadzić na głównym kierunku lądowania taktyczny desant na śmigłowcach. Mogą one lądować na przednim skraju /linii brzegowej/ lub na tyłach pododdziałów broniących pierwszej pozycji. Walkę z desantem śmigłowcowym pułk będzie z zasady prowadził samodzielnie.

W sprzyjających warunkach do walki z desantem powietrznym, który wylądował w rejonie obrony pułku, dowódca dywizji może wydzielić część drugiego rzutu. Może zaistnieć taka sytuacja, że pułk w którego rejonie wyląduje desant śmigłowcowy nie będzie posiadał dostatecznych sił do jego likwidacji.

W takim wypadku dowódca pułku powinien dążyć do blokowania desantu śmigłowcowego, zaś jego zniszczenie pozostawić

do chwili odparcia desantu morskiego. Podchodzący do lądowania desant morski niszczy się wszystkimi środkami, zwracając główną uwagę na niszczenie czołgów na morzu i po wylądowaniu. Czołgi i środki przeciwpancerne z uprzednio zajętych stanowisk na linii brzegowej /wydmach/ ogniem na wprost niszczą cele nawodne. Artyleria ze stanowisk zakrytych wykonuje ognie zaporowe w bezpośredniej bliskości od brzegu.

3.3. Niszczenie sił desantu w rejonach włamania i niedopuszczenie do rozprzestrzeniania się w głąb i w stronę skrzydeł

Wylądowanie desantu morskiego przeciwnika i włamanie się w głąb obrony jest zawsze możliwe - szczególnie na kierunkach wykonywanych uderzeń jądrowych oraz wysadzanych desantów powietrznych. Nieprzyjaciel po wylądowaniu będzie dążył do połączenia zdobytych punktów na wybrzeżu w ogólny przyczółek. Dlatego też pododdziały pierwszego rzutu powinny uporczywie bronić swych pozycji i nie dopuścić do umocnienia się nieprzyjaciela na brzegu oraz rozprzestrzeniania się jego sił w głąb i w kierunku skrzydeł. W wypadku włamania się nieprzyjaciela dowódca pułku powinien śmiałym uderzeniem drugiego rzutu rozbić desant w chwili lądowania.

Kontrataki są podstawą obrony wybrzeża. Śmiałe i zdecydowane kontrataki, wykonane nawet niedużymi siłami w początkowej fazie lądowania desantu, mogą skutecznie zahamować lub nawet udaremnić lądowanie desantu na określonym kierunku.

Kontrataki wykonywane siłami drugiego rzutu /odwodu/ pułku wspiera się ogniem artylerii, lotnictwa oraz ogniem z okrętów marynarki wojennej. Kontrataki najbardziej celowo jest wykonywać wzdłuż wybrzeża w skrzydło zgrupowania nieprzyjaciela w celu odcięcia jego sił od morza, okrążenia i zniszczenia częściami. Drugi rzut pułku może wykonać kontratak wspólnie z drugim rzutem /odwodem/ dywizji. Będzie to miało miejsce wówczas, gdy włamanie nieprzyjaciela jest stosunkowo głębokie, a dowódca dywizji użyje w rejonie obrony własny drugi rzut dywizji.

W wypadku włamania się nieprzyjaciela i przełamania obrony batalionów pierwszego rzutu, drugi rzut powinien uporczywie

bronić ważnych rejonów na drugiej pozycji uniemożliwiając rozprzestrzeniania się nieprzyjacielowi w głąb, stwarzając dogodne warunki do wykonania kontrataków drugich rzutów dywizji.

Kiedy nieprzyjaciel poniesie duże straty i zrezygnuje z dalszego desantowania, pułk może wziąć udział w udaremnieniu jego ewakuacji.

ROZDZIAŁ V

WALKA PUŁKU /pz, poz/ W OKRĄŻENIU I WYJŚCIE Z OKRĄŻENIA

WALKA PUŁKU /pz, poz/ W OKRĄŻENIU

1. Ogólne właściwości walki pułku /pz, poz/ w okrążeniu

Jedną z trudniejszych form działań jest walka w wymuszonej izolacji od sił głównych szczebla nadrzędnego. Należy bowiem oczekiwać, że okrążenie przez nieprzyjaciela pododdziałów, oddziałów, a nawet związków taktycznych może być w przyszłości zjawiskiem częstszym niż w poprzednich wojnach. Pomimo całej złożoności walki wojska nie powinny bać się okrążenia. Śledząc przebieg działań nieprzyjaciela należy jednak umiejętnie przeciwdziałać okrążeniu, a gdy to okaże się niemożliwe lub niecelowe, wówczas w najkorzystniejszym miejscu i czasie przejść do obrony okrężnej. Utrzymywanie bowiem nawet w okrążeniu taktycznie, a często i operacyjnie ważnej rubieży lub rejonu może wywierać niekiedy decydujący wpływ na ostateczne losy walki lub operacji.

Walkę w okrążeniu należy współcześnie widzieć jako zjawisko przejściowe, trwające do czasu podejścia sił głównych szczebla nadrzędnego. Niekiedy na rozkaz przełożonego, okrążone pododdziały, oddziały lub związki taktyczne będą musiały samodzielnie przełamać pierścień okrążenia i wyprowadzić z niego siły i środki. Jeżeli walka w okrążeniu połączona będzie z wyjściem z niego, to przekształci się ona w konglomerat obrony, natarcia i wycofania. Kolejne lub jednoczesne prowadzenie na polu walki różnych form działań bojowych w złożonej sytuacji taktycznej wymaga od dowódców i sztabów umiejętnego przewidywania, planowania i kierowania, a od pododdziałów doskonałego wyszkolenia oraz męstwa.

1.1. Warunki, w jakich może nastąpić okrążenie

Okrążenie jest zwykle następstwem niepomyślnego przebiegu walki na skrzydłach pododdziałów, oddziałów lub związków taktycznych, względnie w pasach /rejonach/ działań ich sąsiadów. Następuje ono wówczas, gdy przeważające siły nieprzyja-

ciela znajdą się na skrzydłach i tyłach naszych wojsk, utworzą ciągły front wokół broniących się pododdziałów, oddziałów lub związków taktycznych, względnie opanują wszystkie drogi i taktycznie ważne punkty, paraliżując w ten sposób ich manewr.

Walka w okrążeniu ma na celu utrzymanie obiektów i rejonów o szczególnym znaczeniu taktycznym lub operacyjnym, rozdzielenie ugrupowania nacierającego nieprzyjaciela, związanie części sił i zahamowanie tempa jego natarcia do czasu wykonania zadania przez wojska własne znajdujące się poza okrążeniem.

Okrążenie może nastąpić zarówno w natarciu jak i w obronie.

W natarciu okrążenie może nastąpić wówczas, gdy nieprzyjaciel silnym kontratakiem lub przeciwuderzeniem odetnie i izoluje w określonym rejonie część sił nacierających wojsk pozbawiając ich swobody ruchu. Ponadto w natarciu często zmuszone będą do czasowej walki w okrążeniu takie elementy ugrupowania wojsk, jak oddziały wydzielone i desanty taktyczne podczas walki o utrzymanie opanowanych obiektów /rejonów/ do czasu podejścia sił głównych. W natarciu z forsowaniem przeszkody wodnej okrążenie może nastąpić w warunkach, gdy nieprzyjacielowi udało się silnymi kontratakami w skrzydła odciąć od przepraw znajdujący się na przyczółku oddział i jednocześnie uniemożliwić dopływ kolejnych sił na przeciwległy brzeg. W boju spotkaniowym okrążenie może nastąpić w wyniku niepomyślnego przebiegu walki, gdy nieprzyjacielowi udało się przejąć inicjatywę i niespodziewanie wyjść na skrzydła i tyły.

Okrążenie pułku może mieć jednak najczęściej miejsce w działaniach obronnych, gdy nieprzyjacielowi uda się włamać w głąb obrony na kilku kierunkach i odizolować pułk lub część jego wojsk od sił głównych dywizji. Wówczas to okrążone siły pułku winny uporczywie utrzymywać bronione punkty oporu /rejony obrony/ wiązać walką jak najwięcej sił przeciwnika, aby stworzyć odwodom przełożonego dogodne warunki do wykonania kontrataku lub przeciwuderzenia. Prawdopodobieństwo częstszych przypadków okrążenia przez nieprzyjaciela oddziałów i pododdziałów w obronie spowodowane jest między innymi szerokim stosowaniem przez niego desantów taktycznych. Desantowanie sił

na tyłach broniących się wojsk umożliwia szybkie zamknięcie pierścienia okrążenia wspólnie z wojskami nacierającymi od czoła i skrzydeł.

Okrążenie może nastąpić również podczas wycofywania się, gdy tempo natarcia nieprzyjaciela będzie szybsze niż tempo wycofujących się wojsk. W okrążeniu mogą znaleźć się pododdziały /oddziały/ działające jako ariergardy, jak i wojska wchodzące w skład sił głównych wycofujących się wojsk. We wszystkich przypadkach, celem działań nieprzyjaciela będzie głównie rozcięcie ugrupowania naszych wojsk, opanowanie dróg zapewniających manewr oraz zmuszenie ich do walki w terenie trudnym do prowadzenia działań bojowych. Należy też odróżnić okrążenie rzeczywiste od pozornego, które często będzie występować w działaniach współczesnych. Na przykład nie ma okrążenia, gdy: w rezultacie głębokiego włamania pułk z powodzeniem rozwija natarcie pomimo oderwania się od sił głównych, chociaż na jego skrzydłach i tyłach bronią się jeszcze lub wycofują pododdziały nieprzyjaciela.

Pułk w okrążeniu może walczyć w składzie dywizji lub samodzielnie. Nie zawsze jednak okrążone siły odpowiadać będą pełnej strukturze organizacyjnej etatowego pułku. Niekiedy bowiem może dojść do odcięcia, a następnie okrążenia sił głównych pułku lub części ugrupowania bojowego dwóch sąsiednich pułków. Również w rejonie okrążenia pułku mogą znaleźć się pododdziały piechoty, czołgów, artylerii, wojsk inżynieryjnych i tyłowych różnych jednostek, co spowoduje konieczność reorganizacji pododdziałów oraz ujęcie ich w jednolity system dowodzenia.

1.2. Przeciwdziałanie okrążeniu

Okrążenie nie powstaje nagle i niespodziewanie. Dobrze zorganizowane rozpoznanie oraz współdziałanie, zwłaszcza z sąsiadami, prawie zawsze pozwolą na zorganizowane przeciwdziałanie zarysowującemu się okrążeniu. Jedną z aktywniejszych form zapobieżenia okrążeniu jest rozbicie przynajmniej jednego ze zgrupowań nieprzyjaciela wychodzących na skrzydła i tyły broniących się lub wycofujących wojsk.

Podstawowym warunkiem jest tu pilne śledzenie sytuacji, a szczególnie zgrupowań sił przeciwnika i charakteru jego działań. Zakres przedsięwzięć przeciwdziałania okrążeniu zależy każdorazowo od konkretnej sytuacji, a głównie od możliwości własnych pododdziałów /oddziałów/ oraz sił i składu włamującego się lub okrążającego zgrupowania nieprzyjaciela. Duże znaczenie ma zabezpieczenie ogniem artylerii oraz zaporami inżynieryjnymi otwartych skrzydeł i styków oraz obsadzenie we właściwym czasie i utrzymanie ważniejszych rejonów i obiektów terenowych na drogach obchodzącego nieprzyjaciela.

Włamanie nieprzyjaciela na styku powinno być likwidowane wspólnie z sąsiadem. W niektórych przypadkach, gdy przeciwdziałanie okrążeniu przerasta możliwości pułku, dowódca szczebla nadrzędnego może interweniować na jego korzyść ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa, działaniem dowódców i drugich rzutów, a w szczególnych przypadkach użyciem broni jądrowej. Przeciwdziałanie okrążeniu wymagać będzie przeniesienia wysiłku broniących się wojsk z jednych kierunków na drugie oraz przegrupowania sił i środków w bardzo krótkim czasie.

Kiedy przeciwdziałanie okrążeniu przebiega niekorzystnie, wówczas dowódca powinien dążyć do zapewnienia jak najlepszych warunków prowadzenia walki w okrążeniu, między innymi poprzez:

- wzmocnienie rozpoznania naziemnego i powietrznego na najbardziej zagrożonych kierunkach oraz wzbronienie nieprzyjacielowi prowadzenia rozpoznania;
- dokonanie niezbędnych przegrupowań pod kątem potrzeb przyszłej walki, a zwłaszcza odtworzenie odwodów i rozmieszczenie ich na najbardziej zagrożonych kierunkach;
- zaplanowanie i przygotowanie artyleryjskiego manewru ogniem i pododdziałami;
- uzgodnienie współdziałania z sąsiadami w celu wspólnego przeciwdziałania powstałemu zagrożeniu;
- dostosowanie dowodzenia i łączności do potrzeb walki w okrążeniu;
- przegrupowanie elementów tyłowych i rozmieszczenie ich w środkowej części ugrupowania bojowego, a także wprowadzenie surowego reżimu zużycia amunicji, materiałów pędnych i smarów oraz żywności;

- wybranie i zabezpieczenie lądowisk dla śmigłowców i zrzutowisk dla zrzutów zaopatrzenia;

- przyspieszenie ewakuacji rannych i chorych oraz zbędnego sprzętu i innych środków.

W warunkach groźby okrążenia istnieje zasada, że: "wojska, którym grozi okrążenie nie mogą wycofać się z walki bez rozkazu przełożonego".

Dla zapewnienia swobody manewru oraz trwałości obrony okrężnej pułk /batalion/ powinien utrzymać odpowiedni do swych potrzeb rejon.

Rejon obrony okrężnej pułku powinien być takiej wielkości, aby odpowiadał jego aktualnym możliwościom obronnym oraz nie stwarzał warunków rozdrabniania sił i środków umożliwiających nieprzyjacielowi rozcięcia zgrupowania obronnego. Należy jednak przy tym pamiętać, że okrążone wojska mogą być opłacalnym obiektem dla uderzeń broni jądrowej nieprzyjaciela, dlatego w okresie poprzedzającym i podczas okrążenia muszą być przestrzegane wszystkie obowiązujące przedsięwzięcia OPBMR.

Powierzchnia bronionego w okrążeniu rejonu wynikać będzie z treści postawionego zadania do obrony oraz aktualnych możliwości wojsk. Jeżeli w warunkach stosowania BMR pułk otrzymał zadanie bronić rejonu o wymiarach 10x10 km, to ogólny front jego obrony będzie wynosił 40 km, a powierzchnia około 100 km^2. Wychodząc jednak z założenia, że pułk ten broni się w terenie przynajmniej częściowo trudno dostępnym oraz, że przedni skraj i skrzydła oparł odcinkami o naturalne przeszkody, takie jak jeziora, bagna, a nawet lasy stanowiące ok. 50% ogólnego obwodu, to pozostanie mu do obrony 20 km frontu oraz 20 km do dozorowania. Widać więc z powyższego, że obrona w okrążeniu może mieć w pewnym stopniu charakter obrony na szerokim froncie.

1.3. Właściwości ugrupowania bojowego pułku w okrążeniu

Podczas walki obronnej w okrążeniu ugrupowanie bojowe pułku najczęściej składa się z:

- pododdziałów pierwszego rzutu;
- odwodu /odwodów/ ogólnowojskowego;
- ugrupowania artylerii;

- ugrupowania pododdziałów obrony przeciwlotniczej;
- odwodów specjalnych /OPpanc, OZap/.

Znaczne wydłużenie frontu obrony okrężnej zmusza zazwyczaj do ugrupowania pułku w jednym rzucie z wydzieleniem silnych odwodów ogólnowojskowych i przeciwpancernych rozmieszczonych w dwóch rejonach.

Dowódca pz /poz/ zmuszony do przyjęcia walki w okrążeniu w oparciu o wybraną rubież okrążenia /przedni skraj/, zwykle większość sił zmuszony będzie wydzielić do pierwszego rzutu. Ze względu na konieczną ekonomię sił i środków najsilniej obsadza się kluczowe rejony pierścienia obrony skupiając na nich główny wysiłek.

Poszczególne bataliony broniące się na pierwszej pozycji obrony, w zależności od ważności kierunku, mogą być ugrupowane w jednym lub w dwóch rzutach. Kierunki trudno dostępne nie muszą być obsadzone przez wojska, wystarczy, jeżeli będą dozorowane i osłaniane ogniem oraz zaporami. Batalion broniący się w okrążeniu w ramach pułku na kierunku jego głównego wysiłku będzie zazwyczaj ugrupowany w dwa rzuty. Również pułk broniący się w składzie dywizji na głównym kierunku ugrupowuje się z zasady w dwa rzuty. Jednak na kierunkach drugorzędnych lub, gdy pułk walczy w okrążeniu samodzielnie z reguły będzie ugrupowany w jednym rzucie. Artyleria organiczna i przydzielona, ze względu na ogromne potrzeby okrężnego niekiedy manewru ogniem, najczęściej będzie wykorzystywana w sposób scentralizowany i podlegać bezpośrednio dowódcy pułku. Na szczeblu pułku może być utworzona pułkowa grupa artylerii /PGA/, którą z konieczności najcelowiej jest rozmieszczać na kierunkach najbardziej zagrożonych przez czołgi. Stanowiska ogniowe artylerii do ognia pośredniego w sposób naturalny pogłębiają jednocześnie obronę przeciwpancerną. Centralizacja dowodzenia artylerią rekompensuje w pewnym stopniu brak dostatecznej jej ilości oraz braki amunicji.

Głównym zadaniem środków obrony przeciwlotniczej staje się osłona przed uderzeniami lotnictwa nieprzyjaciela najważniejszych elementów ugrupowania. Pododdziały osłony przeciwlotniczej rozmieszcza się w środku bronionego rejonu, gdzie znajdować się będzie większość opłacalnych obiektów uderzeń

lotnictwa npla, takich jak: drugi rzut, odwody, stanowisko dowodzenia, artyleria, elementy tyłowe itp.

W wypadku braku środków przeciwpancernych, artyleria przeciwlotnicza, a zwłaszcza średniego kalibru, może otrzymać dodatkowe zadanie, być w gotowości do zwalczania broni pancernej nieprzyjaciela. W tym wypadku SO artylerii plot powinny znajdować się na kierunkach zagrożenia pancernego.

Odwód przeciwpancerny /OPpanc/ organizuje się w pułku zmechanizowanym na bazie organicznej baterii przeciwpancernej. Rejon rozmieszczenia OPpanc wybiera się w miejscu wyprowadzającym na kierunki zagrożone przez czołgi nieprzyjaciela. Dla OPpanc wyznacza się więcej kierunków działania niż w obronie w warunkach normalnych, a rubieże rozwinięcia wybiera się bliżej przedniego skraju, gdyż płytkość obrony okrężnej wymaga jak najwcześniejszej reakcji na uderzenia czołgów nacierającego nieprzyjaciela.

Niekiedy przechodząc do walki w okrążeniu, dowódca ze względu na duże potrzeby w środkach ppanc zmuszony będzie użyć część czołgów dla wzmocnienia obrony przeciwpancernej pododdziałów piechoty. Dla wydzielonych do odwodu /drugiego rzutu/ pododdziałów czołgów wyznacza się rubieże ogniowe do strzelania na wprost. Ilość tych rubieży będzie z reguły większa niż w obronie w warunkach normalnych, ze względu na możliwość zagrożenia pancernego z kilku kierunków. W obronie okrężnej może być tworzony oddział zaporowy, którego głównym celem jest minowanie na kierunkach zagrożenia broni pancernej nieprzyjaciela.

2. Właściwości organizacji walki pułku w okrążeniu

2.1. Powzięcie decyzji, rekonesans i postawienie zadań

Walka w okrążeniu jest działaniem wymuszonym przez nieprzyjaciela. Jest ona wynikiem niepomyślnego przebiegu działań w danym miejscu i czasie. Toteż pewne elementy decyzji do walki w okrążeniu powinny być założone i opracowane wcześniej np. wówczas, gdy podejmowana była decyzja do obrony. Już wówczas w ramach organizacji współdziałania winny być określone zadania dla elementów ugrupowania bojowego w wypadku włamania

się npla w głąb obrony i odcięcia części sił broniących się wojsk. Tak więc rejony, od utrzymania których zależy trwałość obrony i które powinny być bronione nawet w okrążeniu, z zasady określa się już w zadaniu do obrony. Typową właściwością pracy dowódcy i sztabu w sytuacji zarysowującego się okrążenia jest skrajnie ograniczony czas na organizację walki w okrążeniu oraz fakt, że wszystkie przedsięwzięcia w jej interesie wykonywane są jednocześnie z przeważającymi siłami przeciwnika. Dowódca pułku podejmuje decyzję jak zawsze na podstawie analizy zadania i oceny położenia, szukając w nich jednak odpowiedzi między innymi na następujące pytania:

a/ Podczas analizy zadania:

- jaki jest cel walki w okrążeniu w ramach szczebla nadrzędnego;
- jak długo pułk winien się bronić w okrążeniu;
- kiedy i w jakich warunkach przewidywane jest wyjście z okrążenia.

b/ W ramach oceny położenia:

- jakimi siłami nieprzyjaciel zamyka /zamknął/ pierścień okrążenia, kiedy i jakimi siłami może przystąpić do jego likwidacji, gdzie jest najsilniejszy, a gdzie najsłabszy oraz co stanowi największą groźbę dla okrążonych sił;
- jakie są możliwości pułku prowadzenia walki okrężnej;
- gdzie skupić główny wysiłek obrony;
- jak dokonać najszybszego i najprostszego przegrupowania własnych sił i środków;
- gdzie rozmieścić odwody, aby mogły szybko wzmocnić względnie zamienić obezwładnione pododdziały pierwszego rzutu;
- jak zniszczyć nieprzyjaciela w wypadku jego włamania się w głąb obrony;
- w jaki sposób najlepiej wykorzystać walory obronne terenu oraz istniejące przeszkody i zapory;
- jak uchronić pododdziały przed nadmiernymi stratami w wypadku uderzeń jądrowych i chemicznych nieprzyjaciela.

Dopiero po wyjaśnieniu powyższych problemów dowódca jest w stanie podjąć słuszną decyzję zapewniającą wykonanie postawionego zadania.

W decyzji dowódca winien określić:

- zamiar działań, a w nim: kolejność i sposób rażenia nieprzyjaciela na prawdopodobnych kierunkach jego natarcia; rejony, od utrzymania których zależy trwałość obrony; ugrupowanie sił i środków oraz charakter manewru;
- zadania bojowe pododdziałów;
- sposób współdziałania elementów ugrupowania bojowego;
- organizację dowodzenia.

Jeżeli warunki pozwalają, to podjętą decyzję z mapy należy udokładnić w terenie podczas rekonesansu. Sposób jego przeprowadzenia oraz zakres rozpatrywanych zagadnień zależeć będzie od czasu, jakim dysponuje dowódca i sztab pułku na organizację walki. Ponieważ czas ten z reguły będzie ograniczony, toteż rekonesans może być prowadzony równolegle w kilku grupach /np. w grupie dowódcy, w grupie szefa sztabu oraz w grupie zastępcy dowódcy pułku/ na szczególnie ważnych kierunkach /rubieżach/.

Jednocześnie pobyt w terenie dowódcy oraz jego zastępców powinien być wykorzystany dla bezpośredniego postawienia zadań dowódcom pododdziałów.

Jeżeli sytuacja nie pozwala na prowadzenie rekonesansu to dowódca pz /poz/ stawia zadania bojowe podległym pododdziałom na podstawie podjętej decyzji z mapy. Zadania bojowe w trakcie walki należy przekazywać w formie krótkich rozkazów dla pojedynczych wykonawców przez techniczne środki łączności lub poprzez oficerów sztabu. Dowódca może osobiście udać się do pododdziału broniącego się w rejonie głównego wysiłku w celu osobistego udokładnienia decyzji w terenie i bezpośredniego postawienia zadania wykonawcy. W zasadzie wzywanie podległych dowódców na SD celem postawienia zadań w jednym czasie jest niemożliwe, a ze względu na potrzeby toczącej się walki niesłuszne, gdyż opuszczenie przez dowódców walczących pododdziałów mogłoby doprowadzić do niepożądanych następstw.

2.2. Organizacja współdziałania

W związku z ograniczonym czasem wytyczne do współdziałania z zasady wydaje się jednocześnie ze stawianiem zadań lub

bezpośrednio po ich postawieniu. Najdokładniej współdziałanie organizuje się na najbliższy okres walki, a w następnych, zakłada się tylko bardziej prawdopodobne warianty działań.

W trakcie walki współdziałanie należy ciągle udokładniać, doprowadzać do wojsk i podtrzymywać.

Współdziałanie w okrążeniu organizuje się według przewidywanych etapów walki, np.:

I etap: Walka w celu zapewnienia dogodnych warunków do organizacji obrony okrężnej

W etapie tym dowódca pułku powinien uwzględnić następujące zagadnienia:

- zamiar działań w tym etapie walki;
- sposób i czas opanowania dogodnej rubieży do zorganizowania przedniego skraju obrony okrężnej;
- rubieże, na które należy wycofać się oraz sposób wycofania;
- sposób i kolejność zmiany ugrupowania bojowego;
- działanie artylerii wyższego szczebla lotnictwa w celu wsparcia walki w tym okresie;
- sposób wykorzystania własnej artylerii;
- działanie w przypadku obezwładnienia lub zniszczenia jednego z elementów ugrupowania bojowego.

II etap: Walka w celu odparcia uderzeń nieprzyjaciela i utrzymania przedniego skraju.

W etapie tym dowódca winien między innymi określić:

- zamiar działań;
- sposób zwalczania podchodzących lub przygotowujących się do uderzenia zgrupowań nieprzyjaciela;
- działanie wojsk w przypadku uderzeń jądrowych i chemicznych nieprzyjaciela na najbardziej zagrożone w danym okresie elementy ugrupowania bojowego pułku;
- przewidywany charakter manewru części sił z nieatakowanych kierunków;
- sposób współdziałania artylerii, czołgów, lotnictwa i pododdziałów pierwszego rzutu pułku podczas odpierania uderzeń nieprzyjaciela na przedni skraj.

III etap: Walka w celu zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony pułku

W etapie tym dowódca winien określić:

- zamiar działań;
- sposób likwidacji nieprzyjaciela, który się włamał w głąb obrony;
- rubieże wyjściowe do kontrataku, czas ich zajęcia, kierunki kontrataku drugiego rzutu /odwodu/ oraz sposób jego współdziałania z artylerią i pododdziałami /oddziałami/ pierwszego rzutu;
- działanie OPpanc i OZap w wypadku przerwania się broni pancernej nieprzyjaciela;
- sposób, kolejność i metodę wsparcia walki przez artylerię i lotnictwo.

Precyzja i skuteczność współdziałania pozostają w prostej zależności od przemyślanego i elastycznego systemu dowodzenia.

2.3. Właściwości organizacji dowodzenia

Dowodzenie wojskami walczącymi w okrążeniu charakteryzuje się szczególną złożonością. Wynika ona z konieczności często jednoczesnego reagowania przez dowódcę i sztab pułku na sytuacje zachodzące na kilku różnych kierunkach obrony okrężnej. Dookólna styczność z aktywnym nieprzyjacielem, wydłużony front obrony, potrzeba stosowania szybkiego manewru siłami i środkami, czynią dowodzenie bardziej skomplikowanym procesem w porównaniu z obroną w warunkach normalnych.

Do głównych właściwości organizacji dowodzenia należą:

- konieczność utworzenia jednolitego systemu dowodzenia poprzez podporządkowanie i włączenie do pułku wszystkich pododdziałów i grup żołnierzy z innych jednostek, które znalazły się w okrążeniu;
- centralizacja dowodzenia na rozmieszczonym w środku rejonu obrony stanowisku dowodzenia pułku z jednoczesnym przygotowaniem tyłowego stanowiska, a nawet punktów dowodzenia - obserwacyjnych batalionów do przejęcia dowodzenia;
- wcześniejsze przygotowanie systemu dowodzenia do kierowania walką pododdziałów w wypadku rozcięcia i izolowania części sił;

- wykorzystanie wszystkich środków i sposobów dla utrzymania łączności z wojskami walczącymi poza okrążeniem, włącznie do przygotowania i utrzymania lądowisk śmigłowców. Różnorodność sytuacji zachodzących często w jednym czasie na kilku kierunkach wymaga przemyślanego podziału zadań pomiędzy oficerów dowództwa pułku. Niezależnie od ogólnej odpowiedzialności za całokształt walki, dowódca pułku winien skupić szczególną uwagę na kierunku głównego wysiłku obrony. Na pozostałych kierunkach może on dowodzenie powierzyć zastępcy ds. liniowych lub szefowi sztabu.

2.4. Zabezpieczenie działań bojowych pułku w okrążeniu

Zabezpieczenie działań bojowych pułku w okrążeniu, podobnie jak i innych rodzajach walki stanowi całokształt przedsięwzięć mających na celu niedopuszczenie do rozpoznania wojsk własnych i niespodziewanego napadu naziemnego i powietrznego nieprzyjaciela oraz zapewnienie wojskom swobody prowadzenia walki.

Rozpoznanie

Rozpoznanie w obronie okrążenia powinno na czas ustalić skład zgrupowań nieprzyjaciela okrążającego siły pułku, a także określić możliwość podejścia jego kolejnych sił z głębi. Ponadto do zadań rozpoznania należeć będzie śledzenie wszelkiego manewru sił i środków nieprzyjaciela, w celu wykrycia jego przygotowań do uderzeń, a zwłaszcza wykonywanych bronią masowego rażenia.

Cechą charakterystyczną organizacji rozpoznania w walce okrężnej pułku, jest konieczność większego zaangażowania części pododdziałów ogólnowojskowych do działań o charakterze rozpoznawczym. Wynika to ze zwielokrotnionych potrzeb okrężnego rozpoznania, których nie są w stanie wykonać tylko etatowe organa rozpoznawcze pułku. Olbrzymie znaczenie ma tu umiejętna integracja rozpoznania rodzajów wojsk pułku, a zwłaszcza rozpoznania artyleryjskiego oraz inżynieryjnego.

Obrona przed bronią masowego rażenia

W przewidywaniu okrążenia dowódca określa najważniejsze przedsięwzięcia związane z obroną pododdziałów przed bronią masowego rażenia i na tej podstawie wydaje wytyczne organizacyjne dla oficerów sztabu oraz szefów rodzajów wojsk i służb, którzy są odpowiedzialni za ich realizację.

Zależnie od sytuacji obrona przed bronią masowego rażenia może być organizowana od nowa - gdy sytuacja uległa radykalnej zmianie lub tylko odtworzona i uzupełniona - gdy została zorganizowana już poprzednio, a jedynie w toku walk poprzedzających okrążenie została częściowo zdezorganizowana. Gdy w rejonie okrążenia zostały zamknięte przez nieprzyjaciela inne podpoddziały, to w ramach ogólnego ich podporządkowania jednemu dowództwu ujmuje się je w jednolity system OPBMR.

Obrona przeciwlotnicza

Ze względu na to, że działalność lotnictwa nieprzyjaciela będzie nacelowana w zasadzie na obiekty rozmieszczone w centralnej części rejonu okrążenia, główny wysiłek obrony przeciwlotniczej będzie skierowany na osłonę znajdujących się tam elementów ugrupowania bojowego. Skuteczność bombardowania, a zwłaszcza bezpieczeństwa okrążających sił, zmusić może lotnictwo bombowe nieprzyjaciela do wykonania uderzeń z niskich pułapów. W tej sytuacji bardzo ważną rolę w systemie obrony przeciwlotniczej spełniać będą takie środki jak ZSU-23-4 pkm, rakiety plot typu "STRZAŁA" oraz ogień broni pokładowej lub ogień salwowy broni strzeleckiej.

Broniące się w okrążeniu wojska w większości przypadków będą znajdowały się poza strefą osłony szczebla nadrzędnego. Biorąc ponadto pod uwagę stosunkowo niewielką ilość sił i środków obrony przeciwlotniczej w pułku zmechanizowanym /pułku czołgów/ można przyjąć, że obrona przeciwlotnicza broniącego się w okrążeniu pułku oparta będzie tylko na bezpośredniej osłonie wojsk i obiektów.

Ubezpieczenie

Ubezpieczenie w warunkach obrony w okrążeniu zorganizowane jest na takich samych zasadach jak w obronie. Charakterysty-

ozna jednak będzie konieczność wystawienia ubezpieczenia lub zorganizowanie pozycji przednich na rubieżach, które dowódca zdecydował opuścić ze względu na potrzebę skrócenia frontu obrony w okrążeniu. Ponadto w istniejących lukach należy prowadzić ciągłe patrolowanie, a jeżeli sytuacja wymaga wydzielić dla ich osłony specjalne pododdziały. Na nieobsadzonych odcinkach organizuje się system zapór inżynieryjnych, w powiązaniu z przeszkodami naturalnymi oraz systemem przygotowanych ogni artyleryjskich. Ponadto na te odcinki planuje się manewr odwodów.

Maskowanie

Maskowanie obejmuje czynności wykonywane w celu osiągnięcia zaskoczenia, zapewnienia skrytości działań i rozmieszczenia wojsk, wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd co do ugrupowania i zamiaru wojsk własnych oraz utrudnienia mu użycia broni jądrowej i innych środków rażenia.

W walce okrężnej pułku szczególną uwagę należy zwrócić na ukrycie przygotowywanych w głębi głównych rejonów obrony zwłaszcza, gdy zakłada się skrócenie frontu obrony. Ponadto wymaga maskowania manewr sił i środków w ramach dokonywanego przegrupowania pułku. Wszystkie elementy ugrupowania bojowego winny wykorzystywać wszelkie środki i sposoby, dla ukrycia się przed obserwacją naziemną i powietrzną nieprzyjaciela oraz wprowadzenie go w błąd.

Zabezpieczenie tyłowe

Materiałowe, techniczne i medyczne zabezpieczenie wojsk własnych w okrążeniu jest szczególnie trudne i skomplikowane.

Dlatego też już w okresie zarysowującego się okrążenia oraz walki w celu przeciwdziałania okrążeniu dowódca przy pomocy aparatu kwatermistrzowskiego i technicznego powinien:

- uzupełnić ruchome zapasy środków materiałowych, a nawet gdy to możliwe złożyć dostateczną ilość zapasów doraźnych na ziemi;

- przegrupować do wewnątrz bronionego okrężnie rejonu składy amunicji, materiałów pędnych, żywności oraz zorganizować ich obronę i osłonę;

- ewakuować rannych i niepotrzebny sprzęt;

- przygotować odpowiednie miejsca na zrzuty lotnicze oraz lądowiska śmigłowców i zabezpieczyć je;

- ustalić jak najoszczędniejsze normy zużycia środków materiałowych oraz wprowadzić surową kontrolę przestrzegania zarządzeń w tej dziedzinie.

Ograniczone możliwości zaopatrzenia zmuszają do ściśle scentralizowanego dysponowania środkami materiałowymi, a szczególnie w dziedzinie zaopatrywania pododdziałów w amunicję. Taki system umożliwia bowiem szerokie stosowanie manewru środkami zaopatrzenia.

3. Prowadzenie przez pułk /pz, poz/ walki w okrążeniu oraz współdziałanie z wojskami walczącymi poza okrążeniem

Bezpośrednio po zamknięciu pierścienia okrążenia pułku nieprzyjaciel zwykle przez pewien okres nie będzie posiadał poważniejszych sił dla likwidacji okrążonych wojsk. W tej fazie walki najczęściej celem przeciwnika będzie rozwinięcie działań w głąb i dla jego realizacji w pierwszej kolejności wykorzysta on swoje odwody. Można więc przypuszczać, że w ciągu pierwszych kilku lub nawet kilkunastu godzin okrążenia, działania nieprzyjaciela ograniczą się do zlokalizowania naszych wojsk w danym rejonie, zamknięcia najdogodniejszych kierunków wyjścia z niego /a zwłaszcza dróg/ oraz ewentualnego zacieśnienia pierścienia okrążenia.

Dopiero w następnym okresie, niekiedy nawet na drugi dzień, po dokonaniu w nocy przegrupowań i podciągnięcia odwodów, nieprzyjaciel będzie mógł przystąpić do likwidacji okrążonych wojsk. Oczywiście taki przebieg wydarzeń może mieć miejsce w przypadku okrążenia znaczniejszych sił np. oddziału lub związku taktycznego, natomiast mniejsze siły nieprzyjaciel może zlikwidować w ciągu kilku godzin.

Zawsze jednak pierwszy okres względnej bierności nieprzyjaciela należy wykorzystać dla obsadzenia najdogodniejszej rubieży przedniego skraju. W przypadku, gdy nieprzyjaciel nie zdążył jeszcze zacieśnić pierścienia okrążenia rejonu, którego wymiary znacznie przekraczają możliwości obronne wojsk, należy

wybrać i obsadzić w tym okresie rubież dogodną w głębi, a na poprzedniej pozostawić ubezpieczenia bojowe lub zorganizować pozycję przednią, celem wprowadzenia przeciwnika w błąd co do przebiegu właściwego przedniego skraju.

Jeżeli nieprzyjacielowi już w pierwszym okresie udało się opanować na niektórych kierunkach taktycznie ważne punkty terenowe mogące mieć wpływ na późniejszy przebieg walki, to należy natychmiast przystąpić /nawet w nocy/ do działań mających na celu odzyskanie ich oraz umocnienie. Uderzenia na przeciwnika powinny być gwałtowne, niespodziewane bez metodycznego ogniowego przygotowania, lecz wsparte krótką, gwałtowną jedną nawałą ogniową, wykonaną przez możliwie dużą ilość artylerii.

Do czasu rozpoczęcia przez nieprzyjaciela działań likwidacyjnych należy uporządkować okrążone pododdziały, ująć je w wymaganą strukturę organizacyjną oraz dokonać ostatecznych przegrupowań i przygotowania manewru odwodów. W tym czasie rozpoznanie powinno dostarczyć niezbędnych danych o stanie i działaniu nieprzyjaciela. Wiadomości te mogą być wykorzystane dla dezorganizacji przegrupowań przeciwnika oraz utrudnienia mu wykonania przygotowanych uderzeń.

Doniosłe znaczenie ma zorganizowanie współdziałania okrążonego zgrupowania z wojskami znajdującymi się poza okrążeniem.

Szczególnie dokładnie należy uzgodnić:

- sposób rażenia ważniejszych zgrupowań nieprzyjaciela środkami własnymi i wojsk znajdujących się poza okrążeniem;
- obiekty uderzeń jądrowych, lotnictwa i artylerii, a na wybrzeżu - marynarki wojennej;
- sposób współdziałania artylerii przeciwlotniczej z wspierającym lotnictwem;
- sygnały współdziałania i rozpoznania wojsk własnych.

Konieczne jest także dokładne oznakowanie położenia okrążonych wojsk dla potrzeb własnego lotnictwa oraz uzgodnienie rejonów i sposobu oznakowania lotnisk /lądowisk/ dla samolotów /śmigłowców/, jak również rejonów zrzutu ładunków /zasobników/.

W celu nękania i psychicznego oddziaływania na broniące się w okrążeniu wojska, nieprzyjaciel może stosować uderzenia ogniowe i chemiczne oraz dążyć przy pomocy wszelkich środków

do załamania w żołnierzach woli walki i wywołania paniki.

W tych warunkach praca partyjno-polityczna powinna być nacelowana na przekonanie obrońców o celowości walki w okrążeniu, o realnych możliwościach uzyskania powodzenia, zadania nieprzyjacielowi strat i zorganizowanym wyjściu z okrążenia.

Należy przewidywać, że przeciwnik przystępując do likwidacji naszych wojsk może wykonać uderzenia jądrowe i w ślad za nimi przystąpić do rozcięcia bronionego rejonu na kilka odizolowanych części. Dlatego duże znaczenie ma wykrycie oznak świadczących o przygotowaniach nieprzyjaciela do użycia broni masowego rażenia, aby w porę ukryć wojska, a po wykonaniu przez nieprzyjaciela uderzeń, skutecznie likwidować ich skutki.

W czasie ogniowego przygotowania nieprzyjaciela, siły żywe i środki ogniowe powinny znajdować się w ukryciach w pełnej gotowości do odparcia natarcia nieprzyjaciela. Odparcie ataku nieprzyjaciela wykonuje się z pełnym natężeniem ognia artylerii i pododdziałów pierwszego rzutu. Głównym zadaniem tych pododdziałów jest wykrwawienie nacierającego nieprzyjaciela i stworzenie warunków dla skutecznego wykonania kontrataku. Na odcinek zagrożony, zwłaszcza przez broń pancerną nieprzyjaciela, wysuwa się odwód przeciwpancerny oraz oddział zaporowy, które zajmują przygotowane rubieże, z zadaniem załamania natarcia przeciwnika oraz osłony rozwinięcia do kontrataku drugiego rzutu lub odwodu.

W wypadku jednoczesnego włamania nieprzyjaciela na dwóch lub więcej kierunkach, dowódca powinien zdecydować, które włamanie stwarza większe niebezpieczeństwo i tam skupić większość sił dla likwidacji włamania. Jednocześnie należy podjąć wszelkie możliwe kroki w celu niedopuszczenia do włamania się nieprzyjaciela na innych odcinkach. Po zlikwidowaniu włamania na najgroźniejszym kierunku dowódca dokonuje manewru sił i środków na kolejne zagrożone odcinki. W niektórych przypadkach dla załamania natarcia przeciwnika wystarczy wykorzystać ześrodkowany ogień większości lub całości artylerii. Szczególnie skutecznie mogą załamać natarcie nieprzyjaciela pododdziały czołgów wysunięte z odwodu na rubieże ogniowe, zwłaszcza wtedy, gdy zostały one zawczasu przygotowane.

Kontratak musi być tak przygotowany, aby miał pełną szansę powodzenia i osiągnięcia założonego celu. Dlatego należy zapewnić na danym kierunku wymaganą przewagę ilościową nad przeciwnikiem, a ponadto wykorzystać maksymalnie przewagę w położeniu poprzez uderzenie w skrzydło nieprzyjaciela /unikając uderzeń czołowych/. Należy przy tym dążyć do wykorzystania wszystkich możliwych form zaskoczenia.

Dowódca okrążonego pułku po wykorzystaniu do kontrataku odwodu powinien dążyć do jego odtworzenia w jak najkrótszym czasie.

Jeżeli okaże się, że planowany kontratak w zaistniałej sytuacji taktycznej nie rokuje większych szans powodzenia, to nie należy go wykonywać za wszelką cenę. Może bowiem okazać się bardziej celowe wykorzystanie przeznaczonych do kontrataku sił dla pogłębienia obrony na kierunku natarcia nieprzyjaciela. Szczególnie niebezpieczna jest możliwość rozcięcia przez nieprzyjaciela ugrupowania okrążonych sił, toteż w obronie okrężnej główny wysiłek walki winien być nacelowany na zachowanie zwartości ugrupowania bojowego. Jeżeli jednak nieprzyjacielowi uda się zagrozić odcięciem części broniących się wojsk, a brak jest szans na skuteczne przeciwdziałanie temu, to niekiedy celowo jest dążyć do wyprowadzenia sił z zagrożonego rejonu i wzmocnienia nimi obrony sił głównych. Utrata części terenu może okazać się bardziej opłacalna, niż odizolowanie poszczególnych elementów ugrupowania bojowego.

W czasie walki należy przestrzegać ścisłej dyscypliny ognia ze względu na ograniczoną ilość amunicji i niezwykle utrudnione warunki jej uzupełnienia.

Walka okrążonych sił pułku może być wsparta przez szczebel nadrzędny działaniem lotnictwa lub ogniem artylerii. Niekiedy decydujące dla losów obrony w okrążeniu mogą być wykonywane przez przełożonego uderzenia jądrowe, zwłaszcza na odwody nieprzyjaciela, jego artylerię, a głównie środki przenoszenia broni masowego rażenia.

WYJŚCIE PUŁKU Z OKRĄŻENIA

1. Ogólne zasady wyjścia pułku /pz, poz/ z okrążenia

Wyjście z okrążenia jest w sposób naturalny powiązane z walką wojsk w okrążeniu i stanowi jej zamierzony kolejny etap.

Będąc formą działań zaczepnych, które przygotowuje obrona, musi ono rodzić się organizacyjnie już w okresie jej trwania. Dlatego też, już podczas walki w okrążeniu należy mieć na uwadze zapewnienie jak najkorzystniejszych warunków wyjścia wojsk z okrążenia w myśl podjętej decyzji.

Wyjście z okrążenia może nastąpić tylko na rozkaz przełożonego. Pułk zmechanizowany /pułk czołgów, oddział zbiorczy/ może otrzymać zadanie wyjścia z okrążenia bezpośrednio po zaistnieniu okrążenia, kiedy nieprzyjaciel nie zdążył jeszcze stworzyć silnego pierścienia okrążenia na wszystkich kierunkach lub po pewnym okresie walki obronnej, gdy spełnia on swój cel, a dalsze działania wojsk w oderwaniu od sił głównych nie dają żadnych korzyści.

Należy zdawać sobie sprawę, że im dłużej trwa walka wojsk w okrążeniu, tym bardziej zmniejszają się ich możliwości samodzielnego wyjścia z okrążenia.

1.1. Warunki i sposoby wyjścia pułku /pz.poz/ z okrążenia

Wyjście z okrążenia może następować w różnorodnych warunkach, na które głównie złożą się:

- sposób i zakres stosowania przez walczące strony broni masowego rażenia;
- skład, możliwości bojowe oraz charakter działań nieprzyjaciela na danym obszarze;
- ilość ocalałych i sprawnych do walki ludzi i sprzętu, stan zapasów środków materiałowych, stopień wyszkolenia oraz morale okrążonych wojsk;
- oddalenie nie okrążonych wojsk własnych, ich możliwości udzielenia pomocy w okresie wyjścia z okrążenia oraz dalsze ich działania;
- rezultat działań lotnictwa;
- charakter terenu, warunki atmosferyczne, pora roku i doby.

Aktualnie istniejące warunki pola walki wywierać będą decydujący wpływ na sposób działania wojsk podczas wyjścia z okrążenia. Jeżeli więc chcemy określić sposoby wyjścia z okrążenia, to musimy założyć pewne warunki sytuacji taktycznej, i operacyjnej. Tak np.:

Gdy wojska walczące na zewnętrznym pierścieniu okrążenia mogą oddziaływać na korzyść okrążonych przez wykonanie uderzeń bronią masowego rażenia, lotnictwem i artylerią na okrążające zgrupowanie nieprzyjaciela oraz poprzez zbieżne uderzenie wojsk lub przerzucenie desantu w rejon okrążenia, wówczas z zasady wykonuje się uderzenie na spotkanie z siłami nacierającymi z zewnątrz.

Jeżeli zgrupowanie szczebla nadrzędnego przechodzi do działań zaczepnych lub je wznawia, a okrążone wojska zachowały wysoką zdolność bojową i mogą przejść do natarcia z realną szansą pobicia jednego ze zgrupowań blokującego je nieprzyjaciela, wówczas niecelowe staje się uderzenie na spotkanie z nacierającymi wojskami z zewnątrz okrążenia. W takim przypadku okrążone wojska winny rozwinąć wyjście z okrążenia w natarciu na kierunku zgodnym z kierunkiem ogólnego natarcia.

Znacznie trudniejsze będzie wyjście z okrążenia wówczas, gdy przełożony nie posiada możliwości działań zaczepnych /nawet z ograniczonym celem/ oraz nie jest w stanie udzielić jakiejkolwiek pomocy okrążonym wojskom. Taka sytuacja może wyniknąć, gdy zasadnicze zgrupowanie wojsk własnych prowadzi ciężkie walki obronne lub nawet wycofuje się pod naporem przeważających sił nieprzyjaciela. W takim przypadku pułk /oddział zbiorczy/ samodzielnie wychodzi z okrążenia na kierunku działań wojsk własnych, walczących poza okrążeniem.

Wyjście z okrążenia w ostatnim przypadku jest szczególnie trudne ze względu na konieczność przebicia się nie tylko przez wewnętrzny pierścień okrążenia, ale również przez siły nieprzyjaciela walczące na froncie zewnętrznym.

W każdej sytuacji największą rolę będą spełniać uderzenia broni masowego rażenia wykonywane przez przełożonego na zgrupowania i obiekty nieprzyjaciela stanowiące główną groźbę dla wychodzących z okrążenia wojsk. Jednak ostateczny sukces będzie ponadto uzależniony od:

- właściwego wyboru kierunku i czasu wyjścia z okrążenia;
- stworzenia odpowiedniej przewagi w siłach i środkach na odcinku przełamania;
- wykorzystania czynnika zaskoczenia przeciwnika co do czasu, kierunku i sposobu wyjścia z okrążenia;

- właściwego wykorzystania rezultatów uderzeń broni masowego rażenia na ugrupowanie nieprzyjaciela wykonywanych przez wojska własne walczące poza okrążeniem;

- skutecznego zabezpieczenia pododdziałów przed skutkami uderzeń jądrowych nieprzyjaciela;

- zorganizowania ścisłego współdziałania zarówno wewnątrz zgrupowania wychodzącego z okrążenia, jak również z wojskami działającymi na zewnętrznym froncie;

- zdecydowanego działania wszystkich elementów ugrupowania bojowego i zachowania wysokiej dyscypliny;

- ciągłości oraz elastyczności dowodzenia.

1.2. Wybór kierunku i czasu wyjścia z okrążenia.

W całokształcie przedsięwzięć podejmowanych w celu wyjścia z okrążenia, szczególne znaczenie posiada właściwy wybór kierunku i odcinka przełamania oraz czasu uderzenia.

Podczas wyboru kierunku wyjścia z okrążenia i odcinka przełamania dowódca pułku /pz, poz/ powinien uwzględnić:

- słabe miejsca w ugrupowaniu nieprzyjaciela, rozmieszczenie jego odwodów oraz możliwość ich manewru;

- formy, zakres i terminy działań szczebla nadrzędnego na korzyść wojsk wychodzących z okrążenia;

- sytuację skażeń i zakażeń oraz działanie własnego lotnictwa;

- warunki terenowe, możliwości wyprowadzenia artylerii i środków transportu oraz możliwości szybkiego i skrytego działania w celu połączenia się z siłami głównymi;

- rubież dogodną do przegrupowania się po wyjściu z okrążenia stosownie do przyszłych działań;

- posiadane ilości zapasów środków materiałowych, a głównie amunicji i materiałów pędnych i smarów.

W warunkach skutecznego obezwładnienia nieprzyjaciela bronią jądrową kierunek głównego uderzenia może być wybrany na odcinku nawet największego skupienia jego sił i środków pod warunkiem, że zostaną one obezwładnione bronią jądrową. Zapewni to bowiem wojskom wychodzącym z okrążenia możliwość szybkiego zniszczenia ocalałych sił nieprzyjaciela, zmniejszy

groźbę jego uderzeń ze skrzydeł oraz umożliwi swobodę działań i wykorzystanie najdogodniejszych kierunków. Należy jednak mieć na uwadze, że uderzenia jądrowe będą najczęściej wykonywane na odwody nieprzyjaciela rozmieszczone w głębi, a nie na wojska znajdujące się w bezpośredniej styczności z okrążonymi siłami. W tej sytuacji w okresie przełamania wojska wychodzące z okrążenia nie będą początkowo w pełni wykorzystywać skutków uderzeń jądrowych na nieprzyjaciela. Dopiero w głębi zaistnieją sprzyjające warunki do szybkiego posuwania się naprzód, zniszczenia niedostatecznie obezwładnionych ognisk oporu nieprzyjaciela i szybkiego połączenia się z własnymi wojskami.

Jeżeli jednak działania prowadzone są bez użycia broni masowego rażenia lub gdy szczebel nadrzędny stosuje ją tylko w bardzo ograniczonej ilości, wówczas główne uderzenie pułk wykonuje na odcinku najsłabiej bronionym przez przeciwnika lub tam, gdzie stwierdzono w jego ugrupowaniu luki, a teren sprzyja użyciu wojsk.

Niekiedy dla uzyskania zaskoczenia główne uderzenie można wykonać na kierunku, który nieprzyjacielowi ze względu na trudno dostępny teren lub z innych przyczyn może wydawać się niedogodny do wyjścia z okrążenia. Innym działaniem mogącym zaskoczyć nieprzyjaciela jest wyjście w kierunku przeciwnym w stosunku do położenia sił głównych będących poza okrążeniem. Może ono mieć miejsce, gdy wyjście z okrążenia nie jest powiązane z uderzeniami BMR oraz przy posiadaniu dostatecznych zapasów paliwa. Ujemną stroną tego sposobu jest wydłużony w czasie i przestrzeni manewr w kierunku sił głównych po wyjściu z okrążenia.

Jeżeli wykonuje się uderzenie na spotkanie z nacierającymi zbieżnie wojskami, to kierunki działania muszą być z nimi szczegółowo uzgodnione.

Szerokość odcinka przełamania na wybranym kierunku głównego uderzenia zależy każdorazowo od możliwości bojowych wojsk wychodzących z okrążenia, od charakteru działań nieprzyjaciela i właściwości terenu. Jeżeli nie stosuje się broni masowego rażenia - lub jest ona użyta na cele położone w głębi,

to ogólne obliczenia potrzeb w ludziach i sprzęcie obowiązują jak przy przełamywaniu w warunkach konwencjonalnych.

W celu odciągnięcia części sił nieprzyjaciela z kierunku głównego uderzenia, można pozorować uderzenia na innych kierunkach /odcinkach/. Działania demonstracyjne winny ukryć przed nieprzyjacielem rzeczywiste zmiany okrążonych wojsk, utrzymać go w niepewności, zmusić do rozdzielenia swego wysiłku oraz zaangażowania sił na pozorowanym kierunku.

Początek rozpoczęcia przełamania siłami wojsk okrążonych i wojsk nacierających z zewnątrz ustala przełożony. Najdogodniejszą porą do wyjścia z okrążenia jest noc lub warunki złej widoczności jak mgła, deszcz, zamieć itp. Pozwalają one na skryte przegrupowanie sił i środków, przygotowanie przełamania oraz zaskoczenie przeciwnika.

W wielu wypadkach wyjście z okrążenia jest nawet możliwe tylko i wyłącznie nocą lub w warunkach ograniczonej widoczności. Takie przypadki będą miały miejsce w wypadku znacznej przewagi nieprzyjaciela w siłach i środkach, a zwłaszcza w lotnictwie. W nocy nie jest konieczne wykonywanie ogniowego przygotowania ataku, co nie jest bez znaczenia, zwłaszcza gdy okrążony posiada małą ilość amunicji, jednak w wypadku niepowodzenia artyleria winna być gotowa do wykonania ognia.

Sytuacja bojowa może podyktować wyjście z okrążenia również w porze dziennej. Sytuacja taka zaistnieje, gdy:

- powodzenie wyjścia z okrążenia warunkują wykonywane w ciągu dnia uderzenia jądrowe wojsk rakietowych lub lotnictwa szczebla nadrzędnego;
- zachodzi konieczność skoordynowania wyjścia z okrążenia z działaniami wojsk frontu zewnętrznego, które odgrywają w rozbiciu nieprzyjaciela główną rolę;
- zakończenie przegrupowania do końca nocy jest z różnych przyczyn niemożliwe;
- zachodzi konieczność jak najszybszego wyjścia z okrążenia ze względu na możliwość wzmocnienia przez nieprzyjaciela frontu okrążenia.

1.3. Ugrupowanie bojowe pułku do wyjścia z okrążenia

Podczas tworzenia zgrupowania sił i środków do przełamania frontu okrążenia należy uwzględniać: konieczność utrzymywania przez pewien czas zajmowanego rejonu; potrzebę przeciwdziałania atakom nieprzyjaciela; potrzebę przełamania, wyjścia z okrążenia i przejścia przez teren wroga. Ugrupowanie bojowe wojsk wychodzących z okrążenia winno składać się z:

- zgrupowania przełamującego pierścień okrążenia;
- pododdziałów /grup osłony/;
- odwodu ogólnowojskowego;
- grupy /pododdziałów/ artylerii;
- ugrupowania pododdziałów obrony przeciwlotniczej;
- odwodu przeciwpancernego i oddziału zaporowego.

Zgrupowanie przełamujące ma zadanie przełamać pierścień okrążenia oraz rozwijać natarcie na wybranym kierunku do czasu połączenia się z własnymi wojskami. Wykonuje ono najodpowiedzialniejsze zadanie, od którego uzależnione jest wyjście wojsk z okrążenia i dlatego w jego skład wydziela się od 1/2 do 2/3 sił znajdujących się w okrążeniu oraz większość czołgów i artylerii. Zgrupowanie to wykorzystuje skutki wykonywanych uderzeń jądrowych oraz wsparcie lotnictwa.

Przy ustaleniu składu zgrupowania przełamującego należy uwzględnić potrzebę dokonywania jak najmniejszych przegrupowań. Wskazane jest wyznaczyć w jego skład pododdziały w możliwie organicznych składach /unikając ich wymieszania/.

Aby zabezpieczyć wyjście pozostałych sił w ślad za zgrupowaniem przełamującym powinno ono być w stanie przebić w ugrupowaniu nieprzyjaciela korytarz, uniemożliwiający przestrzeliwanie wchodzących wojsk skrzydłowym ogniem broni maszynowej, a nawet skutecznym ogniem na wprost środków przeciwpancernych i artyleryjskich przeciwnika.

Pododdziały /grupy/ osłony wyznacza się w celu:

- obrony zajmowanego rejonu do czasu przełamania pierścienia okrążenia przez ugrupowanie przełamujące;
- zapobieżenia zamknięcia przez nieprzyjaciela dokonanego wyłomu w czasie wychodzenia wojsk z rejonu okrążenia;

- zabezpieczenia skrzydeł i tyłów sił głównych podczas zorganizowanego wyjścia wojsk z okrążenia.

Ilość i skład elementów osłony może być różna i zależy każdorazowo od potrzeb i możliwości w tym zakresie. Na przykład wychodzący z okrążenia pułk może zorganizować w określonej sytuacji dwa pododdziały osłony skrzydeł oraz jeden pododdział osłony tyłów wychodzącego zgrupowania. Taki pododdział osłony tyłów w sile do batalionu będzie bronił rejonu do czasu przełamania okrążenia, a następnie osłaniał tyły sił głównych wychodzących wojsk na zasadzie działań ariergardy. Niekiedy pododdziały osłony /skrzydeł/ mogą wchodzić początkowo w skład zgrupowania przełamującego do czasu obsadzenia rubieży obronnych na skrzydłach wywalczonego korytarza. Odejście pododdziałów osłony na kolejną rubież może być dokonane tylko na rozkaz /sygnał/ dowódcy pułku. Podczas odejścia na kolejną rubież pododdziały osłony w szerokim zakresie stosują zapory inżynieryjne oraz zasadzki ogniowe.

Odwód ogólnowojskowy wychodzącego z okrążenia pułku /pz, pcz/ rozmieszcza się w rejonie zapewniającym jego gotowość do wsparcia walki pododdziałów osłony lub rozwinięcia powodzenia zgrupowania przełamującego.

Artyleria wychodzącego z okrążenia pułku obezwładnia i niszczy siłę żywą i środki ogniowe nieprzyjaciela na kierunku uderzenia zgrupowania przełamującego oraz wspiera walkę elementów osłony. Większość lub nawet całość artylerii okrążonych wojsk będzie z zasady w okresie przełamania scentralizowana i nacelowana głównie na wykonanie uderzeń ogniowych na kierunku wyjścia z okrążenia. Po dokonaniu przełamania możliwa jest częściowa decentralizacja artylerii polegająca na podporządkowaniu niektórych jej pododdziałów elementom osłony dla zabezpieczenia ich walki na kolejnych rubieżach.

Środki osłony przeciwlotniczej w okresie organizacji wyjścia z okrążenia i przełamania z zasady główny wysiłek skupiają na osłonę pododdziałów wchodzących w skład zgrupowania przełamującego. Innymi opłacalnymi obiektami osłony mogą być zgrupowania artylerii na stanowiskach ogniowych, stanowiska dowodzenia itp.

Odwód przeciwpancerny i oddział zaporowy rozmieszcza się z reguły w pobliżu siebie za zgrupowaniem przełamującym w gotowości do osłony zagrożonych jego skrzydeł oraz odparcia broni pancernej nieprzyjaciela na kierunkach jego uderzeń.

2. Właściwości organizacji wyjścia pułku /pz, poz/ z okrążenia

2.1. Powzięcie decyzji do wyjścia pułku z okrążenia i rekonesans

Organizacja wyjścia z okrążenia rozpoczyna się zazwyczaj natychmiast po otrzymaniu od przełożonego rozkazu bojowego, w którym między innymi podaje się:

- zakres pomocy udzielanej przez przełożonego okrążonym wojskom i obiekty nieprzyjaciela, na które zostaną wykonane uderzenia jego środkami;
- zgrupowanie wojsk wydzielone do wykonania uderzenia z zewnątrz;
- kierunek natarcia wojsk działających poza okrążeniem i rubież spotkania;
- kierunek głównego uderzenia okrążonych wojsk i czas rozpoczęcia natarcia;
- sposób ogniowego przygotowania przełamania i wsparcia działań podczas wyjścia z okrążenia;
- sposób nawiązania łączności i współdziałania z wojskami działającymi z zewnątrz oraz elementy wzajemnego rozpoznawania się.

Na tej podstawie dowódca pułku przeprowadza analizę otrzymanego zadania i kalkulację czasu. W oparciu o wynikłe wnioski wydaje szefowi sztabu i innym wykonawcom zarządzenia przygotowawcze oraz wytyczne do organizacji rozpoznania. Z kolei dowódca pułku przystępuje do oceny położenia.

W wyniku analizy zadania oraz oceny położenia dowódca pułku podejmuje decyzję do wyjścia z okrążenia, w której określa:

- zamiar działań tzn. jakiego przeciwnika i w jakiej kolejności należy rozbić, kierunek głównego uderzenia i odcinek /odcinki/ przełamania, sposób wykonania ewentualnych uderzeń

broni jądrowej i chemicznej oraz ognia artylerii, ugrupowanie sił i środków oraz kolejność i sposób wyjścia z okrążenia;

- zadania bojowe pododdziałów /oddziałów/;

- sposób współdziałania między elementami ugrupowania bojowego oraz z wojskami działającymi z zewnątrz okrążenia;

- organizację dowodzenia.

Jeżeli czas i warunki pozwalają, to dowódca po podjęciu decyzji z mapy wyjeżdża w teren, celem przeprowadzenia rekonesansu. Rekonesans prowadzi się na najważniejszych kierunkach, a podczas jego trwania zostaje ściśle w terenie ustalony główny kierunek uderzenia, odcinek przełamania oraz sposób działania zgrupowania przełamującego. Po zakończeniu rekonesansu dowódca w terenie stawia zadania elementom ugrupowania bojowego oraz daje wytyczne do współdziałania i zabezpieczenia działań bojowych.

2.2. Postawienie zadań bojowych do wyjścia pułku z okrążenia

Już w trakcie wypracowywania decyzji sztab przekazuje walczącym pododdziałom /oddziałom/ szereg zarządzeń przygotowawczych, co pozwala im na dokonanie niektórych czynności jeszcze przed otrzymaniem rozkazu bojowego. Po podjęciu decyzji dowódca stawia zadania bojowe, w których określa:

- skład sił i możliwości nieprzyjaciela;

- zadanie pułku;

- zamiar działań, a w nim: kierunek /kierunki/ uderzenia, odcinek, czas i sposób przełamania frontu okrążenia, ugrupowanie bojowe pułku oraz charakter manewru;

- skład i zadania zgrupowania przełamującego;

- skład i zadania pododdziałów /oddziałów/ osłony;

- skład, zadania oraz miejsce odwodu ogólnego w ugrupowaniu bojowym;

- odcinki działań demonstracyjnych, siły i środki wydzielone do tego celu oraz ich zadania;

- zadania artylerii;

- zadania wojsk inżynieryjnych;

- zadania i sposób osłony przeciwlotniczej;

- sposób osiągnięcia zaskoczenia;

- sposób wychodzenia z okrążenia i kolejność odchodzenia pododdziałów /oddziałów/ osłony;

- sposób współdziałania wewnątrz ugrupowania bojowego oraz z wojskami działającymi z zewnątrz okrążenia;

- miejsce i zadania tyłów;

- sposób dowodzenia, miejsce sztabu i oś jego przesunięcia w toku walki;

- sygnały i sposoby wskazywania celów, wywołania i przerwania ognia oraz oznaczenie wojsk własnych.

Dowódców pododdziałów walczących w okrążeniu z zasady nie należy odrywać od kierowania wojskami. Najlepiej więc zadania dotyczące wyjścia z okrążenia przekazać podległym dowódcom osobiście za pośrednictwem oficerów sztabu. W tym celu dowódca pułku osobiście może udać się do zgrupowania przełamującego i postawić jego dowódcy zadanie bojowe bezpośrednio w terenie. W tym samym czasie zastępca dowódcy lub szef sztabu mogą przekazywać zadania bojowe pododdziałom /oddziałowi/ osłony. Pozostałym elementom ugrupowania bojowego zadania mogą przekazać pozostali oficerowie sztabu.

2.3. Organizacja współdziałania pułku do wyjścia z okrążenia.

Podstawą organizacji współdziałania są: decyzja dowódcy pułku wychodzącego z okrążenia oraz wytyczne niższego przełożonego dotyczące:

- obiektów i czasu uderzeń jądrowych wykonywanych jego środkami;

- sposobu oraz czasu i kierunku działania wojsk na zewnątrz frontu okrążenia;

- sposobu oraz czasu działania lotnictwa i artylerii na korzyść okrążonych wojsk;

- organizacji łączności i sygnałów współdziałania wojsk wychodzących z okrążenia z wojskami nacierającymi na spotkanie.

Współdziałanie organizuje się z zasady bezpośrednio po postawieniu zadań. Należy dążyć zarówno do stawiania zadań jak i organizowania współdziałania bezpośrednio w terenie. W organizacji współdziałania na wyjście z okrążenia pułku /pz, poz/, dają się wyodrębnić dwa okresy:

I okres: Przygotowanie wyjścia pułku z okrążenia.
II okres: Działanie pułku podczas wyjścia z okrążenia.

Podczas organizacji współdziałania na okres przygotowania wyjścia z okrążenia dowódca pułku powinien określić zamiar działania oraz wskazać:

- w jakim czasie i jakimi drogami przesuwają się pododdziały w ramach przegrupowania do wyjścia z okrążenia;
- które pododdziały i do jakiego czasu pozostają w zajmowanych rejonach dla osłony przegrupowania sił głównych;
- rozmieszczenie odwodów i sposób ich działania w wypadku przejścia nieprzyjaciela do natarcia na jednym z kierunków;
- siły i środki wydzielone do działań demonstracyjnych oraz sposób ich działania;
- sposób wykonania ogniowego przygotowania ataku /jeżeli się je wykonuje/ oraz działanie elementów ugrupowania bojowego w czasie jego trwania.

Organizując współdziałanie na okres wyjścia z okrążenia dowódca pułku powinien określić zamiar działania oraz wskazać:

- obiekty i czas uderzeń jądrowych, lotniczych i ognia artylerii na korzyść wojsk wychodzących z okrążenia;
- zadania wojsk uderzających na spotkanie;
- sposób działania zgrupowania uderzeniowego, czas wyruszenia do ataku, sposób przejścia przez zapory inżynieryjne, działania czołgów w czasie ataku, układ i czas trwania ogniowego przygotowania ataku;
- sposób działania pododdziałów osłony dla zabezpieczenia skrzydeł dokonywanego wyłomu oraz ich wsparcie;
- sposób działania zgrupowania przełamującego po dokonaniu przełamania pierścienia okrążenia;
- kiedy, jakimi drogami i w jakiej kolejności rozpoczną ruch pododdziały artylerii, odwody i grupa tyłów;
- możliwe kierunki kontrataków nieprzyjaciela i sposób ich odparcia;
- jakie kolejne rubieże na skrzydłach powinny umacniać pododdziały osłony;
- sposób zabezpieczenia działań elementów ugrupowania bojowego przez artylerię i lotnictwo;

- czas i sygnał rozpoczęcia odejścia pododdziału osłony tyłów na kolejne rubieże;

- sposób wykonania niszczeń z chwilą wycofania się pododdziałów osłony;

- działanie oddziału osłony jako ariergardy po przejściu jej przez wyłom.

2.4. Właściwości organizacji dowodzenia.

Dowodzenie wojskami w warunkach wychodzenia wojsk z okrążenia jest niezmiernie trudne. Trudności te wynikają nie tylko ze skomplikowanej sytuacji, lecz głównie z faktu rozluźnienia spoistości ugrupowania bojowego pułku podzielonego na rzut przełamujący, pododdziały osłony, ariergardę i odwody. Każdemu z tych elementów przyświeca wspólny cel, lecz różne są ich zadania i sposoby działań w czasie i przestrzeni prowadzące do osiągnięcia tego celu.

Jakkolwiek dowodzenie pułkiem podczas wyjścia z okrążenia musi polegać na jednolitym kierownictwie dowódcy, to jednak wspomniana już różnorodność zadań i sposób działań poszczególnych elementów ugrupowania bojowego wymaga podziału zadań wewnątrz dowództwa pułku.

Podział funkcji dowództwa i sztabu pułku w dowodzeniu może być każdorazowo, w zależności od sytuacji, różny. W czasie wyjścia z okrążenia najważniejsze zadanie wykonuje rzut przełamujący, wobec tego dowódca pułku z grupą oficerów winien kierować osobiście jego walką.

W złożonej sytuacji, gdy pododdziały osłony wydzielone są z różnych pododdziałów pułku, może zajść konieczność zorganizowania wspólnego dowództwa,na czele którego może stanąć zastępca dowódcy pułku wraz z wydzieloną grupą oficerów i środków łączności.

Dowodzenie pododdziałami osłony można przekazać również temu dowódcy batalionu, który większość sił wydzielił do ubezpieczeń. Szef sztabu pułku w oparciu o stanowisko dowodzenia /SD/, będzie z zasady kierował formowaniem kolumn marszowych i wyprowadzeniem ich na wywalczone drogi, w ślad za zgrupowaniem przełamującym.

3. Walka pułku /pz, pcz/ o wyjście z okrążenia.

Uderzenie zgrupowania przełamującego na głównym kierunku wyjścia z okrążenia może być poprzedzone działaniem demonstracyjnym na wybranym odcinku /zazwyczaj wykonywanym 1-2 godz. przed uderzeniem właściwym/. Uderzenie demonstracyjne powinno być wsparte silnym ogniem artylerii. Jeżeli wyjście z okrążenia wykonywane jest w ciągu dnia, to w działaniu demonstracyjnym należy szeroko stosować zasłony dymne, aby utrudnić nieprzyjacielowi ustalenie faktycznego stanu naszych sił i środków.

Uderzenie celem przełamania frontu okrążenia w porze dziennej, zazwyczaj będzie poprzedzone ogniowym przygotowaniem ataku oraz uderzeniami broni masowego rażenia i lotnictwa. Wykorzystując wyniki uderzeń jądrowych, ognia artylerii i uderzeń lotnictwa pododdziały pułku /pz, pcz/ zdecydowanym atakiem przełamują front okrążenia i rozbijając siły nieprzyjaciela dążą do połączenia się z wojskami działającymi na spotkanie. Po przełamaniu frontu okrążenia wyznaczone siły w zależności od charakteru działań nieprzyjaciela rozszerzają wyłom, albo wzbraniają przeciwnikowi zamknięcie go. Na skrzydła nacierającego zgrupowania wysuwa się pododdziały osłony, które umacniają się na dogodnych rubieżach w gotowości do odparcia ataków czołgów i piechoty nieprzyjaciela. Siły osłony w koniecznych wypadkach można wzmocnić odwodami i innymi pododdziałami. Artyleria wchodząca w skład zgrupowania przełamującego przesuwa się tak, aby mogła większością sił i środków nieprzerwanie wspierać ogniem nacierające pododdziały pułku. W czasie wyjścia z okrążenia dużą trudność stwarza wyprowadzenie artylerii ze względu na małą ilość dróg oraz potrzebę wsparcia walki prowadzonej na tak wielu kierunkach. Należy więc nie tylko dokładnie zaplanować ogień i przesunięcie wojsk ale i zabezpieczyć jego realizację.

Elementy tyłowe zwijają się w kolumny i wychodzą z okrążenia w ślad za pododdziałami wykonującymi przełamanie. Środkami transportowymi ewakuuje się głównie wszystkich rannych oraz chorych. W razie potrzeby do osłony pododdziałów tyłowych można wydzielić część sił odwodu ogólnowojskowego. Środki materiałowe i uszkodzony sprzęt techniczny, którego nie można ewakuować z rejonu okrążenia, niszczy się.

Pododdziały osłony uporczywie utrzymują zajmowane pozycje osłaniające wyjście wojsk z rejonu okrążenia. Wycofują się one tylko na rozkaz dowódcy kierującego wyjściem z okrążenia całego zgrupowania. Pododdziały osłony wycofują się na kolejne rubieże pod osłoną ognia artylerii i moździerzy oraz zapór inżynieryjnych. Czołgi działające w składzie pododdziałów osłony wycofują się zazwyczaj ostatnie, osłaniając ogniem wycofanie się pododdziałów piechoty i artylerii. Czołgi ze względu na dużą manewrowość, pozwalającą na szybkie oderwanie się od nieprzyjaciela oraz możliwość rażenia go silnym ogniem na dużą odległość, mogą podczas odejścia stosować z powodzeniem zwroty zaczepne oraz wszelkiego rodzaju zasadzki ogniowe.

W miarę przesuwania się zgrupowania przełamującego pododdziały osłony ubezpieczające tyły wojsk poprzez stawianie oporu na kolejnych przygotowanych rubieżach, zmniejszają stopniowo broniony front zbliżając się do "korytarza" utworzonego we froncie okrążenia nieprzyjaciela. Z chwilą wejścia w "korytarz" ostatnich pododdziałów pułku, elementy osłony rozpoczynają na rozkaz dowódcy odejście z ostatniej rubieży osłony. Od tej chwili pododdział osłony spełnia rolę ariergardy i dalej wykonuje zadanie zgodnie z zasadami działania ariergard.

Pododdziały osłony zabezpieczające skrzydła korytarza odchodzą z bronionych rubieży po wyjściu na ich wysokość ostatniego pododdziału osłaniającego tyły wychodzących z okrążenia wojsk. Mogą one włączyć się w jego skład lub też przejść do odwodu ogólnowojskowego.

Jeżeli nieprzyjacielowi uda się zamknąć wyłom i rozczłonkować ugrupowanie bojowe pułku, wówczas ta część sił, która przebiła się poza front powinna zmienić kierunek działania i uderzyć na spotkanie z pozostającymi w okrążeniu pododdziałami. Szybkie i gwałtowne zaatakowanie nieprzyjaciela, który zamknął wyłom z dwóch kierunków, powinno doprowadzić do ponownego połączenia wojsk. Takie działanie jest nakazem solidarności żołnierskiej na polu walki i leży u podstaw wysokiego morale wojsk, odgrywającego bardzo ważną rolę szczególnie podczas wyjścia z okrążenia.

W przestrzeni poza frontem okrążenia, przebijający się pułk wykonuje marsz ubezpieczony upodobniony do tzw.

"wędrującego kotła", będąc w ciągłej gotowości do boju spotkaniowego. Organa rozpoznawcze w tym okresie winny ustalić położenie i działalność nieprzyjaciela oraz rozpoznać jego siły i środki na kierunku działania wojsk. Dowódca wychodzących z okrążenia wojsk dowodzi ze stanowiska dowodzenia przesuwającego się najczęściej w składzie sił głównych tworzących zgrupowanie przełamujące. O ile do czasu rozpoczęcia przełamania łączność utrzymuje się środkami przewodowymi i ruchomymi ze względu na utrzymanie w tajemnicy przygotowań do wyjścia z okrążenia, to po jego rozpoczęciu zasadniczym środkiem łączności jest radio. Radiostacje wszystkich pododdziałów wychodzących z okrążenia powinny mieć dane radiowe umożliwiające utrzymanie łączności z przełożonym znajdującym się poza rejonem okrążenia. Dane o szczególnym znaczeniu, które ze względu na możliwość podsłuchu nie mogą być nadawane przez radio, można wewnątrz wychodzącego zgrupowania przekazywać za pomocą oficerów sztabu. Uzgodnienie działań z nacierającym na spotkanie zgrupowaniem z zewnątrz odbywa się za pośrednictwem sztabu nadrzędnego, który w zasadzie odpowiedzialny jest za ogólną koordynację działań. Rozpoczyna się ono od uzgodnienia, a następnie nawiązania łączności bezpośredniej. Wojska uderzające na spotkanie z zewnątrz otrzymują od przełożonego dane radiowe wojsk okrążonych, dlatego z zasady one będą nawiązywać łączność jako pierwsze.

Podczas wyjścia wojsk z okrążenia ich organy rozpoznawcze powinny oprócz realizacji innych zadań śledzić położenie i rezultaty działań oddziałów nacierających na spotkanie. Z zasady jako pierwsze nawiązują bezpośrednią styczność elementy rozpoznawcze oraz ubezpieczenia obu zgrupowań. Dla wzajemnego rozpoznania stosuje się oznaczenie wozów bojowych i pojazdów mechanicznych - lub wykorzystuje w umówiony sposób naboje sygnałowe, pociski smugowe itp.

Ze względu na bezpieczeństwo winna być ustalona rubież kompetencji ogniowych obu nacierających na spotkanie zgrupowań. Jeżeli w tym czasie lotnictwo wykonuje uderzenia na obiekty nieprzyjaciela położone między nacierającymi zbieżnie wojskami, to należy ustalić z nim sposób oznaczenia czoła wychodzącego z okrążenia zgrupowania. Z chwilą wejścia

wychodzących wojsk w zasięg ognia artylerii zgrupowania uderzającego na spotkanie, istnieje możliwość kolejnego przejmowania przez nią zadań wsparcia. Umożliwia to wychodzącym z okrążenia pododdziałom kolejne zwijanie własnej artylerii w kolumny marszowe i przyśpieszenie jej przesunięcia. Podczas podchodzenia do rubieży spotkania nacierające z zewnątrz pododdziały wysuwają część sił na skrzydła dla osłony korytarza, w który wchodzić będą wychodzące wojska z okrążenia. W tym okresie dowódcy wszystkich szczebli powinni śledzić sytuację i w odpowiednim czasie wstrzymać lub przenieść ogień z dróg podejścia wojsk.

Wojska wychodzące z okrążenia przechodzą przez szyki nacierających z zewnątrz lub wytworzone przez nie luki w ugrupowaniu i wykonują marsz do wyznaczonego im rejonu. Po wyjściu z okrążenia pułk zazwyczaj będzie wyprowadzony do odwodu lub drugiego rzutu dywizji.

Z A K O Ń C Z E N I E

"Działania bojowe pułku" stanowią materiał pomocniczy do studiowania problematyki dotyczącej marszu, natarcia, forsowania i obrony pułku. Ponadto w swej treści ujmują one walkę pułku w okrążeniu i wyjście z okrążenia. Wiele uwagi poświęcono również działaniom pułku w warunkach szczególnych.

Układ i treść podręcznika oparte zostały o założenia programowe pierwszego roku studiów kursu wojsk lądowych ASG.

Zakres materiałów zawartych w niniejszym opracowaniu stanowi niezbędne minimum wiedzy teoretycznej potrzebnej słuchaczom ASG do rozwiązywania różnorodnych zadań taktycznych związanych z działaniami pułku. Dotyczy to zwłaszcza treści i metod pobierania decyzji, organizacji współdziałania, zabezpieczenia działań bojowych i istoty kierowania walką pułku.

Autorzy zdają sobie sprawę, że w opracowaniu niniejszego materiału nie ustrzegli się usterek i błędów, dlatego też będą wdzięczni wszystkim tym, którzy zechcą przedstawić swoje uwagi i wnioski do Katedry Taktyki Ogólnej ASG w celu wykorzystania ich przy opracowaniu ostatecznej wersji podręcznika.

Wykonano w 200 egz.
Egz. nr 1-200 - B.Gł.OZS
Wyk. płk Runiewicz
Druk E.K.
Nr 01346/03321/WW
Kor. Zespół

Materiały do podręcznika opracowali:

Rozdział I - Zasady, organizacja i prowadzenie marszu pułku . . . . . ppłk dypl. Edward LECH.

Rozdział II - Zasady, organizacja i prowadzenie natarcia pułku /pz, poz/:

- Ogólne zasady natarcia, organizacja natarcia, prowadzenie natarcia pułku - płk doc. dr Adolf BĄK i mjr dypl. Rudolf SZNAJDER.
- Właściwości organizacji i prowadzenia natarcia w nocy - kpt. dypl. Marian KACZMAREK.
- Właściwości natarcia pułku w mieście i w rejonie zurbanizowanym - mjr dypl. Stanisław MICHALSKI.
- Właściwości natarcia pułku w terenie górzystym - mjr dypl. Stanisław MICHALSKI.
- Właściwości natarcia pułku w terenie lesistym - mjr dypl. Stanisław MICHALSKI - mjr dypl. Rudolf SZNAJDER.
- Właściwości natarcia pułku w zimie - płk dypl. mgr Henryk GODLEŚ.

Rozdział III - Zasady, organizacja i prowadzenie forsowania przeszkód wodnych przez pułk - płk dypl.Teofil WÓJCIK.

Rozdział IV - Działania pułku w obronie:

- Ogólne zasady obrony pułku; organizacja obrony pułku; prowadzenie obrony - płk dypl. Apolinary PROKOP.
- Właściwości obrony pułku w nocy - ppłk dypl. Bolesław KAŹMIERCZAK.
- Właściwości obrony pułku w rejonie zurbanizowanym - ppłk dypl. Eugeniusz SAMARCEW.

- Właściwości organizacji i prowadzenia obrony przez pułk /pz, pcz/ w górach - płk dypl. Jan KONIECZNY.
- Właściwości organizacji i prowadzenia obrony przez pułk /pz, pcz/ w terenie lesistym, lesisto-bagnistym i lesito-jeziornym - płk dypl. Jan KONIECZNY.
- Właściwości organizacji i prowadzenia obrony przez pułk /pz, pcz/ w zimie - płk dypl. Jan KONIECZNY.
- Właściwości organizacji i prowadzenia obrony przeszkody wodnej przez pułk /pz, pcz/ - płk dypl. Jan KONIECZNY.
- Obrona wybrzeża morskiego przez pułk - ppłk dypl. Stefan TRETYN.

Rozdział V - Walka pułku /pz, pcz/ w okrążeniu i wyjścia z okrążenia - płk dypl. Marian LASZCZYK.

Konsultanci:

gen.bryg. Marian WASILEWSKI

płk doc. dr Antoni RUNIEWICZ

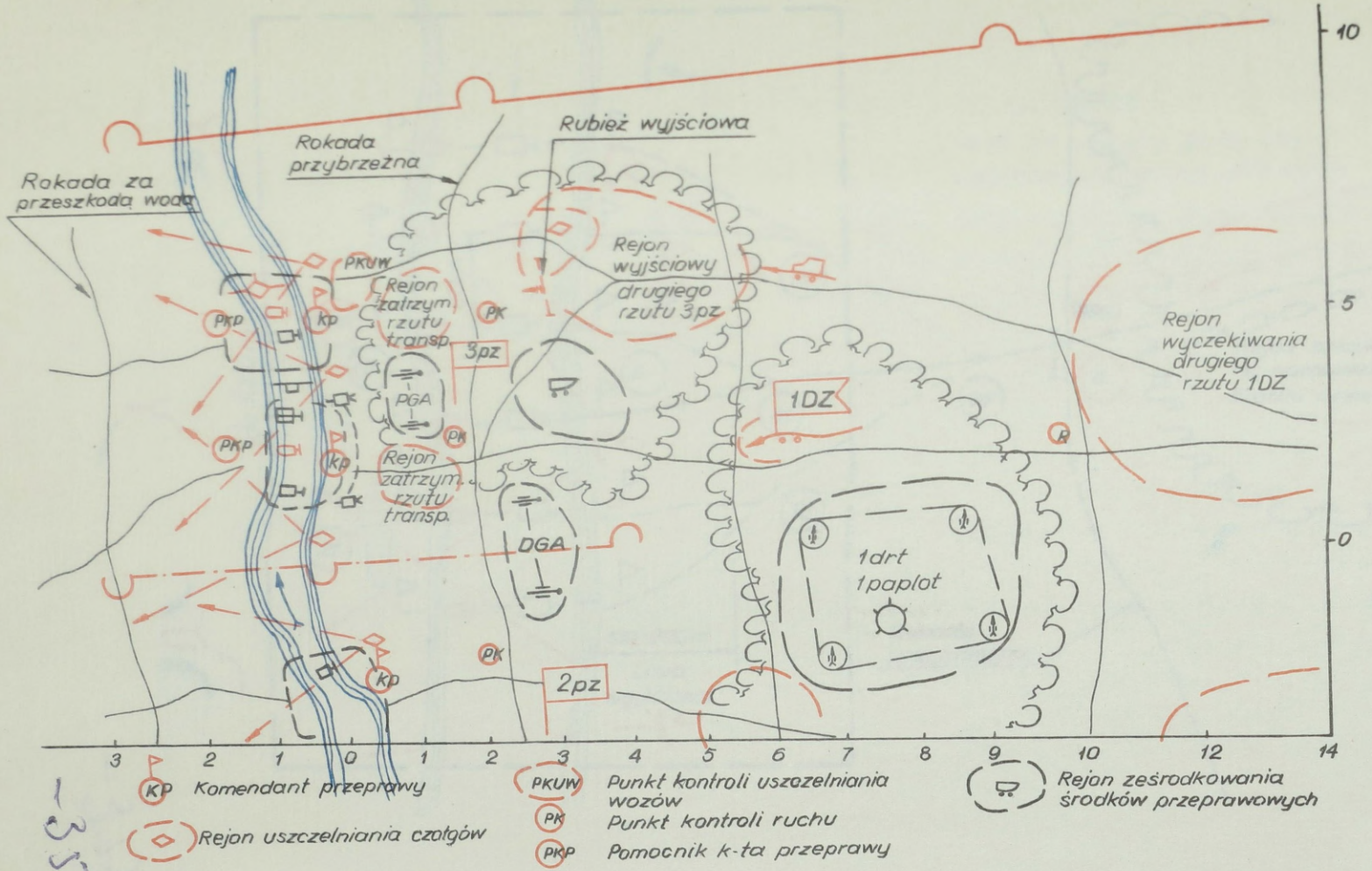
WYKAZ ZAŁĄCZNIKÓW

1. Ugrupowanie i zadania bojowe pz w natarciu /wariant/.
2. Zadania bojowe pz podczas natarcia na miasto o zabudowie zwartej /wariant/.
3. Ugrupowanie i głębokość zadań bojowych pułku w natarciu na miasto o luźnej zabudowie /wariant/.
4. Ugrupowanie i głębokość zadań pz podczas prowadzenia natarcia w terenie górzysto-lesistym /wariant/.
5. Ugrupowanie i głębokość zadań pz w natarciu w terenie lesisto-bagnistym /wariant/.
6. Schemat decyzji dowódcy 1 pz do forsowania z marszu /wariant/.
7. Schemat decyzji dowódcy 1 pz do forsowania z planowym przygotowaniem /wariant/.
8. Schemat pułkowego odcinka forsowania przeszkody wodnej z marszu /wariant/.
9. Schemat przeprawy desantowej /wariant/.
10. Schemat przeprawy czołgów pod wodą /wariant/.
11. Pokonywanie przeszkody wodnej przez czołgi metodą bezzałogową /wariant/.
12. Grafik forsowania i przeprawy 1 pz /wariant/.
13. Struktura obrony pułku zmechanizowanego /wariant/.
14. Struktura obrony pułku czołgów /wariant/.
15. Struktura rejonu obrony pz /wariant/.
16. System ognia pz w obronie.
17. System ognia poz w obronie.
18. Ugrupowanie pz broniącego wycinka pasa obrony dywizji w warunkach zwartej zabudowy miasta /wariant/.
19. Ugrupowanie pz broniącego wycinka pasa obrony dywizji w warunkach luźnej zabudowy miasta /wariant/.
20. Ugrupowanie pz w samodzielnie bronionym mieście /wariant/.
21. Ugrupowanie pz w obronie między dwoma miastami /wariant/.
22. Ugrupowanie bojowe pz w obronie w górach w dwa rzuty /wariant/.
23. Ugrupowanie bojowe pz w obronie w górach w jednym rzucie /wariant/.
24. Ugrupowanie pz w obronie w lesie w dwa rzuty /wariant/.

25. Ugrupowanie pz w obronie w lesie w jednym rzucie /wariant/.
26. Decyzja dowódcy pz do obrony rzeki - ugrupowanie w jednym rzucie /wariant/.
27. Decyzja dowódcy pz do obrony rzeki - ugrupowanie w dwa rzuty /wariant/.
28. Ugrupowanie bojowe pz w dwa rzuty w obronie wybrzeża morskiego /wariant/.
29. Ugrupowanie bojowe pz w jednym rzucie w obronie wybrzeża morskiego /wariant/.
30. System ognia pz w obronie wybrzeża morskiego z uwzględnieniem uderzeń jądrowych i lotniczych /wariant/.

SCHEMAT PUŁKOWEGO ODCINKA FORSOWANIA PRZESZKODY WODNEJ Z MARSZU

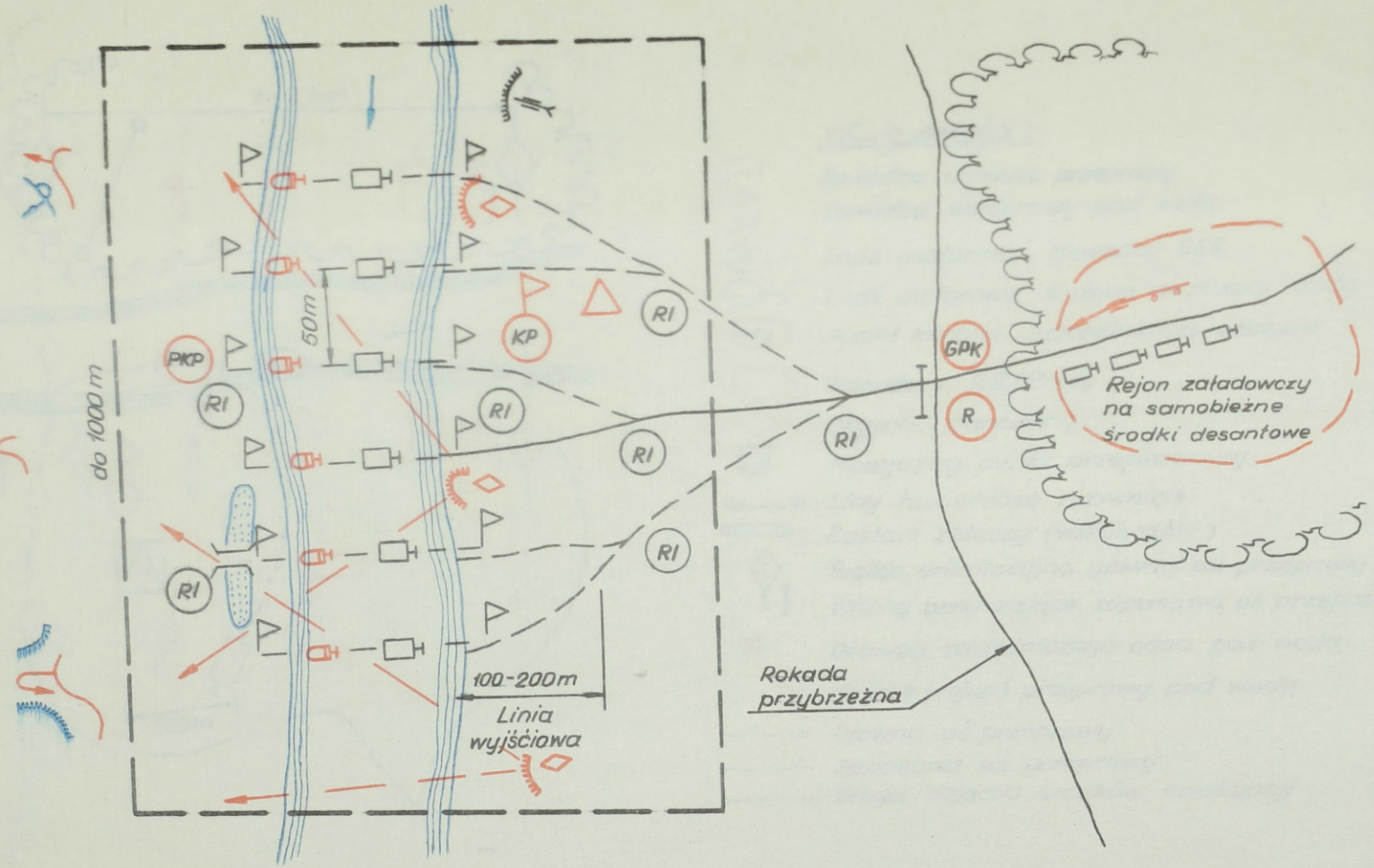
(wariant)

-356-

SCHEMAT PRZEPRAWY DESANTOWEJ

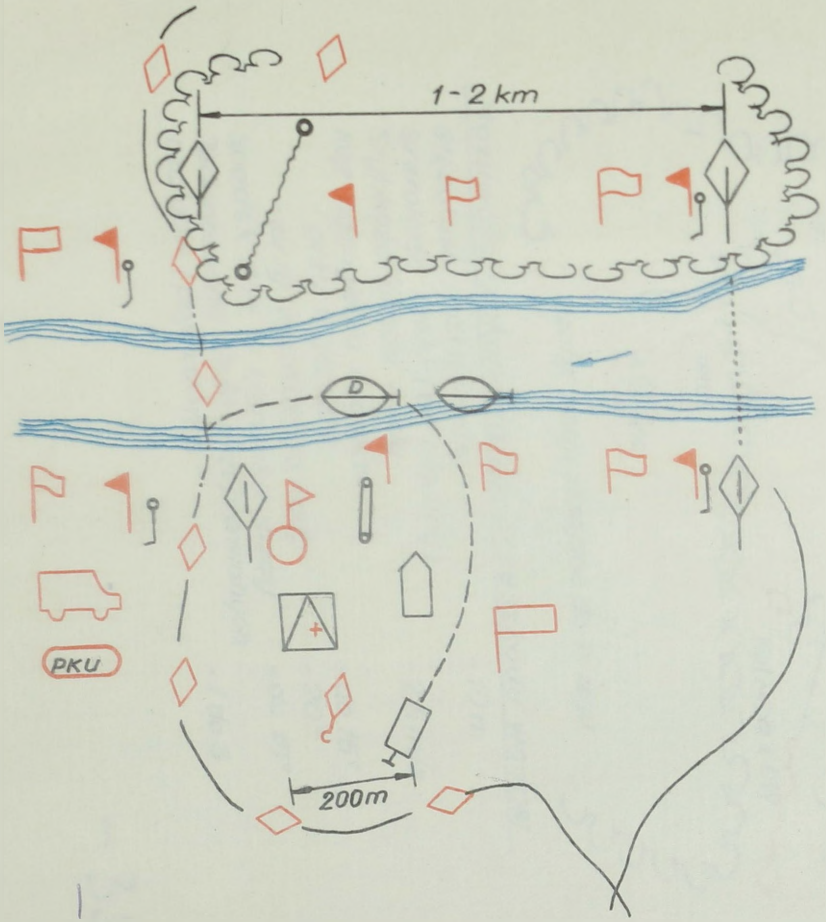
(wariant)

-359-

SCHEMAT PRZEPRAWY CZOŁGÓW POD WODĄ

(wariant)

Legenda:

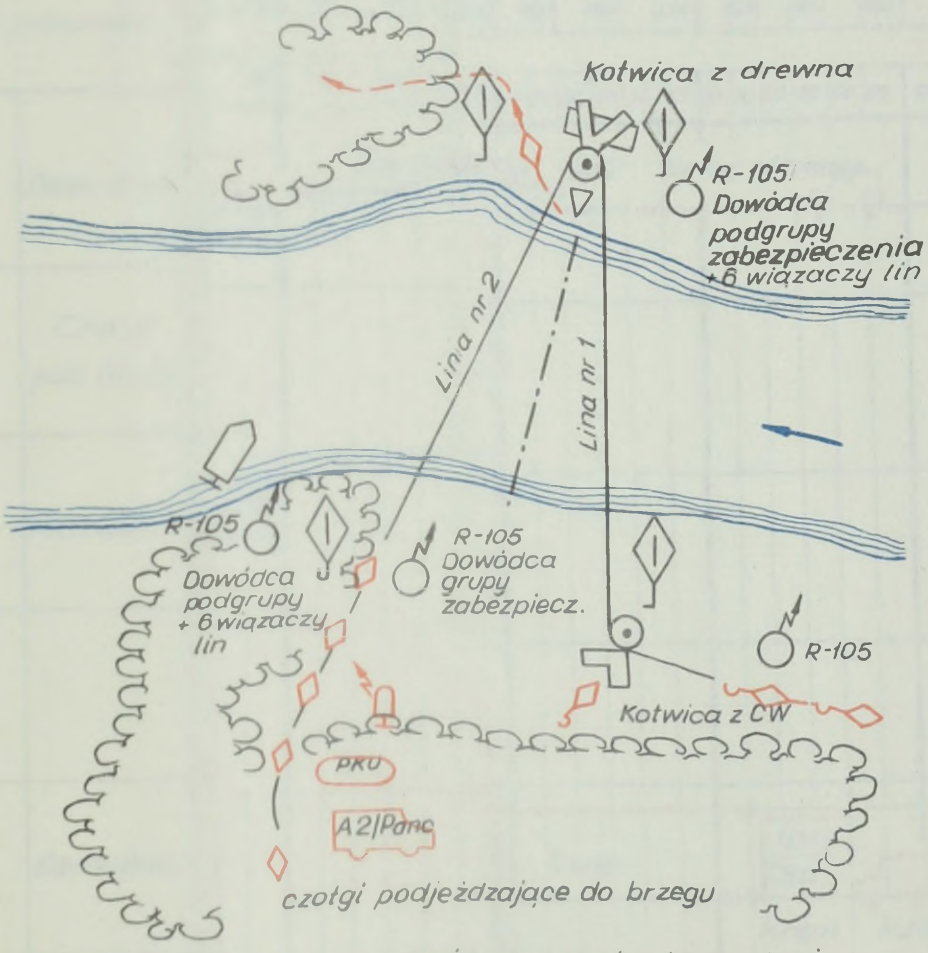
- Dowódca odcinka przeprawy
- Dowódca przeprawy pod wodą
- Łódź motorowa dowódcy GER
- Łódź motorowa drużyny ewakuacji załóg
- PKU — Punkt kontroli uszczelniania czołgów
- Warsztaty A2/Panc
- Ciągnik pancerny
- Medyczny punkt przeprawowy
- Liny holownicze rozwinięte
- Zestaw zbloczy (wielokrążki)
- Tablica orientacyjna głównej osi przeprawy
- Wiechy oznaczające zapasową oś przeprawy
- Granica zasadniczego pasa pod wodą
- Miejsce (rejon) przeprawy pod wodą
- Główna oś przeprawy
- Zapasowa oś przeprawy
- Droga dojazdu środków ewakuacji

-358

Załącznik nr 11

POKONYWANIE PRZESZKODY WODNEJ PRZEZ CZOŁGI METODĄ BEZZAŁOGOWĄ

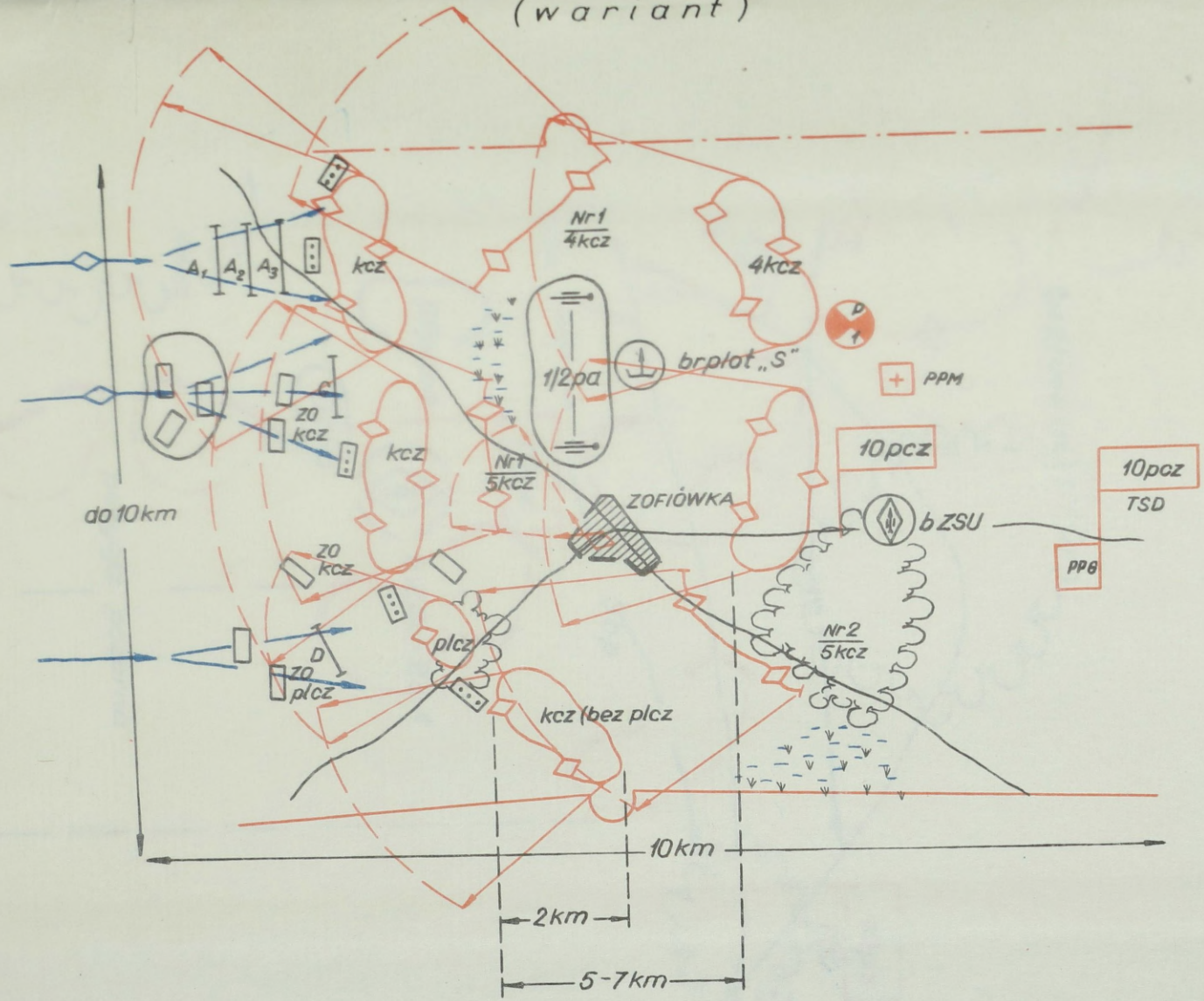
(wariant)

Możliwości pokonywania przeszkody wodnej

Głębokość maksymalna	- 10 m
Szerokość rzeki (od dłg. liny)	
Szybkość prądu wody	- 2,5 m/s
Kąt nachylenia brzegów:	
- przy wyjeździe	- do 15°
- przy wjeździe do wody	- 20°
Spadek dna w kierunku jazdy	- do 10°
Jednoczesna ilość przeprawianych czołgów (pojazdów).	- 1 do 3

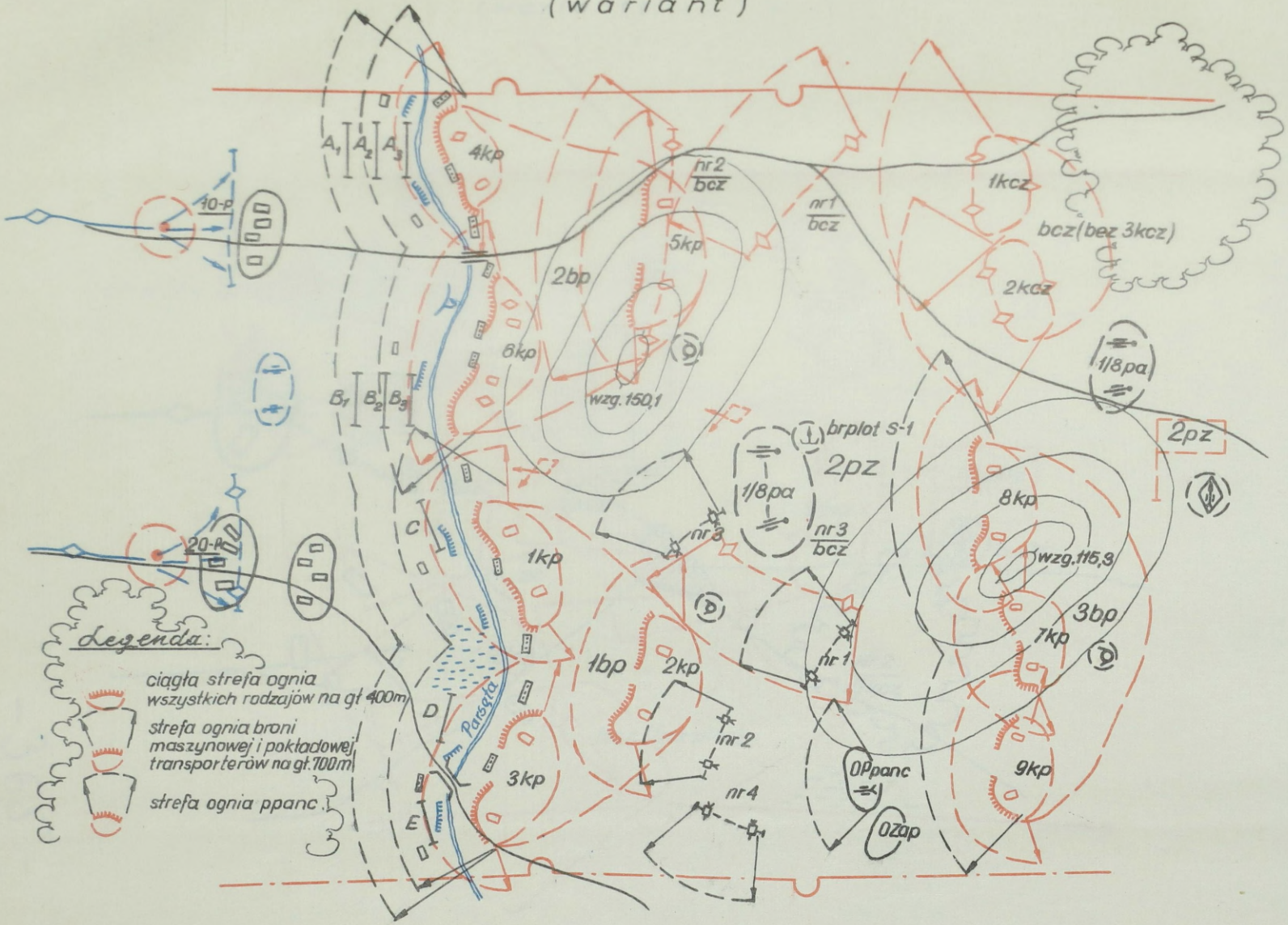
(wariant)

A1
A2
A3
kcz
Nr1
4kcz
4kcz
1/2pa
brpłot „S"
PPM
ZO
kcz
kcz
Nr1
5kcz
10pcz
10pcz
TSD
ZOFIÓWKA
bZSU
do 10km
ZO
kcz
PPB
Nr2
5kcz
D
ZO
plcz
plcz
kcz (bez plcz
10km
2km
5-7km

Załącznik nr 10

SYSTEM OGNIA PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W OBRONIE

(wariant)

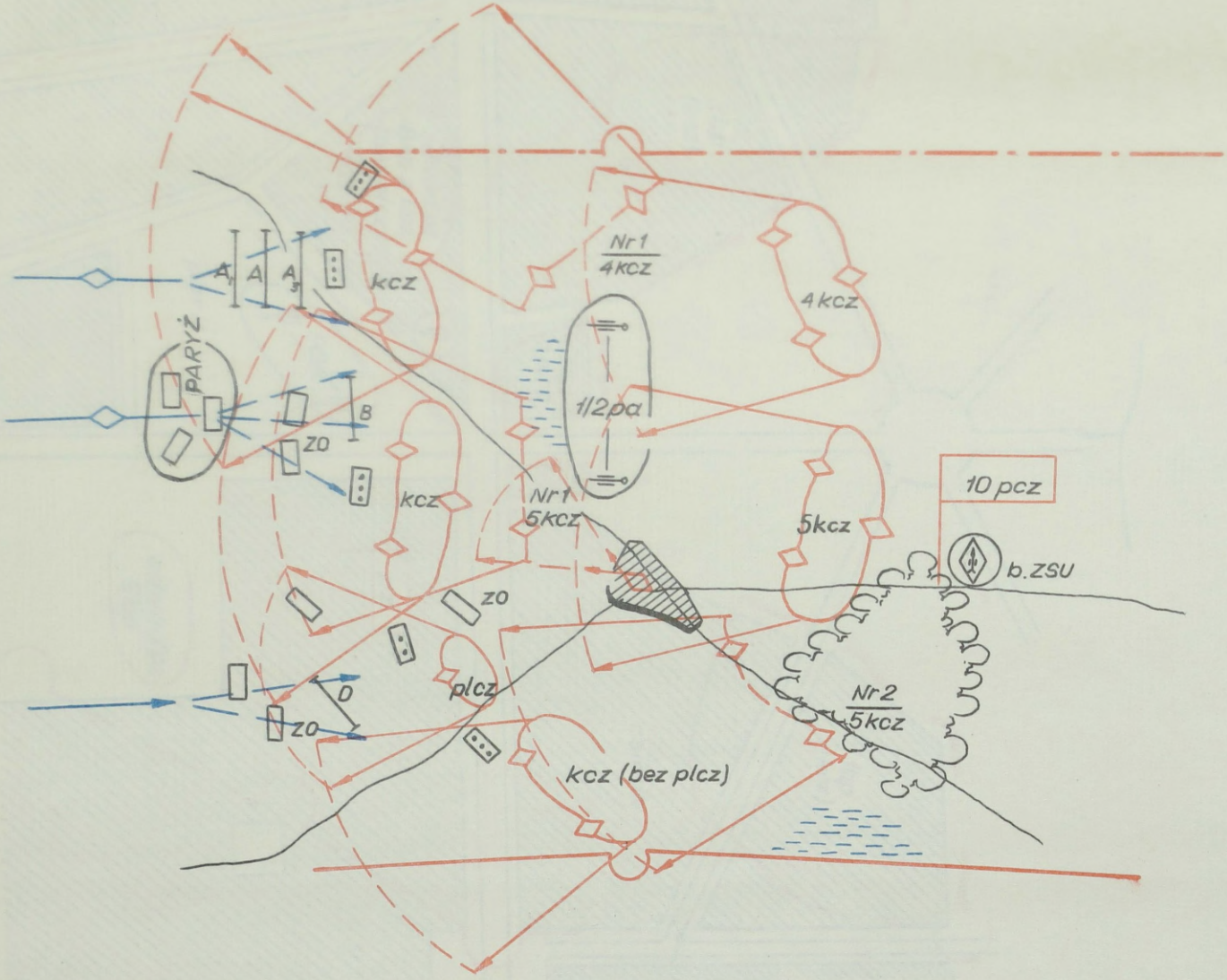

-396-

Załącznik nr 17

SYSTEM OGNIA PUŁKU CZOŁGÓW W OBRONIE

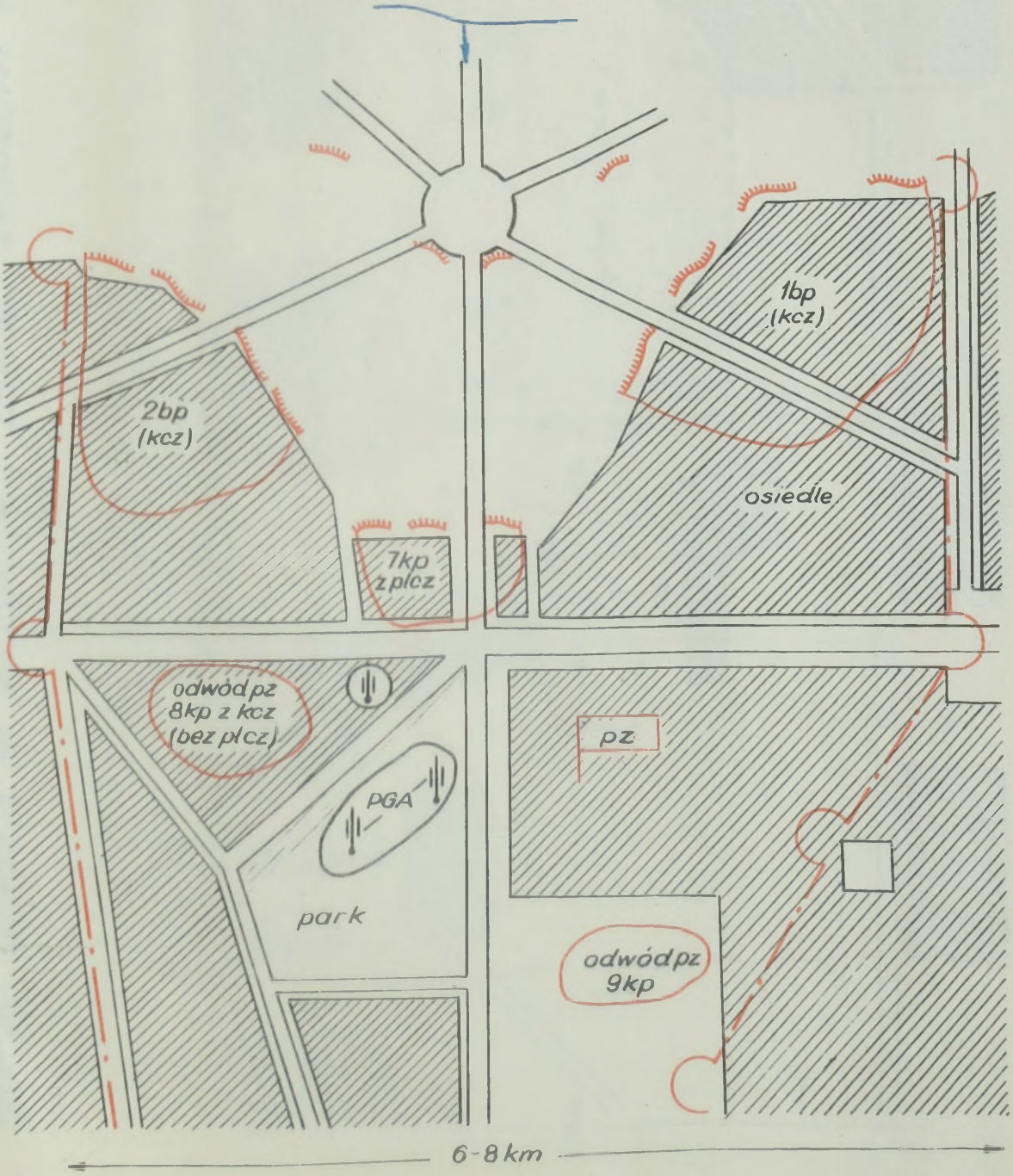
(wariant)

Załącznik nr 18

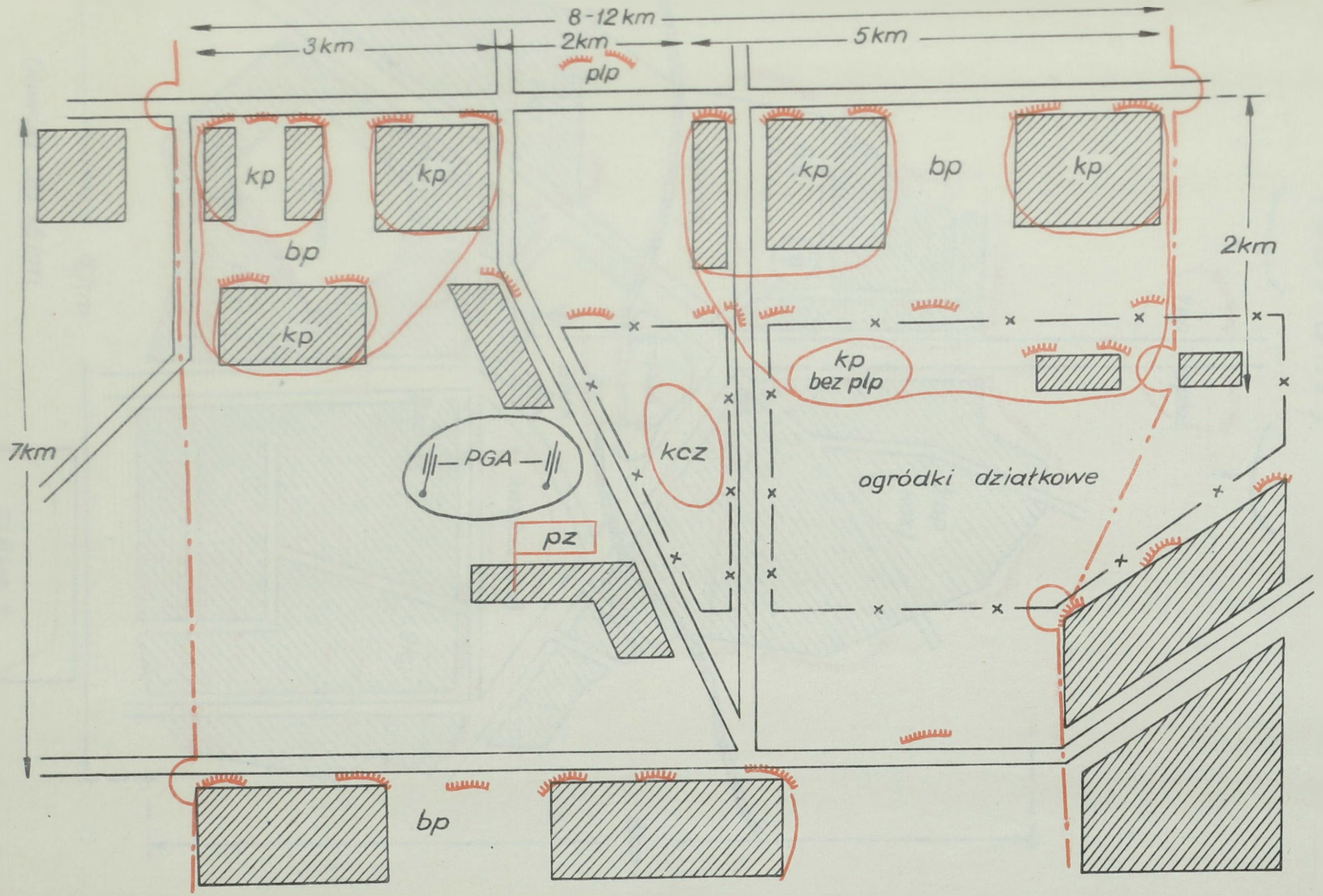
UGRUPOWANIE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO BRONIĄCEGO WYCINKA PASA OBRONY DYWIZJI W WARUNKACH ZWARTEJ ZABUDOWY MIASTA

(wariant)

UGRUPOWANIE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO BRONIĄCEGO WYCINKA PASA OBRONY DYWIZJI W WARUNKACH LUŹNEJ ZABUDOWY MIASTA

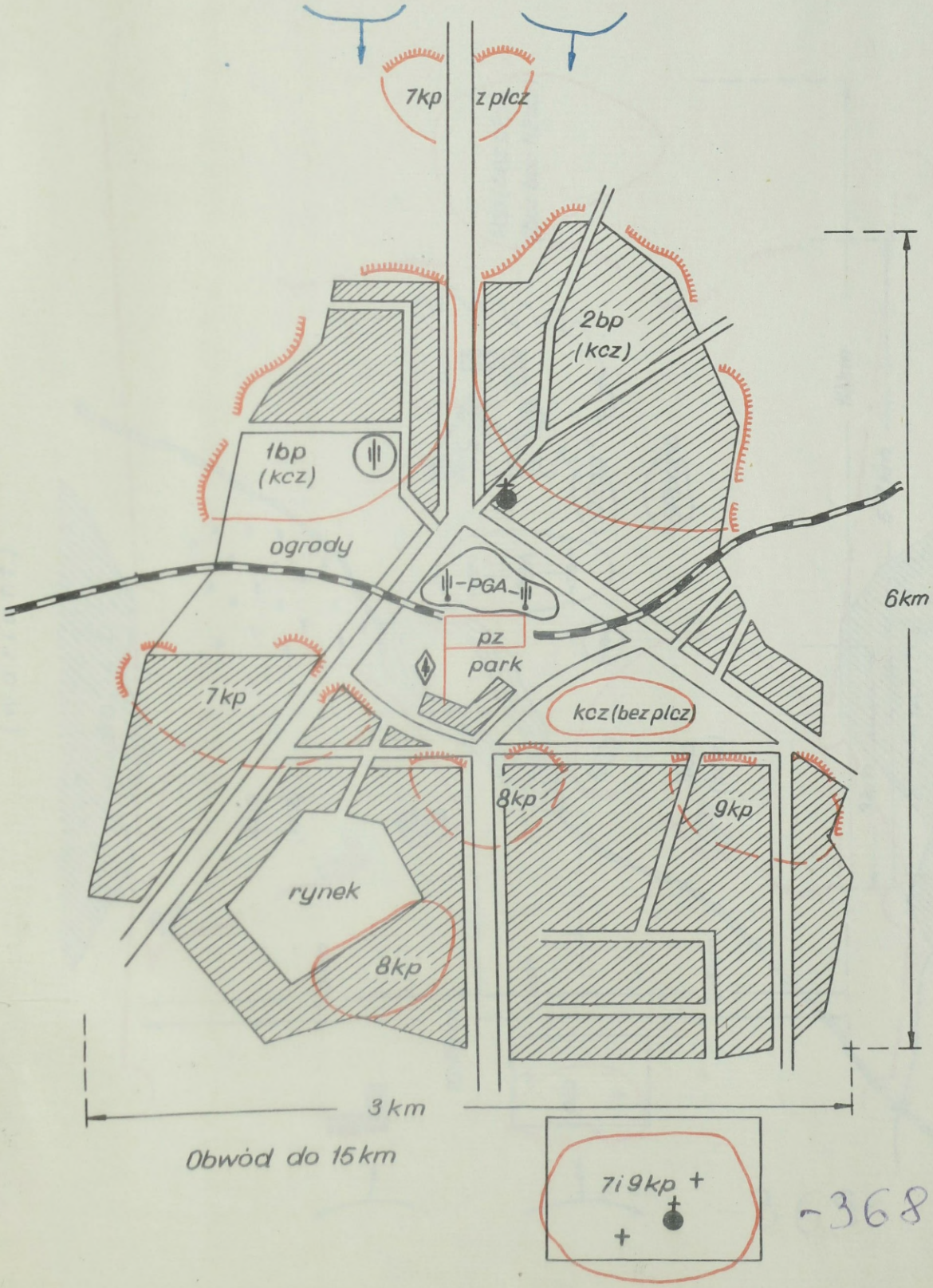
(wariant)

Załącznik nr 20

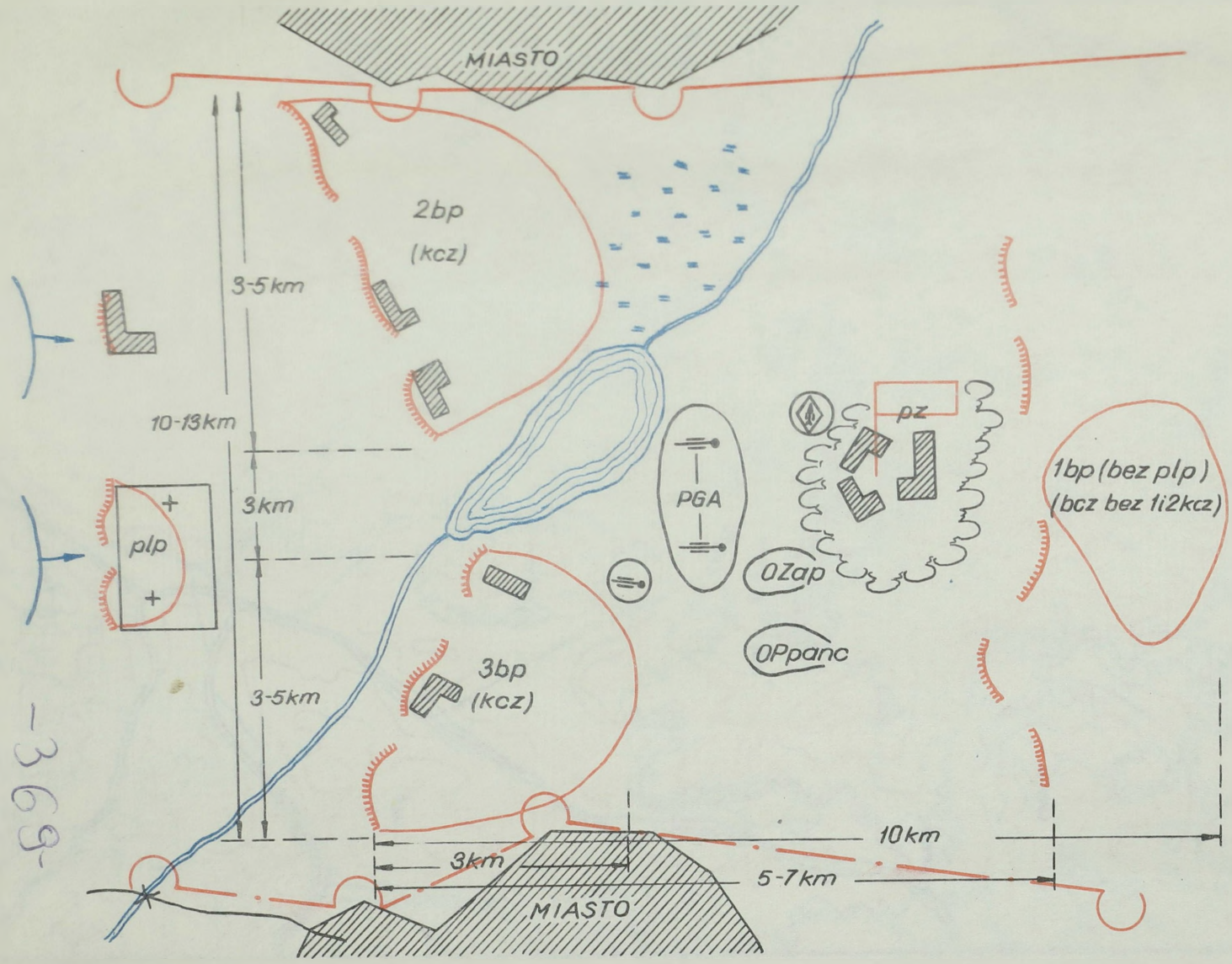
UGRUPOWANIE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W SAMODZIELNIE BRONIONYM MIEŚCIE

(wariant)

UGRUPOWANIE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W OBRONIE MIĘDZY DWOMA MIASTAMI

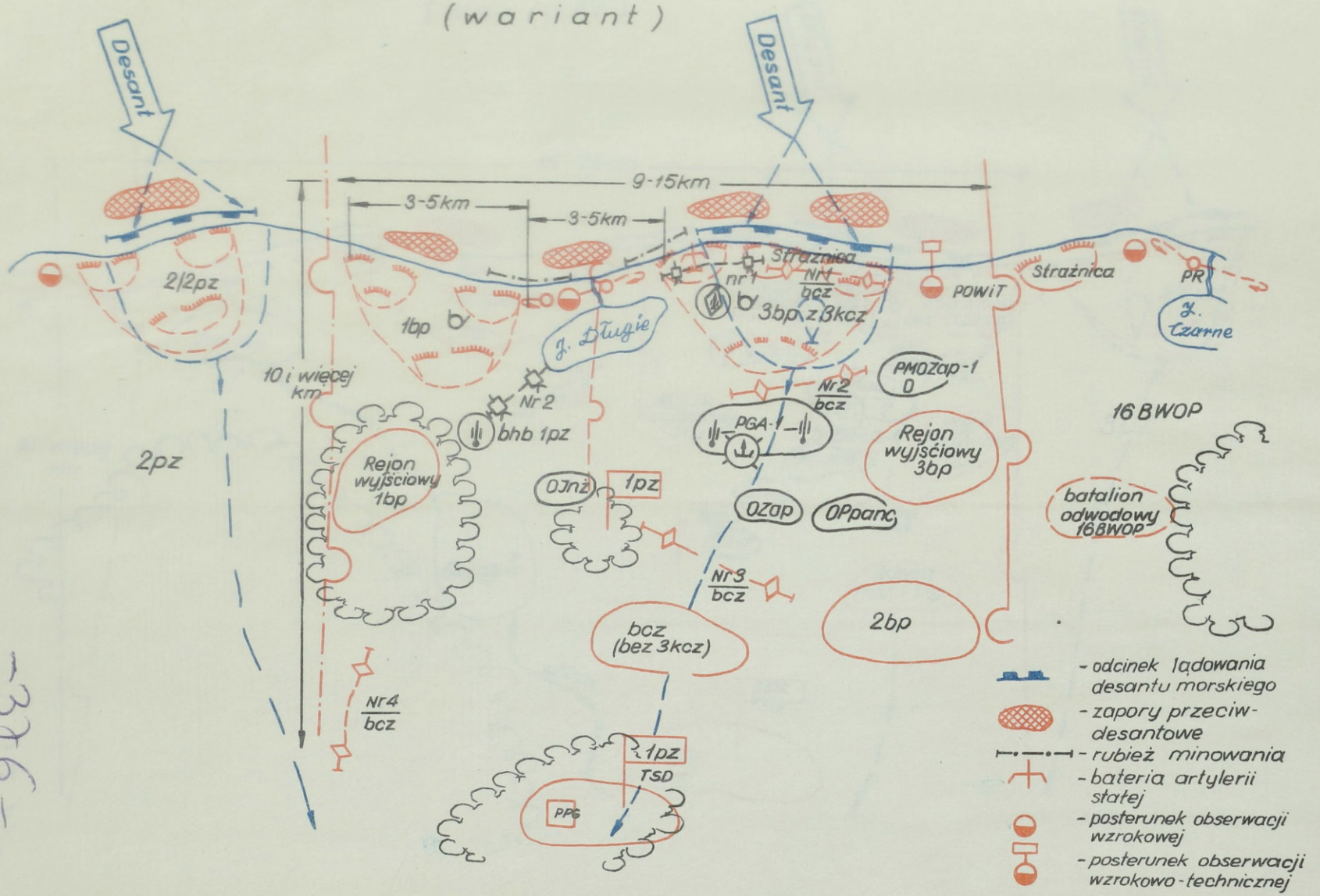
(wariant)

-369-

UGRUPOWANIE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W DWA RZUTY W OBRONIE WYBRZEŻA MORSKIEGO

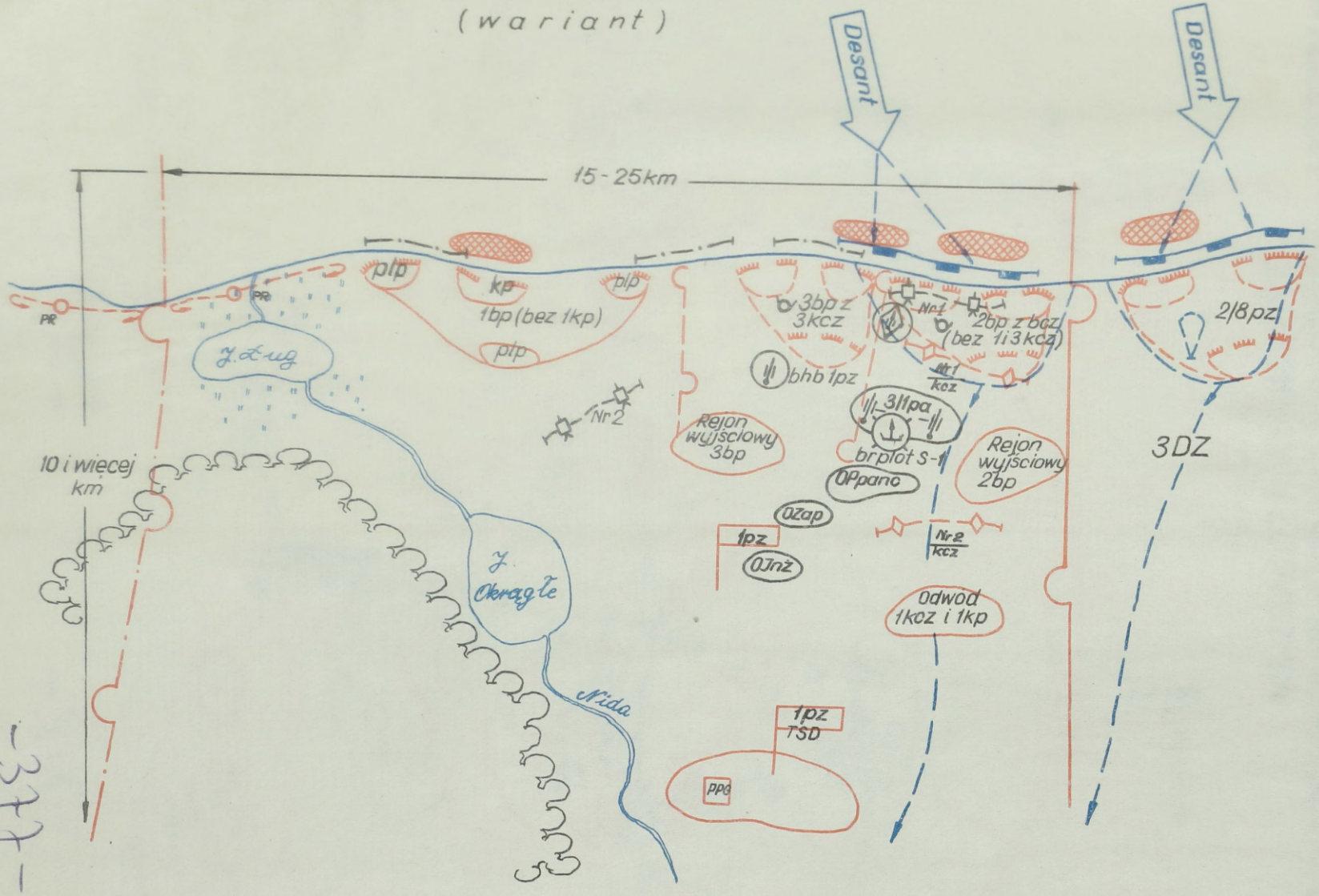
(wariant)

-946-

UGRUPOWANIE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W JEDNYM RZUCIE W OBRONIE WYBRZEŻA MORSKIEGO

(wariant)

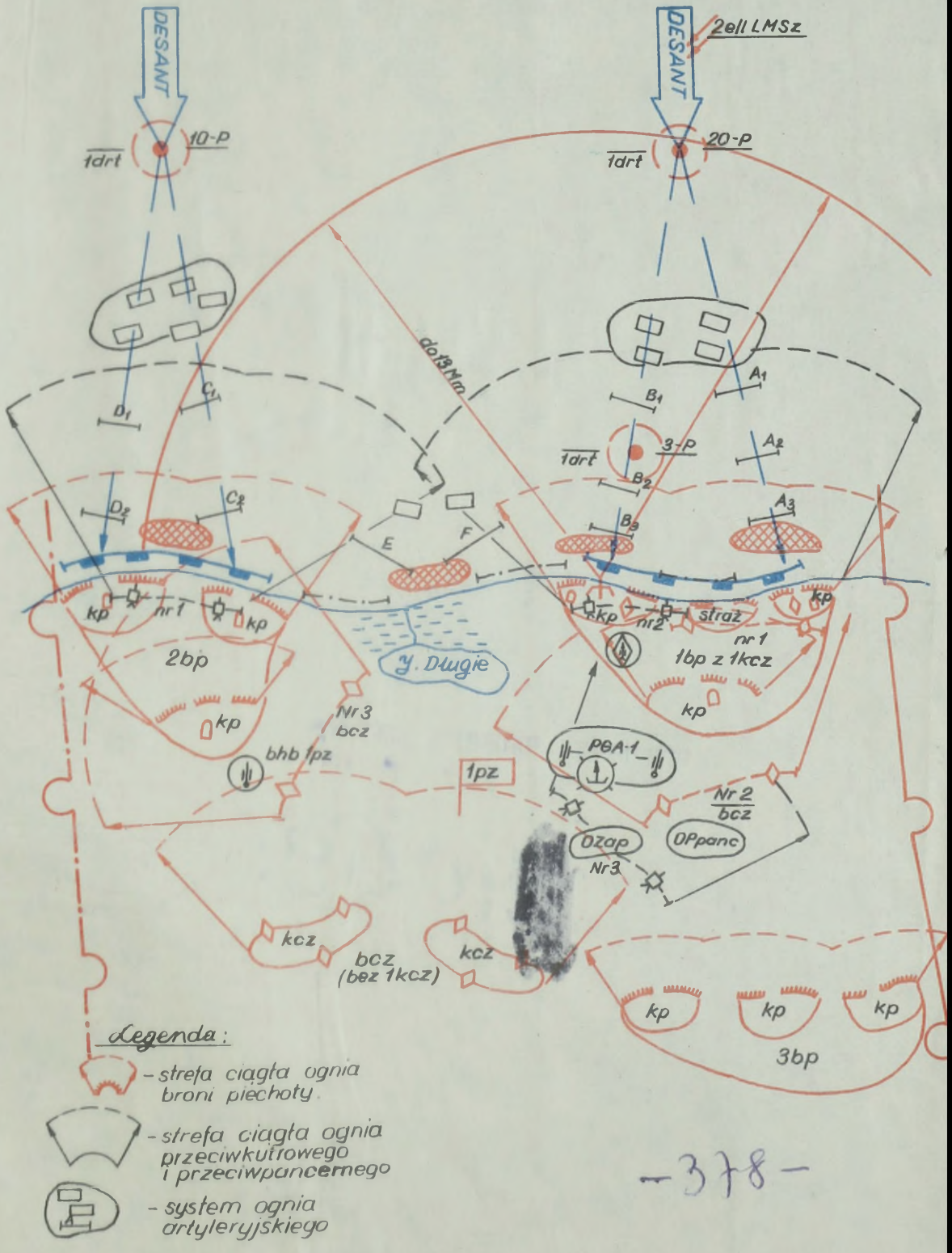

-113-

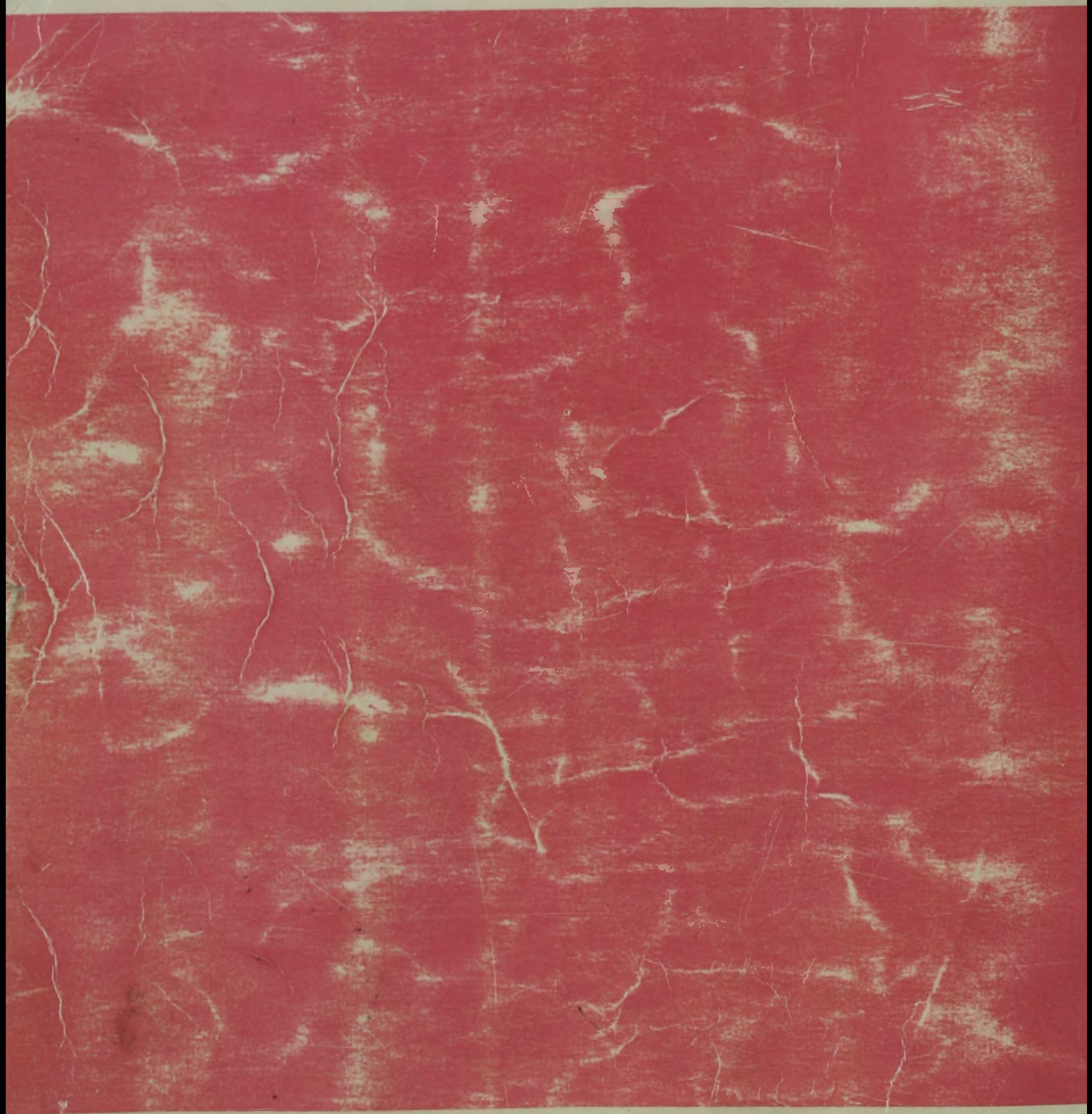
Załącznik nr

SYSTEM OGNIA PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W OBRONIE WYBRZEŻA MORSKIEGO Z UWZGLĘDNIENIEM UDERZEŃ JĄDROWYCH I LOTNICZYCH

(wariant)

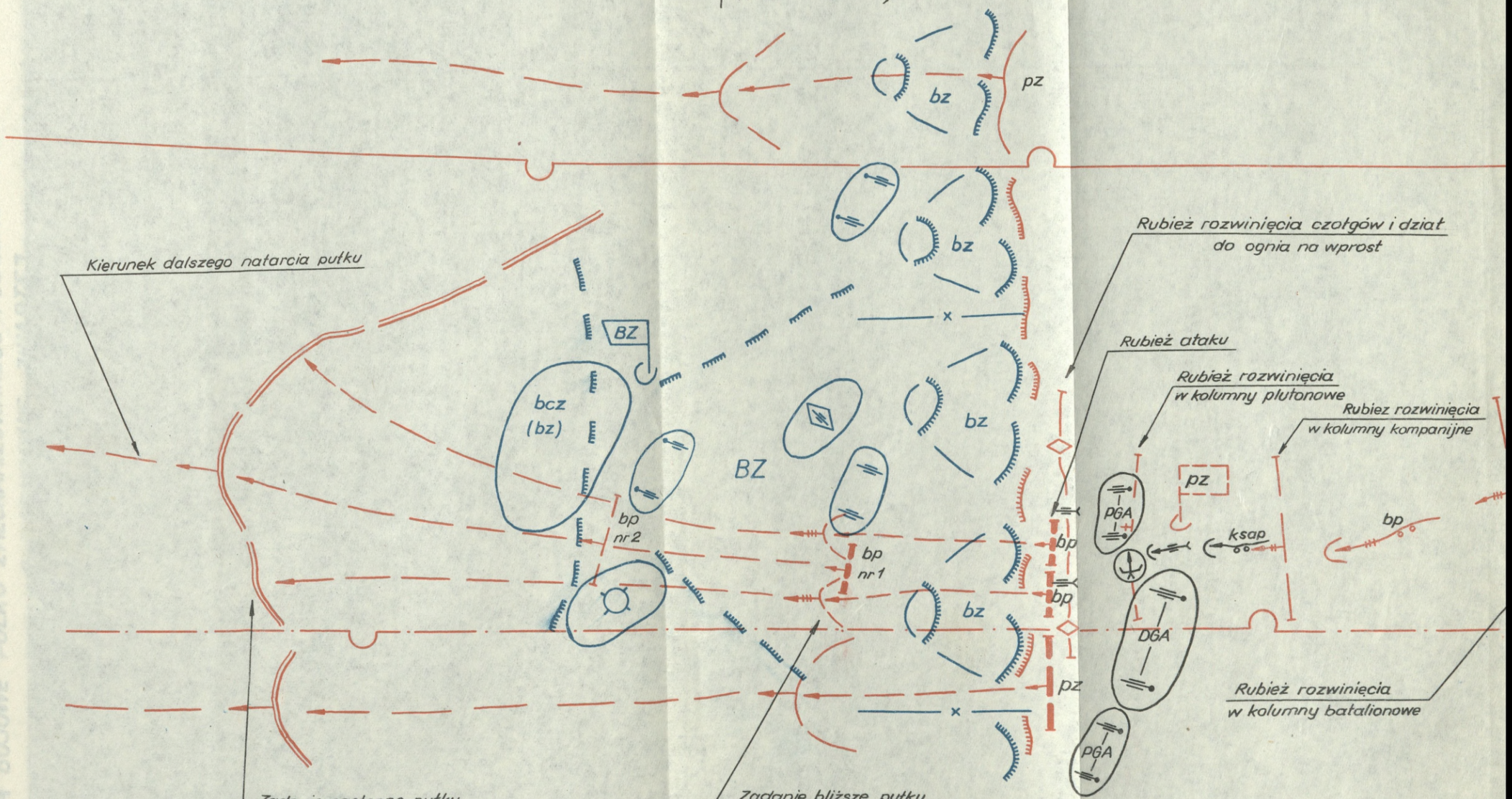
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. 40696

Załącznik nr 1

UGRUPOWANIE I ZADANIA BOJOWE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W NATARCIU

(wariant)

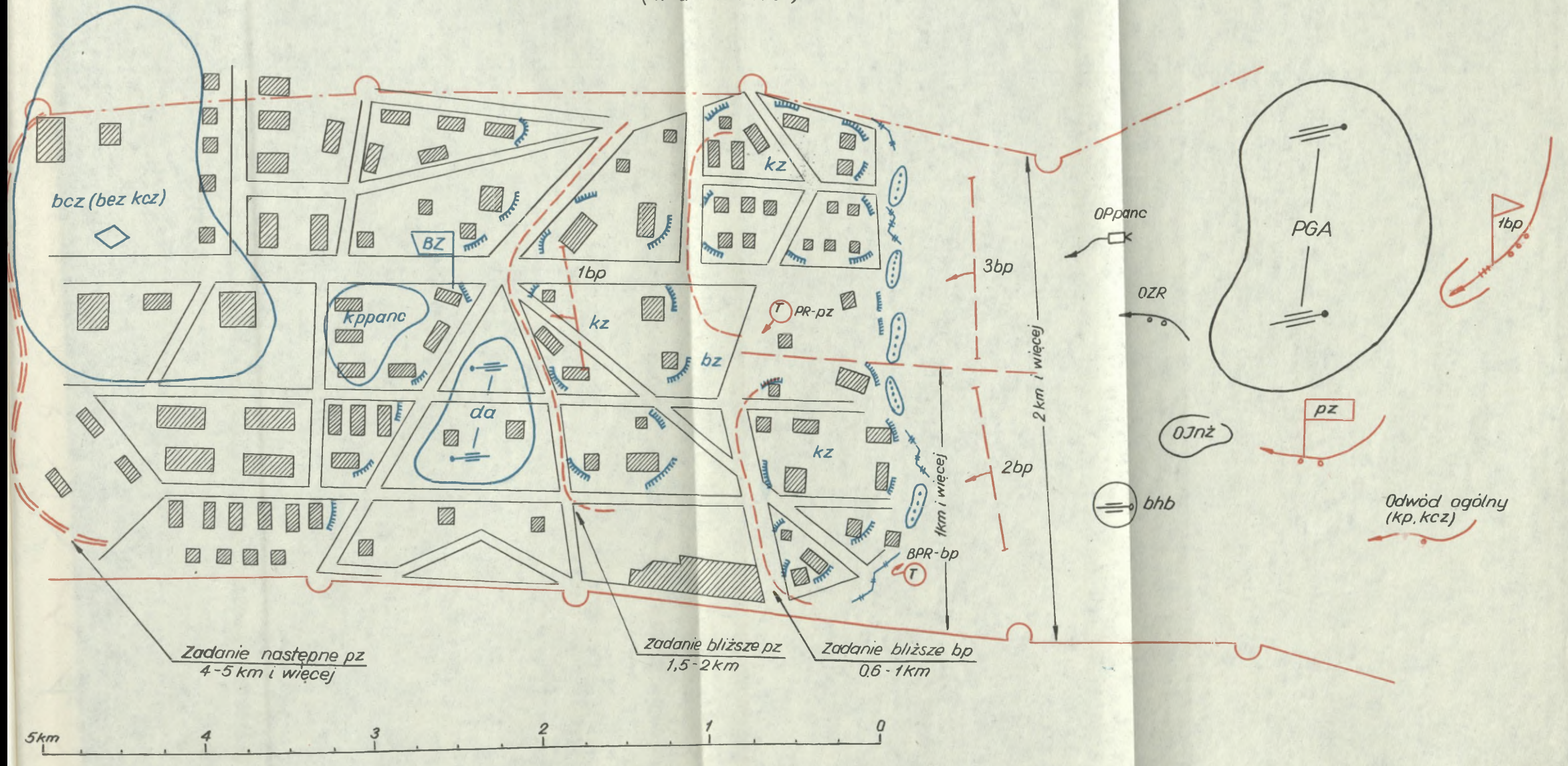

ZADANIA BOJOWE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO PODCZAS NATARCIA NA MIASTO

Załącznik nr 3

UGRUPOWANIE I GŁĘBOKOŚCI ZADAŃ BOJOWYCH PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W NATARCIU NA MIASTO O LUŹNEJ ZABUDOWIE

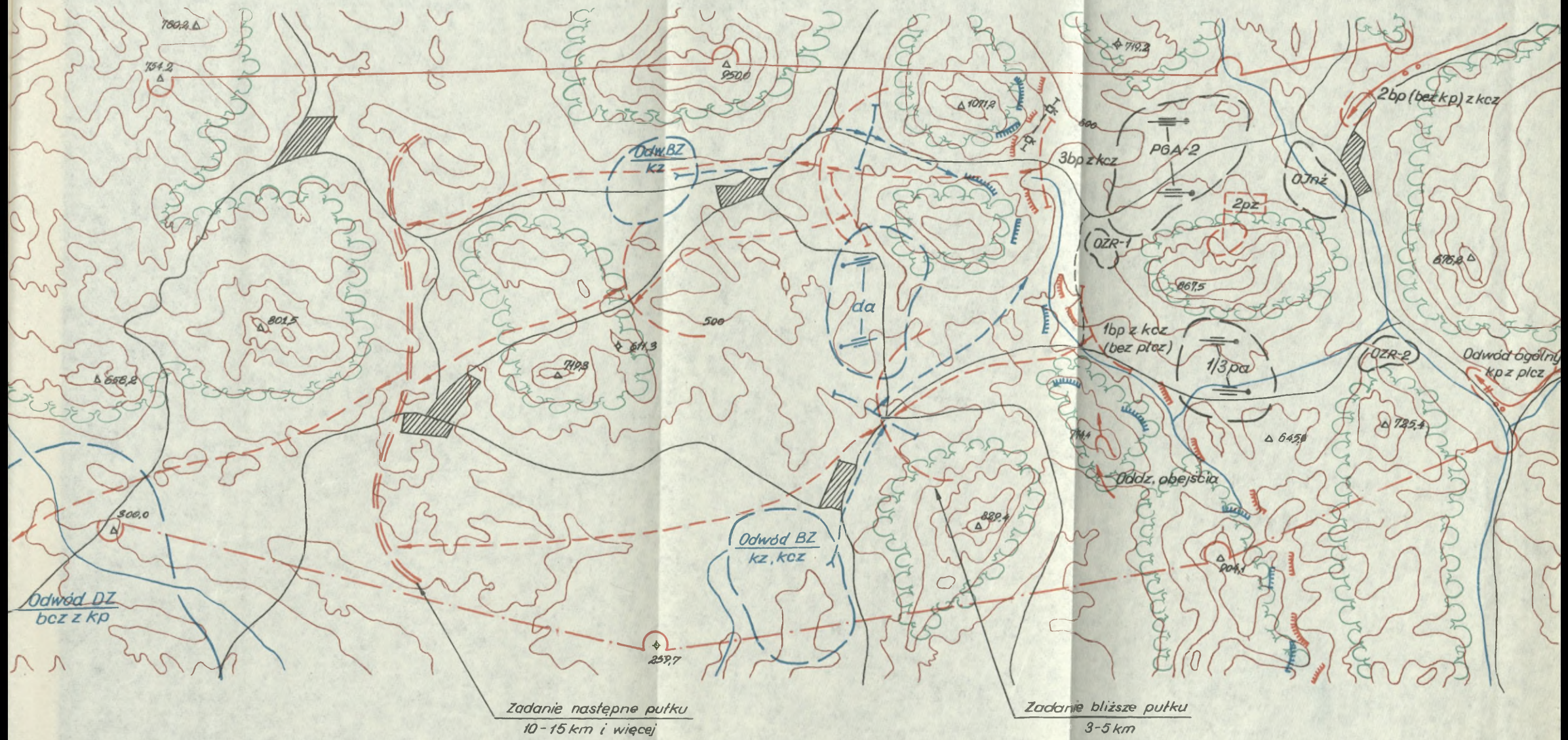
(wariant)

Załącznik nr 4

UGRUPOWANIE I GŁĘBOKOŚCI ZADAŃ PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO PODCZAS PROWADZENIA NATARCIA W TERENIE GÓRZYSTO-LESISTYM

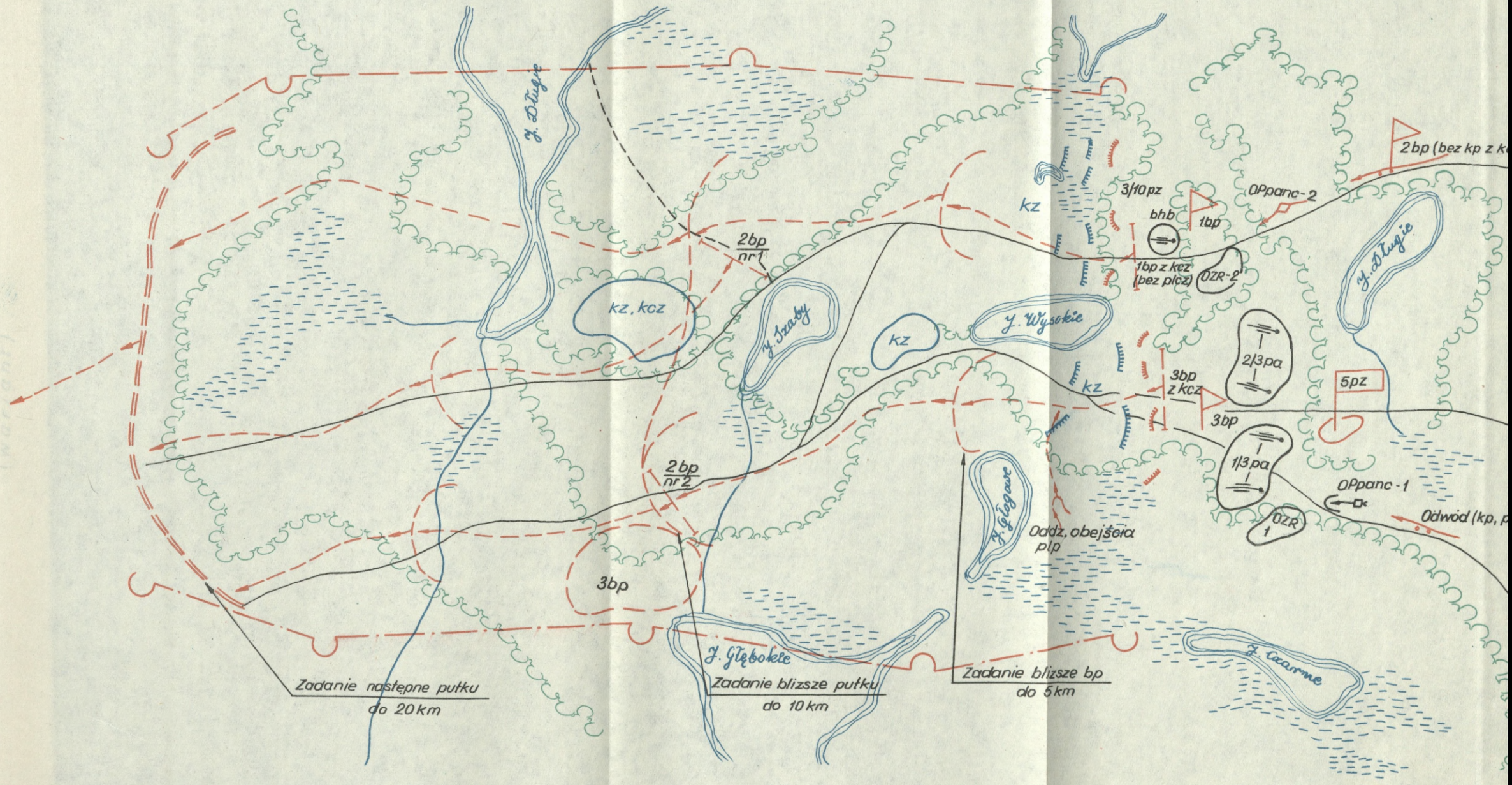
(wariant)

Załącznik nr 5

UGRUPOWANIE I GŁĘBOKOŚCI ZADAŃ PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W NATARCIU W TERENIE LESISTO-BAGNISTYM

(wariant)

SCHEMAT DECYZJI DOWODCY 1pz DO FORSOWANIA Z MARSZU

(wariant)

ZATWIERDZAM
DOWÓDCA 1 pz
.....

GRAFIK FORSOWANIA I PRZEPRAWY 1pz PRZEZ RZEKĘ ODRA NA ODCINKU KROSNO

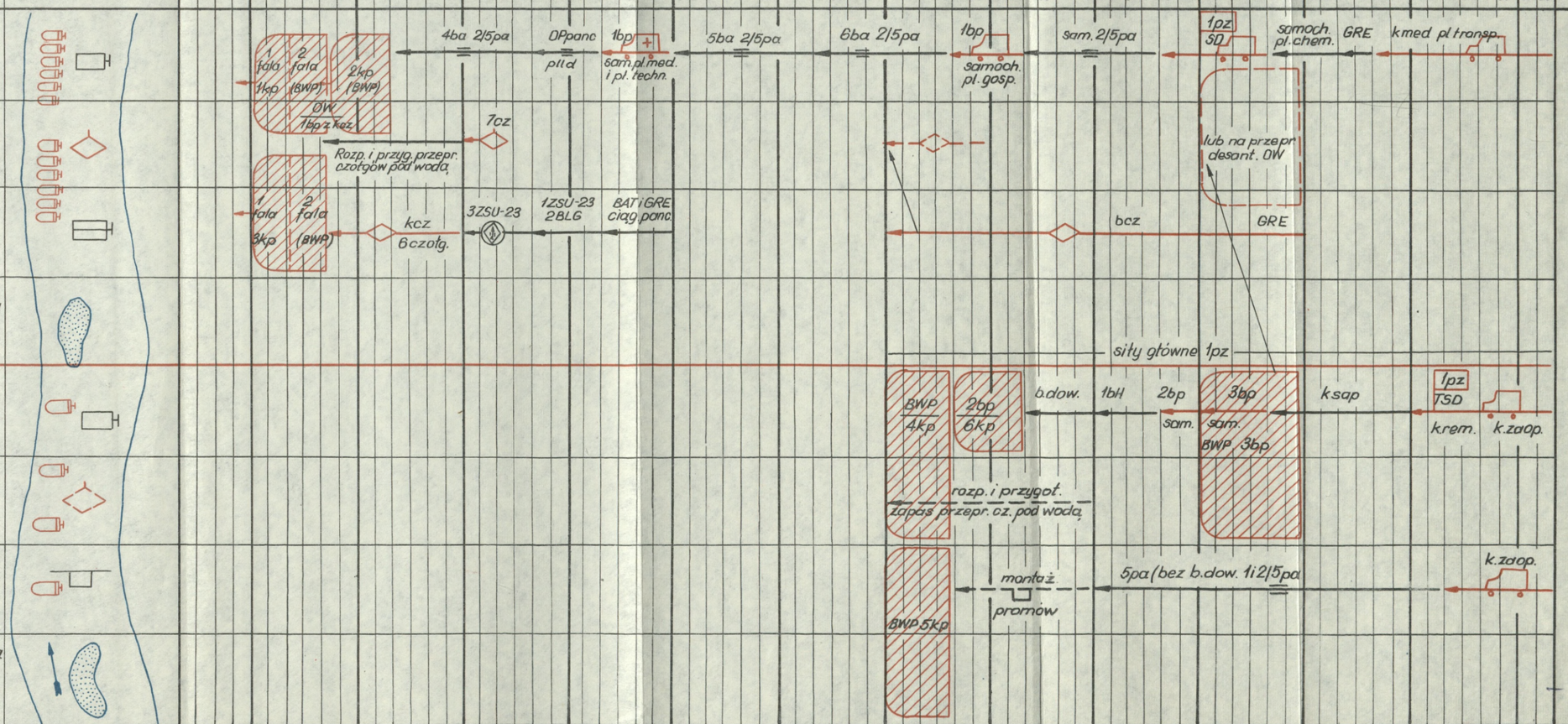
Mapa 1: 50 000
(w a r i a n t)

Załącznik nr 12

Numer i podporządkowanie przeprawy		Inżynieryjne zabezpieczenie: pododdz. inż	środki przepraw.	odwód	Ubezpieczenie bojowe	Schemat przepraw oraz dróg i punktów kontrolnych wyjścia do przeprawy
1	Desantowa	pl PTS	6 PTS			
2	Czołgi pod wodą	k. techn.	1 PTS			
3	Promowa	1 pl k GSP	3 GSP			
		k sap			Czoła wodna dr sap 1 SKOT	
4	Desantowa	pl PTS	6 PTS			
5	Zapasowa czołgów pod wodą	k techn.				
6	Promowa	k pont.	3 pramy z PP-64			
		k sap			Czoła wodna dr sap 1 SKOT	

Czas przeprawy

Uwagi

-360-

SZEF SAPERÓW 1pz

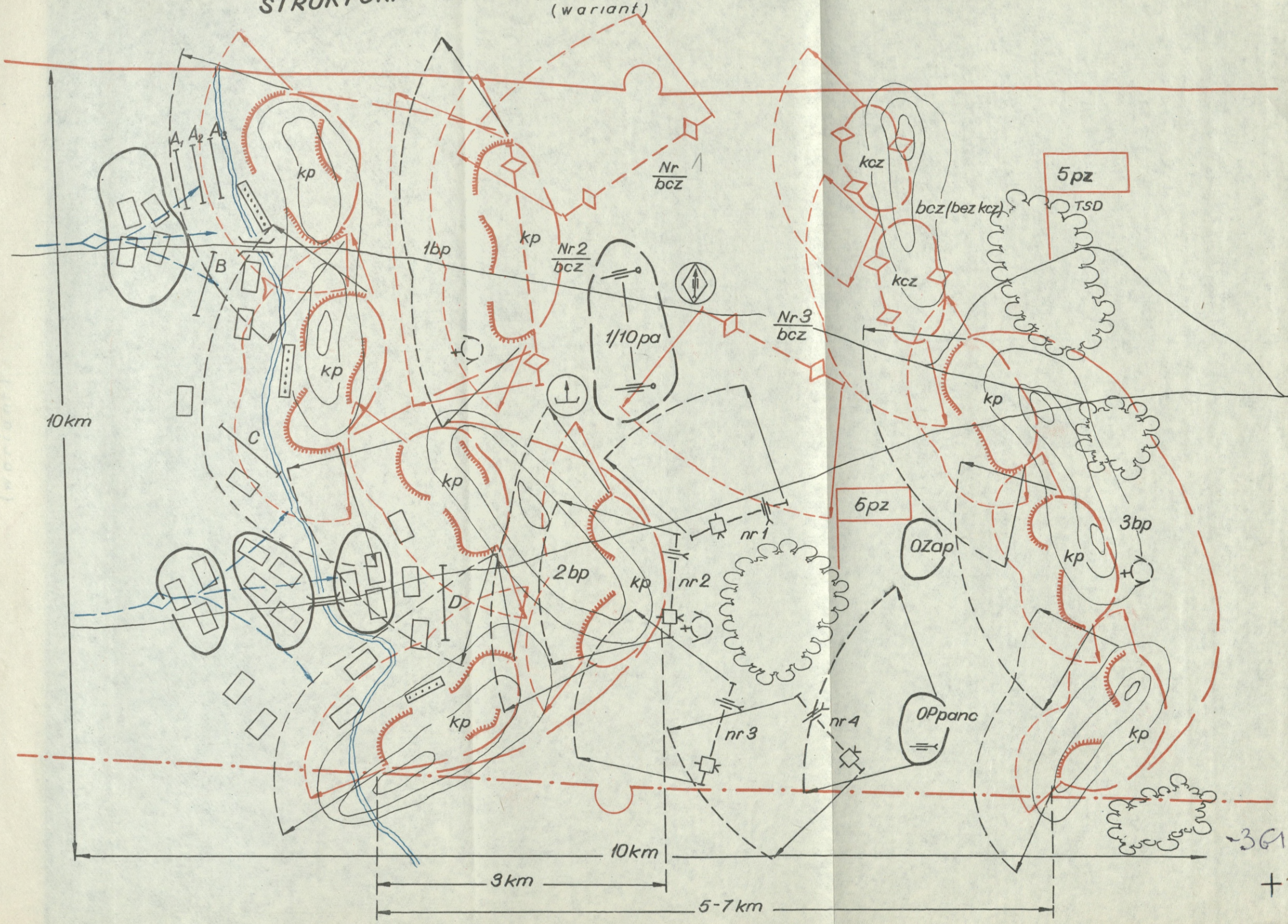
ST. POM. SZEFA SZTABU 1pz
d s operacyjnych

SZEF SZTABU 1pz

STRUKTURA OBRONY PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO

(wariant)

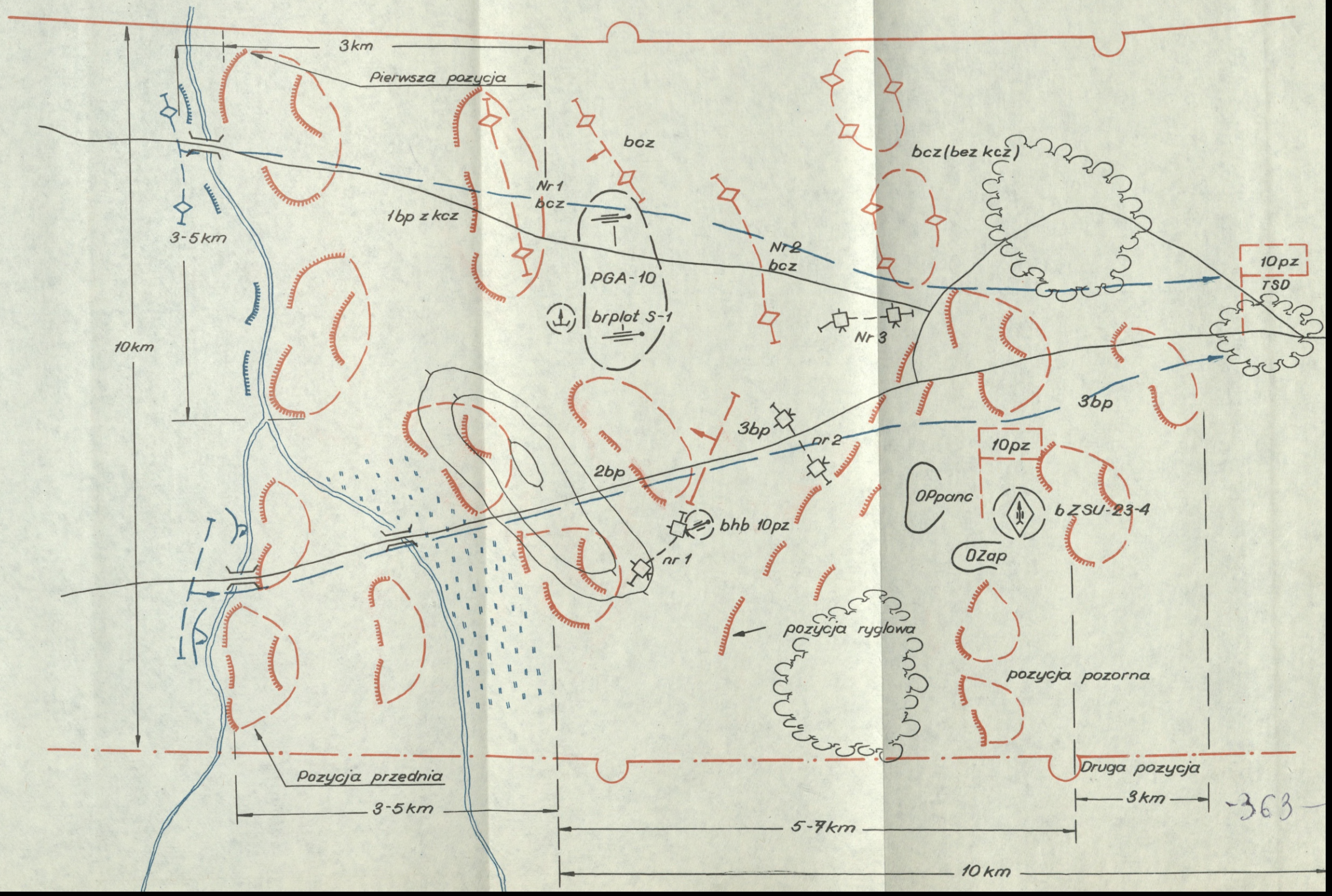
Załącznik nr 13

STRUKTURA REJONU OBRONY PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO

(wariant)

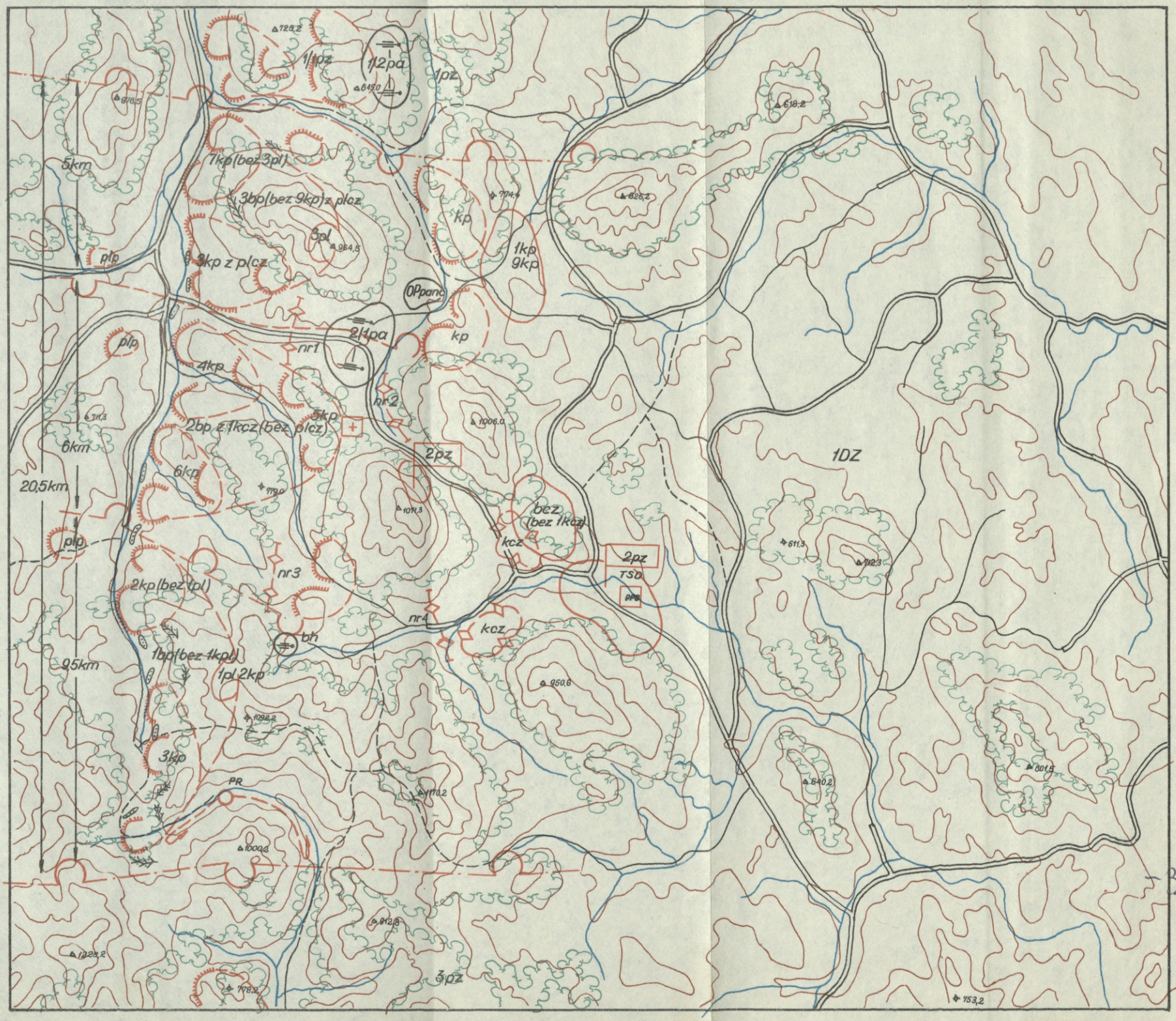
Załącznik nr 15

Załącznik nr 23

UGRUPOWANIE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W OBRONIE W GÓRACH W JEDNYM RZUCIE

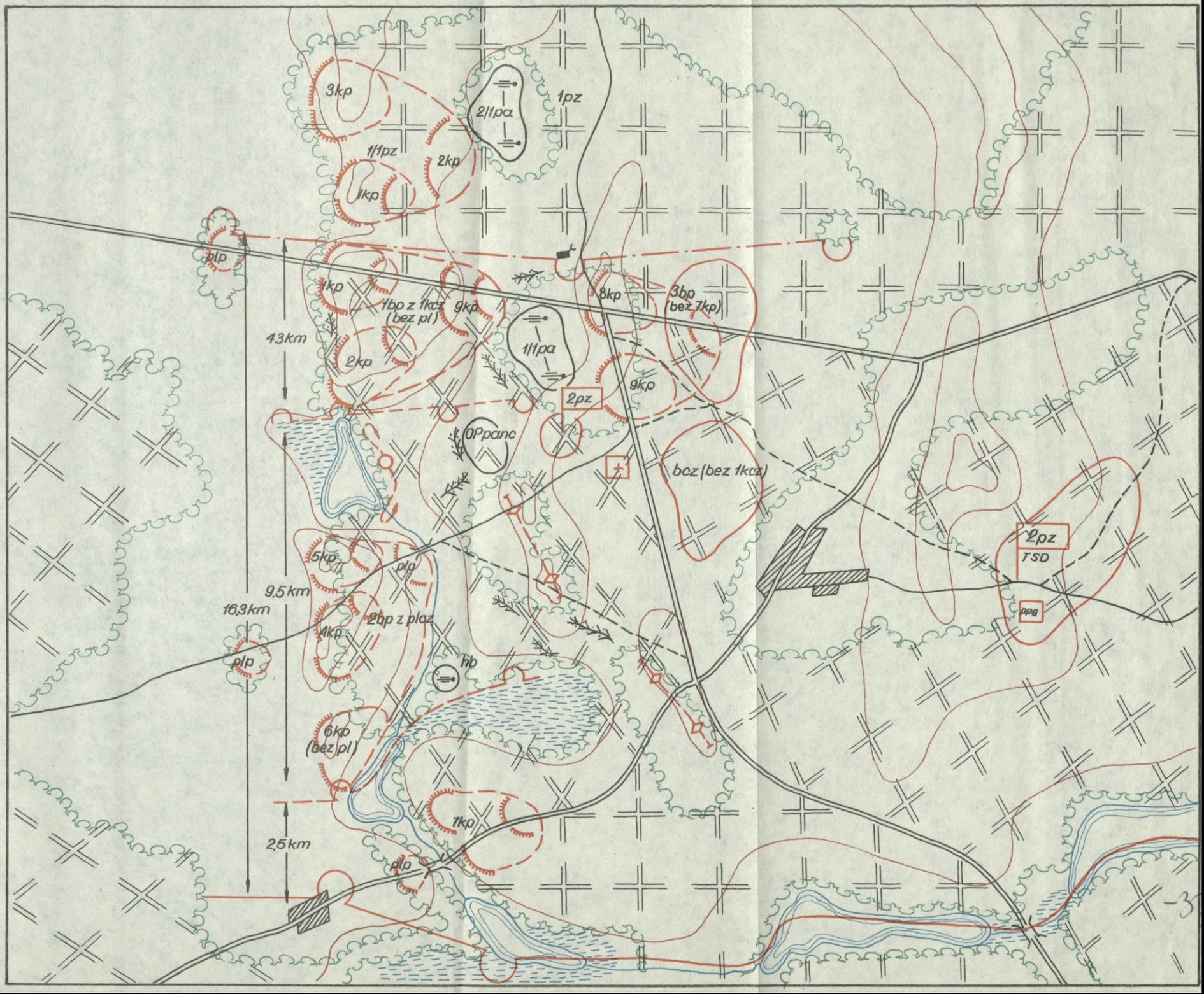
(wariant)

Załączn

UGRUPOWANIE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W OBRONIE W LESIE W DWA RZUTY

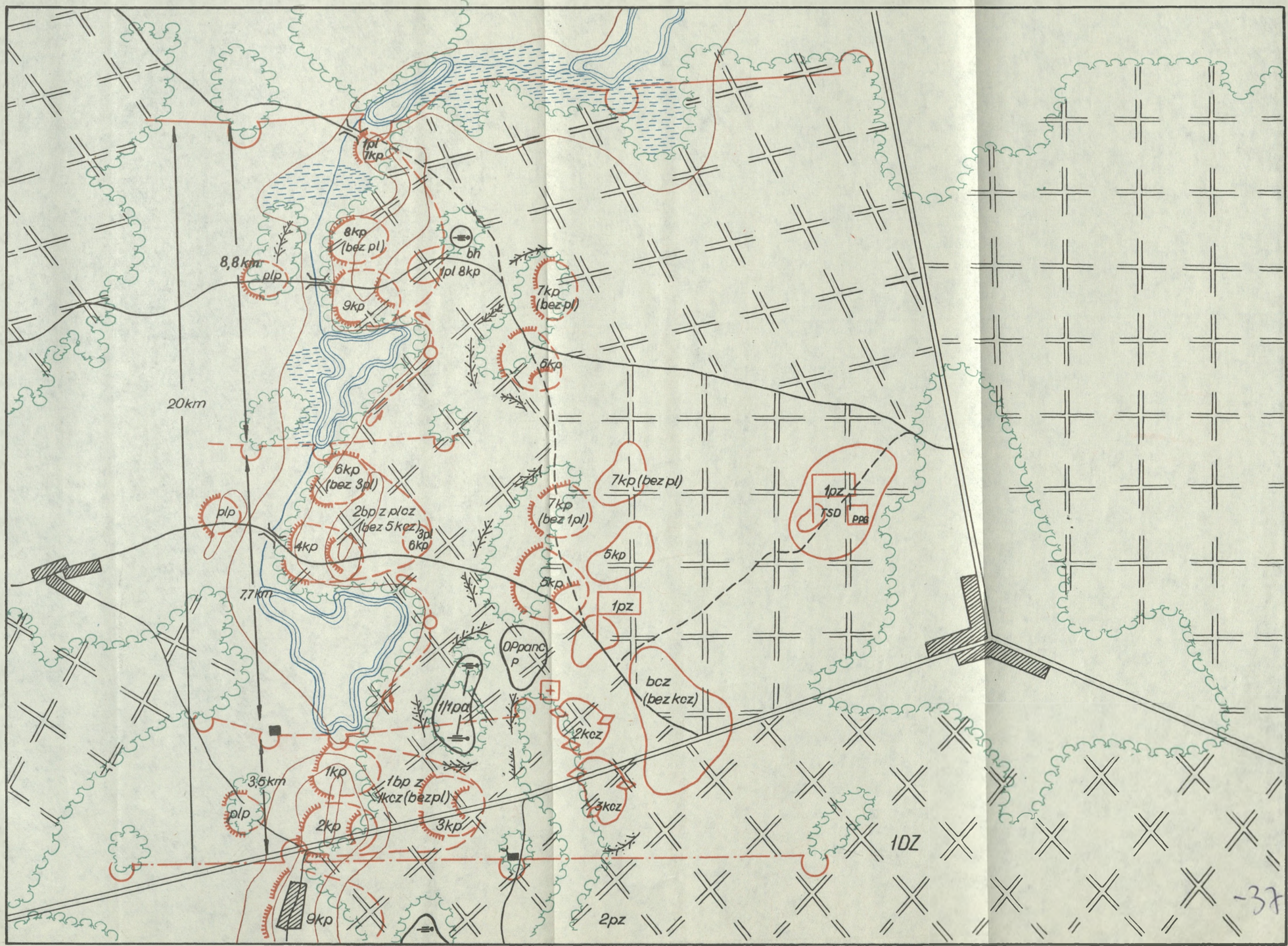
(wariant)

Załącznik nr 26

UGRUPOWANIE PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO W OBRONIE W LESIE W JEDNYM RZUCIE

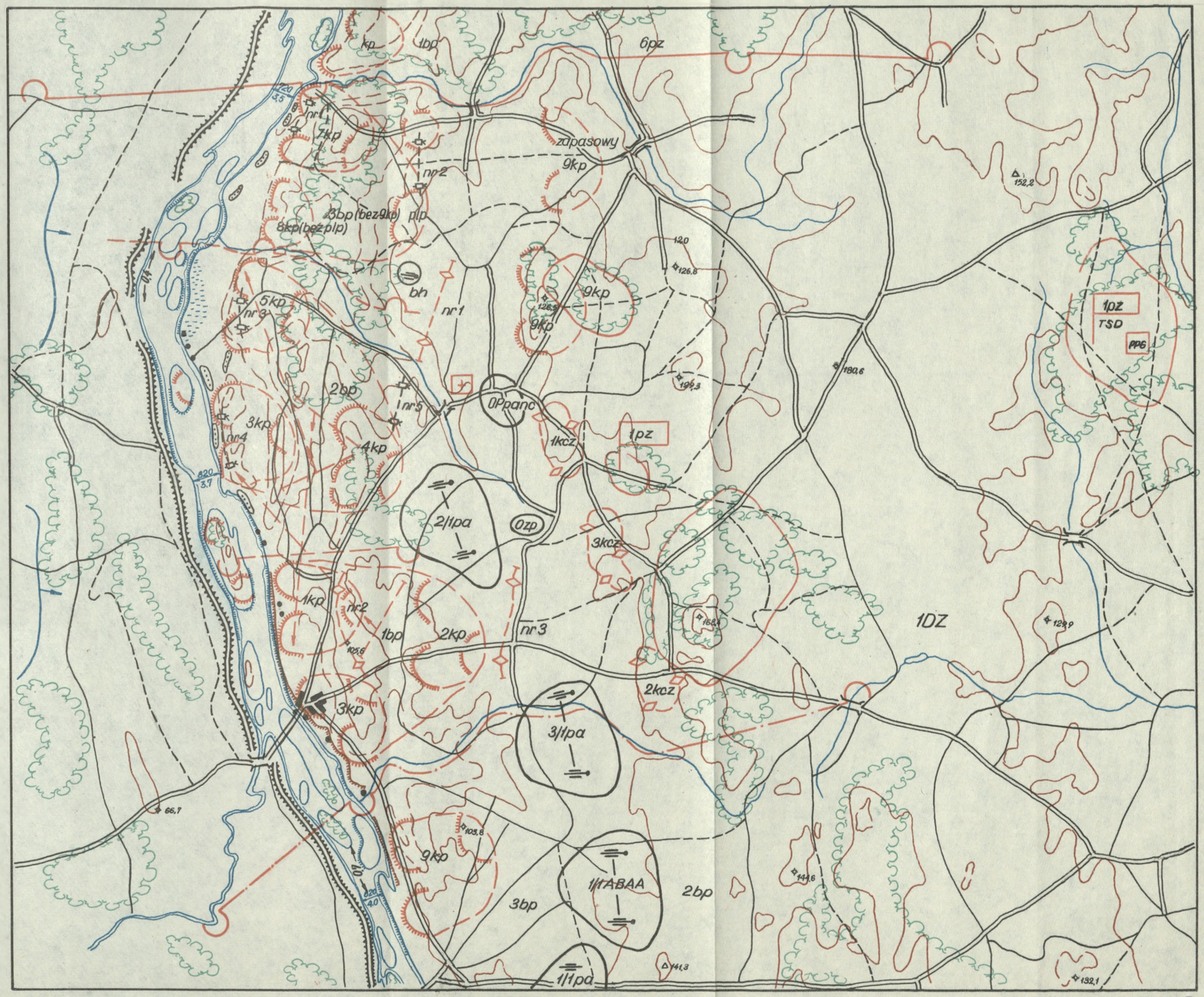
(wariant)

DECYZJA DOWÓDCY PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO DO OBRONY RZEKI

Załącznik nr 26

ugrupowanie w jednym rzucie
(wariant)

DECYZJA DOWÓDCY PUŁKU ZMECHANIZOWANEGO DO OBRONY RZEKI

Załącznik nr 27

ugrupowanie w dwa rzuty
(wariant)

